

ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΠΡΩΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ,

ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΜΕΤΑ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ

ΚΑΙ ΔΕΞΙΚΟΥ,

ΣΥΝΤΑΧΘΕΝΤΑ

ΥΠΟ

ΕΥΘΥΜΙΟΥ ΚΑΣΤΟΡΧΗ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ.

17733

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΤΥΠΟΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΩΜΑΣΙ Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΟΥ.

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΔΟΝ ΕΡΜΟΥ. ΑΡΙΘ. 212.

1853.

Τῷ ἀναγνώστῃ.

ΠΡΟΣ τὴν πρώτην διδασκαλίαν τῆς λατινικῆς γλώσσης συνταχθεῖσα ἡ βίβλος αὕτη, περιέχει τεμάχια Ῥωμαίων συγγραφέων, τὰ ὅποια διὰ τε τὴν ὕλην καὶ τὴν γλῶσσαν ἐκρίθησαν κατάλληλα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Πρὸς πλείονα δ' εὐκολίαν τῶν διδασκομένων προσετέθησαν εἰς τὸ κείμενον σημειώσεις καὶ λεξικόν· ὧν τὸ μὲν λεξικὸν περιέχει ἐρμηνείαν ἀπασῶν τῶν τοῦ κειμένου λέξεων, ἐν δὲ ταῖς σημειώσεσι διευκρινίζονται τὰ ἀσφέστερα τοῦ κειμένου χωρία, ἐρμηνεύονται φράσεις σπάνιαι, καὶ πᾶσα ἱστορικὴ καὶ ἀρχαιολογικὴ καὶ γεωγραφικὴ λέξις ἐξηγεῖται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἀναλόγως τοῦ σκοποῦ τῆς βίβλου. Ἐπειδὴ ποῦ μὲν γίνεται σύντομος καὶ ἀκριβὴς αὐτῶν ἐρμηνεία· ποῦ δὲ παραπέμπεται ὁ μελετῶν εἰς Ἕλληνας συγγραφεῖς εὐπορίστους· ποῦ δὲ, ἐπειδὴ εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ πολλοὺς τῶν διδασκόντων εὐκολος δὲν εἶναι ἡ ἀπόκτησις πολλῶν βιβλίων, προστίθενται χάριν τούτων ὁλόκληρα τεμάχια Ἑλλήνων συγγραφέων, εἰς ἐρμηνείαν τῶν ἐν τῷ κειμένῳ ἔννοιῶν καὶ λέξεων συντελοῦντα. Τοῦτο δὲ γίνεται πρὸ πάντων εἰς ἀρχαιολογικὰς καὶ ἱστορικὰς λέξεις. Πρὸς τούτοις, διότι πολλὰ τῶν ἐν τῷ κειμένῳ τεμαχίων εἰσὶ μεταφράσεις ἑλληνικῶν ἱστορικῶν καὶ ἠθικῶν διηγημάτων καὶ ἀποφθεγμάτων, παρετέθησαν ἐν ταῖς σημειώσεσι τὰ ἀντίστοιχα χωρία τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, ὅσα δυνατὸν ἦτο νὰ ἀνευρεθῶσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος, τὸ μὲν πρὸς εὐκολίαν τῶν μαθητῶν ἐν τῇ εὐρέσει τῆς ἔννοιᾶς τοῦ λατινικοῦ κειμένου, τὸ δὲ πρὸς σύγκρισιν τῶν δύο τούτων συγγενῶν γλωσσῶν. Τοῦτο δὲ ἐγένετο μάλιστα ἐν τοῖς πρώτοις τῆς βίβλου τεμαχίσι, ὧν τὰ πλείστα εἰσὶ μεταφράσεις ἐξ Ἑλλήνων συγγραφέων γενόμεναι.

Εἰς τὸ τελευταῖον τῆς βίβλου μέρος, τὸ περιέχον τεμάχια τῆς Ῥωμαϊκῆς ἱστορίας, προσετέθησαν ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ γραμματικαὶ σημειώσεις, ἐνθα τὸ κείμενον ἀπῆται αὐτάς, καὶ μάλιστα παραπομπαὶ συχναὶ εἰς τὸ συντακτικὸν τῆς λατινικῆς γραμματικῆς· διότι

υποτίθεται, ὅτι εἰς μὲν τὸ πρὸ τούτου μέρος τοῦ κειμένου ἠσκήθησαν οἱ μαθηταὶ ἱκανῶς εἰς τὸ τεχνολογικόν, καὶ ὅτι νῦν εἰσάγονται κατὰ μικρὸν καὶ εἰς τὴν μελέτην τῆς λατινικῆς συντάξεως. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ παλαιῷ τούτῳ βιβλίῳ εἰς ἐκείνα τὰ μέρη τῆς λατινικῆς συντάξεως, ἃ εἰς τὸ παλαιὸν βιβλίον οὐκ εἶχοντο, τῆς λατινικῆς δὲ ἀπαντῶνται ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ βιβλίου ἐκ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἐκτὸς δὲ τούτων ὑπερχουσὶν ἐν τῷ πρῶτῳ καὶ πλείονες ἕως τοῦ δέοντος ἱστορικαὶ σημειώσεις, προστεθεῖσαι ὡς ἥδυσμα τῆς οὐχὶ εὐχαρίστου μελέτης τῆς γλώσσης καὶ τῆς γραμματικῆς μάλιστα ἐν τῇ πρώτῃ διδασκαλίᾳ, καὶ ἵνα δώσωσιν ἀφορμὴν τῷ διδάσκοντι πρὸς ἀκριβοστέραν ἐκθεσὶν τῶν ἐν τῷ κειμένῳ μνημονευομένων ἱστορικῶν γεγονότων. Ἐπὶ τούτῳ παρετέθησαν χωρία καὶ μικρυταὶ Ἑλλήνων μάλιστα συγγραφέων, ὡς γνωστοτέρων παρ' ἡμῖν καὶ εὐπορίστων, ἱστορούντων τὰ αὐτὰ γεγονότα τῆς ῥωμαϊκῆς ἱστορίας.

Πιστεύω ὅτι αἱ σημειώσεις εἰς τινὰς μὲν θέλουσι φανῆ πλείονες τοῦ δέοντος, εἰς ἄλλους δὲ ὀλίγαι ἢ μὴ περιέχουσαι πάντα ὅσα αὐτοὶ ἤθελον. Ἀλλὰ γνωστὸν εἶναι, ὅτι ἡ συγγραφὴ διδακτικῆς συγγραμματος διὰ τοῦτο μάλιστα εἶναι δύσκολον ἔργον, ἐπειδὴ τοῦ πλείονος καὶ μείονος τὰ ὅρια ἐπ' ἀκριβὲς εὐκόλον δὲν εἶναι νὰ τεθῶσι διὰ τὸ ἀρίστον τῶν γνώσεων τοῦ διδάσκοντος καὶ διδασκομένου· διότι τούτων οἱ μὲν θέλουσι πάντα, οἱ δὲ ὀλίγιστα, ὡς ἀναπληροῦντες αὐτοὶ ἐξ ἰδίων ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τὰ ἐλλείποντα. Ἔστωσαν λοιπὸν αἱ σημειώσεις μου τοῖς ἀσθενεστέροις πρὸς ἀνάγνωσιν· τοῖς δὲ λοιποῖς λέγω ὅτι οὐδὲν τὸ ἐν πᾶσι τέλειον καὶ μάλιστα νῦν ἐν Ἑλλάδι, ὅπου πολλὰ τὰ κωλύματα, καὶ ὅπου οἱ πλείστοι τῶν γραφόντων γράφουσι πρὸς χρῆσιν τῶν συγχρόνων, καὶ οἱ μετριώτεροι αὐτῶν εὐχονται ταχέϊαν τὴν ἐμφάνισιν τελειοτέρων συγγραμμάτων πρὸς πλείονα ὠφέλειαν τῆς ὁμογενοῦς νεολαίας καὶ δόξαν τῆς πατρίδος.

Ἔστω δὲ χάρις πρὸς τῶν ἐκ τῆς βίβλου ὠφεληθησομένων καὶ τῷ φιλαγάθῳ βιβλιοπώλῃ Σ. Βλασιῶ, τῷ προκαλέσαντι τὴν σύνταξιν αὐτῆς καὶ χρηγοῦντι ταῖς βουλομένοις τὸ πόνημα ἀντὶ τῆς μετρίας τιμῆς δραχμῶν δύο καὶ ἡμισείας.

Ἐγραψα ἐν Ἀθήναις κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον τοῦ 1853.

ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΚΛΑΤΟΡΧΗΣ.

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ ΚΑΙ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ.

Ἐν σελ.	3. σημ.	6.	πρόςθεσις· πρὸς Πλούταρχ. περὶ τῆς Ρωμαίων τύχης κρ. 9.
»	10. στίχ.	3.	ἀντὶ gradiores γράφει grandiores
»	— —	23.	— domicilium — domicilium
»	11. σημ.	2.	πρόςθεσις· Ἴδε ὁμοίαν κρίσιν Πλάτωνος ἐν Μενεξένῳ σ. 247.
»	14. στίχ.	11.	ἀντὶ gradis γράφει grandis
»	— σημ.	7.	— gratulo — gratulor
»	16. στίχ.	11.	— contulerunt — se contulerunt.
»	17. σημ.	2.	πρόςθεσις· Ἀλιανὸς ἐν Ποικίλ. ἱστορ. Θ', 8.
»	21. —	9.	μετὰ τὴν λέξιν διεξοδικῶς πρόσθεσις ὁ Ἡρόδοτος ἐν Δ'. 8 καὶ ὁ
»	22. στίχ.	2.	ἀντὶ fumma γράφει summa
»	— —	22.	— ingnorationem — ignorationem
»	— σημ.	3.	πρόςθεσις· Ὅμοιον τι φέροι ὁ Πλούταρχος ἐν τοῖς τῶν Ἀκακινῶν ἀποφθέγμασι περὶ τὴν ἀρχὴν· α Σιμωνομένης γυναικὸς τινος Ἰωνικῆς ἐπὶ τινι τῶν ἑαυτοῦ ὄψασμάτων ἔντι πολυτελεῖ, Ἀάκαινα ἐπιδείξασα τοῖς τέσσαρας υἱοῦς ἔντας κοσμοιωτάτους, τοιαῦτα ἔφη δεῖν εἶναι τὰ τῆς καλῆς καὶ ἀγαθῆς γυναικὸς ἔργα, καὶ ἐπὶ τούτοις ἐπαίρεσθαι καὶ μεγαλαυχεῖν ».
»	23. στίχ.	8.	ἀντὶ qanm γράφει qnam
»	— —	13.	— numqvit — numqvīd
»	— σημ.	8.	πρόςθεσις· Πλούταρχος ἐν τῷ περὶ φιλαδελφίας κρ. 18. « Ὁ Σωκρατικὸς Εὐκλείδης ἐν ταῖς σχολαῖς περιβόητός ἐστιν, ὅτι φωνὴν ἀκούσας ἀγνώμονα καὶ θρηϊώδη τοῦ ἀδελφοῦ, πρὸς αὐτὸν εἰπόντος· Ἀπολοῖμην, εἰ μὴ σε τιμωρησαίμην. Ἐγὼ δὲ, εἶπεν, εἰ μὴ σε πείσαιμι παύσασθαι τῆς ἔργης καὶ φιλεῖν ἡμᾶς ὡς πρότερον ἐφίλεις ».
»	27. σημ.	7.	πρόςθεσις· Πλούταρχ. περὶ ἀδολοσχ. κρ. 9. « Μέτελλος ὁ γέρον, ἀπόρρητόν τι ἐρωτώμενος περὶ στρατείας· Εἰ (φῆσιν) ὄμην τὸν χιτῶνά μοι συνειδέναι τοῦτο τὸ ἀπόρρητον, ἀποδυσάμενος ἂν αὐτὸν ἐπὶ πῦρ ἔθηκα ».

- Ἐν σιλ. 28. σμ. 1. ἀντί Συγατρὸς γράφει ἀδελφιδῆς κατὰ Δίωνα τὸν Κάσσιον ἐν βιβλ. ΚΓ'. κφ. 1. καὶ ἐν τέλει τῆς σημειώσεως πρόσθετος· Ἐκ τοῦ Συκτωνίου ἐν βίῳ Ὀκταυιανοῦ κφ. 42.
- » 37. σμ. 2. ἀντί μελίκρανον θερμὸν, γράφει, μελίκρανον ψυχρὸν,
- » 44. — 1. πρόσθετος ἐν τέλει τῆς σημειώσεως. Διογ. Αἰείρτ. ἐν βίῳ Κλεάνθους ἐν ἀρχῇ.
- » 47. σμ. 2. πρόσθετος ἐν τέλει αὐτῆς. Αἴλιαν. ἐν ποικίλ. ἱστορ. Β', κφ. 3. « Ἀλέξανδρος θεασάμενος τὴν ἐν Ἐφέσῳ εἰκόνα ἑαυτοῦ, τὴν ὑπὸ Ἀπελλοῦ γραφεῖσαν, οὐκ ἐπήνεσε κατὰ τὴν ἀξίαν τοῦ γράμματος. Εἰσαχθέντος δὲ τοῦ ἵππου, καὶ χρηματίσαντος πρὸς τὸν ἵππον τὸν ἐν τῇ εἰκόνι, ὡς πρὸς ἀληθινὸν καὶ ἐκαῖνον· ἢ βασιλεῦ, εἶπεν ὁ Ἀπελλῆς, ἀλλ' ὅγχι ἵππος· εἰκόμ' σου γραφικώτερος εἶναι κατὰ πολὺ ».
- » 48. σμ. 2. πρόσθετος· Πλούταρχος περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ βραδέως τιμωρουμένων κφ. 5. « Ἀρχύτας οἰκετῶν τινα πλημμέλειαν ἐν ἀγροῖ καὶ ἀταξίαν καταμαθὼν, εἶτα ἑαυτοῦ συναισθανόμενος ἐμπαθέστερον ἔχοντος καὶ τραχύτερον πρὸς αὐτούς, οὐδὲν ἐποίησεν, ἀλλ' ἦ τοσοῦτον, ἀπίων· Εὐτυχεῖτε (εἶπεν), ὅτι ὀργίζομαι ὑμῖν ».
- » 48. στίχ. 18. ἀντί comessatores γράφει comissatores.
- » 56. σμ. 2. πρόσθετος· Πλούταρχος ἐν τῷ περὶ δυσωπίας κφ. 15. « Ὁ Ἀγνησίλαος ὑπὸ τοῦ πατρὸς κλειυόμενος κρίναι τινα δίκην παρὰ τὸν νόμον· Ἄλλ' ὑπὸ σοῦ, ἔφη, πάτερ, πείθεσθαι τοῖς νόμοις ἐδιδασκόμεν ἀπ' ἀρχῆς· διὸ καὶ νῦν σοι πείθεμαι μηδὲν ποιεῖν παράνομον. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς πρὸς τὸν Σιμωνίδην, ἀξιοῦντά τι τῶν μὴ δίκαιων· Οὐτ' ἂν σὺ ποιητὴς ἀγαθὸς εἴης, ἔφη, παρὰ μέλος ἄδων, οὐτ' ἂν ἐγὼ χρηστός ἄρχων, παρὰ νόμον κρίνων ».
- » 56. σμ. 3. πρόσθετος· Στοβαῖος ἐν Ἀνθολογίᾳ ΙΘ', §. 17. « Δίῳιν τῷ Ἀκαδημαϊκῷ ἀπὸ συμποσίου ἀναστρέφοντι παρεπόμενος κακῶς τις ἔλεγε, καὶ βλασφημίας οὐδὲν ἀπελίμπανεν· ὁ δ' ἥσυχος εἶχεν. Ὡς δὲ καὶ ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἦλθε, μέλλοντι αὐτῷ εἰσιέναι ὁ λοιδορῶν· Τί δαί, ἔφη· πρὸς ὃν εἶπεν ὁ Δίῳιν οὐδὲ γρῦ ».
- » 61. στίχ. 8. ἀντί papulantium γράφει pabulantium
- » 62. — 7. — neponeret — reponeret
- » 63. — 6. — fuille — fuisse
- » 67. — 16. — consiliare — conciliare
- » 69. σμ. 1. πρόσθετος· Ἴδε πλείω παρὰ Κλίντων ἐν τῇ ἑλληνικῇ χρονολογίᾳ ἐν ἔτει 367 π. Χ. Ὁ Διόδωρος (16, 71 καὶ 74) καὶ ὁ Τζέτζης ἐν χιλιάσειν (Ἐ, στίχ. 178—181) λέγουσιν ὅτι ἐδίδαξεν ἐν Ἀθήναις τραγωδίαις ἐν τοῖς Ἀγκυρίαις καὶ ὅτι ἐνίκησεν.

Ἐν σελ.	122.	στίχ.	1.	ἀντὶ repos	γράφει nepos
»	—	—	7.	— mutantique	— mutandique
»	129.	σημ.	3.	πρόσθετες ἐν τέλει· καὶ Πλούταρχον ἐν βίῳ Μαρκέλλου κρ. 8.	
»	—	—	4.	ἀντὶ Λοκόμων	γράφει Λυκόμων
»	130.	—	4.	— Διονύσιον Β', 7.	— Β', 47. 37.
»	136.	—	1.	— Λοκόμων	— Λυκόμων
»	139.	—	4.	Μετὰ τὰς λέξεις, περιλήφθησαν εἰς ἓνα μόνον λόγον, πρόσθετες καὶ κατὰ τινὰς ἀπετέλεσαν τὴν σ' μοῖραν.	
»	190.	—	2.	ἀντὶ magoris	γράφει majoris.

ΑΠΑΛΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.

BREVIS a natūra nobis vita data est. Anima tamen nostra sempiterna est.—Virtus clara æternaque¹⁾ habētur²⁾.—In Asia Cyrus, in Græcia Lacedæmonii et Athenienses cœpēre urbes atqve nationes subigere. — In magna copia rerum aliud alii natura iter³⁾ ostendit.—Imperium semper ad optimum a minus bono transfertur.—Atheniensium res gestæ⁴⁾ satis amplæ et magnificæ fuerunt.

Tyrannis boni qvam mali suspectiores⁵⁾ sunt. Semperqve his aliēna virtus formidolōsa est. —Vita nostra est peregrinatio. —Consuetūdo est altera natura. —Tempus res est pretiosissima. —Mediocritas optima est. —Mundus globosus est. —Omnis natura artificiosa est.—Ætas præterita est irrevocabilis. —Agri non omnes frugiferi sunt, qvi coluntur.—Amicitia numqvam intempestiva, numqvam molesta est.—Veræ amicitia sempiternæ sunt.

Præceptor docet, discipūli discunt.—Sol ardet, luna splendet, stellæ coruscant.—Mens judicat, voluntas eligit, corpus paret.—Cæcus non cernit, surdus non audit, mutus non loqvitur.—Societas prava nocet.—Semper avārus eget.—Homines, dum dōcent⁶⁾, discunt. — Animus peccat non corpus.—Tandem bona caussa⁷⁾ triumphat.—Veritas delectat.

Honor est præmium virtūtis.—Sapientia est rerum divina.

¹⁾ Τὸ γρηὸ μόνιον ἐγκλιόμενον, ἀντιστοιχοῦν κατὰ τὴν χρῆσιν καὶ τὴν σημασίαν τῶ ἑλληνικῶ τ.ε. ²⁾ Habeo ὁ ἐνεστώ. ³⁾ Ἄλλην ἄλλω ἢ φύσις ἕδον, ἤτοι τρόπον βίου ἢ ἔργον, δεικνύει. ⁴⁾ Res gestæ αἱ πράξεις ἢ τὰ πεπραγμένα. Οὕτω διὰ τοῦ res μετὰ ἐπιθέτου ἢ μετοχῆς περιφράζουσι οἱ Ῥωμαῖοὶ ἐνάρθρους μετοχὰς καὶ ἐπίθετα τῆς ἑλληνικῆς, σημασίαν οὐσιαστικῶν ἔχοντα· οἷον res navales, τὰ ναυτικὰ· res præteritæ, τὰ παρελθόντα· res humanæ, τὰ ἀνθρώπινα. ⁵⁾ Μᾶλλον ὑποπτοι. ⁶⁾ Dum docent, διδάσκοντες, ἢ ἀναλελυμένως, ἐν ᾧ διδάσκουσι. ⁷⁾ Bona caussa, τὸ δίκαιον.

rum et humanarum scientia. — Omnis ars imitatio est naturæ.—Somnus est imāgo mortis. — Corpus quasi vas est, aut aliquod animi receptaculum. — Extrēmus anni mensis olim Februarius erat, nunc December¹. — Ignis exitus mundi est, humor primordium.—Varia sunt hominum judicia.

Avaritia fidem, probitatem, ceterasque artes bonas² subvertit.—Ambitio multos mortales falsos fieri subēgit. Aliud clausum³ in pectore, aliud in lingua promptum habent.—Gloriam, honōrem, imperium bonus, ignavus æque sibi exoptant; Sed ille verā via nititur⁴; huic quia bonæ artes⁵ desunt, dolis atque falaciis contendit.

Anceps est fortūna belli.—Non omnes delectat patrius sermo.—Aristotēles de arte rhetorica tres libros scripsit⁶.—Jucunda est memoria præteritorum malorum.—Difficilis est cura rerum alienarum.—Nullam virtus aliam mercēdem laborum periculorumque desiderat præter hanc⁷ laudis et gloriæ.—Perjurii pœna divina exitium, humanā dedecus.

Animi morbi sunt cupiditates immensæ divitiarum, gloriæ, dominationis, libidinosarum etiam voluntatum.—Innatus est nobis cognitionis amor et scientiæ. — Mithridātes Ponti rex erat.—Elephantos Italia primum vidit Pyrrhi regis bello. — Pietas fundamentum est omnium virtutum. — Mors laborum ac miseriarum quies est.

Minime sibi quisque notus est. — Minime jucundus labor

1) Ἐπὶ Ῥωμύλου τὸ Ῥωμαϊκὸν ἔτος ἤρχιζεν ἀπὸ τοῦ Μαρτίου ἕθεν καὶ οἱ μῆνες Σεπτέμβριος, Ὀκτώβριος, Νοέμβριος καὶ Δεκέμβριος φέρουσιν ἔτι ἀριθμητικὰ τακτικὰ ὀνόματα κατὰ τὴν ἀρχαίαν ταύτην τῶν μηνῶν τάξιν. Ὁ μετὰ Ῥωμύλον βασιλεύσας Νουμᾶς ἔταξε πρῶτον τοῦ ἔτους μῆνα τὸν Ἰανουάριον, τηρήσας τῶν λοιπῶν μηνῶν τὴν ἀρχαίαν τάξιν. Πλεῖα περὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἔτους καὶ τῶν μηνῶν αὐτοῦ παρὰ Πλωτάρχου ἐν βίῳ Νουμᾶ Κφ. ΙΗ' καὶ ΙΘ' καὶ σημειώσεις Κοραΐ. 2) Artes bonas, ἀγαθοὺς τρόπους, καλὰ ἔθη, ἢ ἀρετὰς. 3) Claudio ὁ ἐνεστὼς. Ὁ δὲ νοῦς· ἄλλα μὲν διανοοῦνται, ἄλλα δὲ λέγουσι. 4) Τὴν ἀληθῆ καὶ εὐθεϊάν ἕδον βαδίζει· ἦτοι τ' ἀγαθὰ καὶ δίκαια πράττει πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ. 5) Ἀγαθοὶ καὶ καλοὶ τρόποι, ἀρεταί. 6) Τὰ ἔτι καὶ νῦν σωζόμενα τρία περὶ ῥητορικῆς βιβλία. 7) Εἰ μὴ τὴν τοῦ ἐπαινοῦ καὶ τῆς δόξης, ἦτοι ἐπαινον καὶ δόξαν. Ἡ ἀντωνυμία hanc ἐπέχει τόπον ἐνταῦθα τοῦ ἐν τῇ λατινικῇ ἐλλείποντος ἄρθρου.

est.—Voluptas blanditur sensibus nostris.—Vir bonus est is, qui prodest¹ quibus potest, nocet nemini. — Deus mundum ædificavit.—Religio Deum colit, supertitio violat.—Omne fere genus bestiarum Aegyptii consecravērunt.—Omne animal sensus habet.—Omnium animantium formam vincit hominis figura.

Animantia quædam animum² habent, quædam tantum animam. — Luna varias lucis mutationes habet. — Panem et aquam natura desiderat. — Pauci veniunt ad senectutem. — Patrium habet Deus adversus bonos viros animum. — Cæsar adversus Pompejum dimicavit.—Terra se circum axem convertit³.—Pietas erga patriam aut parentes officium conservare monet.—Latrocinia apud Germanos nullam habent infamiam, atque extra fines eujusque civitatis fiunt.

Eloquentia non modo eos ornat, penes quos est, sed etiam universam rempublicam⁴. — Longum iter est per præcepta, breve et efficax per exempla⁵.—Ianus bis post Numæ regnum clausus fuit⁶.—Infra lunam nihil est, nisi mortale et cadūcum, præter animos hominum. Supra lunam sunt æterna omnia.—Mors propter incertos casus quotidie imminet.—Legi divinæ

¹) Is, qui prodest, ὅστις ὠφελεῖ, ὁ ὠφελών. Οὕτω περιφράζουσι πάντοτε τὰς ἐνάρθρους μετοχὰς τῆς ἑλληνικῆς, μὴ ἔχοντες ἄρθρον. εἶον qui dicitur, ὁ λεγόμενος, qui venit, ὁ ἐλθών. ²) Animus ὁ νοῦς καὶ πάντα τὰ τῆς ψυχῆς πάθη καὶ διαθέσεις, anima δὲ ἡ ψυχή καὶ ἡ ζωὴ ἀπλῶς. ³) Se convertit, στρέφεται. Δι' ἐνεργητικοῦ ῥήματος μετὰ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν περιφράζει ἡ λατινικὴ τὰ μέσα τῆς ἑλληνικῆς ῥήματα.

⁴) Respublica γενικῶς μὲν ὄλοῦ τὸ κρινόν ἢ τὸ δημοσίον, ἰδίως δὲ τὴν πολιτείαν ἢ πόλιν, οὐχὶ δὲ δημοκρατίαν* ἡ σημασία αὕτη εἶναι τῶν νεωτέρων γλωσσῶν ἰδίᾳ.

⁵) Μακρὰ ἡ διὰ διδασκαλίας, βραχεῖα δὲ καὶ ἀποτελεσματικὴ ἡ διὰ παραδείγματος ὁδός. ⁶) Ἰανὸς, πανάρχαιος βασιλεὺς καὶ θεὸς τῆς Ῥώμης, ἀπ' οὗ ὁ μὴν Ἰανουάριος (Januarius). Πλούταρχος ἐν Νουμᾷ Κφ. ΙΘ'. «Ὁ Ἰανὸς ἐν τοῖς παλαιοῖς πάνυ, εἴτε δαίμων εἴτε βασιλεὺς γενόμενος, πολιτικὸς καὶ κοινωνικὸς, ἐκ τοῦ θηριώδους καὶ ἀγρίου λέγεται μεταβαλεῖν τὴν δίκαιαν. Καὶ διὰ τοῦτο πλάττουσιν αὐτὸν ἀμφιπρόσωπον, ὡς ἑτέραν ἐξ ἑτέρας τῷ βίῳ περιποιήσαντα τὴν μορφήν καὶ διάθεσιν». Ἐν Κφ. Κ'. «Ἔστι δὲ αὐτοῦ καὶ νεὸς ἐν Ῥώμῃ δίθυρος, ἐν πολέμῳ πύλην καλοῦσι. Νομίζεται γὰρ ἀνεφίχθαι μὲν αὐτὸν, ὅταν ἡ πόλις πολέμῳ, κεκλεισθαι δὲ, εἰρήνης γενομένης. . . Ἐπεὶ γὰρ Σεβαστοῦ Καίσαρος ἐκλείσθη, καθελόντος Ἀντώνιον, καὶ πρότερον ὑπατευόντων Μάρκου Ἀντωνίου καὶ Τίτου Μαλλίου χρόνον οὐ πολὺν (ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης 519 ἢ πρὸ Χριστοῦ 233).

et humanæ omnes parebunt, qui secundum¹ naturam volunt vivere.

Avaritia pecuniæ studium habet², quam nemo sapiens concupivit. Ea corpus animumque virilem effeminat. Semper infinita, insatiabilis, neque copiā, neque inopiā minuitur. — Loca amœna et voluptaria facile in otio feroces militum animos molliunt. — Idem velle atque nolle, ea firma amicitia est.—Menti nihil est tam inimicum quam voluptas. — Illud natura non patitur, ut aliorum spoliis nostras facultates, copias, opes augeamus.

Nihil est tam miserabile quam ex beato miser. — Imitemur bonos viros, amemus patriam, pareamus magistratibus, consulamus amicos.—Ceres frumenta invenit, cum antea glande vivescerentur.—Hominem natura non solum celeritate mentis ornavit, sed etiam sensus tamquam satellites ac nuntios adtribuit.—Quæ dementia est supervacanea discere, in tanta temporis brevitate³!—Vir nemo bonus ab improbo se donari vult.—Sanguis per venas in omne corpus diffunditur.

Nihil est quod Deus efficere non possit, et quidem⁴ sine labore ullo.—Mortis contemptio non minimum valet ad animum metu liberandum⁵. — In Leuctrica pugna, imperatore Epaminonda, Pelopidas fuit dux delectæ⁶ manus⁷. — Nulla est hæc amicitia, cum alter⁸ verum audire non vult, alter ad mentiendum⁹ paratus est. — Ultimum omnium mors est. — Eā sapientiā majores nostri fuerunt¹⁰, ut in legibus scribendis¹¹ nihil sibi aliud, nisi salutem atque utilitatem reipu-

¹) Οἱ κατὰ φύσιν ἢ συμφώνως τῇ φύσει ζῆν βουλόμενοι. ²) Studium habet περιφρασις τοῦ studet, σπουδάζει ἢ σπεύδει πρὸς τὴν τῶν χρημάτων κτήσιν. ³) Ἐν ᾧ ὁ βίος ἡμῶν εἶναι λίαν βραχὺς, καὶ μόλις ἀρκεῖ πρὸς ἐκμάθησιν τῶν ἀναγκαίων.

⁴) Καὶ δὴ, καὶ μάλιστα, ἄνευ πόνου τινός. ⁵) Μετοχὴ τοῦ libero. Πρὸς ἀπαλλαγὴν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ φόβου. ⁶) Μετοχὴ τοῦ deligo. ⁷) Χεῖρ συνήθως ἐνταῦθα ὡμῶς κεῖται ἐν μεταφορικῇ σημασίᾳ, δηλοῦσα, στίφος ἢ πλῆθος στρατιωτῶν, ὅπως καὶ παρ' Ἑλλήσιν ἐνίοτε ἡ λέξις χεῖρ. ⁸) Ὁ ἕτερος τῶν φίλων. λέιπτε ἐπὶ δύο λέγουσιν alter alter. ⁹) Πρὸς τὸ ψεῦδος ἔτοιμος. ¹⁰) Τοσούτον συνετοὶ ἦσαν, ὥστε γράφοντες νόμους.

¹¹) Scribo ὁ ἐπιστάς.

plicæ proponerent¹. — Livius² primus fabulam³ docuit⁴ anno ipso anteqvam natus est Ennius⁵.

Triginta dies erant, cum has dabam litteras⁶, per quos⁷ nullas a vobis acceperam. — Non semper idem floribus est color. — Ubi socordiae te atqve ignaviae tradideris⁸, nequidquam deos implōres; irati infestiqve sunt. — Valet apud nos clarorum hominum memoria, etiam mortuorum. — Qvis Aristidem non mortuum diligit? — Non minus nobis jucundi atqve illustres sunt ii dies, quibus conservāmur⁹, quam illi, quibus nascimur.

Mardonius, dux Persarum, cum ducentis millibus peditum et viginti millibus equitum, haut ita¹⁰ magna manu Graecia fugatus est. — Qvem neque gloria, neque pericula excitant, nequidquam hortaris. — Neque locus, neque amicus quisquam¹¹ teget eum, quem arma non texerint. — In fuga salutem sperare, cum arma, quibus corpus tegitur, ab hostibus avertēris¹², ea vero¹³ dementia est.

¹) Sibi proponerent προέβητο ἢ εἶχον κατὰ νοῦν. ²) Ὁ Λίβιος Ἀνδρόνικος, Ταραντῖνος τὴν πατρίδα, αἰγυμάλωτος καὶ δοῦλος, εἶτα δὲ ἀπελευθέρως τοῦ ῥωμαίου Λιβίου Σαλινάτωρος, οὗ καὶ τὸ ὄνομα ἔλαβεν, ἐδίδαξε κατὰ πρῶτον ἐν Ῥώμῃ τὸ 240 π. Χ. ἑλληνικὰ δράματα, μεταφράζων αὐτὰ εἰς ῥωμαϊκὴν γλῶσσαν. Τούτων ὅμως οὐδὲν σώζεται, εἰ μὴ ὀλίγοι τινὲς στίχοι.

³) Δράμα. ⁴) Docceo, διδάσκω ἐν θεάτρῳ δράμα, ἧτοι παριστάνω. ⁵) Ὁ Ἔννιος, γεννηθεὶς τὸ 239 π. Χ., εἶναι ὁ κορυφαῖος τῶν ἀρχαιότερων ποιητῶν τῆς Ῥώμης, ὅστις δὲν μετέφρασε μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐποίησεν ἴδια ποιήματα καὶ τὴν γλῶσσαν τὴν ῥωμαϊκὴν ἐκάνομισε καὶ πρῶτος εἰσῆγαγεν εἰς αὐτὴν ἑλληνικὰ μέτρα. Ἀλλὰ τῶν ποιημάτων καὶ τούτου μόνον ἀποσπάσματα σώζονται. ⁶) Ἐν τῷ πληθυντικῷ σημαίνει ἐν γενεῇ μὲν γράμματα· οἷον litteræ græcæ, latinæ, πᾶσαν τὴν ἑλληνικὴν καὶ λατινικὴν φιλολογίαν· ἰδίως δὲ, ὡς ἐνταῦθα, ἐπιστολὴν μίαν ἢ πολλὰς. ⁷) Τοῦτέστι dies, καθ' ἃς ἡμέρας οὐδεμίαν παρ' ὑμῶν ἐπιστολὴν ἔλαβον. ⁸) Trado ὁ ἐνεστώς. ⁹) Αἱ ἡμέραι τῆς ἡμετέρας σωτηρίας ἢ αἱ τῆς γεννήσεως. ¹⁰) Οὐχὶ διὰ τοσοῦτον μεγάλου πλήθους, ἧτοι διὰ μικροῦ· ἐπειδὴ ὁ ἐν Πλαταιαῖς στρατὸς τῶν Ἑλλήνων ἦτο περὶ τὰς 70,000 καθ' Ἡρόδοτον ἐν βίβλ. Ὁ. κρ. 28. ¹¹) Τὴν quisquam καὶ ullus ἀόριστον ἀντωνυμίαν μεταχειρίζονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς ἀρνητικὰς προτάσεις, τὴν δὲ ταυτόσημον aliquis εἰς μὴ ἀρνητικὰς. ¹²) Ἀποστρέψας τὰ ὄπλα σου ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν. Τὸ δεύτερον πρόσωπον μεταχειρίζονται πολλάκις ὡς ἀόριστον καὶ γενικόν, ὅπως καὶ οἱ Ἕλληνες ἐνίοτε.

¹³) Τοῦτο δὲ εἶναι ἀφροσύνη.

Dux atqve imperator mortalium animus est. — Præclara facies, magnæ divitiæ, vis corporis et alia hujuscemōdi, omnia brevi¹ dilabuntur. — Ingenii egregia facinora², sicuti anima, immortalia sunt. — Animus incorruptus, æternus, rector humani generis, agit atqve habet omnia. — Ingenio neqve melius, neqve amplius aliud in natura mortalium est.

Deus bonis omnibus explevit mundum.—Terra vestita est floribus, herbis, arboribus, frugibus.—Sol sua luce cuncta illustrat et complet. — Parvo cultu natura contenta est. — Dei providentiâ mundus administratur. — Concordiâ res parvæ crescunt, discordiâ maximæ dilabuntur.—Benevolentiam civium blanditiis colligere turpe est. — Pyrrhi temporibus jam Apollo versus facere desierat³.

Qua nocte natus Alexander est, eadem Dianæ Ephesiæ templum deflagavit.—Socrâtes suprêmo vitæ die multa de immortalitate animorum disseruit. — Roma condita est⁴ Olympiâdis sextæ anno tertio⁵.—Multos fortunâ liberat pœnâ, metu neminem. — Brutus arcēbat reditu Tarqvinium tyrannum. — Tempus tribus partibus constat, præterito, præsentē et futuro. — Beata vita constat ex actionibus rectis.

Uti genus hominum compositum⁶ ex anima et corpore est, ita res cunctæ studiaqve omnia nostra corporis alia, alia animi naturam sequuntur⁷. — Doctrinâ Græciâ Romanos et omni litterarum genere superabat.—Epaminondæ nemo Thebânus par erat eloquentiâ. — Agesilâus claudus fuit altero pede⁸.—Numa Pompilius morbo decessit qvadragesimo tertio

¹) Ἐν βραχεὶ φθίρονται, τουτέστι tempore, ὕπερ καὶ προσθέτουσιν ἐνίοτε.

²) Facinus, ἐκ τοῦ facio ποιῶ, εἶναι μέση λέξις, σημαίνουσα καὶ καλὴν καὶ κακὴν πράξιν· ὀρίζεται δὲ ἡ σημασία διὰ προστιθεμένου ἐπιθέτου, ὡς ἐνταῦθα, ἢ ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου. ³) Desino. Τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος εἶχε παύσει ἐπὶ Πύρρου (280 π. Χ.) ἤδη γὰρ χρησματολογῆ ἐν ἐμμέτρῳ λόγῳ, ὅπως πρότερον ἐσυνήθιζεν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατὰ Πλούταρχον ἐν τῷ περὶ τοῦ μὴ γράν ἐμμετρα νῦν τὴν Πυθίαν, Κφ. ιγ', συγγραμμάτιῳ. ⁴) Condo. ⁵) Τὸ 734 π. Χ. ⁶) Compo·no ὁ ἐνεστῶς. ⁷) Sequor· ἕτοι, τὰ μὲν εἰσι θνητὰ ὡς τὸ σῶμα, τὰ δὲ ἀθάνατα ὡς ἡ ψυχὴ.

⁸) Βλέπε σημείωσιν 8 τῆς 4 σελίδος.

imperii anno.—Magnos homines virtute metimur, non fortunā. — Socrates omnium eruditorum testimonio, totiusque iudicio Græciæ, philosophorum omnium fuit princeps.

Benevolentiam non adolescentium more, ardore quodam amoris¹, sed stabilitate potius et constantia iudicare debemus. — Salus hominum non veritate solum, sed etiam famā nititur².—Nullā re tam lætari soleo, quam meorum officiorum conscientia. — Odērunt peccare boni virtutis amore.—Darīus mille talentis percussorem Alexandri emere voluit. — Tyriorum coloniæ pæne orbe³ toto diffusæ sunt⁴. Carthāgo in Africa⁵, in Bœotia Thebæ, Cades ad Oceanum.

Prima adolescentium commendatio modestia est. — Pariter cum vita sensus amittitur. — Ex vita discēdo tamquam ex hospitio, non tamquam ex domo.—Impūdens est, qui pro beneficio non gratiam, verum mercēdem postulat.—Etiam sine magistro vitia discuntur. — A Deo omnia facta et constituta sunt.

Omnium rerum principia a Deo immortali ducuntur. — Animi piorum, cum e corporibus excesserint⁶ in cælum, quasi in domicilium suum, perveniunt. — Thimothēus Corcyram⁷ sub imperium Atheniensium redēgit.—Rabiosi canes caudam sub alvum reflectunt. — Talis est sapientis animus⁸, qualis mundi status super lunam. Semper illic serēnum est.—Plato iram in pectore, cupiditatem subter præcordia locavit.

Dividitur natura hominis in animam et corpus. — Annus dividitur in ver, et æstatem, et autumnum, et hiemem.—Dies

¹) Διὰ σφοδρᾶς τινος ἀγάπης. ²) Nitor. Ὁ δὲ νοῦς· Καὶ ἡ φήμη βλάπτει καὶ ὠφελεῖ πολλάκις τοὺς ἀνθρώπους. ³) Ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν. Συνήθως λέγουσιν orbis terræ ἢ terrarum, κύκλον γῆς ἢ γαιῶν, σημαίνοντες οὕτω τὴν γῆν· διότι ἐπίστευον κοινῶς, ἔτι αὕτη εἶχε δίσκου σχῆμα. ⁴) Diffundo. ⁵) Ἐν Λιβύῃ, τῇ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων Ἀφρικῇ λεγομένῃ, ἐκτίσθη ἡ Καρχηδὼν ὑπὸ Διδούς, ἐν Ἑλλάδι αἱ Θῆβαι ὑπὸ Κάδμου, καὶ τὰ Γάδειρα ἐν Ἰσπανίᾳ παρὰ τὸν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν ἐκχυνόμενον ποταμὸν Βαίτιν. Ἄπασαι δ' αὗται αἱ ἀποικίαι ἐστάλησαν ἐκ Τύρου, τῆς μητροπόλεως τῶν Φοινίκων.

⁶) Excedo. ⁷) Οἱ Ῥωμαῖοι καλοῦσιν οὕτω τὴν Κέρκυραν, ὅπως καὶ οἱ ἀρχαιότεροι Ἕλληνας. ⁸) Ἦσυχος δηλαδὴ καὶ ἰλαρὰ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ.

tempus est viginti quattuor horarum.—Plato animi principatum, id est, rationem, in capite, sicut in arce, posuit¹.—Nemo beneficia in Calendario scribit.—Mors propter brevitatem vitæ nunquam longe potest abesse. — Græciæ civitates, dum imperare singulæ cupiunt, imperium omnes perdidērunt. — Mater timidi flere non solet.

Peccare nemini licet. — Non omnes sciunt referre beneficium.—Probi homines, non modo quæ reprehendi palam, sed etiam quæ obscurè cogitari possunt, timent. — Parentes suos non amare, impietas est; non agnoscere, infamiã.—Imperare sibi maximum est imperium. — Profecto nihil est aliud bene et beate vivere, nisi honeste et recte vivere.—Præterita mutare non possumus.—Deforme est de se ipso prædicare, falsa præsertim².

Non omnia Deus humanis oculis nota fecit.—Augustus Octavianus et ante eum Cajus Cæsar sub dictature nomine atque honore regnaverunt. — Vita, mors, divitiæ, paupertas, omnes homines vehementissime permövent.—Vehementer est iniquum³, quum possis⁴ cum summa virtute et honore pro patria interire, malle per dedecus et ignaviam⁵ vivere.—Animus hominis, mens, ratio, consilium, prudentiã, divinã curã perfecta sunt.

Datum est Neptuno, alteri Iovi fratri, maritimum omne regnum.—Adriaticum mare ab Adria, Tuscorum coloniã⁶, vocavere Italicæ gentes. — Apud Herodotum, patrem historiæ, sunt innumerabiles fabulæ.—Themistocles bello Persico servitute Græciam liberavit.—Duæ urbes potentissimæ, Carthāgo atque Numantia, a Scipiōne sunt delētæ⁷. — Brutus et

¹) Ρονο. ²) Ἄπρεπὲς τὸ νὰ ἐπαινῇ τις ἑαυτὸν καὶ μάλιστα ψευδῆ λέγων.

³) Διὰν ἄδικον εἶναι. ⁴) Δυνάμενος. Ἡ λατινικὴ γλῶσσα ἀναλύει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰς μετοχάς, ὅπως καὶ αἱ νεώτεραι γλῶσσαι· ἐν ᾧ ἡ ἑλληνικὴ προτιμᾷ ὅσον ἕνεστι τὴν διὰ τῶν μετοχῶν κατορθουμένην συντομίαν τοῦ λόγου. ⁵) Λίσχερως καὶ ἀνάνδρως. Περιφρασὶς τῶν τροπικῶν ἐπιρρήμάτων. ⁶) Ἀποικία τῶν Τυρρηνῶν ἢ Τούσκων, οὐτινες κατέκρουσαν τὴν πρὸς τὴν δεξιάν ὄχθην τοῦ Τιβέρεως χῶρον, τὴν νῦν Τουσκάναν.

⁷) Ἡ Κερκηδῶν κατεστράφη τὸ 146 π. Χ., ὅτε καὶ ἡ Κόρινθος· ἡ δὲ ἐν Ἰσπανίᾳ

Cassius, interfectōres Cæsāris, ingens bellum moverunt. — Atticus¹ sæpe suis õpibus inopiam Atheniensium publicam levavit.

Auri argentiqve usum, velut omnium scelerum materiam, sustulit² Lycurgus.—Manlius Torqvātus filium suum, qvia contra imperium pugnaverats, occīdit.—Mollis educatio nervos omnes et mentis et corpõris frangit.—Corpore nihil, nisi qvõd adest, sentire possūmus; animo autem et præterita et futura.—Rex apum dissimilis ceteris⁴ est magnitudine et nitore.—Socrātes non tum hoc tum illud, sed idem dicebat semper, animos immortales esse.

Nihil est naturæ tam aptum, qvam amicitia. — Quid est tam absurdum, qvam delectari multis inanibus rebus, ut honore, ædificio, vestītu corporis; animo autem, virtute prædito, non admõdum delectari?—Viri nobiles vel corrumpere mores civitatis vel corrigere possunt.—Romūlus centum creat senatores, sive qvia is numerus satis erat, sive qvia soli centum erant, qvi creari patres⁵ possent.

Sine imperio nec domus ulla⁶, nec civitas, nec gens, nec hominum universum genus, nec rerum natura omnis stare potest.—Virtus neqve naufragio neqve incendio amittitur.—

Νορμαντία, πολεμήσασα γενναίως δέκα ἔτη τοὺς Ῥωμαίους, καὶ τελευταίον ὑποστῆσα ἁμοίαν τοῦ Μεσολογγίου πολιορκίαν ἐπὶ 15 μῆνας, κατεστράφη ἀπανθρώπως ὑπὸ Σκίπιονος τοῦ νεωτέρου τὸ 133 π. Χ. βλ. Ἀππιανῶ Ἱστορικά κρ. 85—98.

¹) Οὗτος εἶναι ὁ Τίτος Πομπόνιος Ἀττικός, ὁ φίλος τοῦ Κικέρωνος καὶ εὐεργέτης τῶν Ἀθηναίων, οὗ τὸν βίον περιγράφει ὁ Κορνήλιος Νέπος. ²) Tollo ὁ ἐνεστῶς.

³) Pugno: « διότι παρὰ τὴν ἐπιταγὴν τοῦ στρατηγοῦ ἐπολέμησε ». Τοῦτο διηγεῖται καὶ Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεὺς ἐν ταῖς Ῥωμ. ἀρχαιολογίαις βιβλ. Η΄ κρ. 79. « Καὶ μετὰ τοῦτο Μάλλιος τὸν υἱὸν ἀριστεύοντα κατὰ πόλεμον, τῆς μὲν ἀνδρείας ἕνεκα τοὺς ἀριστείους στεφάνους ἐκόσμησεν, ἀπίθειαν δ' ἐπικαλῶν, ἔτι οὖν ἐν ᾧ ἐτάχθη φρονεῖν ἔμεινεν, ἀλλὰ παρὰ τὴν ἐπιταγὴν τοῦ ἡγεμόνος ἐζήλην ἀγαντούμενος, ὡς λειποτάκτην ἀπέκτεινεν ». ⁴) Ταῖς λοιπὰς μελίσσεις. ⁵) Patres, πατέρας ὀνόμασε τοὺς 100 πρώτους Γερουσιαστὰς ὁ Ῥωμύλος. Οὗτοι δ' ἐκαλοῦντο καὶ τοῦ λοιποῦ πάντες οἱ Γερουσιασταὶ εἴτε διὰ τὴν ἡλικίαν, εἴτε διὰ τὴν πατρικὴν αὐτῶν φροντίδα ὑπὲρ τῆς πόλεως. Οἱ δὲ παῖδες αὐτῶν καὶ πάντες οἱ εὐγενεῖς Ῥωμαῖοι ἐκαλοῦντο ἐφεξῆς Patricii, Εὐπατρίδαι. ⁶) Βλέπε σφμ. 11 τῆς 5 σελίδος.

(ΛΑΤ. ΓΛΩΣΣ. ΠΡΩΤΑ ΜΑΘΗΜ.)

2

Idcirco amicitiae comparantur, ut commūne commodum mutuis officiis gubernetur.—Ager non semel aratur, sed novatur et iteratur, quo meliores fœtus possit et gradiores edere.—Socrates cum pæne in manu jam mortiferum illud¹ tenēbat poculum, locūtus ita est², ut non ad mortem trudi, verum in cœlum videretur ascendere.

Nihil tam difficile est, quin quærendo investigari possit.—Justitia est, quæ suum cuique distribuit.—Ea est jucundissima amicitia, quam similitudo morum conjugavit.—Homines neque admirantur, neque requirunt rationes earum rerum, quas semper vident.—Maximum ornamentum amicitiae tollit, qui ex ea tollit verecundiam.—Semper in prælio maximum est periculum iis, qui maxime timent.

Talis Romæ Fabricius³, qualis Aristides Athēnis fuit.—Lacedæmōne fuit honestissimum domicilium senectutis.—Athenienses bello Persivo sua omnia, quæ movēri poterant⁴, partim Salamīnem, partim Træzēnem asportabant.—Legati Athenas missi sunt a Romanis, jussique inclitas leges Solōnis describere⁵.—Sentimus calere ignem, nivem esse albam, dulce mel.—Ex inimico cogita posse fieri amicum⁶.

Philosophorum sententiæ spem afferunt, posse animos, quum e corporibus excesserint, in cœlum, quasi in domicilium suum, pervenire.—Solis, lunæ, siderumque omnium aspectus satis indicat, non esse ea fortuita.—Habitari⁷ ait

¹) « Τὸ θανατηφόρον ἐκείνο ποτήριον, ἐν ᾧ ἦν τὸ κώνειον ». Ἡ ἀντωνυμία ille, ὡς καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἢ ἐκεῖνος, δεικνύει τι γνωστὸν ἐπ' ἀρετῇ ἢ κακίᾳ. ²) Λογοῦσ.

³) Ὁ πολεμικός τὸν Πύρρον ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, περὶ οὗ βλέπει Πλούταρχον ἐν βίῳ Πύρρου κρ. 20. ⁴) Τὰ κινητά. ⁵) Ὁ λόγος περὶ τῆς εἰς Ἀθήνας ἀποστολῆς Ῥωμαίων πρέσβεων πρὸς ἀντίγραφὴν τῶν τοῦ Σόλωνος νόμων, οὗς ἐμελλόν εἰ Δέκαρχοι, εἰ τὸ 451 π. Χ. ἐλεγθέντες, νὰ μελετήσωσι, συντάσσουντες τοὺς τῶν δώδεκα πινάκων νόμους. Περὶ τοῦτου βλέπει Διονύσιον τὸν Ἀλικαρνασσία ἐν ταῖς βίαις. ἀρχ. βιβλ. ἱ. κρ. 51 κ. ε.

⁶) Κατὰ τὸ ἑλληνικὸν γνωμικόν· « μίσει ὡς φιλήσων ». ⁷) Πράγματα ἐνεργητικὰ καὶ οὐδέτερα σχηματίζει ἡ λατινικὴ γλῶσσα καὶ εἰς παθητικὴν φωνὴν ὡς ἀπρόσωπα, ὅτε θελεῖ νὰ δηλώσῃ ἀπλῶς τὴν πράξιν οὐχὶ δὲ καὶ τὸ πρόσωπον. Οὕτως ἐνταῦθα τὸ habitari εἶναι ἀπρόσωπον, δι' οὗ σημαίνεται, ὅτι ἡ σελήνη κατοικεῖται, οὐχὶ δὲ καὶ ὑπὲρ τίνων.

Xenophanes in luna, camque esse terram multarum urbium et montium.—Non assentior iis, qui disserere cœperunt, cum corporibus simul animos interire atque omnia morte deleri.

Sæpe Maximus, Scipio aliique civitatis Romanæ præclari viri solebant dicere: «Cum majorum imagines¹ intuerentur, vehementissime sibi animum ad virtutem accendi».—Non exercitus, neque thesauri præsidia regni sunt, verum amici, quos neque armis cogere, neque auro parare queas. — Sui cuique mores fingunt fortunam².—Scipio nihil difficilius esse dicebat, quam amicitiam usque ad extremum vitæ diem permanere.

Constantinus urbem nominis sui ad tantum fastigium evehere molitus³ est, ut Romæ æmulam faceret.—Ante senectutem curavi, ut bene viverem; in senectute, ut bene moriar.—Discipulos moneo, ut præceptores suos non minus, quam ipsa studia ament, et credant parentes esse, non quidem corporum sed mentium.

¹) Ο λόγος περὶ τῶν ἐν κηροῦ εἰκόνων τῶν τελευτηκῶτων ἐπιφανῶν Ῥωμαίων ἀνδρῶν, ἃς ἐτήρουν οἱ συγγενεῖς τούτων ἐν ξυλίνοις καιδίαις. « Ταύτας δὴ τὰς εἰκόνας ἐν τε ταῖς δημοτελεσί θυσίαις ἀνοίγοντες κοσμοῦσι φιλοτίμως. Ἐπὶ δὲ τῶν οἰκείων μεταλλάξῃ τις ἐπιφανῆς, ἀγρυσιν εἰς τὴν ἐκφορὰν, περιτιθέντες ὡς ἑμοιοτάτους εἶναι δοκοῦσι κατὰ τε τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἄλλην περικοπὴν. Οὗτοι δὲ προσαναλαμβάνουσιν ἐσθῆτας, ἐὰν μὲν ὑπατος ἢ στρατηγὸς ἢ γεγωνῶς, περιπορφύρους· ἐὰν δὲ τιμητῆς, πορφυράς· ἐὰν δὲ καὶ πεθριαμβευτικῶς, εἴ τι τοιοῦτο κατειργασμένος, διαχρῶσους. Αὐτοὶ μὲν οὖν ἐφ' ἀρμάτων οὗτοι πορεύονται, ῥάβδοι δὲ καὶ πελέκεις καὶ τᾶλλα, τὰ ταῖς ἀρχαῖς εἰωθότα συμπαρακεῖσθαι, προηγεῖται κατὰ τὴν ἀξίαν ἐκάστη τῆς γεγενημένης κατὰ τὸν βίον ἐν τῇ πολιτείᾳ προαγωγῆς. Ὅταν δ' ἐπὶ τοὺς ἑμβόλους (ἀγορὰν) ἔλθωσι, καθέζονται πάντες ἐξῆς ἐπὶ δίφρων ἑλεφαντίνων. Οὐ κ' ἀλλοίον οὐκ εὐμαρὲς ἰδεῖν θέαμα νέφφιλοδόξῳ καὶ φιλαγάθῳ· τὸ γὰρ τὰς τῶν ἐπ' ἀρετῇ δεδοξασμένων ἀνδρῶν εἰκόνας ἰδεῖν ἑμοῦ πάσας αἰονοὶ ζώσας καὶ πεπνυμένας, τίν' οὐκ ἂν παραστήσαι; τί δ' ἂν κάλλιον θέαμα τούτου φανείη; » Πολύβιος ἐν τῇ συγγραφῇ τοῦ Λακωνίων καὶ Καρχηδονίων καὶ Ῥωμαίων πολιτεύματος, ἀπόσπασμα 6 τοῦ 7 βιβλίου κφ. 33 § 6 τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ. Τσαυτὴ ἦτο ἡ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πολιτεύματος σπουδὴ πρὸς τὸ ἀναδειξαι μεγάλους πολίτας, πᾶν ὑπομένοντας ἵνα τύχωσι τῆς ἐν τῇ πατρίδι ἐπ' ἀρετῇ φήμης. Τοῦτο δὲ βεβαιῶ ἐνταῦθα ὁ Κόντιος Μάξιμος καὶ Σκιπίων ὁ μέγας. ²) Fortuna μέση λέξις, σημαίνουσα, ὡς ἐνταῦθα, καὶ εὐτυχίαν καὶ δυστυχίαν. Ὁ νοῦς τοῦ ἠθικωτάτου τούτου γηρωμικοῦ ἐναι· « Τὰ ἴδιχα ἤθη παρασκευάζουσι ἐκάστη εὐτυχίαν ἢ δυστυχίαν ».

³) Molior. Ἐπεγείρησε γὰρ ἀναδιβάσῃ εἰς τασούτων ὕψος, ἤτοι γὰρ κοσμήσῃ τασούτων, κ. ἔ.

Pherecydes Syrius¹ primum dixit, animos hominum esse sempiternos. — Vetus est lex illa justæ veræque amicitiae, ut idem amici semper velint.—Hadriānus finem imperii esse voluit Euphrātem.—Omne corpus mutabile est.—Lycurgus virgines sine dote nubere jussit, ut uxōres eligerentur², non pecuniæ.—Periisse omnis Aegyptus fame, nisi monitu Josēphi rex edicto servari per multos annos fruges jussisset.—Augustus carmina Virgiliti cremari contra testamenti ejus verecundiam vetuit³.

Alcibiādes regem Persarum amicū sibi cupiebat adjungi. Neque dubitabat, id se facile consecutūrum⁴. — Apud Aegos flumen⁵ copiae Atheniensium a Lysandro sunt devictae. Sed nemini erat dubium, si Conon adfuisset, illam Athenienses calamitatem accepturos⁶ non fuisse. — Philippum, Macedōnum regem, rebus gestis et gloriā video superatum⁷ a filio.—Apud Issum, Clitarchus saepe narravit, Darīum ab Alexandro esse superatum. — Nullum est certius amicitiae vinculum, quam consensus et societas consiliorum et voluntatum.

Meliora sunt ea, quae naturā, quam illa, quae arte perfecta⁸ sunt.—Ita sentio Graecam linguam locupletiolem esse, quam Latinam.—Solem mathematici confirmant majorem esse, quam terram.—Themistoclis nomen, quam Solonis, est illustrius⁹.—

¹ Φιλόσοφος, ἀκμάσας κατὰ τὴν 60 Ὀλυμπιάδα ἢ περὶ τὸ 540 π. Χ. Πρῶτος λέγεται, ὅτι ἤρχισε νὰ συγγράφῃ εἰς πεζὸν λόγον, ἐν ᾧ οἱ πρὸ αὐτοῦ ἔγραφον εἰς ἔμμετρον.

²) Eligo. ³) Βιργίλιος ὁ ποιητὴς ἀποθνήσκων τὸ 19 π. Χ., παρήγγειλεν εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ, ὃν ἦν καὶ ὁ Αὐγούστος, νὰ καύσωσι τὴν Διαιάδα· διότι μὴ προβάσας νὰ διορθώσῃ δὲν ἐκρίνει αὐτὴν ἀξίαν δημοσιεύσεως. Καὶ ὅμως τὸ ἐπι σωζόμενον τοῦτο ἔπος εἶναι ἐκ τῶν ἀρίστων τῆς ῥωμαϊκῆς ποιήσεως. ⁴) Consequor. ⁵) Ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς παρὰ τὴν Σιστόν ἐν Ἑλλησπόντῳ ἠττήθη κατὰ κράτος ὁ τῶν Ἀθηναίων στόλος τὸ 404 π. Χ. Μετὰ πέντε δὲ μῆνας πολιορκηθέντες κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν οἱ Ἀθηναῖοι παρεδόθησαν τῷ Λυσάνδρῳ· ἕστις κατηδάφισε τὰ τῆς πόλεως τείχη καὶ κατέσχευε τὴν τῶν Τριάκοντα ἀρχὴν. Ὁ δὲ Κόνων φυγὼν εἰς Κύπρον μετὰ τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ἦταν, καὶ λαβῶν ἐφιζῆς βοήθειαν παρὰ τοῦ Περσῶν βασιλέως, ἐνίκησε τοὺς Λακεδαιμονίους ἐν Κνίδῳ καὶ ἀνήγειρε τὸ 393 π. Χ. δαπάνη τοῦ βασιλέως τὰ τῆς πατρίδος τείχη. ⁶) Accipio. ⁷) Ἐξυπακούεται τὸ esse, ὅπερ παραλείπεται πλελλάκις, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ. ⁸) Fertilio. ⁹) Τὸ δεύτερον τῆς συγκρίσεως μέρος ἢ ἐμφέρε-

Valere malo quam dives esse.—Victus est Xerxes magis consilio Themistoelis, quam armis Græciæ.—Indignum est a pari vinci; indignius ab inferiore.

Nihil est amabilius virtute.—Neminem Lyncurgo aut majorem, aut utiliorem virum Lacedæmon genuit. — Alcibiades fuit omnium ætalis suæ multo¹ formosissimus. — Patria hominibus non minus cara esse debet, quam liberi. — Haud² abnuo, egregium ducem fuisse Alexandrum; sed clariorem tamen eum facit, quod adolescens decessit.—Alexandri amici reges ex præfectis facti sunt. — Nemo nascitur dives. — Demosthènes a doctis oratorum est princeps judicatus.—Beatus esse sine virtute nemo potest.—Deus bonis omnibus explevit mundum.

Demosthenes corona aurea donabatur virtutis benevolentiaeqve³, quam erga populum Atheniensem habebat.—Socrates est omnium sapientissimus oraculo Apollinis judicatus. — Græcorum oratorum, præstantissimi sunt ii, qui fuerunt Athenis.—Erant Phociōnis tempore Athenis duæ factiones⁴; quarum una populi causam agebat, altera optimatum⁵. — Suavitatem Isocrætes, subtilitatem Lysias, acūmen Hyperīdes, sonitum Aeschīnes, vim Demosthenes habuit;—Omnium nationum exterarum princeps Sicilia se ad amicitiam fidemque populi Romani applicuit; prima omnium provincia est appellata.

ται κατ' ἀφαιρετικὴν ἀπλῶς, ἢ κατὰ τὴν αὐτὴν τοῦ ἑτέρου μέρους πτώσει προηγουμένου τοῦ συγκριτικοῦ συνδέσμου quam. ¹) Πρὸς ἐπίτασιν τῶν ὑπερθετικῶν προσθέτουσιν ἐνίοτε τὴν ἐπιφρηματικὴν ἀφαιρετικὴν multo ἀντὶ τῆς δοτικῆς τῶν Ἑλλήνων. Βλ. τὴν ἐπίτομον λατινικὴν γραμματικὴν μου ἐν §. 170. σημ. 6'. ²) Σπανιώτατα ὁ ἀρνητικὸς οὗτος σύνδεσμος εἴρηται μετὰ ῥημάτων, συνήθως μετὰ ἐπιθέτων καὶ ἐπιφρημάτων. Haud abnuo, οὐκ ἀνανέω=ἡμολογῶ, βεβαιῶ. Αἰεποτε ἐν τῇ λατινικῇ αἱ δύο ἀρνήσεις ποιῶσι κατάφασιν ἰσχυράν. ³) Ἀρετῆς καὶ εὐνοίας ἕνεκα. Ἡ ἀπλῆ γενικὴ σημαίνει ἐνταῦθα τὴν αἰτίαν· ἐξαρτᾶται δὲ ἐκ τοῦ παραλειπομένου ergo ἢ causa ἕνεκα, ἢ gratia, χάριν. ⁴) Αἱ ἄλλως λεγόμεναι partes reipublicæ, πολιτικὰ κόμματα, ὧν τὸ μὲν ἔπραττε τὰ τοῦ δήμου, τὸ δὲ τὰ τῶν ἀριστοκρατικῶν. ⁵) Optimates εἴρηται μόνον ἐν τῇ πληθυντικῇ ἀριθμῷ καὶ σημαίνει τοὺς ἀριστοκρατικούς. Βλ. λατ. γραμμ. §. 21.

Tarquinus Superbus, septimus atqve ultimus regum Romanorum, Volscos vicit.—Pythagōras sapientiæ studiosos appellat philosophos.—Themistocles peritissimos belli navalis fecit Athenienses.—Epaminondas adeo fuit veritatis diligens¹, ut ne joco quidem² mentiretur.—Qvis famulus amantior domini, quam canis?—Dimidium facti, qui bene cœpit, habet³. — Pythagoras, quum in geometria quidam novi invenisset, musis bovem immolasse dicitur. — Homo sum, humani nihil a me alienum puto.—Omnes mortales diis sunt freti.—Atheniensibus nullo pretio libertas erat venālis.

Nihil turpius est, quam gradis natu⁴ senex, qui nullum aliud habet argumentum, quo se probet diu vixisse, præter ætatem.—Teneros animos aliēna opprobria sæpe absterrent vitiiis.—Scipiōnis consilio atqve virtute Hannibal in Africam redire, atqve ex Italia decedere coactus est.—Socrates primus philosophiam devocavit e coelo.—Athenienses optime meritis cives e civitate ejiciebant⁵.—Athenienses virtute Codri⁶, regis, bello liberantur. — Sapiens ab omni concitatione animi semper vacat.

Totius fere Galliæ legati ad Cæsarem gratulatum⁷ convenerunt.—Themistocles Argos⁸ habitatum concessit. — Philip-

¹) Veritatis diligens φιλαλήθης. Αί μετοχάι, ἐπιθέτων σημασίαν ἔχουσαι, δέχονται κατὰ γενικὴν τὸ ἀντικείμενον, ὡς τὰ λοιπὰ ἐπιθέτα, οὐχὶ κατ' αἰτιατικὴν ἢν ἀπαιτῆι τὸ ῥήμα. ²) Ne-quidem εἶναι τὸ οὐδὲ τῆς ἑλληνικῆς. Ἡ λέξις, ἢν ἀφορᾷ ἢ ἄρνησις, καίτῃ πάντοτε μεταξὺ τῶν δύο τούτων μερίων. Βλ. λατ. γραμματ. §. 71.

³) Τὸ ἤμισυ τῆς πράξεως ἐξετέλεσεν ὁ καλῶς ἀρχήσας. ⁴) Μόνη ἡ ἀφαιρετικὴ εἶναι εὐχρηστος τοῦ ῥηματικοῦ τούτου ὀνόματος τῆς δ' κλίσεως, ὅπερ καὶ ὡς παθητικὸν σούπῃον τοῦ ῥήματος nascor δυνατὸν ἐληφθῆναι. Σημαίνει δὲ ἡλικίαν, καὶ εὔρηται μετὰ ἐπιθέτων καὶ μάλιστα συγκριτικῶν. Ὡς major natu μείζων τὴν ἡλικίαν, minor natu νεώτερος, maximus natu πρεσβύτατος, gradis natu προθετικῶς τὴν ἡλικίαν.

⁵) Ἐξωστράκισον τοὺς μάλιστα εὐεργετήσαντας τὴν πατρίδα πολίτας· φοβούμενοι μὴ διὰ τῆς μεγάλης αὐτῶν ἐπιβροῆς ἀνατρέψωσι τὴν δημοκρατίαν. ⁶) Προσενεγκόντος ἕκτον κατὰ τὸν χρησμὸν εἰς θάνατον ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἐν τῷ πολέμῳ τῶν Ἀθηναίων καὶ Δωριέων τὸ 1068 π. Χ. ⁷) Σουπῃον τοῦ gratulo, σημαῖον τὸν σκεπὸν τῆς ἐλεύσεως. Οὕτω· εὔρηται πάντοτε μετὰ κινήσεως σημαντικῶν ῥημάτων δηλοῦν τὸν σκεπὸν τῆς κινήσεως. Βλ. γραμμ. §. 261. ⁸) Αἰτιατικὴ πληθυντικὴ, διότι ἐν τῇ λατινικῇ

pus a Pausania, cum spectatum ludos¹ iret, juxta theatrum occissus est. — Quid est tam jucundum cognitu atqve auditu, quam sapientibus sententiis, gravibusqve verbis ornata oratio?—Humānus animus cum alio nullo, nisi cum ipso Deo, si hoc fas est dictu², comparari potest.—Videndum³ est non modo, quid quisqve loqatur, sed etiam quid quisqve sentiat. —Apud Pythagoram discipulis quinque annis tacendum erat. — Nemo tam imperitus est, ut nesciat, sibi quandoqve moriendum.

Fortes et magnanimi sunt habendi non qui faciunt, sed qui propulsant⁴ injuriam.—Hannibal quum tradendus Romanis esset, venenum bibit.—Faciendum id nobis, quod parentes imperant. — Semper ita vivamus, ut rationem redendam nobis arbitremur. —Occultæ inimicitiae magis timendæ sunt, quam apertæ.—Sapientia ars vivendi putanda est.—Deus, fabricator mundi, nulla re magis hominem separavit a ceteris animalibus, quam dicendi⁵ facultate.—Legendi semper occasio est, audiendi non semper. — Natura cupiditatem ingenuit homini veri videndi.

Demosthenes Platōnis studiosus audiendi fuit.—Imperium regum, quod initio conservandæ libertatis atqve augendæ reipublicæ⁶ fuerat, in superbiam dominationemqve se convertit. — Temeritas est florentis ætatis; prudentia senescentis⁷. — Ta-

γλώσση εὔρηται πάντοτε ἐν πληθυντικῷ ἀριθμῷ τὸ ὄνομα τοῦτο· Argi, γεν. Argorum. Ὁ Θεμιστοκλῆς ἀπῆλθεν εἰς τὸ Ἄργος, ἵνα κατοικήσῃ ἐκεῖ, ὅτε οἱ ἐχθροὶ τοῦ κατηγόρου αὐτοῦ, ὡς θέλοντες νὰ προδώσῃ εἰς τὴν Εἰρήνην τὴν Ἑλλάδα. ¹) Ludi, ludorum ἀγῶνες ἐν γένει, ἐνταῦθα θεατρικοὶ ἢ σκηνικοί. ²) Εἰ θέμις εἰπεῖν τοῦτο. Τὸ παθητικὸν σουπίων dictu ἐπέχει τόπον τοῦ ἑλληνικοῦ ἀπαρεμράτου, ἐνεργητικοῦ καὶ παθητικοῦ.

³) Ῥηματικὸν ὄνομα τοῦ video, gerundivum ἐν τῇ λατινικῇ γραμματικῇ καλούμενον σημαίνει ὅ,τι τὰ εἰς τέλος ῤηματικά ὀνόματα τῆς ἑλληνικῆς. ⁴) Propello.

⁵) Γερούδιον τοῦ dico, ἐπέχον, ὡς καὶ πάντα τὰ γερούδια, τόπον τοῦ ὀνοματικοῦ ἀπαρεμράτου τῆς ἑλληνικῆς ἐν ταῖς πλαγαῖς πτώσεσιν· ὀνομαστικῇ δ' αὐτοῦ ἐν τῇ λατ. εἶναι ὁ ἀπαρεμρατικός ἐνεστώς. ⁶) Αἱ γενικαὶ αὗται σημαίνουσι τὴν αἰτίαν καὶ ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ παραλείπομένου causa, ἕνεκα. ⁷) Αὗται δ' αἱ γενικαὶ ἐκ τοῦ ἐξυπακουομένου proprium ἴδιον, ὅπερ παραλείπεται πάντοτε, ὡς καὶ εἰς τὴν ἑλληνικὴν, τιθεμένης τῆς ἀπ' αὐτοῦ ἐξαρτωμένης γενικῆς μόνης.

cet corpus dormientis ut mortui; viget autem et vivit animus.—Epaminondas erat modestus, prudens, gravis, temporibus sapienter utens. — Lex est voluntas Dei, impërans honesta, prohibens contraria. — Pisisträtus primus Homëri libros, confūsos antea, sic disposuisse¹ dicitur, ut nunc habemus².

Naturā fit, ut liberi a parentibus amentur. A quo initio profectam³ communem humani generis societatem persequimur.—Melior est certa pax, quam sperata victoria.—Omnis summa philosophiæ ad beate vivendum refertur, idque unum expetentes homines ad hoc studium contulerunt⁴. — Alexander ad Jovem Hammōnem pergit, consulturus⁵ et de eventu futurorum, et de origine sua. — Pueris sententias ediscendas⁶ damus.—Natura mulieri domestica negotiā curanda tradidit.

Horæ cedunt, et dies, et menses, et anni; nec præteritum tempus unquam⁷ revertitur.—Societati generis humani sublata, beneficentia, liberalitas, bonitas, justitia funditus tollitur: quæ⁸ qui tollunt, etiam adversus Deum imp̄i judicandi sunt. — Hoc patrium est, potius consuefacere filium sua sponte recte facere, quam alieno metu. Hoc qui nequit, fateatur se nescire, imperare liberis.—Illud natura non patitur, ut alio-

¹) Dispono. ²) Ὁ Ἀλλεξανδρὸς ἐν τῇ ποικίλῃ ἱστορίᾳ βιβλ. ΙΓ'. κρ. 14. λέγει· ἂ τῷ Ὀμήρῳ ἐπιπρόπαλαι διηρημένα ἦδον οἱ παλαιοί. Ὁψὲ δὲ Λυκούργος ὁ Ἀκαδημαῖος (περὶ τὰ 830 π. Χ.) ἀθρόαν πρῶτος εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκόμισε τὴν Ὀμήρου ποίησιν (ἐκ Σάμου). Ἰσχυρότερον δὲ Πεισίστρατος (530 π. Χ.) συναγαγὼν ἀπέφηνε τὴν Ἰλιάδα καὶ Ὀδύσσειαν ». ³) Proficiscor. Ἀπὸ ταύτης τῆς ἀρχῆς, ἥτοι τῆς φυσικῆς τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα στοργῆς, καθορίζομεν ὅτι προὔλθεν ἡ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους κοινωνία.

⁴) Πρὸς τοῦτο σπουδαίουσιν, ἥτοι πρὸς τὸ εὐδαιμόνως ζῆν. ⁵) Μέλλων τῆς μεταγωγῆς τοῦ consulo, τὸν σκοπὸν σημαίνων, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλῶσσῃ ὁ αὐτὸς ἐνίστα.

⁶) Edisco. Καὶ τὸ ῥηματικὸν τοῦτο ὄνομα σημαίνει ἐνίστα τὸν σκοπὸν πρὸς ὃν τι δίδεται, ὡς ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ ἐπομένῳ παραδείγματι τὸ curanda. βλ. γραμμ. §. 270.

⁷) Τὴν αὐτὴν χρῆσιν τοῦ quisquam, περὶ ἧς βλέπε σχμ. 11 ἐν σελ. 3, εἶχε· καὶ τὸ εἶς αὐτοῦ παραγόμενον ἐπιρῥημα unquam. ⁸) Πάντα τὰ ῥηθέντα. Οὕτως πολλάκις ἐπιπέρουσιν ἀντωνυμίαν πληθυντικῷ ἀριθμῷ καὶ οὐδατέρου γένους, ἀναφερομένην εἰς πολλὰ ἀνωτέρω ῥηθέντα τοῦ αὐτοῦ ἢ διαφόρου γένους, ὅπως ποιῶσι καὶ οἱ Ἕλληνες ἐν ἑσῶτα περιστάσει.

rum spoliis nostras facultates, copias, opes augeamus. Neque vero hoc solum naturā, sed etiam legibus populorum eodem modo constitūtum est, ut non liceat sui commōdi causa nocere alteri.

ΕΝΔΟΞΩΝ ΑΝΔΡΩΝ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΗΘΙΚΑ
ΤΙΝΑ ΠΕΡΙ ΑΥΤΩΝ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ.

1. **T**HALES¹ percontanti, quid esset difficile: «se ipsum,» inquit, «nosse». Idem rogatus, quid esset facile: «alterum,» ait, «admonere».

Dionysius², regno expulsus, cuidam dicenti: quid tibi Plato et philosophia profuit? «ut tantam,» inquit, «fortunæ mutationem facile feram».

Demōnax³ interrogatus, quando cœpisset philosophari? «Tum,» inquit, «quum cognoscere me ipsum cœpi».

2. Aristippus⁴ percontanti, quæ potissimum adolescentibus essent discenda? «Quæ viris,» inquit, «usui futura sunt».

Epictētus⁵ interrogatus, quis esset dives? «cui,» inquit, «satis est, quod habet».

¹) Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, εἷς τῶν ἐπτά σοφῶν, ἤκμασε περὶ τὰ 600 π. Χ. Κατὰ Διογένην τὸν Λαέρτιον, ἐν βίοις φιλοσόφων (Α', 1, 36) «Ἐρωτηθεὶς, τί δύσκολον; ἔφη, τὸ ἑαυτὸν γινῶναι· τί δὲ εὐκολον; τὸ ἄλλω ὑποτίθεσθαι». ²) Διονύσιος ὁ νεώτερος, τῶν Συρακουσῶν τύραννος, σύγχρονος τοῦ Πλάτωνος, ἐξωσθεὶς τῆς τυραννίδος τὸ 356 π. Χ. ἐδίδασκεν ἐν Κορίνθῳ γράμματα, περιζόμενος οὕτω τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Πλούταρχος ἐν ἀποφθέγμασι Διονυσίου τοῦ νεωτέρου· «Ἐκπεσὼν τῆς ἀρχῆς, πρὸς τὸν εἰπόντα, Τί σε Πλάτων καὶ φιλοσοφία ἀφέλησε; Τὸ τηλικαύτην, ἔφη, τύχης μεταβολὴν ῥαδίως ὑπομένειν». ³) Δημόναξ, Ἄρκας ἐκ Μαντινείας, περίφημος ἐπὶ συνέσει καὶ δικαιοσύνῃ ἀνὴρ, νομοθέτης τῶν Κυρηναίων κατὰ χρησμόν τοῦ Ἀπόλλωνος. Βλ. Ἡρόδοτον Δ'. 160. Ἐνταῦθα ἡμῶς εἶναι ὁ λόγος περὶ τοῦ νεωτέρου Δημόνακτος, τοῦ φιλοσόφου, οὗ τὸν βίον περιγράφει ὁ Λουκιανὸς ἐν τῷ ἡμωνύμῳ τούτου συγγράμματι. ⁴) Ἀρίστιππος ὁ Κυρηναίος, μαθητὴς τοῦ Σωκράτους, πρῶτος τῶν Σωκρατικῶν ἐπὶ χρήμασι διδάξας παρὰ τὴν συνήθειαν καὶ τὰ παραγγέλματα τοῦ διδασκάλου. Ἐρωτηθεὶς κατὰ Διογένην τὸν Λαέρτιον (ἐνθα ἀνωτέρω Βιβλ. Β'. 4, 80) «Τίνα ἐστὶν ἃ δεῖ τοὺς καλοὺς παῖδας μάθαινε; ἔφη, οἷς ἄνδρες γενόμενοι χρῆσονται». Sunt usui περίφρασις τοῦ υἱοῦ χρῶμα. Ἡ δοτικὴ μετὰ τοῦ sum σημαίνει τὸ σκοπὸν πρὸς ὃν τι ὑπάρχει. Βλ. γρμμ. §. 123.

⁵) Ἐπίκτητος, ἐξ Ἱερραπόλεως τῆς Φρυγίας, στωϊκὸς φιλόσοφος, ἀκμάσας περὶ τὰ 100

Qvum Græci, qvi Asiam incolebant, Persarum regem ex more magnum appellarent, Agesilāus¹: « an, » inquit, « ille me major est, si non est justior ac temperantior? »

Socrātes², in pompa³ qvum magna vis⁴ auri argentique ferretur: « qvam multa non desidero! » inquit.

3. Curio⁵ ad focum sedenti magnum auri pondus Samnites⁶ qvum attulissent, repudiati ab eo sunt. « Non enim aurum habere, præclarum sibi videri, » dixit: « sed iis, qvi haberent aurum, imperare ».

Alexander interrogatus: ubinam suos reconderet thesauros? « apud amicos⁷, » inquit.

Egregie Aristoteles ait, « nunquam nos verecundiores esse debere, qvam qvum⁸ de Deo agitur ».

4. Plato cuidam narranti, esse qvosdam, qvi ipsum maledictis insectentur: « at ego⁹, » inquit, « sic vivam, ut nemo istis habeat fidem ».

μ. X., ζήσας ἐν Ρώμῃ καὶ μεγάλας τιμὰς ὑπὸ τοῦ αυτοκράτορος Ἀδριανοῦ. Συνέγραψε τὸ καὶ νῦν σωζόμενον Ἐγχειρίδιον, ὑπερ ἐξέδωκεν ὁ Κοραῆς. ¹) Συνετός καὶ γενναῖος βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, οὗ τὸν βίον περιγράφει ὁ Ξενοφῶν καὶ ὁ Κορνήλιος, πολεμῆσας τοὺς Πέρσας ἐν μικρᾷ Ἀσίᾳ τὸ 396 κ. ἔ. ²) Πιῶν τὸ κῶνειον τὸ 400 π. X. Διογένης ὁ Ἀεῖριος ἐν βίῳ Σωκράτους (ἐ. ἀ. Β'. 5, 23) λέγει· « Πολλὰκις ἀφορῶν εἰς τὰ πλῆθη τῶν πιπρασκομένων, ἔλεγεν ὁ Σωκρ. πρὸς αὐτὸν, Πόσων ἐγὼ χρεῖαν οὐκ ἔχω;

³) Pompa ἔνοσι δημοτελῆ πομπήν, οἷας ἐτέλουν οἱ Ἀθηναῖοι ἐν τοῖς Παναθηναίοις καὶ ἄλλοτε, ὅτε καὶ πλῆθος σκευῶν πολυτέμων ἐκομίζοντο εἰς τὸν ναόν.

⁴) Vis, πλῆθος, βάρος. ⁵) Μάρκος Κούριος Δεντάτος, ὁ ἐπὶ τῆς ὑπατείας του τὸ 290 π. X. νικήσας τοὺς Σαμνίτας καὶ Σαβίνους. Τὸ ἐναυθα μνημονεύομενον δικηγῆται καὶ ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ βίῳ Κάτωνος τοῦ πρεσβυτέρου κεφ. 2. « Ἐναυθα πρὸς ἐσχάρα καθήμενος αὐτὸν ἕξοντα γογγυλίδας εὐρόντες οἱ Σαυνιτῶν πρέσβεις, ἐδίδουσαν πολλὴν χρυσίον· ὁ δ' ἀπεπέμψατο, φήσας, οὐδὲν χρυσίου δεῖν, ἢ δεῖπνον ἀρκεῖ τοιοῦτο· αὐτῷ μὲν τοι τοῦ χρυσίου ἔχειν κάλλιον εἶναι τὸ νικᾶν τοὺς ἔχοντας ». ⁶) Οἱ Σαυνίται, οἱ καὶ Σαμνίται ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων λεγόμενοι, κατώκειον τὴν ἐν τῇ μέσῃ Ἰταλίᾳ Σαμνίτιδα χώραν.

⁷) Ἐν ταῖς λέξεσι, πατήρ, μήτηρ, ἀδελφός, φίλος κ.τ.τ. παραλείπεται καὶ οἱ ἑωμαῖοι, ὡς οἱ Ἕλληνας, τὴν κτητικὴν ἀντωνυμίαν, ὅτε δὲν εἶναι ἀνάγκη ἀντιθέσεως ἢ ἐμφάσεως. Βλ. γραμμ. §. 187. ⁸) Παραλείπεται τὸ tum πρὸ τοῦ qvum· « Οὐδέποτε εἰ μὴ τότε, ὅτε λαλοῦμεν περὶ θεοῦ ». Περὶ τοῦ γ' προσώπου agitur βλ. σημ. 7. σελ. 10.

⁹) Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι προστίθενται καὶ ἐν τῇ λατινικῇ, ὅτε εἶναι ἀνάγκη ἀν-

Titus Augustus¹, recordatus quondam super cenam, nihil se toto die cuiquam praestitisse, dixit: «amici, diem perdedi».

Themistocles quum consuleretur, utrum bono viro pauperi, an minus probato diviti filiam collocaret²: «ego vero,» inquit, «malo virum, qui pecuniā egeat, quam pecuniam, quam viro».

5. Drusus³ quum aedificaret domum, promitteretque ei architectus, ita se eam aedificaturum, ut nemo in eam despiciere posset: «Tu vero,» inquit, «si quid⁴ in te artis⁵ est, ita comperne domum, ut, quidquid agam, ab omnibus perspicui possit».

Alexander quinquaginta talenta⁶ Xenocrati⁷ philosopho dono misit. Quae quum ille recusasset accipere dicens, sibi non esse opus, interrogavit: «an amicum haberet neminem, cui esset opus?»

τιθέσεως ἢ ἐμφράσεως, ἄλλως παραλείπονται, διότι αἱ τῶν ῥημάτων καταλήξεις ἀρκούσι πρὸς δῆλωσιν τῶν προσώπων. ¹) Τίτος, ὁ ἀγαθὸς αὐτοκράτωρ, ὁ μετὰ Βεσπασιανὸν τὸ 79 μ. Χ. ἄρξας, καλεῖται Αὐγούστος, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ αὐτοκράτορες μετὰ τὸν Ὀκταβιανὸν, εἰς ἓν πρῶτον ἀπέδωκαν τὸ ἐπίθετον τοῦτο οἱ Ῥωμαῖοι, ἕπειρ οἱ Ἕλληνες μεταφράζοντες λέγουσι σεβαστόν. Πρὸς τιμὴν τοῦ αὐτοῦ Ὀκταβιανῦ ὠνομάσθη καὶ ὁ Αὐγούστος μὴν, ὅστις πρὸ τούτου ἐλέγτο Sextilis, ἕκτος μὴν, ὡς καὶ ὁ πρὸ τοῦ Αὐγούστου Quintilis ὠνομάσθη Ἰούλιος πρὸς τιμὴν τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος καὶ τῆς Ἰουλίας γενεᾶς εἰς ἣν ἀνήκει καὶ οὗτος καὶ ὁ Αὐγούστος. Βλ. ἀνωτέρω σημ. 1. ἐν σελ. 2. Τὸ ἐνταῦθα λεγόμενον διηγεῖται ὁ Σουητώνιος ἐν τῇ βίῳ τοῦ Τίτου κφ. 8, ἔθνα προσθέτει, ὅτι ἀρχὴν εἶχεν ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος νὰ μὴ ἀποπέμψῃ τινὰ ἄνευ ἐπιτίδος, δοξάζων ὅτι οὐδεὶς πρέπει ν' ἀπέρχεται ἄβυθος ἀπὸ προσώπου τοῦ ἡγεμόνος. ²) Colloco λέγουσιν οἱ γονεῖς ἢ οἱ συγγενεῖς, ὑπανδρεύοντες κόρην τινὰ, ἢ νόμφη nubō viro, καλύπτομαι ἀνδρὶ, ἥτοι ὑπανδρεύομαι, ὁ δὲ νυμφίος ago ἢ duco uxorem in matrimonium, λαμβάνω σύζυγον, ἢ νυμφεύομαι τινὰ. ³) Πολλοὶ τῆς Λιβύας γενεᾶς φέρουσι τὸ ὄνομα τοῦτο ἐπιστημότερος εἶναι ὁ Μάρκος Λίβιος Δρούσος, δήμαρχος μετὰ τοῦ Γαίου Γράκχου τὸ 122 π. Χ. καὶ πρόμαχος τῆς ἀριστοκρατίας κατὰ τῶν ὑπὲρ τοῦ δήμου σχεδίων τοῦ Γράκχου, (Πλουταρχ. Γ. Γρακχ. κφ. 9) ὀνομασθεὶς διὰ τοῦτο patronus senatus, προστάτης τῆς γερουσίας, δεινὸς ῥήτωρ τῆς ἐποχῆς του, αὐστηρὸς καὶ ἀρχαϊκὸς τὰ ἦθη Ῥωμαῖος.~

⁴) Ἄντὶ τοῦ si aliquid, περὶ οὗ βλ. γραμμ. §. 189. ⁵) Εἴ τι τέχνης ἐν σοὶ ὑπάρχει. βλ. γραμμ. §. 107. ⁶) Τὸ τάλαντον ἡδύνατο 6000 δραχμῶν. ⁷) Μαθητὴς τοῦ Πλάτωνος «σεμνὸς τὰ τε ἄλλα καὶ σκυθρωπὸς ἀεὶ, ὥστε λέγειν αὐτῷ συνεχῆς τὸν Πλάτωνα, Εὐνοκράτης, θύε ταῖς χάρισι . . . Καὶ δὴ καὶ αὐταρκέστατος. Ἀλεξάνδρου συγνὴν ἀργύριον ἀποστείλαντος αὐτῷ, τρισχιλίας ἀττικῶν (δραχμῶν) ἀφελὼν, τὸ λοιπὸν ἀπέπεμψεν, εἰπὼν, ἐκείνῳ πλείονων δεῖν πλείονας τρέφοντι». Διογ. Λαέρτ. Βιβλ. Δ'. 2, 6.

6. Perillus, unus ex amicis Alexandri, filiabus⁴ suis ab eo dotem petiit, quem rex capere quinquaginta talenta jussit. Quumque is respondisset, decem satis esse: «Tibi quidem,» inquit, «satis est, tantum accipere; non vero mihi, tantum dare».

Socrates interrogatus, quamobrem ipse non administraret rempublicam, quum hujus artis peritissimus esset, respondit: «eum utilio rem esse civitati, qui multos efficeret idoneos gubernandæ reipublicæ², quam qui ipse recte administraret».

7. Diogenes³ interroganti cuidam, quam ratione posset optime ulcisci inimicum? «Si te ipsum,» inquit, «probum et honestum virum præstiteris».

Antisthenes⁴ dicebat, «ea esse paranda viatica, quæ cum naufragis enātent».

Amico cuidam apud Antisthenem deploranti, quod commentarios suos perdidisset: «oportuit,» inquit, «ista⁵ menti potius, quam chartis inscribere».

8. Quum ex Socrate esset quæsitum, Archelaum⁶, Perdicæ filium, qui tum fortunatissimus haberetur, nonne beatum putaret?—«haud scio,⁷» inquit: nunquam enim cum eo collocutus sum.—Ain⁸ tu? an aliter id scire non potes?—«nullo

⁴) Βλ. γραμμ. §. 6. σημ. γ'. Περὶ δὲ τοῦ suis σημ. 7. σελ. 18. ²) Ἰκανοὺς πρὸς τὸ κυβερνᾶν τὴν πόλιν. ³) Διογένης Σινωπεὺς, μαθητὴς τοῦ Ἀντισθένης, ὀξυνοῦστατος τῶν κυνικῶν φιλοσόφων, ἀκμάσας περὶ τὸ 330 π. Χ., σύγχρονος Δημοσθένους καὶ Ἀλεξάνδρου γενόμενος. ⁴) Ἀντισθένης, Ἀθηναῖος, Σωκράτους μαθητὴς, ἀρχηγὸς τῆς κυνικῆς φιλοσοφίας. Τὸ ἐνταῦθα μνημονευόμενον βήτην αὐτοῦ φέρει καὶ Διογένης ὁ Λαέρτιος βιβλ. 5, 1, 6. «Τοιαῦτα δεῖν εἶη ποιεῖσθαι ἐφόδια, ἃ καὶ ναυαγήσαντι συγχολυμῆσαι.»

⁵) Ἡ δεικτικὴ αὕτη ἀντωνυμία ἀναφέρεται εἰς δεύτερον πρόσωπον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ εἰς πράγματα ἢ λόγους αὐτοῦ· ὅθεν πολλάκις εὔρηται μετ' αὐτῆς καὶ δευτέρου προσώπου κτητικὴ ἀντωνυμία, ista tua. Οὕτως ἐνταῦθα ἀναφέρεται εἰς τὸ δεύτερον τῶν συνδιαλεγόμενων προσώπων, σημαίνουσα τοὺς commentarios αὐτοῦ. ⁶) Τὰ ἐνταῦθα περὶ Ἀρχελαοῦ, βασιλέως τῆς Μακεδονίας λεγόμενα, ἔλαβεν ὁ Κικέρων ἐκ Πλάτωνος Γοργίου σελ. 470. ⁷) Haud scio, ἀγνωσθῶ, ἀλλὰ μετὰ τινος εἰρωνείας λεγόμενον. Πανταχοῦ σχεδὸν ὅπου τὸ haud εὔρηται, περὶ οὗ βλ. σημ. 2. σελ. 13, ὑπάρχει δισταγμὸς τις ἢ ἀμφιβολία ἢ εἰρωνεία. ⁸) Ἐρώτησις μετ' ἀπορίας καὶ θαυμασμοῦ, τί δαί; τί λέγεις; Εἶναι δὲ τὸ ain σύνθετον ἐκ τοῦ ais μετὰ τοῦ ἐγκλινομένου ἐρωτηματικοῦ μορίου ne, ὅπερ ἀποβάλλει τὸ τελικὸν οὐ πολλάκις.

modo».—Tu igitur ne de Persarum quidem rege magno potes dicere beatusne sit?—«an ego possum¹, quum ignorem, quam sit doctus, quam vir bonus?»—Quid? tu in eo sitam vitam beatam putas?—«Ita prorsus existimo: bonos, beatos: improbos, miseros».—Miser ergo Archelāus?—«Certe, si injustus».

9. Tarquinius² dixisse ferunt, «tum exsulantem se intellexisse, quos fidos amicos habuisset, quos infidos, quum jam neutris gratiam referre³ posset». Κικ. ἐν τῷ περὶ φιλίας §. 53.

Indignantibus Philippi⁴ amicis, quod Peloponnesii in Olympiacis⁵ ipsum derisissent, tot beneficiis a rege adfecti⁶, eumque hoc sermone ad vindictam exstimulantibus: «quid igitur,» inquit, «futurum est⁷, si quid iis mali fecerimus».

Thales rogatus, quid maxime commune⁸ esset hominibus? «Spes» respondit. «Hanc enim et illi habent, qui aliud nihil».

10. Solon a Cræso⁹ rege interrogatus, an quemquam vidisset ipso beatiorem? Tellum nominavit Atheniensem, privatum hominem, sed qui, relictis liberis ac nepotibus bene institutis, feliciter obiisset diem¹⁰. Interrogatus deinde, quem

¹) Πλατ. Γοργ. σ. 471. «Καὶ ἀληθῆ γε ἐρῶ. Οὐ γὰρ οἶδα, παιδείας ὅπως ἔχει καὶ δικαιοσύνης».—Τί δὲ ἐν τούτῳ πᾶσα ἡ εὐδαιμονία ἐστὶ;—ἢ γε ἐγὼ λέγω. Τὸν μὲν γὰρ καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ γενναῖον εὐδαιμόνα εἶναι φημι, τὸν δὲ ἄδικον καὶ πονηρὸν ἄθλιον.—Ἄθλιος ἄρα οὗτός ἐστιν ὁ Ἀρχέλαος κατὰ τὸν σὺν λόγον;—Εἴπερ γε ἄδικος». Περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν ἐρωτηματικῶν nonne, an, ne βλ. γραμμ. §. 70.

²) Ὁ ἐπικαλούμενος Superbus, τελευταῖος τῆς Ῥώμης βασιλεὺς, ὃν ἐξέβαλε τῆς βασιλείας Βρούτος, ὁ τὸ δημοκρατικὸν καταστήσας ἐν Ῥώμῃ πολίτευμα τὸ 510 π. Χ.

³) α ὅτε δὲν ἠδύνατο ν' ἀποδώσῃ χάριν ν' ἦτοι τοὺς μὲν φίλους νὰ εὐεργετήσῃ, τοὺς δὲ ἐχθροὺς νὰ βλάψῃ. ⁴) Φίλιππος ὁ τοῦ Ἀλεξάνδρου πατὴρ. ⁵) Ἐξυπακούεται ludis, ἐν τοῖς Ὀλυμπιακοῖς ἀγῶσι. ⁶) Beneficiis afficio, εὐεργετῶ. Οὕτω δι' ἀφαιρετικῆς καὶ τοῦ ῥήματος afficio, διατίθημι, περιφράζουσι πολλὰ ῥήματα: honoribus afficio τιμῶ, injuriis afficio ἀδικῶ, luce afficio φωτίζω. ⁷) Τί οὖν ἔσται; τί θέλομεν κερδίσειε, ἂν αὐτοὺς κακοποιήσωμεν; ⁸) Περὶ τῆς περιφράσεως ταύτης τοῦ ὑπερθετικοῦ βλ. γραμμ. §. 30. ⁹) Τὸν διάλογον τοῦτον διηγεῖται διεξοδικῶς ὁ Πλούταρχος ἐν βίῳ Σόλωνος κρ. κζ'. καὶ ὁ Λουκιανὸς ἐν τῷ Χάρων ἢ ἐπισκοποῦντες κρ. 9 κ. ε.

¹⁰) Ἐγκαταλιπὼν παιδᾶς καὶ ἐγγόνους καλῶς παιδευθέντας, εὐτυχῶς ἐτελεύτησε. Ob eo diem, συνήθως supremum diem, συμπληρῶ τὴν ἐσχάτην ἡμέραν, ἧτοι τελευτῶ, ὅπερ κατωτέρω ἀβσολογὸν vitam λέγει.

post illum prædicaret felicem? Cleöbin el Bitōnem, Argīvos fratres, nominavit, qvi cum summa pietatis laude defuncti fuissent. Indignatus rex, nullo igitur loco me ponis? «Ego,» inqvit Solon, «facile confiteor, te regem opibus et imperio florentem: beatum non appellaverim, priusqvam feliciter hanc vitam absolveris».

11. Aristoteles interrogatus, qvid esset amicus? «Unus,» inqvit, «animus in duobus corporibus»¹.

Thales interrogatus², an facta hominum Deum fallerent? «Nec cogitata,» inqvit.

Attälus philosophus dicere solebat, «jucundius esse, facere amicum, qvam habere».

Cornelia³, Gracchorum mater, qvum Campana matrona⁴, apud illam hospita, ornamenta sua, illo seculo pulcherrima, ipsi⁵ ostenderet, traxit eam sermone, donec e schola redirent liberi. Tum, «et hæc,» inqvit, «mea sunt ornamenta».

12. Alexander victi apud Issum Darii matrem conjugemqve captivas invisit una cum Hephæstione⁶, qvi sicut ætate par erat regi, ita corporis habitu⁷ præstabat. Ergo reginæ illum regem esse ratae, suo more veneratae⁸ sunt. Inde ex nutu adstantium intellecto errore, Sisygambis, Darii mater, advoluta est pedibus Alexandri, ingnorationem nunquam antea visi re-

¹) Διογένης Λαέρτιος βιβλ. Ε. 1, 20· «Ἐρωτηθεὶς Ἀριστοτέλης, τί ἐστί φίλος; ἔφη· Μία ψυχὴ δύο σώματα ἐνοικοῦσα. ²) Ὁ αὐτὸς βιβλ. Α'. 1, 33· «Ἠρώτησέ τις τὸν Θαλάην, εἰ λάθοι θεοὺς ἄνθρωπος ἀδικῶν· ἀλλ' οὐδὲ διανοούμενος, ἔφη». ³) Κορνηλία θυγάτηρ Σκιπίωνος Ἀφρικανοῦ τοῦ νεωτέρου, περίφημος Ῥωμαία γυνὴ διὰ τὴν λαμπρὰν αὐτῆς καταγωγὴν, τὴν σύνεσιν καὶ τὴν μεγάλην περὶ τὴν ἀνατροφὴν τῶν δύο παιδῶν αὐτῆς σπουδὴν. Βλ. Πλουτ. ἐν βίῳ Τιβερίου Γράκχου ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν βίῳ Γαίου Γράκχου κφ. 19. ⁴) Δέσποινα ἀπὸ τῆς ἐν τῇ μέσῃ Ἰταλίᾳ Καμπανῆς χώρας. ⁵) Τῇ Κορνηλίᾳ.

⁶) Τὰ μάλιστα ὑπὸ Ἀλεξάνδρου φιλούμενος κατὰ Πλούταρχον ἐν ἀποφθέγμασιν Ἀλεξάνδρου §. 29. «Τῶν πρώτων φίλων καὶ κρατίστων τιμῶν μὲν ἐδόκει Κρατερὸν μάλιστα πάντων, φιλεῖν δὲ Ἠφαιστίωνα. Κρατερὸς μὲν γὰρ, ἔφη, φιλοβασιλεὺς ἐστίν, Ἠφαιστίων δὲ φιλαλέξανδρος. ⁷) «Οὕτω καὶ κατὰ τὴν στολὴν τοῦ σώματος ὑπερεῖχε τὸν Ἀλέξανδρον». ⁸) «Προσκύνησαν κατὰ τὸ αὐτῶν ἔθος. Ἐῖτα δ' ἐνοήσασαι ἐκ τοῦ νεύματος τῶν παρισταμένων τὴν ἀπάτην των υ,

gis excusans. Quam manu allēvans rex: «Non errasti,» inquit, «mater; nam et hic Alexander est».

13. Isocrātes, vocatus in jus¹ anno ætatis octogesimo secundo, orationem habuit, in qua his verbis ostendit, quam alieno a litibus animo semper fuisset: «Sic adhuc vixi, ut nemo unquam me ullius injuriæ aut contumeliæ accusaverit²; neque judex fuerit, qui de meis adversus quemquam factis aut dictis pronuntiaverit. Etenim cavi, ne³ quid ipse in quemquam delinquerem. Mihi vero si qua facta fuit injuria, non pro tribunali quæsiivi vindictam de inimicis, sed eorum amicis controversiam dirimendam permisi⁴».

14. Antoninus Pius⁵ hanc celebratam Scipionis sententiam sæpe in ore habebat, «malle se unum civem servare, quam mille hostes occidere».

Phocion, innocens capitis damnatus⁶, rogante quodam ex amicis, numquid filio suo Phoco mandari vellet? «Maxime,» inquit; «jubeo enim eum hujus in patrem injuriæ numquam meminisse⁷».

Euclides⁸ Socraticus, audita iniqua et belvina voce fratris, qui dixerat: peream, nisi te ulciscar! respondit: «Ego vero peream, nisi tibi persvasero, ut, posita ira, me ames, ut antea».

¹) Προσκληθείς εις δικαστήριον. ²) Η γενική injuriæ και contumeliæ συντακτική του accusare, την αιτίαν του ἐγγλήματος σημαίνουσα. βλ. γραμμ. §. 114. «Οὐδείς ποτε ἀδικίαν ἢ ὕβριν κατηγορήσατό μου, οὐδὲ δικαστὴς ἀπεφάνητο γνώμην, ἥτι κατεδίκασέ με ἕνεκα τῶν κατὰ τινος λόγων ἢ πράξεών μου». ³) Cavi, ne. Μετὰ τὰ φόβον, μέριμναν, προσοχὴν σημαίνοντα ἔφηματα ἔπεται ἡ ἄρνησις ne καὶ οὐδέποτε ἢ non, ὡς ἐν τῇ ἑλληνικῇ τὸ μή, ἢ τὸ ut, μετὰ τὴν διαφορὰν ἣν ὀρίζει ἡ γραμμ. ἐν §. 235.

⁴) «Δὲν ἀπήτησα ποινὴν παρὰ τῶν ἐχθρῶν μου ἐνώπιον δικαστηρίου, ἀλλὰ συνεχώρησα τοῖς φίλοις αὐτῶν τὴν διάλυσιν τῆς διαφορᾶς». ⁵) Ἀγαθὸς αὐτοκράτωρ ἄρξας ἐν Ῥώμῃ ἀπὸ τοῦ 139 μέχρι τοῦ 161 μ. Χ. ὃν διεδέχθη ὁ ὑπ' αὐτοῦ υἱοθετηθεὶς Μάρκος Αὐρήλιος ὁ φιλόσοφος. ⁶) «Καταδικασθεὶς εἰς θάνατον» τὸ damnare δέχεται κατὰ γενικὴν τὴν ποινὴν, ἐνίοτε καὶ κατ' ἀφαιρετικὴν. βλ. γραμμ. §. 114. ⁷) Μέλλοντα τὸν Φωκίωνα πειθὴν τὸ κώνειον τὸ 317 π. Χ., ἠρώτησέ τις τῶν φίλων «Εἶ τι πρὸς Φῶκον λέγει, τὸν υἱόν. Ποτὲ μὲν οὖν, ἔφη, μὴ μνησικακεῖν Ἀθηναίους». Πλουτ. ἐν βίῳ Φωκ. κρ. 36.

⁸) Εὐκλείδης ὁ Μεγαρεὺς, μαθητὴς τοῦ Σωκράτους, ἀρχηγὸς τῆς Μεγαρικῆς ἢ διαλεκτικῆς φιλοσοφίας.

15. Qvum Rutilio¹, Smyrnæ exsulanti, qvdam consolandi caussa dixisset, instare² bella civilia, et brevi³ futurum, ut omnes exsules reverterentur; «Qvid tibi,» inqvit Rutilius, «mali feci, ut mihi pejorem reditum, qvam abitum, optares? Malo, ut patria exsilio meo erubescat, qvam reditu mœreat».

Socrates interrogatus, qva ratione potissimum qvis adse- qvi posset, ut apud homines honestam haberet famam: «Si lo- qvatur,» inqvit, «qvæ sunt optima, et faciat, qvæ sunt ho- nestissima».

16. Socrates nuntianti cuidam: Athenienses te capite da- mnarunt; «et illos,» inqvit, «natura⁴».

Idem uxori cum lacrimis exclamanti: ergone injuste mo- rieris? «an tu,» respondit, «juste malles».

Idem qvum audisset, hominem qvendam male de ipso lo- qvi: «Nihil mirum,» inqvit, «non didicit bene loqvi».

Improbo homini, percontanti, qvis esset inter Spartanos vir optimus, Agis⁵ respondit: «qvi tui est dissimillimus».

Porus rex⁶, ab Alexandro devictus et captus, qvum ab eo rogaretur: qvomodo te tractabo? «regaliter,» ait.

17. Qvum Alexander magnus postulasset, ut se Lacedæ-

¹) Ὑπατος ἐν Ρώμῃ τὸ 103 π. Χ. ῥήτωρ, νομικὸς καὶ ἱστορικὸς περίφημος τῆς ἐπο- χῆς του. Τὸ 93 ἐξορισθεὶς ἀδίκως ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του ἐπὶ σφετερισμῶ χρημάτων, ἔζη ἐν Σμύρνῃ. Βλ. Λιθίου ἐπιτομὴν κφ. 70. Κικέρωνα ἐν Βρούτῳ 22. ²) Ἐπίκειται, μετ' οὐ πολὺ εἶσονται ἐμφύλιοι πόλεμοι. ³) Ἐν βραχεῖ ἔσται. βλ. σημ. 1 ἐν σελ. 6.

⁴) Διογένης Λαέρτιος βιβλ. Β'. 16, §. 35. «Πρὸς τὸν εἰπόντα· Θάνατόν σου κατέγνω- σαν Ἀθηναῖοι· Κάκεινων, φησὶν, ἡ φύσις. . . Τῆς γυναικὸς εἰπούσης, Ἀδίκως ἀποθνῆ- σκει· Σὺ δὲ, ἔφη, δικαίως ἐθούλου; . . . Πρὸς τὸν εἰπόντα, Κακῶς ὁ θεὸς σε λέγει· Καλῶς γὰρ, ἔφη, λέγειν οὐκ ἔμαθε». ⁵) Ἅγις ὁ νεώτερος, τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεύ- σασ, κατὰ Πλούταρχον ἐν ταῖς ἀποφθέγμασι τούτου « Πρὸς ἄνθρωπον πονηρὸν ἐρωτῶντα πολλὰκις, τίς ἄριστος εἶν Σπαρτιατῶν, εἶπεν, ὁ τὴν ἀνομοσύνην ».

⁶) Βασιλεὺς τῶν Ἰνδῶν ἠττηθεὶς καὶ « ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου μετὰ τὴν μά- χην, Πῶς σοι χρήσομαι; Βασιλικῶς, εἶπε· καὶ προσερωτηθεὶς, Μή τι ἄλλο; Πάντα, εἶπεν, ἐν τῷ Βασιλικῶς ἔνεστι. Θαυμάσας δὲ καὶ τὴν σύνεσιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀνδραγαθίαν, πλείονα χώραν, ἣς πρότερον εἶχε, προσέδωκε ». Πλούταρχος ἐν Ἀλεξάνδρου ἀποφθέγμασι 31. Πρῶ. καὶ βίον Ἀλεξ. ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ κφ. 60.

monii in deorum numerum referrent: «age,» inquit rex eorum Damis¹, «quoniam Alexander deus esse vult, esto».

Quidam Atheniensis indisertus, sed factis strenuus, quum alius oratione facunda multa præclare pollicitus esset: «viri,» inquit, «Athenienses, quæ iste magnifice pollicetur, ego faciam».

Lacedæmonii, Philippo minitante per litteras, se omnia, quæ conarentur, prohibitorium, quæsiverunt, «num se esset etiam mori prohibiturus?»²

18. Rex Prusias³, quum Hannibali apud eum exsulanti depugnari placeret, negabat se audere, quod exa prohiberent⁴. «An tu,» inquit, «carunculæ vitulinæ mavis, quam imperatori veteri, credere?»⁵

Xenocrates⁶, cum legati ab Alexandro quinquaginta ei talenta attulissent, quæ erat pecunia temporibus illis maxima⁷, abduxit legatos ad cœnam in Academiam⁸, iisque apposuit tantum quod satis esset, nullo apparatu⁹. Quum postridie ro-

¹) «Δάμις πρὸς τὰ ἐπισταλέντα παρὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου θεὸν εἶναι ψηφισασθαι, Συγχωροῦμαι, ἔφη, Ἀλεξάνδρῳ, ἐὰν θέλῃ, θεὸς καλεῖσθαι». Πλουτ. ἐν Ἀκωνικοῖς ἀποφθέγμασι. ²) Ἐκ τῶν Τουσκουλανῶν τοῦ Κικέρωνος βιβλ. Β'. §. 42.

³) Βασιλεὺς τῆς Βιθυνίας, παρ' ἧς ἔζη ἐξόριστος ὁ Ἀννίβας μετὰ τὸν δεῦτερον Καρχηδονικὸν πόλεμον καὶ τὴν ἤτταν τῆς πατρίδος αὐτοῦ Καρχηδόνος τὸ 200 π. Χ.

⁴) Οἱ ἀρχαῖοι παρετήρουν τὰ τῶν θυμάτων σπλάγχνα πρὸ πάσης πράξεως, καὶ ἂν μὲν ταῦτα ἦσαν αἴσια, ἐπεχείρουν, εἰ δὲ μὴ, οὐχί. Ὁ Ἀννίβας ὅμως, ἐλεύθερος τῆς τοιαύτης δεισιδαιμονίας ὦν, μέμφεται τὸν Προυσίαν, διότι πειθόμενος εἰς ταῦτα μᾶλλον ἢ εἰς αὐτὸν, ἀρχαῖον καὶ ἔμπειρον στρατηγὸν ὄντα, δὲν ἀποφασίζει τὸν κατὰ τῶν Ῥωμαίων πόλεμον. ⁵) Ἐκ τοῦ Κικέρωνος περὶ μαντικῆς βιβλ. Β'. §. 32.

⁶) Βλ. ἀνωτέρω σημ. 7 τῆς σελ. 19. Τὸ ἐνταῦθα ἰστορούμενον διηγείται καὶ ὁ Στοβαῖος ἐν τῇ Ἀνθολογίᾳ Ἐ. §. 118. «Χρημάτων αὐτῷ κομισθέντων ἀπ' Ἀλεξάνδρου, ἐστιασθεὶς τοὺς κομίζοντας τὸν αὐτοῦ τρόπον, Ἀπαγγεῖλατε, ἔφη, Ἀλεξάνδρῳ, ὅτι ἐστ' ἂν ὅτι ζω, οὐ δέομαι τάλαντων πεντήκοντα· τοσαῦτα γὰρ ἦν τὰ πεμφθέντα».

⁷) Περὶ τῆς 300,000 δραχμῶν, διότι τὸ τάλαντον 6,000 δραχμῆς ἴσθαι.

⁸) Διότι κατὰ Διογένην τὸν Λαέρτιον, περιγράφοντα τὸν βίον τοῦ φιλοσόφου τούτου βιβλ. Δ'. 2, «διῆγεν ἐν Ἀκαδημίᾳ τὰ πλεῖστα». Διεδέξατο δὲ ἐν Ἀκαδημίᾳ Σπεύσιππον τὸν Πλάτωνος ἀδελφιδεῦν καὶ διάδοχον, καὶ ἀρρηγῆσατο τῆς σχολῆς πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη ἀπὸ τοῦ 6' τῆς 110 Ὀλυμπιάδος ἢ ἀπὸ τοῦ 329 π. Χ. ⁹) Ἄνευ μεγάλης παρασκευῆς καὶ πολυτελείας.

garent eum, cui numerari juberet: «Qvid? vos hesterna,» inquit, «cænula non intellexistis, me pecunia non egere?» Qvos qvum tristiores vidisset, triginta minas accepit¹, ne aspernari regis liberalitatem videretur².

19. Qvum Athenis qvidam in theatrum grandis natu³ venisset, in magno consessu locus ei a suis civibus nunqvam est datus. Qvum autem ad Lacedæmonios accessisset, qvi, legati qvum essent, in loco certo considerant, consurrexēre omnes, et senem illum secum receperunt. Qvibus qvum a cuncto consessu plausus esset multiplex datus, dixit ex iis qvidam: «Athenienses sciunt, qvæ recta sint, nos vero facimus»⁴.

Solon⁵ Pisistrato tyranno qværenti, qva tandem spe fretus sibi tam audaciter obsisteret? respondisse fertur: «senectute».

20. Alexander⁶ qvum levitate corporis ac pedum celeritate polleret, patri hortanti, ut in Olympiis stadium decurreret: «Facerem,» inquit, «si reges habiturus essem concertatores».

Morituro Socrati⁷ Apollodōrus pretiosum pallium, in qvo

¹) Κατὰ τὸν Λαέρτιον, ἔνθα ἀνωτέρω §. 8. «Τριςχιλίαις ἄττικαίς ἀφελών, τὸ λοιπὸν ἀπέπεμψε». τοσοῦτον δὲ δύνανται αἱ 30 μναὶ, διότι ἐκάστη εἶχεν ἀξίαν 100 δραχμῶν ἄττικῶν. ²) Κικερ. ἐν Τουσκουλ. βιβλ. Ἑ. §. 91. ³) Βλ. σημ. 4. ἐν σελ. 14.

⁴) Ὁ Πλούταρχος ἐν τοῖς τῶν Λακῶνων ἀποφθέγμασι §. 52 λέγει ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ Κικέρωνος τοῦτο (ἐν τῷ περὶ γήρωσ §. 63) λεγόμενον, ἐγένετο καὶ ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ ἐν Ἀθήναις ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν Παναθηναίων. «Παναθηναίων ὄντων, ὡς Ἀττικαὶ γέροντα προσπλάκκίζον, προσκαλούμενοι μὲν ὡς παραδεξόμενοι, εἰ δὲ παραγένοιτο, οὐ προσδεχόμενοι· ὡς δὲ διεξιῶν σχεδὸν ἅπαντας, ἐγένετο κατὰ τοὺς τῶν Λακεδαιμονίων θεωροῦς, ἅπαντες τῶν βάρβρων ἀναστάντες, τοῦ τόπου παρεχόρουν. Ἀγαθεῖς δὲ ὁ ὄχλος ἐπὶ τῷ γεγονότῳ ἐκρότησε μετὰ πολλῆς ἐπισημασίας, καὶ τις εἶπε τῶν Σπαρτιατῶν, Νῆ τῷ Σιῶ (τοῦς Διοσκούρους δηλαδὴ κατὰ Ξενοφῶντα ἐν Ἑλληνικοῖς Ἡ, 4, 10) ἴσασι μὲν Ἀθηναῖσι τὰ καλὰ, οὐ πράσσουσι δὲ». ⁵) Κικέρων ἐν τῷ περὶ γήρωσ §. 72. Ὁ Πλούταρχος ἐν βίῳ Σόλωνος κρ. 31 λέγει: «Πολλῶν νοθετούντων αὐτὸν ὡς ἀποθανοῦμενον ὑπὸ τοῦ τυράννου (τοῦ Πεισιστράτου), καὶ πυνθανομένου, τίμι πιστεύου οὕτως ἀπονοεῖται; Τῷ γήρωι, εἶπε». ⁶) Πλούταρχος ἐν ἀποφθέγμασιν Ἀλεξάνδρου §. 2. «Ἐλαφρὸς δὲ ὢν καὶ ποδώκης, καὶ παρακαλούμενος ὑπὸ τοῦ πατρὸς Ὀλύμπια δραμεῖν στάδιον, εἶγε, ἔφη, βασιλεῖς ἔξιν ἐμελλόν ἀνταγωνιστάς». ⁷) Διογένης Λαέρτιος βιβλ. Β', 8, §. 35. «Μίλλοντι τῷ Σωκράτει τὸ κώνειον πίεσαι, Ἀπολλοδώρος ἱμάτιον ἐδίδου καλόν, ἵν' ἐν ἐκείνῳ ἐναποθάνῃ» καὶ θς, τί δ', ἔφη, τὸ ἐμὸν ἱμάτιον ἐμειῶναι μὲν ἐπιτίθειον,

moreretur, obtulit. Cui Socrates: «numquid morienti mihi,» inquit, «non conveniet hoc, quod viventi convenit?»

Rutilius Rufus¹ quum amici cujusdam injustæ rogationi resisteret, atque is per summam indignationem dixisset: Quid ergo mihi prodest amicitia tua, si, quod rogo, non facis? «Immo,» respondit, «quid mihi tua, si propter te aliquid inhoneste facturus sum?»

21. Quum quidam, commemoratis tropæis, quæ Lacedæmonii de Persis victis retulissent, hortaretur ad bellum cum Macedonibus suscipiendum; «hoc idem esset,» inquit Eudamidas², «ac³ si quis, devictis mille ovibus, pugnaret cum quinquevagina lupis»

Metellus⁴ tribuno militum⁵ juniori percentanti, quid esset facturus? «hujus rei,» inquit, «si scirem hanc tunicam⁶ esse consciam, exutam⁷ in ignem conjicerem».

Octavianus Augustus querentem de inopia et caritate vini populum severissime coercuit voce: «Satis provisum a ge-

εναποθανεῖν δὲ οὐχί; » Ἐπράξε δὲ τοῦτο ὁ Ἀπολλόδορος, διότι ἔθος ἀρχαῖον ἦτο νὰ ἐνδύωσι τοὺς νεκροὺς τὰ λαμπρότερα ὧν εἶχον ἐνδύματα.

1) Ὁ αὐτὸς Ρουτίλιος, περὶ οὗ ἀνωτέρω ἐν σημ. 1 τῆς σελ. 24 ἐγένετο λόγος. Ὁ Βελλήσιος, ἐν ῥωμ. ἱστορ. Β'. 13, λέγει περὶ τοῦ ἀγαθοῦ τούτου Ῥωμαίου, ὅτι ἦτο οὐ μόνον τοῦ ἰδίου, ἀλλὰ καὶ παντὸς αἰῶνος ἀριστὸς ἀνὴρ· virum non seculi sui, sed omnis ævi optimum· ὑπερ βεβαίω καὶ τὸ ἐνταῦθα περὶ αὐτοῦ λεγόμενον.

2) Εὐδαμίδης ὁ ἀρχιδάμου, ἀδελφὸς δ' Ἄγιδος τοῦ νεωτέρου, βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, « Προφερομένου τινὸς τὰ κατὰ Περσῶν ἀριστεῖα, καὶ προτρέποντος ἐπὶ τὸν πόλεμον, Ἄγνεῖν, ἔφη, μοι δοκεῖς γε, ὅτι οὐ ταῦτόν ἐστι χιλίων προβάτων κρατήσαντα, πεντήκοντα λύκος μάχεσθαι ». Πλούταρχος ἐν Εὐδαμίδου ἀποφθέγμ. §. 5.

3) Περὶ τοῦ idem—ac βλέπε διεξοδικίην γραμματικὴν μου §. 326. 6'.

4) Πολλοὶ Ῥωμαῖοι τῆς Καικιλίας γενεᾶς φέρουσι τὸ ὄνομα τοῦτο, ὧν ἐπισημότερος εἶναι ὁ τὸ 67 π. Χ. καταβαλὼν τοὺς Κρήτας Κόιντος Μέτελλος, Κρητικὸς ἀπὸ τῆς νίκης ταύτης ἐπονομασθεὶς κατὰ τὸ ἔθος τῶν Ῥωμαίων, οἵτινες ἀπὸ τῶν ἠττηθέντων λαῶν ἐπωνόμαζον τοὺς νικητὰς στρατηγούς· ὡς Σκιπίωνα τὸν Ἀφρικανὸν καὶ ἄλλους πολλούς.

5) Tribuni militum ἢ militares, καθ' Ἑλλήνας χιλιάρχοι, ἐκαλοῦντο οἱ μετὰ τοὺς imperatores ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ τοῦ στρατοῦ, ἕξ ἐν ἑκάστῳ τάγματι ὄντες, καὶ ὧν ἕκαστος εἶχε τὴν ἀρχηγίαν τοῦ τάγματος ἐπὶ δύο μῆνας. 6) Ῥωμαϊκὸς χιτῶν, ὃν ἔφερον ἐπὶ τῆς σαρκὸς καὶ ἐπ' αὐτοῦ τὴν togam ἢ τήβεννον. « Ἐὰν ἐγίνωσκον, ὅτι ὁ χιτῶν μου εἶχε τοῦτου συνείδησιν, ἤθελον ἀπεκδυθῆ καὶ ῥίψει εἰς τὸ πῦρ ».

7) Ἄντι τοῦ exurem et conjicerem. Οὕτω καὶ μεταφραστίον, διότι παρ' ἡμῶν τὸ exutam δὲν εἶναι παθητικόν.

nero suo Agrippa¹, perductis pluribus aquis, ne homines si-
lirent.

22. Quum Hannibal² Carthagine expulsus Ephesum ad An-
tiochum venisset exsul, atque invitatus esset ab hospiti-
bus suis, ut Phormionem philosophum³ audiret; locutus esse dicitur
philosophus aliquot⁴ horas de imperatoris officio, et de omni
re militari. Tum, quum ceteri, qui illum audierant, vehemen-
ter essent delectati, quærebant ab Hannibale, quidnam ipse
de illo philosopho judicaret. Hic Pænus⁵ non optime Græce,
sed tamen libere respondisse fertur, « multos se deliros senes
sæpe vidisse, sed qui magis, quam Phormio, deliraret, vidisse
neminem ». Neque injuria⁶. Quid enim arrogantius fieri potuit,
quam Hannibali, qui tot annos de imperio cum populo Ro-
mano certasset⁷, Græcum hominem, qui nunquam hostem,
nunquam castra vidisset, præcepta de re militari dare?

23. Noctu ambulabat in publico⁸ Themistocles, quod som-

¹) Μέγρος Ἀγρίππας, ὁ ἀπὸ τῆς θυγατρὸς τοῦ Αὐγούστου Ἰουλίης γαμβρὸς, εἰσήγαγε πλεῖστα ὕδατα εἰς Ῥώμην· διὸ λέγει σαρκαστικῶς ὁ Αὐγούστος ἐνταῦθα εἰς τὸν μεμφι-
μοιροῦντα διὰ τὴν σπάνιν καὶ μεγάλην τιμὴν τοῦ αἴνου δῆμον, ὅτι ἔχει πλεῖστον ὕδωρ
ἀντὶ αἴνου νὰ πίνῃ. ²) Ὁ μέγας ἀλλ' ἀτυχὴς αὐτὸς στρατηγὸς τῶν Καρχηδονίων μετὰ
τὴν ἕκταν τῆς πατρίδος αὐτοῦ κατέφυγεν ἐξόριστος εἰς τὸν βασιλεῆα τῆς Συρίας Ἀντίο-
χον τὸ 193 π. Χ., ἐν ἡρέθιζε κατὰ τῶν Ῥωμαίων, ὡς καὶ τὸν τῆς Βιθυνίας βασιλεῆα
Προυσίαν (βλ. ἀνωτέρω σημ. 3 τῆς σελ. 25), εἰς ὃν τελευταῖον κατέφυγεν. Ἐπειδὴ
ὅμως οἱ Ῥωμαῖοι ἀπήτουν καὶ παρὰ τοῦ βασιλέως τούτου νὰ παραδώσῃ αὐτὸν ζῶντα,
ἐλαθεν ἐκουσίως φάρμακον καὶ ἐτελεύτησε τὸ 183 π. Χ. ³) Περιπατητικὸς φιλόσοφος
ἐξ Ἐφέσου, γνωστὸς μᾶλλον διὰ τὴν ῥῆσιν ταύτην τοῦ Ἀντίοχου ἢ διὰ τὴν φιλοσοφίαν
αὐτοῦ, μνημονεύεται μόνον ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ τοῦ Κικέρωνος, περὶ καθηκόντων βιβλ.
Β'. §. 75. Ἐν δὲ τῷ περὶ ῥήτορος Β'. §. 77. Φορμίωνας καλεῖ ἀπὸ τούτου ὁ Κικέρων
πάντας τοὺς λόλους, οἵτινες πραγματεύονται καὶ περὶ ὧν οὐδεμίαν γνῶσιν ἔχουσι πραγ-
μάτων. ⁴) Τὸ aliquot, ὡς καὶ τὸ tot ἐφεξῆς, εἶναι ἀκλιτα ἐπιρρήματα, περὶ ὧν βλ.
τὴν ἐμὴν διεξοδικὴν γραμματικὴν ἐν §. 93. περὶ δὲ τοῦ res militares σημ. 4. σελ. 1.

⁵) Hic Pænus, τότε ὁ Φοίνιξ. Φοίνικας καλεῖσιν ἐνίοτε οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς Καρχηδο-
νίους ὡς ἀποίκους αὐτῶν διὰ τῆς Αἰδοῦς. ⁶) Neque injuria. Ἡ ἀφαιρητικὴ injuria εὐ-
ρηται πολλάκις ἐπιρρήματικῶς, ὡς ἐνταῦθα, σημαίνουσα οὐχὶ ἀδίκως, ἤτοι δικαίως, εἰ-
κότως. ⁷) α Ὅστις τσακῦτα ἔτη ἠγωνίσθη πρὸς τοὺς Ῥωμαίους περὶ τῆς ἀρχῆς ». Ἐν-
νοεῖ τὸν δεῦτερον Αἰθιοκὸν πόλεμον, ἐν ᾧ μεταθὰς εἰς Ἰταλίαν ὁ Ἀντίοχος ἐπολέμηε ἐπὶ
εἴκοσι σχεδὸν ἔτη τοὺς Ῥωμαίους. ⁸) Ἐν δημοσίῳ τόπῳ, ἀγορᾷ ἢ ἑδρῇ. Οὕτω πολλάκις
θετοῦσι μόνον τὸ ἐπιθέτον publicum ἕνευ τοῦ οὐσιαστικοῦ locus.

num capere non posset, quærentibusque respondebat, «Miltiädís tropæis se e somno suscitari»¹.

Zeno servum in furto deprehensum cædi jussit, quumque is ita se excusaret, ut diceret, sibi fuisse in fatis, ut furaretur: «et cædi,» inquit².

Quum Callicratidas, Lacedæmoniorum classi præfectus³, pecunia maxime indigeret ad annonam nautis comparandam⁴, accessere ad eum quidam amici Lysandri, et, oblati talentis quinquaginta, postulaverunt unum ex inimicis sibi condonari necandum⁵. Quos ille, quia æquitatem pecuniæ anteponebat, valere jussit⁶. Aderat tum Cleander, qui quum dixisset: ego vero oblatam pecuniam acceperissem, si Callicratidas essem; «et ego,» respondit Callicratidas, «si Cleander»⁷.

24. Cum garrulus quidam, multa nugatus apud Aristotèlem, tandem dixisset: fortasse molestus tibi sum nugis meis; «Neutiquam,» inquit; «neque enim adverti animum»⁸.

¹) Ἐκ τῶν Κικέρωνος Τουσκουλιανῶν. Δ'. §. 44. Μνημονεύει δὲ τοῦτου καὶ ὁ Πλούταρχος ἐν βίῳ Θεμιστ. κρ. γ'. «Λέγεται οὕτω παράφορος πρὸς δόξαν εἶναι, ὥστε, νέος ὢν ἔτι, σύνουος ὀρᾶσθαι τὰ πολλὰ πρὸς ἑαυτῷ καὶ τὰς νύκτας ἀγρυπνεῖν, καὶ λέγειν πρὸς τοὺς ἐρωτῶντας καὶ θαυμάζοντας, ὡς καθεύδειν αὐτὸν οὐκ ἔφη τὸ τοῦ Μιλτιάδου τρόπαιον». Πρὸβ. καὶ πολιτικά παραγγέλματα τοῦ αὐτοῦ Πλουτάρχου ἐν κρ. 4.

²) Ζήνων ὁ Κιτιεὺς ἀπὸ Κύπρου, ἀρχηγὸς τῆς στωϊκῆς φιλοσοφίας, φονευθεὶς ὑπὸ τῶν Τριάκοντα ἐν Ἀθήναις τὸ 404 π. Χ. Τὸ ἐνιαῦθα λεγόμενον διηγεῖται καὶ Διογένης ὁ Λαέρτιος ἐν βιβλ. Ζ', 1, §. 23. «Δοῦλον ἐπὶ κλοπῇ φασιν, εἰμαστίγου' τοῦ δὲ εἰπόντος, Εἴμαρτό μοι κλέψαι. Καὶ δαρῆναι, ἔφη». Ἡθέλησε δὲ νὰ δικαιολογήσῃ ἑαυτὸν ὁ δοῦλος κατὰ τὸ φιλοσοφικὸν τοῦ Ζήνωνος δόγμα, ὅτι καθ' εἰμαρμένην γίνονται πάντα, εἰρωνευόμενος οὕτω τὸν δεσπότην. Πρὸβ. Διογένην Λαέρτιον ἐ. ἀ. §. 149.

³) Πρὸς λέξιν, προϊστάμενος τοῦ στόλου, ἦτοι ναύαρχος τῶν Λακεδαιμονίων ἐν τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ, τὸ 407 π. Χ. διαδεχθεὶς τὸν Δύσανδρον. Βλ. Ξενοφῶντα Ἑλλ. Α', 6, 1. ⁴) Πρὸς τὸ παρασκευάσαι τροφὴν τοῖς ναύταις. ⁵) Ἦνα φονευθῆ ἢ φονευθῆναι κατὰ τὴν ἐπίτομον γραμμ. ἐν §. 270 καὶ τὴν διεξοδ. ἐν §. 422 σημ.

⁶) «Χαίρειν ἐκέλευσεν». Εἶπε νὰ υπάγῳσιν εἰς τὸ καλὸν, ἦτοι τοὺς ἀπέπεμψε μετὰ τινοῦ ὀργῆς. ⁷) Ὁ Πλούταρχος ἐν ἀποφθεγμ. «Καλλικρατίδας ναύαρχος, τῶν Δυσάνδρου φίλων ἀξιούντων ἐπιτρέψαι αὐτοῖς ἕνα τινὰ τῶν ἐχθρῶν ἀνελεῖν, καὶ λαβεῖν πεντήκοντα τάλαντα, καίτοι σφόδρα δεόμενος χρημάτων εἰς ὀψώνια καὶ ναύτας, οὐ συνεχώρησε. Κλέανδρος δὲ σύμβουλος ὢν, ἀλλ' ἔγωγε ἂν ἔλαθον, εἶπεν, εἰ οὐ ἤμην. Καὶ γὰρ αὐτὸς, εἶπεν, εἰ οὐ ἦν». ⁸) Διογένης Λαέρτιος Ε', 1, 20. «Πρὸς τὸν εἰπόντα ἄδο-

Theophrastus ad quendam, qui in convivio prorsus silebat: «si stultus es,» inquit, «rem facis sapientem; si sapiens, stultam¹.

Democritus² a blaterone quodam interrogatus, ubi cras visurus esset ipsum? «Illic,» respondit, «ubi ego te non videbo».

Agesilāus, Thraciam transiturus, ad Macedōnum regem nuntios misit, qui rogarent, utrum per hostium an amicorum terram iret? Quum ille respondisset, se consultaturum; «Fiat igitur,» inquit, «consultatio; nos interim iter faciemus»³.

25. Agis Lacedæmoniorum rex, audiens, quosdam horrere hostium multitudinem, ait: «non percontandum est, quot sint hostes, sed ubi sint»⁴.

Agis interrogatus, quot haberet milites? «quot sufficiunt,» inquit, «ad fugandos hostes»⁵.

Leonidas, Lacedæmoniorum rex, quum Xerxes scripsisset: mitte arma; respondit: «veni et cape»⁶.

Quum ad Leonidam quidam militum dixisset: hostes sunt prope nos, «et nos,» inquit, «prope illos»⁷.

26. E Lacedæmoniis unus⁸, cum Perses hostis in colloquio

δέσχην, επειδή πολλά αὐτοῦ κατήντησε, Μή τί σοι κατεφλυάρησα; Μά Δέ, εἶπεν οὐ γάρ σοι προσεῖχον». 1) Θεόφραστος, Ἐφέσιος, μαθητῆς καὶ διάδοχος ἐν τῇ σχολῇ Ἀριστοτέλους, «Πρὸς τὸν ἐν τῷ συμπόσιῳ σιωπῶντα τὸ ὄλον, ἔφη· Εἰ μὲν ἀμαθὴς εἶ, φρονίμως ποιεῖς· Εἰ δὲ πεπαίδευσαι, ἀφρόνως». Διογ. Λαέρτ. Ε', 2, 40. 2) Φιλόσοφος, ἄβδηρίτης τὴν πατρίδα, μικρόν τι πρεσβύτερος τοῦ Σωκράτους, οὗ τὸν βίον καὶ τὴν φιλοσοφίαν περιγράφει ὁ Λαέρτ. Ο'. 7, 34. 3) Ἐπιστρέφων ὁ μέγας Ἀγησίλαος (περὶ οὗ ἴδε ἀνωτέρω σημ. 1. ἐν σελ. 18) ἐκ τῆς μικρᾶς Ἀσίας πρὸς βοήθειαν τῆς Σπάρτης, καθ' ἣς εἶχον ἐπαναστατήσει οἱ Θηβαῖοι, Κορίνθιοι καὶ ἄλλοι, ἐξάδιζε διὰ τῆς Θράκης· «Καὶ τῶ τῶν Μακεδόνων βασιλεῖ ἐπεμψε τὸ ἐρώτημα, πότερον ὡς φιλίαν ἢ ὡς πολεμίαν διαπορεύεται τὴν χώραν. Φθάντος δ' ἐκείνου βουλευσέσθαι· Βουλευέσθω τοίνυν, εἶπεν, ἡμεῖς δὲ πορευόμεθα». Πλούταρχος ἐν ἀποφθέγμα. Ἀγησίλ. §. 42, 4) Ὁ αὐτὸς ἐν ἀποφθέγμασιν Ἄγηδος §. 3. «Οὐκ ἔφη τοὺς Λακεδαιμονίους ἐρωτᾶν, πόσοι εἰσιν οἱ πολέμιοι, ἀλλὰ πῶ εἰσιν». 5) §. 4. «Πυθανομένου δὲ τίνος πόσοι εἰσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι· Ὅσοι ἱκανοί, εἶπε, τοὺς κακοὺς ἀπερύκειν». 6) Ἀποφθέγματα Λεωνίδου παρὰ Πλούταρχου §. 11. «Γράψαντος τοῦ Ξέρξου, Πέμψον τὰ ὅπλα· ἀντέγραψε, Μολῶν, λάβε». 7) Παρὰ τῶ αὐτῷ §. 7. «Εἰπόντος τινός, Πάρεισιν ἐγγὺς ἡμῶν οἱ βάρβαροι· Οὐκοῦν ἔφη καὶ ἡμεῖς αὐτῶν ἐγγὺς». 8) Καθ' Ἡρόδοτον, ἐν βιβλ. Ζ', 226, Διηνέκης ἐκαλεῖτο ὁ Λακεδαιμόνιος οὗτος. Ὁ Πλούταρχος ὅμως ἐν Λεωνίδου ἀποφθέγμασι §. 6 ἀπέδιδε· εἰς

dixisset glorians: Solem præ jaculorum multitudine et sagittarum non videbitis: «in umbra igitur,» inquit, «pugnabimus»¹.

Philippo regi, quum is pervenisset in agros Lacedæmoniorum, scripsissetque, utrum vellent se venire hostem an amicum? responderunt: «neutrum»².

Quum e Thebanis militibus quispiam, qui viderat Lacedæmonios per angustias montium adventare, dixisset Pelopidæ: incidimus in hostes; «dic potius,» inquit, «in nos illi»³.

Cuidam dicenti, maximum esse numerum hostium; Laco respondit: «Tanto major erit gloria nostra».

27. Quum Thebani, devictis ad Leuctra Lacedæmoniis, ad ipsum venissent Eurōtam, et quidam gloriabundus dixisset: Ubi nunc Lacōnes? Spartānus quidam ab illis captus: «Non adsunt,» inquit, «alioqui vos huc non venissetis»⁴.

Lacæna quædam quum filium in prælium misisset, et interfectum audisset; «idcirco,» inquit, «genueram, ut esset, qui pro patria mortem non dubitaret occumbere»⁵.

Alexander audiens, Darīum, Persarum regem, innumera-biles parare militum copias, respondit: «unus lupus non timet multas oves».

28. Anacharsis exprobranti cuidam Attico, quod natus esset in Scythia: «mihi,» inquit, «patria probro est, tu patriæ»⁶.

τὸν Λαωνίδα τούτο· «Λέγοντος δὲ τινος, ἀπὸ τῶν δισταγμάτων τῶν βαρβάρων οὐδὲ τὸν ἕλιον ἰδεῖν ἔστιν. Οὐκοῦν, ἔφη, χάριεν, εἰ ὑπὸ σκιάν αὐτοῖς μαχεσόμεθα.»

¹) Ἐκ τῶν Κικέρωνος Τουσκουλ. βιβλ. Α'. §. 101. ²) «Φιλίππου γράφοντος, ὅτε εἰς τὴν χώραν αὐτῶν παρεγένετο, πότερον βούλονται φίλον εἶθεῖν ἢ πολέμιον αὐτὸν, ἀντεφώνησαν (οἱ Λακεδαιμόνιοι), Οὐδέτερον». Πλουτ. ἐν Λακ. ἀποφθ. §. 26.

³) «Εἰπόντος δὲ τινος τῶν στρατιωτῶν, Ἐμπεπτώκαμεν εἰς τοὺς πολεμίους· Τί μᾶλλον ἡμεῖς, εἶπεν, ἢ εἰς ἡμᾶς ἐκεῖνοι». Πλούταρχος ἐν Πελοπίδου ἀποφθέγμ. §. 3.

⁴) Ἐν τῇ τελευταίᾳ τοῦ Ἐπαμεινώνδου εἰσβολῇ εἰς τὴν Πελοπόννησον τὸ 362 π. Χ., ὅτε οὗτος προεχώρησε μέχρι τοῦ Εὐρώτα καὶ ἐπολιόρκησε τὴν Σπάρτην. ὁ ὅτε Θηβαῖοι νικήσαντες τοὺς Λάκωνας ἐν Δεύκτραις πρὸς αὐτὸν παρεῖσαν τὸν Εὐρώταν καὶ τις μεγαλαυχῶν εἶπε· Ποῦ νῦν εἰσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι; Σπαρτιάτης λεηθεῖς ὑπ' αὐτῶν, Οὐ πάρεσιν, ἔφη, οὐ γὰρ ἂν ἡμεῖς δεῦρο ἕλθετε». Πλουτ. Λακ. ἀποφθ. §. 21.

⁵) Ἐκ τῶν Κικέρωνος Τουσκουλ. Α'. §. 102. ⁶) «Ὀνειδίζόμενος ὑπὸ Ἀττικοῦ, ὅτι

Laelius, quum ei quidam male genere natus diceret, indignum esse suis majoribus, «At hercule,» inquit, «tu tuis dignus»¹.

Siculus quidam, cui praetor Scipio patronum causae dabat hospitem suum, hominem nobilem, sed admodum stultum: «Qvæso,» inquit, «praetor, adversario meo da istum patronum, deinde mihi neminem dederis»².

29. Qvum Abderitarum legatus apud Agidem multa locutus, vix dicendi finem reperisset, rogaretque postea, quid civibus suis esset renuntiaturus? Agis, «illud,» inquit, «renuntia, quantum temporis tibi fuerit opus ad dicendum, tantum mihi ad audiendum»³.

Diogenes aliquando lucernam accensam gestans ambulabat in foro clarissima luce, quærenti similis. Rogantibus, quid ageret? «hominem,» inquit, «quæro»⁴.

Idem percentanti, cur mendicis multum largirentur homines, philosophis non item? «quoniam,» inquit, «persvasum habent, citius futurum, ut claudi cæcive⁵ fiant, quam philosophi⁶».

30. Idem quum videret, Megarensium liberos nullis bonis artibus instrui⁷, quum pecorum curam diligentem haberent,

Σκύθης ἐστίν, ἔφη, ἄλλ' ἐμοὶ μὲν ὄνειδος ἢ πατρὶς, σὺ δὲ τῆς πατρίδος». Διογ. Λαέρτ. Α', 8, 104. ¹) Ἐκ τοῦ Κικέρωνος περὶ ῥητορ. Β', §. 285. Λαίλιος, φίλος Σκιπίωνος τοῦ νεωτέρου, σαρρῆς (sāriens) ἐπικαλούμενος διὰ τὴν σύνεσιν καὶ παιδείαν αὐτοῦ.

²) Ἐκ τοῦ αὐτοῦ Κικέρ. περὶ ῥητορ. Β', §. 280. Αἰτεῖ ὁ Σικελὸς παρὰ τοῦ δικάζοντος Σκιπίωνος νὰ δώσῃ εἰς τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ patronum causae ἧτοι δικηγόρον τὸν φίλον του, διότι διὰ τῆς μωρίας του οὗτος θέλει συντελέσει, ὥστε ἐκεῖνος καὶ ἄνευ δικηγόρου νὰ νικήσῃ. ³) « Πρὸς τὸν ἐκ τῶν Ἀδδῆρων πρεσβευτὴν, ὅτε κατεπαύσατο πολλὰ εἰπὼν, ἐρωτῶντα, τί τοῖς πολίταις ἀπαγγέλοι, ὅτι, ἔφη, ὅσον σὺ χρόνον λέγειν ἐχρήξῃς, τούτου ἐγὼ σιωπῶν ἤκωσον». Πλουταρχ. ἐν ἀποφθ. Ἁγιδος §. 9. ⁴) Βλέπε ἀνωτέρω σὴμ. 3. ἐν σελ. 20. « Λύχρον μεθ' ἡμέραν ἄψας, ἀνθρωπὸν, φησι, ζητῶ». Διογ. Λαέρτ. γ', 2, 41. ⁵) Cæcive· τὸ γε εἶναι ὁ διαζευκτικὸς σύνδεσμος vel ἀποκεκομμένος, ὅστις προσαρτᾶται οὕτως ὡς ἐγκλινόμενον μόριον ἐν τέλει τῶν λέξεων, ἃς συνδέει διαζευκτικῶς. ⁶) Ἡ ἐρωτηθεὶς ὁ αὐτὸς διὰ τί προσκαίται μὲν ἐπιδιδάσκει, φιλοσόφους δὲ οὐ; ἔφη, ὅτι χωλοὶ μὲν καὶ τυφλοὶ γενέσθαι ἐλπίζουσι, φιλοσοφῆσαι δὲ οὐδέποτε». Διογ. Λαέρτ. γ', 2, 56. ⁷) « Οὐδεμιᾶ καλῆ τέχνην ἐπαιδεύοντο » ἧτοι γράμμασι καὶ

dicebat: « malle se Megarensis alicujus arietem esse, quam filium¹⁾ ».

Phocion Demostheni dicenti: occīdent te, Phocion, Athenienses, si quando cœperint insanire; « et te, » inquit, « si ad sanam mentem redierint²⁾ ».

Samiorum legatis, longa oratione usis, responderunt Spartani: « prima sumus oblīti, postrema non intelleximus, quia prima non meminimus³⁾ ».

31. Orator quidam malus, quum in epilogo misericordiam se movisse putaret, postquam assedit, rogavit Catulum⁴⁾, videre turne misericordiam movisse: « ac magnam quidem, » inquit; « neminem enim puto esse tam durum, cui non oratio tua miseranda visa sit⁵⁾ ».

Hiensium⁶⁾ legatis, paulo serius Tiberium de morte Drusi

ταῖς τοιοῦτοις, οὐχὶ δὲ τέχνας βαναύσοις, διότι ταύτας μετήρχοντο παρ' Ἕλλησι μόνον οἱ δοῦλοι καὶ οἱ μέτοικοι καὶ ξένοι τῶν πόλεων. 1) « Ἐν Μεγαρεῦσιν ἰδὼν τὰ μὲν πρόβατα τοῖς δέρμασιν ἔσκεπαρμένα, τοῖς δὲ παιδας αὐτῶν γυμνοῦς, ἔφη, Λυσιστέλιον ἐστὶ Μεγαρεὺς εἶναι κρῖν ἢ υἷόν ». Ὁ αὐτὸς §. 41. 2) « Δημοσθένους τοῦ ῥήτορος εἰπόντος, Ἀποκτενοῦσά σε Ἀθηναῖοι, ἐάν μανῶσι, Ναί, εἶπεν, ἐμὲ μὲν, ἐάν μανῶσι, σὲ δὲ, ἂν σωφρονῶσι ». Πλούταχ. ἐν Φωκ. ἀποφθ. §. 6. 3) « Σαμίων πρεσβυταις μακρολογούσιν ἔφησαν οἱ Σπαρτιάται, Τὰ μὲν πρῶτα ἐπιλελάθαμε, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνήκαμε, διὰ τὸ τὰ πρῶτα ἐπιλελάσθαι ». Πλούταρχος ἐν Λακ. ἀποφθ. ἐν ἀρχῇ. Ἀκριβέστερον διηγεῖται τοῦτο ὁ Ἡρόδοτος Γ', 46. « Ἐπεὶ οἱ ἐξελασθέντες Σαμίον ὑπὸ Πολυκράτους ἀπίκοντο εἰς τὴν Σπάρτην, καταστάσαντες ἐπὶ τοὺς ἀρχοντας, ἔλεγον πολλὰ, οἷα κάρτα δεόμενοι· οἱ δὲ σφι τῇ πρώτῃ καταστάσει ὑπεκρίναντο, τὰ μὲν πρῶτα λεγθέντα ἐπιλεληθέναι, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνέναι. Μετὰ δὲ ταῦτα, δεύτερον καταστάσαντες, ἄλλο μὲν εἶπον οὐδὲν, θύλακον δὲ φέροντες ἔφασαν « Τὸν θύλακον ἀλφειῶν δέεσθαι »· οἱ δὲ σφι ὑπεκρίναντο τῷ θύλακῷ περιεργάσθαι· βοηθείην δὲ ἔδοξεν αὐτοῖσι ».

4) Κόνιτος Λουστάτιος Κάτλος ὑπατος τὸ 78 π. Χ., καὶ ῥήτωρ οὐχὶ ἄσημος τῆς ἐποχῆς του κατὰ Κικέρωνα ἐν Βρούτῳ κερ. 35· ὡσαύτως καὶ ὁ μικρὸν ἀρχαιότερος καὶ ὁμῶνυμος τοῦτου Κάτλος, ὑπατεύσας τὸ 102 π. Χ., ἂν εἰς αὐτὸν λέγονται ταῦτα ὁ Κικέρων ἐν τῷ περὶ ῥήτορος συγγράμματι βιβλ. Β'. §. 278. 5) Ὁ μὲν ῥήτωρ ἠρώτησεν, ἂν ἐκίνησεν διὰ τοῦ ἐπιλόγου του τὸν αἶκτον, ὁ δὲ Κάτλος ἀπεκρίθη, ὅτι ὁ λόγος του εἶναι ἀξιῶτος αἰκτου. 6) Ἰλιεῖς, οἱ τοῦ νεωτέρου Ἰλίου κάτοικοι, οὗς οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ ἰδίως ὁ Καῖσαρ, τὰ μάλιστα εὐηργέτησαν διὰ τὴν συγγένειαν· ἐπειδὴ ἐπίστευον ὅτι ἦσαν ἀπόγονοι τοῦ Αἰνείου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ εἰς Λάτιον ἐλθόντων Τρῳέων. Ὄθεν κατὰ Στράβωνα ἐν γεωγρ. βιβλ. ΙΓ'. σ. 395 « προσέειμενον τοῖς Ἰλιεῦσι καὶ χόρον, καὶ τὴν ἐλευθερίαν, καὶ τὴν ἀλειτουργησίαν » ἄπερ ἐτήρουν καὶ μέχρι τῶν Σεράβωνος χρόνου (20 μ.Χ.)

(ΑΑΤ. ΓΑΩΣΣ. ΠΡΩΤΑ ΜΑΘΗΜ.)

5

fili consulantibus, irrīdens: «se quovque,» respondit, «vicem eorum dolere, quod egregium virum Hectōrem amisissent». Effluerant autem tum plus quam mille anni a morte Hectoris¹.

32. Demōnax, quum videret quendam, veste sua gloriantem, prehensa veste: «atqui,» inquit, «hoc ante te ovis gestabat, et ovis erat»².

Aristippus³ cuidam glorianti, quod multum bibens non inebriaretur; «hoc,» inquit, «etiam mulus potest⁴».

Peregrinus quidam, Spartæ commōrans, altero pede stans rectus, ad Laconem dicebat, non credo, te tantum temporis, quantum ego, pede uno stare posse. Lacon: «minime,» inquit, «sed ex anseribus nullus est, qui hoc non possit⁵».

33. Crates philosophus⁶ quum vidisset adolescentem in secessu ambulantiem, interrogavit, quid illic solus faceret? mecum, inquit, loquor. Cui Crates: «cave,» inquit, «ne cum homine malo loquaris.

Accessit ad Aristippum philosophum paterfamilias⁷ rogavitque, ut filium suum susciperet erudiendum. Quum vero ille pro mercede petiisset quingentas drachmas; pater deterritus

Εὐγνωμονοῦντες λοιπὸν ἐπεμψάν πρεσβείαν εἰς τὸν μετὰ τὸν Αὐγουστον βασιλεύσαντα ἐν Ῥώμῃ ἀπὸ τοῦ 14 μ. Χ. Τιθέριον, ἵνα συλλυπηθῇ διὰ τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Δρούσου· διότι ἡμῶς ἡ πρεσβεία αὐτῇ ἤλθε πολὺ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Δρούσου, συνελπηθῆ καὶ ὁ Τιθέριος αὐτοὺς διὰ τὸν ἔκτορος θάνατον, ὅστις ἐφρονεῖτο ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλεύου ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Τροίας. ¹) Ἐπειδὴ ὁ μὲν Τιθέριος ἤρξεν ἀπὸ τοῦ 14 μ. Χ., ἡ δὲ τῆς Τροίας ἄλωσις ἐγένετο κατὰ τὴν συνθήην χρονολογίαν τὸ 1184 π. Χ.

²) Σύγχρονος τοῦ Λουκιανοῦ καὶ Ἐπικτήτου, μιμητῆς Σωκράτους καὶ Διογένης, περὶ οὗ βλέπε ἀνωτέρω σημ. 3. σελ. 17. καὶ πλείω παρὰ Λουκιανῶ ἐν βίῳ Δημόνακτος.

³) Βλέπε ἀνωτέρω σημ. 4. σελ. 17. ⁴) Διογένης Λαέρτιος βιβλ. Β'. 8, 73· «ἀλυχοῦντός τινος ἐπὶ τῶ πολλὰ πίνειν, καὶ μὴ μεθύσκεσθαι, τοῦτο καὶ ἡμίονός, φησι».

⁵) Πλούταρχος ἐν Λακ. ἀποφθ. §. 16. «Κατ' ἐπιδημίαν τις ἐν Σπάρτῃ κρηπιδοῦμενος ἄρθος ἐπὶ θατέρου σκέλους, εἶπε πρὸς Λάκωνα, Οὐκ ἂν εἰμαί σε, ὦ Λάκων, τοσοῦτον χρόνον ἐπὶ τοῦ ποδος, ὅσον ἐγὼ, στήναι· Καὶ ὡς ὑπολαβὼν, Οὐ γὰρ, ἔφη· τῶν μέντοι χηνῶν οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ» ⁶) Κράτης Θεβαῖος, μαθητῆς Διογένης, ἀμμάσας περὶ τὴν 113 ὀλυμπ., οὗ τὸν βίον περιγράφει ὁ Λαέρτιος βιβλ. Γ'. 3, 85.

⁷) Βλ. ἐπίτομον γραμμ. §. 7. σημ. α' καὶ διεξοδικῆν §. 34.

pretio, quod ignaro avaroque homini nimium videbatur: tanti, dixit, emere mancipium possum. Tum philosophus: «Eμε,» inquit, «et habebis duo¹».

34. Quidam, conspecta tabula, quæ in pictura truncidatos ab Atheniensibus Spartanos repræsentabat: fortes, inquit, Athenienses. Id Lacon audiens subjecit: «in tabula²».

Cicero³ Fabiæ Dolabellæ dicenti, se triginta annos habere: «verum est,» inquit; «nam hoc jam ante viginti annos audivi⁴».

Demetrius quum Megära occupasset, et abductis omnium civium servis, Stilponi philosopho diceret: civitatem vestram liberam vobis relinquo: «verum est,» inquit Stilpon; «nullum enim in civitate servum relinquis⁵».

35. Themistocles fertur Seriphio cuidam in jurgio respondisse, quum ille dixisset, non eum sua sed patriæ gloria splendorem assecutum: «nec hereule,» inquit; si ego Seriphus essem, nobilis; nec tu, si Atheniensis esses, clarus unquam fuisses⁶.

¹) « Συνιστάντος τινός αὐτῷ υἱόν, ἤτησε πεντακοσίας δραχμὰς· τοῦ δὲ εἰπόντος, Τούτου δύναμαι ἀνδράποδον ὀνήσασθαι. Πριῶ, ἔφη, καὶ ἔξεις δύο ». Λαέρτ. Β'. 8, 72.

²) « Ἐπὶ ἰδῶν τις ἐν πίνακι γραπτῷ Λάκωνας ὑπὸ Ἀθηναίων σφαττομένους, ἔλεγεν, Ἄνδρεῖσι γ' Ἀθηναῖοι Λάκων ὑποτυχῶν, Ἐν τῷ πίνακι, εἶπεν ν. Πλουτ. Λακ. ἀποφθέγ. §. 7. ³) Κικέρων ὁ καρφαῖος τῶν Ῥωμαίων ῥητόρων, ἐφάμιλλος τοῦ Δημοσθένους, πρὸς ὃν συγκρίνεται ὑπὸ Πλούταρχου ἐν τοῖς βίαις τούτων, ὑπάτος τὸ 64 π. Χ., ἐφρονεῖθη ὑπὸ Ἀντωνίου τὸ 44 π. Χ. Τούτου σώζονται πλεῖστα συγγράμματα, ῥητορικά, φιλοσοφικά, πολιτικά, καὶ ἄλλα. ⁴) Πρὸ εἰκοσιν ἡδὴ ἔτων ἤκουσα, ὅτι ἦσο τριακοντούτης!

⁵) Στίλπων, Μεγαρεὺς, μαθητὴς τοῦ Εὐκλείδου (περὶ οὗ βλ. ἀνωτέρω σημ. 8. σελ. 23) ἀκμάσας περὶ τὰ 320 π. Χ. Ὅτε Δημήτριος ὁ Ἀντιγόνου, ὁ Πολιορκητὴς ἐπιπλαλούμενος, κατέλαθε τὰ Μέγαρα τὸ 307 π. Χ., ἐφείσθη μόνον τῆς οἰκίας τούτου. Βλ. Λαέρτιον βιβλ. Β'. 12, 115. Πλούταρχος ἐν βίῳ Δημητρίου κρ. θ. « Τῶν Μεγαρέων ἐλόγτων . . . καὶ τῶν θεραπεύοντων σχεδὸν ἀπάντων διακλαπέντων, ἐπεὶ Στίλπωνα τὸν φιλόσοφον ὁ Δημήτριος ἐφιλοφρονεῖτο, καὶ τέλος ἀπαλλαττόμενος εἶπεν· Ἐλευθέραν ὑμῶν, ὦ Στίλπων, ἀπολείπω τὴν πόλιν. Ὁρθῶς, ἔφη, λέγεις· οὐδένα γὰρ ἡμῶν δοῦλον ἀπολείπεις ». ⁶) Ἐκ τῶν Κικέρωνος περὶ γῆρας §. 8. Πλούταρχος ἐν βίῳ Θεμιστοκλέους κρ. 18. « Σεριφίου πρὸς αὐτὸν εἰπόντος, ὡς οὐ δι' αὐτὸν ἐσχρικε δόξαν, ἀλλὰ διὰ τὴν πόλιν· Ἀληθεύων λέγεις, εἶπεν, ἀλλ' οὐτ' ἐγὼ, Σερίφιος ὢν, ἐγεγόνμην ἠνδρόφις, οὔτε οὐ, Ἀθηναῖος ».

Quum læsisset testis Silus¹ Pisonem, quod se in eum audisse dixisset: «Potest fieri,» inquit Crassus, «Sile, ut is, unde te audisse dicis, iratus dixerit». Annuit Silus. «Potest etiam, ut tu non recte intellexeris». Id quoque toto capite annuit, ut se Crasso daret². «Potest etiam fieri,» inquit, «ut omnino, quod te audisse dicis, nunquam audieris». Hoc ita præter expectationem accidit, ut testem omnium risus obrueret³.

36. Pausanias⁴ a patria profugus quum Tegæ⁵ laudaret Lacedæmonios, cuidam dicenti: cur igitur non mansisti Spartæ, sed fugere maluisti? «Quoniam,» inquit, «nec medici apud sanos, sed apud ægrōtos versari solent».

Quum, Tarento amisso, arcem tamen Livius Salinator⁶ retinisset, et aliquot post annos Maximus id oppidum recepisset, rogaretque eum Salinator, ut meminisset, opera sua se Tarentum recepisse; «Qvidni,» inquit, «meminerim? nunquam recepissem, nisi tu perdidisses⁷».

37. Miser poeta prælegerat Theocrito⁸ versus suos. Tum

¹) ὁ Μάρκος Σέργιος Σίλος, ἐπαρχιακὸς στρατηγὸς τὸ 106 π. Χ., μνημονεύεται μόνον ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ τοῦ Κικέρωνος, (περὶ ῥήτορος βιβλ. Β'. 70. §. 285), μαρτυρῶν ὅτι ἤκουσε νὰ κακολογῆται ὁ Λεύκιος Πείσιων, ὁ δὲ σύγχρονος τοῦ Κικέρωνος Λεύκιος Λικίνιος Κράσσος, ὁ ῥήτωρ καὶ ὕπατος τὸ 96 π. Χ., διὰ σειρᾶς ἐρωτήσεων, ἅς ὁ Σίλος βεβαίως, διεγείρει τελευταῖον τὸν γέλωτα κατὰ τοῦτου ὡς μωροῦ. ²) «Καὶ τοῦτο κατένευσε πάσῃ τῇ κεφαλῇ, ὥστε κατανεύων ἐπλησίασεν ὄλος εἰς τὸν Κράσσον».

³) Ἡ τελευταία ἐρώτησις, γενομένη παρὰ προσδοκίαν, διήγειρε τὸν γέλωτα κατὰ τοῦ μάρτυρος. ⁴) Παισανίας ὁ Πλειστοάνακτος, βασιλεύσας ἐν Σπάρτῃ ἀπὸ τοῦ 408—394, κατηγορηθεὶς ὡς μὴ ἔλθων ἐγκαίρως εἰς βοήθειαν τοῦ Λυσάνδρου, πεσόντος ἐν Ἠλιάρτῳ, ἔφυγεν εἰς Τεγᾶν, ὅπου ἐτελεύτησε τὸ 385 π. Χ. βλ. Ξεν. Ἑλλ. Γ', 3, 7—25 καὶ Πλούταρχον ἐν βίῳ Λυσάνδρου κεφ. 30. «Ἐπαινοῦντος δὲ αὐτοῦ ἐν Τεγῇ μετὰ τὴν φυγὴν τοὺς Ἀχαιδαίμονιους, εἶπέ τις, Διὰ τί οὖν οὐκ ἔμενες ἐν Σπάρτῃ, ἀλλ' ἔφυγες; ὅτι οὐδ' ἰχτροί, ἔφη, παρὰ τοῖς ὑγιαίνουσιν, ὅπου δὲ οἱ νοσοῦντες, διατρίβειν εἰκόθασιν». Πλουτ. ἐν Πευσ. ἀποφθ. §. 2. ⁵) Tegæa, Spartæ γενικαί, σημαίνουσαι τὴν ἐν τότῳ στάσιν, περὶ ὧν βλ. ἐπίτομον γραμμ. ἐν §. 117 καὶ διεξοδ. ἐν §. 296.

⁶) Μάρκος Αἰίδιος Σαλινάτωρ ἐπὶ τοῦ δευτέρου Καρχηδονικοῦ πολέμου (218—200 π. Χ.) ἀπολέσας (212) τὴν πόλιν Τάραντα, ἐκλείσθη εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ἣν ὑπερασπίσθη ἐπὶ πέντε ἔτη, ἕως οὗ ὁ Κοῖντος Φάβιος Μάξιμος ἀνέλαβε πάλιν τὴν πόλιν. Πρὸς Αἰίδιον ΚΕ, 9 καὶ ΚΖ', 15 καὶ Πολύβιον Η, 19. ⁷) Ἐκ τοῦ Κικέρωνος περὶ ῥήτορος βιβλ. Β', §. 273. ⁸) Θεόκριτος ὁ Συρακούσιος, ὁ τῶν σωζομένων βουκολικῶν ποιητῆς, ἀρχάσας περὶ τὴν 126 ἀλυμπιάδα, σύγχρονος τῶν πρώτων Πτολεμαίων.

interrogabat: quosnam maxime approbaret? «quos omisisti,» respondit.

Anacharsis, quum concioni populi Atheniensis interfuisset: «Mirari se,» dixit, «quod apud Græcos verba facerent sapientes, stulti vero judicarent¹».

Patrono malo², quum vocem in dicendo obtudisset, sva-debat Granius, ut mulsum³ frigidum biberet, simul ac do-mum redisset: Perdam, inquit, vocem, si id fecero. «Melius est,» inquit, «quam reum.»

38. Lepidus, quum, ceteris in campo exercentibus, in her-ba ipse recubisset: «vellem, hoc esset,» inquit, «laborare.

Nasica⁴ quum ad poetam Ennium venisset, eiqve ab ostio quærenti Ennium ancilla dixisset domi non esse: Nasica sen-sit illam domini jussu dixisse, et illum intus esse. Paucis post diebus quum ad Nasicam venisset Ennius, et quum a ja-nua quæreret, exclamat Nasica, se domi non esse. Tum En-nius: quid? ego non cognosco vocem, inquit, tuam? Hic Na-sica: «homo es impudens. Ego quum te quærerem, ancillæ tuæ credidi, te domi non esse, tu mihi non credis ipsi⁵?»

39. Diogenes projici se post mortem jussit inhumatum.

¹) Ἀνάχαρσις ὁ Σκύθης, φίλος τοῦ Σόλωνος, « Ἐφθ θαυμάζειν ἐκκλησίᾳ παραγενομέ-
νος, ὅτι λέγουσι μὲν οἱ σοφοὶ παρ' Ἕλλησι, κρίνουσι δὲ οἱ ἀμαθεῖς ». Πλούταρχος ἐν
βίῳ Σόλωνος κρ. ὅ. ²) Ἀδόκιμος δικηγόρος κραυγάζων ἐν τινι δίκῃ ἐγένετο βραγχα-
λέος· εἰς ὃν εἶπεν ὁ Γράνιος εἰρωνευόμενος νὰ πῆ, εἰκάδε ἐλθὼν, οἰνόμαλι ἢ μελίκρα-
τον θερμὸν, ὅπως οὕτω φθεῖρη ἐντελῶς τὴν φωνήν του, ἵνα μὴ βλάβῃ κακῶς δικηγόρων
τὸν πελάτην αὐτοῦ. Ὁ Κόιντος Γράνιος οὗτος, φίλος τοῦ Κράσσου καὶ Κάλτου, περὶ ὧν
ἐγένετο ἀνωτέρω λόγος, καὶ ἄλλων πολλῶν ἐνδοξῶν ἀνδρῶν, ἦτο κήρυξ λίαν σκωπτικῶς
καὶ εὐφρηῆς, ὡς καὶ τὸ ἐνταῦθα ὑπὸ Κικέρωνος (ἐν τῷ περὶ ῥήτορος βιβλ. Β'. §. 282), λε-
γόμενον δεικνύει· ἔθεν τὸ ὄνομα τούτου μνημονεύεται ὡς ἀνδρὸς εὐτραπέλου, εἰρωνικοῦ καὶ
σκωπτικοῦ παρὰ τοῦ αὐτοῦ Κικέρωνος ἐν ἐπιστολαῖς πρὸς τοὺς οἰκέτους· βιβλ. Θ'. 13.
³) Ποτὸν ἐκ μέλιτος καὶ οἴνου κατασκευαζόμενον, ὅπερ ἐπίστευον ὅτι ἐφθειρεν ἐντελῶς
τὴν φωνὴν κατὰ Μοῖρον ἐν Ἀττικιστῆν ἐν σελ. 254. ἐκδ. Περσῶνος· καὶ Μακρόβιον ἐν
Κρονίοις βιβλ. Ζ', 12. ⁴) Οὗτος εἶναι ἢ ὁ Πόπλιος Κορνῆλιος Σικιπίων, ὁ ἐπιλεγόμενος
Νασικῆς, ὕπατος τὸ 198 π. Χ., ἢ ὁ ὁμώνυμος αὐτοῦ υἱός, ὁ Coreulium ἐπικαλούμενος,
ὕπατος τὸ 162 π. Χ. Ὁ ποιητὴς Ἐννιος, περὶ οὗ βλέπε ἀνωτέρω σημ. ὅ. σελ. 5, ἐτα-
λεύθησε τὸ 169 π. Χ. ⁵) Ἐκ τοῦ Κικέρωνος περὶ ῥήτορος βιβλ. Β'. §. 276.

Tum amici: volueribusne et feris? «Minime vero,» inquit, «sed bacillum propter me, quo abigam, ponitote». Qui poteris? illi: non enim senties. «Quid igitur mihi,» inquit, ferarum laniatus oberit, nihil sentienti?¹⁾

Idem animadvertens quendam imperite jaculantem, proxime scopum consedit, et quum ex eo quaereretur, cur id faceret? «ne forte,» inquit, «ille me feriat²⁾».

Idem aliquando Myndum profectus, quum videret portas amplas ac magnifice exstructas, quum oppidum esset exiguum: «viri,» inquit, «Myndenses, claudite portas, ne urbs vestra egrediatur³⁾».

40. Cicero⁴⁾ Julium Curtium, quo junior videretur, multa de annis ætatis suæ mentientem, ita redarguit: «ego vero,» inquit, «tum⁵⁾, quum una declamabamus, nondum eram natus ».

Maximo consule mortuo die Decembris⁶⁾ ultimo, Cæsar con-

¹⁾ Ἐκ τῶν Κικέρωνος Τουσκουλακῶν βιβλ. Α'. §. 104. Διογένης ὁ Λαέρτιος ὅμως ἄλλως διηγεῖται τοῦτο ἐν βιβλ. Γ'. §. 79. «Ἐγὼ γαῦν, λέγει ἐν τῇ πρὸς Ἰππώνα ἐπιστολῇ του ὁ Διογένης, ἐγνώκα ἀποπνεύσαντί μοι παρατεθῆναι τὸ βᾶκτρον, ἵνα τὰ δοκούντα λυμαίνεσθαι ζῶα ἀπελαύνοιμι ». Qvi=quo modo, πῶς;

²⁾ Λαέρτιος βιβλ. Γ'. 2, 67. « Διογένης ἰδὼν τοξότην ἀφυῆ, παρὰ τὸν σκοπὸν ἐκάθισεν, εἰπὼν, ἵνα μὴ πληγῶ ».

³⁾ « Διογένης εἰς Μύνδον (δωρικὴν πόλιν ἐν Καρίᾳ. Στράβων γεωγρ. II', σελ. 611) ἐλθὼν, καὶ θεασάμενος μεγάλας τὰς πύλας, μικρὰν δὲ τὴν πόλιν, ἄνδρες Μύνδιοι, ἔφη, κλείσατε τὰς πύλας μὴ ἢ πόλις ἡμῶν ἐξέλθῃ ». Λαέρτιος Γ'. 2, 57.

⁴⁾ Βλέπε ἀνωτέρω σημ. 3. σελ. 33.

⁵⁾ « Τότε, ὅτε ἑμοῦ γυμναζόμενοι ἀπηγγέλλομεν ῥητορικοὺς λόγους, δὲν ἤμην γεγεννημένος ἔτι ».

⁶⁾ Ἴδε σημ. 1. σελ. 2. Ὁ Κόιντος Φάβιος Μάξιμος ἦτο συνύπατος τοῦ Καίσαρος τὸ 45 π. Χ. ἐπειδὴ δὲ ἀπέθανε τὴν τελευταίαν τοῦ ἔτους ἡμέραν, ἀνέδειξεν ὁ Καίσαρ τῇ ζ' τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὥρα ὑπατον πρὸς τὰς ἐπιλοίπους ὥρας τῆς ἡμέρας τὸν Γάιον Κανίνιον Ρέβιλον, ἐν εἰρωνεύεται διὰ τοῦτο ἐνταῦθα ὁ Κικέρων. Ὁ Δίων Κάσιος βιβλ. MI', 33 λέγει περὶ τούτου « Ἐπειδὴ γὰρ ὁ Φάβιος τῇ τελευταίᾳ τῆς ὑπατείας ἡμέρᾳ ἀπέθανεν, εὐθὺς ἀντ' αὐτοῦ ἕτερον πρὸς τὰς ὑπολοίπους ὥρας Γάιον Κανίνιον ἀνεῖλοντο. Πρῶτον μὲν δὴ τὸν τοῦτο παρὰ τὸ καθιστικὸς ἐγένετο ἕπερ καὶ ὁ Κικέρων διασκόπτων τοσαύτη ἔφη τὸν ὑπατον καὶ ἀνδρῖα καὶ φροντίζει ἐν τῇ ἀρχῇ κερχεῖσθαι, ὥστε μηδὲ τὸ βραχύτατον ἐν αὐτῇ κοιμηθῆσαι ».

sulem hora septima¹ in reliquam partem diei renuntiaverat² Caninium. Quem quum plerique irent salutatum de more: «festinemus,» inquit Cicero, «prius quam abeat magistratu.» De eodem Caninio scripsit Cicero: «fuit mirifica vigilantia Caninius, qui suo toto consulatu somnum non viderit».

41. Bias navigabat aliquando cum hominibus improbis. Quum vero, tempestate exorta, navis quateretur fluctibus, atque isti invocarent deos: «silete,» inquit, ne vos hic illi navigare sentiant³.

Dionysius quum ad Peloponnesum classem appulisset, et in fanum venisset Jovis Olympii, aureum ei detraxit amiculum grandi pondere, dicens: «æstate grave esse aureum amiculum, hieme frigidum;» eique laneum pallium injecit, quum id esse ad omne anni tempus diceret⁴.

Idem Aesculapii Epidaurii barbam auream demi jussit: «Neque enim convenire, barbatum esse filium, quum in omnibus fanis pater imberbis esset⁵».

¹) Οἱ Ῥωμαῖοι διήρουν τὴν θερινὴν καὶ χειμερινὴν ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου εἰς δώδεκα ὥρας, ὥστε αἱ μὲν θεριναὶ ἦσαν μεγαλύτεραι τῶν ἡμετέρων, αἱ δὲ χειμεριναὶ μικρότεραι κατὰ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας σχεδόν. Ἡ ζ' λοιπὸν ὥρα τοῦ Δεκεμβρίου ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν γ' ὥραν μ.μ. τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καθ' ἡμέας.

²) Πρῶτερον μὲν ἐξέλεγεν ὁ δῆμος τοὺς ὑπάτους, νῦν ἡμῶς ἐπειδὴ ὁ Καῖσαρ ἦτο δικτάτωρ, ἤρκει ἡ θέλησις αὐτοῦ ν' ἀναδείξῃ παρακτικὰ οἰονδήποτε ὑπάτων· διὸ λέγει ὁ Κικέρων εἰρωνικῶς ἐνταῦθα α ἀνεκέρυξεν ὑπάτων ». Ἦτο δὲ ἡ ἀρχὴ τῶν ὑπάτων, ὡς καὶ ἡ τῶν λοιπῶν ἐν Ῥώμῃ ἀρχόντων, ἐνιαύσιος, ἀρχομένη κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀπὸ πρώτης Ἰανουαρίου καὶ λήγουσα τὴν 31 Δεκεμβρίου. Οἱ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος διαδεχόμενοι ἀποθανόντα ὑπάτων, ἤρχον μόνον τὸν ἐπίλοιπον τοῦ ἔτους χρόνον· ὅθεν εἰρωνευόμενος τὸν Κανίνιον ὁ Κικέρων ἐνταῦθα (ἐν ἐπιστολαῖς πρὸς τοὺς οἰκείους βιβλ. Ζ', 30) λέγει, ὅτι ἦτο ἀγρυπνος καθ' ὅλην τὴν ὑπατείαν αὐτοῦ, ἐπειδὴ μόλις αὐτῆ διήρκεισεν ὥρας τινάς.

³) Βίας ὁ Πριηνεὺς, εἰς τῶν ἑπτὰ σοφῶν, οὗ τὸν βίον περιγράφει Διογένης ὁ Λαέρτιος βιβλ. Α' 5, 82, ὅστις ἐν §. 86 προσθέτει « Συμπλέων ποτὲ ἀσεβέσαι, χειμαζομένης τῆς νεώς, κάκεινων τοὺς θεοὺς ἐπικαλουμένων, Σιγᾶτε, ἔσση, μὴ αἰσθηταὶ ὑμᾶς ἐνθάδε πλεόντας ». ⁴) Κατὰ τὸν Κικέρωνα, διηγούμενον τὴν πρᾶξιν ταύτην Διονυσίου τοῦ τῶν Συρακουσῶν τυράννου (ἐν τῷ περὶ φύσεως θεῶν βιβλ. Γ' §. 83) τὸ ὑπὸ τούτου ἀρπαγὴν ἔδυμα τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Διὸς εἶχε προσφέρει ὁ τῶν Συρακουσῶν τυράννος Γέλιων ἐκ τῶν λαφύρων τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἠττηθέντων Καρχηδονίων ἐν Σικελίᾳ. ⁵) Ὁ αὐτὸς Κικέρων ἐκδιηγεῖται καὶ τοῦτο. Λέγει δὲ ὅτι ὁ πατήρ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἀπόλλων ἦτο ἀγνέαιος, διότι

42. Idem Victoriolas aureas, et patēras coronasqve, quæ simulacrorum porrectis manibus sustinebantur, sine dubitatione tollebat, «eaqve se accipere, non auferre» dicebat: «esse enim stultitiam, a quibus bona precaremur, ab iis porrigentibus et dantibus nolle sumere¹».

Quum inter duo scelestos iudex esset Philippus Macedoniae rex, audita causa pronuntiavit, «ut alter e Macedonia fugeret, alter illum insequeretur». Quo faceto iudicio utrumqve exsulem esse jussit².

Quidam amico obviam factus dicebat: in somno te visum allocutus sum. Cui ille: «da mihi veniam, quod non auscultaverim».

43. Quidam interroganti, ubi Deus esset? respondit: «dic prius, ubi Deus non sit».

Aristippus roganti, quæ re differret sapiens ab indocto? «Mitte,» inquit, «utrumqve nudum ad homines ignotos, et videbis³».

Antisthenes interrogatus, quamobrem divites non adirent eruditos ac sapientes viros, sed hi illos? respondit: «quoniam eruditi sciunt, quæ sibi desint, illi nesciunt⁴».

τοιοῦτον εἰκόνιζον αὐτὸν οἱ τεχνίται πάντοτε, ὡς καὶ τὰ ἐπι σωζόμενα αὐτοῦ ἀγάλματα δεικνύουσι. Ἐν Ἐπιδαύρῳ τῆς Ἀργολίδος ἐλατρεύετο πρὸ πάντων ὁ Ἄσκληπιός, ἔχων μεγαλοπρεπῆ ναὸν καθ' Ἡρόδοτον Ἐ, 86 καὶ Πausανίαν ἐν τῇ περιηγήσει τῆς Ἑλλάδος Β', 26. ¹) Κικέρων ἐ. ἀ. Γ', §. 84. Victoriolæ ἦσαν μικρὰ χρυσᾶ ὡς ἐπὶ τὰ πολλὰ ἀγάλματα τῆς Νίκης, ἃ ἔφερον ἐν χειρὶ ἑτέρων θεῶν ἀγάλματα, ὡσαύτως καὶ σπονδαῖα (patēras), καὶ στεφάνους (coronas), τὰ ὅποια οἱ εὐσεβεῖς προσέφερον κατ' εὐχὴν εἰς τοὺς θεούς. Ὁ αὐτὸς Κικέρων προσθέτει ἐφεξῆς, ὅτι πάντα ταῦτα πωλήσας ἐν τῇ ἀγορᾷ ὁ Διονύσιος, καὶ λαθῶν τὴν τιμὴν, διέταξε τοὺς ἀγοραστὰς ν' ἀποδώσωσιν ἐν ἑκάστῳ αὐτῶν εἰς τοὺς ἰδίους ναοὺς. «Ita ad impietatem in Deos in homines adjunxit injuriam» ὡτως εἰς τὴν πρὸς τοὺς θεούς ἀσεβειαν προσέθηκε καὶ τὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀδικίαν.

²) Πλούταρχος ἐν ἀποφθ. Φιλίππου τοῦ Ἀλεξάνδρου πατρὸς §. 12. «Γεγόμενος δὲ κριτὴς δουρῖν πονηροῖν, ἐκέλευσε τὸν μὲν φεύγειν ἐκ Μακεδονίας, τὸν δὲ ἕτερον διώκειν».

³) Διυγένης Λαέρτιος βιβλ. Β', 8, 73. «Ἐρωτηθεὶς ποτε, τίνι διαφέρει ὁ σοφὸς τοῦ μὴ σοφοῦ; ἔφη, εἰς ἀγνωστὰς τοὺς δύο γυμνοὺς ἀπόστειλον καὶ εἶση».

⁴) Ὁ Λαέρτιος ἐ. ἀ. §. 69 ἀποδίδει καὶ τοῦτο εἰς Λεῖπτιππον· «Ἐρωτηθεὶς ὑπὸ Διονυσίου, διὰ τί οἱ μὲν φιλόσοφοι ἐπὶ τὰς τῶν πλουσίων οὐρας ἔρχονται, οἱ δὲ πλούσιοι ἐπὶ τὰς τῶν φιλοσόφων οὐαίτι; ἔφη, ὅτι οἱ μὲν ἴσασιν ὧν δεύονται, οἱ δὲ οὐκ ἴσασιν».

Plato interrogatus, quidnam interesset inter prudentem et imprudentem? respondit: «quod inter medicum atque ægrotum».

44. Solon interrogatus, quid esse lex? respondit: «tela araneorum, in quam si muscæ leviores et culices incidunt, retinentur, si vero vespæ aut apes, ea disrupta avolant¹».

Pythagoras² roganti cuidam, quomodo oporteat se gerere erga patriam ingratam? «ut erga matrem,» respondit.

Socrates cuidam quærenti, quod peregrinationes sibi nihil profuissent: «nihil mirum,» inquit: «tecum enim peregrinabar».

Antisthenes rogatus, quid emolumentum cepisset ex philosophia? «ut mecum,» inquit, «loqui possim³».

Nicoles medicos felices prædicabat, «quod successus eorum sol intueretur, errores terra operiret⁴».

45. Diogenes prodigum quendam conspiciens, oleas in deversorio edentem: «si sic prandisses,» inquit, «non ita cœnares⁵».

Argīvo quodam dicente: multa sunt apud nos Spartano-
rum sepulcra; Lacon excipiens: «Atqui Argivorum,» inquit, «apud nos nullum est⁶». Eodem modo Antalcidas Lacedæmo-

¹) Κατὰ Πλούταρχον, ἐν βίῳ Σόλωνος κρ. 8, εἶπε τοῦτο ὁ Ἀνάχαρσις. «Τὸν Ἀνάχαρσιν πυθόμενον καταγελάει τῆς πραγματείας (νομοθεσίας) τοῦ Σόλωνος, οἰομένου γραμμασιν ὑφέξειν τὰς ἀδικίας καὶ πλεονεξίας τῶν πολιτῶν, ἃ μὴδὲν τῶν ἀρχαίων διαφέρει, ἀλλ' ὡς ἐκεῖνα, τοὺς μὲν ἀσθενεῖς καὶ λεπτοὺς τῶν ἀλίσκομένων καθέξειν, ὑπὸ δὲ τῶν δυνατῶν καὶ πλουσιῶν διαφράσσῃναι.» ²) Πυθαγόρας Σάμιος, ἀμμάσας περὶ τὰ 530 π. Χ., μὴ φέρων τὴν τυραννίδα τοῦ Πολυκράτους, ἀπῆρεν εἰς Κρότωνα τῆς Ἰταλίας, καὶ ἐδίδαξε νόμους τοῖς Ἰταλοῖσι, καὶ ἐδίδαξε πλείστους μαθητὰς τὴν ἰδίαν φιλοσοφίαν, ἣτις ἰταλικὴ ἢ πυθαγορικὴ λέγεται. Ἴδε Ἀκέρτιον βιβλ. Η'. 1.

³) «Ἐρωτηθεὶς Ἀντισθένης τί αὐτῷ περιέγρονεν ἐκ φιλοσοφίας, εἶπεν, Τὸ δύνασθαι ἑαυτῷ ἡμιλεῖν.» Ἀκέρτιος βιβλ. Γ', 1, 6. ⁴) Ἐπειδὴ οὗς μὲν θεραπεύουσι βλέπει πάλιν ὁ ἥλιος, οὗς δὲ φονεύουσι καλύπτει ἡ γῆ. ⁵) «Ἄστων θεασάμενος ἐν πανδοκίῳ ἐλαίας ἐσθίωντα, εἶπεν, Εἰ οὕτως ἤριστας, οὐκ ἂν οὕτως ἐδείπνεις.» Ἀκέρτιος Γ', 2, 50.

⁶) «Ἄργείου ποτὲ εἰπόντος, Πολλοὶ τάφοι παρ' ἡμῖν εἰσι Σπαρτιατῶν, Λάκων εἶπεν, Ἀλλὰ μὴν παρ' ἡμῖν Ἄργείων οὐδὲ εἷς. ὡς αὐτῶν μὲν πολλὰκις Ἄργους ἐπιβεβηκότων, Ἄργείων δὲ τῆς Σπάρτης οὐδέποτε.» Πλατ. Λακ. ἀποφθ. 5. 18.

nus cuidam Atheniensi sic apud ipsum glorianti: nos sæpe numero vos a Cephisso propulimus, « sed nos, » inquit, « vos nunquam ab Eurota¹ ».

Quum quidam Atheniensis filium adolescentulum ad Socratem misisset, ut indolem illius inspiceret, ac pædagōgus diceret: pater ad te, o Socrates, misit filium, ut eum videres: tum Socrates: « loquere igitur, » inquit, « adolescens, ut te videam ».

46. Publium Scipionem dicere solitum scripsit Cato, « nunquam se minus otiosum esse, quam quum otiosus, nec minus solum, quam quum solus esset² ».

Sophista quidam, ostentaturus³ apud Diogenem acumen ingenii, ita ratiocinatus est: Quod ego sum, tu non es. Quum annisset Diogenes: ego, inquit, sum homo, tu igitur non es. Tum Diogenes: « a me, » inquit, « incipe, et recte collegeris⁴ ».

Mercator quidam quum interrogaretur, quomodo sibi parasset divitias? « Magnas, » inquit, « haud difficulter⁵, exiguas vero cum labore ac tarde ».

¹) α Ἀθηναίου πρὸς Ἀνταλκίδαν εἰπόντος, Ἀλλὰ μὴν ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ Κηφισσοῦ πολλάκις ἡμᾶς ἐδιώξαμεν· Ἡμεῖς δὲ, ἔφη, οὐδέποτε ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ Εὐρώτα ». ὁ αὐτὸς ἐν Ἀνταλκίδου ἀποφθ. §. 3.

²) Ὁ Κικέρων, ἐν τῷ περὶ καθηκόντων βιβλ. Γ' ἐν ἀρχῇ, γράφει πρὸς τὸν ἀνάξιον αὐτοῦ υἱὸν Μάρκον, ἐν Ἀθήναις ἐκπαιδευόμενον, τὰ περὶ Σκιπίωνος τοῦ πρεσβυτέρου ὑπὸ τοῦ συγχρόνου αὐτοῦ Κάτωνος τοῦ ἀρχαιότερου μνημονευόμενα, ὅστις ἀπὸ τῶν πολιτικῶν σχολάζων, εἰργάζετο εἶτι μᾶλλον περὶ αὐτῶν διανοούμενος, καὶ μακρὰν τῶν φίλων αὐτοῦ ἔην, οὐδέποτε ἦτο μόνος, ὡς αἰέποτε συνδιαλεγόμενος μεθ' ἑαυτοῦ· Ille et in otio de negotiis cogitare, et in solitudine secum loqui solebat. Τοῦτον δὲ μιμούμενος καὶ ὁ Κικέρων, λέγει ὅτι, ἀποκλεισθεὶς ἀπὸ τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων ὑπὸ Καίσαρος καὶ τῶν λοιπῶν πολιτικῶν αὐτοῦ ἐχθρῶν, ἀσχολεῖται ἤδη (43 π. Χ.) οὐχὶ βουλεύομενος περὶ τῶν πολιτικῶν, ἀλλὰ συγγράφων φιλοσοφικὰ συγγράμματα. Καὶ ἀληθῶς συνέγραψεν ὁ Κικέρων πάντα τὰ νῦν σωζόμενα φιλοσοφικὰ αὐτοῦ συγγράμματα· περὶ τὰ δύο τελευταῖα τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἔτη, ζητῶν ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ γαλήνην ψυχῆς. Ἡ λέξις otiosus σημαίνει παρὰ Ῥωμαίοις τὸν σχολάζοντα ἀπὸ τῶν πολιτικῶν καὶ ἀσχολούμενον περὶ τὰ ἴδια· τὸ ἐναντίον δὲ τούτου εἶναι ὁ negotiosus. Otium δὲ εἶναι ἢ ἀπὸ τῶν πολιτικῶν ἀποχὴ ἢ ἡ πολιτικὴ ἀπραξία. ³) Ἐίλωσαν νὰ κάμῃ ἐπίδειξιν τῆς ἐξύψητος τοῦ νοῦς αὐτοῦ ὁ σοφιστής. ⁴) Ἀρχίσσον ἀπ' ἐμοῦ καὶ τότε τὸ ἐξαχόμενον τοῦ συλλογισμοῦ σου ἔσται ὀρθόν. ⁵) Ἰδὲ ἀνωτέρω σημ. 2. σελ. 13. καὶ ἐπίτου. γραμμ. §. 87. 2. σημ. α.

47. Bias interrogatus, quod esset animal omnium maxime noxium? «Si de feris,» inquit, «percontaris, tyrannus; si de eicuribus, adulator».

Anacharsis rogatus, quid esset in homine pessimum, et quid optimum? respondit: «lingva¹».

Diogenes quærenti, quid apud homines celerrime senesce-
ret? «Beneficium,» inquit.

Orator² quidam Aristippum reum defendit in judicio, vicit-
que litem. Is quum velut artem suam præferens philosophiæ³,
diceret: quid tibi profuit Socrates, Aristippe? «Hoc,» inquit,
«ut oratio, quam pro me habuisti, vera fuerit⁴».

48. Antisthenes audiens, ab improbis quibusdam se esse
laudatum: «vereor,» inquit, «ne quid imprudens mali fece-
rim⁵».

Quum Thales⁶ interrogaretur, quid esset omnium vetustis-
simum? respondit: «Deus, quod nunquam esse cœpit». Quid
esset pulcherrimum? respondit: «Mundus; est enim opus Dei,
quo nihil est pulchrius». Quid maximum? «Locus: capit enim

¹) Διογένης Λαέρτιος ἐν βίῳ Ἀναχάρσιδος βιβλ. Α΄. 8, 103. « Ἐρωτηθεὶς τί ἐστὶν ἐν ἀνθρώποις ἀγαθὸν τε καὶ φαῦλον; ἔφη, Γλῶσσα ». ²) Ἔχει ἡ λατινικὴ γλῶσσα καὶ τὴν ἑλληνικὴν λέξιν rhetor, ῥήτωρ, ἀλλὰ δι' αὐτῆς σημαίνει μόνον τοὺς διδασκάλους τῆς ῥητορικῆς, τοὺς δὲ ἀγορευόντας ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, τοὺς δικαστηρίοις καὶ ἀλλαγῶν καλεῖ πάντοτε oratores. ³) Ὡς προτιμῶν τὴν ἰδίαν τέχνην τῆς φιλοσοφίας. Ars, τέχνη, κατ' ἐξοχὴν καλεῖται παρὰ Ῥωμαίους ἡ ῥητορικὴ, ὅπως καὶ παρ' Ἕλλησιν, οἵτινες τεχνογράφους λέγουσι τοὺς περὶ ῥητορικῆς συγγραψάντας. ⁴) « Πρὸς τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ λογογράφον δίκην εἰπόντα καὶ νικῆσαντα, ἔπειτα φράσκοντα πρὸς αὐτὸν, Τί σε ὦνησε Σωκράτης; ἔφη, Τοῦτο, τοὺς λόγους, οὓς εἶπας ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀληθεῖς εἶναι ». Διογένης Λαέρτιος Β΄. 8, 71. Ὁ μὲν ῥήτωρ ὑπανίσταται, ὅτι καίτοι φιλόσοφος ὁ Ἀριστίππος, δὲν ἠδύνατο ὅμως νὰ ὑπερασπισθῇ ἑαυτὸν ἐν δικαστηρίῳ, ὃ δὲ Ἀριστίππος, ὅτι διὰ τῆς φιλοσοφίας ἐβρόύμισεν οὕτω τὸν βίον καὶ τοὺς τρόπους αὐτοῦ, ὥστε ὅσα μὲν ὁ κατήγορός κατ' αὐτοῦ εἶπεν ἦσαν ψευδῆ, ἀληθῆ δὲ ὅσα ὁ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀγορεύσας ῥήτωρ εἶλεν.

⁵) « Ἐπιανούμενός ποτε ὁ Ἀντισθένης, κατὰ Διογένην τὸν Λαέρτιον (ἐν βιβλ. σ΄. 1, 5) ὑπὸ πονηρῶν, ἔφη, Ἀγωνιῶ μὴ τι κακὸν εἰργασμαί ». ⁶) Ἴδε ἀνωτέρω σημ. 1. σελ. 17. Τῶν ἀποφθεγμάτων τούτων ποιεῖται μνείαν καὶ Διογένης ὁ Λαέρτιος (ἐν βιβλ. Α΄. 1, 33). « Πρεσβύτατον τῶν ὄντων θεός· ἀγέννητον γάρ. Κάλλιστον, κόσμος· ποίημα γάρ θεοῦ. Μέγιστον, τόπος· ἅπαντα γάρ χωρεῖ. Τάχιστον, νοῦς· διὰ παντός γάρ τρέχει. Ἰσχυρότατον, ἀνάγκη· κρατεῖ γάρ πάντα. Σφώτατον, χρόνος· ἀνεθρίσκει γάρ πάντα ».

omnia». Quid velocissimum? «Mens, discurrit enim per omnia». Quid robustissimum? «Necessitas, sive fatum: superat enim omnia». Quid sapientissimum? «Tempus; invenit enim omnia».

49. Cleanthes¹ quærenti, quomodo quis dives evadere posset? respondit, «si cupiditatum fuerit inops».

Quum apud Philippum² regem, ex vino temulentum, dixisset causam mulier, fuissetque immerito damnata, se ab ejus judicio provocare, exclamavit. Ad quem ergo provocas? inquit rex iratus. «A Philippo,» respondit, «bene poto³ et dormitante ad Philippum sobrium et vigilantem». Excussit regi crapulam et somnolentiam tam liberum mulieris responsum, et non modo in eam non est acerbius invectus, sed etiam, causa ejus diligentius inspecta, justiore sententiam tulit.

50. Anni pauperculæ, Philippum regem obsecranti, ut litem suam dijudicaret, quum respondisset, sibi tempus ad ista non superesse: «Ne ergo sis rex,» illa reposuit. Admiratus Philippus liberam vetulæ vocem, non solum ei aures præbuit, sed multam quoque jus sibi dici postulantium turbam⁴ audiit statim.

Pyrrhus⁵ rex quum audivisset, sibi a quibusdam Tarentinis

1) Κλεάνθης Φανίου, Άσσιος, μαθητής Ζήνωνος τοῦ τῆς Στοϊκῆς φιλοσοφίας ἀρχηγοῦ, « διεδοθήθη ἐπὶ φιλοπονίᾳ, ὅς γε πένης ὦν ἄγαν ὄρμησε μισθοφορεῖν, καὶ νύκτωρ μὲν ἐν τοῖς κήποις ἤπλει, μεθ' ἡμέραν δὲ ἐν τοῖς λόγοις ἐγυμνάζετο· ὅθεν καὶ Φρεάντης ἐκλήθη ». 2) Ὀλίγον τι διαφόρως διηγεῖται ὁ Πλούταρχος ἐν ἀποφθέγμασι Φιλίππου §. 24 τὸ ἐνταῦθα φερόμενον. « Μαχαίτα δέ τινα κρίων δίκην καὶ ὑποσταζῶν, οὐ πάνυ προσέχε τοῖς δικαίοις, ἀλλὰ κατέκρινε· ἐκείνου δὲ ἀναδοθέντος ἐκκαλεῖσθαι τὴν κρίσιν, διοργισθεὶς, Ἐπὶ τίνα; εἶπε· καὶ ὁ Μαχαίτας, ἐπὶ σέ, βασιλεῦ, αὐτὸν, ἂν ἐγρηγόρων καὶ προσέχων ἀκούεις. Τότε μὲν οὖν ἀνέστη· γενόμενος δὲ μᾶλλον ἐφ' ἑαυτῷ καὶ γνοὺς ἀδικούμενον τὸν Μαχαίταν, τὴν μὲν κρίσιν οὐκ ἔλυσε, τὸ δὲ τίμημα τῆς δίκης αὐτὸς ἐξέτισεν ». 3) Bene poto, καλῶς πιτωκότα. 4) Multam turbam « ἀλλὰ καὶ πολλοὺ πλήθους αἰτούντων ὑπ' αὐτοῦ δικασθῆναι ἠκροάσατο παραυτίκα ». Πλούταρχος ἐν Φιλίππου ἀποφθ. §. 31. « Πρεσβύτιδος δὲ πενιχρᾶς ἀξιοῦσης ὑπ' αὐτοῦ κριθῆναι καὶ πολλὰκις ἐνοχλοῦσης, ἔφη, Μὴ σχολάζειν· ἡ δὲ πρεσβύτις ἐγκραγοῦσα, Καὶ μὴ βασιλεῦ, εἶπεν. Ὁ δὲ θαυμάσας τὸ ῥηθῆν, οὐ μόνον ἐκείνης, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων εὐθὺς διήκουσεν ». 5) Ὁ τῆς Ἡπίρρου βασιλευσῆς καὶ τὸ 281 ἔλθων εἰς Ἱταλίαν πρὸς βοήθ.

maledictum, conviciatores ad se duci jubet atque interrogat: num dixerint ea, quæ de iis delata sint? Respondit unus: «diximus, o rex, et plura dicturi eramus, si plus vini adfuisset». Sic lingvæ petulantiam in temulentiam rejiciens, iram regis in risum convertit.

51. Jus aliquando dicebat Augustus, et multos capite damnaturus videbatur. Aderat tum Mæcenas¹, qui per circumstantium turbam perrumpere, et ad tribūnal propius accedere conabatur. Quod quum frustra tentasset, hæc verba in tabella scripsit: «Surge tandem, carnifex!» eamque tabellam ad Augustum projecit. Qua lecta, is statim surrexit, et nemo est morte multatus.

Eleganter Alexandro illi² magno quidam comprehensus pirata respondit. Nam quum rex hominem interrogasset, quo jure mare infestaret? ille, «eodem,» inquit, «quo tu orbem terrarum³. Sed quia id ego parvo navigio facio, latro vocor; tu, quia magna classe, imperator».

θεϊαν τῶν Ταραντινῶν κατὰ τῶν Ῥωμαίων. Βλ. Πολύβιον βιβλ. Β'. κεφ. 19 κ. ε. α Ἀκουσας Πύρρος, ὅτι νεανίσκοι πολλὰ βλάβημα περὶ αὐτοῦ πίνοντες εἰρήκασιν, ἐκέλευσεν ἀχθῆναι μεθ' ἡμέραν πρὸς αὐτὸν ἅπαντας. Ἀχθέντων δὲ, τὸν πρῶτον ἠρώτησεν, εἰ ταῦτα εἰρήκασιν περὶ αὐτοῦ· καὶ ὁ νεανίσκος, Ταῦτα, εἶπεν, ὃ Βασιλεῦ· πλείονα δ' ἂν τοῦτων εἰρήκασιν, εἰ πλείονα ὄνον εἶχμεν». Πλούταρχος ἐν ἀποφθ. Πύρρου §. 6.

1) Γάϊος Μαικίνας, ἱππεὺς Ῥωμαῖός ἐκ τινος ἀρχαίας καὶ ἰσχυρᾶς τυρρηνικῆς οἰκογενείας, ἦτο ἐπιστήθιος τοῦ Αὐγούστου φίλος καὶ σύμβουλος, εἰς ὃν πολλάκις οὗτος ἐνεπιστεύθη ἀπὸν τὴν τῆς Ῥώμης ἀρχήν. Τὴν μεγάλην δὲ οἰκειότητα καὶ παρρησίαν τοῦ ἀνδρὸς τούτου πρὸς τὸν Αὐγούστου δεῖκνυσι καὶ τὸ ἰστοροῦμενον τοῦτο, καθ' ὃ δικάζοντός ποτε τοῦ Αὐγούστου ἐπὶ τῆς τριανθρίας αὐτοῦ τε καὶ Ἄντωνίου καὶ Λεπίδου, καὶ μέλλοντος γὰρ καταδικασθῆναι εἰς θάνατον πολλοῦς, ἐπεμψεν αὐτῷ ὁ Μαικίνας πινάκιον, ἐφ' ᾧ εἶχε γεγραμμένον « Ἄνιστα τέλος δήμε » ὑπερ ἅμα λαβὼν ὁ Αὐγούστος ἀνέστη, οὐδαμῶς ὀργισθεὶς κατὰ τῆς παρρησίας τοῦ φίλου. Ὁ αὐτὸς Μαικίνας διὰ τὴν πρὸς τὸν Αὐγούστου φιλίαν αὐτοῦ ἐγένετο χρήσιμος καὶ εὐεργέτης ἀπάντων τῶν τότε ζώντων λογίων καὶ ποιητῶν Ῥωμαίων, Βιργιλίου, Ὀρατίου, Βαρίου καὶ ἄλλων, δι' ὃ μνημονεύεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὡς ἀνδρὸς φιλομούσου καὶ τῶν γραμμάτων προστάτου. 2) Περὶ τῆς σημασίας τῆς ille ἀντωνυμίας βλ. σημ. 1. σελ. 10. καὶ περὶ τοῦ orbis terrarum σημ. 3. σελ. 7. Εἶπομεν ἐκεῖ ὅτι ἀδιαφόρως χρωδῶται τῷ orbis terræ καὶ orbis terrarum. Ἄλλὰ διὰ μὲν τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ θεωροῦσι τὴν γῆν ἐν τῇ καθολικῇ αὐτῆς ἐνοσίᾳ ὡς ἐν ὅλον, διὰ δὲ τοῦ πληθυντικοῦ ὡς ἐκ πολλῶν χωρῶν συνισταμένην. 3) ε Ἐπὶ τίνι δικαίῳ λυμάνεται τὴν θάλασσαν· ἐπὶ τῷ αὐτῷ, εἶπεν, ἐφ' ᾧ καὶ σύ τὴν οἰκουμένην».

52. Diogenes Alexandro roganti, ut diceret, si quid sibi opus esset, libere respondit: «Nunc quidem paululum a sole». Offecerat videlicet apricanti¹. Hoc audito Alexandrum dixisse ferunt: Nisi Alexander essem, libenter essem Diogenes.

Athenis interrogabatur reus, quam quasi aestimationem pæ-næ commeruisse se maxime confiteretur. Quod quum interrogatus Socrates esset, respondit: sese meruisse, ut amplissimis honoribus et præmiis decoraretur, et ei victus quotidianus in Prytanæo publice præberetur»: qui honos apud Græcos maximus habetur. Cujus responso sic iudices exarserunt, ut capitibus hominem innocentissimum condemnarent².

¹) Ἐκ τῶν Τουσκουλιανῶν τοῦ Κικέρωνος βιβλ. Ἰ. §. 92. Πλουτάρχος ἐν βίῳ Ἀλεξάνδρου κρ. 14. « Εἰς τὸν Ἰσθμὸν τῶν Ἑλλήνων συλλεγέντων καὶ ψηφισαμένων ἐπὶ Πέρσας μετ' Ἀλεξάνδρου στρατεύειν, ἡγεμὸν Ἀλεξάνδρος ἀνηγορεύθη. Πολλῶν δὲ καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν καὶ φιλοσόφων ἀπηντηκότων αὐτῷ καὶ συνηδομένων ἔλπιζε καὶ Διογένη ταυτὸ ποιήσειν. ὧς δ' ἐκεῖνος, ἐλάχιστον Ἀλεξάνδρου λόγον ἔχων, ἐν τῷ Κρανεῖφ σχολὴν ἤγειν, αὐτὸς ἐπορεύετο πρὸς αὐτόν. Ἔτυχε δὲ κατακείμενος ἐν ἡλίῳ¹ καὶ μικρὸν μὲν ἀνεκάθισεν, ἀνθρώπων τοσούτων ἐπερχομένων, καὶ διέβλεψεν εἰς τὸν Ἀλεξάνδρον. ὧς δ' ἐκεῖνος ἀσπασάμενος καὶ προσειπὼν αὐτὸν ἠρώτησεν εἴ τις τυγχάνει δεόμενος. Μικρὸν, εἶπεν, ἀπὸ τοῦ ἡλίου μετάστῃθι. Πρὸς τοῦτο λέγεται τὸν Ἀλεξάνδρον οὕτω θαυμάσαι, ὥστε εἰπεῖν, Ἀλλὰ μὴν ἐγὼ, εἰ μὴ, Ἀλεξάνδρος ἦμην, Διογένης ἂν ἦμην ». Πρβ. Πλουτάρχ. περὶ φυγῆς 13. καὶ Λαέρτιον γ'. 2, 38.

²) Ἐκ τοῦ Κικέρωνος περὶ ῥήτορος βιβλ. Α'. §. 232. Ἐν Ἀθήναις ἐδικάζετο πρῶτον ὁ κατηγορούμενος, ἂν ἦτο ἔνοχος δι' ὃ ἐκατηγοροῦντο, καὶ ἂν κατεδικάζετο, τότε ἐγένετο δευτέρα δίκη περὶ τοῦ τιμῆματος τῆς ποινῆς (aestimatio litis ἢ pænæ) ὅπερ ὄριζεν ὁ κατηγορός, καθ' ἣν ἠρωτᾶτο καὶ ὁ κατηγορούμενος τίνας ποινῆς κρίνει αὐτὸν ἄξιον. Οὕτως ἐγένετο καὶ ἐν τῇ δίκῃ τοῦ Σωκράτους κατηγορηθέντος ἐπὶ ἀσεβείᾳ καὶ διαφθορᾷ τῶν νέων ὑπὸ Ἀνότου καὶ Μελίτου. Οἱ μὲν κατηγοροὶ ὄρισαν ποινὴν τὸν θάνατον· ὁ δὲ Σωκράτης, ἐρωτηθεὶς κατὰ Πλάτωνα ἐν Ἀπολογία Σωκράτους σελ. 36 εἶπεν· « Τιμᾶται μοι ὁ ἀνὴρ (ὁ κατηγορός) θανάτου εἶν. Ἐγὼ δὲ τίνας ὑμῖν ἀντιτιμῆσομαι; ἢ ὄλλον ὅτι τῆς ἀξίας . . . Τί οὖν ἐμὶ ἀξίος παθεῖν, εὐεργέτης ὑμῶν ὢν; Ἄγαθόν τι· καὶ ταῦτά γε ἀγαθὸν τοιοῦτον, ὅτι ἂν πρέπει ἐμοί. Τί οὖν πρέπει ἀνδρὶ πένητι, εὐεργέτῃ, δεομένῳ ἄγειν σχολὴν ἐπὶ τῇ ὑμετέρᾳ παρακαλεύσει; οὐκ ἔσθ' ὅτι μᾶλλον πρέπει οὕτως, ὡς τὸν τοιοῦτον ἄνδρα ἐν πρυτανείῳ στείθειν ». Τὸ πρυτανεῖον ἦν δημόσιον οἰκοδόμημα ἐν Ἀθήναις, ἐνθα ἦσιον καθ' ἑκάστην οἱ Πρυτάνεις, οἱ Ὀλυμπιονίκαι, ξένοι πρέσβεις, καὶ ὅσοι ἄλλοι διὰ τὰς πρὸς τὴν πατρίδα ἐκδουλεύσεις καὶ τὴν πενίαν αὐτῶν ἤξιοῦντο ψηφίσματι τοῦ δήμου τῆς ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως. Ταύτης δὲ κρίνει ἑαυτὸν ἄξιον καὶ ὁ Σωκράτης, ὡς ἀμειλῶν τὰ ἴδια ὑπὲρ τῆς ὠφελείας τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν παιδῶν αὐτῶν. Ἀλλ' οἱ δικασταὶ εἶτι μᾶλλον παροργισθέντες κατεδίκασαν αὐτὸν νὰ πῆγ τὸ κῶνιον ἐν τῇ φυλακῇ τὸ 400 π. Χ. Διογ.

53. Qvum in regali solio sedēret Cræsus, pretiosissimis vestibus indutus, Solonem interrogavit, an qvud unqvam vidisset pulchrius? «Gallos,» inquit ille, «et phasianos et pavones: naturali enim nec imitabili colore et pulchritudine fulgent¹.

Alexander Ephēsi imaginem suam, qvam Apelles, pictor illius temporis celeberrimus, pinxerat, contemplatus, minus laudavit picturam, qvam qvidem illa merebatur. Qvum autem adductus eqvus adhinniret eqvo picto, qvasi et hic verus esset eqvus, Apelles: «ο rex,» inquit, «eqvus tuus artis pingendi peritior, qvam tu, esse videtur²».

54. Anaxagoram ferunt, nunciata morte filii, dixisse: «sciebam, me genuisse mortalem³».

Antimächus poëta qvum convocatis auditoribus legeret volumen suum, et eum legentem omnes, præter Platonem, reliqvissent: «Legam,» inquit, «nihilominus: Plato enim mihi unus instar est omnium⁴».

Λαέρτ. βιβλ. Β'. 5, 41. «Τιμωμένον τῶν δικαστῶν, τί χρῆ παθεῖν Σακράτην ἢ ἀποτίσαι; Πέντε καὶ εἴκοσι ἐφη δραχμὰς ἀποτίσειν. Θουροθύσαντων δὲ τῶν δικαστῶν, ἔνεκα μὲν, εἶπε, τῶν ἐμοὶ διαπεπραγμένων τιμῶμαι τὴν δίκην τῆς ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως. Καὶ οἱ θάνατον αὐτοῦ κατέγνωσαν.» ¹) Ἀκέρτιος Α', 2, 51. «Φασὶ δέ τινες ὅτι κοσμήσας ἑαυτὸν ὁ Κροῖσος παντοδαπῶς, καὶ καθίσας εἰς τὸν θρόνον, ἤρετο αὐτὸν, εἴ τι θέαμα κάλλιον θεάεται; Ὁ δὲ, ἀλεκτρούνας, εἶπε, φασιανούς καὶ ταῶς φυσικῶ γὰρ ἄνθει κεκοσμηται καὶ μυρία κάλλινοι.»

²) Ἀπελλῆς Κῆρος ἢ κατ' ἄλλους Ἐφέσιος, σύγχρονος τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὅστις συνεχώρησεν αὐτῷ μόνῳ νὰ γράφῃ τὰς εἰκόνας αὐτοῦ, ὡς εἰς τὸν Λύσιππον τοὺς ἀνδριάντας, διότι αὐτὸς ἦτο διασημότερος τῶν πρὸ αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτὸν ζωγράφων κατὰ τὸν Πλίνιον ἐν τῇ ποικίλῃ ἱστορίᾳ ΔΕ. 36, 10, Omnes prius genitos futurosque postea superarit Apelles. Καὶ ἐν §. 15». Pinxit et Alexandrum magnum in templo Ephesiae Dianae viginti talentis, ἔγραψε καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου εἰκόνα ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος εἴκοσι ταλάντοις, ἢ 120,000 δραχμῶν.

³) Ἐκ τῶν Τουσκουλιανῶν τοῦ Κικέρωνος Γ'. 30. Ἦν ὁ Ἀναξαγόρας φιλόσοφος ἐκ Κλαζομενῶν, ἀκμάσας περὶ τὰ 440 π. κ. ἐ. π. X., διδάσκαλος Περικλέους. Διότι δὲ παρεδέχθη ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ τὸν νοῦν ὡς διακοσμητὴν τῆς ὕλης, ἐπωνομάσθη καὶ αὐτὸς νοῦς. «Προσαγγελθεισὸς αὐτῷ τῆς τῶν παίδων τελευτῆς, ἴδεν αὐτοὺς, ἐφη, θνητοὺς γενήσας.» Ἀκέρτιος βιβλ. Α'. 3, 13. ⁴) Ἐκ τοῦ Κικέρωνος Βρούτου κρ. 51. Ὁ Ἀντίμαχος ἦτο ἐκ Κολοφῶνος, ἀκμάσας περὶ τὰ 400 π. X., ὄλιγον τοῖς συγχρόνοις αὐτοῦ ἀρέσκων ποιητής. Τὸ ἐνταῦθα μνημονευόμενον ποίημα αὐτοῦ κατὰ τινας μὲν ἦτο ἡ Θηβαία, κατὰ δὲ Πλούταρχον ἐν βίῳ Λυσάνδρου κρ. 18 ποίημά τι εἰς Λύσανδρον. Πρβ. καὶ Ἀσωπίου ἱστορίαν ἐλλήνων ποιητῶν καὶ συγγραφέων ἐν σελ. 750, «Ὁ Πλάτων, νέος ὢν

Solon quum interrogaretur, cur nullum supplicium consti-
tuisset in eum, qui parentem necasset? respondit, «se id ne-
minem facturum putasse¹».

Illud laudatur Archytæ, qui quum villico factus esset ira-
tior: «quo te modo,» inquit, «accepiſsem, nisi iratus essem!²

55. Socrati quum multa multi, pro suis quisque facultati-
bus, offerrent, Aeschines pauper auditor³: «Nihil,» inquit,
«dignum te, quo dare tibi possim, inveniō: et hoc uno modo
pauperem me esse sentio. Itaque dono tibi, quod unum habeo,
me ipsum. Hoc munus, rogo, qualecunque est, boni consulas,⁴
cogitesque, alios, quum multum tibi darent, plus sibi reliquis-
se». Cui Socrates: «Quidni tu,» inquit, «mihi magnum mu-
nus dederis, nisi forte parvi te aestimas? Habebo itaque curæ,
ut et meliorem tibi reddam, quam accepi⁵».

Marcum Catonem⁶ in balneo quidam percussit imprudens⁷.
Qvis enim illi sciens faceret injuriam? Postea satisfaciēti
Cato: «Non memini,» inquit, «percussum me».

56. Comessatores quidam quum in uxorem Pisistrati inci-
dissent, multa que proterve et fecissent et dixissent: postero
die facti veniam a Pisistrato petierunt. Quibus ille respondit:

τότε καὶ θαυμάζων τὸν Ἀντίμαχον ἐπὶ τῇ ποιητικῇ, παρεμυθεῖτο, τοῖς ἀγνοοῦσι κακὸν εἶναι φάμενος τὴν ἀγνοίαν, ὡς περ τὴν τυφλότητα τοῖς μὴ βλέπουσι ». Πλουτ. ἐ' α'.

¹) Ἐκ τοῦ λόγου τοῦ Κεκέρωνος ὑπὲρ Ῥωσίου Ἀμερινοῦ §. 70. Διογένης Λαέρτιος Α'. §. 59. « Ἐρωτηθεὶς Σόλων διὰ τί κατὰ πατροκτόνου νόμον οὐκ ἔθηκε; διὰ τὸ ἀπελπίσαι, ἔφη ». ²) Ἐκ τῶν Κικέρωνος Τουσκούλανῶν βιβλ. Α'. §. 78. Ἀρχύτας, Τυραντίνος, Πυθαγορικὸς φιλόσοφος, σύγχρονος Πλάτωνος. Τὸ ἐνταῦθα λεγόμενον μνημονεύει καὶ ὁ Βαλέριος Μάξιμος Α', 1, 1: Sumpsissem a te supplicium nisi tibi iratus essem. Ὁ δὲ Σενέκας περὶ ὀργῆς Α'. 15 ἀναφέρει εἰς Σωκράτη. ³) Αἰσχίνης Ἀθηναῖος, υἱὸς ἀλλαντοποιοῦ, Σωκράτους μαθητῆς, ὅθεν καὶ Σωκρατικὸς καλεῖται, εἰς τὸν ἀποδίδονται διάλογοί τινες εἰς σωζόμενοι, οὓς ἐξέδωκεν ὁ Δούκας. ⁴) Boni consulere φράσις ἀρχαίῃ παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις καὶ τοῖς μετὰ τὸν Αὔγουστον συγγραφεῦσιν εὐρισκομένη, σημαίνουσα, καλῶς κρίνειν περὶ τίνος, εὐχαρίστως δέχεσθαι καὶ ἀρκεῖσθαι εἰς τι. Hoc munus boni consulas, ἀρκείσθητι εἰς τὸ δῶρον τοῦτο καὶ εὐμενῶς δέχθητι αὐτό.

⁵) Σενέκας ἐν τῷ περὶ εὐεργεσίας ἐν ἀρχῇ. ⁶) Κάτων ὁ πρεσβύτερος, Κηνσαρτίνος ἐπικαλούμενος, ἀκμάσας περὶ τὰ 180 π. Χ., οὗ τὸν βίον περιγράφει ὁ Πλούταρχος.

⁷) Ἀγνοῶν ὅτι ἦτο αὐτὸς ὁ Κάτων.

«Vos postea magis studete modestiae: mea vero uxor heri nusquam prodiiit¹⁾».

Duo milites proxime²⁾ regionum tabernaculum male de Antigono loquebantur. Rex omnia audierat, quum inter ipsum et milites nihil nisi palla interesset, quum ille leniter commovit et, «longius saltem,» inquit, «discedite, ne rex vos audiat³⁾».

Gorgo, Cleomenis regis filia, quum videret Aristagoram a famulo calceari: «Quid?» inquit, «hospes iste manus non habet⁴⁾».

57. Minucius hortanti filio, ut locum idoneum paucorum jactura hostibus eriperet, «Visne tu,» inquit, «ex illis paucis esse⁵⁾?»

Theocritus⁶⁾ ludimagistrum quendam male pronuntiantem rogabat: cur geometriam non doces? Respondenti: quoniam ignoro: «quid tum,» inquit; «nam legere quovis nescis».

Theodoro⁷⁾ philosopho quum Lysimachus rex crucem mina-

1) «Κωμικῶν δὲ τινῶν περιτυχόντων αὐτοῦ τῆ γυναικί, καὶ πολλὰ πραξάντων ἀσελγῆ καὶ εἰπόντων, μεθ' ἡμέραν δὲ τοῦ Πεισιστράτου δεομένων καὶ θαυμάζοντων, ἦμείς μὲν, ἔφη, πειρᾶσθε σωφρονεῖν τὸ λοιπόν· ἢ δ' ἐμὴ γυνὴ τὸ παράπαν ἐχθὲς οὐδαμῆ προήλθε.» Πλούταρχος ἐν Πεισιστράτου ἀποφθ. §. 4. 2) Τὸ ὑπερθετικὸν τοῦτο, ὡς καὶ τὸ συγκριτικὸν αὐτοῦ proprius, συντάσσονται συνήθως μετὰ αἰτιατικῆς, ὡς καὶ ἡ σύστασις αὐτῶν πρόθεσις prope, σπανιώτατα δὲ μετὰ δοτικῆς. Βλ. διεξοδικῶν γραμματ. ἐν §. 172. σημ. δ'. καὶ ἐπίτομον §. 134. σημ.

3) «Ἐπεὶ δὲ ποτε χειμῶνος ἐν τόποις σπανίζουσι τῶν ἐπιτηδείων ἠνάγκασε καταξεῦσαι, καὶ τῶν στρατιωτῶν τινες ἐλοιδοροῦν αὐτὸν, ἀγνοοῦντες, ὅτι πλησίον ἐστίν, τῆ βακτριᾶ τὴν σκηνὴν διαστείλας, Οἰμώξετε, εἶπεν, εἰ μὴ μακρότερον ἀποστάντες λοιδορήσετε ἡμᾶς.» Πλούταρχος ἐν τοῖς Ἀντιγόνου τοῦ πρεσβυτέρου ἀποφθμ. §. 10.

4) Γοργῶ ἡ τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Κλεομένους θυγάτηρ, ἰδοῦσα ὑπὸ τινος τῶν οἰκετῶν ὑποδοῦμενον Ἀρισταγόραν τὸν Μιλήσιον, ὅστις ἦλθεν εἰς Σπάρτην τὸ 500 π. Χ. αἰτῶν βοήθειαν ὑπὲρ τῶν Ἰώνων ἐπὶ τὸν πρὸς βασιλέα πόλεμον, «Πάτερ, ἔφη, ὁ ξένος χεῖρας οὐκ ἔχει.» Πλούταρχος ἐν τοῖς τῶν Λακωνίων ἀποφθίγμασι. Πρβ. Ἡρόδοτον βιβλ. Ε. 37 κ. ε. 5) Μινούκιος ὁ Φαβίου Μαξίμου ἱππάρχος τὸ 217 ἀγωνισθεὶς κατὰ τοῦ Ἀννίθου πολεμοῦντος τοὺς Ῥωμαίους ἐν Ἰταλίᾳ, περὶ οὗ βλέπε Πλούταρχον ἐν βίῳ Φαβ. Μαξίμου κφ. 8. 6) Βλέπε ἀνωτέρω σημ. 8. σελ. 36. 7) Ἐκ τῶν Κικέρωνος Τουσκουλανῶν βιβλ. Α'. §. 102. Οἰόδωρος, ὁ Κυρηνάιος, ἄθεος ἐπικαλούμενος, μαθητῆς Ἀριστίππου, σταλεὶς ὑπὸ Πτολεμαίου τοῦ Λάγου πρέσβυς εἰς Λυσίμαχον τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας, ἐφρονέθη ὑπὸ τούτου τὸ 280 π. Χ. διὰ τὴν ἐλευθεροστομίαν του.

retur: «Istis, qvæso,» inquit, «ista horribilia minitare purpuratis tuis¹! Theodori qvidem nihil interest, humine an sublimē putrescat».

58. Qvum qvidam apud Agesilaum admiraretur regis Persarum felicitatem, qvi admodum juvenis esset: «nec Priamus qvidem,» inquit, «qvum id esset ætatis, erat infelix²».

Eundem qvum hortaretur qvidam, ut audiret hominem, qvi mira arte lusciniæ vocem imitaretur, recusavit: «frequentē,» inqviens, «ipsam audivi lusciniam³».

Aristippus percontanti Dionysio, cur venisset in Siciliam, relicto Socrate? «Ut,» inquit, «qvæ habeo, impertiam; qvæ non habeo, accipiam⁴».

Antigōnus Philippo filio multis præsentibus qværenti, qvando castra moturus esset? Ecqvid,» inquit, «times, ne solus tubam non sis auditurus⁵?»

59. Biantis, sapientis illius, patriam Prienem qvum cepisset hostis, ceteriqve ita fugerent, ut multa de suis rebus secum asportarent; qvum esset admonitus a qvodam, ut idem ipse faceret: «Ego vero,» inquit, «facio. Nam omnia mea mecum porto⁶».

Τότε εἶπε κατὰ Πλούταρχον πρὸς τὸν ἀπειλοῦντα βασιλέα «Καὶ τί Θεοδώρῳ μέλει, πότερον ὑπὲρ γῆς ἢ ὑπὸ γῆν σήπεται». Ἴδε καὶ Διογένην τὸν Λαέρτιον Β', 8. 99 καὶ 102.

¹) Purpuratis tuis ἔνοσι τοὺς ἀυλικούς τοῦ βασιλέως, οἵτινες ἔφερον πορφυρᾶ ἐνδύματα. ²) « Μακαρίζοντος δὲ τινος τὸν Περσῶν βασιλέα νέον κομιδῆ ὄντα, εἶπεν ὁ μέγας Ἀγησίλαος, ἀλλ' οὐδὲ Πρίαμος ταύτην ἔχων τὴν ἡλικίαν ἠτύχησε ». Πλούταρχος ἐν Ἀγησιλάῳ ἀποφθ. §. 37. ³) « Τοῦ μιμουμένου τὴν τῆς ἀηδόνος φωνὴν ἀκούσαι, παρακαλούμενος, αὐτῶς, εἶπεν, ἀκούκα πολλάκις ». Πλούταρχος ἐν Ἀγησιλάῳ ἀποφθ. §. 9. ⁴) Ἴδε ἀνωτέρω σημ. 4. σελ. 17. « Διονυσίου (τοῦ τῶν Συρακουσῶν τυράννου) ποτὲ ἐρομένου, ἐπὶ τί ἦκοι; Ἐπὶ τῷ μεταδώσειν ὧν ἔχει, καὶ μεταλήψεσθαι ὧν μὴ ἔχει. Ἔνοι δ' οὕτως ἀποκρίνασθαι· Ὅποτε μὲν σοφίας ἐδεόμην, ἦκον παρὰ τὸν Σωκράτη· νῦν δὲ χρημάτων δεόμενος, παρὰ σὲ ἦκα ». Διογ. Λαέρτ. βιβλ. Β'. 4, 77—8.

⁵) Πρὸς τὸν υἱὸν Φίλιππον, πυθόμενον πλείονων παρόντων, Πότε μέλλομεν ἀναξυγυῖναι; Τί δέδοικας, εἶπε, μὴ μόνος τῆς σάλπιγγος οὐκ ἀκούσης; ἢ Πλούταρχος ἐν Ἀντιγόνου ἀποφθ. §. 4. ⁶) Ἐκ τῶν Κικέρωνος παραδόξων 1, 2. Βλέπε ἀνωτέρω σημ. 3. σελ. 39. Ἡ τοῦ Βίκαντος πατὴρ Πριήνη, πόλις ἐν τῇ Ἰωνίᾳ, ὑπάταγχε εἰς Ἀλυάττην τὸν πατέρα τοῦ Κροίσου καθ' Ἡρόδοτον Α, 26. Πρὸς Διογ. Λαέρτιον ἐν βίῳ Βίκαντος Α.

Socratem ajunt, colapho percussum, nihil amplius dixisse, qvam, «molestum esse, qvod nescirent homines, qvando cum galea prodeundum esset¹».

Idem alio tempore, mirantibus amicis, qvod a protervo qvodam homine calce impetitus patienter tulisset: «Qvid?» inqvit, «si me asinus calcitrasset, num illi diem dixissem²?»

61. Idem ajebat, «qvi res præcoces magno³ emerent, eos desperare, se ad tempus maturitatis esse victuros⁴».

Aristippus, qvum aliquando Dionysium implorasset amici causa, nec ille preces admisisset, prostratus cœpit amplecti pedes regis et rem impetravit. Id factum qvum quidam velut abjectius, qvam qvod philosophum deceret, reprehenderent: «Non ego,» inqvit, «sum in culpa, sed Dionysius, qvi aures habet in pedibus⁵».

Rumor incerto auctore obortus erat de morte Alexandri, moxqve oratores prosiluerunt, hortantes, ne cunctarentur Athenienses, sed illico bellum susciperent. Phocion expectare jussit, donec certius aliquid cognosceretur. «Nam si» inqvit, «hodie mortuus est, et cras et perendie mortuus erit⁶».

5. §. 83. Διὰ τοῦ omnia mecum porto ἐννοεῖ ὁ Βίας τὴν φιλοσοφίαν, ἣν ἔχων, πάντα ἔχει, καὶ ἧς οὐδεὶς δύναται νὰ στερήσῃ αὐτόν. ¹) Πότε δεῖ μετὰ περικεφαλαίας ἐξέρχεσθαι. ²) Διογένης Λαέρτιος Β'. 5, 51. «Πολλὰκις βιαιότερον ἐν ταῖς ζητήσεσι διαλεγόμενον κορυδιζέσθαι καὶ παρατίλλεσθαι, τὸ πλέον τε γελᾶσθαι καταφρονούμενον, καὶ πάντα ταῦτα φέρειν ἀνεξικάκως. Ὅθεν καὶ λακτισθέντα, ἐπειδὴ ἠνέσχετο, τινὸς θαυμάσαντος, εἰπεῖν, Εἰ δέ με ὄνος ἐλάκτισε, δίκην ἂν αὐτῷ ἐλάγχων.» Diem dicere τεχνικὸς δικαστικὸς ἔρος, σημαίνων ὀρίζειν ἡμέραν πρὸς δίκην, ἧτοι ἐγκαλεῖν εἰς τὸ δικαστήριον κατὰ ῥητὴν ἡμέραν.

³) Magno ἐξυπακούεται ἔξωθεν ἡ λέξις pretio, τιμῆ. Περὶ τῆς ἀφαιρετικῆς ταύτης βλ. ἐπίτομον γραμμ. ἐν §. 146 καὶ διεξοδικὴν ἐν §. 238.

⁴) «Τοὺς τε τὰ ὄρια πολλοῦ ἐωνημένους, ἀπογωνίσκειν ἔλεγεν ὁ Σωκράτης εἰς τὰς ὥρας ἔλθειν.» Διογ. Λαέρτ. Β'. 5, 33. ⁵) «Δεόμενος ποτε περὶ φίλου Διονυσίου, καὶ μὴ ἐπιτυχάνων, εἰς πόδας αὐτοῦ ἔπεσε. Πρὸς οὖν τὸν ἐπισκώψαντα, Οὐκ ἐγώ, φησὶν Ἀριστίππος, αἴτιος, ἀλλὰ Διονύσιος ὃ ἐν τοῖς ποσὶ τὰς ἀκοὰς ἔχων.» Διογένης Β'. 8. 79. ⁶) Πλούταρχος ἐν βίῳ Φωκίανος κρ. 22. «Ἀθηναῖος Ἀσκληπιάδου τοῦ Ἰππάρχου τεθνήσκει πρὸς ἀγγεῖλαντος Ἀλέξανδρον, ὁ Φωκίον ἐπηρμένον ὄρων πρὸς τὸ νεωτερίζειν τὸ δῆμον, ἐπειρᾶτο κατέχειν. Ἀναπιδῶντων δὲ πολλῶν ἐπὶ τὸ βῆμα καὶ βοῶντων τεθνήσκει τὸν Ἀλέξανδρον. Οὐκοῦν, εἶπεν, εἰ σήμερον τέθνηκε, καὶ αὔριον ἔσται καὶ εἰς τρίτην

61. Socrates quum rogaretur, cujatem¹ se esse diceret? «Mundanum,» inquit, «totius enim mundi se incolam et civem arbitrabatur²».

Aristoteles quum accepisset, quendam in ipsum dixisse convicia: «Absentem,» inquit, «vel loris caedat³».

Sapientissimus Socrates dicebat, «scire se nihil, praeter hoc ipsum, quod nihil sciret; reliquos hoc etiam nescire⁴».

Lacedaemone⁵ quum tyrannus caenavisset Dionysius, negavit, se jure illo nigro⁶, quod caenae caput erat, delectatum. Tum is, qui illa coxerat: «minime mirum; condimenta enim defuerunt». Quae tandem? inquit ille. «Labor in venatu, sudor, cursus ad Eurotam, fames, sitis. His enim rebus Lacedaemoniorum epulae condiuntur⁷».

τεθνηκώς». Ἐτελεύτησε δὲ ἀληθῶς ὁ Ἀλέξανδρος τὸ 323 π. Χ. ζήσας μὲν δύο καὶ τριάκοντα, ἀρξας δὲ δώδεκα ἔτη καὶ ὀκτὼ μῆνας. Βλ. Ἀρρίανου ἀναβ. Ἀλεξ. Ζ' 28. 1.

¹) Ἐκ τῆς γενικῆς cujus τῆς ἐρωτηματικῆς ἀνωνομίας quis παράγεται τὸ ὄνομα cujas, γεν. cujatis, σημαίνει ποδαπός, ὡς ἀπὸ τῆς noster τὸ nostras, ἡμεδαπός, καὶ ἀπὸ τῆς vester τὸ vestras, ἡμεδαπός, ἅπερ εἶναι μονοκατάληκτα ἐπίθετα τῆς γ' κλίσεως. Ἴδε διεξοδικὴν γραμμ. §. 92. σημ. γ'. ²) Ἐκ τῶν Κικέρωνος Τουσκουλανῶν Ἐ. §. 108. Ἀρρίανος ἐν Ἐπιτικτῆτος διατριβαῖς Α', 9. «Τί ἄλλο ἀπολείπεται τοῖς ἀνθρώποις, ἢ τὸ τοῦ Σωκράτους, μηδέποτε πρὸς τὸν πυθόμενον, ποδαπός ἐστίν, εἰπεῖν ὅτι Ἀθηναῖος ἢ Κορινθῖος, ἀλλ' ὅτι κόσμιος». Τὸ αὐτὸ καὶ Διογενῆς ὁ Σινωπεύς· «Ἐρωτηθεὶς πόθεν εἶη; Κοσμοπολίτης, ἔφη». Λαέρτιος Γ', 2, 63. ³) «Λιούσας ὑπὸ τίνος λοιδορεῖσθαι, Ἀπόντα με, ἔφη Ἀριστοτέλης, καὶ μαστιγούσθω». Λαέρτιος Ἐ, 1, 18.

⁴) Κατὰ Πλάτωνα, ἐν Ἀπολογία Σωκράτους σελ. 21, εἶπε τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον σοφώτατον τὸν Σωκράτην εἰς τὴν ἐρωτήσαντα Χαίρεφῶντα, τὸν μαθητὴν τούτου. Ὁ δὲ Σωκράτης εἶλεγεν ὅτι ὁ θεὸς εἶπεν αὐτὸν σοφώτερον τῶν ἄλλων οὐχὶ δι' ἄλλον λόγον ἀλλὰ διότι «οἱ μὲν ἄλλοι οἴονται εἰδέναι, οὐκ εἰδότες· αὐτὸς δὲ, ὡς περ οὐκ οἶδεν, οὐδὲ οἶεται». ⁵) Ἀφαιρετικὴ τῆς ἐν τόπῳ στάσεως περὶ ἧς βλ. ἐπίτομον γραμμ. §. 138. καὶ διεξοδ. §. 273. ⁶) Τραπέσι τῶ μέλανι ζωμῷ τῶν Λακωνῶν, ἕπερ ἦν τὸ κυριώτατον (caput) τοῦ δείπνου αὐτῶν. ⁷) Τὸ ὑπὸ τοῦ Κικέρωνος ἐν Τουσκουλανῶς Ἐ. §. 98. μνημονευόμενον τούτου, φέρεται ὀλίγον τι διαφόρως παρὰ Πλουτάρχου ἐν τῇ Στοβαίου ἀνθολογίᾳ ΚΘ'. §. 100. «Διονύσιος ὁ πρεσβύτερος, Λακωνικὸν μάγειρον πριάμενος, ἐκέλευσεν αὐτὸν σκευάσαι τὸν Λακωνικὸν ζωμὸν· καὶ σκευάσαντος οὐκ ἔσθιεν· ἤρετο δὲ κατὰ τί αὐτῷ ἤδονται ἀηδεστάτῳ ὄντι οἱ Λάκωνες. Ὁ δὲ οὐκ ἔχειν ἔφη τούτων τὰ ἡδύσματα, ἀ ἐκείνοι· ἔχουσι, διὰ τοῦτο αὐτῷ μὴ ἀρέσαι. Καὶ ὅς ἐπέθετο, τίνα εἶη ταῦτα· αὐτὸν γὰρ κελεύσει τῷ ταμίᾳ πάντα ἐκπλεῖν αὐτῷ δοῦναι· ὁ δ' εἶπεν, ἢ μὴ ἐστὶ παρὰ σοὶ πρὸ τοῦ δείπνου, πόνοι καὶ τὸ ἐν τῷ Εὐρώτῃ λουτρὸν».

62. Cato percussus a quodam, qui arcam ferebat, quum ille diceret: Cave! rogavit, «num quid aliud ferret præter arcam¹⁾»

Anaxagoras quum Lampsaci²⁾ moreretur, quærentibus amicis, velletne Clazomēnas in patriam, si quid ei accidisset³⁾, afferri: «nihil necesse est,» inquit. «Undique enim ad inferos tantundem viæ est⁴⁾».

Socratem ferunt, quum usque ad vesperum contentius ambularet, quæsitumque esset ex eo, quare id faceret? respondisse, «se, quo melius cœnaret, obsonare ambulando famem⁵⁾».

Idem quum admoneretur ab amico, quod accepturus hospites admodum tenuem fecisset apparatus: «Si boni sunt,» inquit, «satis erit; sin minus, plus satis⁶⁾».

63. Quum ex Aristippo quæreretur, quomodo Socrates diem obiisset? «ut ego,» inquit, «optarim⁷⁾».

Quidam servo, qui, dum puniretur, dicebat: non volens peccavi: «non volens igitur,» inquit, «pœnas dato».

Diogenes cuidam, ad ostentationem ingenii multa de rebus

1) Τὸ περὶ Κάτωνος τοῦτο ὑπὸ Κικέρωνος ἐν τῷ περὶ ῥήτορος βιβλ. Β'. §. 279 λεγόμενον, εἶπε πρὸ τούτου Διογένης ὁ Σινοπεύς κατὰ Λαέρτιον Γ'. 2, «Πρὸς τὸν ἐκτινάξαντα αὐτῷ τὴν δοκὸν, εἶτα εἰπόντα· Φύλαξε. Πάλιν γὰρ με, ἔφη, παίειν μέλλεις;»

2) Περὶ τῆς σημασίας τῆς γενικῆς ταύτης ἴδε ἐπιτόμιον γραμμ. §. 117 α καὶ σημ. καὶ διεξοδικὴν §. 296. Περὶ δὲ τῆς αἰτιατικῆς Clazomenas in patriam ἐπιτ. γραμμ. §. 136 σημ. καὶ διεξ. 232.

3) Ἄν τι αὐτῷ συμβῆ, εὐφημισμὸς ἀντὶ τοῦ, ἐὰν ἀποθάνῃ. Οἱ Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι ἀποφεύγουσιν ὅσον εἶόν τε τὴν χρῆσιν λέξεων τοιούτων, μεταχειριζόμενοι ἄλλας εὐφημοτέρας.

4) Ἐκ τῶν Τουσκουλανῶν τοῦ Κικέρωνος Α', §. 104. Ἴδε ἀνωτέρω σημ. 3. σελ. 47. καὶ Διογένην Λαέρτιον Α', 3, §. 11. «Πρὸς τὸν δυσφοροῦντα ὅτι ἐπὶ ξένης τελευτῆ, Πανταχόθεν, ἔφη Ἀναξαγόρας, ὁμοία ἐστὶν ἢ εἰς ἄδου κατάβασις.»

5) Ἐκ τῶν Κικέρωνος Τουσκουλανῶν Ε'. §. 97. Ταῦτο λέγει καὶ ὁ Ἀθήναιος βιβλ. Α'. σελ. 157. «Σωκράτης πολλάκις κατελαμβάνετο διαπεριπατῶν ἐσπέρας βαθείας πρὸ τῆς οἰκίας καὶ πρὸς τοὺς πυνθανομένους· Τί τχνικάδε; ἔλεγεν ὅσον συναγειν πρὸς τὸ δεῖπνον.» Περὶ. Ξεν. Ἀπομνημ. Α', 3, 5. «Καὶ ἐπὶ τούτῳ οὕτῳ παρσευασμένος ἦεν, ὥστε τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ σίτου ὕψον αὐτῷ εἶναι.»

6) Παρὰ Διογένην τῷ Λαερτίῳ Β', 5, 34, φέρεται τοῦτο ἄλλως. «Καλέσας ἐπὶ δεῖπνον πλουσίους, καὶ τῆς Ξανθίππης τῆς γυναικὸς αἰδουμένης, ἔφη, Θάρρει· εἰ μὲν γὰρ εἶεν μέτριαι, συμπερινεγχεῖεν ἄν· εἰ δὲ φαῖλοι, ἡμῖν αὐτῶν οὐδὲν μελήσει.»

7) Ἐρωτώμενος Ἀριστίππος, πῶς ἀπέθανε Σωκράτης; ἔφη, ὡς ἂν ἐγὼ εὐχάμην.» Λαέρτιος Β', 8, 76.

cœlestibus disserenti: «Qvando,» inqvit, «de cœlo venisti¹?»

Anacharsis, interroganti, qvæ naves essent tutissimæ? «qvæ,» inqvit, «in siccum protractæ sunt²».

Alcamènes, rogante qvodam, cur a Messeniis oblata munera recusasset? «Qvia,» inqvit, «si accepissem, cum legibus pacem habere non poteram³».

64. Gorgias orator⁴, jam ætate confectus ac morti proximus⁵, rogatus, num libenter moreretur? «maxime vero,» inqvit. «Nam tanqvam ex putri miseraqve domo lætus egredior⁶».

Qvum tyrannus Hiero⁷ qvæsivisset de Simonide, qvid Deus esset? deliberandi causa sibi unum diem postulavit. Qvum idem ex eo postridie qværeret, biduum petivit. Qvum sæpius dupli-

¹) α) Πρὸς τὸν λέγοντα περὶ τῶν μετεώρων, Ποσειδάως, ἔφη Διογένης, πάρεϊ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ; β) Ὁ αὐτὸς γ'. 2, 39. ²) α) Ἐρωτηθεὶς τίνα τῶν πλοίων εἰσὶν ἀσφαλέστερα, ἔφη, τὰ γενεωλιχημένα. β) Ἀλκαμένης ὁ τοῦ Τελέκλου, βασιλεύσας ἐν Σπάρτῃ καθ' Ἡρόδοτον Ζ', 204 καὶ Παυσανίαν Γ', 2. 7. α) Ἐπιζητούντός τινος, διὰ τί παρὰ Μεσσηνίων δῶρα οὐκ ἐδέξατο, ὅτι λαβόντος μου, ἔφη, πρὸς τοὺς νόμους εἰρήνην ἄγειν ἀδύνατον». Πλούταρχος ἐν Ἀλκαμένους ἀποφθέγμ. §. α'. ⁴) Γοργίας ὁ Λεοντῖνος, μαθητὴς τοῦ Συρακουσίου Τιτίου καὶ Ἐμπεδοκλέους (Διογ. Λαέρτ. Η', 2, 58), ἤλθε πρεσβευτὴς εἰς Ἀθήνας ὑπὲρ τῆς πατρίδος αὐτοῦ τὸ 427 π. X., ὅτε ἐγένετο γνωστὸς ἀνα πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐθαυμάζετο ἐπὶ σοφίᾳ καὶ ῥητορικῇ δεινότητι ὅσον οὐδεὶς ἄλλος. Διόδορος ὁ Σικελιώτης ἐν βιβλ. ΙΒ', 53 λέγει περὶ αὐτοῦ· α) Ἐπὶ ἀρχοντος Εὐκλείους (427 π. X.) οἱ κατὰ Σικελίαν Λεοντῖνοι, Χαλκιδίων μὲν ὄντες ἄποικοι, συγγενεῖς δὲ Ἀθηναίων, ἔτυχον ὑπὸ Συρακουσίων πολεμουμένοι· πιεζόμενοι δὲ τῷ πολέμῳ καὶ διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῶν Συρακουσίων κινδυνεύοντες ἀλῶναι κατὰ κράτος, ἐξέπεμψαν πρέσβεις εἰς Ἀθήνας, ἀξιούντες τὸν δῆμον βοηθῆσαι τὴν ταχίστην. Ἦν δὲ τῶν ἀπεσταλμένων ἀρχιπρεσβευτὴς Γοργίας ὁ ῥήτωρ δεινότητι λόγου πολὺν πρόσεχον πάντων τῶν καθ' ἑαυτόν· οὗτος καὶ τέχνας ῥητορικὰς πρῶτος ἐξεῦρεν. Οὗτος οὖν καταντήσας εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ παραχθεὶς εἰς τὸν δῆμον διελέχθη τοῖς Ἀθηναίοις περὶ τῆς συμμαχίας, καὶ τῷ ξενίζοντι τῆς λέξεως ἐξέπληξε τοὺς Ἀθηναίους, ὄντας· εὐφρανεὶς καὶ φιλολόγους, διαφέρουσιν ἀντιθέτοις, καὶ ἰσοκώλοις, καὶ παρίσοις, καὶ ὁμοιοτελεύτοις, καὶ τισὶν ἑτέροις τοιοῦτοις, ἃ τότε μὲν διὰ τὸ ξένον τῆς κατασκευῆς ἀποδοχῆς ἤξιούτο, νῦν δὲ περιέρρειαν ἔχει δοκεῖ καὶ φαίνεται καταγέλαστον πλεονάκις καὶ κατακόρως τιθέμενον. β) Ἴδε ἀνωτέρω σημ. 2. σελ. 49.

⁶) Ἔζησε 103 ἢ κατ' ἄλλους 109 ἔτη, ἀπὸ τοῦ 385 μέχρι 380. βλ. Λαέρτιον ε. α'. ⁷) Ὁ ἱέρων διετέλεθη τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Γέλωνα ἐν τῇ τῶν Συρακουσῶν τυραννίδι τὸ 478 π. X., ἄρξας δὲ δέκα ἔτη, ἐτελεύτησε κατ' Ἀριστοτέλῃ ἐν πολιτικῶς Ε', 9. 23. Φίλος τούτου ἦν ὁ λυρικὸς ποιητὴς Σιμωνίδης ὁ Κεῖος, ὁ τὸ 536 π. X. γεννηθεὶς καὶ τὸ 467 ἀποθανών. βλ. Ἡρόδοτον Ε', 102 καὶ τὸν ὑπὸ Ξενοφῶντος διάλογον Γέλωνος καὶ Σιμωνίδου.

caret numerum dierum, admiransque Hiero requireret, cur ita faceret? «quia, quanto,» inquit, «diutius considero, tanto mihi res videtur obscurior¹».

Bias nihil respondit homini impio, percontanti, quid esset pietas. Quumque ille sciscitaretur causam silentii: «Taceo,» inquit, «quia de rebus nihil ad te pertinentibus quaeris²».

65. Alexander jusserat quaestorem dare Anaxarcho³ philosopho, quantum ille postulasset. Quumque quaestor, audita postulatione turbatus, Alexandro indicasset, philosophum petere centum talenta: «Recte,» inquit, «facit, sciens, se amicum habere, qui tantum dare et possit et velit⁴».

Socrates quum videret, Alcibiadem ob divitias elatum animum gerere, et agrorum multitudine superbire, adduxit ad locum, ubi tabula, descriptionem terrae complectens, suspensa erat, eumque rogavit, ut Atticam terram ibi requireret. Quam quum reperisset, suos fundos eum jussit inquirere, et quum respondisset, nusquam ibi pictos esse: «Horum igitur,» inquit, «possessione te effers, qui nulla pars sunt terrae?»

66. Idem quum statuarios summo studio in hoc incumbere videret, ut lapis quam simillimus homini redderetur; «se mirari,» inquit, «quod non pari studio curarent, ne ipsis lapidibus similes viderentur⁵».

¹) Ἐκ τῶν Κικέρωνος περὶ φύσεως θεῶν Α', §. 60. ²) Ἄ Ἐρωτηθεὶς ὑπὸ ἀσεβοῦς ἀνθρώπου, τί ποτὲ ἐστὶν εὐσέβεια, εἰρήνη· Τοῦ δὲ τὴν αἰτίαν τῆς σιγῆς πυθόμενου, Σιωπῶ, εἶπεν, ὅτι περὶ τῶν οὐδὲν σοὶ προσκόντων πυνθάνη ». Διερτυκίος Α' Β', 86.

³) Ἀναξάρχος Ἀβδηρῆτης, φιλόσοφος, ἀκμάσας περὶ τὴν 110 ὀλυμπιάδα ἢ 340 π.Χ., φίλος Ἀλεξάνδρου, ἐχθρὸς δὲ Νικοκρέοντος τοῦ τῆς Κύπρου τυράννου, ὅψ' οὗ συλληφθεὶς μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν, ἐβλήθη εἰς ὕμνον, καὶ σιδηροῖς ὑπέροισ τυπτόμενος εἶπε τὸ φερόμενον ἐκεῖνο, « Ἰπύσσα τὸν Ἀναξάρχου θύλακον, Ἀναξάρχον δὲ οὐ πτύσσεις » Διογ. Λαέρτ. Θ'. 10, 89. ⁴) Ἀναξάρχῳ δὲ τῷ φιλοσόφῳ δοῦναι τὸν διοικητὴν ἐκέλευσεν, ὅσον ἂν αἰτήσῃ· τοῦ δὲ διοικητοῦ φήσαντος ὡς ἐκατὸν αἰτεῖται τάλαντα, Καλῶς, εἶπεν, ποιεῖ, γινώσκων, ὅτι φίλον ἔχει καὶ δυνάμενον τηλικαῦτα δωρεῖσθαι καὶ βουλούμενον ». Πλούταρχος ἐν ἀποφθέγ. Ἀλεξάνδρου §. 7. ⁵) Ἄ Ἐλεγε Σωκράτης θαυμάζειν τῶν τὰς λιθίνους εἰκόνας κατασκευαζομένων, τοῦ μὲν λίθου προνοεῖν, ὡς ἁμοιότατος ἐσται· αὐτῶν δ' ἀμελεῖν, ὡς μὴ ἁμοιούς τῷ λίθῳ φαίνεσθαι ». Διερτυκίος Β' Β', 33.

Aristippus, *quum famulus in itinere pecuniam gestans onere premeretur*: «Abjice,» inquit, «quod nimium est, et fer, quod potes¹».

Diogenes convicianti sibi: «at nec mihi,» inquit, «credit quisquam te laudanti, nec tibi, me vituperanti».

Agesilaus, patre postulante, ut in quodam judicio sententiam legibus adversam ferret: «A te, mi pater,» inquit, «jam inde a pueritia edoctus sum, legibus parēre. Itaque etiam nunc tibi obtemperabo, nihil in leges peccando».

67. Simonides poëta, fretus ea, quæ ipsi cum Themistocle erat, familiaritate, petiit ab eo aliquid injusti. Quod negans Themistocles, dixit ei: «Neque tu, o Simonides, bonus poëta fueris, si carmina contra poëticæ artis leges condideris; neque ego bonus magistratus, si quid contra patriæ leges tua causa fecerim²».

Dionem, e convivio redeuntem, maledicus quidam insectabatur, nulla non convicia in eum fundens. Tacebat interea Dion. Cui jam domum ingressuro quum conviciator dixisset: Nihilne ad hæc respondes? «Nihil prorsus,» inquit Dion³.

Socrates interrogatus, quoniam homines tranquille viverent? «Qvi,» inquit, «nullius turpitudinis sibi conscius sunt».

68. Quum Pomponius Marcellus⁴ ex oratione Tiberii aliquid

¹) α Του θεράποντος ἐν ὁδῷ βαστάζοντος ἀργύριον, καὶ βαρυνομένου, Ἀπόλλει, ἔφη, τὸ πλέον, καὶ ὅσον δύνασαι βιάσασθε ν. Λαέρτιος Β'. 4. 78. ²) Περὶ τοῦ Σιμωνίδου (βλ. σημ. 7. σελ. 56) πρὸς Σιμωνίδην ἐξαιτούμενόν τινα κρίσιν οὐ δικαίαν, ἔφη, μήτ' ἂν ἐκείνου γενέσθαι πικρὴν ἀγαθὴν, ἤδοντα παρὰ μέλος· μήτ' αὐτὸν ἀρχιντα χρηστὸν, δικάζοντα παρὰ τὸν νόμον». Πλούταρχος ἐν Θεμιστοκλέους ἀποφθ. §. 9.

³) Δίων ὁ Συρακούσιος, Διονυσίων τῶν τυράννων συγγενὴς καὶ φίλος τοῦ Πλάτωνος, οὗ τὸν βίον περιγράφει ὁ Πλούταρχος καὶ ὁ Κορνήλιος Νέπωσ. ⁴) Ἐκ τοῦ Σουπτανίου περὶ ἐνδοξῶν γραμματικῶν κρ. 22. Ὁ Πομπώνιος ἦν δικηγόρος, ἀλλὰ λίαν ὀχληρὸς, διότι ἐν τῷ δικηγορεῖν ἐξετρέπατο πολλάκις εἰς φιλολογικὰς περὶ λέξεων συζητήσεις. Ἐνταῦθα κατακρίνει τὸν αὐτοκράτορα Τιβερίον διὰ τινὰ λέξιν ἀδόκιμον κατ' αὐτόν· ὁ δὲ Ἀττικὸς Καπίτων, περίφημος νομομαθὴς τῶν Αὐγούστου καὶ Τιβερίου χρόνων, ἀντιλέγει κατ' αὐτοῦ. Ὁ Ἀττικὸς οὗτος εἶναι διάφορος τοῦ Ἀθηναίου ἀπελευθέρου Ἀττικίου, ἕστις πρῶτος ὠνόμασεν ἑαυτὸν παρὰ Ῥωμαίους philologum κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἑρατοσθένους,

reprehendisset, quasi minime Latinum, affirmaretque contra Attejus Capito: et esse illud, et si non esset, futurum: «Certe mentitur Capito,» inquit Pomponius: «tu enim, Cæsar, civitatem dare potes hominibus, verbis non potes».

Euclitus quærenti ex eo, uter esse mallet, Cræsus an Socrates? respondit: «vivus malleme esse Cræsus, moriens autem Socrates».

Quum Aristoteles interrogaretur, quid ex philosophia lucratus esset? «hoc,» inquit, «ut sponte faciam, quæ plerique legum metu exsequuntur¹».

69. Quum fur quidam, se excusans Demostheni, diceret: nesciebam tuum hoc esse: «at tuum non esse, satis sciebas,» respondit.

Anacharsis rogatus, quid homini esset maxime infestum? «ipse,» inquit, «sibi ipsi».

Phocion ab Antipatro² rogatus, ut nescio quid injusti³ faceret; «non potes,» inquit, «simul me amico et adulate uti».

Pisistratus, quum conviva bene potus ei maledixisset, irritantibus amicis ad pœnam de conviva sumendam, dixisse fertur: «Non magis illi succenseo, quam si quis obligatis oculis in me incurrisset⁴».

70. Quum quidam generis obscuritatem Iphierati objiceret, quod patre sutore natus esset: «Meum,» inquit Iphierates, «genus a me habet originem, tuum vero in te definit⁵».

καὶ ἐξουήθησε τὸν Σαλλούστιον εἰς τὴν συγγραφὴν τῶν ἱστοριῶν κατὰ τὴν αὐτὸν Συντόμιον, ε. ἀ. κρ. 10. ¹) «Ἐρωτηθεὶς τί ποτ' αὐτῷ περιγέγονεν ἐκ φιλοσοφίας; ἔφη Ἀριστοτέλης, Τὸ ἀνεπιτάτως ποιεῖν, ἃ τινες διὰ τὴν ἀπὸ τῶν νόμων φόβον ποιοῦσιν». Αἰκέρτιος Ἐ, 1, 20. ²) Ἀντίπατρος ὁ ἐπὶ Ἀλεξάνδρῳ ἐν Μακεδονίᾳ βασιλευσάντων. Πλούταρχος ἐν Φωκίωνος ἀποφθέγ. §. 16. «Ἀξιοῦντος Ἀντιπάτρου ποιῆσαι τι τῶν μὴ δικαίων αὐτὸν, Οὐ δύνασαι, εἶπεν ὁ Φωκίων, Ἀντίπατρο, καὶ φίλῳ Φωκίῳ χρῆσθαι καὶ κόλακι». ³) Περὶ τῆς φράσεως nescio quid, οὐκ εἶδα τί, ἴδε διεξοδικὴν γραμμ. §. 336. σημ. γ'. ⁴) ὧς ἔχοντος καὶ τοῦ μεθύσκοντος ἀνδρὸς κεκλεισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ νοῦς, καὶ μὴ γινώσκοντος τί λέγει. ⁵) Ἰφικράτης, μέγας τῶν Ἀθηναίων στρατηγός, ἀκμάσας ἀπὸ τοῦ 392—353 π. Χ. περὶ οὗ βλέπετε Εργ. ἑλλην. 4, §. 13. κ. ε. α Πρὸς Ἀρμόδιον, τὴν τοῦ παλαιῦ Ἀρμοδίου (τοῦ καταλύσαντος τὴν τυραννίδα τῶν

Democritus¹ interrogatus, in quo consisteret nobilitas? respondit: «Pecūdam nobilitas in valido corpore, hominum autem in bonitate morum».

Homo quidam superstitiosus reperit caligas suas a soricibus arrosas. Hoc ostento turbatus, consuluit Catonem, quid mali portenderet? Ille vero: «Non est,» inquit, «ostentum, quod sorices arrosaverunt caligas; at vero si caligæ arrosissent sorices, id fuisset ostentum».

71. Aesōpus ob deformitatem ab aliquo culpatus: «Non forma,» inquit, «sed mens adspicienda est».

Aristippus cuidam, de multiplici eruditione glorianti, dixit: «Quemadmodum non ii, qui plurimum edunt, melius valent his, qui sumunt, quantum opus est; ita non, qui plurima, sed qui utilia sciunt, eruditi sunt habendi²».

Solon interrogatus, qua ratione salva posset esse civitas? respondit: «Si cives obtemperent magistratibus suis, magistratus autem legibus».

Aristoteles cuidam de eo glorianti, quod magna celebriqve civitate esset ortus, dixit, «hoc nihil referre, sed an celebri patria dignus esset»³.

72. Puellam Lacenam, auctione vendendam⁴, licitator qui-

Παισιστρατιδῶν) ἀπόγονον, εἰς δυσγένειαν αὐτῷ λοιδορούμενον, ἔφη, τὸ μὲν ἐμὸν ἀπ' ἐμοῦ γένος ἄρχεται, τὸ δὲ σὸν ἐν σοὶ παύεται ». Πλούταρχος ἐν ἀποφθείγ. Ἰφικράτους §. 3. Αὐτὸς ὁ πεκτὴρ τοῦ δὲν ἦτο σκυτοτόμος, ἀλλ' εἶχεν ἐργαστάσιον δουλῶν σκυτοτόμων, περιζόμενος τὰ ἐκ τῆς ἐργασίας κέρδη· διότι οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ κέρδους νὰ μετέρχονται αὐτοὶ τοιαῦτα ταπεινὰ ἔργα, νομίζοντες αὐτὰ ἀνάξια ἐλευθεροῦ πολίτου. Οἱ ἐχθροὶ ὅμως λοιδοροῦσι πολλάκις καὶ τοὺς τηροῦντας τοιαῦτα ἐργαστάσια ὡς ἀγενεῖς καὶ βαναύστους.

¹) Περὶ τοῦ φιλοσόφου τούτου ἴδε ἀνωτέρω σημ. 2. σελ. 30. ²) « Σεμνονομένου τιμὴς ἐπὶ πολυμυθία, ἔφη Ἀριστιππος, ὥς περ οὐχ οἱ τὰ πλεῖστα ἐσθίοντες καὶ γυμναζόμενοι υγιαίνουν· μᾶλλον τῶν τὰ δίδοντα προσφερομένων, οὕτως οὐχ οἱ πολλὰ, ἀλλ' οἱ χρήσιμα ἀναγκνιώσκοντες, εἰσι σπουδαῖοι ». Λαέρτιος Β', 8, 71.

³) « Πρὸς τὸν καυχώμενον ὡς ἀπὸ μεγάλης πόλεως εἶναι, οὐ τοῦτο, ἔφη Ἀριστοτέλης, δεῖ σκοπεῖν, ἀλλ' ὅστις μεγάλης πατρίδος ἀξίος ἐστί ». Λαέρτιος Ε', 1, 19.

⁴) « Ἀλάκινα πιπρασκόμενη καὶ ἐρωτωμένη, εἰ ἔσται ἀγαθὴ, ἂν αὐτὴν ἀγοράσῃ, εἴπιν· Κἂν μὴ ἀγοράσῃ », Πλούταρχος Λακωνῶν ἀποφθέγματα ἐν τέλει.

dam adiit, dicens : Quid ? num proba futura es, si te mercatus fuero? «Etiam, inquit illa, «Si tu non fueris mercatus».

Annicëris Cyrenæus¹ magnifice de se sentiebat ob artem eqvitandi et curruum regendorum peritiam. Ut igitur specimen artis Platoni exhiberet, juncto curru multos cursus circumegit in Academia, sic servans primam orbïtam, arenæ impressam a rotis, ut ne tantillum quidem ab ea declinaret². Obstupuere omnes rei miraculo, et aurigam ad cælum laudibus extulere. Uni³ Platoni talis peritia reprehensione potius, quam gloria, digna visa est, isque dixit: Fieri non posse, ut, qui curam impenderet adeo diligentem rebus tam exilibus et nullius utilitatis, ea non negligeret, quæ essent multo potiora et vere digna admiratione⁴.

¹) Ἀννικέρις, ὃ ἐκ τῆς δουλείας ἐν Αἰγίῳ εἴκοσι μῶν λυτρωσάμενος τὸν Πλάτωνα, πωληθέντα ὑπὸ Διονυσίου (Διογ. Λαέρτ. Γ', 1, 20), ὁπαδὸς τῆς τοῦ Ἀριστίππου φιλοσοφίας, οὗ τινος οἱ μαθηταὶ καὶ ὁπαδοὶ Ἀννικέρισι ἐκλήθησαν κατὰ Διογένην τὸν Λαέρτιον Β', 8, 87. καὶ Στράβωνα βιβλ. ΙΖ', σελ. 837. ²) Οὕτως ἐτήρει τὴν ἐπὶ τῆς ἄμμου ὑπὸ τῶν τροχῶν ἐντυπωθεῖσαν πρότην τροχίαν, ὥστε οὐδ' ἐλάχιστον ἀπέκλινεν ἀπ' αὐτῆς. ³) Τὸ unus ἐπέχει τόπον τοῦ solus πολλάκις, ὡς ἐνταῦθα· ἐν ταύτῃ δὲ τῇ σημασίᾳ σχηματίζει καὶ πληθυντικὸν uni. Βλ. ἐπίτομον γραμμ. §. 32. σημ. καὶ διεξοδ. §. 71.

⁴) « Ἀννικέρις ὁ Κυρηνάιος ἐπὶ τῇ ἵππειᾳ μέγα ἐφρόνει καὶ ἄρμάτων ἐλάσει. Καὶ οὖν ποτε καὶ ἐθουλήθη Πλάτωνα ἐπιδείξασθαι τὴν τέχνην. Ζεύξας οὖν τὸ ἄρμα, περιήλασεν ἐν Ἀκαδημίᾳ δρόμους πανπόλλους, οὕτως ἀκριβῶς φυλάττων τοῦ δρόμου τὸν στοιχόν, ὥστε μὴ παραβαίνειν τὰς ἄρματοτροχίας, ἀλλ' αἰεὶ κατ' αὐτῶν ἰέναι. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες, ὡς περ εἰκός, ἐξεπλάγησαν. Ὁ δὲ Πλάτων, τὴν ὑπερβάλλουσαν αὐτοῦ σπουδὴν διέβαλεν, εἰπὼν· Ἀδύνατόν ἐστι τὸν εἰς μικρὰ οὕτω, καὶ οὐδενὸς ἄξια, τοσούτην φροντίδα κατατιθέμενον, ὑπὲρ μεγάλων τιῶν σπουδᾶσαι. Πᾶσαν γὰρ αὐτῷ τὴν διάνοιαν εἰς ἐκεῖνα ἀποτεθεῖσαν ἀνάγκη ὀλιγορεῖν τῶν ὄντως θαυμάζεσθαι δίκαιον ». Αἰλιανὸς ἐν ποικίλῃ ἱστορίᾳ Β'. 27.

ΠΟΙΚΙΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ.

Σπανία φίλια.

DAMON et Phintias, Pythagorēi¹, tam fidelem inter se amicitiam junxerunt, ut mori parati essent alter pro altero. Quum eorum alteri Dionysius tyrannus diem necis destinavisset et is, qui morti addictus esset, paucos sibi dies ad res suas ordinandas postulavisset: vas factus est alter ejus sistendi², ut, si ille non revertisset, moriendum esset ipsi. Omnes igitur, et inprimis Dionysius, novæ atqve ancipitis rei exitum speculabantur. Appropinquante deinde definita die, nec illo redeunte, unusquisqve stultitiæ tam temerarium sponsorem condemnabat. At vero quum alter ad diem³ se recepisset, admiratus eorum fidem tyrannus, supplicio liberavit eum, qui morte erat plectendus, ac petivit, ut se ad amicitiam tertium adscriberent.

Ὁ ὑπὲρ τῆς πατρίδος θάνατος τοῦ Κόδρου.

Quum Attica regio ferro igniqve vastaretur a Doriensium exercitu, rex Atheniensium Codrus⁴, suis suorumqve viribus

¹) Ὁ Κικέρων ἐν τῷ περὶ καθηκόντων βιβλ. Γ', §. 48 διηγεῖται τὸ θαυμασίον τοῦτο γεγονός, ὑπὲρ περιδύτον κατέστη παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. Ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ περὶ πολυφιλίας κφ. 2. συγκαταλέγει μετὰ τῆς σπανίας ταύτης φιλίας τοῦ Δάμωνος καὶ Φιντίου, τὴν Θυσίας καὶ Πειρίθου, τὴν Ἀχιλλέως καὶ Πατρόκλου, τὴν Ὀρέστου καὶ Πυλάδου, τὴν Ἐπαμινώνδου καὶ Πελοπίδου, ὡς μᾶλλον γνωστάς καὶ θαυμαζομένας ὑπὸ τῶν ἀρχαίων. ²) Ὁ ἕτερος ἐγένετο ἐγγυητὴς περὶ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ φίλου, ὥστε τούτου μὴ ἐπανελθόντος εἶδει ἐκείνον ἀποθανεῖν. ³) Ad diem definitam, ἐπανελθόντος τοῦ ἐτέρου κατὰ τὴν ἡμετέραν ἡμέραν.

⁴) Βασιλεύοντος τοῦ τελευταίου τῶν Ἀθηναίων βασιλέως Κόδρου, καταλαβόντες μετὰ τὴν εἰς Πελοπόννησον ἀποδοθῆναι εἰς Ἡρακλεΐδας καὶ Δωριεῖς τὰς χώρας ταύτης καὶ τὰς τῶν ὑπὸ Ἴώνων κατεχόμενα Μέγαρα, εἰσέβαλον τὸ 1068 π. Χ. καὶ εἰς τὴν Ἀττικὴν ἕνα κατάσχεσαι καὶ ταύτην· ἀλλ' ἀποθανόντος ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος κατὰ τὸν χρησμὸν τοῦ βασιλέως Κόδρου, ὁ στρατὸς τῶν Πελοποννησίων ἀπεχώρησεν ἐκ τῆς Ἀττικῆς, ἐπειδὴ ἐπέθανον τοῦ Κόδρου τὴν τελευταίαν, καὶ ὅτι τινὰ ἐγένετο αὐτῷ τρόπον· οὐ γὰρ εἶναι νίκην εἶναι σφίσι κατὰ τὸ ἐκ Δελφῶν μάντευμα ἤλπιζον. Παισκωνίας ἐν τῇ περιηγήσει τῆς Ελλάδος βιβλ. Ζ', κφ. 28.

diffidens, ad Apollinis Delphici oraculum confūgit, perqve legatos sciscitatus est, qvonam modo tam grave bellum averti posset? Respondisse deus fertur, «ita finem ei fore, si rex ipse hostili manu occidisset». Qvod qvidem non solum in totis Atheniensium, sed etiam in hostium castris percubuit. Unde factum est, ut ediceretur, ne quis Codri corpus vulneraret¹. Id postqvam cognovit, depositis insignibus imperii, famularem cultum induit², ac papulantium hostium globo sese objecit, unumqve ex his falce percussus, in cædem suam compulit. Cognito regis corpore³, Dorienses sine prælio discedunt. Atqve ita Athenienses virtute ducis, pro salute patriæ morti se offerentis, bello liberantur. Qvis Codrum non miretur, qvi iis artibus⁴ mortem qvæsierit, qvibus ab aliis vita qværi solet⁵.

Εὐφυῆς τρόπος τοῦ ἀποκτᾶν χρήματα.

Hospes qvidam publice dicebat, se velle cum Dionysio⁶ privatim colloqvi; demonstraturum enim, qvomodo posset scire,

1) Ὅθεν οἱ τῶν Δωριέων στρατηγῶν διέταξαν ἵνα μὴ τις τραυματίσῃ τὸ τοῦ Κόδρου σῶμα. Περὶ τοῦ ἀπροσώπου ῥήματος edicretur βλέπε σημ. 6, ἐν σελ. 10. καὶ περὶ οὗ ne quis ἀντὶ τοῦ ne aliquis διεξοδικῶν γραμμ. §. 493. καὶ ἐπίτομον §. 189.

2) Ἀπεκδυθεὶς τὰ τῆς ἀρχῆς σημεῖα, ἐνεδύθη ἐσθῆτα ὑπηρετικὴν καὶ προσῆλθεν εἰς τὸ πλῆθος τῶν νομῶν ἀναζητούντων πολεμίων.

3) Ἡ ἀπόλυτος αὐτῆ ἀφαιρετικὴ (περὶ ἧς βλέπε ἐπίτομον γραμμ. §. 274. καὶ διεξοδικῶν §. 428), ὡς καὶ ἡ ἀνωτέρω depositis imperiis, ἔχουσι τὸ αὐτὸ ὑποκειμενον, ὅπερ καὶ ἡ κυρία ἐκατέρως πρότασις ἐκφέρονται ὁμοῦς οὕτω, διότι ἡ λατινικὴ γλώσσα στερομένη τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου τῆς μετοχῆς, ἐν ἡ ἑλληνικὴ μεταχειρίζεται ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν, ἀναπληροῖ τὴν ἑλλειψιν αὐτοῦ διὰ τοιαύτης τοῦ λόγου τροπῆς, ἥτις εἶναι συνθησάτη διὰ τὴν ἐξ αὐτῆς γινομένην βραχυλογίαν. Ἄλλως δὲ ἀναλύουσι καὶ οἱ Ῥωμαῖοὶ τὰς τοιαύτας μετοχὰς εἰς ῥήματα μετὰ τῶν καταλλήλων χρονικῶν, αἰτιολογικῶν καὶ ἄλλων τοιούτων μορίων κατὰ τὴν διάφορον σχέσιν, ἣν αὐτὰ σημαίνουσι.

4) Τρόπος τοιούτος, δι' ὃν ἄλλοι συνήθως ζητοῦσι τὴν τήρησιν τῆς ἑαυτῶν ζωῆς.

5) Ἐκ τῶν Ἰουστίνου ἱστοριῶν βιβλ. Β'. κφ. 6. Ὁ Πλούταρχος ὁμοῦς ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς καὶ Ῥωμαϊκοῖς παραλλήλοις §. 18. λέγει ὅτι Ὀρᾶκες οὐχὶ Δωριεῖς ἦσαν οἱ ἐπὶ Κόδρου πολεμήσαντες τοὺς Ἀθηναίους. « Ὀρᾶκες Ἀθηναῖοις πολεμοῦντες, χρησίων ἔλαδον, ὡς, ἐὰν Κόδρου φείσωνται, νικῶσι. Ὁ δὲ δρέπανον λαθῶν ἦκεν εἰς τοὺς ἐναντίους ἐν εὐτελοῦς σχήματι, καὶ ἕνα φονεύσας ὑπὸ θατέρου ἀνθρώπου, οὕτω τ' ἐνίκησαν οἱ Ἀθηναῖοι ».

6) Διονύσιος ὁ πρεσβύτερος.

quinam¹ ipsi molirentur insidias. Rex admisit hominem, justitque dicere, remotis arbitris². At ille: da mihi, inquit, talentum, ut existimeris a me audisse insidiatorum indicia. Dedit ac simulavit, sese audisse, admiratus hominis commentum³.

Ἀταραξία καὶ πραότης Περικλέους.

Periclem in foro publica negotia tractantem improbus et petulans homo maledictis insectabatur. Quæ quum ille patienter ferret, nec ullum adeo verbum reponeret diem totum perseveravit insectatio. Vesperi vultu gressuque placido domum reversus est Pericles, insequente eodem nebulone, et omnibus contumeliis eum impetente. Aedes ingressurus, quum jam nox esset, uni e servis suis mandavit, ut accenso lumine hominem comitaretur ac reduceret domum⁴.

Γενναιοφροσύνη Φαβρικίου.

Pyrrhi bello⁵ maximum exemplum est justitiæ in hostem a Romanis constitutum. Quum enim rex Pyrrhus populo Romano bellum ultro intulisset, quumque de imperio certamen esset cum rege generoso ac potente; perfuga ab eo venit in castra Fabricii, eique est pollicitus, si præmium sibi proposuisset,

¹) « Τίνες αὐτὸν ἐπιβουλεύοντα; Περὶ τῆς ἐρωτηματικῆς ταύτης ἀνωμαλίας βλέπε διεξοδικὴν γραμμ. §. 88. ²) Ἡ λέξις καίται ἐν τῇ πρώτῃ αὐτῆς σημασίᾳ, δηλοῦσα τὸν ἐν τινὶ τόπῳ θεώμενον καὶ ἀκροώμενόν τινος. Συνήθως δὲ εἶναι δικαστικὸς ὄρος, διαιτητὴν σημαίνων, ὡς καὶ arbitrium τὴν τῶν διαιτητῶν κρίσιν.

³) « Εἰνὸς δὲ τινος ἰδίᾳ φράσειν φάσκοντος αὐτῷ καὶ διδάξαι, ὅπως προειδῆ τοὺς ἐπιβουλεύοντα, ἐκέλευσεν εἰπεῖν. Ἐπεὶ δὲ προσελθὼν, Δεῖ, εἶπέ, μοι τάλαντον, ἵνα δείξῃς ἀκκοῦσαι τὰ σημεῖα τῶν ἐπιβουλεύοντων· ἔδωκε προσποιούμενος ἀκκοῦσαι, καὶ ἐθαύμαζε τὴν μέθοδον τοῦ ἀνθρώπου ». Πλούταρχος ἐν Διονυσίου τοῦ πρεσβυτέρου ἀποφθέγμασι §. 8.

⁴) « Λοιδωρούμενος ποτε καὶ κακῶς ἀκούων ὑπὸ τινος τῶν βδελυρῶν καὶ ἀκολάστον ὄντων ἡμέραν, ὑπέμεινε σιωπῇ κατ' ἀγορὰν ἅμα τι τῶν ἐπειγόντων καταπραττόμενος, ἐσπέρας δ' ἀπῆε κοσμίως οἰκᾶδε, παρακαλουθῶντος τοῦ ἀνθρώπου καὶ πάσῃ χρωμένῳ βλασφημίᾳ πρὸς αὐτόν. ὡς δ' ἔμελλεν εἰσεῖναι σκότους ὄντος ἤδη, προστάξέ τινα τῶν οἰκετῶν, φῶς λαθόντι, παραπέμψαι καὶ καταστῆσαι πρὸς τὴν οἰκίαν τὸν ἄνθρωπον ». Πλούταρχος ἐν βίῳ Περικλέους κρ. 5.

⁵) Περὶ τοῦ πολέμου τούτου βλέπε ἀνωτέρω σημ. 5. σελ. 48.

se, ut clam venisset, sic clam in Pyrrhi castra rediturum, et eum veneno necaturum. Hunc Fabricius reducendum curavit ad Pyrrhum: idque factum ejus a senatu laudatum est¹.

Ἀριστείδου μεγαλοψυχία.

Non ignorabat Aristides, Themistoclem sibi diu clam, aut aperte, fuisse adversatum in administranda republica. Noverat quoque, se ejus maxime opera pulsum fuisse in exilium². At ostendit, quam alienus ab ulciscendo animus esset, quum deliberaretur de ipso Themistocle e civitate ejiciendo testarum suffragiis³. Opportuna certe oblata erat expetendæ vindictæ occasio. Nihil tamen ab eo aut dictum aut factum est, quod nocere posset inimico. Et ut prius ei non inviderat florenti opibus et rerum gestarum gloria, sic tum noluit premere periclitantem, et eo dejecto exsultare.

Ὁρκου τιμή.

Pythagoras discipulis præcipiebat, ut ad jurandum raro ac

¹) Ἐκ τῶν Κικέρωνος περὶ καθηκόντων Γ'. 85. « Τοῦ Φαβρίκιου τὴν ἀρχὴν παραλαβόντος ἦκεν ἀνὴρ εἰς τὸ στρατόπεδον πρὸς αὐτὸν, ἐπιστολὴν κομίζων, ἣν ἔγραψεν ὁ τοῦ βασιλέως ἰατρός, ἐπαγγελλόμενος φαρμάκους ἀναιρήσειν τὸν Πύρρον, εἰ χάρις αὐτῷ παρ' ἐκείνων ὁμολογηθεῖται, λύσαντι τὸν πόλεμον ἀκινδύως. Ὁ δὲ Φαβρίκιος δυσχερῆνας πρὸς τὴν ἀδικίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἐπεμψε γράμματα πρὸς τὸν Πύρρον κατὰ τάχος, φυλάττεσθαι τὴν ἐπιστολὴν κελεύων ». Πλούταρχος ἐν βίῳ Πύρρου κφ. 21. Πρβ. καὶ Αἰλιανὸν ἐν ποικίλῃ ἱστορίᾳ ΙΒ'. 33. Ὁ Εὐτρόπιος ἕμως ἐν τῇ βίῳ. ἱστορ. Β'. 14 λέγει ὅτι αὐτὸς ὁ ἰατρός ἦλθε νυκτὸς εἰς τὸν Φαβρίκιον, ὑποσχόμενος τὸν διὰ φαρμάκων θάνατον τοῦ Πύρρου. Ἀλλ' ὁ Φαβρίκιος ἐπεμψε δεδεδεμένον εἰς τὸν Πύρρον, ὅστις εἶπε· « Ille est Fabricius, qui difficilior ab honestate, quam sol a cursu suo, averti potest ».

²) « Συνεργεῖα ἐκείνου μάλιστα ἐπέμψθη εἰς ἐξορίαν ». Ἐξωστρακισθὲν τὸ 483 π. Χ. κατὰ Πλούταρχον ἐν βίῳ Ἀριστείδου κφ. 8. ἀνεκλήθη δὲ κατὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίᾳ ἢ εὐθὺς μετὰ ταύτην, καὶ ἐστρατήγει τῶν Ἀθηναίων ἐν Πλαταιαῖς καθ' Ἡρόδοτον Θ', 28. ³) « Ὅτε ἐβουλεύοντο οἱ Ἀθηναῖοι νὰ ἐκβάλωσι καὶ αὐτὸν τὸν Θεμιστοκλέα ἐκ τῆς πόλεως διὰ τοῦ ἐξωστρακισμοῦ ». Testarum suffragiis, ψηφοφορίᾳ δι' ὀστράκων ἢ ὑποπεριφράζουσι τὴν ἑλληνικὴν λέξιν ἐξωστρακισμὸν, διότι ἐπὶ ὀστράκων ἢ κεράμων ὡς ἐπὶ τὸ πολλὸν ἔγραφον τὸ ὄνομα τοῦ ἐξωστρακισθησομένου. Ἐξωστρακισθὲν δὲ ὁ Θεμιστοκλῆς τὸ 471 π. Χ., ὅτε ἀπέπλεον εἰς τὸ Ἄργος (βλ. σημ. 8. σελ. 14). Ἐπειδὴ δὲ ἐν τούτῳ ἐκατηγόρησεν αὐτοῦ ὡς συνεταίρου τοῦ Περσικοῦ ἐν τῇ κατὰ τῆς Ἑλλάδος προδοσίᾳ,

tarde accederent¹, se vero dignos præberent, quibus non jurantibus fides haberetur propter vitæ integritatem. Itaque Clinias Pythagoricus, quum trium talentorum mulctam jurejurando effugere posset, maluit tantæ pecuniæ damnum facere, quam jurare, quum tamen non fuisset falso juraturus². Credidit enim Pythagoras, et qui eum secuti sunt, parum pium et religiosum esse, divinum numen advocare ob res humanas, quarum plurimæ parvæ vilesque essent.

Ἀληθῆς ἀδελφικὴ ἀγάπη.

Aeternam sibi apud posteros famam paravit Proclejus paterno in fratres animo. Is fuit eqves Romanus³, Augusti amicus. Patre mortuo, patrimonium cum fratribus, Murena et Scipione, æqvis partibus diviserat: at illi bello civili⁴ bonis omnibus spoliati sunt. Quam calamitatem ut leniret Proclejus, facultates omnes suas cum fratribus iterum est paritum.

Ἐριδος ἀδελφικὴ διάλυσις.

Operæ pretium est disceputationem audire fratrum barbarorum, non de agelli particula, non de mancipiis, non de pecore, sed de ipso Persidis regno. Quum Darius, Persarum rex, obiisset, certamen de regno ejus ortum est inter Artamenem

ἀπὸρ διὰ τῆς Ἰπείρου εἰς τὸν μέγαν βασιλεία. Πλούταρχος Θεμιστ. κρ. 23. καὶ Θεουκιδίδης Α', 133. ¹) Ἐν τοῖς σωζομένοις παραγγέλμασι τοῦ Πυθαγόρου (περὶ οὗ βλέπε ἀνωτέρω σημ. 2. σελ. 41.) παρὰ Διογένηι τῷ Λαερτίῳ Η', 1, 2 ὑπάρχει καὶ τὸ «Μηδὲ ὀμνῆσαι θεοῦς ὑπὲρ ἐτῆρων ἀκριβῶς οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ²) Εἰ καὶ δὲν ἐμελλε νῆψευσαρκίση.

³) Ἐκ τῆς ἱπποτικῆς τάξεως τῶν Ῥωμαίων, ἧτις ἦτο ἡ μεσαία μεταξὺ τῆς πρώτης, τῆς τῶν Γερουσιαστῶν, ordo senatorius καλουμένης, καὶ τῆς ἐσχάτης καὶ τρίτης, τῆς τοῦ πλῆθους. ⁴) Ἐπὶ τῶν ἐμφυλίων πολέμων τοῦ Αὐγούστου καὶ Ἀντωνίου, ἐξ ἂν νικητῆς ἐξελθὼν ὁ Αὐγούστος, ἐγένετο πρῶτος τῆς Ῥώμης μονοκράτωρ μετὰ ἐν Ἀκτίῳ ἦταν τοῦ Ἀντωνίου τὸ 30 π. Χ. Ἐν τοῖς ἐμφυλίοις πολέμοις οἱ κληρονόμοι ἐφόρευον τοὺς τῶν ἀντιπάλων αὐτῶν φίλους καὶ τὰς περιουσίας αὐτῶν ἐδίδμενον. Τοῦτο ἔπαθον καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Προκουλίου. Patrimonium εἶναι ἡ πατρικὴ κληρονομία, ἧσα δὲ ἐν τῷ πληθυντικῷ πάντα τὰ ἀγαθὰ, ἧτοι ἡ περιουσία τινός, ἧτις καὶ facultates κατωτέρω λέγεται· συνήθως δὲ καλεῖται αὕτη res familiares καὶ ἐνίοτε ἀπλῶς res.

maximum natu filiorum ejus, et Xerxem: quod concordi animo ad patrum suum, Artaphernem, velut ad domesticum judicem, detulerunt. Qui, domi cognita causa, Xerxem praeponuit: adeoque fraterna contentio fuit, ut nec victor insultaverit, nec victus doluerit, ipsoque litis tempore alter alteri munera miserint. Tanto moderatius tum fratres inter se regna maxima dividebant, quam nunc exigua patrimonia partiantur¹.

Ἀθηναίων μεγαλοφροσύνη.

Themistocles post victoriam ejus belli, quod cum Persis fuit, dixit in concione, se habere consilium reipublicae salutare, sed id sciri opus non esse². Postulavit, ut aliquem populus daret, quocum communicaret. Datus est Aristides. Huic ille: classem Lacedaemoniorum, quae subducta esset ad Gytheum (portum), clam incendi posse, quo facto frangi Lacedaemoniorum opes necesse esset. Quod Aristides quum audisset, in concionem magna expectatione venit, dixitque, perutile esse consilium, quod Themistocles afferret, sed minime honestum. Itaque Athenienses, quod honestum non esset, id ne utile quidem putaverunt, totamque eam rem, quam ne audierant quidem, auctore Aristide repudiaverunt³.

¹) Ἐκ τῶν Ἰουστίνου ἱστοριῶν Β', 10. Παρασκευαζόμενος ὁ Δαρεῖος εἰς τὸν κατὰ τῆς Αἰγύπτου πόλεμον, ἐτελεύτησεν αἰφνης τὸ 486, ἢ τὸ δ' μετὰ τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην καθ' Ἡρόδοτον Ζ', 4. Ἐκ τούτου ἐγεννήθη ἔρις περὶ τῆς διαδοχῆς μεταξὺ τοῦ πρεσβυτέρου υἱοῦ τοῦ Δαρείου Ἀρταμένους, γεννηθέντος αὐτῷ πρὶν ἀναεῖθ' τὸν θρόνον, καὶ τοῦ Ξέρξου, τοῦ ἐκ τῆς Ἀτόσσης τῆς θυγατρὸς τοῦ Κύρου γεννηθέντος βασιλεύοντι τῷ Δαρείῳ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Ἄτοσσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος καθ' Ἡρόδοτον, ἀνεδείχθη διάδοχος ὁ Ξέρξης καὶ ἄκοντος τοῦ Ἀρταμένους μὴ δυναμένου τι ποιῆσαι. Βλέπε πλείω παρ' Ἡρόδοτον ἐν ἀρχῇ τοῦ Ζ' βιβλίου καὶ Πλούταρχον ἐν τῇ περὶ φιλαδελφίας κρ. 18.

²) Ἄλλ' οὐ δεῖ τοῦτο γνωστὸν πᾶσι γενέσθαι. ³) Ἐκ τῶν Κικέρωνος περὶ καθηκόντων βιβλ. Γ', §. 49. Ὁ Πλούταρχος ὅμως διηγεῖται τοῦτο μικρὸν τι διαφόρως ἐν βίῳ Ἀριστείδου κρ. 22. «Θεμιστοκλέους πρὸς τὸν δῆμον εἰπόντος, ὡς ἔχει τι βούλευμα καὶ γνώμην ἀπόρρητον, ὠρέλιμον δὲ τῇ πόλει καὶ σωτήριον, ἐκέλευσεν Ἀριστείδην μόνον ἀκούσαι καὶ συνοικιμάσκει. Φράσωντος δὲ τῷ Ἀριστείδῃ, ὡς διανοεῖται τὸν ναύσταθμον ἐμπρῆσαι τῶν Ἑλλήνων· οὕτω γὰρ ἔσεσθαι μεγίστους ἀπάντων καὶ κυρίου τοῦ Ἰθνη-

Ἔθος Ἰνδῶν γυναικῶν.

Mulieres in India, quum est eujusvis earum vir mortuus, in certamen judiciumque veniunt, quam plurimum ille dilexerit. Plures enim singulis solent esse nuptæ¹. Quæ est victrix, ea læta, prosequentibus suis, una cum viro in rogum imponitur: illæ victæ, mæstæ discedunt².

Φιλανθρωπία Ἀθηναίων.

Quum e carcere atque ipsa urbe Atheniensium profugisset orator Demosthenes, respexit aliquos ex inimicis citato cursu vestigia sua subsequentes et latebras pavidus quæsiuit. At illi eum sæpius nomine compellatum tandem adsecuti, oraverunt ut, posita formidine, pecuniam acciperet, quam domo ei attulerant in viaticum et subsidium, hortantes, ne casum ferret acerbius. Quibus Demostenes: «Qvi possum,» inquit, «non graviter ferre, me ea urbe carere, ubi tales inimicos habeam, quales si amicos haberem, felicissimus essem³.

ναίους· παρελθὼν εἰς τὸν δῆμον ὁ Ἀριστείδης, ἔφη, τῆς πράξεως, ἣν ὁ Θεμιστοκλῆς πράττειν διανοεῖται, μήτε λυσιτελεστέραν ἄλλην, μήτ' ἀδικωτέραν εἶναι. Τοῦτ' ἀκούσαντες οἱ Ἀθηναῖοι, παύσασθαι τὸν Θεμιστοκλέα προσέταξαν. Οὕτω μὲν ὁ δῆμος ἦν φιλοδίκιος, οὕτω δὲ τῶ δῆμῳ πιστὸς ὁ ἀνὴρ καὶ βέλκιος υ.

¹) Διότι ἦν συνήθης παρ' αὐτοῖς ἡ πολυγαμία ὡς καὶ παρὰ τοῖς νῦν Τούρκοις.

²) Ἐκ τῶν Τουσκουλανῶν τοῦ Κικέρωνος Ε. §. 78. Τὸ ἔθος τοῦτο τῶν Ἰνδῶν διηγείται καὶ ὁ Στοβαῖος ἐν τῇ Ἀνθολογίᾳ 123, 12, « Ἰνδοὶ συγκατακαίουσιν, ὅταν τελευτήσωσι, τῶν γυναικῶν τὴν προσφιλεστάτην. Αὐτῶν δὲ ἐκείνων ἀγὼν μέγιστος γίγνεται, σπουδαζούσων νικῆσαι ἐκάστην τῶν φίλων ». Τὸ αὐτὸ ἔθος εἶχον καὶ οἱ Ἑβραῖοι, οἵτινες ἐσφαζον ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ νεκροῦ τὴν προσφιλεστάτην ἐκ τῶν γυναικῶν αὐτοῦ καθ' Ἡρόδοτον Ε, §.

³) ὁ Ἀποδράς Ἀλέξανδρον, ἦλθεν ἐξ Ἀσίας εἰς Ἀθήνας ὁ Ἄρπαλος, κομίζων μέγα πλῆθος χρημάτων, ἐξ ὧν ἔδωκε τοῖς λοιποῖς βῆτορτι καὶ τῷ Δημοσθένει ἵνα μὴ ἀγορεύωσι κατ' αὐτοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐξ Ἀρείου Πάγου βουλή ἐξέτασασα τοῦτο, κατεδίκασε πρῶτον τὸν Δημοσθένη ἐπὶ δωροδοκίᾳ, οὕτως φυλακισθεὶς καὶ μὴ δυνάμενος ἀποτίσαι τὸ τῶν 50 ταλάντων τίμημα μὴδὲ τὸν εἶργμὸν φέρειν, ἀπέδρα. « Λέγεται γὰρ, ὡς οὐ μακρὰν τοῦ ἄστεως φεύγων αἰσθητὸν τινας τῶν διαφόρων αὐτῷ πολιτῶν ἐπιδιώκοντας, καὶ βούλοιο μὲν αὐτὸν ἀποκρῦπτειν. Ὡς δ' ἐκείνοι φεγεζάμενοι τοῦνομα, καὶ προσελθόντες ἐγγύς, ἐδέοντο λαβεῖν ἐφόδια παρ' αὐτῶν, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο κομίζοντας ἀργύριον οἰκοθεν, καὶ τούτου χάριν ἐπιδιώξαντες αὐτόν· ἅμα δὲ θαρραῖν παρεκάλουν καὶ μὴ φέρειν ἄνικρως τὸ συμβεβηκός, εἰ μᾶλλον ἀνακλαύσασθαι τὸν Δημοσθένη, καὶ εἰπεῖν· Πῶς δ' οὐ

Μετρίότης Πλάτωνος.

Quum venisset Plato ad ludos Olympicos, frequentissimum omnium in Græcia conventum, contubernium Olympiæ iniiit cum ignotis hominibus, ignotus iis et ipse. Ita vero eos cepit ac sibi devinxit, tum morum suavitate, tum sermonibus ab omni affectatione sapientiæ alienis, ut peregrini illi plurimum gauderent fortuito talis viri contubernio. Neque vero Academiæ aut Socratis mentionem ullam fecit. Hoc solum illis declaravit, se Platonem appellari. Quum peractis ludis Athenas venissent, perhumaniter eos excepit. Tum hospites: «Age,» inqviunt, «monstra nobis illum tibi cognominem Socratis discipulum, cujus magna ubiqve fama est. Duc nos in Academiam, et siste viro, ut aliquem ex ejus qvovqe colloquio fructum colligamus». At ille leniter subridens, qvemadmodum solebat: «Ego vero,» inqvit, «ille ipse sum». Obstupere illi, qvod socium tamdiu habuissent tantum virum, ignorantes: atqve intellexerunt, posse eum sibi consiliare animos eorum, qvibuscum esset, etiam sine consvetis illis de philosophia sermonibus¹.

Ζεύξιδος καὶ Παρρᾶσιου ἀγών.

Zeuxis et Parrhasius², pictores celeberrimi, certamen artis

μέλλω φέρειν βαρέως, ἀπολιπὼν πόλιν ἐχθρὸς τοιοῦτους ἔχουσαν, οἷους ἐν ἑτέρᾳ φίλους εὑρεῖν οὐ βραδίῳ ἐστίν». Πλούταρχος ἐν βίῳ Δημοσθένους κρ. 26.

¹) « Πλάτων ὁ Ἀριστῶνος ἐν Ὀλυμπίᾳ συνεσιήσασεν ἀγνώσῃν ἀνθρώποις, καὶ αὐτὸς ἐν αὐτοῖς ἀγνώσῃ. Οὕτως δὲ αὐτοὺς ἐχειρώσατο καὶ ἀνεδήσατο τῇ συνοουσίᾳ, συνασιτώμενός τε αὐτοῖς ἀφελῶς, καὶ συνδιημερεύων ἐν πάσιν, ὡς ὑπερησθῆναι τοὺς ξένους τῇ τοῦ ἀνδρὸς συντυχίᾳ. Οὕτω δὲ Ἀκαδημία ἐμέμνητο, οὕτω Σωκράτους· αὐτὸ γὰρ μὴ τοῦτο ἐνεφάνησεν αὐτοῖς, ὅτι καλεῖται Πλάτων. Ἐπεὶ δὲ ἦλθον εἰς τὰς Ἀθήνας, ὑπεδέξατο αὐτοὺς εὖ μάλα φιλοφρόνως. Καὶ οἱ ξένοι, Ἄγε, εἶπον, ὦ Πλάτων, ἐπίδειξον ἡμῖν καὶ τὸν ὑμῶν μόνου σου, τὸν Σωκράτους ὁμιλητὴν, καὶ ἐπὶ τὴν Ἀκαδημίαν ἤγησαι τὴν ἐκείνου, καὶ ἐπισύστησον τῷ ἀνδρὶ, ἵνα τι καὶ αὐτοῦ ἀπολαύσωμεν. Ὁ δὲ, ἡρέμα ὑπομειδιάσας, ὡσπερ αὖν καὶ εἰώθη, Ἄλλ' ἐγὼ, φησιν, αὐτὸς ἐκεῖνός εἰμι. Οἱ δὲ ἐξεπλάγησαν, εἰ τὸν ἀνδρα ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν τὸν παροῦτον ἠγνόησαν, ἀτύφως αὐτοῦ συγγενομένου καὶ ἀνεπιτηδεύτας αὐτοῖς καὶ δεῖξαντος, ὅτι δύναται καὶ ἄνευ τῶν συγῆθων λόγων χειροῦσθαι τοὺς συνόντας». Αἰλικανὸς ἐν ποικίλῃ ἱστορίᾳ βιβλ. Δ'. κρ. 9. ²) Ἀμφότεροι σύγχρονοι Σωκράτους, ὁ μὲν Ζεύξις ἦν ἐξ Ἡρακλείας, ὁ δὲ Παρρᾶσιος Ἐφέσιος.

inter se instituerunt. Zeuxis tam scite effinxit uvas, ut aves advolarent eas absumturæ. Parrhasius detulit linteum pictum, ita veritate repræsentata, ut Zeuxis, alitum judicio tumens, flagitaret, tandem remoto linteo ostendi picturam. Mox intellecto errore: «Vicisti,» inquit, «Parrhâsi. Nam ego aves fefelli, tu artificem». Fertur et postea Xeuxis pinxisse puerum uvas ferentem. At quas quum advolassent aves, iratus operi dixit: uvas melius pinxi, quam puerum. Nam si et hunc consummassem, aves timere debuerant.

Ὁ φιλαλήθης Φιλόξενος.

Poëmatis scribendis operam dabat Siciliae tyrannus Dionysius, et magis ob carmina, quam propter res bello gestas, sese jactabat. Arcessierat ad se, ac præcipuo in honore habebat, quoscunqve usquam arte poëtica nobiles esse audierat, eorumqve judiciis poëmata sua subjiciebat. At illi, ne regis benevolentiam amitterent, quæ scribebat, omnia probabant ac laudabant. Aderat inter eos Philoxenus¹, celeberrimus dithyramborum artifex², qui unus adulari nescius, quum aliquando inepta a Dionysio recitata carmina audisset, de iis, quid sentiret, libere aperuit. Qua libertate offensus rex, reprehensionem suam a satellitibus abripi, et in latomias³, qui publicus

¹) Φιλόξενος ἐκ Κυθήρων κατ' Ἀθήναιον Ἀ. σελ. 6 κ. ἀ. ποιητῆς διθυράμβων, ὧν σώζονται μόνον ἐλίγα τινὰ τεμάχια. Ὁ Διλιανὸς ἐν τῇ ποικίλῃ ἱστορίᾳ ΙΒ'. 44 λέγει ὅτι τὸ κάλλιστον σπῆλαιον τῶν λιθοτομιῶν « ἐπώνυμον ἦν Φιλοξένου τοῦ ποιητοῦ, ἐν ᾧ, φασί, διακρίθων τὸν Κύκλωπα εἰργάσατο, τῶν ἑαυτοῦ μελῶν τὸ κάλλιστον, παρ' οὐδὲν θέμενος τὴν ἐκ Διονυσίου τιμωρίαν καὶ καταδίκην ». Διογένης δ' ὁ Λαέρτιος προσθεῖται περὶ τοῦ αὐτοῦ (Δ', 6, 36), « Φιλόξενος τὰ αὐτοῦ ποιήματα κακῶς ᾄδοντας πλινθοποιὸς καταλαβὼν, τὰς πλίνθους αὐτῶν συνεπάτησεν, εἰπὼν, ὡς ὑμεῖς τὰ ἐμὰ διαφθείρετε, κἀγὼ τὰ ὑμέτερα ».

²) Dithyramborum artifex ἐξήγησις τῆς ἐλληνικῆς λέξεως διθυραμβοποιός.

³) Latomias ἦσαν αὐταὶ λιθοτομίαι παρὰ τὰς Ἐπιπολάς τῶν Συρακουσῶν, σταδίου τὸ μῆκος, τὸ δ' εὖρος δύο πλῆθρον κατ' Ἀλιανὸν ἐ. ἀ., ἐνθα εἰργάζοντο οὐ μόνον οἱ λιθοτόμοι, ἀλλὰ καὶ αἰχμαλωτοὶ καὶ ἄλλοι κατάδικοι. Ἐν αὐταῖς ἀπέθανον καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ἐν Συρακούσαις ἡττηθέντων καὶ αἰχμαλωτισθέντων Ἀθηναίων κατὰ Πλούταρχον ἐν βίῳ Νικίου κρ. 29.

carcer erat, detrudi jussit. Sed postridie ab amicis, Philoxeno veniam dari postulantibus, exoratus, rursus ad epulas eum adhibuit. Carmina sua, ut solebat, ipse mirum in modum extulit, et de quibusdam versibus, quos omnium optimos existimabat, sententiam Philoxeni exquisivit. Ille, nullo ad regis interrogationem responso reddito, ejus satellites vocavit, sequē in latōmias reduci jussit. Tam facetam libertatem, quæ omnium convivarum risu excepta fuerat, æquo animo tulit Dionysius¹.

Φιλοπονία Δημοσθένους.

Orator futurus imitetur illum, cui sine dubio summa vis dicendi conceditur, Atheniensem Demosthenem; in quo tantum studium fuisse tantusque labor dicitur, ut impedimenta naturæ diligentia industriaque superarit; quumque ita habilis esset, ut ejus ipsius artis², cui studeret, primam litteram non posset dicere, perfecit meditando, ut nemo planius eo locutus putaretur. Qui etiam, ut memoriæ proditum est, coniectis in os calculis, summa voce versus multos uno spiritu pronuntiare consvescebat³, neque id consistens in loco, sed inambulans, atque adscensu ingrediens arduo⁴.

Θαυμασία στοργή υιοῦ πρὸς πατέρα.

Lucio Manlio, quum dictator fuisset⁵, Marcus Pomponius tri-

¹) Τῶν ποιημάτων τούτου μνημονεύεται ὁ Ἄδωνις, οὗ διέσωσεν ὁ Ἀθήναιος ἐν βιβλ. Θ', σελ. 401 τρεῖς στίχους. ²) Ἐννοεῖ τὴν ῥητορικὴν τέχνην, καθ' ἃ εἶπαμεν ἀνωτέρω σημ. 3. σελ. 43, ἧς τὸ πρῶτον γράμμα ρ δὲν ἠδύνατο νὰ προσφέρῃ.

³) Ἐν ταύτῃ τῇ λέξει, καὶ ὀλίγαις ἄλλαις, προφέρεται τὸ μετὰ τὸ σ φωνῆν ἢ ὡς σύμφωνον γ' διὸ καὶ γράφομεν οὕτω. Βλέπε δὲ περὶ τούτων διεξοδικὴν γραμμ. §. 5, σημ. γ'. ⁴) Ἐκ τῶν Κικέρωνος περὶ ῥήτορος Α'. §. 260. Περὶ τῶν φυσικῶν τούτων ἐλλείψεων τοῦ Δημοσθένους καὶ τῆς δι' ἐπιμελείας καὶ πόνων διορθώσεως αὐτῶν πλείω περὰ Πλουτάρχου ἐν βίῳ Δημοσθ. κρ. 4. κ. ε'.

⁵) Ἀνηγορεύθη δικτάτωρ τὸ 363 π. Χ. Ἦν δὲ ἡ δικτατορία ἀνωτάτη ἀρχὴ ἐν πολυκαίς ἰταλικαῖς πόλεσιν. Ἐν Ῥώμῃ δὲ εἰσῆγето αὐτὴ ἀντὶ τῆς ὑπατείας ἐν καιρῷ μεγάλων ἐσωτερικῶν ἢ ἐξωτερικῶν τετραχῶν ἐπὶ ἕξ μῆνας, καθ' οὓς ἅπανσι αἱ λοιπαὶ ἀρχαὶ ἔπαυον, ὁ δὲ δικτάτωρ ἤρχε κατὰ τὸ αὐτῶν δοκοῦν, ἔχων ὅλως ἀπερίοριστον ἐξουσίαν.

bunus plebis diem dixit¹, quod is paucos sibi dies ad dictaturam gerendam addidisset. Criminabatur etiam, quod Titum filium, qui postea est Torquatus appellatus², ab hominibus relegasset, et ruri habitare jussisset³. Quod quum audivisset adolescens filius, negotium exhiberi patri⁴: accurrisse Romam, et cum prima luce⁵ Pomponii domum venisse dicitur. Cui quum esset nuntiatum: quod illum iratum allaturum ad se aliquid contra patrem arbitraretur⁶, surrexit e lectulo, remotisque arbitris⁷, ad se adolescentem jussit venire. At ille, ut ingressus est, confestim gladium destrinxit, juravitque, se illum statim interfectorum, nisi jusjurandum sibi dedisset, se patrem missum esse facturum. Juravit hoc, coactus terrore, Pomponius. Rem ad populum detulit: docuit⁸, cur sibi causa desistere necesse esset: Manlium missum fecit. Tantum temporibus illis jusjurandum valebat⁹.

μετὰ τοὺς ἕξ ἕμισ μῆνας ἔπαυεν ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ, καὶ τότε πᾶς πολίτης ἠδύνατο νὰ καταμνήσῃ αὐτὸν εἰς τὰ δικαστήρια διὰ τὰς ἀδίκους αὐτοῦ πράξεις· ὅπως ἔπραξεν ἐνταῦθα ὁ δῆμαρχος Πομπώνιος. ¹⁾ Βλ. ἀνωτέρω σημ. 2. σελ. 51.

²⁾ Οὗτος εἶναι ὁ ἐν τῷ κατὰ τῶν Γάλλων πολέμῳ, τὸ 360 π. Χ. μονομαχίας κατὰ τοῦ ἰσχυροτέρου τῶν Γάλλων, καὶ τοῦτον φονεύσας ἀφείλε τὸν στρεπτόν αὐτοῦ, ἀφ' οὗ ὠνομάσθη στρεπτοφόρος, Τορquatus, ὡς καὶ οἱ τοῦτου ἀπόγονοι. Βλ. Εὐτροπ. ῥωμ. ἱστορ. Α'. 5. Περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀνδρὸς προσθέτει ὁ Κικέρων ὅτι, καθὼς ἦτο ἐπιεικὴς πρὸς τὸν πατέρα, αὐτὸς ἐφάνη αὐστηρὸς πρὸς τὸν υἱόν, φονεύσας αὐτὸν διὰ τὴν παρακοήν του τὸ 340 π. Χ. Βλ. ἀνωτέρω σημ. 3. σελ. 9. ³⁾ Ἐξέβαλε τῆς πόλεως, καὶ ἐπέμψεν ἕνα ζῆ ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐτοῦ, ἐνθα ἔζον συνήθως οἱ δοῦλοι. ⁴⁾ Ὅτι πράγματα τῷ πατρὶ παρεῖχον.

⁵⁾ Καὶ ἅμα τῷ φωτὶ, ἢ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ. ⁶⁾ Νομίζων ὅτι ἐκείνος, παρωργισμένος ὢν, κατηγοροῦσι τοῦ πατρός. ⁷⁾ Βλέπε ἀνωτέρω σημ. 2. σελ. 62.

⁸⁾ Εἶπε, τίνος ἕνεκα ἀναγκάζεται νὰ ἀποσπῇ τῆς κατὰ τοῦ Μαλλίου κατηγορίας, καὶ ν' ἀφήσῃ αὐτὸν ἐλευθερόν.

⁹⁾ Ἐκ τῶν Κικέρωνος περὶ καθηκόντων Γ', §. 112. Οὐ μόνον δ' ὁ Κικέρων ἐπαίνει τὴν περὶ τοὺς ὄρκους εὐσεβείαν τῶν τότε Ῥωμαίων, ἀλλὰ καὶ ὁ Ἕλλην Πολύβιος, ὁ συζήσας μετὰ Σκιπίωνος τοῦ νεωτέρου. Ἐπεδὴ ἐν βιβλίῳ Γ'. κφ. 56, §. 13 λαλῶν περὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς θρησκείας, προσθέτει καὶ περὶ τῆς ἠθικῆς διαφορᾶς τῶν συγχρόνων αὐτῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων ταῦτα· «Τοιγαροῦν τῶν ἄλλων οἱ τὰ κεινὰ χειρίζοντες, παρὰ μὲν τοῖς Ἕλλησιν, ἐὰν ταλάντου μόνον πιστευθῶσιν, ἀντιγραφεῖς ἔχοντες δέκα, καὶ σφραγίδας τοσαύτας, καὶ μάρτυρας διπλασίους, εὐδύνανται τηρεῖν τὴν πίστιν. Παρὰ δὲ Ῥωμαίοις, κατὰ τε τὰς ἀρχὰς καὶ πρεσβείας πολὺ τι πλῆθος χρημάτων χειρίζοντες, δι' αὐ-

Θαυμάσιον μνημονικόν.

Seneca¹ tantam habuit memoriam, quæ in miraculum usque procederet. Nam et duo millia nominum recitata, quo ordine erant dicta, reddebat, et ab his, qui ad audiendum præceptorum convenerant, singulos versus a singulis datos, quum plures, quam ducenti, efficerentur, ab ultimo incipiens, usque ad primum, recitabat².—Hortensius³, simili memoria præditus, in auctione persedit diem totum, et omnes res, et pretia, et emtores ordine suo, argentariis recognoscentibus⁴, ita ut in nullo falleretur, recensuit.—Qvidam alius recitatum a poeta carmen novum, suum esse dixit, idque ut probaret, protinus ex memoria recitavit: quum hoc ille, cujus carmem erat, facere non posset.

Ἀπροσδόκητος αἴτησις Ἀναξιμένους.

Alexander Magnus eloquentiæ magistro usus erat Anaxi-

τῆς τῆς κατὰ τὸν ὄρκον πίστεως τηροῦσι τὸ καθήκον. Καὶ παρὰ μὲν τοῖς ἄλλοις σπάνιον ἔστιν εὐρεῖν ἀπεχόμενον ἄνδρα τῶν δημοσίων, καὶ καθαρεύοντα περὶ ταῦτα· παρὰ δὲ τοῖς Ῥωμαίοις σπάνιον ἔστι τὸ λαθεῖν τινα πεφωραμένον ἐπὶ τοιαύτῃ πράξει ». Καὶ ὅμως οἱ Ῥωμαῖοι ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Σύλλα καὶ Μαρίου, ἀπὸ τοῦ 108 π. Χ. καὶ ἐξῆς, ἐγένοντο ἀσυγκρίτως χείρονες τῶν Ἑλλήνων κατὰ πάσας τὰς κακίας, ὡς ἔχοντες καὶ πλείονα ἐλευθερίαν καὶ πλείω τὰ τῆς διαφθορᾶς βοηθήματα.

¹) Μάρκος Ἀναΐος Σενέκας, ἐκ τῆς Βαυτικῆς Ἰσπανίας, περίφημος ῥήτωρ τῶν Αὐγούστου καὶ Τιβερίου χρόνων, οὗ ὁ υἱὸς Λεύκιος ἦν στωϊκὸς φιλόσοφος καὶ διδάσκαλος τοῦ αὐτοκράτορος Νέρωνος, ὑφ' οὗ ἐφρονεῦθη. Τούτου σώζονται πολλὰ φιλοσοφικὰ διατριβὰ καὶ ἐπιστολαί.

²) « Ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ τελευταίου καὶ προχωρῶν μέχρι τοῦ πρώτου, ἀπήγγειλεν ἀπὸ μνήμης ὑπὲρ τοὺς διακοσίους στίχους, ἕνα ἕκαστον ὑφ' ἑνὸς αὐτῶ δοθέντα ».

³) Σύγχρονος ἀλλὰ μικρὸν τι πρεσβύτερος τοῦ Κικέρωνος Ῥωμαῖὸς ῥήτωρ, εἰς ὃν ὁ Κικέρων παρέχει τὰ δευτερεῖα εἰς τὴν ῥητορικὴν, ἀποθάνων τὸ 50 π. Χ.

⁴) « Ἐπιδοκιμαζόντων τῶν ἀργυραμοιβῶν τὰ λεγόμενα ». Ποιεῖται τῶν τραπεζιτῶν μνείαν, διότι οὗτοι παρὰ Ῥωμαίοις ἐπέιχον τόπον τῶν ἡμετέρων συμβολαιογράφων, παρ' ὧν ἐκυροῦντο ἅπασαι αἱ ἐμπορικαὶ ὑποθέσεις, καὶ ἐνώπιον τῶν ὁμοίων ἐγένοντο αἱ συμφωνίαι τῶν ἐμπορευομένων καὶ αἱ χρηματικαὶ ἀνταλλαγαί. Αὐτοὶ λοιπὸν ἐγίνοντο ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἢ τὰ ὑπὸ τοῦ ὄρκου λεγόμενα ἐγένοντο ὅπως αὐτὸς ἔλαγε.

mēne, Lampsacēno¹, quæ res postea Lampsāco saluti fuit². Eam enim urbem diruere statuerat Alexander, quod a partibus Darii³ adversum se stetisset. Itaque conspicatus Anaximene ex urbe prodeuntem, nec dubitans, quin deprecatum pro patria veniret⁴: per deos juravit, se, quod ille petiturus esset, non facturum. Quo audito callidus orator regem rogavit, ut Lampsacum dirueret. Ergo propter jusjurandum, callidamque præceptoris quondam sui petitionem, Lampsacenis delicti gratiam fecit.

Σπανίως λέγεται ἡ ἀλήθεια τοῖς βασιλεῦσι.

Antiöchus rex⁵, quum in venatione, feræ persequendæ studio, ab amicis et servis aberrasset, in casam⁶ pauperum hominum intravit ignotus. Cum iis cœnans, sermonem de rege injecit, ut cognosceret, quæ esset hospitem de se opinio. Tum illi: Regem in ceteris quidem bonum et laude dignum esse, sed amicis utentem malis, plurima negligere, et sæpe, quæ necessaria essent, nihil curare, quod venationi plus æquo indulgeret⁷. Tacuit tum quidem Antiochus; sed postquam, orto sole, ad casam illam venere regii satellites, et purpuream vestem cum diademate attulere: converso sermone ad regia illa insignia: «Certe,» inquit, «ex quo die vos sumsi, heri primum veros de me sermones audivi».

Ἀθλιότης τῶν τυράννων.

Dionysius major, Sicilia tyrannus, ipse indicavit, quam es-

¹) Τοῦ ἀναξίμενου τούτου σώζεται ἡ εἰς Ἀλέξανδρον ῥητορικὴ, ἥτις πρότερον ἀπεδίδετο κακῶς εἰς Ἀριστοτέλην. ²) Ἐγένετο πρὸς σατυρίαν τῆς Λαμψάκου. Περὶ τῆς φράσεως fuit saluti, ἔσωσε, βλ. ἐπίτομον γραμμ. §. 125. καὶ διεξοδ. §. 249. Ἡ Λάμψακος ἦν ἀποικία τῶν Μιλησίων ἐν Ἑλλησπόντῳ ἀπέναντι τῆς Καλλιπόλεως, περὶ ἧς βλ. Στράβωνα σελ. 589. ³) Διότι τὰ τοῦ Δαρείου εἴλετο, ἦν μὲ τὸ μέρος τοῦ Δαρείου κατ' αὐτοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου. ⁴) Venire deprecatum βλ. ἐπίτομον γραμμ. §. 261.

⁵) Ἀντίοχος ὁ τῆς Συρίας βασιλεὺς. ⁶) Casa εἶναι μικρὸς οἰκίσκος, καλύθη: ades δὲ οἰκία κομψοτέρη, domus συνήθως μέγας οἶκος ἐκ πολλῶν μικρῶν οικοδομῶν ædium συνιστάμενος, ἵποιοι ἦσαν οἱ τῶν Ῥωμαίων. ⁷) Διότι πλέον τοῦ δέοντος ἀσχολεῖται εἰς τὴν θήραν.

set beatus. Nam quum quidam ex ejus assentatoribus, Damocles, commemoraret in sermone copias ejus, opes, majestatem dominatus, rerum abundantiam, magnificentiam ædium regiarum; negaretque unquam beatiorem quemquam fuisse: Visne igitur, inquit, Damocle⁴, quoniam hæc te vita delectat, ipse eandem degustare, et fortunam experiri meam? Quum se ille cupere dixisset, collocare jussit hominem in aureo lecto, strato² pulcherrimo textili stragulo, magnificis operibus picto³; abacosque⁴ complures ornavit argento auroque cælato. Tum ad mensam eximia forma pueros⁵ delectos jussit consistere, eosque, nutum illius intuentes diligenter, ministrare. Aderant unguenta, coronæ⁶: incendebantur odores⁷: mensæ conquisitissimis epulis exstruebantur. Fortunatus sibi Damocles videbatur. In hoc medio apparatu fulgentem gladium, e lacunari⁸ seta eqvina aptum, demitti jussit, ut impendēret illius

¹) Παραλείπεται τὸ κλητικὸν ο, διότι ὁ λόγος προβαίνει ἠτύχως· προστίθεται δὲ τότε, ὅτε ἐκφέρεται μετὰ πάθους ὁ λόγος, ὡς ἐπὶ θαυμασμοῦ, χαρᾶς, λύπης, ἀγανακτήσεως καὶ τῶν τοιούτων. βλ. ἐπιτομὸν γραμμ. §. 141 καὶ διεξοδ. §. 299. Τῶν εἰς es ἑλληνικῶν ὀνομάτων ἡ κλητικὴ λήγει παρὰ Κικέρωνι εἰς e ἀπλοῦν συνήθως, σπανίως δὲ εἰς es, παρὰ τοῖς ποιηταῖς ὅμως συνηθέστερος εἶναι ὁ εἰς es τύπος.

²) Ἐπὶ χρυσοῦς κλίνης, ἐστρωμένης μὲ ὀρασιότατην ἐξυφασμένην στρωμνήν. Pulcherrimo, textili· ἐπεριμένε τις μεταξὺ τῶν σύνδεσμων et, ἀλλ' ἡ λατινικὴ γλῶσσα προσθέτει ἀσυνδέτως δύο ἐπιθετα εἰς ἓν κοινὸν οὐσιαστικὸν ἀποδοδόμενα, ὅτε τὸ ἐν ἐξ αὐτῶν ἀποτελεῖ μίαν ἰδέαν μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ, ὡς ἐνταῦθα τὸ textile stragulam σημαίνει στρωμνὴν ἀπλῶς, ὅτις ἦν ἐξ ὑφάσματος. ³) Μεγαλοπρεπῶς κεντημένον.

⁴) Ἄθρακιές εἰσιν ἐνταῦθα μικρὰ κορυφαὶ τράπεζαι, ἃς εἶχον ἐντὸς τῶν θαλάμων καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐθετο ἀγγεῖα ἀργυρᾶ καὶ χρυσοῦ καὶ ἄλλα διάφορα σκεύη πρὸς κόσμον τῆς οἰκίας καὶ τέρψιν τῶν ὀμμάτων. Τοιαῦται τράπεζαι ἐνοοῦνται ἐνταῦθα διὰ τοῦ argento auroque cælato ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ τορευτὰ σκεύη ἐπὶ τῶν τραπέζων τούτων. Κατὰ τὸν Ῥωμαῖον ἱστορικὸν Λίβιον ΔΘ'. 6 ἐκόμισε κατὰ πρῶτον τὸ 187 π. Χ. εἰς Ῥώμην τὸ εἶδος τοῦτο τῶν τραπέζων ὁ Γναῖος Μάλλιος ἐκ τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ὅθεν μετεβίβασκε οἱ Ῥωμαῖοι κατὰ μικρὸν καὶ πᾶσαν τὴν λοιπὴν πολυτέλειαν καὶ τρυφάν.

⁵) Pueros καλοῦσι καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐπίστε, ὡς καὶ οἱ Ἕλληνες παῖδας, τοὺς δούλους.

⁶) Μύρον καὶ στέφανον ἦσαν πολυτελοῦς δαίπνου καὶ συμποσίου στοιχεῖα, ἐνθα οἱ συμποταὶ μεμυρομένοι καὶ ἐστεμμένοι ἐδείπνου. ⁷) Μετωνομικῶς ἀντὶ θυμιαμάτων καὶ ἀρωμάτων εὐώμων. ⁸) Lacunæ, φατωτῶν ἐπίπεδον στέγασμα ἐκ ξύλων, ὅπερ διὰ τὴν πολλὴν ἐργασίαν καὶ δαπάνην μόνον οἱ τῶν πλουσίων εἶκοι εἶχον.

beati cervicibus. Itaque nec pulchros illos ministratores adspiciebat, nec plenum artis argentum: nec manum porrigebat in mensam. Denique exoravit tyrannum, ut abire liceret, quod jam beatus nollet¹ esse. Satisne videtur declarasse Dionysius, nihil esse ei beatum, cui semper aliquis terror impendat²?

Κατὰ Σοφοκλέους ἄδικος κατηγορία.

Sophocles ad summam senectutem³ tragœdias fecit: quod propter studium quum rem familiarem⁴ negligere videretur, a filiis in iudicium vocatus est, ut, quemadmodum Romano more male rem⁵ gerentibus patribus bonis interdicti solet, sic illum, quasi desipientem, a re familiari removerent iudices. Tum senex dicitur eam fabulam, quam in manibus habebat et proxime scripserat, Oedipum Coloneum,⁶ recitasse iudicibus, quæsisseque, num illud carmen desipientis videretur? Quo recitato, sententiis iudicum est liberatus⁷.

Φθόνος κατὰ τοῦ δικαίου Ἀριστείδου.

Eo tempore, quo congregatus populus Atheniensis de eji-

¹) Περὶ τοῦ quod μετὰ τῆς ὑποτακτικῆς nollet βλ. ἐπιτομον γραμματ. §. 217. καὶ διεξοδ. §. 337. ²) Ἐκ τῶν Τουσκουλανῶν τοῦ Κικέρωνος ἑ. §. 61.

³) Ἐξῆσε ὑπὲρ τὰ ἐννεήκοντα ἔτη ἀπὸ τοῦ γ' ἔτους τῆς 70 ὀλυμπιάδος μέχρι τοῦ γ τῆς 93 ἢ τοῦ 406 π. Χ. Ὁ Λουκιανὸς ἐν μακροβίοις κρ. 24 λέγει: ὅτι ἔζησε 93 ἔτη.

⁴) Περὶ τοῦ res familiaris καὶ res ἀπλῶς βλ. σημ. 4. σελ. 64.

⁵) Male rem gerentibus, « τὰς κακῶς διοικοῦσι τὴν ἰδίαν περιουσίαν πατέρας ἀπαγορεύεται συνήθως κατ' ἔθος ῥωμαϊκὴν ἢ διοικήσις αὐτῆς ».

⁶) Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῶν ἐπιγράφεται ἡ τραγωδία αὕτη ἀπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις Κολωνῶν, ἔπου ὑποτίθεται ἡ τοῦ δράματος σκηνή, διότι ἐνταῦθα ἦν πεπρωμένον νὰ ἔλθῃ ὁ Οἰδίπους καὶ νὰ εὕρῃ ἀπαλλαγὴν τῶν δαιμόνων του καὶ τὸ τέλος τοῦ βίου. Ἡ τραγωδία αὕτη, ἥτις ἔτι σώζεται, εἶναι ἡ τελευταία τοῦ Σοφοκλέους.

⁷) Ἐκ τοῦ Κικέρωνος περὶ γῆρας §. 22. Λουκιανὸς ἐν μακροβίοις κρ. 24. « Σοφοκλῆς ὑπὸ ἰσφάντος τοῦ υἱοῦ ἐπὶ τέλους τοῦ βίου παρανοίως κρινόμενος ἀνέγνω τοῖς δικασταῖς Οἰδίπου τὸν ἐπὶ Κολωνῶν ἐπιδεικνύμενος διὰ τοῦ δράματος, ἔπως τὸν νοῦν ὑγιαίνει: ὡς τοὺς δικαστὰς τὸν μὲν ὑπερβαυμάσαι, καταψήφισσασθαι δὲ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ μανίαν ». Πρβ. καὶ Σχολιαστὴν Ἀριστοφάνους ἐν Βατράχοις στίχ. 73.

ciendo Aristide ferebat suffragia, quæ testulis ex more inscribentur¹, homo quidam rudis Aristidi ipsi dicitur testulam tradidisse, ac petiisse, ut inscriberet Aristidem. Roganti, «quid Aristides commisisset?» ille respondit, «se ignorare Aristidem; sed sibi non placere, quod tam cupide elaborasset, ut præter ceteros justus appellaretur.» Aristidem ferunt nihil respondisse, sed inscripsisse testulæ nomen suum, hominique reddidisse².

Εὐπέθεια τῶν παρὰ Ῥωμαίοις δούλων.

P. Piso orator, ne interpellaretur, servis præceperat, ut tantum ad interrogata responderent, nec præterea quidquam dicerent. Evēnit, ut Clodium, qui tum temporis magistratum gerebat, ad convivium invitari juberet. Hora cænæ instabat. Aderant ceteri convivæ omnes. Solus expectabatur Clodius. Piso servum, qui solebat convivas invitare, aliquoties emisit, visum, an veniret. Vesperascente jam cælo quum adventus ejus desperaretur, Piso servo: dic, inquit, an forte non invitasti Clodium? «Invitavi,» respondit. Cur ergo non venit? «Quia venturum se negavit». Cur id non statim dixisti? «Quia de eo non sum abs te interrogatus³».

¹) Βλέπε ἀνωτέρω σημ. 2 καὶ 3. σελ. 63, ἐνθα καὶ περὶ τοῦ χρόνου τῆς ἐξορίας ταύτης.

²) Περὶ τοῦ ὑστρακισμοῦ ἔρα Πλούταρχον ἐν βίῳ Ἀριστείδου κφ. 7. α Γραφομέναν τῶν ὑστράκων (κατὰ Ἀριστείδου), λέγεται τινα τῶν ἀγραμμάτων καὶ παντελῶς ἀγροίκων, ἀναδόντα τῷ Ἀριστείδῃ τὸ ὑστρακον, ὡς ἐνὶ τῶν τυχόντων, παρακαλεῖν ὅπως Ἀριστείδην ἐγγράψῃ. Τοῦ δὲ θαυμάσαντος καὶ πυθομένου, μή τι κακὸν αὐτὸν Ἀριστείδης πεποίηκεν, Οὐδὲν, εἶπεν, οὐδὲ γινώσκω τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ἐνοχλοῦμαι πανταχοῦ τὸν Δίκκιον ἀκούων. Ταῦτ' ἀκούσαντα τὸν Ἀριστείδην, ἀποκρίνασθαι μὲν οὐδὲν, ἐγγράψαι δὲ τοῦνομα τῷ ὑστράκῳ καὶ ἀποδοῦναι ».

³) Οἱ Ῥωμαῖοι ἐγρῶντο αὐστηρότατα τοῖς δούλοις, οἱ δ' Ἕλληνες, καὶ μάλιστα οἱ Ἀθηναῖοι, λίαν ἡπίως ὕθεν παρ' ἐκείνοις μὲν καὶ τὸ λαλεῖν αὐτὸ ἦν ἀπηγορευμένον πολυλάκις, παρὰ δὲ τοῖς Ἀθηναίοις οὐ μόνον ἰσηγορία σχεδὸν ὑπῆρχε τοῖς δούλοις, ἀλλὰ καὶ ὁ βίος, καὶ τὰ ἐνδύματα, καὶ ὁ λοιπὸς τρόπος τῶν τε ἐλευθέρων καὶ τῶν δούλων ἦσαν ὅμοιοι· διὸ μέμφεται αὐτοὺς σφοδρῶς ὁ ἀριστοκρατικὸς Πλάτων ἐν Πολιτείᾳ βιβλ. Η', καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ κφ. Α', 6. Καὶ τὸ ἐνταῦθα λεγόμενον ἐπιθεσιαστὸς τοῦς λόγους τούτους, ὅπερ φέρει καὶ ὁ Πλούταρχος ἐν τῇ περὶ ἀδολεσχίας κφ. 18. «Πού-

Θαυμασία πίστις Ῥωμαίων δούλων.

Plotius Plancus, a triumviris proscriptus, in regione Sa-
lernitana latebat. Ab iis, qui latentem quærebant, comprehensi
servi ejus, multumque ac diu torti, negabant constanter, se
scire, ubi dominus esset. Non sustinuit deinde Plancus, tam
fideles servos ulterius cruciari, sed processit in medium, ju-
gulumque gladiis militum objecit¹.

Ῥηγύλου ἀρετή.

Attilius Regulus, primo Punico bello captus a Pœnis, ju-
ratus missus est ad senatum Romanum, ut, nisi redditi essent
Pœnis captivi nobiles quidam, rediret ipse Carthaginem. Is
quum Romam venisset, in senatu mandata exposuit, sed reddi
captivos, negavit esse utile: illos enim adolescentes esse, et
bonos duces, se jam confectum senectute. Cujus quum valuis-
set auctoritas, captivi retenti sunt: ipse Carthaginem rediit;
neque eum caritas patriæ retinuit, nec suorum. Neque vero
tum ignorabat, se ad crudelissimum hostem, et ad exquisita
supplicia proficisci: sed jusjurandum conservandum putabat².

πλιος Πείσων ὁ βήτωρ, μὴ βουλόμενος ἐνοχλεῖσθαι, προσέταξε τοῖς οἰκέταις πρὸς τὰ ἐ-
ρωτώμενα λαλεῖν, καὶ μηδὲν πλέον. Ἐῖτα Κλωδίον ἄρχοντα (ἐπὶ τῆς δημοκρατίας τούτου
ἴσως τὸ 38 π. Χ.) δεξιώσασθαι βουλόμενος, ἐκέλευσε κληθῆναι, καὶ παρεσκευάσαστο λαμ-
πρὰν, ὡς εἰκός, ἐστίασιν. Ἐνστάσις δὲ τῆς ὥρας οἱ μὲν ἄλλοι παρήσαν, ὁ δὲ Κλωδίος
προσδοκᾶτο καὶ πολλὰς ἐπεμψε τὴν εἰσθότα καλεῖν οἰκέτην, ἐπιφόμενον, εἰ πρόξεισιν.
Ὁ δ' ἦν ἑσπέρα καὶ ἀπέγνωστο. Τί δέ; ἔφη πρὸς τὸν οἰκέτην, ἐκάλεσα αὐτόν; Ἐγω-
γε, εἶπε· Διὰ τί οὖν οὐκ ἀφίεται; κάκεινος, ὅτι ἠρήσαστο. Πῶς οὖν οὐκ εὐθὺς ἔφρασας;
Ὅτι τοῦτό με οὐκ ἠρώτησας. Οὕτως μὲν Ῥωμαϊκὸς οἰκέτης· ὁ δὲ ἄττικὸς ἔρει τῷ δεσπότηρ
οὐκ ἄπτων, ἐφ' οἷς γιγνόμεναι αἱ διαλύσεις τοῦ πολέμου ».

¹) Μετὰ τὴν ἐν τῇ Βουλῇ δολοφονίαν τοῦ Καίσαρος συνέδεσαν τὸ 43 π. Χ. νέαν τριαν-
δρίαν, Ὀκταυιανὸς, ὁ ἐφεξῆς Αὐγούστος ἐπονομασθεῖς, Ἀντώνιος καὶ Λέπιδος, οἵτινες
καταπολεμήσαντες τοὺς φονεῖς τοῦ Καίσαρος, Βρούτῳ καὶ Κάσιον, ἐφάνευσαν καὶ πάντας
τοὺς ὀπαδοὺς τούτων, καθ' ὃν φρικώδη τρόπον λέγει ὁ Ἀππιανὸς ἐν τοῖς ἐμφυλίοις Ῥω-
μαϊκοῖς βιβλ. Δ' ἀπὸ 12 κρ. Πρῶτος τῶν φονευθέντων ἦσαν ὁ ἀδελφὸς τοῦ Λεπίδου, ὁ
θεῖος τοῦ Ἀντωνίου καὶ ὁ Πλώτιος οὗτος Πλάγκος, ὁ τοῦ φίλου τῆς τριανδρίας Πλάγκου
ἀδελφός, ἕτερος, κρυβὴς εἰς τὴν χώραν τῆς ἐν τῇ Πικινῇ πόλεως Σαλέρνου, ἐφονεύθη ὑπὸ
τῶν ἀναζητούντων αὐτόν.

²) Ἐκ τῶν Κικέρωνος περὶ καθηκόντων Γ'. §. 99. Ὁ Ἀττικὸς Ῥηγύλος, ὕπατος τὸ 336

Ὁμοιοῖας καλὰ.

Scilarus, Scytharum rex, morti proximus, adferri fasciculum hastilium iussit, eumque, ut erat colligatus, dedit confringendum filiis suis octoginta. Quum id quisque se facere posse negasset; ipse, soluto fasciculo, singula hastilia facile confregit: ita docens, illos, si concordessent, insuperabiles fore: si dissiderent, infirmos futuros¹.

Χαρακτήρ ἀθλίου ποιητοῦ Ἑλλήνος καὶ Καίσαρος.

Solebat Græculus² quidam descendenti e palatio³ Cæsari Au-

π. Χ., νικῆσας ἐν ναυμαχίᾳ τοὺς Καρχηδονίους ἐν τῷ πρώτῳ Φοινικῷ πολέμῳ, μεταβιβάξει τὸν πόλεμον εἰς τὴν Αἰθίαν, ἔθνα νικᾷ πρῶτον, ἀλλὰ τελευταῖον ἠττάται κατὰ κράτος ὑπὸ τοῦ Σπαρτιάτου Εὐνοπίππου, ἡγουμένου τῶν Καρχηδονίων, αἰχμαλωτίζεται κατὰ Πολύβιον (Α', 33—36), καὶ μετὰ πέντε ἐτῶν αἰχμαλωσίαν πέμπεται μετ' ἄλλων εἰς Ῥώμην τὸ 230 π. Χ. α Οἱ Καρχηδόνιοι διακηρυκίσαντο τοῖς Ῥωμαίοις διὰ τε τὰλλα καὶ τὸ πλῆθος τῶν αἰχμαλώτων, καὶ τοῖς πρέσβευσι καὶ αὐτὸν τὸν Ῥηγύλου συνέπεμψαν . . . ἀλλ' οὔτε ἡ σύμβασις γέγονεν, οὔτε τῶν αἰχμαλώτων ἡ ἀμαρτή ν. Ζωναρᾶς Η', 15. Διότι καθὼς ὁ Κικέρων ἐνταῦθα λέγει ἀπέτρεψε τοὺς Ῥωμαίους ὁ Ῥηγύλος νὰ δεχθῶσι τὴν εἰρήνην· δι' ὃ ὑποστρέψας, καθ' οὗς ἔδωκεν ἔρκους, ἐφρονεῖσθαι δεῖνός. Βλ. Εὐτρόπιον Β', 24. Οἱ νεώτεροι ἕως πιστεύουσιν, ὅτι ἡ Ῥωμαϊκὴ φιλοδοξία προσέθηκε πολλὰς ὑπερβολὰς εἰς τὰ περὶ θανάτου τοῦ Ῥηγύλου λεγόμενα. βλ. Νειβούρον ἐν τῇ Ῥομ. ἱστορ. Τόμ. Γ' σελ. 690 κ. ἔ.

¹) Τοῦτο διηγεῖται καὶ ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ περὶ ἀδολεσχίας κρ. 17. α Σκίλυρος δὲ καταλιπὼν ὀδοιπόροντα παιδῆς, ὁ Σκυθῶν βασιλεὺς, ἤγησε δέσμην δρατῶν, ὅτε ἀπέθνησκε, καὶ λαθόντως ἐκέλευσε καταθραῦσαι καὶ κατεῖξαι συνδεδεμένην καὶ ἀθρόαν· ὡς δ' ἀπέπικον, αὐτὸς ἔλκων ἐν καθ' ἐν, πάντα βραδίως διέκλασε. Τὴν συμφωνίαν αὐτῶν καὶ τὴν ἁμόνοιαν ἰσχυρὸν ἀποφαίτων καὶ δυσκαθαίρετον, ἀσθενὲς δὲ τὴν διάλυσιν καὶ οὐ μόνιμον.

²) Ὁ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐν Ἑλλάδι ἐκπαιδευθεὶς ῥήτωρ Κικέρων ἔπλασε καὶ ἀπέδωκε πρῶτος ἐπὶ χλιυτῷ τῷ ὑποκοριστικῷ τοῦτο τοῦ ἐθνικοῦ ὀνόματος græcus εἰς τοὺς συγχρόνους αὐτοῦ Ἕλληνας (βλ. ἐν τῷ περὶ ῥήτορος Α', 22, 102 græculus otiosus et Iognax καὶ ἐν Τουσκουλανοῖς Α'. 33. 86 καὶ ἀλλαγῷ πολλῆς) ἀγνώμων οὕτω καὶ ὑβριστῆς πρὸς τοὺς ἰδίους διδασκάλους γενόμενος. Ἀλλὰ καὶ τῶν τότε Ἑλλήνων οὐχὶ ὀλίγοι, μάλιστα οἱ ἐν Ῥώμῃ ἐν ταῖς οἰκίαις τῶν πλουσίων ζῶντες ὡς παιδαγωγοὶ καὶ παρᾶστοι, δὲν ἦσαν πολλῆς τιμῆς ἄξιοι διὰ τὸν εὐτελεῖ καὶ ἀγενῆ αὐτῶν τρόπον καθ' ὃν ἔζων, ὡς μακθάνομεν ἐκ τε ἄλλων καὶ ἐκ τοῦ συγγραμματος τοῦ Λουκιανοῦ περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων, ἔθνα ὁ εὐφυὲς οὗτος σατυρικὸς πικρότατα χλευάζει τοὺς ἀθλοῦς τούτους ἀνθρώπους. Ἐν ταύτῃ τῇ χλευαστικῇ καὶ περιφρονητικῇ σημασίᾳ καίτῃ καὶ ἐνταῦθα ἡ λέξις αὕτη. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἕως τῶν αυτοκρατορῶν μεταχειρίζονται πολλῶν οἱ συγγραφεῖς τὸ græculus ἀντὶ τοῦ græcus ἀπλῶς, λέγοντες græcula mala, ὡς ὁ Πλίνιος, græcula rosa, κλπ. Ἀνάγνωθι περὶ τῆς λέξεως ταύτης καὶ τὴν Κωνσταντινοῦ Οἰκονομοῦ ἐν τῷ περὶ προφορᾶς τῆς ἑλληνικῆς σημείωσιν ἐν σελ. 464.

³) Palatium ἦν εἰς ἐκ τῶν ἑπτὰ τῆς Ῥώμης λόφων, ἐπ' οὗ ἔκτισεν ὁ Ῥωμύλος τὴν

gusto¹ honorificum aliquod epigramma porrigere. Id quum frustra sæpe fecisset, et tamen rursus eum idem facturum duxisset Augustus, breve sua manu in charta exaravit græcum epigramma², et Græculo advenienti obviam misit. Ille inter legendum laudare, mirarique tam voce, quam vultu gestuque. Deinde, quum accessisset ad sellam, qua Cæsar vehebatur, demissa in pauperem crumenam manu paucos denarios³ protulit, quos principi⁴ daret, dixitque se plus daturum fuisse, si plus habuisset. Secuto omnium risu, dispensatorem Cæsar vocavit, et satis grandem pecuniæ summam numerari Græculo jussit.

πολίτην, ὀνομασθεὶς οὕτω κατὰ Διονύσιον τὸν Ἀλικαρνασσεῖα καὶ ἄλλους ἀπὸ τοῦ ἐν Ἄρκαδιᾷ Παλλαντίου, ὅθεν ἔλθων ὁ Εὐανδρὸς ἔκτισεν ἐπὶ τοῦ λόφου τούτου νέαν πόλιν. Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ λόφου εἶχον καὶ οἱ αὐτοκράτορες τὰ ἀνάκτορά των, τὰ ὁποῖα καὶ ταῦτα ὀνομάσθησαν ἐφεξῆς ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ λόφου Παλάτια, ὅπως ὁ Ὀβιδίος καλεῖ τὰ τοῦ Αὐγούστου. Τὸ ὄνομα τοῦτο ἀπεδόθη ἐφεξῆς καὶ εἰς τὰ βασιλεῖα πάντων τῶν ἡγεμόνων τῆς Εὐρώπης.

1) Ἐνοεῖ τὸν Ὀκταυιανὸν, ὅστις, ἀναλαβὼν τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ του, ὀνομάζετο Ἰούλιος Καῖσαρ Ὀκταυιανὸς, εἰς τὰ ὁποῖα ὀνόματα προσετέθη ἐφεξῆς καὶ τὸ ἐπίθετον Αὐγούστος, ὅπερ ἀπεδίδετο καὶ εἰς πάντας τοὺς μετ' αὐτὸν τῆς Ῥώμης αὐτοκράτορας. Πλεῖον περὶ τούτων βλέπε παρὰ Σουητώνιον ἐν βίῳ Ὀκταυιανοῦ κρ. 7.

2) Οὐ μόνον ὁ Αὐγούστος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐπισημότεροι Ῥωμαῖοι, ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Κικέρωνος μάλιστα, ἐγίνωσκον τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν τοσοῦτον, ὥστε καὶ ποιήματα ἔγραφον ἐν αὐτῇ τινες· διότι οἱ πλεῖστοι τούτων ἐξεπαιδεύοντο ἐν Ἑλλάδι, ἔχοντες καὶ ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν Ἕλληνας διδασκάλους, οὐχὶ μικροὺς ἐπίοιτος.

3) Ῥωμαϊκὸν ἀργυροῦν νόμισμα, δυνάμενον δέκα ἀσασία ἢ μίαν ἀττικὴν δραχμὴν.

4) Τῷ ἡγεμόνι, ἦτοι τῷ Αὐγούστῳ αὐτῷ. Princeps καλεῖ ἡ λατινικὴ γλῶσσα τοὺς πρώτους ἢ πρωτεύοντας ἐν πάσῃ τάξει, ἰδίως δὲ τοὺς τῆς Γερουσίας προκρίτους. Κατ' ἑξοχὴν δὲ princeps ὀνομάσθη ὁ Αὐγούστος, καὶ οἱ μετ' αὐτὸν αὐτοκράτορες, ἀπαρφεύγον ἄλλους μεγαλειτέρους τίτλους. βλ. Τάκιτον ἐν ἀρχῇ τῶν χρονικῶν καὶ Δίωνα Κάσιον ΝΓ', 1. καὶ ΔΖ', 8. ἔθνα λέγει περὶ Τιβερίου, τοῦ μετ' Αὐγούστου ἄρξαντος « Οὗτε δεσπότην (dominum) ἑαυτὸν τοῖς ἐλευθέροις, οὔτε αὐτοκράτορα (imperatorem), πλὴν τοῖς στρατιώταις, καλεῖν ἐφείε. . . . Τὸ δ' ἔθλον Καῖσαρ προκρίτος τε (princeps) τῆς Γερουσίας κατὰ τὸ ἀρχαῖον ὀνομάζετο. Καὶ πολλάκις ἔλεγεν ὅτι, Δεσπότης μὲν τῶν δούλων, αὐτοκράτωρ δὲ τῶν στρατιωτῶν, τῶν δὲ λοιπῶν προκρίτος (princeps) εἰμί ». Ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ παῖδες τῶν αὐτοκρατόρων ὀνομάζοντο principes juventutis, τῆς νεολαίας πρόκριτοι. Ὅθεν καὶ οἱ νῦν βασιλοπαιδῆς τῆς Εὐρώπης καλοῦνται Πρίγκιπες. βλ. Σουητώνιον ἐν βίῳ Καλιγούλα κρ. 15.

Ἀράτου σύσεις καὶ φιλοπατρία.

Arātus Sicyonius¹ jure laudatur, qui, quum ejus civitas quinquaginta annos a tyrannis teneretur², profectus Argis Sicyonem, clandestino introitu urbe est potitus. Quumque tyrannum Nicoclem improviso oppressisset, sexcentos exsules, qui fuerant ejus civitatis locupletissimi, restituit, remque publicam adventu suo liberavit. Sed quum magnam animadverteret in bonis et possessionibus difficultatem, quod et eos, quos ipse restituerat, quorum bona alii possederant, egere iniquissimum arbitrabatur, et quinquaginta annorum possessiones moveri non nimis æquum putabat; propterea quod tam longo spatio multa hereditatibus, multa dotibus tenebantur sine injuria: judicavit, neque illis adimi, neque his non satisfieri, quorum illa fuerant, oportere.³ Quum igitur stautisset, opus esse ad eam rem constituendam pecuniā, Alexandriam se proficisci velle dixit, remque integram ad reditum suum jussit esse: isque celeriter ad Ptolemæum, suum hospitem, venit, qui tum regnabat alter post Alexandriam conditam. Cui quum exposuisset, patriam se liberare velle, causamque docuisset: a rege opulento vir summus facile im-

1) Ἄρατος ὁ Κλεινίου, Σικυώνιος, πᾶσι ἐτι ἂν ἐξεπέμφθη κρύφα ὑπὸ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ εἰς Ἄργος, ἵνα ἐκφυγῇ τὴν ἀρχὴν τῶν τυράνων τῆς πατρίδος του, ὅτινες βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν Μακεδόνων ἐδυναστεύον ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐκεῖ. Ἀνατραφεὶς δὲ ἐν Ἄργει καὶ ἀνὴρ γενόμενος, παρέλαβε πολλοὺς φυγάδας Σικυωνίους καὶ ἄλλους, καὶ τὸ 232 π. Χ. εἰσελθὼν κρύφα εἰς τὴν Σικυώνα, ἐξέβαλε τὸν τελευταῖον τυράνον Νικοκλή καὶ προσέθηκε τὴν πατρίδα του εἰς τὸ κοινὸν τῶν Ἀχαιῶν, τοῦ ὅπου ἐγένετο αὐτὸς ἀρχηγὸς καὶ κεφαλῆ, συντελέσας τὰ μάλιστα εἰς ἔκτασιν καὶ κραταίωσιν αὐτοῦ. Ὅρα Πλούταρχον ἐν βίῃ Ἀράτου ἀπὸ τοῦ ὄ κεφαλαίου.

2) Τοσαῦτα ἔτη λέγει καὶ ὁ Πλούταρχος ἐν Ἀράτῳ κφ. 9 ὅτι ἐτυραννεῖτο ἡ Σικυών.

3) Ἄπει δ' οἱ φυγάδες ἦσαν ἀπαρηγόρητοι, τοὶς ἔχουσι τὰς κτήσεις ἐνοχλοῦντες, ἢ τε πόλις ἐκινδύνευεν ἀνάστατος γενέσθαι, μίαν ἔρῶν ἐλπίδα, τὴν Πτολεμαίου φιλάνθρωπιαν, ὥρμησεν ἐκπλεῦσαι καὶ δεσθῆναι τοῦ βασιλέως, ὅπως αὐτῷ χρήματα συμβάλῃται πρὸς τὰς διαλύσεις. Ἀνήθη μὲν οὖν . . . καὶ δωρεὰν ἔλαβε τῇ πόλει πενήτηντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα π. Πλούταρχος ἐν βίῃ Ἀράτου κφ. 12.

petravit, ut grandi pecunia adjuvaretur. Quam quum Sicyonem attulisset, adhibuit sibi in consilium quindecim principes, cum quibus causas cognovit et eorum, qui aliena tenebant, et eorum, qui sua amiserant: perfecitque aestimandis possessionibus ut persvaderet: aliis, ut pecuniam accipere malent, possessionibus cederent: aliis, ut commodius putarent, numerari sibi, quod tanti esset, quam suum recuperare. Ita perfectum est, ut omnes concordia constituta sine querela discederent¹. O virum magnum, dignumque, qui in nostra republica natus esset²!

Μεγίστη ψυχῆς ἀταραξία.

Quum Canius Iulus, vir imprimis magnus, cum Cajo Caligula³ diu fuisset altercatus, abeunti tyrannus ille dixit: Ne forte inepta spe tibi blandiaris, duci⁴ te jussi. Grätias, inquit, ago, optime princeps⁵. «Decem medios⁶ usque ad supplicium dies sine ulla sollicitudine exegit. Vix credi potest, quam in tranquillo fuerit. Ludebat latrunculis⁷, quum centurio plures capite damnatos ducens, illum quoque citari jubet. Vocatus numeravit calculos, et sodali suo, «Vide», inquit, «ne⁸ post, mortem meam mentiäris, te vicisse». Tum annuens centurioni: «Testis,» inquit, «eris, uno⁹ me antecedere.» Quanta animi tranquillitas!

¹) Ἐκ τοῦ Κικέρωνος περὶ καθηκόντων Β'. §. 81. ²) Ταῦτά εἰσι προσθήκη τοῦ Κικέρωνος: διὸ καὶ τὸ nostra republica ἀναφέρεται εἰς τὴν ῥωμαϊκὴν πολιτείαν. Περὶ τῆς αἰτιατικῆς μετὰ τοῦ ἐπιφωνήματος ο βλέπε ἐπίτομον γραμμ. §. 140 καὶ διεξ. §. 236.

³) Ὁ μετὰ Τιβέριον ἐν Ῥώμῃ ἄρξας ἀπὸ τοῦ 37 μέχρι 54 μ. Χ. Καλιγούλας.

⁴) Τὸ ducere, ἀπολύτως λεγόμενον, εἶναι τεχνικὸς ὄρος, σημαίνων ἄγειν τινὰ εἰς δίκην, φυλακὴν, πεινὴν ἢ θάνατον, ὅπως καὶ παρ' Ἕλλησι τὸ ἄγειν. Ἐνταῦθα δὲ δηλοῖ τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἀπαγωγὴν τοῦ ἀνδρός. ⁵) «Χαρίτας σοι ἔχω, ἄριστε βασιλεῦ!» Περὶ τοῦ princeps βλέπε ἀνωτέρω σημ. 4. σελ. 78. ⁶) Τὰς μεταξὺ ἡμέρας μέχρι τοῦ θανάτου διήγαγεν ἄνευ οὐδεμιᾶς ταραχῆς. ⁷) Ἐπαίξε πισσοῦς, ὅτε, ἄγων ὁ ἑκατόνταρχος πολλοὺς εἰς θάνατον καταδικασθέντας, διάταξε νὰ προσκληθῇ καὶ ἐκεῖνος.

⁸) Vide—ne, ὅρα μὴ. Καὶ τὸ video δίδεται τὴν σύνταξιν τῶν φόβου σημαντικῶν ῥημάτων, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ τῷ ἑρῶ. Ἴδε ἐπίτομον γραμμ. §. 235. καὶ διεξοδικὴν §. 376. ⁹) Uno, τούτεστι calculo, ἐπὶ λίθῳ· α ἴσο μέρτυς, ὅτι ἐγὼ πρέθον ἐν τῷ

Εὐγενῆς ἀγών.

Taxiles, unus e regibus Indiæ, occurrens Alexandro sic eum allocutus est: «Provoco te non ad pugnam, neque ad bellum, sed aliud certaminis genus: si inferior es, a nobis accipe beneficium; sin superior, nobis benefacito.» Cui Alexander: «Atqvi», inquit, «de hoc ipso nobis certandum est, uter benefaciendo superet alterum»: Et humanissime complexus illum, non solum non privavit regno, sed auxit etiam¹.

Τὸ παρὰ θεοῦ ἄριστον τοῖς ἀνθρώποις δῶρον.

Argivæ sacerdotis², Cleobis et Bito³, filii, prædicantur. Nota fabula est⁴. Quum enim illam ad solemne et statum sacrificium

πινακίῳ ἓνα λίθον ». Ἦν δὲ τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ παιγνιδίου ἕμιον τῷ πενταγράμμῳ τῶν Ἑλλήνων, ὕπερ διὰ 5 κατὰ μῆκος καὶ 3 κατὰ πλάτος γραμμῶν διηρεῖται εἰς 36 θεσεις, εἰς 2; ἐπίθετον εἰς λίθου ἢ πιαστί.

1) Τοῦτο διηγεῖται καὶ ὁ Πλούταρχος ἐν βίῳ Ἀλεξάνδρου κρ. 89. «Ὁ Ταξιάρχης λέγεται σφοδρὸς τις ἀνὴρ εἶναι, καὶ τὸν Ἀλεξάνδρον ἀσπασάμενος, τί δεῖ πολέμων, φάναι, καὶ μάχης ἡμῖν, Ἀλεξάνδρι, πρὸς ἀλλήλους, εἰ μήτε ὕδωρ ἀφαιρησόμενος ἡμῶν ἀφίξει, μήτε τροφὴν ἀναγκαίαν, ὕπερ ὧν μόνων ἀνάγκη διαμαρῶσθαι· νοῦν ἔχουσι ἀνθρώποις; τοῖς δ' ἄλλοις χρήμασι καὶ κτήμασι λεγομένοις, εἰ μὲν εἰμὶ κρείττων, ἔτοιμος εἶ ποιεῖν, εἰ δ' ἥττων, οὐ φεύγω χάριν ἔχειν εὐ παθῶν. Ἦσθεις οὖν ὁ Ἀλεξάνδρος καὶ δεξιωσάμενος αὐτόν, Ἦ που νομίζεις, ἔφη, δίχα μάχης ἔσσεσθαι τὴν ἐντευξίν ἡμῖν ἀπὸ τοιούτων λόγων καὶ φιλοφροσύνης; Ἄλλ' οὐδὲν σοι πλέον· ἐγὼ γὰρ ἀγωνιούμεαι πρὸς σε καὶ διαμαρῶμαι ταῖς χερσίν, ὥς μου χρηστός ὦν μὴ περιγένη. Λαβῶν δὲ δῶρα πολλὰ καὶ δούς πλείονα, τέλος χίλια τάλαντα νομίσματος αὐτῷ πρόειπε.»

2) Ἐν Ἄργει ἐλατρεύετο πρὸ πάντων ἡ Ἥρα, ἥτις ἦν πολιοῦχος ἢ προστάτης τῶν Ἀργείων θεῶν· ὁ δὲ ναὸς καὶ μάλιστα τὸ ἄγαλμα αὐτῆς ἦσαν λαμπρότατα· καὶ ἡ ἱερεία τῆς θεᾶς ἐτιμαῖτο τοσούτον, ὥστε ἠρίθμουν τὰ ἔτη ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς ἱερωσύνης αὐτῆς· ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τοῦ Ἑκωνομίου ἀρχόντος, καὶ οἱ Σπαρτιάται ἀπὸ τοῦ πρώτου τῶν πέντε Ἐφόρων (βλ. Θεουκιδίδην Β', 2). Ὅθεν ἡ ἐνταῦθα μνημονευομένη ἱερεία εἶναι ἡ τῆς Ἥρας, ἢ κατ' ἐξοχὴν ἱερεία παρὰ τοῖς Ἀργείοις, ἥτις ἐκαλεῖτο Κυδιπίπη καθ' Ἡρόδοτον ἐν Α', κρ. 31, ὅστις διηγεῖται τὸ αὐτὸ τοῦτο γεγονός.

3) Τὰ εἰς ὡν λήγοντα κύρια ὀνόματα τῆς Ἑλληνικῆς, ἐὰν μὲν ἔχωσιν ἐν τῇ γενικῇ ὄνομασιν εἰς ὁ ἀπλευν, ὡς Bito, Plato, Solo· ἐὰν δὲ ὠντος ἢ ὄντος, τότε τηρεῖσιν ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τὸ η, ὡς Xenophon. βλ. διεξοδικὴν γραμμ. §. 45 καὶ ἐπίτοιμον §. 13.

4) Πολλοὶ τῶν ἀρχαίων διηγούνται τὸ γεγονός τοῦτο. Πρῶτος δὲ ὁ Ἡρόδοτος ἐν Α', 31 λαλεῖ διεξοδικώτερον, εἶτα ὁ Πλούταρχος ἐν βίῳ Σόλωνος κρ. 27, ὁ Στράβων ἐν Ἀνατολ.

(ΛΑΤ. ΓΛΩΣΣ. ΠΡΩΤΑ ΜΑΘΗΜ.)

11

curru vehi jus esset, satis longe ab oppido ad fanum, morarenturque jumenta: tunc juvenes ii, quos modo nominavi, veste posita, corpora oleo perunxerunt, ad jugum accesserunt. Ita sacerdos advecta in fanum, quum currus esset ductus a filiis, precata a dea dicitur, ut illis præmium daret pro pietate, quod maximum homini dari posset a deo. Post, epulatos cum matre adolescentes, somno se dedisse, mane inventos esse mortuos. — Simili precatione Trophonius et Agamædes usi dicuntur: qui quum Apollini Delphis templum exædificavissent, venerantes deum, petierunt mercedem non parvam quidem operis et laboris sui, nihil certi¹, sed quod esset optimum homini. Quibus Apollo se id daturum ostendisse dicitur post ejus diei diem tertium: qui ut illaxit, mortui sunt reperti².

Ἄλγθές ὄνειρον.

Clarum admodum somnium traditur, si fabula vera est. Quum duo quidam Arcædes familiares iter una facerent, et Me-

120, 23 καὶ ἄλλοι. « Εὐσέως ὄρητις τῆ Ἥρη, λέγει ὁ Πιρόδοτος, τοῖσι Ἀργείοισι, εἶδεσ πάντως τὴν μητέρα αὐτῶν ζεύγει κοιμισθῆναι ἐς τὸ ἱρόν· οἱ δὲ σπι βόες ἐκ τοῦ ἀγροῦ αὐτὸν παρεγίνοντο ἐν ὄρη. Ἐκκληκίζόμενοι δὲ τῆ ὄρη οἱ νεκροί, ὑποδύντες αὐτοὶ ὑπὸ τὴν ζεύγλην, εἶκλον τὴν ἄμαξαν, ἐπὶ τῆς ἀμάξης δὲ σπι ὄχεστο ἡ μήτηρ. Σταδίου δὲ πάντα καὶ τεσσαράκοντα διακομισάντες, ἀπικοντο ἐς τὸ ἱρόν . . . Ἡ δὲ μήτηρ περιχαρῆς εὐσοχ τῶ τε ἔργῳ καὶ τῆ φήμῃ, σπῆσα ἀντίον τοῦ ἀγάλματος, νύχετο Κλέαβι τε καὶ Βίτωνι δοῦναι τὴν θεὸν τὸ ἀνθρώπῳ τυχεῖν ἄριστόν ἐστι. Μετὰ ταῦτην δὲ τὴν εὐχὴν, ὡς εἰσοσχάν τε καὶ εὐχαρήθησαν, κατακοιμηθέντες ἐν αὐτῶ τῶ ἱρῶ οἱ νεκροί, οὐκέτι ἀνέστησαν ». Διηγούμενος τὸ αὐτὸ καὶ Πλούταρχος ἐν τῶ εἰς Ἀπολλωνίου παραμυθητικῶ κβ. 14, προσθέτει « Τῆς θεοῦ τὸν θάνατον αὐτοῖς τῆς εὐσεβείας ἀμοιβὴν δωρησαμένης ». Ἐφεξῆς δὲ ὁ αὐτός· « Καὶ περὶ Ἀγκυλίδου δὲ καὶ Τροφονίου φησὶ Πίνδαρος, τὸν νεὸν τὸν ἐν Δελφοῖς οἰκοδομήσαντας αἰτεῖν παρὰ τοῦ Ἀπόλλωνος μισθόν· τὸν δ' αὐτοῖς ἐπαγγείλασθαι εἰς ἐβδόμην ἡμέραν ἀποδώσειν, ἐν τούτῳ δ' εὐχαρισθῆναι παρακληθεῖσασθαι, τοὺς δὲ ποιήσαντας τὸ προσταχθέν, τῆ ἐβδόμῃ νυκτὶ κατακοιμηθέντας τελευτήσαι ».

¹) « Οὐδὲν ἔρισμένον ἢ ῥητόν, ἀλλὰ τὸ ἀνθρώπῳ ἄριστον ».

²) Ἐκ τῶν Κικέρωνος Τευσκουλανῶν Α. §. 113. Sunt reperti εὐρέθησαν ἀντὶ τούτου ἀνωτέρω ἔπει inventos esse· ἀμφοτέρω ἐχουσι τὴν αὐτὴν σημασίαν ἐνταῦθα, ποιητικῆς δὲ χάριν δὲν ἐπαναλαμβάνει τὸ αὐτὸ ῥῆμα ὁ Κικέρων κατὰ τὴν συνθήκην του. Ἀλλὰ γὰρ ὅμως τὸ μὲν invenire σημαίνει τυχαίως καὶ ἀνευ ζητήσεως εὐρίσκειν τι, τὸ δὲ repertiri ζητούμενόν τι ἀνευρίσκειν.

gara venissent, alterum ad cauponem devertisse: ad hospitem alterum¹. Qui ut² cœnati quiescerent, concubia³ nocte visum esse in somnis⁴ ei, qui erat in hospitio, illum alterum orare, ut subveniret, quod sibi a caupone interitus pararetur: eum primo perterritum somnio surrexisse: dein quum se collegisset, idque visum⁵ pro nihilo habendum esse duxisset, recubuisse: tum ei dormienti eundem illum visum esse rogare, ut, quoniam sibi vivo non subvenisset, mortem suam ne inultam esse pateretur: se interfectum in plaustrum a caupone esse coniectum, et supra stercus injectum: petere, ut mane ad portam adesset, priusquam plaustrum ex oppido exiret. Hoc vero somnio eum commotum, mane bubulco⁶ præsto ad portam fuisse: quæsisse ex eo, quid esset in plastro: illum perterritum fugisse, mortuum erutum esse: cauponem, re patefacta, pœnas dedisse⁷.

Περὶ ἐργὸς ἀπάτη καὶ ἀισχροχέρδεια.

Cajus Canius⁸, eqves Romanus⁹, quum se Syracusas otiandi

1) Alterum—alterum, τὸν μὲν—τὸν δέ. Βλέπε περὶ τοῦ alter σημ. 8. σελ. 4. καὶ πλείω ἐν τῇ διεξοδικῇ γραμμ. §. 496. Τὸν quidem—autem, μὲν καὶ δέ, παραλείπει συνθήκῃς ἢ λατινικῇ ἐν ταῖς ἀντιθέσεσι. 2) Ut χρονικὸν, ἴσον τῷ quum· «ὅτε διεπνήσαντες ἐκάθευδον». 3) Concubia nocte δηλοῦ χρόνον τῆς νυκτὸς καθ' ἃν πάντες κοιμῶνται, καὶ ἰδίως τὸ μεσονύκτιον, τὸν πρῶτον καὶ βαθὺν ὕπνον, primum somnum, ὅπως ὁ λατίνος λεξικογράφος Νόνιος ἐξηγεῖ τὴν λέξιν. Ἐν αὐτῇ τῇ σημασίᾳ κείτῃ ἡ λέξις ἐνταῦθα.

4) «Ἐφάνη καθ' ὕπνου τῷ παρὰ φίλῳ ξενουμένῳ ὁ ἔτερος, παρακαλῶν νὰ σπεύσῃ πρὸς βοήθειαν, διότι ἄλλοτε παρεσκευάζετο αὐτῷ ὑπὸ τοῦ πανδοκίῳ». Πάντα τὰ ἀπαρέμφρατα ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ ἐν ἀρχῇ τεθέντος ἀφηγηματικοῦ ῥήματος traditur.

5) «Ἐἶτα δὲ συνελθὼν καὶ τὸ ὄναρ ἐκεῖνο εἰς οὐδὲν λογισάμενος, κατεκλίθη πάλιν». Τὸ visum ἐνταῦθα εἶναι οὐσιαστικόν, ὄραμα, φάσμα, σημαίνει.

6) Τὴν πρωτὰν δὲ παρίστη ὁ φίλος τῷ βουκόλῳ παρὰ τὴν πύλιν, καὶ ἤρετο τί εἴη ἐν τῇ ἀμάξῃ». Bubuleus λέξις συγγενῆς τῇ ἑλληνικῇ βούκος, βουκαῖος, σημαίνουσα τὸν διὰ βοῶν γεωργουντα, ὃν ἄλλως οἱ Ῥωμαῖοι aratorem καλοῦσιν. Ὁ κάπηλος (caupo) λοιπὸν φονεύσας τὸν ἄνθρωπον, ἐκρυψεν αὐτὸν ἐν τῇ γεωργικῇ ἀμάξῃ (plaustrum) καὶ παρέδωκε τῷ ἰδίῳ γεωργῷ (bubulco), ἵνα ἐκφέρῃ ἐκτὸς τῆς πόλεως.

7) Ἐκ τῶν Κικέρωνος περὶ μαντικῆς βιβλ. Α. §. 57. 8) Ὁ Γάιος Κάνιος οὗτος, πρεσβύτερος τοῦ ἐν σελ. 80 Ἰούλου Κανίου, ἦτο σύγχρονος τοῦ Κικέρωνος, ὅστις λαλεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ περὶ ῥήτορος Β', §. 280. 9) Ὅρα περὶ τῆς τάξεως ταύτης τῶν Ῥωμαίων ἀνωτέρω σημ. 3. σελ. 64. Τὸ ἐπίθετον romanus ἔπεται πάντοτε μετὰ τὸ οὐ-

(ut ipse dicere solebat), non negotiandi¹ causa, contulisset, detitabat, se hortulos aliquos velle emere, quo invitare amicos, et ubi se oblectare sine interpellatoribus posset. Quod quum percrebuisset, Pythius ei quidam, qui argentariam² faceret Syracusis, inquit, venales quidem se hortos non habere, sed licere nti Canio, si vellet, ut suis: et simul ad cœnam hominem in hortos invitavit in posterum diem. Quum ille promisisset, tum Pythius, qui esset, ut argentarius, apud omnes ordines³ gratus, piscatores ad se convocavit, et ab his petivit, ut ante suos hortulos postridie piscarentur⁴: dixitque, quid eos facere vellet. Ad cœnam tempore⁵ venit Canius: opipare a Pythio apparatus convivium: cymbarum⁶ ante oculos multitudo: pro se quisque, quod ceperat, adferebat; ante pedes Pythii pisces abjiciebantur. Tum Canius: « Qvæso, » inquit, « quid est hoc, Pythi? tantumne piscium, tantumne cymbarum? » Et ille: « Quid mirum? » inquit. « hoc loco est, Syracusis quidquid est piscium; hic aquatio: hac villa isti carere non possunt⁷ ». In-

αισθητικὸν εἰς τὴν ἀνάγκη ὡς καὶ τινα ἄλλα, περὶ ὧν βλέπε διεξοδικῶν γραμμ. § 466, ἐνθα γίνεται λόγος περὶ τῆς ἐν τῇ προτάσει διατάξεως τῶν λέξεων ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ.

¹) « Σχολῆς οὐχὶ ἐργασίας ἕνεκα ». Τὸ οtiandi καὶ negotiandi ἔχουσι καὶ ἐνταῦθα τὴν σημασίαν εἶπόμεν ἐν σημ. 2. σελ. 42, ὅτι ἔχουσι συνήθως αἱ λέξεις otium καὶ negotium. ²) Ἐξυπακούεται εἶσθε τὸ οὐσιαστικὸν ars. Ἡ δὲ φράσις facio argentariam σημαίνει πρῶτον τὸ τοῦ ἀργυραμοιβῶς, μετέρχομαι τὸν τραπέζιτην. Τοιοῦτοι δὲ ἦσαν οὐ μόνον ἐν Ῥώμῃ, περὶ ὧν βλέπε ἀνωτέρω σημ. 4, σελ. 71, ἀλλὰ καὶ εἰς πάσας τὰς μεγάλας πόλεις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους. Ποῖος δὲ ἦν ὁ χαρακτήρ πολλῶν ἐξ αὐτῶν δεικνύει τὸ ἐνταῦθα ὑπὸ Κικέρωνος ἱστοροῦμενον. ³) « Πρὸς ἀπάσας τὰς τάξεις τοῦ βίου καὶ τῶν ἀνθρώπων χαρίεις ». ⁴) « Γέγηθαστο ἢ ἀλιεύουσι τὴν ἐπιούσαν πρὸ τῶν κήπων αὐτοῦ καὶ εἶπε, τί μετὰ τοῦτο ἤθελε καὶ πράξωσι ». Horti (hortus ἐν τοῦ γόρτος) καὶ ὁ πληθυντικὸς τοῦ ὑποκοριστικοῦ hostuli σημαίνουσι ἐνταῦθα οὐχὶ κήπον ἀπλῶς, ἀλλὰ τὰ παρὰ Ῥωμαίους villam, ἑστυλίην, λεγόμενον, ὑπερ μικρὸν ἐφεξῆς ἔπεται, ἥτοι ὑποστατικῶν ἐκτός τῆς πόλεως ἐξ ἀγρῶν, οἰκιῶν καὶ ἄλλων τοιούτων οἰκοδομῶν συνιστάμενον, εἶνα ἐσυνήθιζον νὰ διατρίβωσι εἰ πλούσιοι τῶν Ῥωμαίων, ὅτε δὲν εἶχον ἐν τῇ πόλει ἔργα. ⁵) Καίτοι ἐπιβόηματικῶς, ἀνθ' αὐτοῦ εὔρηται καὶ tempori ἢ temperi καὶ in tempore: σημαίνει δὲ ἐγκρίτως, ἐν τῷ ὀρισμένῳ χρόνῳ. ⁶) Cymba, κόμην, εἶδος μικροῦ ἀλιευτικοῦ πλοιαρίου, ὃν ζωγραφεῖται τὸ τοῦ Κάσωνος πλοίαριον, ὑπερ κατ' ἐξοχὴν κωμικῶς καλεῖται. ⁷) « Ἐνταῦθα εἰσὶν ἑσθιδήματα ἰσθιδήματα ἰσθιδήματα ἐν Συρακούσαις ὑπάρχουσι, ἐν-

census Canius cupiditate contendit a Pythio, ut venderet. Gravate ille primo. Quid multa? impetrat. Emit homo cupidus et locuples tanti¹, quanti Pythius voluit, et emit instructos: negotium conficit. Invitat Canius postridie familiares suos: venit ipse mature: scalmum nullum videt². Qværit ex proximo vicino, num feriæ qvædam piscatorum essent, qvod eos nullos videret? «Nullæ, qvod sciam,» inquit ille, «sed hic piscari nulli solent³. Itaqve heri mirabar, qvud accidisset». Stomachari Canius⁴. Sed qvud faceret⁵?

Δίκη τῶν νεκρῶν παρ' Αἰγυπτίους.

Refert Diodorus Siculus, hunc apud veteres Aegyptios morem fuisse, ut mortui regis corpus non ante sepulcro conderetur, quam cuncta ejus facta expensa essent. Unicuique facultas dabatur, defunctum accusandi. Instituebatur iudicium: et si plura male fecisse rex coargueretur, carebat sepulcro. Cujus dedecoris metu factum est, ut multi pie justeqve imperaverint⁶.

ταυθῆ ἐστίν ὁ τόπος τῆς ὑδρεύσεως, ταύτης τῆς ἐπαύλεως δὲν δύνανται νὰ στερηθῶσιν αἱ Συρακούσαιοι. ¹) « Ἐπρίατο τοσοῦτου, ὅσου ὁ Πύθιος ἐδούλετο ». Περί τῆς γενικῆς tanti, τῆς τὴν ἀόριστον τιμὴν τῆς ἀγορᾶς δηλοῦσης, βλ. ἐπίτομον γραμμ. §. 115 καὶ διεξοδ. §. 294. Καὶ περὶ τῆς κατ' ἐφέλικσιν τιθεμένης γενικῆς quantii, ἀντὶ τῆς αἰτιατικῆς quantum ἦν ἀπαιτεῖ τὸ voluit, βλ. ἐπίτομον γραμμ. §. 179 καὶ διεξοδικῆν §. 324. ²) « Οὐδένα σκαλμὸν βλέπει ». Σκαλμὸς εἶναι τὸ καὶ νῦν σκαρμὸς λεγόμενον ξύλον, ἐφ' οὗ δένουσι τὴν κόπην. Ἐνταῦθα δὲ ὑπερβολικῶς λαλῶν, λέγει σκαλμὸν ἀντὶ πλοῦτος, κατὰ τὸ σχῆμα, τὸ λεγόμενον pars pro toto, τὸ μέρος ἀντὶ τοῦ ὅλου. ³) « Οὐδένες εἰώθασιν ἀλειεῖν ἐνταῦθα ». Καὶ ἐν τῷ πληθυντικῷ εἶναι πολλάκις εὐχρηστον τὸ nullus, ὡς καὶ παρ' Ἕλλησι: τὸ οὐδεὶς, οὐδένες. Ἡρόδοτος Θ'. 58 « Οὐδένας ἐόντες ». κ. ἀ. ⁴) Stomachus, στόμαχος, παρὰ Κικέρωνι εὐρηται πολλάκις ἐν μεταφορικῇ σημασίᾳ ἀντὶ τοῦ ira, ὀργῆ, dolor, λύπη ὡραύτως καὶ τὸ ῥῆμα stomachos, ὡς ἐνταῦθα, δηλοῦν, ἀγανακτῶ, δυσχεραστοῦμαι. ⁵) « Τί τ'δύνατο ποιῆσαι; » Ἐκ τῶν Κικέρωνος περὶ καθήκοντων Γ', §. 58.

⁶) Διοδώρος ὁ Σικελιώτης βιβλ. Α', κρ. 72. « Ὅποτε ἐκλείπει τις τὸν βίον τῶν βασιλέων . . . θέντες αἱ Αἰγυπτίαι τὴν τὸ σῶμα ἔχουσαν λάρνακα πρὸ τῆς εἰς τὸν τάφον εἰσόδου, πρὸςτίθεσαν κατὰ νόμον τῷ τετελευτηκότῳ κριτήριον τῶν ἐν τῷ βίῳ πραχθέντων. Δοθείσης δ' ἐξουσίας τῷ βουλευμένῳ κατηγορεῖν, αἱ μὲν ἱερεῖς ἐνεγκωμιάζον, ἄλλοι

Ἰδοῦ Ῥόδος, ἰδοῦ καὶ τὸ πύδηνμα.

Reversus quidam in patriam, unde aliquot annis abfuerat, in omnibus cœtibus gloriabatur et jactabat præclara sua factiora. Inter alia narrabat, se in insula Rhodo saliendo vicisse optimos in hac exercitatione artifices. Ostendebat etiam spatii longitudinem, quam præter se nemo potuisset saltu superare. Cujus saltus se testes habere universos Rhodios dicebat. Tum unus de circulo: «Heus tu, si vera narras, nihil opus est istis testibus; hic Rhodum esse puta, hic salta¹».

Πομπήσιος καὶ Ποσειδώνιος ὁ Στωϊκός.

Pompejus² narrabat: se, quum Rhodum venisset decedens³

στα τῶν καλῶς αὐτῇ πραχθέντων διεξιόντες, αἱ δὲ πρὸς τὴν ἐκφορὰν συνηγμένα μυριάδες τῶν ὄχλων ἀκούσασαι συνεπευφήμου, εἰ τύχοι καλῶς βεβιωκώς, εἰ δὲ μὴ, τούναντίον ἰθροῦσεν. Καὶ πολλοὶ τῶν βασιλέων διὰ τὴν τοῦ πλήθους ἐναντίωσιν ἀπεστερήθησαν τῆς ἐμφανούς καὶ νομίμου ταφῆς. Διὸ καὶ συνέβαινε τοὺς τῶν βασιλέων διαδεχόμενους, οὐ μόνον διὰ τὰς ἄρτι ἐξηθείσας αἰτίας δικαιοπραγεῖν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν φόβου τῆς μετὰ τὴν τελευτὴν ἐσομένης ὕβρεως τε τοῦ σώματος καὶ βλασφημίας εἰς ἅπαντα τὸν αἰῶνα ». Ὁ αὐτὸς προσθέτει κατωτέρω ἐν κρ. 92, ὅτι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐδικάζοντο καὶ οἱ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων νεκροὶ πρὸ τῆς ταφῆς. « Ἐὰν μὲν οὖν τις παρελθὼν ἐγκαλέσῃ καὶ δεῖξῃ βεβιωκῶτα κακῶς, οἱ μὲν κριταὶ γνώμας ἀποφαίνονται, τὸ δὲ σῶμα εἴργεται τῆς εἰθισμένης ταφῆς· ἐὰν δὲ ὁ ἐγκαλέσας δοξῇ μὴ δικαίως ἐγκαλεῖν, μεγάλας περιπίπτει προστίμιας ».

¹) Ἐκ τῶν Αἰσωπεϊῶν μύθων ὁ ἰγ'. « Ἄνὴρ τις ἀποδημήσας, εἴτα δὲ πάλιν πρὸς τὴν ἐαυτοῦ γῆν ἐπανελθὼν, ἄλλα τε πολλὰ ἐν διαφόροις ἠνδραγαθηκέναι χώραις ἐκόμπαζε· καὶ δὴ καὶ τῇ Ῥόδῳ πεπηδηκέναι πύδηνμα, οὖν οὐδεὶς τῶν ἐπ' αὐτοῦ δυνατὸς αὖ εἶη πηδῆσαι. Πρὸς τοῦτο δὲ καὶ μάρτυρας τοὺς ἐκεῖ παρόντας ἔλεγεν ἔχειν. Τῶν δὲ παρόντων τις ὑπολαθὼν, ἔφη, ὦ Οὐτός, εἰ ἀληθὲς τοῦτ' ἐστίν, οὐδὲν δεῖ σοὶ μαρτύρων, ἰδοῦ Ῥόδος, ἰδοῦ καὶ τὸ πύδηνμα ».

²) Πομπήσιος ὁ μέγας, οὗ τὸν βίον περιγράφει ὁ Πλούταρχος, πεμφθεὶς τὸ 66 π. Χ. κατὰ Μιθριδάτου καὶ νικῆσας αὐτόν, καθυπέταξε τοὺς Ῥωμαίους καὶ ἄλλας τε χώρας τῆς μικρᾶς Ἀσίας καὶ δὴ καὶ τὴν Συρίαν, ἣν, εὖς οὐκ ἔχουσαν γνησίους βασιλεῖς, ἐπαρχίαν ἀπέφηνε (τὸ 64 π. Χ.) καὶ κτῆμα τοῦ δήμου Ῥωμαίων ». Πλούταρχος ἐν βίῳ Πομπ. κρ. 39. Πρὸς Αἰπικανῶν Συριακῶν κρ. 70. Ἐπιστρέφων δὲ εἰς ἑλθὼν εἰς Ῥόδον, ἐθα ἐπισκέψθη τὸν ἐξ Ἀπαμείας τῆς Συρίας (Στραβ. γεωγρ. 14'. σελ. 633) Στωϊκὸν φιλόσοφον Ποσειδώνιον, οὗ ἡ φήμη ἦν μεγίστη τότε ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὅστις ἐγένετο τοῦ Κικέρωνος διδασκαλὸς ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ.

³) Decedens «καταρχόμενος, ἢ καταβαίνων ἐκ Συρίας» ὅπως καὶ οἱ Ἕλληνες λέγουσι

e Syria, audire voluisse Posidonium: sed quum audivisset, cum graviter esse ægrum, quod vehementer ejus artus laborarent¹; voluisse tamen nobilissimum philosophum visere. Quem ut vidisset, et salutavisset, honorificisque verbis prosecutus esset, molesteque se dixisset ferre, quod cum non posset audire; et ille: «Tu vero» inquit, «potes; nec committam, ut dolor corporis efficiat, ut frustra tantus vir ad me venerit». Itaque², narrabat, cum graviter et copiose de hoc ipso, «Nihil esse bonum, nisi quod honestum esset,» cubantem disputavisse: quumque quasi faces ei doloris admoverentur³, sæpe dixisse: «Nihil agis, dolor: quamvis sis molestus, numquam te esse confitebor malum⁴».

Ἀγαθότης τοῦ αὐτοκράτορος Τίτου.

Duo viri amplissimi ordinis⁵ quum adversus Titum Augu-

περὶ τῆς ἀπὸ τῆς ἡπείρου εἰς τὰς παραλίας ὁδοῦ, ὡς εἰς ταπεινότερους τόπους. Ὁ δ' ἐνεστώσ τιθέναι οὐχὶ ἀντὶ τοῦ ἐλλείποντος ἐν τῇ λατινικῇ ἀρίστου ἀλλὰ ἀντὶ τοῦ παρατακικοῦ τῆς μεταχῆς, καὶ σημαίνει τὴν συνέχειαν τῆς πορείας ἀπὸ Συρίας μέχρι Ρόδου καὶ Ῥώμης. Οὕτω λέγουσι adveniens ἐν ᾧ ἤρχετο, proficiscens, ἐν ᾧ ἐπορεύετο, ὅπως καὶ εἰ Ἕλληνας ἐν ὁμοίᾳ περιστάσει, διότι καὶ αὐτοὶ δὲν ἔχουσι παρατακικὸν ἐν τῇ μεταχῇ χρόνον. ¹) « Ὅτι βαρῶς ἀσθενεῖ, διότι ἔπαχε σφοδρῶς τὰ μέλη ».

²) Itaque=εἰτα καὶ εὐτω, τούτεστι κείμενος ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ πάσχω, ἐπραγματεύθη ἐμβριθῶς καὶ διεξοδικῶς περὶ αὐτοῦ τούτου, ὅτι οὐδὲν ἐστι καλόν, εἰ μὴ τὸ ἀγαθόν ». Περὶ τοῦ δόγματος τούτου τῶν Στωϊκῶν λαλεῖ ὁ Κικέρων ἐν τοῖς Παραδοξοῖς κρ. Α. καὶ ὁ Λαέρτιος Διογένης Ζ', 1, 101: « Λέγουσιν (οἱ Στωϊκοὶ) μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν εἶναι. Εἶναι δὲ τοῦτο ἀρετὴν καὶ τὸ μετέχον ἀρετῆς· ᾧ ἐστὶν ἴσον, τὸ πᾶν ἀγαθὸν καλὸν εἶναι » κ. ἔ. Ὁ τόνος τοῦ itaque κεῖται ἐπὶ τῆς παραληγοῦσης, διότι εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ ita καὶ τοῦ ἐγκλινομένου que, περὶ οὗ βλ. ἐπίτομον γραμμ. §. 3. Τὸ συμπερασματικὸν ὅμως itaque (ὅθεν, διὰ) εἶναι προπαροξύτονον, διότι θεωρεῖται ὡς ἀπλή λέξις, οὐχὶ ὡς σύνθετος. ³) « Ὅτι ὡσεὶ δάδες ἀλγυθόνος ἐπύρχοντο αὐτῷ » μεταφορικῶς ἀντὶ τοῦ, ὅτι σφοδρῶτα πόνους ἠσθάνετο. ⁴) Καὶ τοῦτο ἕτερον τῶν Στωϊκῶν δόγμα: διότι κακὸν κατ' αὐτοὺς ἦν μόνον τὸ αἰσχρὸν καὶ ἀρετῆς ἐστερημένον, πάντα δὲ τὰ λοιπὰ ἦσαν ἀδιάφορα. « Τῶν ὄντων κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς, λέγει ὁ Λαέρτιος ε. α., τὰ μὲν ἀγαθὰ εἶναι, τὰ δὲ κακὰ, τὰ δὲ οὐδέτερα » ἐν τοῖς οὐδέτεροις κατατάσσει ἐφεξῆς τὸν θάνατον, τὴν νόσον καὶ τὸν πόνον κ. ἄ. Τούτου ἕνεκα ὁ Ποσειδώνιος, καίτοι πάσχει δεινῶς, δὲν θέλει νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι ὁ πόνος εἶναι ἐκ τῶν κακῶν. Ἐκ τῶν Κικέρωνος Τουσκουλανῶν βιβλ. Β', §. 61.

⁵) Ἐκ τῆς ἐπιφανοσύνης τῆς τάξεως, τούτεστι τῆς τῶν Πατρικίων, εἰς ἣν λέγει ὅτι ἀνήκα

stum conjurassent¹, neque negare cogitatum scelus possent, monuit Titus, ut desisterent ab incepto: si quid desiderarent, promisit, se daturum: cursores suos confestim misit ad matrem alterius, ut ei anxiae de vita filii nuntiarent, illum saluum. Utrumque epulis secum accumbere voluit, et in eadem familiaritate, qua antea, habuit.

Μαθήματα τῶν Περσῶν παίδων.

Persæ liberos suos a quinto anno ad vigesimum² tria edocebant, equitare, sagittas arcu mittere³, vera loqui. Turpissimum apud eos habebatur, mentiri. Secundum mendacium turpitudini erat æs aliènum⁴: maxime, quod, qui ære alieno obstringitur, mendacio obnoxius esse soleat, et sæpissime verba pro re dare⁵. Justitiam quoque liberi Persarum edocebantur a pueritia. Nam quemadmodum pueri in Græcia in scholas itabant, litterarum liberaliumque artium⁶ discendarum causa: sic apud Persas pueri scholas frequentabant, ad accipiendam justitiæ disciplinam. Quam ut citius et certius discerent, non solum eorum animis præcepta justitiæ inculcabantur, sed do-

οὔτοι ὁ Σουητώνιος ἐν τῇ βίῳ τοῦ αὐτοκράτορος Τίτου κρ. 9, ἐνθα διηγεῖται τὸ γεγονός τοῦτο. ¹) Ὁ Σουητώνιος λέγει ὅτι συνώμοσαν νὰ καταλάβωσι τὴν ἡγεμονίαν (Principatum). Αὐγουστος δὲ καλεῖται καὶ οὗτος ὁ αὐτοκράτωρ, καθ' ἃ εἰπομεν ἀνωτέρω ἐν σερμ. 1. σελ. 19 καὶ 78. ²) α ἂπὸ τοῦ πέμπτου μέχρι τοῦ εἰκοστοῦ τῆς ἡλικίας ἔτους « παραλείπεται τὸ αἰτατις, ὅπερ πολλὰκις προσθέτουσιν εἰς τοιοῦτους χρονικοὺς διορισμοὺς.

³) Τὸ τοξείειν. ⁴) Μετὰ τὸ ψεῦδος αἰσχρὸν παρ' αὐτοῖς ἦν τὸ ξένον ἀργύριον, ἧτοι τὸ ἄλλοις ὀφείλειν χρήματα. Aes λέγεται ὁ χαλκὸς καὶ πᾶν ἄλλο μέταλλον, ἐκτὸς χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. Ἐπειδὴ δὲ τὰ πρῶτα τῶν Ῥωμαίων νομίσματα, ὡς καὶ τῶν λοιπῶν Ἰταλῶν, ἐγένοντο ἐκ χαλκοῦ, διὰ τοῦτο μετωνομικῶς σημαίνει ἡ λέξις aes, νόμισμα, καὶ aes alienum χρήματα ἀλλότρια, τὰ εἰς ἕτερον ὀφειλόμενα. Ὄθεν ἡ ἐπομένη φράσις aes alieno obstringere δηλοῖ, ὑπὸ δανείων ἢ χρεῶν πιεζεσθαι. ⁵) α Λόγους ἢ ψεῦδη ἀντὶ πραγμάτων διδόναι». ⁶) Τρία ἦσαν ὅσα ἐδιδάσκοντο μέχρι τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου οἱ Ἕλληνες· γράμματα (litteræ), ἧτοι γραφὴ καὶ ἀνάγνωσις καὶ ἀριθμησις, μουσικὴ, καὶ γυμναστικὴ. Εἰς ταῦτα ὅμως προσετέθη ἐφεξῆς ἡ ῥητορικὴ καὶ φιλοσοφία καὶ ποίησις, ἅπερ οἱ Ῥωμαῖοι πάντα γενικῶ ὀνόματι artes liberales, ἐλευθερίους τέχνας ἢ μαθήματα τῶν ἐλευθέρων, ἐκάλεσαν. Ἐξέτειναν ὅμως ἐφεξῆς ἔτι πλέον τὸν κύκλον τούτων τῆς ἐγκυκλίου παιδείας.

cebantur etiam justas ferre sententias de iis, quæ inter ipsos exoriebantur, controversiis, et legitimas pro cujusque delicti modo pœnas constituere. Itaque bonam diei partem¹ impendebant publici justitiæ præceptores audiendis dijudicandisque puerorum disceptationibus.

Ξενοφῶν καὶ Σωκράτης.

Xenophontem in angiportu obviam habuit Socrates. Quumque videret adolescentem vultu specioso admodum et verecundo, porrecto baculo vetuit, ne præteriret. Ut constitit, interrogavit eum Socrates, ubinam venderentur, quæ essent necessaria variis usibus civium? Ad quæ quum expedite respondisset Xenophon, percontatus est, ubinam boni ac probi homines fierent? Id vero nescire se, quum responderet adolescens: Sequere igitur me, inquit Socrates, et disce. Ex eo tempore Xenophon cœpit esse Socrætis auditor, et bonus probusque factus est².

Θάνατος Ἀρχιμήδους.

Captis Syracusis, quas Archimedes machinationibus suis mirificis diu defenderat, Marcellus³, Imperator Romanus, gra-

¹) Bonam partem α ἱκανὸν τῆς ἡμέρας μέρος οἱ τῆς δικαιοσύνης δημόσιοι διδάσκαλοι διατελοῦσιν ἀποραζόμενοι καὶ δικάζοντες τὰς τῶν παιδῶν διαφορὰς καὶ ἀμφισβητήσεις ». Πλείω περὶ τούτων λέγει ὁ Ξενοφῶν ἐν Κύρου Παιδείᾳ Α'. κρ. 2.

²) Διογένης Λαέρτιος (Β', 2, 48) ἐν βίῳ Ξενοφῶντος· « Ξενοφῶντα ἐν στενωπῷ φασιν ἀπαντήσαντα Σωκράτει, διατείνει τὴν βακτηρίαν καὶ κωλύειν παρῖναί, πυνθανόμενον ποῦ πιπράσκοντο τῶν προσφερομένων ἕκαστον ἀποκριναμένου δὲ, πάλιν πυθίσθαι· Ποῦ δὲ καλοὶ κἀγαθοὶ γίνονται ἄνθρωποι; Ἀπορήσαντος δὲ, ἔπου τοίνυν, φάναι, καὶ μάνθανε. Καὶ τούντεῦθεν ἀκρατῆς Σωκράτους ἦν ».

³) Ὁ Μάρκος Κλαύδιος Μάρκελλος, ὕπατος τὸ 214 π. Χ., σταλεὶς εἰς Σικελίαν ἐπὶ τοῦ δευτέρου Φοινικῷ πολέμου, καὶ πολιορκήσας ἐπὶ δύο ὅλα ἔτη τὰς Συρακούσας, ἃς ὑπερκαπίετο ὁ Ἀρχιμήδης διὰ τῶν μηχανῶν αὐτοῦ, ἐκυρίευσεν τέλος αὐτὰς τὸ 212 π. Χ. μετὰ γενναίαν καὶ ἰσχυρὰν ἀντίστασιν. Ἐν τῇ ἀλώσει τῆς πόλεως ἐφρονέυθη καὶ ὁ Ἀρχιμήδης, οὗ τινος τὸν θάνατον ἐθρήνησε καὶ αὐτὸς ὁ Μάρκελλος κατὰ Πλούταρχον ἐν βίῳ Μαρκελλίου κρ. 19. α Μάλιστα τὸ Ἀρχιμήδους πάθος ἠνίασε Μάρκελλον. Ἐτυχε μὲν γὰρ αὐτὸς τε καθ' ἑαυτὸν ἀνασκοπῶν ἐπὶ διαγράμματος· καὶ τῇ θεωρίᾳ δεδωκῶς ἅμα τὴν τε

vissime edixit, ne quis Archimedi vim faceret. At is dum, animo et oculis in terram defixis, formas in pulvere describit, militi Romano, qui praedandi causa in domum irruperat, stricteoque gladio, quisnam esset? interrogabat, propter nimium ardorem studii nihil respondet, nisi hoc: «Noli turbare circulos meos». A milite igitur, ignaro quis esset, interficitur.

Ῥωμότης Ῥωμαίου δεσπότου.

Quis non Vedium Pollionem oderit, quod murænas sanguine humano saginabat, et servos, si quid offenderent, in vivarium abjici jubebat¹? O hominem mille mortibus dignum²? Quum aliquando apud eum cænaret Augustus, fregerat unus ex servis³ ejus vas crystallinum. Rapi eum ad mortem Vedius jussit, et objici murænis, quas ingentes in piscina continebat. Evasit e manibus puer, et confūgit ad Cæsaris pedes, nihil aliud petiturus⁴, quam ut aliter periret, nec esca piscium fieret. Motus est novo crudelitatis genere Cæsar, et illum qui-

διάνειαν καὶ τὴν πρόσωπον, οὐ προήθετο τὴν καταδρομὴν τῶν Ῥωμαίων, οὐδὲ τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως. Ἄφνω δ' ἐπιστάτος αὐτῇ στρατιωτῶν καὶ κελεύοντος ἀκολουθεῖν πρὸς Μάρκελλον, οὐκ ἐβούλετο, πρὶν ἢ τελῆσαι τὸ πρόβλημα καὶ καταστῆσαι πρὸς τὴν ἀπόδειξιν· ὃ δὲ ὀργισθεὶς καὶ σπασάμενος τὸ ξίφος, ἀνείλεν αὐτόν.»

¹) Ἡ τρυφή καὶ πολυτέλεια τῶν Ῥωμαίων ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Σύλλα, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων, ὑπερβαίνει πᾶσαν πίστιν. Οὐ μόνον οἰκίας καὶ ἐπαύλεις πολλῶν ἑκατομμυρίων δραχμῶν εἶχον ἐν Ῥώμῃ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἰταλίας οἱ κομψότεροι, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς λοιπῆς διαίτης ἦσαν πολυτελέστατα. Πτηνὰ καὶ ἰχθύς ἐκόμιζον ἐν τῶν ἀποτάτω μερῶν τῆς ἡπείρου καὶ μεσογείου καὶ ἔτρεφον ἵνα ἐχῶσιν αὐτὰ πρόσφατα εἰς τὰ δεῖπνά των. Ἐπὶ τούτῳ δὲ κατεσκευάζον ὀρνιθῶνας καὶ ἰχθυοτροφεῖα τεχνητὰ ἐν ταῖς ἰδίαις οἰκίαις καὶ ἐπαύλεσι. Τοιοῦτον ἰχθυοτροφεῖον (vivarium) εἶχε καὶ ὁ Πολλίων οὗτος, ἕστις ἠρέσκετο νὰ τρέφῃ τοὺς ἰχθύς του· μὲ ἀνθρώπινον αἷμα. Ἡ θηριωδία τῶν Ῥωμαίων ἰσχυρῶν καὶ μάλιστα πρὸς τοὺς ἰδίους δούλους ἦτο οὐχὶ σπάνιον· ἐπειδὴ οἱ συχνοὶ πόλεμοι καὶ αἱ ἐν ταῖς ἀμφιθεάτραις σφαγαὶ χιλιάδων δούλων καὶ ἄλλων ἀτυχῶν ἀνθρώπων εἶχον ἀπολιώσει τὴν καρδίαν αὐτῶν πρὸς πᾶν φιλανθρωπίας αἰσθημα.

²) Ὅρα περὶ τῆς αἰτιατικῆς ταύτης μετὰ τοῦ ἐπιφωνήματος ο ἐπίτομον γραμμ. §. 140. διεξοδικῶν §. 236. ³) Οἱ Ῥωμαῖοι, ὡς καὶ οἱ Ἕλληνες, εἶχον πολλοὺς δούλους ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ ἐν τοῖς κτήμασιν, ὧν ἕκαστος ἐξετέλει ἴδιον ἔργον. Ἦσαν δὲ οὗτοι ἢ αἰχμάλωτοι ἢ ὄντηοι ἢ καὶ οἰκογενεῖς. ⁴) Τελικὴ μετοχὴ, αἰτήσων, ἀναλυομένη εἰς ὑποτακτικὴν μετὰ τοῦ με.

dem¹ mitti, crystallina autem omnia coram se frangi jussit, complerique piscinam.

Προκοπή εἰς τὴν ἀρετήν.

Quotidie ad rationem reddendam vocandus est animus. Faciebat hoc Sextius, ut, consummato die, quum se ad nocturnam quietem recepisset, interrogaret se ipsum: «Quod hodie malum tuum sanasti? cui vitio obstitisti? qua parte melior es?» Quid pulchrius hac consuetudine, excutiendi totum diem²?

Ἡλιακῆς ἐκλείψεως ἐξήγησις.

Pericles, cum classe Atheniensium ad bellum profecturus, trirēmē jam conscenderat, quum sol forte defecit. Quumque tenebræ cælo obductæ essent, terror, ut magno prodigio oblato, incessit omnes. Pericles autem, gubernatorem trepidum ac stupentem cernens, chlamydem objecit oculis eius, et ita tectum interrogavit, numquid horrendi id esset, aut calamitatem aliquam portenderet? Negavit ille. Tum Pericles: Quid, inquit, inter hoc et illud interest, nisi quod illud, quod cælum caligine texit, chlamyde grandius est³.

Εἰλικρινῆς ὁμολογία ἐχθροῦ.

Aeschines orator quum cecisset Athenis et se Rhodum con-

¹) Βλέπε ἀνωτέρω περὶ τῆς ἀντιθέσεως τῶν διὰ τοῦ quidem καὶ autem προτάσεως σημ. 1. σελ. 83. ²) Καὶ ὁ Πυθαγόρας παρήνει τοὺς μαθητὰς, νὰ ἐρωτῶσιν ἐκάστοτε ἑαυτοὺς, Πῆ παρέβην; Τί δ' ἔρεξα; Τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη; κατὰ Διογένην τὸν Λαέρτιον Η, 1, 22. ³) Ἡ ἐκλείψις αὕτη ἐγένετο τὸ 431 π. Χ. ἐν ἀρχῇ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἔτι διαρκούσης τῆς λοιμικῆς νόσου ἐν Ἀθήναις κατὰ Θεουκιδίδην Β', 28. Ὁ δὲ Πλούταρχος ἐν βίῳ Περικλέους κφ. 35. λέγει, ὅτε ὁ Περικλῆς, πληρώσας 150 ναῦς, ἐμελλε νὰ ἐκπλεύσῃ ἐκ τοῦ Πειραιῶς κατὰ τῆς Ἐπίδαυρου, καὶ εἶχεν ἤδη ἀναβῆ ἐπὶ τὴν ἰδίαν τριήρη πρὸς ἐκπλοῦν, « τὸν μὲν ἥλιον ἐκλιπεῖν συνέβη καὶ γενέσθαι σκότος, ἐκπλαγῆναι δὲ πάντας ὡς πρὸς μέγα σημεῖον. Ὁρῶν οὖν ὁ Περικλῆς περίφοβον τὸν κυβερνήτην καὶ διττορημένον, ἀνέσχε τὴν χλαμύδα πρὸ τῆς ὄψεως αὐτοῦ καὶ παρακαλύψας, ἠρώτησε, μή τι δεινὸν ἢ δεινοῦ τινος οἴεται σημεῖον; ὃς δ' οὐκ ἔφη· Τί οὖν, εἶπεν ἐκεῖνο τούτου διαφέρει, πλην ὅτι μᾶζόν τι τῆς χλαμύδος ἐστὶ τὸ πεποικίως τὴν ἐπισκοτασμόν; »

tulisset, rogatus a Rhodiis, legisse fertur orationem illam egregiam, quam in Ctesiphontem contra Demosthenem dixerat. Quæ perlecta, petitum est ab eo postridie, ut legeret illam etiam, quæ erat contra a Demosthene pro Ctesiphonte edicta. Quam quam suavissima et maxima voce legisset, admirantibus: Quanto, inquit, magis admiraremini, si audissetis ipsum!

Ἐκ τῆς φιλοσοφίας ὠφέλεια.

Stilponem, Megareum philosophum², acutum sane hominem et probatum temporibus illis accepimus. Hunc scribunt ipsius familiares, et ebriosum et mulierosum fuisse: neque hoc scribunt vituperantes, sed potius ad laudem. Vitiosam enim naturam ab eo sic edomitam et compressam esse doctrina, ut nemo unquam vinolentum illum, nemo in eo libidinis vestigium viderit. Quid? Socratem nonne legimus, quemadmodum notarit Zopyrus, physiognomon, qui se profitebatur hominum mores naturasque ex corpore, oculis, vultu, fronte pernoscere? Stupidum esse Socratem dixit et bardum, quod jugula concava non haberet: addidit etiam, mulierosum: in quo Alcibiades cachinnum dicitur sustulisse. Derisus quoque est a ceteris, qui illa in Socrate vitia non agnoscerent: ab ipso autem Socrate sublevatus, qui: «Non errat,» respondit; «talis enim natura essem, nisi naturam philosophiæ superassem». Hæc ex naturalibus causis vitia nasci possunt: extirpari au-

¹) Ἐκ τῶν Κικέρωνος περὶ ῥήτορος Γ', §. 213. Τὸ 330 π. Χ. ἐγένετο ἡ περὶ στεφάνου δίκη τοῦ Δημοσθένους καὶ Αἰσχίνου, ἐν ἣ ἠττηθεὶς ὁ Αἰσχίνης, καὶ μὴ δυνάμενος ἀποτίσαι τὴν πεινὴν, ἀπέπλευσεν εἰς Ῥόδον καὶ τὴν Ἰωνίαν, ὅπου σοφιστεύων κατεδίωξε τὸ 314 π. Χ. κατὰ Πλούταρχον ἐν βίῳ Δημοσθένους κρ. 24. Τὸ ἐνταῦθα ὑπὸ Κικέρωνος λεγόμενον διηγεῖται ὀλίγον διαφόρως ὁ τὸν βίον Αἰσχίνου γραφῆς Πευδοπλουτάρχου. « Αἰσχίνης εἰς Ῥόδον ἀπάρας καὶ σχολὴν καταστασάμενος ἐδίδασκε (τὴν ῥητορικὴν). Ἀνέγνω τε τοῖς Ῥόδιοις τὸν κατὰ Κτησιφώντος λόγον, ἐπιδεικνύμενος θαυμαζόντων δὲ πάντων, εἰ ταῦτα εἰπὼν ἠττήθη. Οὐκ ἂν, ἔφη, θαυμάζετε, Ῥόδιοι, εἰ πρὸς ταῦτα Δημοσθένης λέγοντος ἠκούσατε ». Πρῶ. Βαλλ. Μάξιμ. Η. 10.

²) Βλέπε ἀνωτέρω σημ. ὁ. σελ. 35.

tem et funditus tolli, ut is ipse, qui ad ea propensus fuerit, a tantis vitiis avocetur, non est id positum in naturalibus causis, sed in voluntate, studio, disciplina.

Ἐρις περὶ ὄνου σχιᾶς.

Demosthenes quum aliquando quendam in causa capitali¹ defenderet, ac iudices videret parum attentos: Paulisper, inquit, aures mihi præbete, rem narraturo novam atque auditu jucundam. Ad quæ verba quum illi jam aures arrexissent: Adolescens, inquit, quispiam asinum conduxerat, quo Athenis Megæra profecturus uteretur². In itinere autem quum æstus meridianus ingravesceret, neque esset umbraculum, quo solis ardorem defenderet, depositis clitellis, sub asino sedens, umbra ejus semet obtegebat. Id vero agaso vetabat, hominem inde depellens, atque clamans, asinum esse locatum³, non umbram asini. Alter e diverso contendebat, etiam umbram asini sibi esse conductam. Atque ea rixa adeo inter eos exarsit, ut etiam ad manus venerint. Tandem in jus ambulans⁴. Hæc locutus Demosthenes, ubi vidisset iudices diligenter auscultantes, repente cœpit a suggestu descendere. Tum revocatus a iudicibus rogatusque, ut reliquam fabulam pergeret enarrare: Quid? inquit, de asini umbra libet audire? viri causam, de vita periclitantis, audire gravamini⁵?

¹) « Ἐν δίκῃ, ἐν ἣ ἐπρόκειτο περὶ τῆς ζωῆς ἀνθρώπου ». Caput ἐν μεταφορικῇ σημασίᾳ δηλοῖ τὴν ζωὴν, ὡς ἐνταῦθα· ἐτι δὲ τὴν πολιτικὴν ζωὴν ἢ τὰ πολιτικὰ δίκαια Ῥωμαίου πολίτου, ὧν ἡ ἀπώλεια λέγεται: capitis diminutio maxima, media, minima, ἐὰν αὕτη ἀφορᾷ πάντα, τινὰ, ἢ ὀλίγα· μόνον δίκαια. ²) « ἵνα μεταχειρισθῇ αὐτὸν μέλων ἀπ' Ἀθηῶν εἰς Μεγάρα ἀπελθεῖν ». ³) Locare σημαίνει μισθῶ. Λέγουσι δὲ locare ἐπὶ οἰκίας, ἀγροῦ, ζώου καὶ παντὸς ἄλλου, ὅπερ ἐπὶ μισθῷ χορηγεῖται ἐπὶ τινὰ χρόνον ἑτέρῳ τινί· περὶ τούτου δὲ conduco, μισθοῦμαι· ἔθεν conducti εἰσὶν οἱ ἐπὶ μισθῷ δουλεύοντες τινί. ⁴) « Ἀπέρχονται εἰς τὸ δικαστήριον ».

⁵) Ὁ Ψευδοπλούταρχος ἐν βίῃ Δημοσθένους περὶ τὰ τέλη. « Λέγειν ποτὲ καλυόμενος ὑπ' Ἀθηναίων ἐν ἐκκλησίᾳ, βραχὺν, ἔφη, βούλεσθαι πρὸς αὐτοὺς εἰπεῖν, τῶν δὲ σιωπήσαντων· Νεανίας, εἶπε, θέρουσ' ὄρα ἐμισθώσατο ἐξ ἄστεος ὄνον Μεγάραδι· μερούσης δὲ τῆς ἡμέρας, καὶ σφοδρῶς φλέγοντος τοῦ ἡλίου, ἐκάτερος αὐτῶν ἐβούλετο ὑποδύεσθαι ὑπὸ

Περὶ γάμου.

Solon quum Miletum venisset ad Thaletem¹, mirum sibi videri dixit, quod uxorem ille non duxisset, nec liberos relinqueret. Nihil tum Thales respondit, sed paulo post peregrinum quendam subornavit, qui se nuper Athenis advenisse simularet. Quarente Solone, num quid in ea urbe novi? Homo, nihil aliud contigisse, respondit, nisi quod adolescentem quendam efferri vidisset, cujus funus tota ferè civitas prosecuta esset. Erat quippe, inquit, ut ferebant, filius viri, inter cives virtute præcellentis, et jam dudum ab urbe absentis. O infortunatum parentem! exclāmat Solon. Ceterum dic, inquit, quodnam ejus nomen ferebant? Audivi equidem, respondit ille, sed excidit mihi. Hoc tantum memini, multum habitum esse sermonem de illius viri sapientia et justitia. Solon, cujus metus ad singulas peregrini responsiones magis magisque crescebat, turbatus animo atque anxius quæsit: num-

τὴν σκιάν· ἔργον δ' ἀλλήλους, ὁ μὲν μεμισθωκένας τὸν ὄνον, οὐ τὴν σκιάν, λέγων· ὁ δὲ μεμισθωμένος, τὴν πᾶσαν ἔξειν ἐξουσίαν. Καὶ ταῦτ' εἰπὼν, ἀπέη. Τῶν δ' Ἀθηναίων ἐπισχόντων καὶ δευμένων πέρας ἐπιθεῖναι τῷ λόγῳ. Εἶθ' ὑπὲρ μὲν ὄνου σκιᾶς, ἔφη, βούλεσθαι ἀκούειν, λέγοντος δὲ ὑπὲρ σπουδαίων πραγμάτων οὐ βούλεσθε; »

¹) Πλούταρχος ἐν βίῳ Σόλωνος κρ. 6. « Πρὸς Θαλῆν δ' εἰς Μίλητον ἔλθόντα τὸν Σόλωνα, θαυμάζειν, ὅτι γάμου καὶ παιδοποιίας τὸ παράπαν ἠμέληκε. Καὶ τὸν Θαλῆν τότε μὲν σιωπῆσαι, διαλιπόντα δ' ὀλίγας ἡμέρας, ἄνδρα παρασκευάσαι ξένον, ἀρτίως ἦκειν φάσκοντα δεκαταῖον ἐξ Ἀθηνῶν. Πυθομένου δὲ τοῦ Σόλωνος, εἰ δὴ τι καινὸν ἐν ταῖς Ἀθῆναις, διδιδραγμένον ἂν χρὴ λέγειν τὸν ἄνθρωπον, οὐδὲν εἰπεῖν ἕτερον, εἰ μὴ νῆ Δία νεανίσκου τινὸς ἦν ἔκφορᾶ, καὶ προὔπεμπεν ἡ πόλις. Ἦν γὰρ υἱὸς, ὡς ἔφασαν, ἄνδρὸς ἐνδόξου καὶ πρωτεύοντος ἀρετῆ τῶν πολιτῶν· οὐ παρῆν δὲ, ἀλλ' ἀποδημεῖν ἔφασαν αὐτὸν ἤδη πολλὴν χρόνον. Ἔς δυστοχῆς ἐκείνος, φάναι τὸν Σόλωνα. Τίνα δὲ ὀνομάζον αὐτόν; Ἦκουσα, φάναι, τοῦνομα τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' οὐ μνημονεύω· πλὴν ὅτι πολλὸς λόγος ἦν αὐτοῦ σοφίας καὶ δικαιοσύνης. Οὕτω δὲ καθ' ἑκάστην ἀπόκρισιν τῷ ἄνθρωπῳ φῶβῳ προσαγόμενον τὸν Σόλωνα, καὶ τέλος ἤδη συντεταραγμένον, αὐτὸν υποβάλλειν τοῦνομα τῷ ξένῳ, πυνθανόμενον μὴ Σόλωνος ὁ τεθνηκὼς υἱὸς ὀνομάζετο. Φήσαντος δὲ τοῦ ἀνθρώπου, τὸν μὲν ὀρμηῆσαι παίειν τὴν κεφαλὴν, καὶ τᾶλλα ποιεῖν καὶ λέγειν, ἃ συμβαίνει τοῖς περιπαθοῦσι. Τὸν δὲ Θαλῆν ἐπιλαβόμενον αὐτοῦ καὶ γελᾶσαντα. Ταῦτά τοι, φάναι, ὦ Σόλων, ἐμὲ γάμου καὶ παιδοποιίας ἀρίστησιν, ἃ καὶ σε κατερεῖπει· τὸν ἐρρωμένιστατον. Ἀλλὰ θάρρει· τῶν λόγων ἕνεκα τούτων· οὐ γὰρ εἰσιν ἀλλοθεῖς ».

quid ille fato functus adolescens Solonis filius diceretur? Quod ita esse, respondente illo, cœpit Solon caput cædere, aliaque et facere et dicere, quæ solent magno mœrore oppressi. Tum ridens Thales, qui aderat: Hæc me, inquit, o Solon, a ducenda uxore et gignendis liberis absterruerunt, quæ te etiam, fortissimi animi virum, nunc frangunt. Te vero nihil hic nuntius moveat: Hæc enim omnia ficta sunt.

Ῥηγύλου ὀλιγάρχεια καὶ ἀφέλεια.

Attilius Regulus¹, primi Punici belli gloria, quum in Africa Carthaginis opes crebris victoriis contunderet, ac prorogatum sibi ob res bene gestas in proximum annum imperium cognovisset²: Consulibus scripsit, villicum in agello, quem septem jugerum³ habebat, mortuum esse, occasionemque nactum mercenarium, amoto inde rustico instrumento⁴, discessisse. Ideoque petere se, ut sibi successor mitteretur, ne deserto agro deesset, unde uxor ac liberi sui alerentur. Quæ postquam senatus a Consulibus accepit⁵, et agrum Attilii illico colendum locari, et alimenta conjugi ac liberis præberi, resque, quas amiserat, redimi publice jussit⁶.

¹) Περὶ τοῦ Ῥηγύλου τούτου βλέπε ἀνωτέρω σημ. 2. σελ. 76, ἐνθα καὶ περὶ τοῦ πρώτου Φοινικοῦ ἢ Καρχηδονικοῦ πολέμου.

²) Ἄρασαι αἱ τῆς Ῥώμης ἀρχαὶ ἦσαν ἐνιαύσιοι καὶ ἄμισθοι, ὡσαύτως καὶ αἱ στρατηγίαι, παρελθόντος δὲ τοῦ ἔτους ἐξελέγοντο ἄλλοι· ἐνίοτε ὅμως, ἀλλὰ σπανίως, παρετίετο ἢ τῶν προτέρων ἀρχὴ ἐπὶ τινα ἐτι χρόνον.

³) Jugerum, πλῆθρον, ἐν τῷ ἐνικῷ ἀριθμῷ κλίνεται συνθῆσι κατὰ τὴν ὅ, ἐν δὲ τῷ πληθυντικῷ κατὰ τὴν γ' κλίσειν. βλ. ἐπίτομον γραμμ. §. 23. εἶναι δὲ τοῦτο μέτρον γῆς τὸ μὲν πλάτος 120, τὸ δὲ μῆκος 240 πόδας. Τοσοῦτον μικρὰ καὶ ὀλίγα ἦσαν τὰ κτήματα τῶν ἀρχαιότερων Ῥωμαίων, ὧν τὰ μόνὰ ἔργα ἦσαν ἡ γεωργία, ἢ τῆς πόλεως κυβέρνησις καὶ ὁ πόλεμος. Ἀπὸ τοῦ ἀρότρου ἐλάμβανον τοὺς ἀνδρας καὶ ἀνεδείκνυσαν αὐτοὺς δικτάτορας καὶ ὑπάτους, ὡς τὸν περίφημον Κιχινάτον τὸ 458 π. Χ. καὶ πολλοὺς ἄλλους. Ἀπὸ τοῦ 100 π. Χ. ὅμως ἐξηχερίωθησαν καὶ ἐγένοντο τοιοῦτοι, αἵους εἶδομεν αὐτοὺς ἀνωτέρω ἐν σημ. 1. σελ. 90. ⁴) α Ἀρπάσας ἐντεῦθεν τὸ γεωργικὸν ἐργαλεῖον (ἴσως τὸ ἀρότρον ἢ τι ἄλλο τοιοῦτο) ἀπῆλθεν. ⁵) Πρὸς τοὺς ὑπάτους, ὡς εἰς τὴν ἀνωτάτην διοικητικὴν ἀρχὴν, ἀνεφέροντο οἱ στρατηγοί, οὗτοι δὲ ἀνήγγειλον τὰς αἰτήσεις εἰς τὴν Γερουσίαν, ἥτις ἀπεφάσιζε κατὰ τὸ αὐτῆ δοκοῦν. ⁶) Subero λέγουσιν

Ἀπάτη τοῦ φιλοδόξου Κικέρωνος.

Ambitio Ciceronis, ex Sicilia redeuntis¹, quam fuerit decepta, ipse refert. Sic tum existimabam inquit, nihil homines aliud Romæ, nisi de quaestura mea, loquit. Frumenti in summa caritate maximum numerum miseram: negotiatoribus² comis, mercatoribus justus, municipibus³ liberalis, sociis abstinens, omnibus eram visus in omni officio diligentissimus. Excogitati quidam erant a Siculis honores inauditi. Itaque hac spe decedebam, ut mihi populum Romanum ultro omnia delaturum putarem⁴. At ego, quum casu diebus iis, itineris faciendi causa, decedens e provincia, Puteolos⁵ forte venissem, quum plurimi et lautissimi solent esse in iis locis: concidipræne, quum ex me quidam quaesisset, «quo die Roma exissem, et numquid in ea esset novi?» Cui quum respondissem, me e provincia decedere: «etiam mehercules,» inquit, «ut opinor, ex Africa». Huic ego jam stomachans fastidiose, «imo ex Sicilia,» inquam⁶. Tum quidam, quasi qui omnia sciret, «quid?

ἀέποτε περὶ τῶν τῆς Γερουσίας ἀπεφάσεων, περὶ δὲ τῶν τοῦ δήμου scire: οἷον Jussit Senatus, scivit Populus. ¹) Ὁ Μάρκος Τύλλιος Κικέρων, περὶ οὗ βλέπε ἀνωτέρω σημ. 2. σελ. 35, ἐστάλη ταμίης (Quæstor) εἰς Σικελίαν τὸ 73 π. Χ. ἢ τὸ 31 ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἐνθα ἐκυβέρνησε δικαιοτάτα τοὺς Σικελούς, καὶ πολλοὺς τῶν Ῥωμαίων περιεποίησεν. Προπαρασκευάζων τὸ μέλλον πολιτικὸν στάδιόν του, ἔπεμψεν ἐκ Σικελίας μεγάλην ποσότητα σίτου εἰς Ῥώμην, ἵνα διανεμηθῇ δωρεὰν εἰς τοὺς πολίτας, ὧν τὰς ψήφους ἐμελλε νὰ αἰτήσῃ ἐφεξῆς πρὸς ὑψηλοτέρας ἀρχάς. Ἐνόμιζε δὲ, ὅτι διὰ τῆς δωρεᾶς ταύτης ἤθελε γένηε γνωστότατος, καὶ ὁ Ῥωμαῖος λαὸς ἤθελε λαλεῖ μόνον περὶ αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς ταμειίας του (quaestura). Ἀλλὰ ταχέως εἶδε πόσον ματαία ἦτο ἡ ἐλπίς αὐτῆ. ²) Negotiatores εἰσὶν οἱ μεγαλέμποροι, οἱ διὰ μεγάλων ποσοτήτων ἐμπορευόμενοι. Mercatores δὲ τὸναντίον οἱ ἔμποροι, οἱ μεταπράττει, ἐντιμότεροι καὶ ἀνώτεροι τῶν cauponēs, καπηλῶν. ³) Municipēs εἰσὶν οἱ τῶν ἰταλικῶν πόλεων κάτοικοι, εἰς οὓς οἱ Ῥωμαῖοι παρέσχον πολίτου Ῥωμαίου δίκαια· ὅθεν καὶ τὰς τοιαύτας πόλεις municipia, ἰσπολίτιδας, καλοῦσιν. Ἦσαν ἕμως καὶ αὗται διάφοροι κατὰ τὸ ποσὸν τῶν χρηρηθέντων αὐτοῖς δικαίων. ⁴) «Ὅθεν ἀπαρχίμην ἐκ τῆς Σικελίας ἐπὶ τῇ ἐλπίδι, ὅτι ὁ Ῥωμαῖος δῆμος αὐτεπάγγελτος χρηρηθήσει μοι πάσας τὰς τιμὰς.»

⁵) Ἡ παρ' Ἑλλήνων Δικαιορχία καλουμένη, πόλις ἐν Καμπανίᾳ κατὰ Στράβωνα βιβλ. Ε. σ. 243. ⁶) «Εἰς τοῦτον ἐγὼ, δυσκασαχετῶν ἦδη, αὐτὸ μὴ ἀλλ' ἐκ Σικελίας» εἶπον ὑπεροπτικῶς.»

tu nescis,» inquit, «hunc Syracensis quæstōrem fuisse?» Quid multa? destiti stomachari, et me unum ex iis feci, qui ad a-
gvas venissent¹.

Φροντίς τοῦ Ἀρείου Πάγου περὶ τῶν ἡθῶν.

Athenis erat sanctissimum et severissimum consilium², A-
reopagus. Ne autem reorum miserando adspectu hi iudices
commoverentur, ipsa nocte, nullis admotis luminibus, iudicia
exercebant³, summoque silentio sententias, tabellis inscriptas,
dabant, ita ut alter alterius sententiam ignoraret. Hi Areopa-
gītæ damnaverunt aliquando puerum, qui coturnicum oculos
eruerat, iudicantes⁴, id signum esse perniciosissimæ mentis,
multisque malo futuræ, si adolevisset. Ab iisdem diligentis-
sime inquiri solebat, quid quisque Atheniensium ageret, aut
quonam quæstu sustentaret vitam, ut homines honeste vive-
rent, memores, vitæ rationem esse reddendam⁵.

¹) Ἐκ τοῦ Κικέρωνος ὑπὲρ Πλαγκίου λόγου §. 64. Καὶ ὁ Πλούταρχος ἐν βίῳ Κικέρωνος κη. 6. τὰ αὐτὰ σχεδὸν λέγει· « Ἀποδειχθεὶς δὲ ταμίας ἐν σιτοδείᾳ, καὶ λαθρῶν Σικελίαν, ἠνώχλησε τοῖς ἀνθρώποις ἐν ἀρχῇ, οἷτον εἰς Ῥώμην ἀποστέλλειν ἀναγκαζομένους . . . Ἐπὶ τούτοις μέγα φρονῶν, εἰς Ῥώμην βαδίζων, γελοῖόν τι παθεῖν φησι. Συντυχὼν γὰρ ἀνδρὶ τῶν ἐπιφανῶν, φίλῳ δοκοῦντι, περὶ Καμπανίαν, ἐρέσθαι τίνα δὴ τῶν πεπραγμένων ὑπ' αὐτοῦ λόγον ἔχουσι Ῥωμαῖοι, καὶ τί φρονούσιν· ὡς ὀνόματος καὶ δόξης τῶν πεπραγμένων αὐτῷ τὴν πόλιν ἄπασαν ἐμπεπληκώς. Τὸν δ' εἰπεῖν « Πού γὰρ ἦς, ὦ Κικέρων, τὸν χρόνον τούτον; » Τότε μὲν οὖν ἐξαθυμῆσαι παντάπασιν . . . Ἰστέρον δὲ λογιζομὸν ἑαυτῷ διδοῦς, πολλὴ τῆς φοροτιμίας ὑπέβλεπεν, ὡς πρὸς ἀόριστον πρᾶγμα τὴν δόξαν ἀμιλλόμενος, καὶ πέρας οὐκ ἐφικτὸν ἔχουσαν ».

²) « Ἱερωτάτων καὶ αὐστηρότατων συνέδριον, ὁ Ἄρειος Πάγος ». Καὶ ὁ Εὐνοφῶν ἀπομν. Γ', §, 20 καλεῖ τὸ συνέδριον τούτο, νομιμώτατον, σεμνιώτατον, δικαιοτάτων· διότι ἦν οὐ μόνον τὸ ἀρχαιότατον (ἐπειδὴ ἐλέγετο ὅτι ἐδικάσθησαν ἐν αὐτῷ ὁ Ποσειδῶν καὶ Ἄρης, αἱ Ἑρινύες καὶ ὁ Ὀρέστης καὶ ἄλλοι), ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνώτατον καὶ δικαιοτάτων τῶν ἐν Ἀθήναις δικαστηρίων, οὗ δικασταὶ ἦσαν οἱ δοκιμώτεροι τῶν ἐνικουσίων ἐννέα ἀρχόντων.

³) « ἵνα μὴ οἱ δικασταὶ κινήθωσι διὰ τῆς ὕψεως εἰς οἶκτον ὑπὲρ τῶν κατηγορουμένων, ἐδίκαζον ἐν καιρῷ νυκτὸς καὶ ἄνευ φωτῶν ». Καὶ ὁ Λουκιανὸς ἐν Ἑρμοτίμῳ §. 64 μαρτυρεῖ ἔτι « ἂν νυκτὶ καὶ σκοτεινῶς δικάζουσι, ὡς μὴ εἰς τοὺς λέγοντας, ἀλλ' εἰς τὰ λεγόμενα ἀποβλέπουν ». ⁴) « Καὶ πολλοὶ ἔσται βλάβη, ἢ βλάβησι ». Περὶ τῆς δοτικῆς malo μετὰ τοῦ ῥήματος sumi ὅρα ἐπίτομον γραμμ. §. 125.

⁵) « Ἐνθυμούμενοι ὅτι δεῖ λόγον τοῦ βίον αὐτῶν διδοῦναι ». Περὶ τῶν ἔργων τούτων τοῦ Ἀρείου Πάγου βλέπε Ἰσοκράτη ἐν τῷ Ἀριστοκρατικῷ κη. 14—18.

Πίστις κυνός.

Pyrrhus rex in itinere incidit in canem, qui interfecti hominis corpus custodiebat. Quum audisset, eum jam tres dies cibi expertem assidēre, nec a cadavere discedere, mortuum jussit humari, canem vero deduci et curari diligenter. Paucis post diebus militum lustratio habetur. Transeunt singuli, sedente rege. Aderat canis. Is, quum antea quietus et tacitus fuisset, simul ac vidit, domini sui percussores transire, procurrit furens, eosque allatrat, subinde se ad Pyrrhum convertens, ita quidem ut non modo rex, sed omnes, qui aderant, suspicionem de iis conciperent. Ergo comprehensi et examinati, levibus quibusdam signis aliunde accedentibus, fassi homicidium pœnas dederunt¹.

Βίος Διονυσίου τοῦ τυράννου.

Duodequadragesima annos tyrannus Syracusanorum fuit Dionysius, quum quinqve et viginti natus annos dominatum occupavisset². Qua pulchritudine urbem, quibus opibus præditam servitute oppressam tenuit civitatem³! Atque de hoc ho-

¹) α Πύρρος, ὁ βασιλεὺς, ἰδεὼν ἐνέτυχε κυνὶ φρουροῦντι σῶμα πεφονευμένου, καὶ πυθόμενος τρίτην ἡμέραν ἐκείνην ἄσιτον παραμένειν καὶ μὴ ἀπολιπεῖν, τὸν μὲν νεκρὸν ἐκέλευσε θάψαι, τὸν δὲ κύνα μεθ' ἐαυτοῦ κομίζειν ἐπιμελουμένους. Ὀλίγαις δὲ ὕστερον ἡμέραις ἐξέτασις ἦν τῶν στρατιωτῶν καὶ πάριδος, καθημένου τοῦ βασιλέως, καὶ παρῆν ὁ κύων ἠσυχίαν ἔχων. Ἐπεὶ δὲ τοὺς φονεῖς τοῦ δεσπότητος παρόντας εἶδεν, ἐξέδραμε μετὰ φωνῆς καὶ θυμοῦ ἐπ' αὐτοὺς, καὶ καθυλάκει πολλάκις μεταστρεφόμενος εἰς τὸν Πύρρον ὥστε μὴ μόνον ἐκείνῳ δι' ὑποψίας ἀλλὰ καὶ πᾶσι ταῖς παρούσαις τῆς ἀνθρώπου γενέσθαι. Διὸ συλληφθέντες εὐθὺς καὶ ἀνακρινόμενοι, μικρῶν τιῶν τεκμηρίων ἐξωθεν προσγενομένων, ἠμολογήσαντες τὸν φόνον, ἐκολάσθησαν ». Πλούταρχος ἐν τῷ, Ὑπότερα τῶν ζῶων φρονιμώτερα, τὰ χερσαῖα ἢ τὰ ἐνυδρα κρ 13, ἐνθα ἀνάγνωθι καὶ τινα ὅμοια περὶ τῆς τῶν κυνῶν πίστεως.

²) Ὁ λόγος περὶ Διονυσίου τοῦ πρεσβυτέρου, καταλαβόντος τὴν τυραννίδα τὸ 406 καὶ τελευτήσαντος τὸ 367, ἀρ' οὗ ἐδυναστεύει 38 ἔτη κατὰ τὸν Κικέρωνα ἐν ταῦθα καὶ Διόδωρον τὸν Σικελιώτην ΙΒ', 73· α Ἐτελεύτησε δυναστεύσας ἔτη τριάκοντα καὶ ὀκτώ ». Περὶ τῆς συντάξεως τοῦ πατρὸς μετὰ αἰτιατικῆς βλεπε ἐπιτομον γραμμ. §. 167. σημ. καὶ διεξοδικῶν §. 306. σημ. α. καὶ 234. γ'. ³) α Ὅπως λαμπρὰν πόλιν, ὅσῃσ' ἀπλοῦτη καὶ δυνάμεις ἔχουσαν πολιτείαν κατεῖχε θλιβομένην ὑπὸ τῆς δουλείας! »

mine a bonis auctoribus sic scriptum accepimus, summam fuisse ejus in victu temperantiam; in rebusqve gerundis virum acrem et industrium, eundem tamen maleficum naturā et injustum¹. Ex quo omnibus, bene veritatem intuentibus², videri necesse est miserrimum. Ea enim ipsa, quæ concupierat, ne tum quidem, quum omnia se posse censebat, consequeretur. Qui quum esset, bonis parentibus atqve honesto loco natus³ (etsi id quidem alius alio modo tradidit⁴) abundaretqve æqualium familiaritatibus et consuetudine propinquorum: credebat eorum nemini; sed iis, quos ex familiis locupletum servos delegerat⁵, quibus nomen servitutis ipse detraxerat, et quibusdam convenis et feris barbaris, corporis custodiam committebat. Ita propter injustam dominatus cupiditatem in carcerem quodammodo ipse se incluserat. Quin etiam⁶, ne tonsori collum committeret, tondere filias suas docuit. Et tamen ab iis ipsis, quum jam essent adultæ, ferrum removit, instituitqve, ut candentibus juglandium putaminibus barbam sibi et capillum adurerent⁷. Quumqve duas uxores haberet⁸, sic noctu ad eas

¹) Τὰς αὐτὰς σχεδὸν ἀρετὰς καὶ κακίας ὅτι εἶχεν οὗτος λέγει καὶ Κορνήλιος ὁ Νέπωσ ἐν τῷ περὶ βασιλείων κρ. 2. « Ἰσχυρὸς τὰς χεῖρας ἦν ὁ Διονύσιος, ἐμπεροπόλεμος, καὶ, ὅπερ οὐχὶ εὐκόλως ὑπάρχει τοῖς τυράννοις, ἐλάχιστος ἀκόλαστος, οὔτε τρυφήλος, οὔτε φιλοχρήματος, οὐδενὸς ἄλλου τέλος ἐπιθυμητῆς εἰ μὴ διηνεκοῦς μοναρχίας, ἧς ἕνεκα ὤμους ἦν. Ἐπειδὴ ταύτην ἐξασφαλίσαι σπουδάζων, τῆς ζωῆς οὐδενὸς ἐφείσθη, ἐν ἐπίβουλῳ τῆς ἀρχῆς ἐνόμιζε. Παρασκευάσας δ' αὐτῷ διὰ τῆς ἰδίας ἀρετῆς. τὴν τυραννίδα, διὰ μεγάλης εὐτυχίας ἐτήρησε, καὶ ἀμαζούσης αὐτῆς, ἐτελεύτησεν ἐξήκοντα ἔτη γενεῶν ».

²) « Τοῖς ὀρθῶς ἀναζητοῦσι τὴν ἀλήθειαν, » ἦτοι τὴν ἀληθῆ τῶν πραγμάτων φύσιν καὶ τὴν ὄντως εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρώπου, οὐχὶ τὴν φαινομένην μόνον, καὶ ἐξωτερικῶς ἀγαθοῖς συνισταμένην, ἧς στερούμενος ὁ Διονύσιος, ἦν ἀλλεῖστατος.

³) « Ἐξ ἀγαθῶν γενέων καὶ ἀπὸ ἐντίμου γένους γεννηθείς » Ὁρα ἐπίτομον γραμμ. §. 154. καὶ διεξοδικῆν 269. ⁴) Ὁ Ἑλλάδιος παρὰ Φωτίῳ ἐν σελ. 366 λέγει ἐτι ἀνηλάτου υἱὸς Διονύσιος ἦν ». Διόδωρος δ' ὁ Σικελιώτης II'. « Διονύσιος μὲν εὖν ἐκ γραμματέως καὶ τοῦ τυχόντος ἰδιώτου ». ⁵) « Οὗς ἐκ πλουσίων καὶ εὐδαιμόνων οἰκογενειῶν ἐξελέξατο δούλους, καὶ οἷς αὐτὸς τὸ τῆς δουλείας ὄνομα ἐπέδωκε » ἦτοι ἐλευθέρους ἐκ γενετῆς ὄντας ἀνέδειξεν αὐτῷ δούλους. ⁶) Οὐ μὴν ἀλλὰ καί. ⁷) « Διὰ πύρους καλύφοις κερύων βασιλικῶν τὸ γένειον καὶ τὴν κόμην αὐτῷ ἔκαυσεν ». Ὁ αὐτὸς Κικέρων ἐν τῷ περὶ καθήκοντων Β', §. 25, περὶ τοῦ φόβου τούτου τοῦ Διονυσίου λαλῶν, λέγει ἐτι candente carbone sibi adurebat capillum, « διὰ πύρω ἄνθρακι τὴν ἑαυτοῦ κόμην ἔκαυεν ». ⁸) Ἀλλανὸς

ventitabat, ut omnia specularetur, et perscrutaretur ante. Et, quum fossam latam cubiculari lecto circumdedisset, ejusque fossæ transitum ponticulo ligneo conjunxisset: eum ipsum, quum forem cubiculi clauserat, detorquebat¹. Idemque quum in communibus suggestis consistere non auderet, concionari ex turri alta solebat². Atque is, quum pila ludere vellet (studiose enim id factitabat) tunicamque poneret; adolenscentulo tradidisse gladium dicitur. Hic, quum quidam familiaris jocans dixisset: «Huic quidem certe vitam tuam committis³;» arrisissetque adolescens, utrumque jussit interfici; alterum, quia viam demonstravisset interimendi sui, alterum, quia id dictum risu approbavisset. Atque eo facto sic doluit, ut nihil gravius tulerit in vita: quem enim vehementer amat, occiderat. Sic distrahuntur in contrarias partes impotentium cupiditates. Quum huic obsecutus sis, illi est repugnandum⁴.

Ἀνδρία καὶ τόλμη Ὀρατίου Κόκλη.

Quum Porsēna, rex Etruscorum, Romam infesto exercitu

ἐν ποικίλῃ ἱστορίᾳ ΓΓ', 10. « Ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ δύο γυναῖκες ἠγάγετο Διονύσιος, καὶ παρ' ἑκατέραν ἀνεπαύετο ἐν τῷ μέρει. Καὶ ἡ μὲν ἠκολούθει στρατευομένη, ἡ δὲ ἐπανιόντα ὑπεδέχτο ». Κατὰ τὸν Νέπωτα ὁμοῦ εἰ. ἀ. εἶχε τρεῖς, οὐχὶ δύο μόνον.

¹) Ἐννοεῖται ἰδιαιτέρᾳ οἰκίᾳ, ἐν ᾗ ἔχων τὸν lectum cubicularem, ἐκοιμᾶτο. Ἐπειδὴ ὁ Ἄμμιανὸς Μαρκελλίνος (ἐν ΓΓ', 8) καλεῖ ταύτην Aedem brevem ubi cubitare senerat, alta circumdedit fossa. Ὁ δὲ Βαλλέριος Μάξιμος (ἐν Θ', 13, 4) Dionysius, λέγει, cubicularem lectam, perinde quasi castra, lata fossa cinxit. Περὶ τὸν ἰδιαιτέρον τοῦτον οἰκίσκον λοιπὸν ἦν τάφος, ἐπὶ ταύτης δὲ ζυλῆν γέφυρα, ἥτις περιεστρέφετο κλειομένης τῆς τοῦ θαλάμου θύρας, ὥστε οὕτως ἐξησφαλιζέτο ὁ τύραννος κωμώμενος. Τὸ circumdo συντάσσεται ἐνταῦθα δοτικῇ (lecto) καὶ αἰτιατικῇ (fossam), περιβάλλω τῷ θαλάμῳ τάφρον· εὔρηται ὁμοῦ καὶ ἀφαρετικῇ fossa μετὰ αἰτιατικῆς lectum, περικυκλῶ τὸν θάλαμον τάφρον. ²) « Ἄφ' ὑψηλοῦ πύργου ἐσυνήθιζεν ἀγορεύειν εἰς τὸ πλῆθος ». ³) « Τοῦτο γὰρ μὴν τὴν σὴν ζωὴν ἐμπιστεύς; » Τὸ μὲν quidem συνάπτεται μετὰ τοῦ huic καὶ δηλοῖ, τοῦλάχιστον, τὸ δὲ certe μετὰ τοῦ ῥήματος committis καὶ εἶναι βεβαιωτικόν. ⁴) « Τοῦτο γὰρ χρυσάμενος, τὸν ἕτερον πολέμιον ἐξεις ». Τὸ δεύτερον πρόσωπον sis κεῖται ἀντὶ γενικοῦ καὶ ἀρίστου, ὅπως καὶ παρ' Ἑλλήσι. βλ. διεξοδικὴν γραμμ. §. 370. καὶ ἐπίτομον 227. Αἱ ἀντωνομαίαι huic καὶ illi, ὡς καὶ αἱ ἀνωτέρω alter—alter, δηλοῦσιν ὅτι καὶ ἡ οὕτος καὶ ἐκεῖνος τῶν Ἑλλήνων ἐνίστα, δύο τινὰ ἀντίθετα καὶ ἀρίστα δηλοῦν. Ἐκ τῶν Κικέρωνος Τρουσκυλικῶν βιβλ. Ε', §. 37

venisset, pro se quisque in urbem ex agris demigrant, urbem ipsam sepiunt praesidiis; alia muris alia Tiberi objecto videbantur tuta. Pons Sublicius¹ iter pæne hostibus dedit, ni unus vir fuisset, Horatius Cocles², qui, positus forte in statione pontis, quum captum repentino impetu Janiculum, atque inde citatos decurrere hostes vidisset, trepidamque turbam suorum arma ordinesque relinquere, reprehensans singulos, obstitens, obtestansque Deum et hominum fidem, testabatur: « Nequidquam, deserto praesidio, eos fugere. Si transitum pontem a tergo reliquissent: jam plus hostium in Palatio Capitolioque, quam in Janiculo³, fore. Itaque monere, praedicere, ut pontem ferro, igni, quacunque vi possent, interrompant. Se impetum hostium, quantum corpore uno posset obsisti, excepturum.» Vadit inde in primum aditum pontis, obversisque cominus ad ineundum praelium armis, ipse miraculo audaciae obstupescit hostes. Duos tamen cum eo pudor tenuit, Sp. Lartium, ac T. Herminium. Cum his primam periculi procellam parumper sustinuit. Deinde eos quoque ipsos, exigua parte pontis relicta, revocantibus qui rescidebant, cedere in tutum coegit. Circumferens inde truces minaciter oculos ad proceres Etruscorum: nunc singulos provocare, nunc increpare omnes: « Servitia regum superborum, suae libertatis immemores, alienam oppugnatum venire⁴.» Cunctati aliquamdiu

¹) Μόνη αὐτὴ ἦν τότε ἐπὶ Τιβέρεως, περὶ ἧς λέγει ὁ Διονύσιος ἐ. ἀ. ἔ. 24. « Ἦν μία κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ξυλόφρακτος, ἀνευ σιδήρου δεδωμένη ταῖς σκάνιαν αὐταῖς, ἦν καὶ μέχρι ἐμοῦ τοιαύτην φυλάττουσιν ». Ἐγραψε δὲ ὁ Διονύσιος τὰς ῥωμαϊκὰς ἀρχαιολογίας ἀπὸ τοῦ 29 μέχρι τοῦ 8 π. Χ., ὥστε μέχρι τούτου τοῦ χρόνου ἦν ἐτι τοιαύτη ἢ γέφυρα αὐτὴ, ἧς τὴν ἐπισκευὴν καὶ ἐπιμέλειαν εἶχε τὸ τῶν ἀρχιερέων συνέδριον, ὅπερ εἴς αὐτῆς Pontificum collegium, γεφυροποιῶν συνέδριον, ἐκαλεῖτο.

²) Πλούταρχος ἐν βίῳ Ποπλικῶα κρ. 16. α Ὁ Ὁράτιος τὸ Κόκλιος ἐπωνυμίαν ἔσχεν, ἐν πολέμῳ τῶν ὀμμάτων ἄτερον ἐκκοπεῖς . . . Κύκλωπα βουλόμενοι καλεῖν αὐτὸν οἱ πολλοί, τῆς γλώσσης ὀλισθανούσης, ἐκράτησεν ὑπὸ πλήθους Κόκλιον καλεῖσθαι ».

³) Τὸ μὲν παλιόν καὶ Καπιτώλιον, ἐνθα ὁ ναὸς τοῦ Διὸς καὶ ἡ ἀκρόπολις, ἦσαν ἐν τῷ τῆς Ῥώμης καὶ ἐντεῦθεν τοῦ Τιβέρεως, τὸ δὲ Ἰανικόλον πέραν αὐτοῦ ἀπέναντι τοῦ Ἄρειου Πεδίου (Campus Martius), πρὸς τὸ μέρος τῆς Τυρρήνιδος γῆς.

⁴) « Πάντας ἀπαλαῶν δούλους τῶν ἀλαζόνων καὶ ὑδριστῶν βασιλείων, ἀμνήμονας τῆς

sunt, dum alius alium, ut praelium incipient, circumspectant. Pudor deinde commovit aciem, et clamore sublato undiqve in unum hostem tela cenjiciunt. Quæ quum in objecto cuncta scuto hæsisent, neqve ille minus obstinatus ingenti pontem obtineret gradu; jam impetu conabantur detrudere virum, quum simul fragor rupti pontis, simul clamor Romanorum alacritate perfecti operis sublatus, pavore subito impetum sustinuit. Tum Cocles: «Tiberine pater,» inquit, «te sancte precor, hæc arma et hunc militem propitio flumine accipias.» Ita sic armatus in Tiberim desiluit, multisqve superincidentibus telis incolumis ad suos tranavit; rem ausus plus famæ habituram ad posteros, quam fidei¹.

ἰδίας ἐλευθερίας, ἐλθόντας ἕνα πολεμῆσαι ξένην χώραν». Reges superbos καλεῖ ἰδίως τὸν ἐξωσθέντα Ταρκύνιον καὶ τὴν γενεὰν αὐτοῦ, ἕστις ἐπωνομάσθη Superbus, ἦτοι ἀλαζών, ὀβρισιτῆς, τύραννος, διὰ τὸν αὐστηρὸν τῆς ἀρχῆς τρόπον.

¹) Ἐκ τῆς Λιβίου ῥωμαϊκῆς ἱστορίας βιβλ. Β'. κρ. 10. Μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς ἐν Ρώμῃ βασιλείας καὶ τὴν ἀπέλασιν τοῦ τε βασιλέως καὶ τῆς βασιλικῆς γενεᾶς τὸ 510 π. Χ., καὶ τὴν εἰς αἰγωγὴν τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος ἀπεπειράθη πρῶτον μὲν ὁ ἐξωσθεὶς Ταρκύνιος μετὰ τῶν φίλων αὐτοῦ νὰ καταλάβῃ διὰ τῆς βίαις τὴν ἀρχὴν, ἠττηθεὶς ὅμως, προσέφυγεν αἰτῶν βοήθειαν παρὰ τοῦ βασιλέως τῶν ἐν Τυρρῶνικῇ Κλουσιανῶν, Λάρου Πορσίνου, ἕστις, ἀνεδέχθη νὰ διαλλάξῃ αὐτὸν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἐπὶ καθόδῳ καὶ ἀναλήφῃ: τῆς ἀρχῆς, ἢ ν' ἀποδώσῃ αὐτῷ τὰς εὐσίας, αἱ οἱ Ῥωμαῖοι ἐδήμειυσαν· οὐδέτερον δὲ δυνθεὶς, ἀπεπειράθη τὸ 508 π. Χ. νὰ καταλύσῃ τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴν. Ὅθεν πρῶτον μὲν καταλαμβάνει τὸν πέραν τοῦ Τιβέρεως Ἰανικόλον λόφον, ἐκβαλὼν ἐκεῖθεν τὴν τῶν Ῥωμαίων φρουρὰν, εἶτα δὲ ἐλαύνων εἰς τὴν πόλιν, προσῆλθεν εἰς τὴν μόνην τότε ἐπὶ τοῦ Τιβέρεως Σουλπικίαν γέφυραν, ἔνθα γενομένης μάχης, ἠττήθησαν καὶ ἀπεχώρησαν πέραν τοῦ ποταμοῦ οἱ Ῥωμαῖοι. «Οἱ δὲ τὴν ὁρμὴν τῶν πολεμίων ἐπισχόντες καὶ διασώσαντες ὄλην τὴν στρατιάν τρεῖς ἄνδρες ἐγένοντο, Σπόριος Λάρτιος καὶ Τίτος Ἑρμῆνιος καὶ Πόπλιος Ὀράτιος, ὁ καλούμενος Κόκλις ἐκ τοῦ κατὰ τὴν ὄψιν ἐλαττώματος, ἐκκοπεῖς ἐν μάχῃ τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν . . . ὧς δ' ἐν ἀσφαλεῖ τοὺς ἀφετέρους ἐδοξεν γεγενῆσθαι, δύο μὲν ἐξ αὐτῶν, Ἑρμῆνίος τε καὶ Λάρτιος, διαφθαρμένον αὐτοῖς ἤδη τῶν σκεπαστηρίων διὰ τὰς συνεχεῖς πληγὰς, ἐχώρου ἐπὶ πόδα. Ὀράτιος δὲ μόνος, ἀνακαλουμένον αὐτὸν ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν τε ὑπάτων καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν, καὶ περὶ παντὸς ποιουμένων σωθῆναι, οὐκ ἐπέσθη, ἀλλ' ἔμμενεν ἔνθα καὶ τὸ πρῶτον ἔστη, κελεύσας τοῖς περὶ τὸν Ἑρμῆνιον λέγειν πρὸς τοὺς ὑπάτους, ἀποκόπτειν τὴν γέφυραν ἀπὸ τῆς πόλεως ἐν τάχει . . . Ταῦτα ἐπικελευσάμενος, ἐπ' αὐτῆς ἴσταται τῆς γεφύρας, καὶ τῶν ὁμοσε χωροῦντων εὗς μὲν τῷ ξίφει παῖαν, εὗς δὲ τῷ θυρεῷ περιτρέπων, πάντας ἀνέστειλε τοὺς ὁρμῶντας ἐπὶ τὴν γέφυραν· οὐκέτι γὰρ εἰς χεῖρας αὐτῷ χωρεῖν ἐτόλμων οἱ διοκόντες, ὡς μνημονοῖ καὶ θανατοῦται . . . Ἄλλ' ἔπειθε»

Γενναιοφυχία καὶ τόλμη Μουκίου.

Quum Porsena nihilo minus Romam obsideret, et frumenti esset cum summa caritate inopia¹: Mucio adolescenti nobili² indignum videbatur, populum Romanum ab iisdem Etruscis obsideri, quorum sæpe exercitus fuderit. Itaque magno audacique aliquo facinore eam indignitatem vindicandam ratus, primo sua sponte penetrare in hostium castra constituit: dein

ἄθροοι ἐστώτες, λόγχις τε καὶ σαυνοῖς καὶ λίθοις χειροπληθέσι ἐβαλλον· ὁ δ' ἡμύνετο, τοῖς ἐκείνων χρώμενος ὕπλοις κατ' αὐτῶν. Ἦδη δὲ καταβελῆς ὢν καὶ τραυμάτων πληθὺς ἐν πολλοῖς μέρει τοῦ σώματος ἔχων, μίαν δὲ πληγὴν λόγχις, ἣ ἐκάκωσεν αὐτὸν ἐδύναις . . . καθάλλεται σὺν τοῖς ὕπλοις εἰς τὸν ποταμὸν· καὶ διανηξάμενος τὸ ρεύμα χάλεπῶς πᾶν, ἐξεκολύμεισεν εἰς τὴν γῆν. Τοῦτο τὸ ἔργον ἀθάνατον αὐτῷ δοξάν εἰρηγύαστο· παραχρῆμά τε γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι στεφανώσαντες αὐτὸν, ἀπέφερον εἰς τὴν πόλιν ὑμνουῦντες ὡς τῶν ἡρώων ἓνα ». Διονύσιος Ἀλικαρνασσεύς ἐν Ῥωμ. ἀρχαιολ. Ἔ, 93 κ. ε. πρβ. καὶ Πλούταρχον ἐν βίῳ Ποπλικολα κρ. 16. Εὐτρόπιον Ῥωμ. ἱστορ. Α, 11.

¹) Καταλαβὼν ὁ Πορσῆνας τὴν δίοδον τοῦ ποταμοῦ καὶ διαβιβάσας τὸν στρατὸν, ἀπέκλεισε πανταχόθεν τοὺς Ῥωμαίους. Διαρκούσης δὲ τῆς πολιορκίας ταύτης, ἐξῆλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ πολεμίου Μουκίου οὗτος, ἵνα φρονέσῃ τὸν Πορσῆναν. Ἐπεικειμένου δὲ τοῦ Πορσῆνα τῇ πόλει, καὶ λιμὸς ἤπιετο τῶν Ῥωμαίων, καὶ Τυρρῆνων ἕτερος στρατὸς καθ' αὐτὸν εἰς τὴν χώραν ἐπέβαλεν . . . Τὸ δὲ περὶ Μούκιον εἰρηται μὲν ὑπὸ πολλῶν καὶ διαφόρων, λεκτικῶν δὲ ἢ μάλιστα πιστεύεται καὶ ἡμῖν. Ἦν ἀνὴρ εἰς πᾶσαν ἀρετὴν ἀγαθός, ἐν δὲ τοῖς πολεμικοῖς ἀριστός. Ἐπιβουλεύων δὲ τὸν Πορσῆναν ἀνελεῖν, παρεῖπλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον Τυρρῆνίδα φορῶν ἐσθῆτα καὶ φωνῇ χρώμενος ὁμοίᾳ. Περιελθὼν δὲ τὸ βῆμα τοῦ βασιλέως καθεζομένου, καὶ σαφῶς μὲν αὐτὸν οὐκ εἰδὼς, ἐρέσθαι δὲ περὶ αὐτοῦ δεδιδώς, ὃν ᾗθη μάλιστα τῶν συγκαθεζομένων ἐκείνου εἶναι, σπασάμενος τὸ ξίφος ἀπέκτεινε. Ἐπὶ τούτῳ δὲ συλληφθεὶς ἀνεκρίνετο· καὶ τινος ἐσχαρίδος πῦρ ἐχούσης, μέλονται τῷ Πορσῆνα θύειν κεκοσμημένης, ὑπερσχὼν τὴν δεξιάν χειρά, καιομένης τῆς σαρκὸς εἰσθήκει πρὸς τὸν Πορσῆναν ἀποβλέπων ἰταμῶς καὶ ἀτρέπτῳ τῷ προσώπῳ, μέχρις οὗ θαυμάσας ἀρτίκεν αὐτόν . . . Ἐφη δὲ τὸν φόβον τοῦ Πορσῆνα νενικηκώς, ἠττάσθαι τῆς ἀρετῆς καὶ χάριτι μνηύειν ἃ πρὸς ἀνάγκην οὐκ ἂν ἐξηγόρευσε. Τριακόσιοι γὰρ Ῥωμαίων ἔφη τὴν αὐτὴν ἐμοὶ γνώμην ἔχοντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ σου πλανῶνται καιρὸν ἐπιτηροῦντες· ἐγὼ δὲ κληρῶ λαχὼν καὶ προεπιχειρήσας οὐκ ἄχθομαι τῇ τύχῃ διαμαρτῶν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, καὶ φίλου μᾶλλον ἢ πολεμίου Ῥωμαίου εἶναι πρέποντος. Ταῦθ' ὁ Πορσῆνας ἀκούσας ἐπίστευσε, καὶ πρὸς τὰς διαλύσεις ἦδιον ἔσχεν, οὐ τοσοῦτό μοι δοκεῖ φόβος τῶν τριακοσίων, ὅσον ἀγαθῆς καὶ θαυμάσας τὸ φρόνημα καὶ τὴν ἀρετὴν τῶν Ῥωμαίων ». Πλούταρχος ἐν βίῳ Ποπλικολα. κρ. 17. Διεξοδικώτερον δὲ καὶ ἐν τισὶ διαφέρων διηγείται τὸ αὐτὸ γεγονός ὁ Διονύσιος ἐν Ῥωμ. ἀρχαιολ. βιβλ. Ἔ. κρ. 27. κ. ε.

²) Κατὰ Διονύσιον ἐν Ῥωμ. ἀρχαιολ. Ἔ. 25 ἦν οὗτος ἁ Γάιος Μούκιος, ᾧ Κόρδος ἐπώνυμον ἦν, ἀνὴρ ἐπιφανῶν πατέρων », ἐκ τῆς τάξεως τῶν πατρικίων δηλαδὴ.

metuens, ne, si consulum injussu et ignaris omnibus iret⁴, forte deprehensus a custodibus Romanis retraheretur ut transfuga, fortuna tum urbis crimen adfirmante, senatum adiit: «Transire Tiberim,» inquit, «Patres², et intrare, si possim, castra hostium volo: non prædo, nec populationum invicem ultor³; Majus, si dii juvant, in animo est facinus⁴.» Approbant Patres. Abdito intra vestem ferro proficiscitur. Ubi eo venit, in confortissima turba prope regium tribunā constitit. Ibi cum stipendium forte militibus daretur⁵, et scriba cum rege sedens pari fere ornatu multa ageret, eumque milites vulgo adirent; timens sciscitari, uter Porsena esset, ne, ignorando regem, semet ipse aperiret, quis esset: scribam pro rege obtruncat. Vadentem inde, quæ⁶ per trepidam turbam cruento mucrone sibi ipse fecerat viam, quum, concursu ad clamorem facto, comprehensum regii satellites retraxissent, ante tribunal regis destitutus, tum quoque inter tantas fortunæ minas metuentus magis, quam metuens: «Romanus sum, inquit, civis. C. Mucium vocant. Hostis hostem occidere volui, nec ad mortem minus animi est, quam fuit ad cædem⁷. Et facere et pati fortia, Romanum est. Nec unus in te ego hos animos gessi: longus post me ordo est, idem petentium decus. Proinde⁸ in

1) « Εἰ ἀπήρχετο ἄνευ διαταγῆς τῶν ὑπάτων, καὶ πάντων τῶν λοιπῶν ἀγνωσούντων τὸν αὐτοῦ σκοπὸν, συλληφθεὶς ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων φυλάκων, ἀπήρχετο ἴσως ὡς αὐτόμολος, ἐπιθεδαιούσης τὸ ἐγκλημα τῆς τότε τύχης τῆς πόλεως ». Fortuna ἐνταῦθα εἶναι ἢ δεινὴ θέσις ἢ ὁ κίνδυνος, ἐν ᾧ νῦν εὗρίσκετο ἡ πόλις. Περὶ τῆς λέξεως ταύτης βλ. σμ. 2. σελ. 11. 2) Ἰδὲ ἀνωτέρω σμ. 6. σελ. 9. 3) « Οὐχὶ ἐν τῷ μέρει τιμωρὸς τῶν πορθήσεων » τῶν γινομένων ὑπὸ τῶν Τυρρηνῶν ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ γῆ. 4) Ἀγαθὴν πράξιν καὶ τοῖς Ῥωμαίοις συμφέρουσαν δηλοῖ ἡ λέξις ἐνταῦθα, περὶ ἧς βλ. σμ. 2. σελ. 6.

5) « Ὁ γραμματεὺς τοῦ βασιλέως ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ βήματος διαριθμῶν τοὺς στρατιώτας, καὶ διαγράφων αὐτοῖς τοὺς ὀφωνιασμούς » λέγει ὁ Διονύσιος ἐ. ἀ. 6) « Ὅτι τῷ αἵματορροῦτῳ ξίφει ὄδον ἑαυτῷ ἀνέφξε διὰ τοῦ περιδεοῦς πλήθους τῶν πολεμίων ».

7) « Οὐχ ἤττον νῦν θαρραλέος πρὸς τὸ ἀποθανεῖν, ἢ πρότερον πρὸς τὸ φονεῦσαι ».

8) « Ὅθεν, εἰ σοι ἀρέσκει, παρασκευάσθητι εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον, ἐκάστη ὥρα διαμαχοῦμενος ὑπὲρ τῆς σῆς κεφαλῆς, καὶ ἔξω τὸν σίδηρον καὶ τὸν ἐχθρὸν ἐν τοῖς προδόμοις τῶν σῶν βασιλείων ». Ὅπως ἡ ἐλληνικὴ λέξις κεφαλὴ δηλοῖ ἐνίοτε ζῶην, οὕτω καὶ ἡ λατινικὴ caput ἐνταῦθα. Ferum δὲ εἶναι ἡ μάχαιρα, τὸ ξίφος.

hoc discrimen, si juvat, accingere, ut in singulas horas capite dimices tuo: ferrum hostemque in vestibulo habeas regiae. Hoc tibi Juventus Romana indicimus bellum. Nullam aciem nullum praelium timueris. Uni tibi, et cum singulis, res erit¹). Quum rex simul ira infensus periculoque conterritus, circumdari² ignes minitabundus juberet, nisi expromeret propere, quas insidiarum sibi minas per ambages jaceret: «En tibi,» inquit, «ut sentias, quam vile corpus sit iis, qui magnam gloriam vident;» dextramque accenso ad sacrificium foculo injicit. Quam quum velut alienato ab sensu torreret animo³: prope attonitus miraculo rex, quum ab sede sua prosiluisset, amoverique ab altaribus juvenem jussisset: «Tu vero abi,» inquit, «in te magis, quam in me, hostilia ausus. Juberem macte virtute esse, si pro mea patria ista virtus staret⁴. Nunc jure belli liberum⁵ te, intactum inviolatumque hinc dimitto.» Tum Mucius, quasi remunerans meritum: «Quandoquidem,» inquit, «est apud te virtuti honos, ut beneficio tuleris a me quod minis neqvisti⁶; trecenti conjuravimus principes juventutis Romanae, ut in te hac via grassaremur. Mea prima sors fuit. Ceteri, ut cuique ceciderit primo, quoad te opportunum

¹) « Ἡ μάχη ἔσται σοι μόνη πρὸς ἓνα ἕκαστον ἐκ πολλῶν ». ²) Περὶ τῆς συντάξεως ταύτης τοῦ ῥήματος circumdari ignes (ei) βλέπε ἀνωτέρω σμ. 1. σελ. 100.

³) « Ἦν καίνοτος αὐτοῦ ὡς εἰ ἀναισθήτου, ἐμβρόντητος σχεδὸν ἐκ τοῦ θαύματος γενόμενος ὁ βασιλεὺς, ἀπὸ τῆς ἔδρας ἀνέστη ». Περὶ τῆς ἀφαιρετικῆς animo βλ. ἐπίτομον γραμμ. §. 143, καὶ περὶ τῆς τοῦ ἐπιθέτου alienatus §. 153, 2, καὶ διεξοδικῆν §. 237.

⁴) « εἶπον ἂν σοι τῆς ἀρετῆς ὕνασθαι, εἰ ὑπὲρ τῆς ἐμῆς πατρίδος ἡ ἀρετὴ σου ἦν ». Ἡ λέξις macte εὐρηται συνήθως μετὰ τοῦ ῥήματος esto καὶ ἀφαιρετικῆς (ὡς ἐνταῦθα virtute), σπανίως δὲ μετὰ γενικῆς (virtutis). ἔνθα τὸ μὲν macte σημαίνει, εὖγε, ἡ δὲ ἀφαιρετικὴ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν τις μακαρίζεται ἢ ἐπαινεῖται· ὡς macte virtute, εὖγε τῆς ἀρετῆς, ὕναιο τῆς ἀρετῆς. βλ. διεξοδικῆν γραμμ. §. 368. ἀ. σμ. γ'.

⁵) « Ἀφίημι σε ἐλευθέρου τοῦ δικαίου τοῦ πολέμου ». Κατὰ τὸ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις δίκαιον τοῦ πολέμου δυνατόν ἦν τὸν ἐν πολέμῳ συλληφθέντα ἢ νὰ φρονεῦσαι ἢ αἰχμαλωτῆσαντες νὰ ἐξῆνδραποδίσαι. Ὁ Πορσίνος ὅμως, μὴ θέλων νὰ μεταχειρισθῇ τὸ δίκαιον τοῦτο τῶν ἀρχαίων, ἀπολύει τὸν Μούκιον. ⁶) « Ἐπειδὴ τιμᾶς τὴν ἀνδρίαν, λείψω (ἀκούσεις) παρ' ἐμοῦ εἰς εὐεργεσίαν, ὕπερ ἀπειλαῖς οὐκ ἡδυνήθης ». Ἡ λέξις virtus σημαίνει παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ἐνίοτε ὅ,τι καὶ ἡ λέξις ἀρετὴ παρ' Ὁμηρῶν, ἦτοι τὴν ἀνδρίαν πρὸ πάντων, εἶτα δὲ ἀρετὴν ἐν τῇ ἠθικῇ καὶ καθολικῇ τῆς λέξεως σημασίᾳ.

fortuna dederit, suo quisque tempore, aderunt». Mucium dimissum, cui postea Scævola¹ a clade dextræ manus cognomen inditum, legati a Porsena Romam secuti sunt. Adeo moverat eum et primi periculi casus, quo nihil se præter errorem insidiatoris texisset, et subeunda dimicatio toties, quot conjurati superessent, ut pacis condiciones ultro ferret Romanis².

Καμίλλου γενναιοφροσύνη.

Romani, Camillo duce, obsidebant Falerios, Faliscorum urbem³. Mos erat Faliscis, eodem magistro liberorum et comite uti: simulque plures pueri unius curæ demandabantur⁴. Prin-

¹) Τουτέστι σικκίος, ὅθεν παράγεται καὶ ἡ λατινικὴ λέξις Scævola, ἥτις ἀριστερὸν ἢ λατὸν σημαίνει, ὅπως καὶ ὁ Πλούταρχος ἐ. ἀ. ἐρμηνεύει τὸ ἐπίθετον τοῦτο, ὅπερ μετεδόθη ἀπὸ τούτου εἰς πάντας τοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς γενεᾶς.

²) Ἐκ τῶν Λιβίου ἱστοριῶν βιβλ. Β'. κρ. 12. Οὕτως ἐπίστευον οἱ Ῥωμαῖοι, ὅτι ἐκουσίας ἀπῆλθεν ὁ Πορσῆνας, ἐλευθέρους καὶ ἡσυχούς ἀφήσας τοὺς Ῥωμαίους. Ἐπειδὴ οὐ μόνον ὁ Λίβιος καὶ Πλούταρχος ἐ. ἀ., ἀλλὰ καὶ ὁ Διονύσιος ἐν βῶμ. ἀρχαίω. Ἐ. κρ. 34 συμφωνοῦσιν ἐν τούτῳ. Τινὲς τῶν νεωτέρων ὅμως ἀκολουθοῦντες τὸν Τάκιτον, λέγοντα ἐν ταῖς ἱστορίαις Γ'. κρ. 72 ὅτι παρεδόθη ἡ πόλις πᾶσα τῷ Πορσῆνᾳ πλὴν τοῦ Καπιτωλίου, δέχονται ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι ἐκόντες ἄκοντες ἠναγκάσθησαν νὰ παραχωρήσωσιν εἰς τὸν νικητὴν καὶ χώρας πολλὰς καὶ δῶρα, ἵνα ἀφήσῃ αὐτοὺς ἡσυχούς ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ ἀπέλθῃ εἰς τὰ ἴδια. Πλεῖω περὶ τούτου βλέπε παρὰ Νειβούρφ ἐν τῇ βῶμ. ἱστορ. τόμ. Α. σελ. 573 τῆς δ' ἐκδόσεως.

³) Ὅτι ὁ Μάρκος Φούριος Κάμιλλος, οὗ τὸν βίον γράφει ὁ Πλούταρχος, ἐπολιόρκει τὸ 398 π. Χ. τὴν πόλιν Φαλερίους (νῦν Civita Castellana) ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Φαλισκῶν, φύλου τυβέρηνιου, ἐγένετο ἡ προδοσία αὐτῆ τοῦ διδασκάλου, περὶ ἧς λαλεῖ καὶ ὁ Πλούταρχος ἐν βίῳ Καμίλλου κρ. 10. Ἄ ὁ διδάσκαλος, ἐπιβουλεύων τοῖς Φαλερίοις διὰ τῶν παιδῶν, ἐξῆγεν αὐτοὺς ἡμέρας ἐκάστης ὑπὸ τὸ τεῖχος, ἐγγύς τὸ πρῶτον, εἴτ' ἀπῆγεν αὐθις εἰσω γυμνασάμενος. Ἐκ δὲ τούτου κατὰ μικρὸν ὑπάγων εἴθισε θαρρῆναι, ὡς πολλῆς οὔσης ἀδείκας· καὶ τέλος ἔχων ἄπαντας, εἰς τοὺς προφύλακας τῶν Ῥωμαίων ἐπέβαλε καὶ παρέδωκεν, ἄγειν κελεύσας πρὸς τὸν Κάμιλλον. Ἀχθεὶς δὲ καὶ καταστάς εἰς μέσον, ἐλεγε παιδευτῆς μὲν εἶναι καὶ διδάσκαλος, τὴν δὲ πρὸς ἐκεῖνον χάριν ἀντὶ τούτων ἐλόμενος τῶν δικαίων, ἦκειν αὐτῷ τὴν πόλιν ἐν τοῖς παισὶ κομιζών. Δεινὸν οὖν ἀκούσαντι τὸ ἔργον ἐφάνη Καμίλλῳ· καὶ πρὸς τοὺς παρόντας εἰπὼν, ὡς χαλεπὸν μὲν ἐστὶ πόλεμος, καὶ διὰ πολλῆς ἀδικίας καὶ βιαίων περαινόμενος ἔργων, εἰσὶ δὲ καὶ πολέμων ὅμως τινὲς νόμοι τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσι. . . προσέταξε τοῖς ὑπηρέταις, τοῦ μὲν ἀνθρώπου καταβρυγνῆναι τὰ ἱμάτια, καὶ τὰς χεῖρας ὀπίσω περιάγειν, τοῖς δὲ παισὶ δίδόναι βράβδους καὶ μάστιγας, ὅπως κολάζοντες τὸν προδότην ἐλαύνωσι εἰς τὴν πόλιν ν.

⁴) Ὁ διδάσκαλος ἦν ἐξ ἐκείνων, οὗς οἱ Ἕλληνες γραμματιστὰς καὶ γραμματοδιδασκὰς

cipum liberos, sicut fere fit, qui scientia videbatur præcellere, erudiebat². Is quum in pace instituisset, pueros ante urbem lusus exercendique causa producere; nihil eo more per belli tempus intermisso³, tum modo brevioribus, modo longioribus spatiis trahendo eos a porta, lusu sermonibusque variatis, longius solito, ubi res dedit, progressus⁴, inter stationes eos hostium castraque inde Romana in prætorium⁵ ad Camillum perduxit. Ibi scelesto facinori scelestiorem sermonem addidit: Falerios se in manus Romanis tradidisse, quando eos pueros, quorum parentes capita ibi rerum signa⁶, in potestatem dederit. Quæ ubi Camillus audivit: «Non ad similem,» inquit, «tui nec populum, nec imperatorem scelestus ipse cum scelesto munere

λους καλοῦσιν, οἵτινες ἐδίδασκον τὰ πρῶτα γράμματα (litteras), ἦτοι τὴν γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν καὶ ἀριθμῶσιν (βλ. σημ. 6. σελ. 88), ἔχοντες ἰδιαίτερα σχολεῖα καὶ λαμβάνοντες παρὰ τῶν παιδῶν διδαστρα διὰ τὴν διδασκαλίαν. Ὁ διδάσκαλος ὅμως οὗτος ἦν συγχρόνως καὶ παιδαγωγὸς, ἐπειδὴ παρηκολούθει τοὺς παιδας εἰς τοὺς περιπάτους καὶ εἰς τὰ γυμνάσια. Ἐπειδὴ λέγει ὁ Πλούταρχος ἐ. ἀ. α Κοινῷ ἐχρῶντο τῷ διδασκάλῳ, ὡς περ οἱ Ἕλληες, οἱ Φαλέριοι, βουλόμενοι συντρέφεσθαι καὶ συναγαλάξεσθαι μετ' ἀλλήλων εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τοὺς παιδας ». Ἦν δὲ κοινὸς ὁ διδάσκαλος ὡς διχόμενος πάντας τοὺς παιδας λαμβάνων παρ' ἑνὸς ἐκάστου διδαστρα, οὐχὶ ὡς μισθούμενος ὑπὸ τῆς πόλεως; διότι τοιοῦτους δημοσίους διδασκάλους, ὑπὸ τῆς πόλεως μισθούμενους, οὔτε οἱ Ἕλληες, οὔτε οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον μέχρι τοῦ αὐτοκράτορος Βεσπασιανοῦ, (70—79 μ. Χ.), ὅστις πρῶτος ἐμίθωσεν ἐκ τοῦ ταμείου δημοσίους διδασκάλους, οἵτινες παρὰ τοῖς Ῥωμαῖοις Professores, καλεῖσθαι, ἐκλήθησαν. Πρῶτος δὲ τοιοῦτος ἦν ὁ ῥήτωρ Κυντιλιανὸς, λαμβάνων περὶ τὰς 25,000 δραχμῶν ἐτήσιον μισθὸν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος.

²) «Τοὺς τῶν προὔχοντων παιδας ἐδίδασκεν, κατὰ τὸ εἰθὺς, ὁ δοκῶν ὑπερέχειν τῶν λοιπῶν κατὰ τὴν παιδείαν ». ³) «Οὐδὲλως παύσαντος τοῦ ἔθους τούτου ἐν τῷ τῷ πολέμου χρόνῳ » διότι, καθὼς ὁ Πλούταρχος ἐ. ἀ. λέγει, ατῆς πολιορκίας κατεφρόνουσιν οἱ Φαλέριοι, τῷ πανταχῶθεν ἐξαχωρθῆσαι πιστεύοντες, ὥστε πλὴν τῶν τὰ τεῖχην φυλατόντων, τοὺς ἄλλους ἐν ἱματίοις κατὰ τὴν πόλιν ἀναστρέφεσθαι. Τοὺς δὲ παιδας αὐτῶν εἰς τε τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶν, καὶ περὶ τὰ τεῖχην περιπατήσοντας καὶ γυμνασομένους ὑπὸ τοῦ διδασκάλου καταβιβάζεσθαι ». ⁴) «Μακρότερον τοῦ συνήθους προσελθὼν, τοῦ καιροῦ δίδοντας ». ⁵) Ἡ τοῦ στρατηγικοῦ σκηνῆς καλεῖται οὕτως ἐν στρατοπέδῳ.

⁶) Capita rerum, ἀρχηγὸς ἢ πρῶτος τῆς πόλεως. Ἡ λέξις res εὔρηται, ἐν ἐνταῦθα, ἐν τῷ πληθυντικῷ παρὰ Κικέρωνι καὶ τοῖς συγγραφεῖσι τῶν Αὐγούστου χρόνων, σημαίνουσα rem publicum, τὴν πόλιν ἢ πολιτείαν. Ἐν ταύτῃ τῇ σημασίᾳ λέγουσι πολλάκις potiri rerum, καταλαμβάνειν τὴν πόλιν, ἦτοι γίνεσθαι ἀρχοντα καὶ κύριον τῆς πόλεως, Custodes rerum Cæsare, φύλακας τῆς πόλεως ὄντας τοῦ Κίσαρος, λέγει ὁ Ὁράτιος ἐν ταῖς Ῥωδαῖς Δ', 15, 17. καὶ ἄλλοι ὡσαύτως.

venisti. Nobis cum Faliscis, quæ pacto fit humano, societas non est. Quam ingeneravit natura, utrisque est eritque¹. Sunt et belli, sicut pacis jura, justeqve ea non minus, quam fortiter didicimus gerere². Arma habemus, non adversus eam ætatem, cui etiam captis urbibus parcitur, sed adversus armatos, et ipsos, qui nec læsi, nec lacessiti a nobis castra Romana ad Vejos oppugnarunt³. Eos tu, quantum in te fuit, novo scelere vicisti: ego Romanis artibus, virtute, opere, armis, sicut Vejos, vincam.» Denudatum deinde eum, manibus post tergum illigatis, reducendum Falerios pueris tradidit, virgasque eis, quibus proditorem agerent in urbem verberantes, dedit. Ad quod spectaculum concursu populi primum facto, deinde a magistratibus de re nova vocato senatu, tanta mutatio animis est injecta, ut, qui modo efferati odio iraque, Vejentium exitium pæne, quam Capenatium pacem mallerent⁴, apud eos pacem universa posceret civitas. Fides Romana, justitia imperatoris, in foro et curia⁵ celebrantur, consensuque omnium legati ad Camillum in castra, atque inde permissu Camilli Romam ad senatum, qui dederent Falerios, proficis-

¹) α Οὐκ ἔστι μὲν ἡμῶν πρὸς Φαλίσκους ἢ ἐκ τοῦ ἀνθρωπίνου δικαίου κοινωνία, ἔστι δὲ καὶ ἔσται ἑκατέρους ἢ ἐκ τῆς φύσεως ν. Πτοι ἢ τῶν συνθηκῶν καὶ νόμων κοινωνία δὲν ὑπάρχει, ἀλλ' ἢ ὑπὸ τῆς φύσεως ἐριζομένη, καθ' ἣν οἱ ἄνθρωποι, ὡς τοιοῦτοι, ἔχουσιν ἠθικὰ πρὸς ἀλλήλους καθήκοντα, ἅτινα ἡ φύσις αὐτῆ ἐρέζει εὐχὴ θετός τις νόμος.

²) α Καὶ ταῦτα δικαίως εὐχ ἦττον ἢ γενναίως ἐκτελεῖν ἐδιδάχθημεν ν.

³) Οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον πρὸ τούτου πόλεμον πρὸς τοὺς Βητίους, ὧν τὴν πόλιν δέκα ἔλα ἔτη πολιορκεῦντες, κατέλαβον τελευταῖον τὸ 396 π. Χ. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ Φαλίσκοι, σύμμαχοι τῶν Βητίων ὄντες, ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ ἐπολέμησαν τοὺς Ῥωμαίους, οὗτοι μετὰ τὴν ἦτταν ἐκείνων ἐκήρυξαν πόλεμον καὶ κατὰ τῶν Φαλίσκων. βλ. Πλούταρχον ἐν βίῳ Καμίλλου κφ. 5. καὶ Λίβιον Ε, 19.

⁴) Μετὰ τὴν ἦτταν τῶν Βητίων οἱ σύμμαχοι τούτων Καπνηγάται μὴ δυνάμενοι νὰ παρατείνωσι μόνοι τὸν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον, ἐξῆλθσαντο εἰρήνην παρὰ τῶν Ῥωμαίων, ἧς καὶ ἔτυχον τὸ 393 π. Χ. κατὰ Λίβιον Ε, κφ. 24. Pax petentibus Capenatibus data. Διὸ λέγει ἐνταῦθα ὁ ἱστορικός, ὅτι ἐν τῷ πρότερον ἕνεκα τοῦ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους μίσους καὶ τῆς ὀργῆς προετίμων σχεδὸν οἱ Φαλέριοι τὸν ὄλεθρον τῶν Βητίων παρὰ τὴν εἰρήνην τῶν Καπνηγατῶν, νῦν ἅπασα ἡ πόλις ἐπεθύμει τὴν εἰρήνην.

⁵) Ἐν τῇ ἀγορᾷ, τοῦτέστι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου, καὶ ἐν τῷ βουλευτηρίῳ οἱ βουλευταὶ καὶ πρῶτοι τῆς πόλεως.

cuntur. Introducti ad senatum ita locuti traduntur¹: « Patres conscripti², victoria cui nec Deus, nec homo quisquam invidet, victi a vobis et imperatore vestro, dedimus nos vobis; rati, quo nihil victori pulchrius est, melius nos sub imperio vestro, quam legibus nostris victuros. Eventu hujus belli duo salutaria exempla prodita humano generi sunt. Vos fidem in bello, quam præsentem victoriam maluistis: nos fide provocati, victoriam ultro detulimus. Sub ditione vestra sumus. Mittite, qui arma, qui obsides, qui urbem patentibus portis accipiant. Nec vos fidei vestræ, nec nos imperii vestri pœnitēbit. » Camillo et ab hostibus, et a civibus gratiæ actæ. Pace data, exercitus Romam reductus³.

¹) Τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ Πλούταρχος ἐν βίῳ Καμίλλου κρ. 10. « Καὶ συνδραμόντες οἱ Φαλέριοι εἰς ἐκκλησίαν πρόσβεισι ἐπεμψαν τῷ Καμίλλῳ τὰ καθ' ἑαυτοῦς ἐπιτρέποντες, εὗς ὁ Κάμιλλος ἀπέστειλεν εἰς Ῥώμην. Ἐν δὲ τῇ βουλῇ (Senatus) καταστάνας εἶπον, ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι τῆς νίκης τὴν δικαιοσύνην προτιμήσαντες, ἐδίδαξαν αὐτοὺς τὴν ἤτταν ἀγαπᾶσαι πρὸ τῆς ἐλευθερίας, οὐ τοσοῦτον τῇ δυνάμει λιπέσθαι δοκοῦντας, ὅσον ἠττάσθαι τῆς ἀρετῆς ὁμολογοῦντας ».

²) Περὶ τῆς σημασίας τῆς λέξεως Patres βλέπε σημ. 5. σελ. 9. Conscripti ὠνομάσθησαν οἱ νέοι γερουσιασταί, εὗς λαβόντες ἐκ τῆς τῶν δημοτῶν τάξεως οἱ πρῶτοι ὕπατοι μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς βασιλείας, συνεπλήρωσαν εἰς 300 τὸν ἀριθμὸν τῆς Γερουσίας, ἣτις δὲν εἶχε τοσοῦτους, διότι ὁ Ταρκύνιος δὲν ἤθελε νὰ συμπληρώσῃ αὐτὴν, σκοπὸν ἔχων ἴσως τὴν κατάλυσιν αὐτῆς. Ἐκτοτε λοιπὸν οἱ πρὸς τὴν Γερουσίαν ἀγορευόντες ἔλεγον Patres et Conscripti, Πατέρες καὶ οἱ μετ' αὐτῶν συγγεγραμμένοι ὁ σύνδεσμος ὅμως ἐπαρελείπετο συνήθως. βλ. Δίξιον Β', 2. Τακτικῶν Χρονικῶν 14. 25. Διονύσιον ἐν Ῥώμ. ἀρχαιολ. Ε. 13. « Ἐκ τῶν δημοτικῶν τοὺς κρατίστους ἐπιλέξαντες, πατρικίους ἐποίησαν, καὶ συνεπλήρωσαν ἐξ αὐτῶν τὴν βουλὴν (Senatus) εἰς τριακοσίους ». Καὶ Πλούταρχος ἐν βίῳ Ποπλικόλου κρ. 11. « Ἀνεπλήρωσεν ὁ Ποπλικόλος τὴν βουλὴν ὀλιγανδρεῦσαν ἑτεθῆκεσαν γὰρ οἱ μὲν ὑπὸ Ταρκυνίου πρότερον, οἱ δ' ἑναγχος ἐν τῇ μάχῃ (τῇ κατ' αὐτοῦ). Τοὺς δ' ἐγγραφέντας ὑπ' αὐτοῦ λέγουσιν ἑκατὸν ἐξήκοντα καὶ τέσσαρας γενῆσθαι ».

³) Ἐκ τῶν Δίξιων ἱστοριῶν Ε, 26.

Περὶ Αὐρηλίου Βίκτωρος καὶ τῶν εἰς αὐτὸν
ἀποδιδομένων συγγραμμάτων.

Σέξτος Αὐρηλιος Βίκτωρ, τὸ γένος Ἀφρικανὸς, ἐγεννήθη περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ δ' μ. Χ. αἰῶνος ἐκ γονέων ταπεινῶν, ὡς αὐτὸς ἐν τῷ περὶ Καισάρων συγγράμματι κφ. 20 ὁμολογεῖ « *quī rure ortus tenui atqve indocto patre in hæc tempora vitam præstiti, studiis tantum honestiorem* ». Ἀλλὰ γνωστὸς γενόμενος Ἰουλιανῷ τῷ αὐτοκράτορι τὸ 360 μ. Χ., ἀνεδείχθη ὑπὸ τούτου κατὰ Ἀμμιανὸν Μαρκελλίνον¹ διοικητὴς τῆς Παννονίας, ἑπτὰ δὲ καὶ δέκα ἔτη ἐφεξῆς ὑπὸ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου ἐπιμελητὴς (Præfectus) Ῥώμης.

Εἰς τοῦτον ἀποδίδεται συνήθως μικρὸν τι συγγραμμάτιον, οὗ ἡ ἐπιγραφὴ *de origine gentis Romanæ*, ἀρχόμενον ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων καὶ λήγον εἰς τὴν κτίσιν τῆς Ῥώμης, καὶ περιέχον ἐν γλώσσῃ κομψῇ καὶ καθαρᾷ τοὺς πρὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης μύθους, ἐν οἷς συμφωνεῖ ὁ συγγραφεὺς τῷ Βιργιλίῳ καὶ Διονυσίῳ τῷ Ἀλικαρνασσεὶ ἐν πολλοῖς. Πολλοὶ τῶν νεωτέρων νομίζουσι τὸ συγγραμμάτιον τοῦτο τοῦ Βίκτωρος πολὺ νεώτερον. Πάντες ὅμως ἐπαινοῦσιν αὐτὸ διὰ τὴν κανονικὴν γλώσσαν καὶ τὸ κομψὸν ὕφος. « *Libellus dignus est, quī a juvenibus historiæ Romanæ studiosis legatur,* » λέγει ὁ τελευταῖος ἐκδότης αὐτοῦ, Φραγκίσκος Φεΐδλερος, ἐν τῷ προλόγῳ σελ. 20. Ἐξ αὐτοῦ ἐλήφθησαν ἐνταῦθα ἀποσπάσματα, περιέχοντα τὴν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης μυθικὴν ἱστορίαν.

¹ Ἐν βιβλ. ΚΑ', 18. « *Victorem apud Sirmium visum, scriptorem historicum, Pannoniæ secundæ Consularem præfécit Imperator Julianus, et honoravit mæne stiatu, virum sobrietatis gratia æmulandum, multo post Urbī præfectum* ».

Εἰς τὸν αὐτὸν Βίβτωρα ἀποδίδεται καὶ ἕτερον συγγραμμάτιον, *de viris illustribus Romæ* ἐπιγραφόμενον, ἐν ᾧ περιγράφονται οἱ βίοι ἐνδόξων Ῥωμαίων ἀνδρῶν ἀπὸ Πρώκα, τοῦ ἐν Ἄλβη βασιλεύσαντος, μέχρι Πομπηίου τοῦ μεγάλου. Ἀλλὰ καὶ τούτου ὁ ἀληθὴς συγγραφεὺς δὲν εἶναι γνωστός. Ἐπειδὴ ἔν τισι χειρογράφοις λέγεται ὡς τοιοῦτος Πλίνιος ὁ νεώτερος, ἐν ἄλλοις ὁ Σηητώνιος, καὶ ἐν πολλοῖς ὁ Κορνήλιος Νέπωσ. Ὁ τελευταῖον συγγράψας τὴν ἱστορίαν τῶν Ῥωμαϊκῶν γραμμάτων, Βαίριος ὁ Γερμανὸς, εἰλάζει ὅτι τὸ συγγραμμάτιον τοῦτο εἶναι μεταγενεστέρα ἐπιτομὴ τοῦ μὴ σωζομένου νῦν μεγάλου συγγράμματος τοῦ Κορνηλίου Νέπωτος *de viris illustribus*. Ἐκ τούτου ἐλάβομεν τοὺς βίους τῶν ἑπτὰ τῆς Ῥώμης βασιλέων.

Γνήσιον δὲ σύγγραμμα τοῦ Βίβτωρος τούτου λέγεται ὑπὸ πολλῶν μόνον τὸ *de Cæsariibus* ἐπιγραφόμενον, ἐν ᾧ ἐξιστοροῦνται συνοπτικῶς εἰς γλῶσσαν σαφῆ καὶ κανονικὴν οἱ βίοι τῶν ἀπὸ Καίσαρος Αὐγούστου μέχρι Ἰουλιανοῦ αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης.

ΡΩΜΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.

Α'. ΜΥΘΙΚΟΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ.

Ἀπὸ τῶν ἀρχαιστάτων χρόνων μέχρι τῆς καταλύσεως τῆς Ῥωμαϊκῆς βασιλείας
κατὰ τὸν Αὐγύλιον Βίκτωρα.

Primus in Italiam creditur venisse Saturnus¹. Tanta autem usque² id tempus antiquorum hominum traditur fuisse simplicitas, ut³ venientes ad se advenas, qui modo consilio ac sapientia præditi⁴, ad instruendam vitam formandosque mores aliquid conferrent⁵, quod eorum parentes atque originem ignorabant, cælo et terra editos⁶ non solum ipsi crederent, verum etiam posteris⁷ affirmarent; veluti hunc ipsum Saturnum, quem Cæli et Terræ filium esse dixerunt. Quod quum ita existimetur⁸, certum tamen est, priorem Janum in Italiam devenisse, ab eoque postea venientem exceptum esse Saturnum.

¹) Ἀρχαῖος τῆς Ἰταλίας θεός, ὃν οἱ Ῥωμαῖοι, ὅτε ἔμαθον τὴν ἑλληνικὴν μυθολογίαν, ἐξέλαβον ὡς Κρόνον καὶ ἀπέδωκαν εἰς αὐτὸν τὰς τοῦτου ιδιότητας καὶ μύθους· ὅθεν εἶπον, ὅτι ἐξωσθεὶς τῆς βασιλείας ὑπὸ τοῦ Διὸς, κατέφυγεν εἰς Ἰταλίαν, ὅπου ὑπεδέχθη αὐτὸν ὁ Ἰάνος (Ὁβιδίος ἐν μεταμορφ. Ἄ. 234), καὶ ἐκατοίκησεν ἐπὶ τοῦ Καπιτωλίνου λόφου, ὃς ἀπ' αὐτοῦ Σατόρνιος ὀνομάζετο (Βιργίλ. Αἰνείαδος Ἡ, 357). ²) Τὸ μῦθον usque συντάσσουν οἱ μὲν πρὸ τοῦ Αὐγούστου συγγραφεῖς μετὰ αἰτιατικῆς ἀπλῆς μόνον κυρίων ὀνομάτων, τὸν ἕρον τῆς κινήσεως δηλοῦντων, οἱ δὲ μετὰ τὸν Αὐγούστου καὶ μετὰ αἰτιατικῆς ἄλλων λέξεων, ὡς ἐνταῦθα usque id tempus, μέχρι τοῦτου τοῦ χρόνου.

³) Τίνος ἕνεκα τὸ ut φέρεται πρὸς ὑποτακτικὴν crederent καὶ affirmarent λέγει ἡ ἐπιτομος γραμμ. §. 233. ⁴) Περὶ τῆς συντάξεως τοῦ præditus βλ. §. 133, ⁵) «Ὅτινες ἔφερόν τι πρὸς βελτίωσιν τοῦ βίου καὶ ῥύθμησιν τῶν ἠθῶν». ⁶) Ἀφαίρετικῆ ἀπλῆ συντάσσεται κατὰ τὸν §. 134 τῆς ἐπιτομ. γραμμ. ⁷) Περὶ τοῦ posterus βλέπε §. 29 καὶ τῆς διεξοδικῆς §. 66. ⁸) «Εἰ καὶ οὕτω πιστεύεται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων». Περὶ τῆς σημασίας καὶ τῆς συντάξεως τοῦ quum τοῦτου βλ. §. 218. ἐπιτ. γραμμ. καὶ §. 338 σημ. γ'. διεξοδικῆς, Περὶ δὲ τοῦ ἀπροσώπου existimetur βλ. ἀνωτέρω σημ. 6. σ. 10.

Igitur Jano regnante apud indigenas rudes incultosque, Saturnus, regno profugus¹, quum in Italiam venisset, benigne exceptus hospitio est;² ibique haud procul a Janiculo arcem suo nomine Saturniam constituit³. Isque primus agriculturam edocuit, ferosque homines et rapto vivere aduetos ad compositam vitam eduxit⁴.

Quidam autem tradunt, terris diluvio coopertis⁵, passim multos diversarum regionum in montibus, ad quos confugerant, constitisse: ex quibus quosdam sedem quaerentes, pervectos in Italiam, Aborigines⁶ appellatione, a cacuminibus montium, quæ Græce scilicet illi ὄρη vocant. Eos advenientes

¹) Διατὶ τὸ profugus ἀφαιρετικῆ συντάσσεται, λέγει ὁ §. 149 καὶ ὁ 133, 2 τῆς ἐπιτόμου γραμματικῆς. ²) Εἰς Ἰταλίαν ἐλθόντα ἐδέχθη εὐμενῶς εἰς ξενίαν, ἢ ἀπλῶς ἐφιλοξένησεν. Περὶ τῆς σημασίας τῆς δοτικῆς hospitio βλ. ἐπιτόμου γραμμ. §. 145. Ἔρα δὲ καὶ τὴν ἀνάλυσιν τῆς χρονικῆς τῶν Ἑλλήνων μετοχῆς, ἐλθόντα, εἰς τὴν φράσιν quum venisset, διότι ἡ λατινικὴ γλῶσσα δὲν ἔχει ἐνεργητικὸν ἄριστον μετοχῆς.

³) Ὁ Κρόνος ἐλθὼν εἰς Λάτιον, κατοίκησεν ἐπὶ τοῦ μετὰ ταῦτα Καπιτωλίνου λόφου, ἀπ' αὐτοῦ δὲ τοῦ ἐλθόντος Σατορνίου τότε ὀνομασθέντος, περὶ οὗ λέγει Διονύσιος ἐν Ῥωμ. ἀρχ. Α, 34, « Ὁ μὲν Καπιτωλῖνος ὀνομάζεται, ὑπὸ δὲ τῶν τότε ἀνθρώπων Σατόρνιος ἐλέγετο, ὡς περ ἂν εἶποι τις Ἑλλάδι φωνῆ, Κρόνιος ». Περὶ δὲ τῆς θέσεως τούτου βλέπε ἀνωτέρω σσμ. 3, σελ. 101. ⁴) Ὁ Κρόνος ἐδίδαξε κατὰ τὴν ἐγγῶριον μυθολογίαν τοὺς ἔως τότε ἀγροῦς ἀνθρώπους γεωργίαν καὶ τέχνας, ἀπ' ὧν εὐδαιμονήσαντες, εἶπον τὸν Κρόνον αἴτιον τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος, πρὸς μνήμην τοῦ ἑαυτοῦ ἐώρταλον διὰ παντὸς οἱ Ῥωμαῖοι ἀπὸ τῆς 17 δεκεμβρίου τρεῖς ἐφεξῆς ἡμέρας τὰ Σατορνάλια ἢ Κρόνια, ὅτε δοῦλοι καὶ δεσπόται ἐζῶν ἐκ τοῦ ἴσου, ὅπως ἐφαντάζοντο ὅτι ἐζῶν οἱ ἀνθρώποι καὶ ἐπὶ Κρόνου. Τούτων δὲ τῶν Κρονίων συνέχεια εἶναι τὰ νῦν παρὰ τῶν Ἰταλιῶν πρὸ πάντων μεγαλοπρεπῶς τελούμενα Καρναβάλια. Τὸν χρυσοῦν τούτου αἰῶνα ἀποπειρῶται ὁ Διονύσιος (Α'. 37 κ. ἔ.) νὰ ἐρμηνεύσῃ ἐκ τῆς τότε εὐφορίας τῆς Ἰταλίδος γῆς.

⁵) « Ἐπειδὴ ἐκαλύφθησαν αἱ γαῖαι ὑπὸ ὑδάτων » περὶ τῆς ἀπολύτου ταύτης ἀφαιρετικῆς βλ. §. 274 ἐπιτ. γραμμ. ⁶) Περὶ τῶν ἀνθρώπων τούτων λέγει ὁ Διονύσιος (ἐ. ἀ. Α, 10) « Τοὺς Ἀβοριγίνας, ἀπ' ὧν ἄρχει Ῥωμαίων τὸ γένος, οἱ μὲν αὐτόχθονες Ἰταλίας, γένος καθ' ἑαυτὸ γενομένον, ἀναφαίνουσιν » ἐν δὲ κεφ. 11 ἐπιφέρει τὴν ἰδίαν κρίσιν « Οὐκ ἂν ἐτέρου πινὸς εἴησαν ἄπικοι γένους, ἢ τοῦ καλουμένου νῦν Ἀρκαδικοῦ. Πρῶτοι γὰρ Ἑλλήνων οὗτοι περιωθέντες τὸν Ἴονιον κόλπον, φηισεν Ἰταλίαν, ἄγοντες αὐτοὺς Θινώτρον τοῦ Λυκάονος· παλαιότερον δὲ τούτου σταλον ἐπαναστάνα τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰ προασπέρια τῆς Εὐρώπης, οὐδένα δύνανται καταλαβεῖν· κληθέντες δὲ Ἀβοριγίνας ἀπὸ τῆς ἐν τοῖς ὄρεσιν οἰκήσεως. Ἀρκαδικὸν γὰρ τὸ φιλοχωρεῖν ὄρειον ». Ἀρχαιότερους τούτων καὶ ἐγγῶριους κατοίκους τῆς Ἰταλίας νομίζει ὁ Διονύσιος τοὺς Σικελούς, οὓς ἐξέβαλον κακασχόντες οἱ Ἕλληνες οὗτοι τὰς χώρας των. Εἰς τούτους δὲ προσέβησαν ἐφεξῆς ἀπὸ Θεσσαλίας οἱ Πελαγοῖ, οἵτινες συνεχωνεύθησαν μετ' αὐτῶν. πρὸ. κρ. 16, κ. ἔ.

Picus¹ exceptit, permissos vivere, ut vellent. Post Picum regnavit in Italia Faunus, quem a fando dictum volunt, quod is solet futura præcinere versibus², quod Saturnios dicimus.

Regnante Fauno, ante annos circiter sexaginta, quam Aeneās in Italiam deferretur, Evander Arcas, Mercurii et Carmentis Nymphæ filius, simul cum matre eodem venit³. Hujus

¹) Ὁ Πίκος οὗτος ἦν υἱὸς τοῦ Ἄρεος ἢ τοῦ Σατούρνου κατὰ Βιργίλιον (Αἰνεϊάδος Ζ', 48), τοῦτου δὲ υἱὸς ὁ Φαῦνος, ἔν δὲ διὰ τοῦτο καλεῖ ὁ Διονύσιος (Α', κφ. 31) ἀπόγονον τοῦ Ἄρεος. Εἰς τὸν Φαῦνον τοῦτον ἀποδίδουσιν τὰς αὐτὰς τοῦ Πανὸς ιδιότητας· διότι καὶ οὗτος εἶναι εὐνοῦς καὶ προστάτης τῶν ποιμνίων (ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα παράγουσι τινες ἐκ τοῦ ῥήματος favere, εὐνοῦν εἶναι) καὶ χρησμολόγος· διὸ κατ' ἄλλην παραγωγὴν εἶναι συγγενὲς τὸ ὄνομα Faunus τῷ ῥήματι fari, φῆναι, λέγειν, ἕως ὅτι συγγραφεὺς ἐνταῦθα λέγει, ἢ τῷ fateri ὁμολογεῖν, βεβαῶν, προλέγειν τὰ μέλλοντα.

²) Καὶ ἡ γυνὴ τοῦ Φαῦνου Fauna ἢ Fatua ἦν χρησμολόγος, ἔχουσα ἰδιαιτέρον χρηστικόν κατὰ τὸν Βιργίλιον ἐν Αἰν. Ζ'. 81 καὶ ἀναγγέλλουσα τὰ μέλλοντα διὰ στίχων· Præcinere, προῶναι, διότι οἱ διδόμενοι χρησμοὶ ἐδίδοντο ἐν μέτρῳ καὶ ῥυθμῷ. Ἐκαλοῦντο δὲ οὗτοι Σατόρνοι, ὡς καὶ ἄπαντες οἱ ἰταλοὶ ἑμμετροὶ στίχοι, οἱ τρωῶντες τὸ ἀρχαῖον καὶ ἐγχώριον μέτρον, οὐχὶ δὲ τὸ ἑλληνικόν, ὅπερ παρεδέχθησαν οἱ Ῥωμαῖοι ἀπὸ τοῦ ποιητοῦ Ἐννίου (βλ. ἀνωτέρω σμ. 5. σελ. 5). Ὅποιον δὲ κυρίως ἦν τὸ μέτρον τοῦτο τῶν Σατορνίων στίχων δὲν ἠδυνήθησαν εἶναι ὁρίσασθαι ἀκριβῶς ἐκ τῶν σωζομένων λειψάνων οἱ νεώτεροι μετρικοί. ³) Μετὰ τὴν τῶν Πελασγῶν εἰς Ἰταλίαν ἔλευσιν ἦλθεν ὁ Εὐάνδρος ἐξ Ἀρκαδίας, ἐν ὑπεδέχθη ὁ Φαῦνος καὶ συνεχώρησε νὰ οἰκήσῃ τὸν Παλατίνον λόφον. « Μετὰ δ' οὐ πολὺν χρόνον στόλος ἄλλος ἑλληνικὸς εἰς ταῦτα τὰ χωρία τῆς Ἰταλίας καταγέται, ἐξηκαστῶ μάλιστα εἴτε πρότερον τῶν Τρωϊκῶν, ὡς αὐτοὶ Ῥωμαῖοι λέγουσιν, ἐκ Παλατίνου, πόλιος ἀρκαδικῆς, ἀναστάς. Πῆγαιτο δὲ τῆς ἀποικίας Εὐάνδρος, ἔρμου γενόμενος καὶ νόμφης τινὸς Ἀρκάσιον ἐπιχωρίου· ἦν οἱ μὲν Ἕλληνες Θέμιον εἶναι λέγουσι, καὶ Θεοφόρτον ἀπορραίνουσιν· οἱ δὲ τὰς Ῥωμαϊκὰς συγγράφαντες ἀρχαιολογίας τῇ πατρίᾳ γλώσσῃ Καρμινετὴν ὀνομάζουσιν. Εἶπ' δ' ἂν ἐλλάδι φωνῇ Θεοσπιφδοῦς τῇ νόμφῃ τοῦνομα· τὰς μὲν γὰρ ᾠδὰς καλοῦσι Ῥωμαῖοι κάρμινα (carmina). Ἐτύγχανε δὲ τότε τὴν βασιλείαν τῶν Ἀβοριγίνων παρεληφώς Φαῦνος, Ἄρεος, ὡς φασιν, ἀπόγονος, ἀνὴρ μετὰ τοῦ δρατηρίου καὶ συσετός, καὶ αὐτὸν ὡς τῶν ἐπιχωρίων τινὰ Ῥωμαῖοι δαιμόνιον θυσίας καὶ ᾠδαῖς χεραίρουσιν. Οὗτος ὁ ἀνὴρ διζήμενος κατὰ πολλὴν φιλότιτα τοὺς Ἀρκάδας ἐλίγους ὄντας, δίδωσιν αὐτοῖς τῆς αὐτοῦ χώρας ὀπίσθη ἐθεύλοντο. Οἱ δὲ Ἀρκάδες, ὡς ἡ Θέμις αὐτοῖς ἐπιθυσιάζουσα ἔφραζεν, αἰρῶνται λόφον, ὀλίγον ἀπέχοντα τοῦ Τιβέριος, ὅς ἐστιν νῦν ἐν μέσῳ μάλιστα τῆς Ῥωμαϊκῆς πόλεως καὶ κατασκευάζονται πρὸς αὐτῷ κώμην βραχεῖαν ἣν ἔμελλε τὸ πεπρωμένον (fatum) σὺν χρόνῳ θῆσιν ὄσσην οὐδ' ἐλλάδα πόλιν, οὔτε βάρβαρον, κατὰ γε οἰκίσσεως μέγεθος, καὶ κατὰ δυναστείας ἀξίωσιν, καὶ τὴν ἄλλην ἄπασαν εὐτυχίαν, χρόνον τε ὀπίσθη ἂν ὁ θνητὸς ἀνέχει, πόλειον μάλιστα πασῶν μνημονευθεσομένην. Ὄνομα δὲ τῷ πολιῷματι· τούτῳ τίθενται Παλάτιον, ὡς ἀπὸ τῆς ἐν Ἀρκαδίᾳ σφῶν μητροπόλεως. Νῦν μὲν τοι Παλάτιον ὑπὸ Ῥωμαίων λέγεται. Διονύσιος ἐν Ῥωμ. ἀρχ. Α'. 31. Πρὸ. καὶ ἀνωτέρω σμ. 3 σ. 17.

admonitu transvectus in Italiam Evander, ob singularem eruditionem atqve scientiam litterarum, brevi tempore in familiaritate Fauni se insinuavit, atqve ab eo hospitaliter benigneqve exceptus, non parvum agri modum ad incolendum accipit; qvem suis comitibus distribuit, exaedificatis domiciliis in eo monte, qvem primo tum illi a Pallante¹ Pallantium, postea nos Palatium diximus. Ibiqve Pani deo fanum dedicavit; qvippe is familiaris Arcadiæ deus est².

Primus itaqve omnium Evander Italicos homines legere et scribere edocuit³ litteris⁴, partim qvas ipse antea didicerat: idemqve fruges in Græcia primum inventas ostendit, serendiqve usum edocuit, terræqve excolendæ⁵ gratia primus boves in Italia junxit.

Post Faunum Latino, ejus filio⁶, in Italia regnante Aeneas magnis cum⁷ opibus pluribusqve sociis utriusqve sexus a Troja digressus, longo mari emenso⁸, per diversas terrarum oras

¹) Κατ' ἄλλην μυθικὴν παράδοσιν, ἣν ὁμοίως δὲν δέχεται ὁ Διονύσιος, ὠνομάσθη ὁ λόφος οὗτος Παλλάντιον ἀπὸ τινος μαιρακίου Πάλλαντος, αὐτόθι τελευταύσαντος, υἱοῦ Ἡρακλέους καὶ Δύνης τῆς Εὐάνδρου θυγατρὸς. Διονύσιος ἔ. ἀ. κρ. 32. ²) ἡ Πρῶτον μὲν ἱερὸν ἰδρύνονται τῷ Λυκίῳ Πανί, τῆς Θείμδος ἐξηγουμένης· Ἀρκάσι γὰρ θεῖον ἀρχαῖστὰς τε καὶ τιμιώτατος ὁ Πᾶν. Διονύσιος ἔ. ἀ. κρ. 32. ³) ἢ λέγονται δὲ καὶ γραμμάτων ἑλληνικῶν χρῆσιν εἰς Ἰταλίαν πρῶτοι οἱ περὶ τὸν Εὐάνδρον διακομίσαι, νεοστὶ φανεῖσαν Ἀρκάσι νόμους τε θέσθαι καὶ τὴν δίκαιαν ἐκ τοῦ θηριώδους ἐπὶ πλεῖστον εἰς ἡμερότητα μεταγαγεῖν· τέχνας τε καὶ ἐπιτηδεύματα καὶ ἄλλα τινὰ πολλὰ ὠφελήματα εἰς τὸ κοινὸν καταθεῖναι». Ὁ αὐτὸς κρ. 33. ⁴) Τοῖς γράμμασιν, ἢ τοῖς στοιχείοις τοῦ ἀλφαιθίου.

⁵) Περὶ τῆς χρήσεως καὶ τῆς κατὰ σύνταξιν διαφορᾶς τῶν ῥηματικῶν τούτων ὀνομάτων ἀπὸ τῶν γερουδιῶν βλέπε ἐπιτόμον γραμμ. §. 263 κ. ἔ. Περὶ δὲ τοῦ gratia. §. 118. σημ. ⁶) ἢ Βασιλεὺς Ἀθωριγίνων ἦν Λατίνος ὁ Φαύνου, [ἀφ' οὗ καὶ ἡ χώρα Λάτιον ὠνομάσθη], πέμπτον καὶ τριακοστὸν ἔτος ἔχων τὴν ἀρχήν. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον Τρώες οἱ σὺν Αἰνείᾳ διαφυγόντες ἐξ Ἰλίου τῆς πολέως ἀλούσης (τὸ 1184 π. Χ.), κατέσχον εἰς Λωρεντὸν, αἰγιαλὸν Ἀθωριγίνων ἐπὶ τῷ Τυρρηνικῷ πελάγει κείμενον, οὗ πρόσω τῶν ἐκβολῶν τοῦ Τιβέριος». Διονύσιος κρ. 45. κ. ἔ. ἔνθα διηγεῖται διεξοδικῶς πάντας τοὺς περὶ Αἰνείου μύθους. ⁷) Μονοσύλλαβοι πρόβειαι, καὶ δισύλλαβοι ἐνίοτε, τίθενται συνήθως μεταξὺ τοῦ ἐπιθέτου καὶ τοῦ ὀυσιαστικοῦ εἰς τὸ ἀνήκουσιν κατὰ τὴν διεξοδικὴν γραμμ. §. 469, ἔνθα γίνεται πολὺς λόγος περὶ διατάξεως τῶν λέξεων τῆς προτάσεως. ⁸) ἢ Διαμετρήτας ἢ Διανύσας μακρὰ πελάγη». Κατὰ τὴν μυθικὴν παράδοσιν ἐπλανᾶτο πολλὰ ἔτη διότι πεισούσης τῆς Τροίας παρακληθένει ὁ Αἰνείας τὸν πα-

in Italiam devenit. Traditum sorte Apollinis Delphici¹ monitum Aeneam, ut Italiam peteret², ubi duo maria invenisset, prandiumqve cum mensis comesset, ibi urbem uti conderet. Itaque egressum in agrum Laurentum, quum paululum e litore processisset, pervenisse³ ad duo stagna aquæ salsæ, vicina inter se; ibiqve quum se lavisset, ac refectum cibo, quum apium quoque, quod tum vice mensæ substratum fuerat, consumsisset, existimant procul dubio⁴ illa esse duo maria, quod in illis stagnis aquæ marinæ species esset, mensasque, quæ erant ex stramine apii, comestas; urbem in eo loco condidisse.

Igitur Latinum, Aboriginum regem, quum ei nuntiatum esset, multitudinem advenarum, classe advectam, occupavisse agrum Laurentem⁵, adversum subitos inopinatosque hostes

τέρη τὰ ἔδη τῶν θεῶν καὶ πλῆθος ἑκατέρου φύλου, διαπλέει τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἔρχεται πρῶτον μὲν εἰς Θράκην, ἔπου κτίζει τὴν Αἴνον, ἐντεῦθεν δὲ ἀπάρως πλέει εἰς Δῆλον, καὶ ἀπὸ ταύτης, περιπλεύσας τὴν Πελοπόννησον μέχρις Ἀμβρακίας καὶ Δωδώνης περὶ τὸν Ἰόνιον κόλπον εἰς Σικελίαν, καὶ ἐντεῦθεν ἔρχεται τελευταῖον εἰς Λαυρεντὸν τῆς Ἰταλίας· ὃ ἐνθα τῆς πλάνης παυσάμενοι σκηνὰς ἐπέστησαν περὶ τὸν αἰγιαλὸν, καὶ πιεζομένοι τοῖς ἀνθρώποις ὑπὸ δίψης, λιθάδες αὐτόματοι νάματος ἡδίστου ἐκ γῆς ἀνελοῦσαι ὠρθοῦσαν· ἔπειτα ἄριστον αἰρουμένοις αὐτοῖς ἐπὶ τοῦ δαπέδου, σείλινα πολλοὺς ὑπέστρωτο, καὶ ἦν ταῦτα ὡς περ τράπεζα τῶν ἐδεσμάτων. Ἐπεὶ δὲ αἱ παρατεθεῖσαι τροφαὶ κατηνάλωσαν, καὶ τῶν ὑπεστρωμένων αὐτοῖς σελίνων ἔφαγε τις, καὶ αὐθὺς ἕτερος, τοῦτο τυγχάνει τις εἰπών· Ἄλλ' ἡμῖν γε ἤδη καὶ ἡ τράπεζα κατεδήθηται. ὣς δὲ τοῦτο ἤκουσαν, ἅπαντες ἀνεθρόβησαν, ὡς τὰ πρῶτα τοῦ μαντεύματος ἤδη σφίσι τέλος ἔχει. Ἦν γάρ τὴ θεόφατον αὐτοῖς, ὡς μὲν τινες λέγουσιν, ἐν Δωδώνῃ γενομένου· ὁ αὐτοῖς ἔφρασε πλεῖν ἐπὶ δυσμῶν ἡλίου, ἕως ἂν εἰς τοῦτο τὸ χωρίον ἔλθωσιν ἐν ᾧ κατεδύνται τὰς τραπέζας· ἔταν δὲ τοῦτο μάθωσι γενομένου, ἐνταῦθα δειμνεσθαι πόλιν· ἔπερ καὶ εὐθὺς ἔπραξεν ὁ Αἰνεΐας κατὰ τὸν Διονύσιον Ε', 33. ¹) Ὁ αὐτὸς κατ' ἄλλην παράδοσιν λέγει, ὅτι ὁ χρησμός οὗτος ἐδόθη τῷ Αἰνεΐᾳ οὐχὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Δελφοῖς μαντείου, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἐν Δωδώνῃ, ἢ ὑπὸ τῆς ἐν Ἐρυθραῖς Σιδύλλης. Sors εἶναι ὁ ἐπὶ πινακίων κληρωτῶν διδόμενος χρησμός τοῖς τὸ μαντεῖον ἐρωτῶσι. ²) Μετὰ τὸ monitum esse ἔπεται ἀντὶ ἀπαρεμφάτου ut μετὰ ὑποτακτικῆς κατὰ τὸν §. 230 τῆς ἐπιτόμου καὶ τὸν 372 τῆς διεξοδικῆς γραμμ. ³) Egressum pervenisse, τὰ ἀπαρέμφρατα ἐξαρτῶνται ἀπὸ τοῦ σημασίαν ἀρηγηματικῶ ἔχοντος traditum est. ⁴) Οἱ ἀρχαιότεροι συγγραφεῖς λέγουσι sine dubio, ἀναμφιβόλως· σπανιώτατα δ' εὔρηται παρ' αὐτοῖς procul dubio. ⁵) Ἀσχολουμένων τῶν Τρώων περὶ τὴν οἰκοδομὴν τῆς πόλεως, ἀγγέλλουσι τὰ γινόμενα ἐπὶ τὸ φοβερώτερον Λατίνῳ, ὃς ἦν τότε βασιλεὺς· ἀκούσαντι δὲ τῷ ἀνδρὶ Δίος εἰσέρχεται

incunctanter suas copias eduxisse: ac prius, quam signum dimicandi daret, animadvertisse Trojanos militariter instructos, quum sui lapidibus ac sudibus armati, tum etiam veste aut pellibus, quæ eis integumento erant, sinistris manibus involutis, processissent. Itaque suspenso certamine, per colloquium inquisito, qui essent, quidve peterent, utpote qui in hoc consilium auctoritate numinum cogebatur¹: namque extis ac somniis sæpe admonitus erat, tutiorem se adversum hostes fore², si copias suas cum advenis coniunxisset: quumque cognovisset, Aeneam et Anchisen, bello patria pulsos, cum simulacris Deorum errantes sedem³ quærere; amicitiam fœdere inisse, dato invicem jurejurando, ut communes quoque hostes amicosve haberent. Itaque cœptum a Trojanis muniri locum, quem Aeneas ex nomine uxoris suæ, Latini regis filiæ, quæ iam ante desponsata Turno Herdonio fuerat, Lavinium cognominavit⁴. At vero Amatam, Latini regis uxorem, quum indigne ferret, Laviniam, repudiato Turno consobрино suo, Trojano advenæ collocatam, Turnum ad arma concitavisse;

At vero Amatam Latini regis uxorem, quum indigne ferret, Laviniam repudiato Turno, consobрино suo, Trojano advenæ collocatam⁵ ad arma concitavisse⁶; eumque mox, coacto

ται καὶ αὐτίκα ἐπὶ τοὺς Τρώας ἐλάυνει πολλῆ στρατιᾶ· ὄρων δὲ αὐτοὺς ὠπλισμένους ὡς Ἕλληνας καὶ ἐν τάξει εὐκόσμου τὰ δεινὰ ὑπομένοντας, τῆς αὐτίκα παρακινδυνεύσεως ἀποτρέπεται . . . ἤξιον δὲ τὸν Αἰνεΐαν λέγειν, ἕστις ὄν, καὶ τί βουλόμενος ἄγει καὶ φέροι τὰ χωρία ν. Διονύσι. ἑ. ἀ. κρ. 51 ἐφεξῆς δὲ ἱστορεῖ τὰ τῆς εἰρήνης καὶ συνθήκης Αἰνεΐου καὶ Λατίνου. ¹) α ὡς ὑπὸ τῶν θεῶν ἀναγκασθεὶς εἰς ταύτην τὴν βουλὴν». Καὶ ὁ Διονύσιος ἑ. ἀ. α Ἐπιστάς τις αὐτῶ λέγει καθ' ὕπνον ἐπιχωρίως δαίμων, δέχεσθαι τοὺς Ἕλληνας τῇ χώρᾳ συνοίκους· ἔκειν γὰρ αὐτοὺς μέγα ὠφέλημα Λατίνων καὶ κοινὸν ἄβοριγίνων ἀγαθόν ν. ²) Μετὰ τὸ admonitus erat ἔπεται fore κατὰ τὴν ἀνωτέρω σημείωσιν. ³) Sedes (ἐκ τοῦ ἔθους, ἕζομαι) σημαίνει ἔδραν ἐφ' ἧς τις κάθηται· εἶτα δὲ ὡς ἐνταῦθα τόπον ἢ χώραν κατοικίας. ⁴) Μιᾶ προθυμίᾳ πάντες (Τρώες καὶ Λατῖνοι) χρώμενοι τειχίζουσι τὸ ἡμιτέλειστον Τρωϊκὸν πόλισμα. Ὄνομα δὲ τῷ κτίσματι Αἰνεΐας τίθεται Λαυίνιον, ὡς αὐτοὶ Ῥωμαῖοι λέγουσιν ἀπὸ τῆς Λατίνου θυγατρὸς, ἢ Λαύναν εἶναι φασὶ τοῦνομα. Διον. ἑ. ἀ. κρ. 59. ⁵) Βλέπε ἀνωτέρω σημ. 2. σελ. 19.

⁶) α Αἰνεΐας κατασκευάσας ἱερῶς τε καὶ τοῖς ἄλλοις κόσμοις ἀποχρῶντος τὴν πόλιν, Τρώων ἐκασίλευε μόνον. Τελευτήσαντος δὲ Λατίνου, καὶ τὴν ἐκείνου βασιλείαν παρα-

Rutulorum exercitu, tetendisse in agrum Laurentem, et adversus eum Latinum pariter cum¹ Aenea progressum, inter praeliantes circumventum occisumque. Nec tamen, amisso socero, Aeneas Rutulis obsistere desiit; namque et Turnum interemit. Hostibus fuis fugatisque, victor Lavinium se cum suis recepit, consensuque omnium Latinorum rex declaratus est²;

Igitur³ Aeneam, occiso Turno, rerum potitum⁴, quum adhuc irarum memori⁵ Rutulos bello persequi instituisset, illos sibi ex Etruria auxilium Mezentii, regis Agyllæorum, adscivisse

λαμβάνει, τῆς τε κηδείας οικειότητι τῆς πρὸς αὐτὸν, ἐπικληρῶς τῆς Λαύνας γενομένης μετὰ τὸν Λατίνου θάνατον, καὶ τοῦ πρὸς ἀστυγείτονας πολέμου τῆς στρατηγίας ἕνεκα. Ἀπίστικον γὰρ αὖθις ἀπὸ τοῦ Λατίνου Ρότολοι, λαβόντες ἡγεμόνα τὸν αὐτομόλον τινὰ τῆς Λατίνου γυναικὸς Ἀμάτης ἀνεψιόν, ὄνομα Τυρνόν. Ὁ δὲ ἀνὴρ οὗτος ἐπὶ τὸν γάμον τὸν κηδεστὴν μεμφόμενος, ὅτι παρελθὼν τὸ συγγενὲς ὀνειδίους ἐκίδουσε, τῆς τε Ἀμάτης παροξυνούσας, καὶ ἄλλων τινῶν συλλαμβανόντων, ἄγων τὴν δύναμιν ἧς αὐτὸς ἔχει, προστίθεται τοῖς Ρότολοις. Πολέμου δὲ ἐν τῶν ἐγκλημάτων τούτων γενομένου καὶ μάχης ἰσχυρᾶς, Λατίνος μὲν ἀποθνήσκει καὶ Τυρνὸς καὶ τῶν ἄλλων συγχοί-κρατοῦσι δ' ὅμως οἱ σὺν Αἰνεΐᾳ. Ἐκ δὲ τούτου τὴν ὑπὸ τῶ κηδεστῆ γενομένην ἀρχὴν Αἰνεΐας παραλαμβάνει. Τρία δὲ βασιλεύσας ἔτη μετὰ τὴν τοῦ Λατίνου τελευτὴν, τῷ τετάρτῳ θνήσκει κατὰ πόλεμον. Ρότολοι τε γὰρ ἐκ τῶν πολέων στρατεύσαντες ἅπαντες πρὸς αὐτὸν καὶ σὺν αὐτοῖς βασιλεὺς Τυρρήνων Μεσέντιος, δέισας περὶ τῶν αὐτοῦ χώρων ἤδη γὰρ ἐπὶ μέγαν χωροῦσαν τὴν ἑλληνικὴν ἔρῶν δύναμιν ἤχθετο. Μάχης δὲ γενομένης κρατερῆς οὐ πρόσω τοῦ Αἰνείου καὶ πολλῶν ἐκατέρωθεν ἀπολομένων, τὰ μὲν στρατεύματα νυκτὸς ἐπιελθούσας διαλύθη, τὸ δὲ Αἰνείου σῶμα φανερὸν οὐδαμῇ γενομένον, οἱ μὲν εἰς Θεοῦς μεταναστῆναι εἶκαζον, οἱ δ' ἐν τῷ ποταμῷ, παρ' ὃν ἡ μάχη ἐγένετο, διαφθαρῆναι. Καὶ αὐτῷ κατασκευάζουσιν οἱ Λατίνι ἥρῶν ἐπιγραφὴν τοιαύτην κοσμοῦμενον, Πατρὸς Θεοῦ χθονίου (Deus indiges), ὃς ποταμοῦ Νορμικίου ρεῦμα διέπει κ. Διονύσιος ἑ. α. κρ. 64.

¹) Συγχρόνως, ὁμοῦ μετὰ τοῦ Αἰνείου ἀντὶ τοῦ pariter λέγουσι συνήθετον simul cum, ἅμα σὺν. ²) Βλ. ἐπίτομον γραμμ. §. 102. καὶ διεξοδικὴν §. 221.

³) Τὸ μόριον τοῦτο, ὡς τὸ τῆς ἑλληνικῆς ἀντίστοιχόν του σὺν, δὲν τίθεται συνήθως ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως, ἀλλὰ μετὰ μίαν ἢ πλείους λέξεις μόνος ὁ Σαλλούστιος καὶ ἄλλοι τινὲς θέτουσιν αὐτὸ, ὡς ἐνταῦθα, ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως. βλ. διεξοδικὴν γραμμ. §. 471. ἔνθα καὶ περὶ τῆς ἐν τῇ προτάσει θέσεως καὶ ἄλλων μορίων. ⁴) Τὸ ἔρημα potior συντάσσεται συνήθως μετ' ἀφαιρετικῆς, ὡς καὶ ἄλλα τινὰ περὶ ὧν βλ. ἐπίτομον γραμμ. §. 130. εὐρηται ὅμως καὶ μετὰ γενικῆς, μάλιστα δὲ ἐν τῇ φράσει ταύτῃ potiri rerum, καταλαμβάνειν τὴν ἀρχὴν τῆς πόλεως. Περὶ τῆς ἐνταῦθα σημασίας τοῦ res βλέπε ἀνωτέρω σημ. 6, σελ. 107. ⁵) Τὰ μνήμης καὶ λήθης σημαντικὰ ῥήματα καὶ ὀνόματα συντάσσονται καὶ ἐν τῇ λατινικῇ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετὰ γενικῆς. βλ. ἐπίτομ. γραμμ. §. 112. καὶ διεξοδικὴν §. 291.

ac¹ imploravisse, pollicitos, si victoria parta foret², omnia, quæ Latinorum essent, Mezentio cessura³. Tum Aeneam, quod copiis⁴ inferior erat, multis rebus, quæ necessario tuendæ erant⁵, in urbem comportatis, castra sub Lavinio collocasse; præpositoque his filio Euryleone, ipsum, electo ad dimicandum tempore, copias in aciem⁶ produxisse, circa Numicii fluminis stagnum: ubi quum acerrime dimicaretur, subitis turbibus infuscato aëre, repente cælo tantum imbrium effusum, tonitribus etiam consecutis flammaramque fulgoribus⁷, ut omnium non oculi modo præstringerentur, verum etiam mentes quoque confusæ essent: quumque universos utriusque partis dirimendi pœlia cupiditas incessisset, nihilo minus in illa tempestatis subitæ confusione interceptum Aeneam nusquam deinde comparuisse⁸. Traditur autem, non proviso, quod propinquus flumini esset, ripa depulsus⁹, forte in fluvium decidisse, atque ita prælium diremtum; dein post apertis fugatisque nubibus quum serena facies effulsisset, creditum est, vivum eum cælo absumtum. Idemque tamen post ab Ascenio, et quibusdam aliis visus affirmatur super Numicii ripam,

¹) Περὶ τῆς χρήσεως καὶ τῆς διαφορᾶς τούτου ἀπὸ τῶν λοιπῶν συμπλεκτικῶν συνδέσμων βλ. διεξοδ. γραμμ. §. 433. ²) Τὸν τύπον τοῦτον τοῦ παρατακικοῦ τῆς ὑποτακτικῆς προτιμῶσι τοῦ *essem* ἐν ταῖς ὑποθετικαῖς καὶ τελικαῖς προτάσεσι κατὰ τὴν §. 377. σμ. 6. καὶ ἐπίτομ. §. 237. ³) Περὶ τῆς παραλήψεως τοῦ *esse* καὶ ἄλλων φημάτων βλ. διεξοδ. γραμμ. §. 479. ⁴) Ἀφαιρητικὴ τοῦ κατὰ τι, διοριστικὴ τοῦ inferior, κατώτερος, ἀσθενέστερος. βλ. ἐπίτομ. γραμμ. §. 142. ⁵) α Ἄ ἐξ ἀνάγκης εἶδε τηρεῖν καὶ σώζειν, συγκομιεσασθεῖς τὴν πόλιν, ἐστραταπέδουσεν ὑπὸ τὰ τείχη τοῦ Λαυινίου. ⁶) *Acies* (ἀκίς, ἀκικὴ) εἶναι ἡ ἐξύτης παντὸς πράγματος. Ἐν τῇ στρατιωτικῇ ἕμωσ γλώσσῃ καλεῖται ἡ εἰς μάχην παράταξις τοῦ στρατοῦ καὶ ὁ στρατὸς αὐτὸς, ὅστις ἐν πορείᾳ ἐνδρισκόμενος λέγεται *agmen*. Ὁ αὐτὸς δὲ καλεῖται γενικῶς *exercitus* (ἀπὸ τοῦ *exerceo*, γυμνάζομαι) ὡς γυμνασμένος ἐν τοῖς ὅπλοις. ⁷) Ἐπὶ αἰωνηδίων Δουελῶν σκοτισθείσης τῆς ἀτμοσφαιρας, ἐνέσκηψαν αἴφνης ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ πολλοὶ ὄμβροι μετὰ βροντῶν καὶ ἀστραπῶν. Τὸ *ut* εἶναι ἀνταποδοτικὸν τοῦ *tantum* κατὰ τὴν ἐπίτ. γραμμ. §. 233. Περὶ δὲ τῆς ἀπὸ τοῦ *tantum* ἐξαρτωμένης γενικῆς *imbrium* βλ. ἐπίτομ. γραμμ. §. 108. διεξοδ. §. 283. ⁸) Πάντα τὰ ἀπαρέμματα ἐξαρτῶνται ἀπὸ τοῦ ἐξυπακουμένου *traditum est*, ὑπερ ποτὲ μὲν προστίθεται, ποτὲ δὲ παραλείπεται ὁ συγγραφεύς. βλ. διεξοδ. γραμμ. §. 479. ⁹) Ὀνομαστικὴ διὰ τὴν ταύτοπροσωπίαν ἑπειδὴ τὸ *traditur* λέγεται προσωπικῶς καὶ ἀπροσώπως. βλ. ἐπίτομ. γραμμ. §. 91.

eo habitu armisque, quibus in praelium processerat. Quæ res immortalitatis eius famam confirmavit. Itaque illi eo loco templum consecratum, appellarique placuit «Patrem indigentem¹». Dein filius eius Ascanius, idem qui Euryleo, omnium Latinorum iudicio rex appellatus².

Igitur summam imperii³ Latinorum adeptus Ascanius, quum continuis præliis Mazentium persequi instituisset, filius eius Lausus collem Laviniaë arcis occupavit. Quumque id oppidum circumfusis omnibus copiis regis teneretur, Latini legatos ad Mezentium miserunt sciscitatum, qua conditione in deditioem eos accipere vellet⁴; quumque ille inter alia onerosa illud quoque adjiceret, ut omne vinum agri Latini aliquot annis sibi inferretur⁵: consilio atque auctoritate⁶ Ascantii placuit ob libertatem mori potius, quam illo modo servitutem subire. Itaque vino ex omni vindemia Iovi publice voto consecratoque, Latini urbe eruperunt, fusoque præsidio interfectoque Lauso, Mezentium fugam facere coegerunt. Is postea per legatos amicitiam societatemque Latinorum impetravit.

1) Ὁ Διονύσιος λέγει ἀνωτέρω, ὅτι ὠνόμασαν αὐτὸν πατέρα θεὸν χθόνιον· διότι καὶ πάντας τοὺς θεοὺς πατέρας ἐκάλουν. 2) α Αἰνεῖου ἐξ ἀνθρώπων μεταστάντος ἐβδόμῃ μάλιστα εἶτε μετὰ τὴν Ἰλίου ἄλωσιν, Εὐρυλείων παρέλαβε τὴν Λατίνων ἡγεμονίαν, ὁ μετανομασθεὶς Ἀσκάκιος ἐν τῇ φυγῇ ». Διονύσιος κφ. 63. 3) Ὅπερ καὶ summam rerum λέγουσιν ἐνίοτε, δηλοῖ τὴν βασιλείαν ἐνταῦθα, ἢ τὴν ἡγεμονίαν κατὰ Διονύσιον καὶ ἐν γένει τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν τῆς πόλεως, ἢ τὸ πᾶν κράτος. 4) α Ἴνα μάθωσιν ἐπὶ τίνι συνθήκῃ θέλει αὐτοὺς παραδοθῆναι. Περὶ τῆς σημασίας τοῦ σουπίνου sciscitatum βλ. ἐπίτομ. γραμμ. §. 261 καὶ περὶ τῆς σφαιριτικῆς §. 143 καὶ σημ. α.

5) α Τοῦ βασιλείως τῶν Τυρρηνῶν τὰ τε ἄλλα ὡς δεδουλωμένοι ἀφόρητα ἐπιτάσσοντος καὶ τὸ, οἷον ὕσον ἂν ἡ Λατίνων φέροι Τυρρηνοὶ ἀπάγην ἀνὰ πᾶν ἔτος, εὐκ ἀνασχετὸν ἡγησασμένοι τὸ πρᾶγμα, τῆς μὲν ἀμπέλου τὸν καρπὸν ἱερὸν ἐψηφῆσαντο τοῦ Διὸς εἶναι, γινώμην ἀγορεύσαντος τοῦ Ἀσκανίου, αὐτοὶ δὲ ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως· εὐθὺς δὲ προσβαλόντες τῷ χάρακι τῶν πολεμίων, ἐν ἔρυμνῳ κατασκευασμένῳ χωρίῳ καὶ τὴν κρατίστην νεότητα τῶν Τυρρηνῶν ἔχοντι, ἧς ἡγεῖτο Μεσεντίου παῖς, Λαύσος ὄνομα, οὐδενὸς προειδομένου τὴν ἐφοδον, αἰρούσι τὸ ἔρυμα . . . Μεσέντιος σὺν ὀλίγοις λόφον τινα καταλαβὼν, ἐπειδὴ τοῦ παιδὸς τὸν μὲρον ἤκουσε καὶ ὕσος αὐτῷ στρατὸς διεσφάρτο, ἐπεμψε κήρυκας εἰς τὸ Λατίνιον περὶ φιλίας διαλεξομένους· ἄδειαν δ' εὐρόμενος, ἀπῆλθεν ὑπόσπονδος καὶ τὸν ἀπὸ τούτου χρόνον βέβαιος φίλος ἦν ». Διονύσιος ε. αζ κφ. 63.

6) α Συμβουλῇ καὶ γνώμῃ Ἀσκανίου ἔδοξεν αὐτοῖς ὑπὲρ ἐλευθερίας μᾶλλον ἀποθανεῖν, ἢ οὕτω δουλεύειν. »

Interim Lavinia, ab Aenea gravida relicta, metu veluti insecuturi se Ascanii¹, in silvam profugit ad magistrum patrii pecoris² Tyrrhum, ibique enixa est puerum, qui a loci qualitate Silvius est dictus³.

Post hæc Ascanius, completis in Lavinio triginta annis, circumspectis diligenter finitimis regionibus, speculatus⁴ montem editum⁵, qui nunc ab ea urbe, quæ in eo condita est, Albanus nuncupatur, civitatem communiit, eamque Albam Longam cognominavit⁶.

At Ascanius postquam⁷ excessisset e vita, inter Julum⁸, filium ejus, et Silvium Postumum⁹, qui ex Lavinia genitus erat, de obtinendo imperio orta contentio est, quom dubitaretur,

¹) « Φύσῳ τοῦ Ἀσκανίου ὡς μέλλοντος καταδιώξειν αὐτήν ». ²) Ἡ λέξις magister, γενικὴν σημασίαν ἔχουσα, δηλοῖ πάντα προϊστάμενον ἢ ἄρχοντα· εἰς διορισμὸν δὲ μερικωτέρας σημασίας δέχεται κατὰ γενικὴν οὐσιαστικόν· ὡς pecoris, ἐπιστάτης ἢ ἄρχου ποιμνίου, equitum, ἵππαρχος, Iudi, γραμματιστής. ³) « Τοῦ Ἀσκανίου παραλαβόντος τὴν βασιλείαν, περιδεῆς ἡ Δαύνα γενομένη, μή τι δεινὸν ὑπ' αὐτοῦ πάθῃ κατὰ τὸ τῆς μητριάς ὄνομα, ἐγκύμων οὖσα, δίδωσιν ἐκατὴν Τυρρῆνῳ τινι συρορθεῶν ἐπιμελητῇ βασιλικῶν· ὃ δ' εἰς ὕλας ἐρήμων ἀγαγὼν ἔτρεφεν ἐν τῇ νάπῃ κατασκευάσας οἰκισιν· τῆς τὸ ἐγκυμονοῦμενον ἀποκνησάσης, ἀνακρεῖται τε καὶ τρέφει, Σιλοῦιον ὀνομάσας ἀπὸ τῆς ὕλης, ὡς περ ἂν εἶ τις ἐλλάδι γλώσση λέξειεν Ἰλαῖον ». Διονύσ. Α. κρ. 70.

⁴) Τὰς μὲν λοιπὰς μετοχὰς completis καὶ circumspectis ἐξέφερε κατ' ἀπόλυτον ἀφαιρετικὴν, καίτοι ταῦτοπροσωπίας ὑπαρχούσης, διότι ἡ λατινικὴ γλῶσσα δὲν ἔχει ἀόριστον ἐνεργητικὸν τῆς μετοχῆς. τὸ speculatus ὅμως, ὡς περ εἶναι μὲν παθητικὸς παρακείμενος ἢ ἀόριστος κατὰ τύπον, ἔχει δὲ ἐνεργητικὴν σημασίαν, ὡς πολλὰ τῶν ἀποθετικῶν κατὰ τὸν §. 47 τῆς ἐπιτ. γραμμ., ἐκφέρει κατ' ὀνομαστικὴν, ἰδὼν, παρατηρήσας.

⁵) Ἰψηλὸς, ἐξέχων. ⁶) « Τριακοστῷ ὕστερον ἔπει μετὰ τὴν κτίσιν τοῦ Λαυίνου πόλιν ἐτέραν οἰκίσει Ἀσκάnius ὁ Αἰνείου, ὄνομα τῇ πόλει· Σέμενος ἄλθαν. Ἔστι δὲ ἡ ἄλθα καθ' ἐλλάδα γλῶσσαν Λευκὴ· σαρκνισμοῦ δ' ἕνεκα διορίζεται· παρ' ἐτέραν πόλιν ὁ μόνον μὲν ἐπικλήσει, τοῦ σχήματος ἐπικατηγορήσει. Ἔστι δὲ ὡς περ σύνθετον ἡδὴ τοῦνομα ἐξ ἀμφοῖν· Ἄλθα λόγγα· τοῦτο δ' ἔστι Λευκὴ μακρὰ ». Διονύσιος κρ. 66.

⁷) Πότε καὶ παρὰ τίσι τῶν συγγραφέων τὸ μῦθον τοῦτο καὶ ἄλλα ὅμοια φέρονται εἰς ὑποτακτικὴν, ὡς ἐνταῦθα, βλ. ἐπίτομ. γραμμ. §. 219 καὶ διεξοδ. §. 359.

⁸) Εἰς τὸν Ἰούλιον τοῦτον, ὅστις κατ' ἄλλους εἶναι ὁ αὐτὸς Ἀσκάnius, ἀνῆγε τὸ γένος ἡ ἐν Ρώμῃ Ἰουλίαν γενεὰ, ἐξ ἧς ἦν ὁ Καῖσαρ, ὁ Αὐγούστος καὶ οἱ λοιποὶ μέχρι Νέρωνος αὐτοκράτορες, οὓς κολακεύοντες οἱ ποιηταὶ καὶ ἄλλοι ἐλεγον παῖδας Διὸς καὶ Ἀφροδίτης· διότι αὐτὴ, ἐγέννησεν ἐκ τοῦ Ἀγχίσου τὸν Αἰνείαν, ἀπ' οὗ ὁ Ἀσκάnius καὶ ὁ Ἰούλος οὗτος. ⁹) Postumus ἐκλήθη οὗτος, ὅπως καὶ πάντες οἱ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς γεννώμενοι παῖδες παρὰ Ῥωμαίους καλοῦνται.

an Aeneae filius, an nepos potior esset¹. Permissa disceptatione ejus rei, ab universis rex Silvius declaratus est². Ejusdem posterii omnes cognomento Silvii, usque ad conditam Romam Albae regnaverunt.

Post eum regnavit Tiberius Silvius, Silvii filius³. Qvi quum adversus finitimos bellum inferentes copias eduxisset, inter praeliantes depulsus in Albulam flumen, deperit, mutantique nominis exstitit causa. Post eum regnavit Aremulus Silvius, qvi tantae superbiae⁴ non adversum homines modo, sed etiam deos fuisse traditur, ut praedicaret, se superiorem esse ipso Jove, ac, tonante caelo, militibus imperaret⁵, ut telis clypeos qvaterent, dicitaretque clariorem sonum se facere. Qvi tamen praesenti⁶ affectus est poena. Nam fulmine ictus raptusque turbine in Albanum lacum praecipitatus est⁷.

¹) Μετά τὸ ῥῆμα dubito ἔπεται τὸ ἀπορηματικὸν an μετὰ ὑποτακτικῆς, ὅπερ εἶναι διάφορον τοῦ ἐρωτηματικῷ an, περὶ οὗ βλ. διεξοδικῆν γραμμ. §. 433. Ἐνταῦθα, διότι τὸ ῥῆμα τοῦτο ἀπαιτεῖ τοιοῦτο μόριον, ἔπεται δις τὸ an, ὃν τὸ δεύτερον εἶναι ἀκριβῶς ἐρωτηματικόν. Ἄν δὲ δὲν ὑπῆρχε τὸ ῥῆμα αὐτὸ, ἐπειδὴ ἡ ἐρώτησις συνίσταται ἐκ δύο μελῶν, ἤθελεν εἶπαι utrum Aeneae filius, an nepos potior esset, ὅπως οἱ Ἕλληνας χρῶνται τῷ, πότερον—ἢ, ἐν ὁμοίᾳ περιστάσει. βλ. ἐπίτομον γραμμ. §. 70 καὶ διεξοδικ. §. 432. ²) « Τὴν περὶ τῆς βασιλείας δίκην ἐπεψήφισεν ὁ δῆμος, ἄλλοις τε ὑπαχθεις λόγοις, καὶ οὐχ ἥκιστα ὅτι μὲν οὖν ἦν ὁ Σιλοῦτος ἐπικλήρου τῆ ἀρχῆς. Ἰούλιος δὲ ἀντὶ τῆς βασιλείας ἱερά τις ἐξουσία προσετέθη καὶ τιμὴ ἦν ἔτι καὶ εἰς ἐμὲ τὸ αὐτοῦ γένος ἐκαρπούτο ». Διονύσιος κφ. 70. ³) Κατὰ τὸν Διονύσιον, ἀριθμοῦνται ἐν κφ. 71 πάντας τοὺς ἐν Ἄλβῃ δεκαπέντε βασιλεῖς μέχρι τοῦ Ρωμύλου, ἦν οὗτος οὐχὶ υἱὸς τοῦ Σιλβίου, ἀλλ' ἔκτος μετὰ τοῦτον βασιλεὺς ἐν Ἄλβῃ, περὶ οὗ προσθέτει ὅτι, Τελευτήσας ἐν μάχῃ παρὰ ποταμῷ γενόμενῃ, καὶ παρενεχθεὶς ὑπὸ τοῦ ῥέματος, ἐπὶ οὐνοῦ ἐαυτῷ κατέλιπε τὸν ποταμὸν, Τίβερην ἢ Θίμβριν, Ἄλβουλαν καλούμενον πρότερον ὅπερ καὶ ὁ Βιργίλιος (ἐν Αἰν. Η, 331) μαρτυρεῖ. ⁴) Περὶ τῆς σημασίας τῆς γενικῆς ταύτης, ἦν οἱ λατῖνοι γραμματικῶι genitivum qualitatit καλοῦσι καὶ τῆς διαφορᾶς αὐτῆς ἀπὸ τῆς ταυτοσημοῦ ἀραιρητικῆς βλ. ἐπίτομον γραμμ. §. 110. καὶ διεξοδικ. §. 287. Περὶ δὲ τῆς συντάξεως tantae—ut βλ. ἀνωτέρω σημ. 7. σελ. 119. ⁵) Περὶ τῆς διττῆς συντάξεως τοῦ impero μετ' ἀπαρεμφάτου ἢ μετὰ τοῦ ut καὶ ὑποτακτικῆς βλ. διεξοδικ. γραμμ. §. 396. σημ. γ'. καὶ 372. ⁶) Παραυτίκα, εὐθύς. Περὶ τῆς περιφράσεως affectus poena βλ. ἀνωτέρω σημ. 6. σελ. 21. ⁷) Τὸν ταῦτα πειθήσαντα καὶ παθόντα βασιλεῖα καλεῖ ὁ Διονύσιος κφ. 71. Ἀλλάδην « ὅ ῥ' ἀπεφρονούντι τὰ δαιμόνια κατεσκευαστο κεραυνῶν τε μιμήματα καὶ κτύποι βρονταῖς ἐμφορεῖς, οἷς δεδίττεσθαι τοὺς ἀνθρώπους ὡς θεοῖς ἤξει. Οὐβραν δὲ καὶ κεραυνῶν εἰς τὸν οἶκον κατασκηψάντων, τῆς τε λίμνης, παρ' ἣν οἶκόν ἐτύγγανε, πλημυρᾶν οὐκ εἰσθεῖαν λαβούσης, κατακλυθεὶς πανοικίος ἀπόλλυται ». Ὁ αὐτὸς μῦθος εὐρη-

Post illum regnavit Aventinus Silvius, isqve, finitimis bellum inferentibus in dimicando circumventus ab hostibus prostratus est, ac sepultus circa radices montis, cui ex se nomen dedit¹. Post eum Silvius Procas rex Albanorum, duos filios, Numitorem et Amulium, æqvis partibus heredes instituit². Tum Amulius in una parte regnum tantummodo, in altera totius patrimonii summam atqve omnem paternorum bonorum substantiam posuit, fratriqve Numitori, qvi major natus erat, optionem dedit³, ut ex his, utrum mallet, eligeret. Numitor qvum privatum omne cum facultatibus regno prætulisset, Amulius regnum obtinuit. Qvod ut firmissime possideret, Numitoris fratris sui filium in venando interimendum⁴ curavit. Tum etiam Rheam Silviam, ejus sororem, sacerdotem Vestæ fieri jussit, simulato somnio⁵, qvo admonitus ab eadem Dea esset, ut id fieret; qvum re vera ita faciendum sibi existimaret, periculosum ducens, si qvi ex ea nasceretur, qvi avitas persequeretur injurias⁶.

At vero traditur solito institutoqve egressam⁷ virginem, in usum sacrorum aquam petitum ex eo fonte, qvi erat in luco Martis, subito imbris tonitrubusqve, qvæ cum illa erant,

ται καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ μυθικῇ ἱστορίᾳ περὶ Σαλμωνέως, τοῦ ἐν Ἡλίδι βασιλεύσαντος, παρ' Ὀμήρου ἐν Ὀδ. Α, 236. — ¹) Ὁ μικρὸν πρὸς μεσημβρίαν τοῦ ἐν Φώμῃ Παλατινοῦ λόφος ἐκκαίετο Ἀυεντίνος, ἐπώνυμος τοῦ βασιλέως τούτου κατὰ τὸν Διονύσιον ἑ. ἄ.

²) « Ἰσοῖς μέρεισι κληρονόμους κατέστησε ». ³) Αἴρεσιν αὐτῷ ἔδωκε, ἢ συνεχάρησεν, λαθεῖν ὑπετέραν μερίδα προαιρεῖται ». ⁴) Τί σημαίνει τὸ μετοχικὸν τοῦτο ἐπίθετον, ὅπερ ἡ λατινικὴ γραμματικὴ gerundivum καλεῖ, βλέπε ἐν τῇ ἐπιτόμῃ. γραμμ. §. 270. διεξοδ. §. 422. Ἐνέργειαν γινομένην εἴτε ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ὑποκειμένου εἰς ἑαυτὸ ἢ εἰς ἕτερόν τι, εἴτε ὑπ' ἄλλων διαταγῇ ὅμως αὐτοῦ, συνήθως ἐκφράζει ἡ λατινικὴ γλῶσσα ὡς καὶ ἡ ἑλληνικὴ διὰ τοῦ τῆς ἐνεργείας ῥήματος ἀπλῶς· ἐνίοτε ὅμως, ὅτε μάλιστα γίνεται αὕτη ὑπ' ἄλλων διαταγῇ τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, προστίθεται, ὡς ἐνταῦθα, τὸ curo ἐπιμελοῦμαι. ⁵) « Ἰποκριθεῖς, ὅτι κατ' ὄναρ συνεβούλευσεν αὐτῇ ἡ θεὰ Ἐστία, ὅπως πράξῃ τοῦτο ».

⁶) Τοῦς μύθους τούτους διηγεῖται διεξοδικῶς ὁ Διονύσιος Α, κφ. 76. κ. ἑ. καὶ ὁ Πλούταρχος ἐν βίῃ Ρωμύλου ἀπὸ τοῦ 3 κεφαλαίου.

⁷) Κατὰ τὸ ἔθος καὶ τὴν τάξιν ἐξελοῦσαν τὴν παρθένον, κομιδῆς ἕνεκα ἐκ τῆς ἐν τῷ ἄλσει τοῦ Ἄρεος πηγῆς ὕδατος πρὸς τὴν θυσίαν ἀναγκαίου, αἰφνης δι' ὄμβρων καὶ βροντῆς διασκεδασθέντων τῶν μετ' αὐτῆς, ὑπὸ τοῦ Ἄρεος καταληφθεῖναι λέγεται· ἐκπλαγεῖσαν δὲ καὶ μετ' ὀλίγον ἀναθαφθεῖσαν κλπ.

disjectis, a Marte compressam: conturbatamque mox recreatam consolatione Dei, nomen suum indicantis affirmantisque, ex ea natos dignos patre¹ evasuros. Primum igitur Amulius rex, ut comperit, Rheam Silviam² sacerdotem peperisse geminos, protinus imperavit deportari ad aquam profluentem, atque eo abjici. Tum illi, quibus id imperatum erat, impositos alveo pueros, circa radices montis Palatii in Tiberim, qui tum magnis imbribus stagnaverat, abjecerunt: eiusque regionis subulcus³ Faustulus, speculatus exponentes, ut vidit, relabente flumine, alveum, in quo pueri erant, obhæsisse ad arborem ficī, puerorumque vagitu lupam excitam, quæ repente exierat, primo lambitu eos deterxisse, dein levandorum uberum gratia mammas præbuisse; descendit ac sustulit, nutriendosque Accæ Larentiæ, uxori suæ, dedit. Addunt quidam, Faustulo inspectante; picum quoque advolasse, et ore pleno cibum pueris ingessisse: inde videlicet lupum picumque Martiæ tutelæ esse⁴. Arborem quoque illam Ruminalem dictam, circa quam pueri abjecti erant, quod eius sub umbra pecus acq̄viescens meridie ruminare sit solitum⁵.

At traditur etiam pueros ex Rhea Silvia natos Amulium regem Faustulo servo necandos⁶ dedisse: sed eum, a Numitore

¹) Περὶ τῆς συντάξεως τοῦ dignus βλ. ἐπιτομ. γραμματ. §. 133.

²) Ὁ Διόνυσος κρ. 76 καλεῖ Ρέαν Ιλίαν τὴν Νομίτωρος θυγατέρα. ³) Ἡ λέξις subulcus, συφορβός, συβώτης, ἐγένετο κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν ἐκ τοῦ sus, ὅς, καθ' ἣν καὶ bubulcus, βουκόλος, ἐκ τοῦ bos βοῦς, περὶ ἧς βλ. ἀνωτέρω σμ. 6. σελ. 83.

⁴) « Ἐν τῷ ποταμῷ τοῖς βρέφεισι κειμένοις τὴν τε λύκαιναν ἱστοροῦσι Σπλαζομένην καὶ δροσκολάπτην τινὰ παρεῖναι συνεκτρέφοντα καὶ φυλάττοντα. Νομίζεται δ' Ἄρεος ἱερὰ τὰ ζῶα ». Πλούταρχος ἐν βίῳ Ρώμ. κρ. 4. ⁵) Ὁ αὐτὸς προσθέτει « Ἦν δὲ τὸ δένδρον ἐρινεὸς, ὃν Ῥωμινάλιον ἐκάλουν ἢ διὰ τὸν Ῥωμίλον, ἢ διὰ τὸ τὰ μηρυκόμενα τῶν θρεμμάτων ἐκεῖ διὰ τὴν σκιάν ἐνδείαζεν, ἢ μάλιστα διὰ τὸν τῶν βρεφῶν θπλασμόν· ἔτι τὴν τε θῆλην Ῥώμαν ὀνόμαζον οἱ παλαιοί ». Ἡ ὑποτακτικὴ sit solitum ἐξαχρῆται ἐκ τοῦ quod, ὕπερ διότι εἶναι αἰτιολογικὸν καὶ ἐπιφέρει αἰτίαν οὐχὶ ὑπὸ τοῦ συγγραφέως αὐτοῦ λεγομένην καὶ ὡς ἀληθῆ πιστευομένην, ἀλλ' ὑπὸ ἄλλων, διὰ τοῦτο φέρεται πρὸς ὑποτακτικὴν κατὰ τὸν §. 217, 1 τῆς ἐπιτ. γραμμ. καὶ 357 τῆς διεξοδικῆς.

⁶) Ἀναλύεται εἰς τὸ ut necaret, διότι σημαίνεται ὁ σκοπὸς δι' ὃν παραδίδονται τὰ τέκνα κατὰ τὸν §. 270 τῆς ἐπιτομ. γραμμ.

exoratum, ne pueri necarentur¹, Accæ Larentiæ amicæ suæ nutriendos dedisse; quam mulierem, eo quod pretio corpus esset vulgare solita, Lupam dictam. Notum quippe, ita appellari mulieres quæstum corpore facientes: unde et ejusmodi loci, in quibus hæ consistunt, lupanaria dicta². Quum vero pueri liberalis disciplinæ capaces facti essent, Gabiis Græcarum Latinarumque litterarum ediscendarum gratia commoratos, Numitore avo clam omnia subministrante. Itaque ut primum adolevisset, Romulum, indicio educatoris Faustuli comperto, qui sibi avus, quæ mater fuisset, quidque de ea factum esset³, cum armatis pastoribus Albam⁴ protinus perexisset, interfecitque Amulio, Numitorem avum in regnum restitutum. Romulum autem a virium magnitudine appellatum: nam Græcā lingua βόμην «virtutem» dici certum est⁵. Alterum vero Remum dictum, videlicet⁶ a tarditate: quippe talis naturæ homines ab antiquis «remores⁷» dicti.

¹) Δικτι ή ύποτακτική συντάσσεται ένταύθα μετά του ne και ουχι non, λέγει ή επίτ. γραμμ. §. 230 και ή διεξοδ. έν §. 372. ²) α Τήν τιθνησηαμένην τά παιδια, και μαστους έπισχοδων, ου λυκαϊναν είναι φασιν, άλλ' ώςπερ είκοδ, γυναίκα τῷ Φαυστύλῳ συνοικοῦσαν, Λαυρεντίαν όνομα, η δημοσειουσαμένη ποτε τήν του σώματος ὄραν οί περι τό Παλλάντιον διατρίβοντες επίκλησιν έθεντο Λούπαν' έστι δε τουτο έλληνικόν τε και άρχαϊόν, επί ταῖς μισοθαρνούσαις τά άφροδισια τιθόμενον, αί νυν εύπρεπιστέρα κλίσει έταιραι προςαγορευόυται. Άγνοούντας δε τινας αύτο, πλάσαι τον περι τῆς Λυκαϊνης μύθον' έπειδή κατά γλωτταν, ην τό Λατίνων έθνος φβέγγεται, λούπα καλεϊται τουτο τό Ξηρίον, ο λύκος. Ηνίκα δε τῆς έν τῷ γάλακτι τροφῆς άππλλάγη τά παιδια, δοθῆναι προς τών τρεφόντων εις Γαθίους, πόλιν ου μακράν από του Παλλαντίου κειμένην, ώς έλλάδα παιδεϊαν έμαθσειν ». Διονύσιος χρ. 84. πρῶ. και Πλούταρχ. έν Ρώμ. 6.

³) Η ύποτακτική, διότι αί έρωτήσεις εισιν έν πλαγίῳ λόγω και έξαρτώνται άφ' έτέρου ρήματος κατά τον §. 216. τῆς επίτ. γραμμ. ⁴) Απλή αίτιατική άνευ προέσεως, διότι είναι όνομα πόλεως κατά την επίτ. γραμματ. §. 136. και διεξοδ. §. 232.

⁵) Όπως άπαντα ή άρχαιοτέρα τῆς Ρώμης ιστορία και ιδίως ή των κτιστών αυτῆς, ώς μυθώδης, φέρεται διαφόρος, ούτω και ή παραγωγή των ονομάτων τουτων. Έπειδή ο Πλούταρχος λέγει έν βίῳ Ρωμύλου χρ. 6. α Κληθῆναι και τουτους από τῆς Ξηλῆς Ισορουσι Ρωμύλον και Ρώμον, ότι Ξηλάζοντες ὤφθησαν τό Ξηρίον ». Αληθῶς έν τῇ άρχαίᾳ λατινική γλώσση ή Ξηλή και ο μαστός, εστις συνθῆως mamma λέγεται, έκαλεϊτο ruma και ruma. ⁶) Μόρον βεβαιωτικόν και έπεξηγηματικόν, σύνθετον εκ του videre και licet, εξεσιν ιδειν, ως και τό συνώνυμον αυτου scilicet εκ του scire και licet, εξεστ γινώσκειν, εστι δῆλον άλλ' άμφότερα άπαντώνται πολλάκις και έν ειρωνική σημασία ως τά ταυτόσημα τῆς ελληνικής δηλονότι, δηλαδή. Έναύθα όμως τό videlicet έχει έπεξηγηματικῆν σημασίαν. ⁷) Εύρηται ή άρχαία αύτη λέξις παρα Φέστω, τῷ άρχαίῳ λατίνῳ λεξικογράφῳ, εστις λέγει ότι καλοῦνται ούτως έν τῷ οἰωνοσκοπεῖν τά όρνεα, άτινα άναγκάζουσι επί μακρόν περιμένειν τον μέλλοντά τι πράξειν.

Igitur actis, quæ supra diximus, quum inter se Romulus et Remus de condenda urbe¹ tractarent, in qua ipsi pariter regnarent², Romulusque locum, qui sibi idoneus videretur², in monte Palatino designaret, Romamque appellari vellet; contraque item Remus in alio colle, qui aberat a Palatio millibus quinque³, eundemque locum ex suo nomine Remuriam appellaret, neque ea inter eos finiretur contentio: avo Numitore arbitro adscito⁴, placuit disceptatores eius controversiæ immortales Deos sumere; ita ut, utri eorum priori secunda auspicia obvenissent⁵, urbem conderet, eamque ex suo nomine nuncuparet atque in ea regni summam⁶ teneret. Quumque auspicaretur Romulus in Palatio, Remus in Aventino, sex vultures, pariter volantes, a sinistra Remo prius visos⁷, tumque ab eo missos, qui Romulo nuntiarent⁸, sibi iam data auspicia,

¹) «Περὶ τῆς κτιστέας ἢ κτισθησομένης πόλεως συνδιελέγοντο». Ἰδιώμα τῆς λατινικῆς εἶναι ἀντὶ τοῦ ἐξ ἐνεργητικῶν ῥημάτων γερουνδίου καὶ τῆς συντακτικῆς αὐτοῦ αἰτιατικῆς νὰ προτιμᾷ τὸ μετοχικὸν ἐπίθετον (gerundivum), ὅπερ, καθὼς καὶ τὴν συντακτικὴν αὐτοῦ λέξιν, ἐκφέρει ὡς οὐσιαστικὴν μετὰ ἐπιθέτου κατὰ τὴν πῶσιν ἣν ἀπαιτεῖ ἡ λέξις ἀφ' ἧς ἀμφότερα ἐξαρτῶνται. Οὕτω ἀντὶ νὰ εἴπωσι tractarent de condendo urbem, περὶ τοῦ κτίσαι τὴν πόλιν, λέγουσι de condenda urbe, περὶ τῆς κτιστέας πόλεως. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου τοῦ λόγου διακρίνεται τὸ γερουνδίον ἀπὸ τοῦ μετοχικοῦ τούτου ἐπιθέτου ἐν τῇ συντάξει, διότι τὸ μὲν ἐξ ἐνεργητικῶν ῥημάτων γερουνδίον ἀπαιτεῖ αἰτιατικὴν ἀντικειμένου, ὡς condendi urbem, τὸ δὲ ἕτερον φέρεται ὁμοιοπῶτως καὶ ἁμοιόρhythμως μετὰ τοῦ ἀντικειμένου, ὡς οὐσιαστικὸν μετὰ ἐπιθέτου, ὡς ἐνταῦθα de condenda urbe. Ἔρα καὶ διεξοδικὴν γραμμ. §. 413. καὶ ἐπιτ. §. 263.

²) Τὰ ἀναφορικὰ φέρονται ἐνταῦθα πρὸς ὑποτακτικὴν, διότι αἱ δι' αὐτῶν εἰσαγόμεναι προτάσεις συμπληροῦσιν ἑτέραν καθ' ὑποτακτικὴν ἐκφερομένην πρότασιν, τὴν quum tractarent, αἵτινες ὡς συστατικὰ τῶν αὐτῆς μέρη φέρονται καὶ αὐτὰ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐκείνης ἔγκλισιν. βλ. ἐπιτ. γραμμ. §. 228, καὶ διεξοδικὴν §. 369, ἔνθα καὶ περὶ ἐξαιρέσεων τοῦ κανόνος τούτου. ³) Ἐξυπακούεται τὸ passuum, βημάτων, ὅπερ πολλὰκις παραλείπεται ὡς εὐκόλως ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου ἐννοούμενον. Περὶ δὲ τῆς ἀφαιρετικῆς millibus, ἀνθ' ἧς συνηθέστερον αἰτιατικὴ εὐρήσεται, βλ. ἐπιτ. γραμμ. §. 138 καὶ διεξ. 234 β'.

⁴) « Δικαιτητὴν καὶ σύμβουλον παραλαβόντες ». Περὶ τῆς λέξεως arbiter βλ. ἀνωτέρω σημ. 2. σελ. 62. ⁵) Utri — obvenissent α ὅτω ἂν προτέρω αἴσια οἰωνοὶ γένωνται, τοῦτον κτίσειν τὴν πόλιν ὡς ὑποτακτικὴν, διότι εἶναι ἐξαρτωμένη ἐρώτησις κατὰ τὸν §. 216. Περὶ δὲ τῆς ἑτέρας ὑποτακτικῆς ita uti — conderet καὶ teneret βλ. §. 233. ⁶) Summa regni περὶ τῆς φράσεως ταύτης βλ. ἀνωτέρω σημ. 3. σελ. 120.

⁷) Ἐλλείπει τὸ esse, ὅπερ ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἐξωθεν ἐννοουμένου traditur. ⁸) α ὅπως

qvibus condere urbem iuberetur; itaqve maturaret ad se venire. Qvumqve ad eum Romulus venisset, qvæsissetqve, qvænam illa auspicia⁴ fuissent, dixissetqve ille, sibi auspicanti sex vulturios simul apparuisse: «At ego,» inquit Romulus, «iam tibi duodecim demonstrabo;» ac repente duodecim vultures apparuisse, subsecuto cæli fulgore pariter tonitruqve². Tum Romulus, «Qvid,» inquit, «Reme, affirmas priora, qvum præsentia intuearis³?» Remus postqvam intellexit, sese regno fraudatum, «Multa,» inquit, «in hac urbe, temere sperata atqve præsumta, felicissime proventura sunt⁴». At vero fertur contentionis illius perniciosum exitum fuisse; namqve ibidem obsistentes Remum et Faustulum interfectos⁵.

ἀναγγεῖλωσι τῷ Ῥωμύλῳ ». qvί=ut ii nuntiarent. Περὶ τῆς ὑποτακτικῆς ταύτης καὶ τοῦ ἀναφορικῆς βλ. ἐπιτ. γραμμ. §. 223. διεξοδ. §. 363. ⁴) Auspicia (ἐκ τοῦ aves καὶ spicio, ὀρνιθισκοπῶ, οἰωνίζομαι), οἰωνοί, ἦν ὁ ἀρχαιότατος καὶ συνηθέτατος παρά τοις Ῥωμαίοις τρόπος τοῦ μαντεύειν καὶ προεικάζειν τὴν ἴαλησιν τῶν θεῶν. Πρὸς τοῦτο δὲ συνέστη ἐφεξῆς ὑπὸ Νουμᾶ τὸ τῶν οἰωνοσκοπῶν συνέδριον (Augurum collegium), ὅπερ πρὸ πάσης πολιτικῆς πράξεως ἠρκύνευεν ἐκ τῶν οἰωνῶν τὴν θεῶν βουλὴν.

²) α Ἐπελθούσης ἀστραπῆς συνάμα δὲ καὶ βροντῆς ἐν οὐρανῷ ». ³) Τί τὰ πρότερον βεβαιαῖς, τὰ παρόντα βλέπων; Ὁ μὲν Ῥῶμος ἀντεποιεῖτο τῆς νίκης διὰ τὸ πρότερος, ὁ δὲ Ῥωμύλος διὰ τὸ πλείονας ἰδεῖν γύψας. ⁴) « Πολλὰ τῆς πόλεως ταύτης τολμηραὶ ἐλπίδες καὶ προσδοκίαι εὐτυχέστατα πληρωθήσονται ». Προφητεία τρόπον τινὰ περὶ τῆς ἀνεπίστως καὶ ἀπὸ μικρῶν καὶ εὐτελῶν ἀρχῶν εἰς μέγιστον ἀξησησεως Ῥώμης.

⁵) Ὁ Διόνυσος ἀπὸ κρ. 85 καὶ ὁ Πλούταρχος ἐν βίῳ Ῥωμύλου ἐν κρ. 9 καὶ 10 καὶ ἄλλοι συχνοὶ διηγοῦνται διεξοδικώτερον τὰ τῆς ἐριδος τῶν δύο τούτων ἀδελφῶν, καὶ διαφόρων τὰ τοῦ θανάτου τοῦ Ῥώμου. « Ἀνίσταται δ' ἐκ τούτου ἐρις τῶν ἀδελφῶν καὶ μάχη γίνεται κρατερὰ. Ἐν ταύτῃ φασὶ τινες τῇ μάχῃ τὸν Φαυστύλον, θεῖς ἐξεβρέψατο τοὺς νεανίσκους, διαλύσαι τὴν ἐριν τῶν ἀδελφῶν βουλόμενον, ὡς οὐδὲν οἷός τε ἦν ἀνύσαι, ἐς μέσους ὄσασθαι τοὺς μαχομένους ἀνοπλον, θανάτου τοῦ ταχίστου τυχεῖν προθυμύμενον ὕπερ ἐγένετο. . . Ἀποθανόντος δ' ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Ῥώμου, νίκην οἰκτίστην ὁ Ῥωμύλος ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ πολιτικῆς ἀλληλοκτονίας ἀνελόμενος, τὸν μὲν Ῥῶμον ἐν τῇ Ῥωμορίᾳ θάπτει· αὐτὸς δὲ συναγαγὼν τοὺς Λατίνους, ὅσοι μὴ κατὰ τὴν μάχην ἐφθάρησαν, πολίζει τὸ Παλλάντιον. Ὁ μὲν οὖν πιθανώτατος τῶν λόγων περὶ τῆς Ῥώμου τελευτῆς, οὗτος εἶναι μοι δοκεῖ υ. Διόνυσος Α. 87.

Η ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΒΙΚΤΩΡΑ.

Ῥωμύλος Α' Βασιλεύς.

ROMULUS, urbe condita¹, quam a suo nomine Romam nominavit, asylum convenis patefecit², et, magno exercitu facto, quum videret conjugia³ deesse, per legatos a finitimis civitatibus petiit. Quibus negatis, ludos Consualia simulavit⁴: ad quos quum utriusque sexus multitudo venisset, dato suis signo, virgines raptæ sunt. Ex quibus quum una pulcherrima cum magna omnium admiratione duceretur, Talassio eam duci responsum⁵. Quæ nuptiæ quia feliciter cesserant, insti-

¹) Το ἔτος, καθ' ὃ ἐκτίσθη ἡ Ῥώμη εἶναι σχεδόν ἀγνωστον· διότι ἀνέκει εἰς ἐποχὴν μυθικὴν, ἐκ τῆς ὁποίας βεβαίως μαρτυρίας δὲν ἔχομεν. Τὰς περὶ τοῦτου ὅμως δοξὰς τῶν ἀρχαίων βλέπε παρὰ Διονυσίῳ ἐν Ῥώμ. ἀρχαιολ. λ. κρ. 74. καὶ Πλούταρχῳ ἐν βίῳ Ῥωμύλου κρ. 12. Κοινῶς δὲ δέχονται οἱ πλείστοι τὸ γ' ἔτος τῆς 6 ὀλυμπ. ἢ τὸ 754 ἢ 753 π. Χ. Περί δὲ τῆς ἡμέρας, περὶ ἧς οὐδεμίᾳ ἀμφιλογίᾳ ὑπάρχει, λέγει ὁ Πλούταρχος α ὅτι ἡ κτίσις ἡμέρᾳ γένοιτο τῇ πρὸ ἑνδεκα καλανδῶν Μαΐων (ante diem undecimum Kalendas Majas, ἤτοι τῇ κα' Ἀπριλίῳ καθ' ἡμέρας), ὁμολογεῖται· καὶ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐορτάζουσι Ῥωμαῖοι, γενέθλιον τῆς πατρίδος ὀνομάζοντες ». Πρὸς Διον. λ. 88.

²) Ἐν αὐτῇ τὸ πλῆθος τῶν κατοίκων τῆς πόλεως, ἠνέφξεν ἄσυχρον τοῖς ἐκ τῶν λοιπῶν πόλεων φυγάσιν, οἷς μετεδίδου πολιτείας καὶ γῆς μέρους, ἢν κτήσαστο τοὺς πολεμίου ἀφελόμενος. Διονύσιος Β', 13. ³) Ἐν μεταφορικῇ σημασίᾳ ἡ λέξις, δηλοῦσα γυναικας, συζώσας μετ' ἀνδρῶν πρὸς τεκνοποιάν. ⁴) Ἰπεκρίθη, ὅτι ἐμελλε νὰ τελέσῃ τὰ Κοινσουάλια, ἢν ἐορτὴν ἐτέλουσι οἱ Ῥωμαῖοι μέχρι Διονυσίου (23 π. Χ.) Κώνσῳ τινὶ θεῷ α ὃν ἐξηερμηνεύοντες εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν Ποσειδῶνα σεισιχθονά φασιν εἶναι τινες » λέγει ὁ Διονύσιος ἐν Β'. κρ. 31. Ταῦτά καὶ Πλούταρχος ἐν Ῥωμύλ. 14. Ludos ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ δηλοῖ ἐορτὴν, ἐν ἧ καὶ ἀγῶνες τελοῦνται, ὧν ἀρχαιοτάτοι ἦσαν οἱ τοῦ δρόμου (ludi circenses)· ἠρίζεται δ' ἡ ἐορτὴ διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ θεοῦ, ἐπιθετικῶς τιθεμένου ἢ ἐν πληθυντικῷ ἀριθμῷ καὶ γένει οὐδετέρῳ, εἰς Ludi Consualia, ludi Taurilia, Cerealia· ἢ ἐν τῷ αὐτοῦ τοῦ ludi γένει, ὡς ludi Apollinares, Megalenses καὶ Megalensia ἐπίσι. ⁵) « Τοῖς ἐρωτῶσιν ἀπεκρίνοντο Ταλλασίῳ αὐτὴν κομίζεσθαι ».

iatum est, ut omnibus nuptiis Talassii nomem vocaretur¹. Quum feminas finitimorum Romani vi rapuissent, primi Cæninenses contra eos bellum sumserunt. Adversus quos Romulus processit, et exercitum eorum ac ducem Acronem singulari prælio² devicit. Spolia opima Iovi Feretrio in Capitolio consecravit³. Sabini ob raptas bellum adversus Romanos sumserunt. Et quum Romæ appropinquarent, Tarpejam virginem nacti, quæ aquæ, caussa sacrorum, hauriendæ descenderat, ei T. Tatius⁴ optionem muneris dedit, si exercitum suum in Capitolium perduxisset. Illa petiit, quod illi in sinistris manibus gerebant, videlicet annulos et armillas⁵. Quibus dolose repressis, Sabinos in arcem perduxit, ubi Tatius scutis eam obrui præcepit; nam et ea in lævis habuerant. Romulus adversus Tatium, qui montem Tarpejum⁶ tenebat, processit; et in eo loco, ubi nunc Romanum forum⁷ est, pugnam conseruit:

¹) « Τὸν Ταλάσιον ἄχρι νῦν, ὡς Ἕλληνες τὸν Ἰμέναιον, ἐπάδουσι Ῥωμαῖοι τοῖς γάμοις· καὶ γὰρ εὐτυχία φασὶ χηρῶσθαι περὶ τὴν γυναῖκα τὸν Ταλάσιον. . . Ἐτολμήθη δὲ ἡ ἀρπαγὴ περὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τοῦ τότε Σεξτίλιου μνησ, Αὐγούστου δὲ νῦν (ὄρα ἀνωτέρω σημ. 1. σελ. 19), ἐν ᾗ τὴν τῶν Κωνσταντίνου ἑορτὴν ἄγουσι ν. Πλουτ. Ῥωμ. 13, ἐνθα βλ. πλείω περὶ τούτων. ²) « Ἐν μονομαχίᾳ ». « Τὸν βασιλέα τῶν Καινιτῶν, ὑπαντήσαντα σὺν κρατερᾷ χειρὶ, μαχόμενος Ῥωμύλος αὐτοχειρῶς κτείνει καὶ τὰ ὄπλα ἀφαιρεῖται ». Διον. Β'. 33. ³) « Τὰ ἡγεμονικά σκῦλα τῶ ἐν Καπιτωλίῳ Φερετρίῳ Διὶ καθιέρωσε ». Spolia opima καλεῖται ἡ πανοπλία τοῦ φονευθέντος στρατηγού, ἣν σκελεθεὶ ὁ καταβαλὼν αὐτὸν ἡγεμῶν. Διὰ τί δὲ ταῦτα καλοῦνται opima καὶ ὁ Ζεὺς Φερετρίος (τροπαιοῦχος ἢ σκυλοφόρος) λέγει ὁ Πλούταρχος ἐν Ῥωμ. κρ. 16. καὶ ὁ Διονύσιος Β', 34. ⁴) Ὁ Τίτος Τάτιος ἦν βασιλεὺς τῆς τῶν Κυριτῶν πόλεως, νῦν δὲ γενεῖκος τῶν Σαβίνων πάντων ἡγεμῶν ἐν τῷ κατὰ Ῥωμαίων πολέμῳ. Ὁ δὲ Ῥωμύλος ἔσχε σύμμαχον ἐν Τυρρήνιᾳ Λοκόμονά τινα μεθ' ἱκανῆς ἐπικουρίας Τυρρήνων κατὰ Διον. Β'. 36—7.

⁵) Ἡ Ταρπηία ἢ Τάρπεια, θυγάτηρ τοῦ τότε φρουρουμένου τοῦ Καπιτωλίου Ταρπηίου, ἐπιφανοῦς Ῥωμαίου, ἐζητήσατο παρὰ τῶν Σαβίνων ἀμύλην τῆς προδοσίας τὰ φερόμενα, ἃ εἶχον πάντες περὶ τοὺς εὐανόμους βραχιόνιας. Ταῦτα δ' ἦσαν κατὰ μὲν Πλούταρχον (ἐν Ῥωμ. 17) τὰ χρυσοῦ βραχιονιστήρια, κατὰ δὲ Διονύσιον (Β', 36) τὰ ψέλια καὶ οἱ δακτύλιοι. Εἰςελθόντες δὲ οἱ Σαβῖνοι ἐφόρουν βιάλλοντες ἐπ' αὐτὴν καὶ ταῦτα καὶ τοὺς θυρεοὺς, διότι καὶ τούτους ἔφερον ἐν ταῖς ἀριστεραῖς χερσὶ. ⁶) Ὁ Καπιτωλῖνος λόφος, ἐν ᾧ ἦν ἡ ἀκρόπολις, ὠνομάζετο Ταρπηίας ἀπὸ τῆς ἐκεῖ ταπεινῆς Ταρπηίας μέχρι Ταρκενίου τοῦ νεωτέρου, Διὶ τὸν τόπον καθιέρωσαντος. « Πλὴν πέτραν ἐτι νῦν ἐν τῷ Καπιτωλίῳ Ταρπηίαν καλοῦσιν, ἀφ' ἧς ἐξέριπτον τοὺς κακούργους » λέγει ὁ Πλούτ. ἐ. ἀ. 18.

⁷) Ἡ Ῥωμαίων ἀγορὰ ἐκεῖτο μεταξὺ Καπιτωλίου καὶ Παλατινοῦ λόφου πρὸς βορρᾶν.

ibi Hostus Hostilius¹ fortissime dimicans cecidit; cuius interitu consternati Romani fugere cœperunt. Tunc Romulus Iovi Statori ædem vovit², et exercitus seu forte seu divinitus restitit. Tunc raptæ in medium processerunt; et hinc patres, inde coniuges deprecatae, pacem conciliarunt. Romulus fœdus percussit, et Sabinos in urbem recepit; populum a Curibus, oppido Sabinorum, Qvirites vocavit³. Centum Senatores a pietate Patres appellavit⁴. Tres eqviturum centurias instituit, quas a suo nomine Ramenses, a Tito Tatío Tatienses, a Lucumone Luceres appellavit. Plebem in triginta curias⁵ distribuit, easque raptarum nominibus appellavit. Quum ad Capræ paludem exercitum lustraret, nusquam comparuit⁶; unde inter Patres et populum seditione orta, Iulius Proculus, vir nobilis, in concionem processit, et iureiurando firmavit, Romulum a se in colle Qvirinali visum augustiore forma, quum ad Deos abiret; eundemque præcipere, ut seditionibus abstinerent, virtutem colerent; futurum, ut omnium gentium domini existerent. Huius auctoritati creditum est. Aedes in colle Qvirinali Romulo constituta, ipse pro deo cultus et Qvirinus est appellatus⁷.

¹) α Τουτον πάμπαν Οστολίου του μετά Νουμίων βασιλεύσαντος γενέσθαι λέγουσιν ». Πλουτ. έ. ά. ²) « Πύξατο τῷ Διὶ στήσαι τὸ στράτευμα καὶ τὰ Ῥωμαίων πράγματα πιστότα ἔρθῶσαι. Ἔστησαν οὖν πρῶτον, οὗ νῦν ὁ τοῦ Διὸς τοῦ Στάτωρος ἴδρυται νεὸς, ἐν ἑπιστάσιον (Ὁρθώσιν Δία ὁ Διόνυσ. Β', 50) ἂν τις ἐρμηνεύσειεν· εἶτα συνισπίσαντες ἔωσαν ἐπίσω τοὺς Σαβίνους ». Ὁ αὐτὸς 18. ³) Συνέθειτο κατὰ Διονύσιον (Β', 46) « Βασίλειος μὲν εἶναι Ῥωμαίων, Ῥωμίλων καὶ Τάτιον, ἰσαίφρους ὄντας, καὶ τιμὰς καρπουμένων τῆς ἰσας· καλεῖσθαι δὲ τὴν μὲν πόλιν ἀπὸ τοῦ κτίσαντος, τὸ αὐτὸ φυλάσσειυσαν ὄνομα, Ῥώμην· καὶ ἕνα ἕκαστον τῶν ἐν αὐτῇ πολιτῶν, Ῥωμαίων, ὡς πρότερον· τοὺς δὲ σύμπαντας ἀπὸ τῆς Τατίου πατρίδος (Κύριων, Curibus) κοινῇ περιλαμβανόμενους κλήσει, Κυρίτας (Qvirites) ». Περθ. καὶ Πλουτ. έ. ά. ⁴) Κατὰ τὸν Πλούταρχον (έ. ά. 20) μετὰ τὴν παραδοχὴν τῶν Σαβίνων εἰς τὴν πόλιν ἐδιπλασιάσθη ὁ ἀριθμὸς τῶν Πατέρων καὶ τῶν Ἰππέων, 200 μὲν ἐκείνων, 600 δὲ τούτων γενομένων. Περὶ τούτων ἕμως βλ. Διονύσ. Β', 7. κ. έ. ἐνθα καὶ περὶ τῶν ὀνομάτων, καὶ Πλουτ. Ῥωμ. 13. ⁵) « Εἴη δ' ἂν ἐλλὰδι φωνῇ ἢ κορυφαί φράτρα καὶ λόγος ». Διον. έ. ά. ⁶) « Περὶ τὸ καλούμενον αἰγὸς ἢ ζορκὸς ἔλις ἐκκλησίαν ἄγοντα τὸν Ῥωμύλον, ἀφανῆ γενέσθαι λέγουσιν ». Ἀνάγνωθι καὶ τὰ λοιπὰ παρὰ Πλουτ. Ῥωμ. 27. ⁷) Ἰερὸν αὐτοῦ ἐστὶ κατασκευασμένον ἐν τῷ λόφῳ

Νουμάς Πομπήλιος, Β' βασιλεύς.

Post consecrationem Romuli, quum diu interregnum esset¹ et seditiones orirentur, Numa Pompilius, Pomponii filius, Curibus, oppido Sabinorum, accitus, quum addicentibus avibus² Romam venisset, ut populum ferum religione molliret, sacra plurima instituit³. Aedem Vestæ fecit; virgines Vestales legit⁴; Flamines⁵ tres, Dialem, Martialem, Quirinalem; Salios,

τῷ Κυρίῳ προσκγορευμένῳ δι' ἐκεῖνον· διότι μετὰ θάνατον θεῶν γενόμενος, Κυρίνος οὐνομάσθη, καὶ θυσίαις ἐτησίαις ἐγεραίρετο διατάζει Νουμᾶ. Πλείω παρὰ Πλούταρχῳ κρ. 29 καὶ Διονυσίῳ Β'. 56 καὶ 63.

¹) Βασιλεύσαντος τοῦ Ῥωμύλου 38 ἔτη κατὰ Πλούταρχον (ἐν Ῥωμ. 29) ἢ 37 κατὰ Διονύσιον (Α, 7δ), ἔμεινεν ἡ πόλις ἀσασίλευτος ὅλον ἐνιαυτὸν, ἐν ᾧ α ἀρχὴ τις, ἦν καλοῦσαι μεσοασίλευον (interregnum), ἐπιμελεῖτο τῶν κοινῶν, τισὶνδὲ τινὰ τρόπον ἀποδεικνυμένη· τῶν Πατρικίων οἱ καταγραφέντες εἰς τὴν βουλὴν (Senatum) ὑπὸ Ῥωμύλου, διακόσιοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες, ὡς περ ἔφην (Β', 12), διενεμήθησαν εἰς δεκάδας· ἔπειτα διακληρωσάμενοι, τοῖς λαχοῦσι δέκα πρώτοις ἀπέδωκαν ἄρχην τῆς πόλεως τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν (summam regni). Ἐκεῖνοι δ' οὐχ ἅμα πάντες ἐσπίλευον, ἀλλ' ἐκ διαδοχῆς ἡμέρας πέντε ἕκαστος, ἐν αἷς τὰς τε ῥάβδους εἶχε καὶ τὰ λοιπὰ τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας σύμβολα (Β', 29). Πατριδίου δ' ὁ πρῶτος ἄσξας τῆ δευτέρῃ τὴν ἡγεμονίαν, κακίνοιο τῷ τρίτῳ, καὶ τοῦτο ἐγένετο μέχρι τοῦ τελευταίου. Ἔττα δὲ ἕτεροι δέκα τὴν ἀρχὴν παρελάμβανον, καὶ παρ' ἐκείνων αὖθις ἄλλοι. Ἐπειτα ἔδοξε τῷ δήμῳ παῦσαι τὰς δεκαρχίας, ἀχθόμενῳ ταῖς μεταβολαῖς τῶν ἐξουσιῶν ». Διονύσιος Β'. 57. Ὅθεν πρὸς κατάπαυσιν τῶν παραγῶν ἐξελέξατο ἡ βουλὴ βασιδέα τῆς πόλεως τὸν ἐκ Κύριων τῆς Σαθίνης χώρας Νουμᾶν Πομπήλιον, οὗ τὸν βίον καὶ τὰς πράξεις περιγράφει ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ, καὶ ὁ Διονύσιος ἐν βιβλ. Β'. ἀπὸ κρ. 58—76.

²) Ἀπὸ Ῥωμύλου εἰσῆλθη τὸ ἔθος τοῦ ἐρωτᾶν τὸ θεῖον διὰ τῶν οἰωνῶν ἐν τῇ ἀναγορεύσει παντὸς βασιλέως καὶ ἄρχοντος. « Τὸ δὲ περὶ τοὺς οἰωνισμοὺς νόμιμον διέμεινεν οὐ μόνον βασιλευμένης τῆς πόλεως ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν κατάλυσιν τῶν μονάρχων, ἐν ὑπάτων καὶ στρατηγῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ νόμους ἀρχόντων αἰρέσει ». Διονύσιος Β'. 6. « Διὸ Νουμᾶς ἐνλεχθεὶς βασιλεύς, καὶ τελευταῖον τῶν ὀρνιθοσκοπῶν (augures) αἵσια τὰ παρὰ τοῦ δαίμονος σημεῖα ἀποφηνάντων, παραλαμβάνει τὴν ἀρχὴν ». Διονύσιος Β'. 60. Πλούταρχ. Νουμ. 7. ³) Ὁ Νουμᾶς πιστεύεται ὅτι ἐκόσμησε τὰ τῆς λατρείας τῶν θεῶν πρὸ πάντων (Τάκτιος ἐν Χρον. Γ'. 26), ὡς ὁ Ῥωμύλος τὰ τῆς πολιτείας.

⁴) Ἡ τῆς Ἑστιάδος λατρεία ἦν ἀρχαιοτάτη· ἐπειδὴ καὶ ἐν ἄλλῃ ἐλατρεύετο ἡ θεὰ αὐτὴ καὶ ἱερεῖα αὐτῆς ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ῥωμύλου (Διον. Β'. 63). Ὅθεν πιθανὸν εἶναι, ὅτι ὁ μὲν Ῥωμύλος εἰσῆγαγε τὴν λατρείαν αὐτῆς, ὁ δὲ Νουμᾶς διεκόσμησεν, ἀναδείξας τέσσαρας ἱερεῖας, Ἑστιάδας (Vestales) καλουμένας, εἰς ἃς προσετέθησαν ἐφεξῆς δύο ἕτεραι. Τοῦτον χρέος ἦν τηρεῖν ἀκοίμητον τὸ ἱερὸν πῦρ καὶ ἀγνεῖαν φυλάττειν 30 ἔτη. Πλείω περὶ τοῦτον παρὰ Διον. Β'. 67— καὶ Πλουτ. Νουμ. 9—12. ⁵) « Τούτους Ἕλληνας μὲν Στεφανήφορος,

Martis sacerdotes, quorum primus Præsul vocatur, XII instituit¹; Pontificem maximum creavit²; portas Iano gemino ædificavit³. Annum in XII menses distribuit; additis Ianuario et Febuario⁴. Leges quoque plures et utiles tulit: omnia, quæ gerebat, iussu Egeriæ Nymphæ⁵, uxoris suæ, se facere simulans. Ob hanc tantam iustitiam bellum ei nemo intulit. Morbo solutus in Ianiculo sepultus est, ubi post multos annos arcula cum libris a Terentio quodam exarata: qui libri, quia leges quasdam sacrorum causas continebant, ex auctoritate Patrum cremati sunt⁶.

Τύλλος Ὀστίλιος, Γ' βασιλεύς.

Tullus Hostilius⁷, quia bonam operam adversum Sabinos navaverat, rex creatus⁸, bellum Albanis indixit, quod trige-

Ρωμαῖοι δὲ Φλάμινας καλοῦσιν ἀπὸ τῆς φορήσεως τῶν πτωχῶν τε καὶ στεμμάτων, ἃ καὶ νῦν ἐτι φοροῦσι, Φλάμα· καλοῦντες ». Διον. Β'. 64. Ἦσαν δὲ οὗτοι τρεῖς, ὁ μὲν τοῦ Διὸς (Dialis), ὁ δὲ τοῦ Ἄρεος (Martialis) καὶ ὁ τρίτος τοῦ Κυρίνου ἢ Ρωμύλου (Quirinalis). Πλούτ. Νομ. 7.

¹) Περὶ τῶν 12 Σαλίων ἱερέων τοῦ Ἄρεος βλ. Πλούτ. Νομ. 13. καὶ Διον. Β'. 70.

²) Περὶ τῶν ἀρχιερέων βλ. Πλούτ. Νομ. 9—12 καὶ Διον. Β'. 73. ³) Ἰκκοδόμησε τὰς πύλας τοῦ διθύρου καὶ τοῦ Ἰκνοῦ λέγει, διότι ἔκλεισαν αὐτὸν, παύσαντος ἐπ' αὐτοῦ τοῦ πολέμου, οὕτινος διαρκούντος, ἦσαν πάντοτε ἀνοικταί, καὶ ἃ λέγει ὁ Πλούτ. ἐν Νομ. 20.

⁴) Περὶ τῆς ὑπὸ Νομᾶ ῥηθμισέως τοῦ ἔτους βλ. ἀνωτέρω σημ. 1, σελ. 2 καὶ πλείω παρὰ Πλούτ. Νομ. 18 κ. ἐ. ⁵) Τοὺς περὶ τῆς νύμφης ἢ Σαῖς Ἠγερίας μύθους, μεθ' ἧς ἐπιστεύετο ὅτι συνέζη, καὶ παρ' ἧς ἐλάμβανε τοὺς νόμους, πραγματεύεται ὁ Διονύσιος Β'. 61 καὶ Πλούτ. Νομ. 4. Περὶ δὲ τῆς ἀφαιρετικῆς jussu βλ. ἐπιτ. γραμματ. §. 144.

⁶) Κατὰ τὸν Πλούταρχον (Νομ. 22) συνετάφησαν μετὰ τοῦ σώματος καὶ αἱ ἱεραὶ βίβλοι, αἵτινες, τυχαίως ἀνακαλυφθεῖσαι μετὰ 400 ἔτη, κατεκάλησαν ἐν τῇ ἀγορᾷ διαταγῇ τῆς Γερουσίας, μὴ νομισάσθαι Σεμιτὸν καὶ ὕσιον ἔκπυστα τοῖς πολλοῖς τὰ γεγραμμένα γενέσθαι. ⁷) Ὁ πάππος τοῦ Ὀστιλίου (ἢ Ὀστιλίου κατ' ἄλλην ὀρθογραφίαν) τούτου, καὶ αὐτὸς Ὀστίλιος καλούμενος, ἔκ τινος Ἀλβανικῆς πόλεως καταγόμενος, ἀποίκου ὅμως τῆς Ῥώμης, ἃ πολλοὺς συνδιενέγκας Ῥωμύλῳ πολέμους, καὶ μεγάλῃ ἐργα ἐπιδειξάμενος, ἐν ταῖς πρὸς Σαβίνους μάχαις ἀπεθνήσκει, καταλιπὼν παιδίον μονογενές· ἐκ τούτου δὲ εἰς ἄνδρα ἀρικομένου υἱὸς γίνεται Τύλλος Ὀστίλιος, ἀνὴρ δραστήριος, ὃς ἀπεδείχθη βασιλεὺς ψήφῳ τε πολιτικῇ διενεχθείσῃ περὶ αὐτοῦ κατὰ νόμους, καὶ τοῦ δαιμονίου δι' οἰωνῶν αἰσίων ἐπικυρώσαντος τὰ δοξάντα τῷ δήμῳ, τὸ 6' ἔτος τῆς 27 ὀλυμπιάδος (Διονύσιος Γ'. 1), ἢ τὸ 673 π. Χ. τὸ 82 δὲ ἀπὸ Ῥώμης.

⁸) « Ἐπειδὴ παρέσχεν ἑαυτὸν λίαν πρόθυμον εἰς τὸν κατὰ Σαβίνων πόλεμον, ἀπεδείχθη βασιλεὺς ». Ἡ λέξις bonus κεῖται ἐνταῦθα ἐν μεταφορικῇ σημασίᾳ, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐν σημ. 1. σελ. 89, δηλοῦσα πολὺ, ἱκανόν.

minorum certamine finivit. Albam propter perfidiam ducis Metii Fufetii diruit¹: Albanos Romam transire iussit. Curiam² Hostiliam constituit. Montem Caelium urbi addidit³. Et dum Numam Pompilium sacrificiis imitatus, Iovi Elicio litare non potuit⁴, fulmine ictus cum regia conflagravit⁵. Quum inter Romanos et Albanos bellum fuisset exortum, ducibus Hostilio et Fufetio, placuit rem paucorum certatione finire. Erant apud Romanos trigemini Horatii, tres apud Albanos Curiatii: quibus, fœdere icto, concurrentibus, statim duo Romanorum

¹) Ἀφορμὴν ἔσχεν ὁ Τύλλος ληστείας καὶ ἀρπαγὰς, γενομένης ἀμοιβαίως ὑπὸ Ἕλλαν-
τῶν καὶ Ῥωμαίων. Πρὶν ἔμμεν ἔλθωσιν εἰς μάχην οἱ Ῥωμαῖοι καὶ Ἕλληνοὶ, συνεφώνησαν
νὰ παύσωσι τὰς διαφορὰς διὰ μονομαχίας τριῶν μὲν τριδύμων ἀδελφῶν, τῶν Κουρι-
ατίων ἐκ μέρους τῶν Ἕλλαντῶν, τριῶν δὲ ὡσαύτως τριδύμων ἀδελφῶν, τῶν Ὁρατίων ἐκ
τοῦ τῶν Ῥωμαίων. Νικητῶν δὲ ἀναφανέντων τῶν Ῥωμαίων ἐν τῇ μονομαχίᾳ ταύτῃ, ἀπέ-
ρχονται ἠττημένοι οἱ Ἕλληνοὶ, ἡγεμόνας ἀναγνωρίσαντες τοὺς Ῥωμαίους (Διονύσι. Γ'. 2—
22). Ἐπειδὴ ἔμμεν ὁ ἡγεμὼν τῶν Ἕλλαντῶν Μέτιος Φουφέτιος, σύμμαχος τῶν Ῥωμαίων
ἐν τῷ κατὰ τῶν Φιθναίων πολέμῳ, ἐφάνη προδότης, αὐτὸν μὲν ὁ Τύλλος φονεῖ, τὴν
δε πόλιν Ἕλλαν κατασκάπτει, καὶ τοὺς κατοικοὺς μετοικεῖ εἰς Ῥώμην. βλ. Διονύσι. Γ',
23—32). ²) Κατ' ἐξοχὴν Curia ἐκαλεῖτο τὸ ἐν τῇ ἀγορᾷ (forum) βουλευτήριον, ἐνθα
συνήρχετο ἡ Γερουσία· ὕπερ ἀπὸ τοῦ πρώτου τούτου κτίστου ἐκαλεῖτο διὰ παντός Ὀπί-
λειον, εἰ καὶ πολλὰκις ἐφεξῆς ἐκδοσμένη ἐκ νέου. ³) Ἐπειδὴ ἡ τῆς πόλεως περιουχὴ
ἦτο μικρὰ καὶ δὲν ἐχώρει τοὺς Ἕλλαντοὺς, ἐξέτεινεν ὁ Τύλλος αὐτὴν, συμπαραλαβὼν καὶ
τὸν Κοίλιον λόφον, ἐν ᾧ κατόκησε τοὺς Ἕλλαντοὺς κατὰ Λίβιον (ἐν Ῥώμ. ἱστορ. Α'. 23
κ. ε. Caelius mons urbi additur), δούς αὐτοῖς ἰσοπολιτείαν. Διον. Γ'. 29—31.

⁴) α Οὐκ ἠδυνήθη καλλιερῆσαι Διὶ γῶ Ἐλικίῳ ». Litare θρησκευτικὴ λέξις, δηλοῦσα
τὴν διὰ τῶν θυμάτων καὶ τῶν ἱερῶν ἐμφαινομένην εὐνοίαν τῶν θεῶν, ὕπερ οἱ Ἕλληες
καλλιερῆν λέγουσι. Elicius δὲ ἦν ἐπίθετον κατ' ἐξοχὴν τοῦ Διὸς, παρ' οὗ οἱ θύοντες αἰ-
τούσιν ἐν οὐρανῷ αἰσίους οἰωνούς· ὅθεν καὶ τὸ προκαλεῖν αὐτοὺς, ἢ θεῶν τινα ἢ καὶ τὰς
ψυχὰς τῶν νεκρῶν elicere omnia, Jovem, manes λέγουσι.

⁵) Ὁ μὲν Λίβιος (Α. 31) ἀποδίδει τὸν ἐμπρησμόν τῆς οἰκίας καὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ
εἰς δεισιδαίμενας θυσίας. Ὁ δὲ Διονύσιος (ἐν Γ'. 33) λέγει· « Ἐπὶ δὲ κατασλῶν τὴν
ἀρχὴν δύο καὶ τριάκοντα, τελευταῖα τὸν βίον, ἐμπρησθεῖσθαι τῆς οἰκίας· καὶ σὺν αὐτῷ γυνή
τε ἀπόλλυται, καὶ τέκνα, καὶ ἄλλος οἰκτρὸς ἅπας ὄχλος καταληφθεὶς ὑπὸ τοῦ πυρός.
Καταπρησθῆναι δὲ τὴν οἰκίαν οἱ μὲν ὑπὸ κερανοῦ λέγουσι, μνησίαντος τοῦ θεοῦ δι' ὀλι-
γορίας τινῶν ἱερῶν, οἱ δὲ πλείους ἐξ ἀνθρωπίνης φασὶν ἐπιβουλῆς τὸ πάθος γεγεῖσθαι,
ἀντατιθέντες τὸ ἔργον Μαρκίῳ, τῷ μετ' ἐκεῖνον ἀρξάντι τῆς πόλεως. Τοῦτον γὰρ ἐκ τῆς
Νουμᾶ τοῦ Πομπιλίου γενομένου ἀχθεσθῆναι τε, ὅτι ἐκ βασιλείου γένους πεφυκὸς αὐτὸς ἰδιώ-
της ἦν, καὶ γένος ἐπιτρεφόμενον ὄραντα τῷ Τύλλῳ, παντὸς μάλιστα ὑποπτεῖν, εἰ τε
πάθει Τύλλος, εἰς τοὺς ἐκεῖνου παῖδας ἕξειν τὴν ἀρχὴν ».

ceciderunt, tres Albanorum vulnerati. Unus Horatius, quamvis integer, quia tribus impar erat¹, fugam simulavit, et singulos per intervalla, ut vulnere erat dolor, insequentes, interfecit². Et quum spoliis onustus rediret, sororem obviam habuit; quæ, viso paludamento sponsi sui, qui unus ex Curiatius erat, flere cœpit. Frater eam occidit. Qua re apud Duumviro³ condemnatus, ad populum provocavit: ubi patris lacrimis condonatus, ab eo, expiandi gratia, sub tigillum missus; quod nunc quoque, viæ suppositum, Sororium appellatur. Metius Fufetius, dux Albanorum, quum se invidiosum apud cives videret, quod bellum solo trigeminorum certamine finisset, ut rem corrigeret, Veientes et Fidenates adversum Romanos incitavit. Ipse ab Tullo in auxilium arcessitus, aciem in collem subduxit, ut fortunam sequeretur. Qua re Tullus intellecta magna voce ait, suo illud iussu Metium facere. Qua re hostes territi et victi sunt. Postero die Metius, quum ad gratulandum Tullo venisset, jussu ipsius quadrigis religatus et in diversa distractus est⁴.

¹) « Καίτοι ἀδελφῆς τὸ σῶμα, ἦν ἕως ἄνιστος πρὸς τρεῖς μάχεσθαι ». Περὶ τῆς συντάξεως τοῦ impar βλ. ἐπίτομ. γραμματ. §. 123. ²) Ὁ Διονύσιος περιγράφει τὴν μάχην ταύτην διεξοδικῶς ἐν βιβλ. Γ'. ἀπὸ κφ. 18. Τὸν δὲ τῆς ἀδελφῆς φόνον ἀπὸ κφ. 24 κ. ἰ. ³) Τῶν δικαζόντων τὰς φονικὰς δίκας δύο ἀνδρῶν καταδικασάντων αὐτὸν εἰς θάνατον, ἀνεκάλει τὴν δίκην οὗτος εἰς τὸν δῆμον· « Γενόμενος δὲ θανατηφόρου κρίσεως τότε πρῶτον ὁ Ῥωμαίων δῆμος κύριος, τῇ γνώμῃ τοῦ πατρὸς προστίθετο, καὶ ἀπολύει τοῦ φόνου τὸν ἄνδρα ». Εἶτα δὲ ἐκάθησαν αὐτὸν τοῦ φόνου, « βωμοὺς ἐρυσάμενοι δύο, καὶ θυσιάς τινὰς ἐπ' αὐτοῖς ποιήσαντες, καὶ τελευτώντες ὑπάγαγον τὸν Ὀράτιον ὑπὸ ζυγόν. Ἔστι δὲ Ῥωμαίοις νόμιμον, ὅταν πολεμίων παραδιδόντων τὰ ἔπλα γέωνται κύριοι, δύο καταπηγνῶναι ξύλα ὀρθὰ, καὶ τρίτον ἐφαρμόττειν αὐτοῖς ἄνωθεν πλάγιον· ἔπειθ' ὑπάγειν τοὺς αἰχμηκλῶτους ὑπὸ ταῦτα, καὶ διελθόντας ἀπολύειν ἐλευθέρους ἐπὶ τὰ σφέτερα. Τοῦτο καλεῖται παρ' αὐτοῖς ζυγόν (jugum)· ὃ καὶ οἱ τότε καθάιροντες τὸν ἄνδρα τελευταίῳ τῶν περὶ τοὺς καθαρμούς νομίμων ἐχρήσαντο ». Οἱ βωμοὶ δὲ οὗτοι καὶ τὸ τῆς ἀδελφῆς ξύλον (tigillum Sororium) ἐσώζοντο ἐν τῇ αὐτῇ τόπῳ μέχρι Διονυσίου, θυσιάς γεραριόμενον ὑπὸ Ῥωμαίων καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν κατὰ Διον. Γ'. 22.

⁴) Τὰ τοῦ θανάτου τοῦ Φουφετίου διηγεῖται ὁ Λίβιος Α'. 26 καὶ ὁ Διον. Γ'. 30, ὅς τις προσθέτει· « Οἱ Ῥαβδοῦχοι (lictors), κελύοντες τοῦ βασιλέως Τύλλου, συλλαβόντες αὐτὸν, καὶ τὴν ἐσθῆτα περικαταρρήξαντες, ἔζαινον τὸ σῶμα μάλιστα πάνυ πολλαῖς. Ἐπεὶ δὲ ταύτης ἄλλοι εἶχε τῆς τιμωρίας, προσέλασαντες δύο συναρῖδας, τῇ μὲν ἐτέρᾳ προσήρ-

Ἄγκος Μάρκιος, Δ' βασιλεὺς.

Ancus Marcius¹, Numæ Pompilii ex filia nepos, æquitate et religione avo similis², Latinos bello domuit. Aventinum et Janiculum montes Urbi addidit: nova mœnia oppido circumdedit³. Silvas ad usum navium publicavit. Salinarum vectigal instituit⁴. Carcerem primus ædificavit⁵. Ostiam, coloniam maritimis commeatibus opportunam in ostio Tiberis, deduxit⁶. Jus fetiale, quo legati ad res repetundas uterentur, ab Aequiculis transtulit⁷; His rebus intra paucos dies confectis, immatura morte præreptus, non potuit præstare, qualem promiserat, regem.

τῶν τοῦς βραχίονας αὐτοῦ, τῇ δ' ἑτέρα τῶς πόδας ρυτῆραι μακροῖς· ἐλαυνόντων δὲ τῶν ἠιόλων τὰς συνοριδὰς ἀπ' ἀλλήλων, ξαινόμενός τε περὶ τῇ γῆ καὶ ἀνθελκόμενος ὑφ' ἑκατέρας ἐπὶ τὴν ἀντία, ὁ δεῖλιος ἐν ὀλίγῳ διασπᾶται χρόνῳ ».

¹) Ἄγκος Μάρκιος, ὁ τῆς Συγατρὸς τοῦ Νουμᾶ υἱὸς, ἀναγορεύεται βασιλεὺς τὸ 6' ἔτος τῆς 33 Ὀλυμπιάδος (κατὰ Διονύσιον Γ' 36) ἢ τὸ 114 ἀπὸ Ῥώμης, 640 δὲ π. Χ., ἄρξας ἔτη 23, ἢ 24 κατ' ἄλλους. ²) Βλέπε ἐπίτ. γραμμ. §. 123 καὶ 142. « Medium erat in Anco ingenium, et Numæ et Romuli memor ». Δίξ. Α, 32.

³) α Πρῶτον τῇ πόλει μοῖραν οὐ μικρὰν προσέθηκεν, ἐντειχίσας τὸν λεγόμενον Ἀδεντινον· ἔστι δὲ λόφος ὑψηλὸς ἐπιεικῶς, ὅς τότε μὲν ὕλης παντοδαπῆς μεστός ἦν· νῦν δὲ οἰκῶν ἔστι πλήρης ἅπας » λέγει ὁ Διονύσιος Γ' 43. α Ἐτείχισε δὲ καὶ τὸ καλούμενον Ἰανίκολον, ὅρος ὑψηλὸν ἐπέκεινα τοῦ Τιβέριος ποταμοῦ κείμενον, καὶ φρουρὰν ἐν αὐτῷ ἰκανὴν κατέστησεν ». Ὁ αὐτὸς 43. ⁴) Κατὰ τὸν Λίβιον (Α. 33) ἀφείλεν ὁ Ἄγκος παρὰ τῶν Βηίων τὴν Μαισίαν ὕλην (Silvam) λεγομένην, καὶ ἐξέταψε τὸ ῥωμαϊκὸν κράτος μέχρι τῆς Θαλάσσης, ἔνθα κατεσκεύασε πρῶτος τὰς δημοσίας ἀλικὰς (salinas), ἐκ τῶν ὁποίων εἶχε πρόσδοον (Vectigal) ἡ πόλις. ⁵) Ἡ κτισθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ δημοσία εἰρκτῆ (carcer) ἔκειτο παρὰ τὴν ἀγορὰν ἐν τῷ μέσῳ τῆς πόλεως καὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν πολιτῶν, ὅπως περιστέλλεται ἐκ τοῦ φόβου ἢ αὐξάνουσα αὐτῶν φραούτης κατὰ Λίβιον ε. ἀ. ⁶) α Ἐν τῷ μεταξύ τοῦ Τιβέριος ποταμοῦ καὶ τῆς Θαλάσσης ἀγκῶνι ἔκτισε πόλιν ἢ ἐπέγεινεν τῆς Ῥώμης, ἣν Ὀστίαν ὠνόμασεν, ὡς δ' ἂν ἡμεῖς εἴποιμεν, Θύραν (Διον. Γ' 44), διότι ἔκειτο εἰς τὸ στόμιον τοῦ ποταμοῦ, πέμψας εἰς αὐτὴν ἐκ Ῥώμης ἀποικίαν, ἥτις εἶναι ἡ πρώτη ῥωμαϊκὴ ἀποικία τῶν ἱστορικῶν χρόνων.

⁷) Τὸ δίκαιον τῶν Φετιαλίων, οὗ εἰρηνοδικὰς καλεῖ ὁ Διονύσιος, ἦν ἤδη γνωστὸν τοῖς Ἰταλοῖς, ἀλλὰ πρῶτος ὁ Νουμᾶς εἰσῆγαγεν εἰς Ῥώμην, παραλαβὼν αὐτὸ παρὰ τῶν Αἰκύκλων ἢ τῶν Ἄρδεατῶν κατὰ Διονύσιον (Β', 72), ἕστις περιγράφει διεξοδικῶς τὸ δίκαιον τοῦτο καὶ τὸν τρόπον τοῦ κηρύττειν τὸν πόλεμον νομίμως παρὰ τῆς Ῥωμαίας. Κατὰ δὲ τὸν Λίβιον (Α. 32) ἔλαθε καὶ διέγραψεν αὐτὸ ὁ Ἄγκος οὕτως· α Jus ab antiqua gente Aequiculis, quod nunc Fœciales habent, descripsit, quo res repetuntur, καθ' ὃ

Ταρκύνιος ὁ πρεσβύτερος, Ε' βασιλεὺς.

Lucius Tarquinius Priscus¹, Damarati Corinthii filius, eius, qui Cypseli tyrannidem fugiens, in Etruriam commigravit. Ipse Lucumo² dictus, urbe Tarquiniis profectus Romam petiit. Advenienti aquila pileum sustulit, et, quum alte subvolasset, reposuit. Tanaquil coniux, auguriorum perita, regnum ei portendi intellexit³. Tarquinius pecuniā⁴ et industria dignitatem, atque etiam Anci regis familiaritatem consecutus est: a quo tutor liberis relictus, regnum interceptit, et ita administravit, quasi iure adeptus fuisset⁵. Centum Patres in Curiam legit, qui

ἐξηγεῖτο ἱκανοποίησις. Τὴν περιγραφὴν τούτου ἀνάγνωθι παρὰ Διονυσίου Β', 72 καὶ Λιθίου Α', 32. Ἀπὸ τοῦ βασιλείου τούτου ἀρχεται ἡ ἀναφαίνονται ἐν Ρώμῃ ἐλευθεροῦ δῆμος (Plebs), ἐκ τῶν εἰς τὴν Ρώμην μετακινηθέντων λαῶν τῶν νικηθέντων πόλεων, ἐν ᾗ μέχρι τοῦδε μόναι δύο τάξεις ὑπῆρχαν, ἡ τῶν πατρικίων καὶ ἡ τῶν πελατῶν τούτων (Clientes), ἧτις ἦν ὑπὸ κείνοις. Ἀμφότερα αὐτὰ ἀπετέλουν τὸν Populum Romanum ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἕστις μόνος εἶχε πολιτικὰ δίκαια, τὸ δὲ πλῆθος, ὅπου ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἐκείνον Plebs ἢ Plebeji καλεῖται, μετὰ τριῶν αἰώνων ἀγῶνας ἀδυνάθη καὶ ἐξισωθῆναι τοῖς πατρικίοις κατὰ πάντα τὰ πολιτικὰ δίκαια.

¹) Ὁ ἄγχιος Μάρκιος ἐτελεύτησεν τὸ 138 ἄ. Ρ. ἢ τὸ 616 π. Χ. ὅτε ἀντιγορεύθη κατὰ νόμον βασιλεὺς ὁ Λεύκιος Ταρκύνιος Πρίσκος, ἕστις κατήγετο ἀπὸ τῆς Τυρρηνικῆς πόλεως Ταρκυνίων, ὅπου ὁ πατὴρ αὐτοῦ Δημάρατος, φεύγων τὴν τυραννίδα τοῦ Κυφίλου, μετακίσεως ἐκ Κορίνθου, ἐγένετο πολίτης. Αὐτοῦ ὅμως ἀποθανόντος, ἀνεχώρησε μετὰ πολλῶν ἄλλων ἐκ Ταρκυνίων ὁ ἐπιζήσας νεώτερος υἱὸς Λοκόμων (Lucumo), καὶ ἦλθε μετὰ τῆς συζύγου του Τανακίλλης (Tanaquil) εἰς Ρώμην, ὅπου ἐξοικειώθη μετὰ τοῦ βασιλείου ἄγχιου, παρ' οὗ εἶχε πολιτικῶν δικαίων, καὶ μετωνομάσθη ἀπὸ Λοκόμωνος Λεύκιος, καὶ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῆς ἐν Τυρρηνίᾳ προτέρας πατρίδος του Ταρκύνιος. Πρὸς διάκρισιν δὲ ἀπὸ τοῦ νεώτερου Ταρκυνίου, τοῦ Σουπέρβου, προσετέθη αὐτῷ τὸ ἐπίθετον Priscus, πρεσβύτερος, βλ. πλείω παρὰ Διονυσίου Γ', ἀπὸ κφ. 46 κ. ἐ. Λιθίου Δ', 34.

²) Lucumones ἐκαλοῦντο ἐν τῇ τυρρηνικῇ γλώσσῃ κυρίως οἱ τῶν δωδεκα πόλεων ἡγεμόνες ἢ βασιλεῖς, ὧν εἰς ἦν πάντων πρῶτος κατὰ Σέρβιον (ἐν Βιργ. Αἰν. Η', 473) ὥστε ἡ λέξις αὕτη ἦν ὄνομα ἀρχῆς τυρρηνικῆς. ³) Ταῦτα ἐγένοντο αὐτῷ εἰσερχομένῳ εἰς τὴν Ρώμην παρὰ τὸν ἱνίκολον λόφον κατὰ Διονυσίου Γ', κφ. 47.

⁴) Ἐπειδὴ ἐκόμισαι μέγα πλῆθος χρημάτων καὶ ἀνθρώπων, δι' ἃ φίλος ἰσχυρὸς γενόμενος ταχέως τοῦ βασιλείου, ἕστις ἐγκατέλιπεν αὐτὸν κινδευόμενα τῶν τέκνων του, παρεσκευάσεν ἐαυτῷ τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν βασιλείαν, ἣν κατὰ μὲν τὸν Λίθιον (Α', 33 primus ambitiose petiit) παρανόμως ἔλαθε, κατὰ δὲ Κικέρωνα (ἐν τῇ Πολ. Β', 20) καὶ Διονυσίου (Γ', 46) νομίμως, ὅπως καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς. Ἀλλ' ὁ συγγραφεὺς οὗτος, λέγων interceptit, ἤρπασε, συμφωνεῖ μᾶλλον τῷ Λιθίῳ. ⁵) α ὡς καὶ δικαίως τὴν βασιλείαν

minorum gentium sunt appellati¹. Equitum centurias numero duplicavit: nomina mutare non potuit², Attii Nevii auguris auctoritate deterritus, qui fidem artis suae novacula et cote firmavit. Latinos bello domuit³. Circum maximum aedificavit⁴. Ludos magnos instituit. De Sabinis et priscis Latinis triumphavit⁵. Murum lapideum Urbi circumdedit⁶. Filium XIII annorum, quod in praelio hostem percussisset, praetexta bullaque donavit⁷; unde haec ingenuorum puerorum insignia esse

ελάθε ». Περί τοῦ quasi καὶ τῆς μετ' αὐτοῦ ὑποτακτικῆς βλ. ἐπιτ. γραμμ. §. 210 καὶ διεξοδικ. §. 349 καὶ 446.

¹) « Ἐπιπέλας ἀνδρας ἑκατὸν ἐκ πάντων τῶν δημοτικῶν (Plebejis), πατρικίους ἐποίησε καὶ κατέταξεν εἰς τὸν τῶν βουλευτῶν ἀριθμὸν. Καὶ τότε πρῶτον ἐγένοντο Ῥωμαῖοι τριακόσιοι βουλευταί, τῶς ὄντες διακόσιοι ». Διον. Γ'. 67. βλ. ἀνωτέρω σπμ. 4. σελ. 130. Οἱ ἑκατὸν οὗτοι, ὡς μὴ ἀνήκοντες εἰς τὰ τῶν πατρικίων ἀρχαῖα γένη, ὠνομάσθησαν minorum gentium, ἦτοι νεωτέρων καὶ ταπεινότερων γένων.

²) Περί τῆς αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἱππέων καὶ τῶν θαυμάτων τοῦ οἰωνοσκοποῦ Νεβίου, κωλύοντος τὸν βασιλεῖα μετακινεῖν τὰ ὑπὸ Ῥωμύλου κατασταθέντα ὀνόματα, βλ. Διονύσιον Γ'. 70. κ. ε.

³) Τὰς κατὰ Λατίνων καὶ ἄλλων ἰταλικῶν φυλῶν νίκας καὶ θριάμβους τοῦ Ταρκυνίου περιγράφει ὁ Διονύσιος Γ'. ἀπὸ τοῦ 49 κφ. ⁴) Ὁ μέγιστος οὗτος ἱππόδρομος ἔκειτο μεταξὺ Ἀδεντίνου καὶ Παλατίου, ἔχων μῆκος τριῶν καὶ ἡμίσεις σταδίων, εὖρος δὲ τεσσάρων πλέθρων. Τὸν λοιπὸν δὲ αὐτοῦ κόσμον περιγράφει ὁ Διονύσιος Γ'. 68. Ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ τούτῳ ἐτελοῦντο διὰ παντός οἱ μεγάλοι ἀγῶνες (ludi magni καὶ maximi), περὶ ὧν λέγει ὁ Κικέρων (ἐν τῇ Πολιτ. Β'. 20) « Eundem (Tarquinium) primum ludos maximos, qui Romani dicitur, fecisse accepimus ». Ηρβ. Στράβωνα Ε, 2.

⁵) Ὁ αὐτὸς λέγεται ὅτι εἰσήγαγε πρῶτος, ἢ ὅτι ἐκόσμησε τοὺς θριάμβους, οὗς περιγράφει ὁ Διονύσιος (Β', 34) καὶ ὁ Πλούταρχος ἐν Ῥωμ. 16, λέγων « Ταρκύνιον τὸν Δημαράτου, τῶν βασιλέων πρῶτον εἰς τοῦτο τὸ σῆμα καὶ τὸν ὄγκον ἐξῆλθε τοὺς θριάμβους ». Prisci Latini ἐκαλοῦντο κυρίως οἱ κατοικοῦντες τὰς ἀρχαιοτέρας τῆς Ῥώμης πόλεις τοῦ Λατίου. ⁶) « Καὶ τὰ τεῖχη τῆς πόλεως αὐτοσχέδια καὶ φαῦλα ταῖς ἐργασίαις ὄντα, πρῶτος ἐδοκίμασε λίθους ἀμαξιαῖοις ἐργασμένοις πρὸς κανόνα κατασκευάζειν ». Διον. Γ'. 67, ἔνθα καὶ περὶ ἄλλων ἔργων αὐτοῦ γίνεται λόγος.

⁷) Ἡ Praetexta ἦν τίθεινος λευκῆ, ἔχουσα περὶ τὰ ἄκρα ταινίαν πορφυρᾶν, ἣν ἔφερον αἱ ἀρχαί. Ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς παῖδας τῶν εὐγενῶν, πρὸ τοῦ 16 ἔτους τῆς ἡλικίας, ἐσυγχωρεῖτο νὰ φέρωσιν αὐτὴν ὡς καὶ τὴν βούλλαν, ἥτις ἦν κόσμημα καὶ παράσημον τῶν θριαμβευόντων Ῥωμαίων στρατηγῶν, καὶ τῶν Τυρρηνῶν βασιλέων (βλ. Πλούτ. Ῥωμ. 23): κυρίως δὲ περιδέραιον ἐκ χρυσοῦ ἢ δερμάτος. Πλούτ. Ῥωμ. κεφαλ. καταγραφῆ. §. 53. « Γέρων τις ἐπὶ χλευασμῷ προάγεται, παιδικῶν ἐναψάμενος περιδέραιον, ὃ καλοῦσι βούλλαν ».

cœperunt. Post ab Anci liberis, immissis percussoribus, per dolum regno exutus et interfectus est¹.

Σέρβιος Τύλλιος, ΣΥ' βασιλεύς.

Servius Tullius², Tullii Corniculani et Ocrisiæ captivæ filius, quum in domo Tarquinii Prisci educaretur, flammæ species caput eius amplexa est. Hoc visu Tanaquil summam dignitatem portendi intellexit³. Coniugi svasit, ut ita eum, ut liberos suos, educaret. Qui quum adolevisset, gener a Tarquinio adsumtus est: et quum rex occisus esset, Tanaquil ex altiore loco ad populum despiciens, ait, Priscum gravi quidem, sed non letali⁴, vulnere accepto, petere, ut interim, dum convalescit⁵, Servio Tullio dicto audientes essent⁶. Servius Tullius quasi precario⁷ regnare cœpit; sed recte imperium admi-

1) Πῶς ἐγένετο ἡ δολοφονία τοῦ βασιλέως διηγεί-ται ὁ Διονύσιος. Γ'. κρ. 73.

2) Βασιλεύσας ὁ Ταρκύνιος ἐπὶ 38 κατὰ Κικέρωνα (ἐν Πολ. Β'. 22) καὶ Διονύσιον (Α'. 73. Γ'. 73), δολοφονεῖται τὸ 176 ἄ. Ῥ. ἢ τὸ 578 π. Χ., ὅτε ἀναγορεύεται διάδοχος αὐτοῦ ὁ Σέρβιος Τύλλιος, καθ' ὃν τρόπον διηγείται ὁ Διονύσιος Δ'. 1 κ. ε. καὶ ὁ Λίβιος Α'. 39. κ. ε. Ἦν δὲ οὗτος γαμβρὸς τοῦ Ταρκύνιου, υἱὸς δὲ Τυλλίου τινὸς ἐκ τῆς Λατίνης πόλεως Κορνικίου, καὶ Οὐκρισίης μητρὸς, ἧτις ἐγκύμων αἰχμαλωτισθεῖσα ἐν τῇ ἀλώσει τῆς πόλεως ὑπὸ Ταρκύνιου, ἐδόθη δῶρον τῇ βασιλείᾳ. Δουλεύουσα δὲ τίκει τὸν Τύλλιον τοῦτον, ὃν ἀπὸ τοῦ ἀποθανόντος πατρὸς τοῦ Τύλλιον καὶ ἀπὸ τῆς ἰδίας τύχης Σέρβιον, ἧτοι Δούλιον, ἐκάλεσε· διότι δουλεύουσα ἐγέννησεν αὐτόν. Ἀνατραφεὶς δὲ οὗτος ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ταρκύνιου ἀναγορεύεται βασιλεὺς συμπράξει τῆς Τανακυλίδος.

3) « Ἐκ τοῦ θαύματος τούτου κατενόησεν ἡ Τανακυλὶς, ὅτι μέγιστον ἀξίωμα αὐτῇ προσκαίμεται »· διότι δηλαδὴ αὐτοῦ κοιμωμένου ἀνεφάνη φλόξ περὶ τὴν κεφαλὴν. Διονύσιος Δ'. 2. 4) « Τὸν Πρίσκον βαρέως μὲν, οὐχὶ δὲ θανατηφόρως πληγωθέντα, αἰτητὴν, ὅπως μέχρι τῆς αὐτοῦ ἀναρρώσεως (ἕως ἂν αὐτὸς ῥαίσῃ) τῷ Σερβίῳ Τυλλίῳ πείθωνται ». 5) Περὶ τῆς συντάξεως τοῦ dum μετὰ ἐνεστώτος ἱρριστικῆς βλ. §. 199. σμ. ἄ. ἐπιτ. γραμμ. 6) Ἀντὶ τούτου λέγουσιν ὡσαύτως dicto audio alicui, ἔσθαι τὸ dicto εἶναι δοτικὴ πτώσις καὶ σημαίνει διαταγὴν, παράγγελμα· ἔθεν καὶ τῶν δύο τούτων φράσεων ἡ ἔννοια εἶναι, παρέχω ἑμυτὸν εὐπειθῆ τῇ διαταγῇ τίνος, ἢ ἁπλῶς ὑπακούω τινί. Τοῦτο δ' ἀπλοῦστερον λέγουσι obedio alicui.

7) « Ὡσαὶ χαριζόμενος ταῖς δεήσεσι τοῦ πάσχοντος βασιλέως, ἤρξατο βασιλεύειν ». Ἀναλαβὼν δὲ οὗτος ὁ Τύλλιος τὴν βασιλείαν, καὶ ἰσχυρὰν χεῖρα περὶ ἑαυτὸν ἔχων καὶ τοὺς βασιλικὰς ῥαβδομήχους, προῆλθεν εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ προσεκάλεσε τοὺς Μαρκίους εἰς δίκην· ἐπειδὴ ὅμοιοι οὗτοι δὲν ὑπάκουον, α ἐπισημῶς αὐτοῖς αἰτίους φυγᾶς καὶ τὰς οὐσίας ἀναλαβὼν εἰς τὸ δημόσιον, ἀπρὸς ἤδη κατέσχευε τὴν Ταρκυνίαν ἀρχὴν ». Διονύσιος.

nistravit. Etruscos sæpe domuit: collem Qvirinalem et Viminalalem et Esquvillas Urbi addidit¹; aggerem fossasqve fecit. Populum in quatuor tribus distribuit², ac post plebi distribuit annonam³. Mensuras, pondera, classes, centuriasqve constituit.⁴ Latinorum populis persuasit, uti exemplo eorum, qui Dianæ Ephesiæ ædem fecissent, et ipsi ædem Dianæ in Aventino ædificarent⁵. Quo effecto, bos cuidam Latino miræ magnitudi-

Δ'. 5. πρῶτ. Αἰθ. Α. 41 ἐν τέλει. Πρῶτος ὁ Τύλλιος ἔλαβε τὴν ἀρχὴν οὐχὶ κατὰ τὸν νομοσιμῆνον τρόπον· διότι ψήφῳ τοῦ δήμου μόνον οὐχὶ καὶ ἐκλογῇ τῆς Γερουσίας ἐγένετο βασιλεὺς (Διον. Δ'. 12). διὸ καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ πᾶσα καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ νέα διακόσμησις τῆς πολιτείας ἦν ὑπὲρ τοῦ δήμου καὶ κατὰ τῆς ἀριστοκρατίας.

¹) α Οὗτος ὁ βασιλεὺς τελευταῖος κῆρξε τὸν περίβολον τῆς πόλεως, τὸν Οὐμινάλιον καὶ τὸν Ἰσχυλῖον λόφον τοῖς πέντε προσεβίς . . . προσωτέρω δὲ οὐκ ἔτι προῆλθεν ἡ κατασκευὴ τῆς πόλεως, οὐκ ἔατος, ὡς φασὶ, τοῦ δαιμονίου κ. Διον. Δ'. 13. Ὁ Αἰθῖος (Α, 44) λέγει, ὅτι καὶ τὸν Κυρινάλιον λόφον προσέθηκεν, ὅπως καὶ ὁ συγγραφεὺς ἐνταῦθα.

²) Ὁ Ρωμύλος πρὸ τούτου εἶχε διαίρεισι τὸ πλῆθος εἰς τρεῖς μοῖρας ἢ φυλάς (tribus) καὶ τριάκοντα φράτρας ἢ λόχους (curias), περὶ ὧν βλ. ἀνωτέρω σημ. 5. σελ. 130 καὶ Διον. Β'. 7. Νῦν δὲ ὁ Σέρβιος, ἐπειδὴ ἐξέτεινε τὴν περιουσίαν τῆς πόλεως, ταύτην μὲν καὶ τὸ ἐν αὐτῇ πλῆθος διεῖλεν εἰς τέσσαρας, τὴν δὲ λοιπὴν χώραν εἰς 26 φυλάς, ὥστε ἅπασαι ἡμῶν ἀστυκαὶ καὶ λοιπαὶ ἦσαν 30. Πλεῖω παρὰ Διον. Δ'. 14. κ. εἰ.

³) Οὐ μόνον οἶτον διένειμεν εἰς τὸ πλῆθος ὁ Σέρβιος, ἀλλὰ κατὰ τὸν Διονύσιον (Δ', 13) καὶ τὴν δημοσίαν χώραν. ⁴) Κατὰ τὴν περιουσίαν ἢ τὸ τίμημα διεῖλε τοὺς πολίτας εἰς πέντε μοῖρας (Classes) καὶ 175 λόχους (Centurias), πικῶν καὶ 18 ἰπέπων. Εἰς τὴν ἀνωτάτην μοῖραν ἀνήκον οἱ ἔχοντες τίμημα οὐσίας οὐχὶ ἔλαττον τῶν 100 μῶν ἢ 10,000 δραχμῶν, εἰς τὴν 6' οἱ ἔχοντες 75, εἰς τὴν γ' οἱ 50, εἰς τὴν δ' οἱ 25, εἰς τὴν ε' οἱ 12¹/₂. Πάντες δὲ οἱ ὀλιγώτερον τούτου τίμημα ἔχοντες περιελήφθησαν εἰς ἓνα μόνον λόχον. Οἱ τῆς πρώτης μοῖρας λέγονται κατ' ἐξοχὴν Classici (βλ. Γέλλιον ἐν ταῖς Ἀττικαῖς νυξί Ζ', 13). Ἐντεῦθεν δὲ καλοῦνται καὶ νῦν παρὰ τοῖς Εὐρωπαίοις οἱ ἄριστοι καὶ δόκιμοι τῶν ἀρχαίων συγγραφέων κλασσικοί. Κατὰ τὴν ἐκ τιμήματος ταύτην διαίρισιν καὶ τὰ πολιτικὰ δίκαια καὶ ἡ ἐν στρατῷ ὑπηρεσία καὶ ὁ ὅπλισμός ἦσαν διάφορα. Πλεῖω παρὰ Διονυσίῳ Δ', 16—22 καὶ Αἰθῖῳ Α, 43. Ἀνάλογος τῆς τοιαύτης διαρρέσεως τῶν Ῥωμαίων ἦν καὶ ἡ τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ Σόλωνος γενομένη· διότι καὶ αὕτη βῆσιν εἶχε τὸ τίμημα, ὑπὲρ ὧριζε τὸ ποσὸν τῶν πολιτικῶν δικαίων καὶ τὸ εἶδος τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ἐνὸς ἐκάστου τῶν πολιτῶν.

⁵) Ἄπασαι αἱ τοῦ Ἀπτινοῦ πόλεις ἦσαν αὐτόνομοι καὶ ἀνεξάρτητοι ἀπ' ἀλλήλων, ὡς καὶ αἱ ἑλληνικαί· διὸ ἠθέλησε νὰ συνδέσῃ αὐτάς ὁ Τύλλιος διὰ τῆς κοινῆς λατρείας τῆς Ἀρτέμιδος, ὅπως συνδέοντο αἱ δώδεκα ἰωνικαὶ πόλεις ἐν μικρᾷ Ἀσίᾳ, κοινὸν ἱερὸν ἔχουσαι τὸ τῆς Ἐφεσῆς Ἀρτέμιδος. Διον. Δ', 26. « Κατεσκεύασαν ἐξ ὧν ἅπαντα συνήνεγκαν αἱ πόλεις χρημάτων τὸν τῆς Ἀρτέμιδος ναῦν, τὸν ἐπὶ τοῦ μισθίου τῶν ἐν Ρώμῃ λόφων ἰδρυμένον, Ἀδεντίνου· καὶ τοὺς νόμους συνέγραψε ταῖς πόλεσι πρὸς ἀλλήλας, καὶ

nis nata, et responsum somnio datum¹, eum populum summam imperii² habiturum, cujus civis bovem illam Dianæ immolasset³. Latinus bovem in Aventinum egit, et caussam sacerdoti Romano exposuit⁴. Ille callidus dixit, prius eum vivo flumine⁵ manus abluere debere. Latinus dum ad Tiberim descendit⁶, sacerdos bovem immolavit. Ita imperium civibus, sibi gloriam facto consilioqve qvæsivit⁷. Servius Tullius, filiam alteram ferocem, mitem alteram habens, qvum Tarquinii filios pari animo videret, ut omnium mentes morum diversitate leniret⁸, ferocem miti, mitem feroci in matrimonium dedit⁹. Sed mites seu forte seu fraude perierunt; feroces morum similitudo coniunxit¹⁰. Statim Tarquinius Superbus, a Tullia incitatus, advocato Senatu, regnum paternum repetere cœpit. Qvare audita, Servius, dum ad curiam properat¹¹, iussu Tarquinii gradibus dejectus et, domum refugiens, interfectus est. Tullia statim in forum properavit, et prima conjugem regem sa-

τάλλα τὰ περὶ τὴν ἐσπρτὴν καὶ πανήγυριν, ὃν ἐπιτελεσθήσονται τρόπον ἕταξε ». Περὶ τοῦ persvadeo, uti βλ. ἐπιτ. γραμμ. §. 230 καὶ διεξοδ. 372, καὶ περὶ τῆς ὑποτακτικῆς qvi—fecissent §. 228. 6' τῆς ἐπιτόμου.

1) Κατὰ τὸν Δίδιον (Δ, 43), διηγούμενον τὸν μῦθον τοῦτον, οἱ μάντιες ἔδωκαν τὸν τοιοῦτον χρῆσμὸν (vates cecinere). 2) Τὴν ἡγεμονίαν πασῶν τῶν λαϊτῶν τοῦ Λατίου πόλεων. Περὶ τῆς φράσεως summa imperii βλ. ἀνωτέρω σημ. 3. σελ. 120.

3) Cujus—immolasset, ὑποτακτικῆ· διότι ἡ ἀναφορικὴ αὐτῆ πρότασις ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἀπαρεμφατικῆς, κατὰ τὸν §. 228, 6'. τῆς ἐπιτ. γραμμ. 4) Τὴν περὶ βόος μαντείαν ἠρμήνευσε τῷ Ρωμαίῳ ἱερεῖ. 5) Vivo flumine, εἰς ῥέοντα ποταμόν. Οὕτω νίνα αἴφρα καλοῦσι· τὸ ἀπὸ ῥεούσης πηγῆς ὕδωρ vivum saxum τὸν φυσικὸν καὶ ἀκατέρηστον λίθον. 6) Dum descendit, καταβαίνοντος τοῦ Λατίνου. Περὶ τῆς συντάξεως τοῦ dum μετὰ ἐνεστώτος ὀριστικῆς βλ. §. 199. σημ. 7) « Οὕτω τοῖς μὲν πολιταῖς κράτος, ἑαυτῶ δὲ δόξαν διὰ τῆς πράξεως καὶ τοῦ ἐπινοήματος ἐξήτησεν ».

8) « Ἰνα διὰ τῆς διαφορᾶς τοῦ ἥθους μετριάσῃ τὴν ψυχικὴν διάθεσιν πάντων ». Αἱ λέξεις animus καὶ mens ἐνταῦθα εἶναι συνώνυμα. Ἀλλαχῶ δὲ mens μὲν δηλοῖ ἰδίως τὴν διάνοιαν, τὸν νοῦν, animus δὲ πάντα τὰ ψυχικὰ πάθη. βλ. ἀνωτέρω σημ. 2. σελ. 3.

9) « Ἐδωκεν εἰς γάμον ἢ συνέψευξεν ». Ἀνθ' οὗ καὶ collocavit λέγουσι. βλ. σημ. 2. σελ. 19. 10) « Ἡ τῶν ἠθῶν ὁμοιότης συνέδισεν εἰς γάμον ». « Ὁ Ταρκύνιος ἐπάγεται γυναῖκα τὴν Τυλλίαν, οὕτε τοῦ πατρὸς αὐτῆς βεβαιουμένου τὸν γάμον, οὕτε τῆς μητρὸς συνευδοκούςσης, ἀλλ' αὐτὴν παρ' ἑαυτῆς λαβὼν ». Διον. Δ', 30. 11) Σπείσας εἰς τὸ βουλευτήριον, κρημνίζεται ἀπὸ τῆς κλίμακος διαταγῆ τοῦ Ταρκυνίου, καὶ οἰκαδὲ ὑπο-

lutavit: a quo iussă turbā decedere¹, quum domum rediret, viso patris corpore, mulionem evitantem super ipsum corpus carpentum agere præcepit: unde vicus ille Sceleratus dictus². Postea Tullia cum conjuge in exsilium acta est³.

Ταρκύνιος Σούπερβος, Ζ' βασιλεύς.

Tarqvinus Superbus cognomen moribus meruit³. Occiso Servio Tullio, regnum sceleste occupavit. Tamen bello strenuus, Latinos Sabinosque domuit⁴; Suessam Pometiam Vol-

σπρέφον, φονεύεται. Περί τῆς λέξεως Curia βλ. ἀνωτέρω σκμ. 2. σελ. 133 καὶ περί τῆς αἰτιατικῆς domum ἐπίτ. γραμμ. §. 137.

¹) α Ἰπὸ τοῦ Ταρκύνιου δὲ διαταχθεῖσα ἀπὸ τοῦ πλήθους καὶ τῆς τύρβης ἀποχωρῆσαι, οἰκάδε ὑποστρέφουσα » κλπ. Ἡ λέξις turba ἔχει ἐνταῦθα ἀμφοτέρως τὰς σημασίας. Mulio εἶναι ὁ ἡμίονος ἡνίοχος· διότι καὶ τοιαῦτα ζῶα μετεχειρίζοντο οἱ ἀρχαῖοι ἐν ταῖς ἀμάξαις, ἕς ἀπῆνας ἐκ τούτου οἱ Ἕλληνες καλοῦσιν.

²) Διεξοδικῶς διηγεῖται τὰ τοῦ θανάτου τοῦ Τυλλίου ὁ Διονύσιος Δ', 39. « Ἡ Τυλλία ἐπὶ τῆς ἀπῆνης καθεζομένη παρῆν εἰς τὴν ἀγορὰν (Forum, ὅπου ἦν τὸ βουλευτήριον), μαθοῦσα τὰ γενόμενα, βασιλέα τὸν Ταρκύνιον ἠσπάσατο πρώτη μεγάλη τῆ φωνῇ . . . Ἐτι δὲ νεοσφαγῶς ἐρριμμένου τοῦ σώματος τοῦ Τυλλίου καὶ σπαίροντος, ἡ θυγάτηρ παρῆν. Στενοῦ δ' ὄντος πάνυ τοῦ στενωποῦ, δι' οὗ τὴν ἀπῆνιν εἶδε διελθεῖν, αἱ ἡμίονοι τὸ πτώμα ἰδοῦσαι διεταράχθησαν, καὶ ὁ προηγούμενος αὐτῶν ὄρωκόμοος παθῶν τι πρὸς τὸ τῆς ὕψεως ἐλευσινόν, ἐπέστη . . . Ἡ δὲ φησιν· Οὐκ ἄξεις, ἀλιτήριε, καὶ διὰ τοῦ νεκροῦ; Κἀκεῖνος ἄγει τὰς ἡμίονους κατὰ τοῦ πτώματος. Οὗτος ὁ στενωπός, ὄλιθος καλούμενος πρότερον, ἐξ ἐκείνου τοῦ δεινοῦ καὶ μισαροῦ πάθους ἀσελῆς (Sceleratus) ὑπὸ Ρωμαίων κατὰ τὴν πάτριον γλῶσσαν καλεῖται ». Ἀνάγνωθι τὰς ἐν τῷ 40 κεφαλαίῳ κρίσεις περὶ τοῦ δημοτικῆς τούτου βασιλείου, καθ' οὗ συνώμοσεν ἡ ἀριστοκρατία, ὡς στεφθεῖσα πολλῶν προνομίων διὰ τῆς κατὰ τμήμα νέας διακοσμήσεως τῆς πολιτείας.

³) Φονευθέντος οὗτο τοῦ Τυλλίου Σερβίου τὸ 44ον ἔτος τῆς ἀρχῆς κατὰ Διονύσιον (Α', 73 καὶ Δ', 7) καὶ Λίβιον (Α', 44), ἀνέλαθε τὴν βασιλείαν ὁ Λεύκιος Ταρκύνιος, τὸ 220 ἀπὸ Ρώμης ἢ τὸ 534 π. Χ., ἕστις ὕβριστικῶς καὶ ἀλαζονικῶς φερόμενος πρὸς τοὺς πολίτας, ἐπωνομάσθη Superbus. « Ἐπειδὴ ὑπεριδῶν μὲν τοῦ πλήθους τοῦ δημοτικῆς (Plebejos), ὑπεριδῶν δὲ τῶν πατρικίων, ὑφ' ὧν ἐπὶ τὴν δυναστείαν προήχθη, εἶθη τε καὶ νόμους καὶ πάντα τὴν ἐπιχώριον κόσμον, ᾧ τὴν πόλιν ἐκόσμησαν οἱ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς, συγγέας καὶ διαφθείρας, εἰς ὁμολογουμένην τυραννίδα μετέστησε τὴν ἀρχὴν ». Διον. Δ'. 41. Ἐφεξῆς διηγεῖται τὰς πράξεις αὐτοῦ πάσας, ἐν αἷς καὶ ὅτι « τοὺς νόμους τοὺς ὑπὸ Τυλλίου γραφέντας, πάντας ἀνεῖλε, καὶ τὸν ἐξ ἀρχῆς τρόπον ἀπεκατέστησε ».

⁴) Ὁ συγγραφεὺς συμφωνεῖ τῷ Κικέρωνι (ἐν Πολιτ. Β'. 24) λέγοντι, Omne Latium bello devicit, ἐν ᾧ ὁ Λίβιος (Α', 52) καὶ ὁ Διονύσιος (Δ', 43) λέγουσιν, ὅτι δι' εἰρήνης εἰεδαίωσε τὴν ἐπὶ Λατίου ἡγεμονίαν τῆς Ρώμης. Τοὺς Σαβίνους ὅμως ἐπολέμησε

scis eripuit; Gabios per Sextum filium, simulato transfugio, in potestatem redegit¹; et ferias Latinas primus instituit². Foros in Circo, et cloacam maximam fecit, ubi totius populi viribus usus est: unde illæ fossæ Qviritium sunt dictæ³. Quum Capitolium inciperet, caput hominis invenit; unde cognitum est, eam urbem caput gentium futuram⁴. Et quum in obsidio-

καὶ τὴν πόλιν Σούεσαν τῶν Πωμεντίων, αἵτινες ἦσαν εὐδαιμονέστατοι ἀπάντων, πολιορκήσας κατέστρεψε. Διον. Δ', 50 κ. ε.

¹) Ἡ πόλις Γάβιοι ἔκειτο 100 σταδίους μακρὰν τῆς Ρώμης. Ἦν δὲ ἰσχυρὰ καὶ πλουσία, καὶ πολεμία τῷ Ταρκυνίῳ, διότι εἰς αὐτὴν κατέφυγον οἱ σωθέντες ἐκ τῆς Σούεσης καὶ πολλοὶ ἐκ Ρώμης. Μὴ δυνάμενος δ' ἄλλως κύριος αὐτῆς γενέσθαι ὁ Ταρκύνιος, πέμπτει τὴν υἱὸν τοῦ Σέξτον, ἕστις, ὑποκριθεὶς ὅτι ὑβρίσθη καὶ ἠδικήθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς, φεύγει εἰς Γαβίους, λαμβάνει τὴν στρατηγίαν τῆς πόλεως καὶ προδίδει αὐτὴν τῷ Ταρκυνίῳ. βλ. Διον. Δ'. 53 κ. ε. Per Sextum filium, πότε τὸ μέσον ἢ ὄργανον ἐμφέρεται διὰ τῆς per μετὰ αἰτιατικῆς ἀντὶ τῆς ἀφαιρετικῆς μόνως λέγει ἡ ἐπίτ. γραμμ. ἐν §. 143. σμ. 6'. καὶ ἡ διεξοδ. §. 234.

²) Πείσας τοὺς Λατίνους καὶ ἄλλους λαοὺς ν' ἀναγνωρίσωσι τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ρώμης, ἀνέδειξε κοινὴν ἱερὸν πάντων ἐν τῷ ἄρει τῆς Ἀλβανῶν πόλεως, τῷ καλουμένῳ Λατινίῳ Διὶ, νομοθετήσας, α Πανηγυρεῖς ἀνὰ πᾶν ἔτος ἀγεσθαι καὶ ἐμεχευρίας εἶναι πᾶσι πρὸς πάντας, θυσίας τε συντελεῖσθαι κοινὰς. Ταύτας τὰς ἐορτάς τε καὶ τὰς θυσίας (ferias) μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων τελοῦσι Ῥωμαῖοι, Λατίνας καλοῦντες » λέγει ὁ Διονύσιος Δ', 49. Ἐπειδὴ δὲ παρὰ Ῥωμαίοις αἱ ἐορταὶ πᾶσαι σχεδὸν διήκουν πολλὰς ἐφεξῆς ἡμέρας, ἡ λέξις feriae εὐρκατὶ μόνον ἐν πληθυντικῷ, ὅπως διὰ τὸν αὐτὸν λόγον εἶναι πληθυντικὰ καὶ τὰ Ὀλύμπια, Ἴσθμια, Νέμεα, Πύθια παρ' Ἑλλησιν. βλ. ἐπίτ. γραμμ. §. 21.

³) Ὁ Ταρκύνιος, (ὡς περ καὶ πάντες οἱ τύραννοι ποιοῦσιν), ἵν' ἀπασφαλῆ τὸ πλῆθος ἀπὸ τῆς πόλεως διὰ τῆς ἐργασίας, ἐπεχείρησε μεγάλας οἰκοδομὰς, ἃς ἀναφέρει καὶ ὁ Διονύσιος Δ', 44. Αὗται δ' ἦσαν αἱ ἐξαγωγίμοι τῶν ὑδάτων τάφροι (fossæ), ἃς ἤρχισε μὲν ὁ πρεσβύτερος Ταρκύνιος, κατήγαγε δ' αὐτὸς μέχρι τοῦ Τιβέριος ποταμοῦ. (Διον. Γ', 67, ἐνθα περιγράφει τὸ μέγεθος καὶ τὴν δαπάνην τῶν ἔργων τούτων τῆς ἀρχαίας Ῥωμαϊκῆς τέχνης) ὁ ἀμφιθέατρος ἵπποδρόμος (Circus), ἐν κρηπίδας μόνον ἔχοντα, περιέλαβε παστάσιν ὑπαστήγεις (foros)· αἱ ὑπόνοιαι καὶ σήραγγες (Cloacæ), δι' ὧν μεταχειτεύοντο αἱ τῆς πόλεως ἀκαθαρσίαι. Εἰς πάντα δὲ ταῦτα ἐπράζοντο αἱ πένητες, λαμβάνοντες παρ' αὐτοῦ τρεφὰς μόνον. Fori ὀνομάζονται κατὰ Λίβιον (Λ', 33) αἱ ἐν τῷ ἵπποδρόμῳ καθέδραι ἢ ὑπόστεγοι παστάδες, ἀρ' ὧν ἐθῶντο καθήμενοι ἰδίᾳ οἱ πατριεῖοι καὶ ἱππεῖς. Πρῶτ. τὸν αὐτὸν ἐν κρ. 56, ἐνθα λαλεῖ περὶ τῶν οἰκοδομῶν τοῦ Ταρκυνίου τούτου.

⁴) Πολεμῶν τοὺς Σαβίνοις, κηχθήν ὁ πρεσβύτερος Ταρκύνιος, ἐκὼν νικῆσθ, νὰ ἐγείρη ναὸν τῷ Διὶ, τῇ Ἥρᾳ καὶ τῇ Ἀθηνᾷ. Ἐπειδὴ ὅμως ἀποθανὼν δὲν ἐξετέλεσε τὴν εὐχὴν τοῦ (Διονύσιος Γ', 69), ἐξεπλήρωσεν αὐτὴν ὁ νεώτερος αὐτοῦ Ταρκύνιος. Ἐν ᾧ δὲ ἐγίνοντο αἱ πρὸς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ ἀνασκευαὶ ἐπὶ τοῦ Καπιτωλίου εὐρέθη κεφαλὴ ἀνθρώπου αἰμα σταῆσουσα. Ταύτην ἐξήγησε Τυρρῆνός μάντις ὡς σημεῖον τῆς μελλούσης ἀρχῆς τῆς Ρώμης. Ἐκ τῆς κεφαλῆς ταύτης ὀνομάσθη ἕκτοτε ὁ λόφος Καπιτωλίνος, Σα-

ne Ardeæ filius eius Lucretiæ stuprum intulisset, cum eo in exsilium actus, ad Porsenam, Etruriæ regem, confugit, cuius ope regnum retinere tentavit. Pulsus, Cumas concessit; ubi per summam ignominiam¹ reliquum vitæ tempus exegit².

τόρνος καὶ Ταρκύνιος πρότερον καλούμενος. βλ. πλείω παρὰ Διον. Δ', 59, καὶ ἀνωτέρω σμ. 3. σελ. 113 καὶ σμ. 6. σελ. 129.

¹) Πῶς ἄλλως σημαίνεται ὁ τρόπος, διδάσκει ἡ ἐπίτ. γραμμ. ἐν §. 145 καὶ σμ. 6'.

²) Περὶ τῆς καταλύσεως τῆς βασιλείας πραγματεύεται διεξοδικῶς ὁ Διον. Δ', 64 κ. ἐ. καὶ ὁ Πλούταρχος ἐν βίῳ Ποπλικῶνα. Ὁ Ταρκύνιος πολιερῶν τὴν Ἀρδεατῶν πόλιν, ἀπέστειλε τὸν υἱὸν τοῦ Σέξτον εἰς τὴν πόλιν Κολλάτειαν, ὅπου αὐτὸς διέφειρε τὴν τοῦ Κολλατίνου γυναῖκα, θυγατέρα δὲ Λουκρητίου, Ῥωμαίου ἐπιφανοῦς. Τοῦτο γίνεται ἀφορμὴ στάσεως ἐν τῷ στρατῷ καὶ ἐν Ῥώμῃ. Οἱ Ῥωμαῖοι, ἠγρυμμένου τοῦ Βρούττου, κλείουσι τῆς πόλεως τῆς πόλεως τῷ Ταρκυνίῳ καὶ καταλύουσι διὰ πάντος τὴν βασιλείαν τὸ 510 π. Χ. Ὁ Ταρκύνιος ἀπαπειρεῖται νὰ λάβῃ τὴν ἀρχὴν πάλιν πρῶτον μὲν ἰδίᾳ δυνάμει, εἶτα δὲ βοήθειᾳ τοῦ τῶν Τυρρηνῶν βασιλέως Περόληνα. Ἄλλ' οὐδὲν καταρθώσας, ἀπέρχεται εἰς τὴν Κύμην τῆς Ἰταλίας, ὅπου ἰδιωτεύων ἐτελεύτησε μετὰ τῆς γυναίκος του, δούς αὐτῷ δίκας διὰ τὸν θάνατον τοῦ Τυλλίου καὶ διὰ τὴν τυραννικὴν αὐτοῦ ἀρχήν. βλ. ἀνωτέρω σμ. 1. σελ. 102 καὶ σμ. 2. σελ. 106.

Περὶ Εὐτρόπιου καὶ τῆς ἱστορίας αὐτοῦ.

 Φλαύιος Εὐτρόπιος ἔζησε κατὰ τὸν δ' μ. Χ. αἰῶνα ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου, Ἰουλιανοῦ καὶ Βάλεντος, τῶν αὐτοκρατόρων. Τὰ καθ' ἕκαστα ὅμως τοῦ βίου, τὸ γένος καὶ ἡ πατρὶς αὐτοῦ εἰσιν ὅλως ἄγνωστα· γνωστὸν δὲ, ὅτι ἦν τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου Ἐπιστολογράφος (Epistolaris)· ὅτι ἠκολούθησε τὸν Ἰουλιανὸν εἰς τὴν κατὰ τῶν Περσῶν ἐκστρατείαν τὸ 363 μ. Χ., ὡς αὐτὸς μαρτυρεῖ ἐν κεφαλαίῳ ις' τοῦ δεκάτου βιβλίου, λέγων· « Julianus ingenti apparatu Parthis intulit bellum, cui expeditioni ego quoque interfui »· καὶ ὅτι παρέτεινε τὸν βίον μέχρι Βάλεντος, εἰς ὃν προσφέρει τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ κατὰ τὴν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τούτου ἐπιστολήν, τὴν προτασσομένην τοῦ παντὸς πονήματος.

Τὸ ἔτι σωζόμενον συγγραμμάτιον αὐτοῦ, *Breviarium historiae Romanae*, ἔστι σύνοψις τῆς ῥωμαϊκῆς ἱστορίας, ἐπιγραφόμενον, περιέχει ἐν βιβλίοις δέκα τὰ κεφαλαίωδη πάσης τῆς ῥωμαϊκῆς ἱστορίας ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης (754 π. Χ.) μέχρι τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναβάσεως τοῦ Βάλεντος (364 μ. Χ.). Τὸ ὕφος αὐτοῦ εἶναι κομψὸν καὶ ἐλεύθερον ῥητορικῶν κοσμημάτων, οὐχὶ δὲ τοιοῦτον, οἷον τὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κικέρωνος καὶ Αὐγούστου. Ἐν συγκρίσει ὅμως πρὸς ἄλλους συγχερόνους τοῦ Εὐτρόπιου συγγραφεῖς ὑπερτερεῖ οὗτος πολὺ τούτους κατὰ τε τὴν ἀρετὴν γλῶσσαν καὶ τὸ σαφὲς τῆς φράσεως.

Ὡς συνοπτικὸν δὲ καὶ ἐπιμελῶς γεγραμμένον πόνημα κατέστη ταχέως ἀξιόπιστος πηγὴ τῆς ῥωμαϊκῆς ἱστορίας καὶ ἀνάγνωσμα πολλῶν, μάλιστα δὲ συγγραφέων ἐκκλησιαστικῶν τοῦ δ' καὶ ε' αἰῶνος· καὶ ἐκ τούτου προεκάλεσεν οὐχὶ μετὰ πολὺ ἑλληνικὰς μεταφράσεις, ὧν ἀρχαιότερα εἶναι ἡ κατὰ τὸν 5' αἰῶνα γενομένη ὑπὸ Καπίτωνος Λυκίου, καθ' ἣν ὁ λεξικογράφος Σουΐδας λέγει, ἦτις ὅμως δὲν σώζεται νῦν. Νεώτερα δὲ ταύτης εἶναι ἡ μέχρις ἡμῶν διατηρηθεῖσα, οὐχὶ δ' ἀκριβῶς πρὸς τὸ κείμενον πανταχοῦ συμφωνοῦσα, τοῦ Παιανίου, ἣν ἐξέδωκαν πολλάκις οἱ Εὐρωπαῖοι, καὶ τελευταῖον ὁ ἡμέτερος Νεόφυτος Δούκας τὸ 1807 ἐν Βιέννῃ τῆς Αὐστρίας μετὰ ἰδίᾳ παραφράσεως εἰς τὴν νεωτέραν ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

Διὰ τὰς ἀρετὰς δ' αὐτοῦ ταύτας ἐθεωρήθη τὸ πόνημα καὶ πάλαι καὶ νῦν ἔτι ὡς ἐν τῶν ῥωμαϊκῶν συγγραμμάτων, τῶν πρὸς διδασκαλίαν τῆς νεολαίας καταλλήλων· καὶ ὡς τοιοῦτο χρησιμεύει πολλῶν τῆς Εὐρώπης ἐν τῇ πρώτῃ τῆς λατινικῆς γλώσσης διδασκαλίᾳ.

ΕΥΤΡΟΠΙΟΙ

ΣΥΝΟΨΙΣ ΤΗΣ ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

BIBAIION A'.

CAP. I. **R**OMANUM imperium¹, quo neque ab exordio ul-
lum² fere minus, neque incrementis toto orbe³ amplius huma-
na potest memoria recordari⁴, a ROMULO exordium habet⁵; qui
Rex Silviae, Vestalis virginis⁶, filius, et, quantum putatus est,
Martis, cum REMO fratre uno partu⁷ editus est. Is quum inter
pastores latrocinaretur, octodecim annos natus⁸, urbem exi-
guam in Palatino monte constituit, XI. Kal. Maji⁹, Olympia-

¹) « Τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος, οὐδέν σκεδόν οὔτε ἐν προομίῳ μειὼν, οὔτε διὰ τὴν ἔκτασιν αὐτοῦ κατὰ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν μείζον φέρει ἢ τῶν ἀνθρώπων μνήμη, ἔσχε τὴν ἀρχὴν ἀπὸ Ῥωμύλου ». Διότι ἐν μὲν τοῖς πρώτοις μετὰ τὴν κτίσιν χρόνοις ὀλίγων τινῶν σαθίων περιοχῶν εἶχεν ἡ τοῦ Ῥωμύλου πόλις (βλ. κατωτέρω κρ. Ἡ ἐν τέλει), ἐπὶ τῶν πρώτων αὐτοκρατόρων ἕως οὗρα εἶχεν αὐτὴ πρὸς δυσμᾶς τὸν Ἰκεανόν, πρὸς βορρᾶν τὸν Ῥήνον καὶ Ἰστρον, πρὸς μεσημβρίαν τὰς ἐρήμους τῆς Λιβύης ἢ Ἀφρικῆς, καὶ πρὸς ἀνατολὰς τὸν Εὐφράτην καὶ Φάσιν. Ὑπαίτις δηλαδὴ εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἅπασα σκεδόν ἢ τότε γνωστῇ οἰκουμένῃ.

²) Neque—ullum οὐχὶ nullum, διότι ἐν τῇ λατινικῇ ἀείποτε σκεδόν αἱ δύο ἀρνήσεις ποιεῖσι κατάφασιν. βλ. διεξοδικὴν γραμμ. §. 460. ³) Ἡ μὲν μία ἀρχαιετικὴ incrementis δηλοῖ αἰτίαν (ἐπίτομ. γραμμ. §. 144), ἡ δὲ ἑτέρα toto orbe ἔκτασιν (§. 138, 3). ⁴) Τὰ μνήμης καὶ λήθης συντάσσονται καὶ ἐν τῇ λατινικῇ συνήθει μετὰ γενικῆς, τὸ recorder ἕως σπανίως μετὰ γενικῆς. βλ. §. 112. ἐπιτ. γραμματικῆς.

⁵) Περὶ τοῦ χρόνου τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης βλέπε ἀνωτέρω σημ. 1. σελ. 128.

⁶) Ὅρα σημ. 2. σελ. 124 καὶ σημ. 4. σελ. 131. ⁷) Μιᾶ γονῆ· ἦτοι διδυμοί. Τούς περὶ τούτου μύθους βλέπε ἀνωτέρω σελ. 123. Περὶ δὲ τῆς συντάξεως ἡνί cum Remo editus est ὄρα §. 95, 3 τῆς ἐπιτ. γραμμ. ⁸) Περὶ τῆς αἰτιατικῆς μετὰ τοῦ natus §. 138. σημ.

⁹) Παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις τὰ ὀνόματα τῶν μηνῶν εἶναι ἐπιθετα, καὶ ὡς τοιούτα τίθενται κατὰ τὴν αὐτὴν πτώσιν, καθ' ἣν καὶ τὸ οὐσιαστικὸν Καλένδαι. Ἡ πλήρης φράσις ἤθελεν εἶσθαι ante diem undecimum Kalendas Majas. βλ.

dis sextæ anno tertio, post Trojæ excidium, ut, qvi plurimum minimumqve, tradunt¹, trecentesimo nonagesimo quarto.

CAP. II. Condita civitate, qvam ex nomine suo ROMAM vocavit, hæc fere egit. Multitudinem finitimorum in civitatem recepit²; centum ex senioribus legit, qvorum consilio omnia ageret³, qvos senatores nominavit propter senectutem³. Tum, qvum uxores ipse et populus suus non haberent, iavitavit ad spectaculum ludorum vicinas urbis Romæ nationes, atqve earum virgines rapuit. Commotis bellis propter raptarum injuriam, Cæninences vicit, Antemnates, Crustuminos, Sabinos, Fidenates, Veientes; hæc omnia oppida urbem cingunt. Et qvum orta subito tempestate non comparuisset, anno regni trigesimo septimo ad deos transisse creditus est et consecratus⁴. Deinde Romæ per qvinos⁵ dies senatores imperaverunt; et his regnantibus annus unus completus est⁶.

CAP. III. Postea [ζ. ρ. 39. π X. 715] NUMA POMPILIUS rex creatus est; qvi bellum qvidem nullum gessit, sed non minus civitati, qvam Romulus, profuit⁷. Nam et leges Romanis morisque constituit⁸; qvi consuetudine præliorum jam latrones

ἀνωτέρω σημ. 1. σελ. 128, καὶ περὶ τοῦ παρὰ Ῥωμαίους ἡμερολογίου διεξοδ. γραμμ. σελ. 432. ¹) α Κατὰ τοὺς τὸ πλεῖστον καὶ ἐλάχιστον παραδεδοκότας υ' ἦτοι κατὰ τὴν μέσον ἔρον τῆς διαφορᾶς αὐτῆς. Φαίνεται ὅτι ὁ Εὐτρόπιος δὲν εἰδέχθη τὴν συνθήκη χρονολογίαν τῆς ἀλώσεως τῆς Τροίας, ἦτοι τὸ 1184 π. X. Ἐπειδὴ προστιθεμένων τῶν 394 ἐτῶν εἰς τὸ 783 ἔτος, ὕπερ ἀντιστοιχεῖ εἰς τὸ γ' ἔτος τῆς 6 Ὀλυμπιάδος, καθ' ὃ λέγεται ὅτι ἐκτίθη ἡ Ῥώμη, ἐξάγεται ἀριθμὸς κατώτερος τοῦ 1184. ²) Διὰ τῆς συστάσεως τοῦ ἀσύλου, ὕπερ παρεῖχεν ἀσφάλειαν τοῖς εἰς αὐτὸ καταφεύγουσιν ἐκ τῶν πλησίων πόλεων. Ὁρα σημ. 2. σελ. 128. ³) «ἵνα τῇ συμβουλῇ αὐτῶν πράττη πάντα». Διὰ τί ἡ ἀναφορικὴ πρότασις φέρεται καθ' ὑποτακτικὴν λέγει ἡ ἐπιτ. γραμμ. §. 223 καὶ ἡ διεξοδ. §. 363. Περὶ δὲ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πρώτων γερουσιαστῶν ὄρα σημ. 4. σελ. 130, καὶ περὶ τοῦ ὀνόματος αὐτῶν σημ. 5. σελ. 9 καὶ σημ. 2. σελ. 109.

⁴) Περὶ τῆς ἀρπαγῆς τῶν παρθένων καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ῥωμύλου βλέπε ἀνωτέρω σελ. 128 κ. ε. καὶ τὰς σημειώσεις. ⁵) Τὰ ἀναλογικὰ καὶ δικαιρετικὰ ἀριθμητικὰ ταῦτα μεταχειρίζονται, εἴθα γίνεται λόγος περὶ διαίρεσεως ἢ ἐπαναλήψεως τοῦ αὐτοῦ ἀριθμοῦ πάλαις, ὅπως ἐνταῦθα, ἐπειδὴ ἑκατὸς τῶν γερουσιαστῶν ἦρχεν ἀνά πέντε ἡμέρας. βλ. διεξοδ. γραμμ. §. 76. ⁶) Περὶ τῆς μεσοβασιλείου ταύτης ἀρχῆς ὄρα σημ. 1. σελ. 131.

⁷) Περὶ τοῦ Νουμά βλ. ἀνωτέρω σελ. 131 καὶ σημειώσεις. Περὶ δὲ τῆς συντάξεως τοῦ prosium §. 120 ε' ἐπιτ. γραμμ. ⁸) Περὶ τοῦ σχήματος τούτου, καθ' ὃ τὸ αὐτὸ ἔφημα

ac semibarbari putabantur; et annum descripsit in duodecim menses, prius sine aliqua computatione confusum¹; et infinita Romæ sacra ac templa constituit. Morbo² decessit, quadragesimo tertio imperii anno.

CAP. IV. Huic successit³ TULLUS HOSTILIUS. [ἀ. ῥ. 82. π. X. 672.] Hic bella reparavit, Albanos vicit, qui ab urbe Roma XII milliario sunt⁴; Vejentes et Fidenates, quorum alii sexto milliario absunt ab urbe Roma, alii octavo decimo⁵, bello superavit, urbem ampliavit, adjecto Cælio monte⁶. Quum triginta duobus annis regnasset⁷, fulmine ictus, cum domo sua arsit.

CAP. V. Post hunc ANCUS MARCIUS, Numæ ex filia nepos, suscepit imperium. [ἀ. ῥ. 114. π. X. 640.] Contra Latinos dimicavit; Aventinum montem civitati adiecit, et Janiculum; apud ostium Tiberis civitatem supra mare sexto decimo milliario ab urbe Roma condidit. Vigesimo quarto anno imperii morbo periit⁸.

CAP. VI. Deinde regnum PRISCUS TARQUINIUS accepit. [ἀ. ῥ.

ἀποδίδεται μὲν εἰς δύο διάφορα, ἀνήκει δὲ κατ' ἐνοίαν μόνον εἰς τὸ ἕν, διὰ τὸ ἕτερον δὲ ἐνοεῖται· ἐξωθεν ἄλλο κατάλληλον ῥήμα, βλ. §. 478. σημ. δ'. διεξοδ. γραμματικῆς.

¹) α Ἦν ἄνευ τινὸς λογιζομένου συγκεχυμένον καὶ ἀκανόνιστον ». Ἐπειδὴ τῶν ἐπὶ Ῥωμύλου δέκα μηνῶν αἱ ἡμέραι δὲν ἦσαν ὀρισμέναι, καθ' ἃ Πλούταρχος ἐν Νουμᾷ βίῳ κρ. 18 λέγει· α Ῥωμύλου βασιλεύοντος, ἀλόγως ἐχρῶντο τοῖς μῆσι καὶ ἀτάκτως, τοὺς μὲν οὐδ' εἴκοσι ἡμερῶν, τοὺς δὲ πέντε καὶ τριάκοντα, τοὺς δὲ πλείονων λογιζόμενοι. Τῆς δὲ γινομένης ἀνωμαλίας περὶ τὴν σελήνην καὶ τὸν ἥλιον ἐνοίαν οὐκ ἔχοντες, ἀλλ' ἐν φυλάττοντες μόνον, ὅπως ἐξήκοντα καὶ τριακοσίων ἡμερῶν ὁ ἕναυτὸς ἔσται ». Ἀνάγκωσι ἀφεξῆς τὰ ὑπὸ Νουμᾶ περὶ τούτου ὁρισθέντα. Πρῶθ. καὶ ἀνωτέρω σημ. 1. σελ. 2.

²) α Νόσος, ἡ νοσήσας ἐτελεύτησε ». ³) Δοτικῆ συντάσσεται κατὰ τὸν §. 121 τῆς ἐπιτ. γραμμ. ⁴) Τὸ ξωμαϊκὸν μίλλιον (milliarium) ἦν 1000 βημάτων ἢ ὅστω σταδίων ὀλυμπιακῶν. Λίθος δὲ ἦ σημεῖον, καὶ αὐτὸ miliarium καλούμενον, μετὰ 1000 βήματα τιθέμενον, ἐδείκνυε τὴν ἀπὸ Ῥώμης ἀπόστασιν τόπου τινὸς τῆς Ἰταλίας.

⁵) Alii—alii, οἱ μὲν—οἱ δέ. Περὶ τῆς ἀφαιρετικῆς sexto milliario, τῆς δηλούσης τὴν ἀπόστασιν ἀνθ' ἧς καὶ αἰτιατικῆ εὔρηται, βλ. §. 138. ἐπιτ. γραμμ. καὶ 234. ε'. σημ. διεξοδ. Περὶ δὲ τῆς προσθῆκης τῆς ab ἐν τῷ urbe Roma §. 160. σημ. α. ἐπιτ. γραμμ. ⁶) Βλέπε ἀνωτέρω σημ. 3. σελ. 134. ⁷) Σπανίως ἐπὶ διαρκείας χρόνου χρῶνται ἀφαιρετικῆ ἀντὶ αἰτιατικῆς. βλ. ἐπιτ. γραμμ. §. 139. σημ.

⁸) Πρῶθ. ἀνωτέρω σελ. 135 καὶ σημειώσεις.

138. π. X. 616.] Hic numerum senatorum duplicavit¹; Circum Romæ ædificavit²; ludos Romanos instituit, qui ad nostram memoriam³ permanent. Vicit idem etiam Sabinos, et non parum agrorum, sublatum iisdem, urbis Romæ territorio adjunxit⁴, primusque triumphans urbem intravit⁵. Muros⁶ fecit et cloacas⁷; Capitolium inchoavit⁸. Trigesimo octavo imperii anno per Anci filios occisus est⁹, regis eius, cui ipse successerat.

CAP. VII. Post hunc SERVIUS TULLIUS suscepit imperium [ἀ. Π. 176. π. X. 578], genitus ex nobili femina, captiva tamen et famula¹⁰. Hic quoque Sabinos subegit; montes tres, Quirinalem, Viminalem, Esquilinum, urbi adjunxit¹¹; fossas circa murum duxit. Primus omnium censum ordinavit¹², qui adhuc per

¹) Εἰς τοὺς ὑπὸ Ρωμύλου κατασταθέντας 100 γερουσιαστὰς, ὡς ἀνωτέρω εἶπε, προσέθηκεν ἑτέρους 100, ὥστε ἐγένετο τὸ πλῆθος αὐτῶν 200. Ἄλλοι ἕμως συγγραφεῖς, ὡς ὁ Διονύσιος (Β'. 47 καὶ 57) καὶ Πλούταρχος (ἐν Ρωμ. 20) δέχονται, ὅτι ἐπὶ Ρωμύλου ἤδη προσετέθησαν ἕτεροι 100 γερουσιασταὶ ἐκ τῶν Σαβίνων. βλ. ἀνωτέρω σημ. 4. σελ. 130 καὶ σημ. 1. σελ. 137. ²) Ἐνοεῖ τὸν Circum maximum, ἢ τὸν ἀμφιθέατρον ἱπποδρόμον, ἐν ᾧ ἐτελοῦντο μέχρις Εὐτροπίου καὶ ἐφεξῆς ἐτι οἱ Iudi Romani, περὶ ὧν βλ. σημ. 4. σελ. 137. Περὶ δὲ τῆς λέξεως Iudi σημ. 4. σελ. 128. ³) «Μέχρι τῆς ἡμετέρας μνήμης», ἦτοι μέχρι τῶν ἡμετέρων χρόνων. ⁴) Περὶ τῆς συντάξεως τούτου βλ. ἐπίτ. γραμματ. §. 121. ⁵) Βλ. ἀνωτέρω σημ. 5. σελ. 137, ἐνθα λέγει ὁ Πλούταρχος, ὅτι πρῶτος ἐκόσμησε τοὺς καὶ πρὸ αὐτοῦ συνήθεις ἐν Ρώμῃ θριάμβους. ⁶) Ἀνωτέρω σημ. 6. σελ. 137. ⁷) Ἦρχισεν μὲν οὗτος ὁ βασιλεὺς, ἐτελείωσε δὲ ὁ Σούπερβος. βλ. σημ. 3. σελ. 142.

⁸) Οὗτος μὲν ἤρχισε νὰ ἐξομαλύνῃ τὸν λόφον τοῦτον, ἐφ' οὗ ἔμελλε νὰ κτίσῃ τὸν μέγαν ναὸν τοῦ Καπιτωλίνου Διὸς, ἀλλ' ἀπέθανε πρὶν οἰκοδομήσῃ τοῦτον (Διον. Γ'. 69)· ὃν ἕμως ἐξετέλεσεν ὁ Σούπερβος κατὰ τὸν αὐτὸν Διονύσιον Δ'. 59.

⁹) Οὐχὶ ὑπ' αὐτῶν τούτων, ἀλλ' ὑπὸ ἀνθρώπων οὗς οὗτοι παρεσκεύασαν. Διον. Γ', 72.

¹⁰) Βλ. σημ. 2. σελ. 138. ¹¹) Σημ. 1. σελ. 139.

¹²) Ὁ Διονύσιος (Δ', 13) περιγράφει τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἔμελλεν ὁ βασιλεὺς οὗτος α διαγνώσεσθαι καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ὅσοι τε οἱ σύμπαντες ἦσαν, καὶ τίνες ἐξ αὐτῶν τὴν στρατεύσιμον ἡλικίαν εἶχον ». Ἐπίταξε, λέγει, πᾶσι τοῖς ἐν τῇ πόλει καὶ ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῆς οἰκοῦσιν, « ἀπογράφεσθαι τε καὶ τιμᾶσθαι τὰς οὐσίας πρὸς ἀργύριον, ὁμόσαντας τὸν νόμιμον ἕρκον, πατέρων ὧν εἰσι γράφοντες, καὶ ἡλικίαν ἣν ἔχουσι δηλοῦντας, γυναϊκάς τε καὶ παῖδας ὀνομάζοντας, καὶ ἐν τίνι κατοικοῦσιν ἕκαστοι τῆς πόλεως τόπῳ ἢ πάγῳ τῆς χώρας, προστιθέντας ». Ἡ τοιαύτη ἀπαριθμητικὴ καὶ τιμικὴ τῆς οὐσίας τῶν πολιτῶν ἐλέγετο Census, καὶ ἐγένετο κατὰ πενταετησίαν ἐφεξῆς τακτικῶς κατὰ Κηρωρῶνον de Die Nat. 18.

orbem terrarum¹ incognitus erat. Sub eo Roma, omnibus in censum delatis, habuit capitum LXXXIII millia civium Romanorum cum his, qui in agris erant². Occisus est XLV imperii anno, scelere generi sui Tarquinii, filii eius regis, cui ipse successerat, et filiae, quam Tarquinius habebat uxorem³.

CAP. VIII. LUCIUS TARQUINIUS SUPERBUS [ἄ. Ρ. 220. π. X. 534], septimus atque ultimus regum, Volscos, quae gens ad Campaniam euntibus⁴ non longe ab urbe⁵ est, vicit; Gabios civitatem et Suessam Pometiam subegit⁶; cum Tuscis pacem fecit, et templum Jovi in Capitolio aedificavit⁷. Postea Ardeam oppugnans, in octavo decimo milliario ab urbe positam⁸ civitatem, imperium perdidit. Nam quum filius eius, et ipse Tarquinius junior⁹, nobilissimam feminam Lucretiam, eandemque pudicis-

¹) Σημ. 2. σελ. 43. ²) Ὁ Διονύσιος διαφωνεῖ μικρὸν τι ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν ἐπειδὴ λέγει (ἐν Δ', 22) « Ἐγένετο ὁ σύμπεας τῶν τιμησαμένων τοὺς βίους (in censum relatis) Ῥωμαίων ἀριθμὸς, ὡς ἐν τοῖς τιμητικοῖς φέρεται γράμμασι (τοὺς ἐπ' αὐτοῦ σωζομένους πίνακας, tabulas, τῶν τιμητῶν ἔννοεῖ) ἐπὶ μυριάσιν ὀκτὼ χιλιάδες πέντε, τριακοσίων ἀποδίδουσαι ». ³) Ἀνωτέρω σημ. 2 σελ. 141. ⁴) « Ὅπερ γένος τοῖς πρὸς Καμπανίαν πορευομένοις οὐ μακρὰν τῆς πόλεως ἔστιν ». Ἡ δοτικὴ euntibus κεῖται κατὰ μίμνησιν τῶν Ἑλλήνων, περὶ ἧς βλ. ἐπιτ. γραμμ. §. 119. σημ. δ'. Περὶ δὲ τοῦ Volscos, quae gens § 174 καὶ διεξοδ. §. 314. Προστίθεται ἡ πρόθεσις ad πρὸ τοῦ ὀνόματος Campania, διότι τοῦτο εἶναι χώραν οὐχὶ πόλεως ὄνομα κατὰ τὸν §. 136 τῆς ἐπιτ. γραμμ.

⁵) Urbem κατ' ἐξοχὴν καλοῦσιν οἱ Ῥωμαῖοι τὴν Ῥώμην· ἔνθα δὲ εἶναι λόγος περὶ ἑτέρας πόλεως, προσθέτουσι τὸ ὄνομα αὐτῆς πάντοτε. Ἄφ' οὗτου δὲ καθέδρα τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους ἐγένετο ἡ Κωνσταντινούπολις, ὠνομάζετο καὶ αὕτη κατ' ἐξοχὴν πόλις κατὰ τὴν Ῥωμαϊκὴν συνήθειαν, ἣτις διατηρήθη μέχρις ἡμῶν. ⁶) Βλ. ἀνωτέρω σημ. 1. σελ. 142 καὶ Διονύσιον Δ', 53. ⁷) Ὅν ὁ πάππος Ταρκύνιος ὑπεσχέθη μὲν ἀλλὰ δὲν ἐπρόφρασε νὰ κτίσῃ ναὸν τῷ Καπιτωλίῳ Διὶ, τῇ Ἀθηνᾷ καὶ Ἥρᾳ, ἐξετέλεσεν οὗτος. Τῶν βάρβρων τοῦ ναοῦ τιθεμένων, εὐρέθη κεφαλὴ· « Ἀπὸ ταύτης δὲ Καπιτωλίνος καλεῖται ὁ τόπος· Κάπιτα (Capita) γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι καλοῦσι τὰς κεφαλὰς ». Διον. Δ', 61. Πρὸς. σημ. 4. σελ. 142. ⁸) Τὸ μέτρον τῆς ἀποστάσεως ἐκφέρεται κατ' ἀραιρετικὴν ἢ αἰτιατικὴν (βλ. §. 138 ἐπιτ. καὶ 234 διεξοδ. γραμμ.), ὡς ἀνωτέρω ἐν σημ. 3. σελ. 147. εἶδομεν. Ἐνταῦθα ὅμως προτίθεται ἡ in, διότι σημαίνεται τὸ ἀπὸ τῆς Ῥώμης σημεῖον (lapis λίθος, ἕστις καὶ αὐτὸς milliarium λέγεται κατὰ τὴν σημ. 2 τῆς σελ. 147), παρὰ τὸ ὅποιον ἔκειτο ἡ πόλις. Τὸ αὐτὸ δὲ εἰδείκνυε καὶ τὴν ἀπόστασιν. Διὰ τῆς προσθήκης ὅμως τῆς in δηλοῦται μᾶλλον ἡ θέσις ἢ ἡ ἀπόστασις τῆς πόλεως.

⁹) Τὸ ὄνομα τούτου ἦν Σέξτος, Ταρκύνιος δὲ τὸ ἐπίθετον κατὰ Διονύσιον Δ', 64, ἔνθα διηγεῖται διεξοδικῶς τὸ γεγονός τοῦτο. Πρὸς. ἀνωτέρω σημ. 2. σελ. 143.

simam, Collatini uxorem, stuprasset, eaque de injuria marito et patri et amicis quæstā fuisset, in omnium conspectu se occidit. Propter quā causam Brutus, parens et ipse Tarquinii¹, populum concitavit, et Tarquinio ademit imperium. Mox exercitus quoque eum, qui civitatem Ardeam cum ipso rege oppugnabat, reliquit, veniensque ad urbem rex, portis clausis, exclusus est. Quumque imperasset annos viginti quinque², cum uxore et liberis suis fugit². Ita Romæ³ regnatum est⁴ per septem reges annis ducentis quadraginta tribus⁵, quum adhuc Roma, ubi plurimum, vix usque ad quintum decimum milliarium possideret.

CAP. IX. Hinc⁶ CONSULES⁷ cœpere pro uno rege duo hac causa creari, ut, si unus malus esse voluisset, alter eum, habens potestatem similem, cœrceret. Et placuit, ne⁸ imperium longius, quam annuum haberent⁹, ne per diuturnitatem potesta-

¹) Ο Λεύκιος Ιούλιος Βρούτος ἦν υἱὸς τῆς Σοφιστρῆς Ταρκυνίου τοῦ πρεσβυτέρου, ἕστις ἦν πάππος τοῦ Σουπέριου. Τὸ γένος καὶ τὰς πράξεις τοῦ Βρούτου καὶ τὰ τῆς καταλύσεως τῆς ἐν Ρώμῃ βασιλείας βλ. παρὰ Διονυσίῳ (Δ', 68. κ. ε.) καὶ παρὰ Πλουτάρχῳ ἐν βίῳ Ποπλικόλα ἀπ' ἀρχῆς, καὶ Λιβίου Α', 56.

²) Τσακῦτα εἴη λέγει καὶ Λίβιος Α', 60 καὶ ὁ Διονύσιος Α', 73 καὶ Α', 77. 85. Ἡμέρα δὲ τῆς φυγῆς τῶν βασιλέων (refugium) ἦν ἡ ἢ πρὸ τῶν Καλεινῶν τοῦ Μαρτίου ἡ ἢ καὶ Φεβρουαρίου. ³) Ἐν Ρώμῃ, κατὰ τὸν §. 117. ἐπιτ. γραμματικῆς.

⁴) Ἐδρασιλεύθη ἀντὶ τοῦ ἰδρασιλεύσαν ἐπτά βασιλεῖς. Ὅρα περὶ τοῦ ιδιώματος τούτου τῆς λατινικῆς σημ. 7. σελ. 10. ⁵) Σπανίως εὑρίηται παρὰ τοῖς δοκίμοις ἀφαίρετικῆ ἀντὶ αἰτιατικῆς ἐπὶ διαρκείας χρόνου, ὡς ἐν-αῦθα. Ὅρα ἐπιτ. γραμμ. §. 139. σημ. καὶ διεξοδ. 236. Ὁ Λίβιος (Α'. 60) καὶ ὁ Διονύσιος (Δ', 73) δέχονται, ὅτι ἡ ἐν Ρώμῃ βασιλεία διήρκεσε 244 ἔτη· ἄλλοι δὲ 240 μόνον, ὡς ἐ Κικέρων (ἐν Πολ. Β', 30).

⁶) Ἐντεῦθεν, ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 510 π. Χ. ἔτους, ὅθεν ἀρχονται οἱ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δημοκρατίας χρόνοι, καθ' οὓς ἐξελέγοντο κατ' ἔτος δύο ὕπατοι, ἀπ' ὧν ἐσημαίνοντο καὶ τὰ ἔτη· ἐπειδὴ παρὰ Ρωμαίους ἐπίνομοι ἦσαν οἱ ὕπατοι. Πρὸς ἀνωτέρω σημ. 2. σελ. 81 περὶ ὁμοίας τῶν Ἑλλήνων συνθησίας.

⁷) Οἱ ἀντὶ βασιλείας ἐκλιθέντες δύο ὕπατοι οὗτοι ἄρχοντες ἐκαλοῦντο ἀπὸ τούτου τοῦ ἔτους μέχρι τοῦ τῶν Δεκάρχων, ἢ τοῦ 449 π. Χ., Praetores, στρατηγοί· ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔτους Consules, ὕπατοι, κατὰ Λίβιον Γ', 5. « His temporibus nondum consulem, sed praetorem appellari mos fuit ». ⁸) Ἄ ἔδοξε τοῖς Ρωμαίσις ». περὶ τοῦ πε τούτου βλ. §. 230. περὶ δὲ τοῦ ἐπομένου πε §. 215 τῆς ἐπιτ. γραμμ.

⁹) Βλέπε ἀνωτέρω σημ. 2 σελ. 39.

tis insolentiores redderentur, sed¹ civiles semper essent, qui se post annum scirent² futuros esse privatos. Fuerunt igitur anno primo, [ζ. Ρ. 245. π. X. 509] expulsis regibus³, Coss⁴. L. Iunius Brutus, qui maxime egerat, ut Tarquinius pelleretur, et Tarquinius Collatinus, maritus Lucretiæ. Sed Tarquinius Collatino statim sublata dignitas est. Placuerat enim, ne quisquam in urbe maneret, qui Tarquinius vocaretur⁵. Ergo accepto omni patrimonio suo, ex urbe migravit, et loco ipsius factus est Valerius Publicola consul⁶. Commovit tamen bellum urbi Romæ rex Tarquinius, qui fuerat expulsus, et collectis multis gentibus, ut in regnum posset restitui, dimicavit.

CAP. X. In prima pugna Brutus consul et Aruns, Tarquinius filius, invicem se occiderunt⁷. Romani tamen ex ea pugna victores recesserunt. Brutum Romanæ matronæ, defensorem

¹) Παραλείπεται τὸ ut, ὅπερ, ἀντὶ τοῦ μὴ ἔχοντος ἐνταῦθα χώραν ἕνεκα τῆς ἐννοίας τελικοῦ ne, ἔπρεπε νὰ τεθῆ κατὰ §. 215 τῆς ἐπιτόμ. γραμμ. Civiles, δημοτικοί, ἦτοι φίλοι τῆς ἐλευθερίας τοῦ δήμου. ²) Qui—scirent, ὡς γινώσκοντες. Ἡ ἀναφορική πρότασις, δύνανται αἰτιολογικῆς μετοχῆς ἔχουσα, φέρεται πρὸς ὑποτακτικὴν κατὰ τὴν §. 226 τῆς ἐπιτ. γραμμ. καὶ τὸν τῆς διεξοδ. 366.

³) Τὸ ἔτος τῆς καταλύσεως τῆς βασιλείας ἐγένετο ἀρχὴ νέας χρονολογίας ἢ ἐπαχῆς παρὰ Ῥωμαίους, ἥτις εἶναι ἀρχαιότερα τῆς ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης. Ἐπειδὴ ἔριζουσε τὸν χρόνον γεγονότος τινός, προσθέτοντες μετὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐτῶν expulsis regibus, μετὰ τὴν ἔξωσιν τῶν βασιλέων, ἢ post reges exactos (βλ. Εὐτρόπι. κατωτέρω Α'. 13), ἢ, ὅπερ ἐστὶ ταῦτ', post primos Consules. Τὸ αὐτὸ δὲ πράττουσι καὶ οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς πολλάκις* ὡς τὸ Διονύσιος ἐν βιβλ. Ε'. 37 λέγει· « Ἐν αὐτῷ πέμπτῳ μετὰ τὴν ἐκβολὴν τῶν βασιλέων » κ. ἄ. ⁴) Οὕτω συνταταγμαμένοι, γράφουσι συνθήκας τὴν λέξιν Consul, ὕπατος, προσθέτοντες δύο ss ἐν τέλει, ὅταν ἦναι λόγος περὶ τῶν δύο ὑπάτων, ὡς ἐνταῦθα· ἐν δὲ (Cons.), ὅταν περὶ τοῦ ἐνός μόνου.

⁵) Ὁ Κολλατῖνος αὐτὸς ἦν συγγενὴς τοῦ Ταρκυνίου κατὰ Διονύσιον (Δ'. 64), Ταρκύνιος καὶ αὐτὸς ἐπικαλούμενος, ἀδελφιδουῦς τῶν Ταρκυνίου τοῦ πρεσβυτέρου. Ἐξωρίσθη δὲ κατὰ μὲν τὸν Εὐτρόπιον ἕνεκα τοῦ ὀνόματος, κατὰ δὲ Αἰδίον (Β'. 2), διότι ἐξεβλήθη τῆς πόλεως πᾶσα ἡ τῶν Ταρκυνίων γενεὰ ἀποφάσει τῆς Συγκλήτου καὶ τοῦ δήμου. Περὶ Πλούταρχον ἐν βίῳ Πωπλικόλα κρ. 7 καὶ Διονύσιον Ε'. 9.

⁶) Τὸν βίον τούτου καὶ τὰς πράξεις τῶν πρώτων τῆς Ῥώμης ὑπάτων περιγράφει ὁ Πλούταρχος ἐν βίῳ Πωπλικόλα. Loco ipsius ἀντ' αὐτοῦ ὕπατος ἐγένετο ὁ Π. Πότε ἢ λέξις locus δέχεται τὴν πρόθεσιν in, καὶ πότε ὄχι, λέγει ἡ ἐπιτ. γραμμ. §. 138, 2 καὶ ἡ διεξοδ. §. 273. ⁷) Ὁ Ταρκύνιος μετὰ τῶν δύο υἱῶν αὐτοῦ, συλλέξας στρατὸν ἐκ τῶν φιλικῶν αὐτῷ πόλει, κινεῖ κατὰ τῆς Ῥώμης πόλεμον πρὸς ἀνάγκησιν τῆς ἀρχῆς· ἀλλ.

pudicitiae suae¹, quasi communem patrem, per annum luxurunt². Valerius Publicola [ζ. Ρ. 246. π. X. 508] Sp. Lucretium Tricipitinum collegam sibi fecit³, Lucretiae patrem; quo morbo mortuo, iterum Horatium Pulvillum collegam sibi sumpsit. Ita primus annus quinque consules habuit, quum Tarquinius Collatinus urbe cessisset propter nomen, Brutus praelio perisset, Sp. Lucretius morbo mortuus esset.

CAP. XI. Secundo quoque anno iterum Tarquinius, ut reciperetur in regnum, bellum Romanis intulit, auxilium ei ferente Porsena, Tusciae rege; et Romam pæne cepit. Verum tunc quoque victus est⁴. Tertio anno [ζ. Ρ. 247. π. X. 506] post reges exactos⁵ Tarquinius, quum suscipi non posset in regnum, neque ei Porsena, qui pacem cum Romanis fecerat, auxilium praestaret⁶, Tusculum se contulit, quæ civitas non longe ab urbe⁷ est, atque ibi per quatuordecim annos priva-

ἐν τῇ πρώτῃ μάχῃ πίπτουσι μονομαχοῦντες ὁ Βροῦτος καὶ Ἄρων (Πλουτ. ἐν Ποπλικόλῳ 9) ἢ Ἄρόντας (Διον. Ἐ. 13), ὁ τοῦ Ταρκυνίου, καὶ οἱ Ρωμαῖοι νικῶσιν, ἀπειθόντων τῶν Ταρκυνίων. ¹) α ὧς τιμωρὸν ἢ υπερασπιστὴν τῆς αὐτῶν τιμῆς »· διότι ἐξέβαλε τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ Ταρκυνίους διὰ τὴν ὕβριν τῆς Λουκρητίας. βλ. σημ. 1. σελ. 138.

²) Τὴν λαμπρὰν αὐτοῦ κηδεῖαν περιγράφει ὁ Διον. Ἐ. 17, ὅστις προσθέτει, ὅτι τὸν ἐπικηδεῖον αὐτοῦ λόγον ἐξεφώνησεν ὁ συνύπατος Ποπλικόλας. Ἐκτοτε δὲ διατηρήθη ἡ συνθήκη τοῦ ἐκφωνεῖν τοιοῦτους λόγους εἰς πάντα ἐπίσημον ἄνδρα ἀποθανόντα. βλ. σημ. 1. σελ. 11 περὶ τοῦ ἔθους καὶ τῶν ἐκ τούτου καλῶν. Per annum, τίνος ἕνεκα προστίθεται ἡ πρόθεσις λέγει ἢ ἐπίτ. γραμμ. § 139. ³) α Συνύπατον αὐτοῦ ἀνέδειξεν ». Οὐχὶ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου, ἰδίᾳ δὲ συμπράξει. Ἐπειδὴ λέγει ὁ Διονύσιος (Ἐ, 19) α Ἄρχαιρεσιῶν προθεῖς (ὁ Ποπλικόλας) ἡμέραν, ὕπατον αἰρεῖται τὸν Σπώριον Λουκρητίον, ὅς οὐ πολλὰς ἡμέρας κατασχὼν τὴν ἀρχὴν ἀποθνήσκει· εἰς δὲ τὸν ἐκείνου τόπον (loco ejus) καθίσταται Μάρκον Ὀράτιον ». ⁴) Ἀνάγνωθι Πλούταρχον ἐν Ποπλικ. 16 καὶ ἀνωτέρω σημ. 1. σελ. 102 καὶ περὶ τοῦ τέλους τοῦ πολέμου σημ. 2. σελ. 106 καὶ τοὺς ἐκεῖ μνημονευμένους συγγραφεῖς.

⁵) α Τρίτῳ ἔτει μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς βασιλείας », ἢ πρὸς λέξιν, μετὰ τοὺς ἐξωσθέντας βασιλεῖς. Ἐπειδὴ ἐξ ἀπάντων τῶν ῥημάτων δὲν σχηματίζει ῥηματικὰ ὀνόματα, μεταχειρίζεται ἀντὶ τούτων ἡ λατινικὴ γλῶσσα τὸν παθητικὸν παρακείμενον τῆς μεταγωγῆς, ὡς ἐνταῦθα. Ὅθεν λέγει post urbem conditam, μετὰ τὴν κτισθεῖσαν πόλιν· διότι τὸ ῥηματικὸν conditio, εἰ καὶ ὑπάρχει, ἔχει ὅμως ἄλλαν σημασίαν.

⁶) Ὁ Πορσάνης διαλλαγὴν πρὸς τοὺς Ρωμαίους, ἐγκατέλιπε τὸν Ταρκύνιον, κατὰ Διον. Ἐ, 34 καὶ τὰ ῥηθέντα ἐν σημ. 2 τῆς 106 σελίδος.

⁷) Τὴν Ρώμην ἐνοεῖ κατὰ τὴν 3 σημ. τῆς σελ. 149.

tus cum uxore consenuit. Quarto anno [ἀ. ῥ. 248. π. x. 505] post reges exactos, quum Sabini Romanis bellum intulissent, victi sunt, et de his est triumphatum¹. Quinto anno Valerius ille, Bruti collega et quater Consul, fataliter mortuus est [ἀ. ῥ. 249. π. x. 504], adeo pauper, ut, collatis a populo nummis, sumtum habuerit sepulturæ; quum matronæ, sicut Brutum, annum luxerunt².

CAP. XII. Nono anno post reges exactos [ἀ. ῥ. 253. π. x. 500], quum gener Tarquinii, ad injuriam soceri vindicandam, ingentem collegisset exercitum³, nova Romæ dignitas est creata, quæ DICTATURA appellatur⁴, maior quam consulatus. Eodem anno etiam MAGISTER EQVITVM⁵ factus est, qui dictatori obsequeretur⁶. Neque quidquam similis potest dici, quam di-

¹) Πλουτ. ἐν Ποπλικ. 20 κ. ἑ. Διονύσι. Ἐ, 40. « Οἱ Σαβίνοι ἐψηφίσαντο Ῥωμαίους πολεμεῖν, ὡς λελυμένων σφίσι τῶν σπονδῶν, ἐπεὶ δὴ βασιλεὺς Ταρκύνιος ἐξέπεισε τῆς ἀρχῆς, πρὸς τὸν ἐποίησαντο τοὺς ἔριους ».

²) Πλουτ. Ποπλικ. 23. « Ὁ Ποπλικὸς τὸν τε Θρίαμβον (κατὰ Σαβίνον) ἀγαθὸν, εὐθείως ἐτελεύτησεν. Ὁ δὲ δῆμος ἐψηφίσαστο δημοσίᾳ ταφῆναι τὸ σῶμα καὶ τεταρτημόριον ἕκαστος ἐπὶ τιμῇ συνεκένεγκεν. Αἱ δὲ γυναῖκες ἐπέθηκεσαν ἐνικυτὸν ὄλον ». Πρὸς Διονύσι. Ἐ, 48. Collatis a populo nummis, χρημάτων παρὰ τοῦ δήμου συλλεγέντων. Nummus εἶναι γενικὴ λέξις, πᾶν νόμισμα θηλοῦσα, ἰδίως δὲ τὸ ἀλλως αἰ, ἀσάριον, λεγόμενον, ὕπερ ἐδύνατο 10 ἡμέτερα λεπτά (ἴδις κατωτέρω σημ. 3. σελ. 138). Ὁ Πλούταρχος ἕμως λέγων, ὅτι ἕκαστος ἐδωκε τεταρτημόριον, ἔννοσι 1/4 τοῦ ἀσάριου, ὕπερ Quadrans Ῥωμαϊστὶ λέγεται· ἑλληνιστὶ δὲ Κοδράντην ἔγραψεν ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος (Ἐ, 26). Quater consul, τετράκις ὕπατος γενόμενος. Ἐπεὶ δὴ ἐνικυσίῳ τῆς ὑπατικῆς ἀρχῆς οὐσης, τετράκις ἐξελέχθη ὕπατος ὑπὸ τοῦ δήμου. Fataliter κατὰ μοῖραν, ἧτοι ἥσυχον καὶ φυσικὸν θάνατον ἐτελεύτησε. Adeo ut—habuerit περὶ τῆς ὑποτακτικῆς βλ. §. 233 ἐπιτ. γραμμ. καὶ §. 373 διεξοδικῆς. ³) Διον. Ἐ, 50. « Ἀπέστησαν αἱ Λατίνων πόλεις ἀπὸ τῆς Ῥωμαίων φιλίας (βλ. σημ. 4. σελ. 141), Ὀκταύτου Μαμηλίου τοῦ κηδεστοῦ Ταρκυνίου πείσαντος συμπεῖλαι τοῖς φυγάσι τὴν κάθοδον ».

⁴) Περὶ τῆς νέας ταύτης ἀρχῆς βρα. σημ. 5. σελ. 69. Ὁ Διονύσιος ἕμως (Ἐ, 70) λέγει, ὅτι μετὰ τρία ἔτη ἀπὸ τούτου ἀνηγορεύθη ἡ δικτατορία, ἣν καλεῖ τυραννίδα αἰρετήν, ἢ ἀρχὴν « πολέμου τε καὶ εἰρήνης καὶ παντὸς ἄλλου πράγματος κυρίαν, αὐτοκράτορα καὶ ἀνυπέυθυνον ὃν ἂν βούληται πράξει. Χρόνου δ' εἶναι μέτρον τῆ νέας ἀρχῆς μῆνας ἕξ, μετὰ δὲ τὴν ἐξάμνηνον, ἀθθις ἀρχεῖν τοὺς ὑπάτους ». Ὁ αὐτὸς ἐν κρ 73 πραγματεύεται διεξοδικώτερον περὶ αὐτῆς.

⁵) « Εὐθύς ἅμα τῷ παραλαθεῖν τὴν ἐξουσίαν ἰππάρχην ἀποδείκνυσιν ὁ Δικτάτωρ ». Διον. Ἐ, 73. ⁶) Βλ. ἐπιτομ. γραμμ. §. 223 περὶ τῆς ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ qui.

ctatura antiqva, huic imperii potestati, qvam nunc tranquillitas vestra habet¹; maxime qvum Augustus qvoqve Octavianus, de qvo postea dicemus², et ante eum Cajus Cæsar sub dictaturæ nomine atqve honore regnaverint. Dictator autem Romæ primus fuit Lartius; magister eqvitum primus Sp. Cassius³.

CAP. XIII. Sexto decimo anno post reges exactos [ἀ. Π. 260. π. X. 494] seditionem populus Romæ fecit, tanquam a senatu atqve consulibus premeretur. Tum et ipse sibi TRIBUNOS PLEBIS, qvasi proprios iudices et defensores, creavit⁴, per qvos contra senatum et consules tutus esse posset⁵.

CAP. XIV. Seqvanti anno [ἀ. Π. 261. π. X. 593] Volsci bel-

¹) « Καὶ οὐδὲν ἕτερον, ἢ ἡ ἀρχαία δικτατορία, ἐστὶν ἁμιοῦτερον ταύτῃ τῆ ἀρχῇ τοῦ κράτους, ἣν νῦν κατέχει ἡ ὑμετέρα γαληνότης ». Λέγει ταῦτα ὁ Εὐτρόπιος πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Βάλεντα. βλ. ἀνωτέρω σελ. 144. Περὶ τοῦ similius huic βλ. ἐπιτ. γραμμ. §. 123 καὶ περὶ τῆς συγχρίσεως §. 165. ²) Ὁρα σημ. 6. σελ. 78. πρὸ Εὐτρόπιον ἐν βιβλ. Ζ', 1, ἐθα λαλεῖ περὶ τούτου. Περὶ δὲ τοῦ Καίσαρος ἐν βιβλ. Γ', 16—17 Cæsar dictatorem se fecit. ³) Τοὺς αὐτοὺς λέγει καὶ ὁ Διονύσιος Ἐ. 73 καὶ Λίτιος Β', 18. ⁴) « Ἐπανέστη ἐν Ῥώμῃ ὁ δῆμος ». Populum καλεῖ τὸν παρ' ἄλλοις κυριολεκτικῶς Plebem λεγόμενον, τούτεστι τὸ πλῆθος ἢ τοὺς δημοτικούς, περὶ ὧν ἴδε ἀνωτέρω σημ. 7. σελ. 135. Αἰτία τῆς στάσεως τούτων ἦν κυρίως κατὰ Διονύσιον Γ', 22 κ. ἔ. ἡ καταπίεσις τούτων ὑπὸ τῶν Πατρικίων, οἵτινες, ὡς καὶ οἱ ἐν Ἀθήναις Εὐπατρίδαι πρὸ Σόλωνος, κατεπίεζον δεινότερα τοὺς οφειλέτας αὐτῶν, ἀραιοῦντες πολλάκις καὶ αὐτὴν τὴν ἐλευθερίαν των. Μετὰ πολλὰς δ' ὑποσχέσεις καὶ ἀπάτας διπλόγησαν τέλος τὰ διαφωνοῦντα μέρη, ἀναδειχθέντων « ἡμέρα τετάρτη πρὸ τριῶν Εἰδῶν Δεκεμβρίων ὡς περ καὶ μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς χρόνου γίνεται » (Διον. Γ', 89) ἢ τῇ 10 Δεκεμβρίου τῆ 494 π. X. πέντε ἐνιαυσίων ἀρχόντων ἐκ τῶν δημοτικῶν, οὓς Tribunos plebis, Δημάρχους, ἐκάλεσαν, καὶ τῶν ἔργων ἦν νὰ προστατεύωσι τὸν δῆμον ἀπὸ τῶν καταπίεσεων τῶν Πατρικίων. Ἡ ἀρχὴ δ' αὕτη, ἱερὰ καὶ ἄσυλος ἀναδειχθεῖσα δι' ὄρκων καὶ συνθηκῶν, διετηρήθη διὰ παντὸς ἐν Ῥώμῃ, ἥς τὸ κράτος ὅμως ἤβρισε καθ' ὅσον ἐξησθένει ἡ ἀριστοκρατία ὡς τε περὶ τὰ τέλη τῆς δημοκρατίας κατέστη πολλάκις εἰς χεῖρας δημοκόπων πανίσχυρος. ⁵) Per qvos—posset, ὅπως διὰ τούτων ἀσφαλῆς κατὰ τῆς Συγκλήτου καὶ τῶν Ἰπάτων ». Ὁ Εὐτρόπιος φρονεῖ, ὅτι αἰτία τῆς καταστάσεως τῆς δημοκρατικῆς ἀρχῆς ἦν ἡ προστασία τοῦ δήμου ἀπὸ τῶν καταπίεσεων τῆς Βουλῆς καὶ τῶν Ἰπάτων, ἀφορῶν οὐχὶ εἰς τὴν πρώτην αἰτίαν τῆς στάσεως, ἀλλ' εἰς τὸν περιορισμὸν τῶν πολιτικῶν δικαιῶν τοῦ δήμου ὑπὸ τῆς ἀρχούσης τῶν εὐγενῶν τάξεως, ὅστις καὶ ἐφεξῆς πολλάκις ἐπροκάλεσε πολλὰς στάσεις. Περὶ τῆς ὑποτακτικῆς posset μετὰ τὸ per qvos ἴδε ἐπιτ. γραμμ. §. 223 καὶ διεξοδ. 363.

lum reparaverunt, et, victi acie¹, etiam Coriolos civitatem, quam habebant optimam, perdidērunt².

CAP. XV. Octavo decimo anno post ejectos reges [ἀ. ῥ. 262. π. X. 492] expulsus ex urbe Q. Marcius³, dux Romanorum, qui Coriolos ceperat, Volscorum civitatem, ad ipsos Volscos contendit iratus; et auxilia contra Romanos accepit, Romanosque sæpe vicit. Usque ad quintum milliarium urbis accessit, oppugnaturus etiam patriam, legatis, qui pacem petebant, repudiatis, nisi ad eum mater Veturia et uxor Volumnia ex urbe venissent, quarum fletu et deprecatione superatus, removit exercitum. Atque hic secundus post Tarquinium fuit, qui dux contra patriam suam esset⁴.

CAP. XVI. Cæsone Fabio et Tito Virginio Coss⁵. [ἀ. ῥ. 275. π. X. 479] trecentinobiles homines, qui ex Fabia familia erant, contra Veientes bellum soli susceperunt, promittentes senatui et populo, per se omne certamen implendum. Itaque profecti

¹) α Μάχη ήττηθέντες ». Ίδε περί τής λέξεως acies, ήτις κείται ένταύθα άντί τής pugna, άνωτέρω σημ. 6. σελ. 119. ²) Κατά Διονύσιον (Γ, 91), περιγράφοντα τούς πολέμους τούτους τών Ρωμαίων, ή Κοριόλα ήν α πόλις έπιφανής σφόδρα και ώς περ άν μητρόπολις τών Ουόλσκων ». Πρβ. λιβ. 2, 33 και Πλούταρχον έν βίω Κοριολανού κρ. 8. Περύ δε τής φράσεως quam habebant optimam Ίδε έπιτ. γραμμ. §. 176. σημ. 6'.

³) Ο από τής ήττηθείσης πόλεως Κοριόλης Κοριολανός έπονομασθείς κατά τή βρωμαϊκην έθος, περί ου Ίδε σημ. 4. σελ. 27. Τόν βίον και τās πράξεις τούτου περιγράφει ο Πλούταρχος έν τή έμωνομήν τούτου βιογραφία. Καταδικασθείς ψήφω του δήμου εις άειφυγίαν διά τήν α διανομήν τών λαφύρων, α λαθών εκ τής Αικανών χώρας ουκ άνήνεγκεν εις τή δημόσιον » (Πλουτ. έν Κοριολ. 20), κυρίως δε, διότι ήν μισόδημος (Διονυσ. Ζ'. από κρ. 20), άπήλθεν εις Βόλσκους και έγένετο τούτων στρατηγός κατά Ρωμαίων, ους νικήσας πολλάκις, ήλθε πολιορκήσων αυτούς έν Ρώμη. Τελευταίον δε πεισθείς εις τās δεήσεις τής ιδίας γυναικός και μητρός άπήρε τόν στρατόν από Ρώμης, άλλ' έφρονούθη υπό τών Βόλσκων ώς προδότης. Πλείω παρά Πλουτ. έ. ά. και Διονυσίω έν βιβλ. Η.

⁴) α Ος έγένετο κατά τής πατρίδος στρατηγός » ήτοι έκίνησεν όπλα κατά τής πατρίδος. Qvī—esset ένταύθα και ήριστική έίχε καλώς· άλλά περί τής ύποτακτικής βλ. §. 206 έπιτ. και 346 διεξοδ. γραμματικής.

⁵) Ο Ευτρόπιος αριθμεί τά έτη ποτέ μόν από τής καταλύσεως τής βασιλείας, ποτέ δε καθ' ύπάτους, και άλλοτε από τής κτίσεως τής Ρώμης, ύπως και ο Διονύσιος και άλλοι. Έκφέρονται δε τά όνόματα τών ύπάτων κατ' άφαιρητικήν πρὸς δήλωσιν του χρόνου κατά τόν §. 161 τής έπιτ. γραμματικής.

omnes nobiles, et, qui singuli magnorum exercituum duces esse deberent, in praelio conciderunt¹. Unus omnino superfuit ex tanta familia, qui propter aetatem puerilem duci non poterat ad pugnam². Post haec census in urbe habitus est, et inventa sunt civium capita CXIX millia, CCCXIX³.

CAP. XVII. Sequenti anno, quum in Algido monte, ab urbe duodecimo ferme milliario⁴, Romanus obsideretur exercitus, L. Quinctius Cincinnatus dictator est factus⁵ [ἀ. ῥ. 296. π. X. 458], qui agrum quatuor jugerum possidens, manibus suis colebat⁶. Is quum in opere et arans esset inventus⁷, sudore deterso, togam praetextam⁸ accepit, et, caesis hostibus, liberavit exercitum.

CAP. XVIII. Anno CCC et altero ab urbe condita [π. X. 451] imperium consulare cessavit, et pro duobus Coss. decem facti sunt, qui summam potestatem haberent, DECENVIRI nominati⁹.

1) Ἴδε τὰ περὶ τοῦ πολέμου τούτου παρὰ Διονυσίῳ Θ', ἀπὸ κφ. 5.

2) Οὕτως ἤρσκετο ἡ Φαβία γενεὰ νὰ πιστεῦθαι καὶ νὰ λέγῃ περὶ τῶν αὐτῆς προγόνων ὁ Διονύσιος ὅμως (Θ', 19) διηγεῖται ἄλλως τὸν θάνατον καὶ ἐξελέγχει τὰς ὑπερβολὰς τοῦ διηγήματος τούτου. Πρβ. Λίβιον Β', 51 καὶ Γέλλιον ΙΖ', 21.

3) Περὶ τοῦ census ἴδε ἀνωτέρω σημ. 12. σελ. 148. Ὁ Διονύσιος διαφρονεῖ πρὸς τὸν Εὐτρόπιον· ἐπειδὴ λέγει (Θ', 36), ὅτι ἐγένετο ἡ τήμησις (census) τὸ 474 π. X., καὶ ὅτι α ἴσαν οἱ τιμησάμενοι πολῖται ὀλίγη πλείους τριςκαίδεκα μυριάδων v.

4) Ἴδε ἀνωτέρω σημ. 4. σελ. 147. 5) Περὶ δικτατορίας ἴδε σημ. 4. σελ. 153.

6) Περὶ τῆς ὀλιγαρχείας τῶν ἀρχαιοτέρων Ῥωμαίων καὶ περὶ τῆς ἀπληστείας τῶν μετὰ ταῦτα βλ. σημ. 1. σελ. 90 καὶ σημ. 3. σελ. 93, ἔνθα καὶ περὶ τῆς λέξεως iugerum. 7) Διον. Ι, 24. α Ἔτυχε τότε ὁ Κοίντιος τῶν τι κατ' ἀγρὸν ἔργων διαπραττόμενος· ἰδὼν δὲ τὸν προσιόντα ὄχλον, ὑπαντήσων αὐτοῖς ἐπορευέτο. ὧς δ' ἐγγὺς ἦν, ἵππους τ' αὐτῶν φαλαίρους κεκοσμημένους εὐπρεπέσι προσῆγον, καὶ πελίκαις ἅμα τοῖς βάθουσι εἰκοσιτέσσαρας παρέστησαν, ἐσθῆτὰ τε ἀλουργῆ, καὶ τᾶλλα παράσημα, οἷς πρότερον ἢ τῶν βασιλείων ἐκεκόσμητο ἀρχὴ, προσήνεγκαν. Ὁ δὲ μαθὼν, ὅτι δικτάτωρ ἀποδέδεικται τῆς πόλεως, οὐκ ἔπως ἠγάπησε τηλικαύτης τιμῆς τυχῶν, ἀλλὰ προαγανακτῆσας εἶπεν· Ἀπολλεῖται ἄρα καὶ τούτου τοῦ ἐνιαυτοῦ ὁ καρπὸς διὰ τὰς ἐμὰς ἀσχολίας, καὶ πεινήσομεν ἅπαντες κακῶς v. Πρβ. Λίβιον Γ', 26. 8) Σημ. 7. σελ. 137.

9) Τὸ δόγμα τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου, καθ' ὃ κατεστάθησαν οἱ δέκα οὗτοι ἄρχοντες καὶ νομοθέται, ἔχει παρὰ Διονυσίῳ (Ι, 55) οὕτως· ἀλγχειν ἐνιαυτὸν ἀρ' ἧς ἂν ἀποδειχθῶσιν ἡμέρας, ἔξουσιν ἔχοντας πάντων τῶν κατὰ τὴν πόλιν, ἦν ἔχον οἱ τε ὑπατοί, καὶ ἔτι πρότερον οἱ βασιλεῖς, τὰς τ' ἄλλας ἀρχὰς πᾶσας καταλλύσθαι· ἕως ἂν οἱ δέκα τύ-

Sed quum primo anno bene egissent, secundo unus ex iis, Appius Claudius, Virginii cujusdam, qui honestis iam stipendiis¹ contra Latinos in monte Algidio militabat, filiam virginem corrumpere voluit; quam pater occidit, ne stuprum a decemviro sustineret, et regressus ad milites, movit tumultum. Sublata est decemviris potestas, ipsique damnati sunt².

CAP. XIX. Anno trecentesimo decimo quinto ab urbe condita [π. X. 438], Fidenates contra Romanos rebellaverunt³. Auxilium his praeabant Vejentes, et rex Vejentium Tolumnius. Quae ambae civitates tam vicinae urbi sunt, ut Fidenae sexto, Vejentes XVIII milliario absint⁴. Conjunxerunt se his et Volsci. Sed Mamercus Aemilio dictatore et L. Quinctio Cincinnato, magistro equitum, victi, etiam regem perdidērunt. Fidenae captae et excisae.

χωσι τῆς ἀρχῆς. Τούτους δὲ τοὺς ἄνδρας ἐκ τε τῶν πατριῶν ἰθῶν καὶ ἐκ τῶν ἐλληνικῶν νόμων ἐκλεξαμένους τὰ κράτιστα, καὶ τῆ Ῥωμαίων πόλει πρόςφορα, νομοθετήσασθαι ». Qui Summam potestatem habent, οἱ τὸ πᾶν κράτος μέλλοντες ἔχειν. Οἱ δέκα οὗτοι ἄρχοντες, ὧν ἡ μὲν ἀρχὴ ἦν ὑπατικὴ, σκοπὸς δὲ ἡ τῶν νόμων σύνταξις, διὸ ὑπὸ Διονυσίου νομοθεταὶ καλοῦνται, κυβερνήσαντες τὸ πρῶτον ἔτος καλῶς, ἐξελέχθησαν καὶ τὸ ἐπόμενον ἔτος, καθ' ὃ συνεπλήρωσαν τὴν τῶν δέκα πινάκων νομοθεσίαν· ἀλλὰ τελευταῖον ἀδίκως καὶ παρανόμως ἄρχοντες, ὡς οἱ ἐν Ἀθήναις 30 τύραννοι, κατελύθησαν, ἄλλοι μὲν φονευθέντες, ἄλλοι δὲ ἐξορισθέντες. Ἠρέθισε δὲ τὸ πλῆθος κατ' αὐτῶν ἡ αἰσχρὰ τοῦ Ἀππίου Κλαυδίου πράξις. Ὅρα τὰ καθ' ἕκαστα παρὰ Διον. ΙΑ', ἀπὸ κρ. 28 κ. ἑ.

¹) Honestis stipendiis militabat, ἐντίμως ἐστράτευεν ἐν Ἀλγίδῳ κατὰ Λατίνων. Ἡ λέξις stipendium δηλοῖ ἐνταῦθα τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν. Ἰδε καὶ περὶ τῆς ἀφαιρετικῆς §. 143 ἐπιτ. γραμματ. Περὶ τοῦ Βιργινίου τούτου λέγει ὁ Διονύσιος (ἑ. ἀ.), ὅτι α ἦν ἐκ τῶν δημοτικῶν, οὐδενὸς χείρων τὰ πολεμικὰ, λόχου τίνος ἡγεμονίαν ἔχων ἐν τοῖς πέντε τάγμασιν ».

²) Δύο μὲν οἱ αἰτιώτατοι πάντων, ὁ Ἀππίος καὶ Σπόριος, καταδικασθέντες ἐφονεύθησαν, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες πρὶν εἰσαγγελθῆναι, φυγαῖς ἐκυτοὺς ἐξημίωσαν. Διον. ΙΑ', 46. Οὕτω δὲ καταλυθείσης τῆς ἀρχῆς αὐτῶν, ἐξελέχθησαν πάλιν τὸ 449 π. X. δύο ἄρχοντες, οἵτινες ἀπὸ τούτου ὀνομάζονται Consules, οὐχὶ Praetores ὕπως πρότερον. βλ. σημ. 7. σελ. 150. [Ζωναρᾶς Ζ', 19. « Οἱ δὲ ὑπατοὶ, τότε γὰρ λέγεται πρῶτον ὑπάτους αὐτοὺς προσαγορευθῆναι, Στρατηγούς καλουμένους τὸ πρότερον ἦσαν δὲ Οὐαλέριος καὶ Οὐράτιος ».

³) Οἱ Φιδιναῖοι ἀποστατήσαντες κατὰ Ῥωμαίων, φονεῦσαι τοὺς πρέσβεις τούτων· ἀλλὰ τελευταῖον ἠττώνται ὑπὸ τοῦ δικτάτωρος Διμίλιου Μαρκέμου καὶ τοῦ ἑπαρχοῦ τούτου Κιγιννάτου. βλ. Αἰθιον Δ', 17 καὶ Διόδωρον ΙΒ', 80.

⁴) Κεῖνται μακρὰν τῆς Ῥώμης. Περὶ τῆς ἀφαιρετικῆς milliario ἴδε γραμμ. § 138.

CAP. XX. Post XX deinde annos Vejentani rebellaverunt. Dictator contra ipsos missus est Furius Camillus, qui primum [ζ. Ρ. 349. π. X. 404] eos vicit acie; mox etiam civitatem diu obsidens cepit [ζ. Ρ. 359. π. X. 394], antiqvissimam Italiae atqve ditissimam¹. Post eam cepit et Faliscos², non minus nobilem civitatem [ζ. Ρ. 361. π. X. 392]; sed comota est ei invidia, qvasi praedam male divisisset, damnatusqve ob eam causam, et expulsus civitate est³. Statim Galli Senones ad urbem venerunt [ζ. Ρ. 364. π. X. 390], et victos Romanos undecimo milliario a Roma apud flumen Alliam secuti, etiam urbem occuparunt; neqve defendi qvidqvam, nisi Capitolium, potuit⁴. Qvod qvum diu obsidissent, et iam

¹) Η τῶν Βηίων πόλις, « πλούτω καὶ βίων ἀδρότητι καὶ τρυφαίς καὶ πολυτελείαις ἀγαλλομένη, πολλοὺς καὶ καλοὺς ἀγῶνας ἠγωνίατο περὶ δόξης καὶ δυναστείας πολυμύσα Ῥωμαίοις » κατὰ Πλούταρχον (ἐν βίῳ Καμίλλου 2), δέκα ἕλα ἔτη πολιορκηθεῖσα, ἐκυριεύθη τελευταῖον ὑπὸ τοῦ δικτάτωρος Καμίλλου. Τὰ καθ' ἕκαστα ἴδε παρὰ Πλούταρχου ἐ. ἀ. κφ. 5. καὶ Διοδώρου ΙΔ', 93. ²) Ἴδε Πλούταρχον ἐ. ἀ. κφ. 11 κ. ἐ. ἐν τῇ πολέμῳ τούτῳ ἐγένετο ἡ τοῦ γραμματιστοῦ προδοσία περὶ τῆς ἕρα σελ. 106.

³) Κατηγορηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ὅτι ἐσφετερίσθη τυρρηνικά χρήματα, « ὄφλε δίκην ἐρήμην, τίμημα μυρίων καὶ πεντακισχιλίων ἀσσαρίων (asses) ἔχουσαν. Ὁ γίνεται πρὸς ἀργυρίου λόγον, χίλια δραχμαὶ καὶ πεντακόσια. Ἀσάριον γὰρ ἦν δέκατον ἀργυρίου (denarii), καὶ τὸ δεκάχαλκον οὕτως ἐκαλεῖτο δηνάριον » (Πλούτ. Καμιλ. 13. Πρβλ. ἀνωτέρω σημ. 2. σελ. 153). Μὴ θέλων δὲ οὔτε αὐτὸς οὔτε τοὺς φίλους συγχωρῶν ὡς ἀποτίσσει τὸ τίμημα, ἔφυγεν ἐκ τῆς πόλεως ὀργισθεὶς. Πρβ. Λίβιον Ε', 32 καὶ Ζωναρᾶν Ζ', 23. Περὶ τοῦ qvasi μεθ' ὑποτακτικῆς βλ. §. 210 ἐπιτ. γραμμ. καὶ 349 διεξοδ. καὶ περὶ τοῦ expulsus civitate §. 149. ἐπιτόμου.

⁴) Τὴν αἰτίαν τῆς εἰς Ἰταλίαν εἰσβολῆς τῶν Κελτῶν τούτων ἴδε παρὰ Διονυσίου ἐν ἀποσπάσμασι τοῦ ΙΓ' βιβλ. 14 κφ. καὶ παρὰ Πλούταρχου ἐν βίῳ Καμίλλου κφ. 15. Οἱ Κέλται οὗτοι, στρατηγὸν ἔχοντες τὸν Βρέννον, νικήσαντες τοὺς Ῥωμαίους παρὰ τὸν Ἄλιαν ποταμὸν, τὸν 90 σταδίους τῆς πόλεως ἀπέχοντα, προσχώρησαν μετὰ τρεῖς ἡμέρας (Πολυβ. Β'. 18. Πλούταρχ. Καμιλ. 19) καὶ κατέλαβαν τὴν Ῥώμην πλὴν τοῦ Καπιτωλίου, ἣν κατεῖχον ἑπτὰ μῆνας (Πολυβ. Β', 22. Πλούτ. 28), μεθ' οὗς λαθόντες χρυσὸν (Διοδ. ΙΔ', 117), « ἄσινεῖς καὶ ἔχροντες τὴν ὀφέλειαν εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανῆλθον κατὰ Πολύβιον ἐ. ἀ. πρβ. Διόδωρον ΙΔ'. 113. Ὁ Διονύσιος ὅμως καὶ ὁ Πλούταρχος συμφωνοῦσι τῷ Εὐτρόπιῳ καὶ Λιθίῳ, λέγοντες τοὺς Ῥωμαίους νικητὰς βοηθεία τοῦ Καμίλλου. Περιέργον δ' εἶναι ὅτι οἱ Ἕλληνες μέχρι τῶν χρόνων τούτων ἀμυδρὰ μόνον γινώσκουσιν τῶν ἐν Ἰταλίᾳ γινομένων, εἶχον καὶ τῆς Ῥώμης. Ἐπειδὴ λέγει ὁ Πλούταρχος (ἐν Καμίλ. 22) ὅτι, « τοῦ πάθους αὐτοῦ καὶ τῆς ἀλώσεως οἰκτεῖν ἀμυδρὰ τις εὐθὺς εἰς τὴν Ἑλλάδα φήμη διεληθεῖν. Ἡρακλείδης γὰρ ὁ Ποντικός (330 π. X.) ἐν τῷ περὶ ψυχῆς συγ-

Romani fame laborarent¹, a Camillo, qui in vicina civitate exulabat², Gallis superventum est³, gravissimeque victi sunt. [ζ. ρ. 365. π. X. 389] Postea tamen, accepto etiam auro, ne Capitolium obsiderent, recesserunt⁴: sed secutus eos Camillus ita cecidit, ut et aurum, quod his datum fuerat, et omnia, quæ ceperant, militaria signa revocaret [ζ. ρ. 365. π. X. 389]. Ita tertio triumphans urbem ingressus est, et appellatus secundus Romulus, quasi et ipse patriæ conditor⁵.

BIBΛION Β΄.

CAP. I. ANNO trecentesimo sexagesimo quinto ab urbe condita, post captam autem primo, dignitates mutatae sunt, et pro duobus Coss. facti TRIBUNI MILITARES consulari potestate⁶

γραμμاتیον φησιν ἀπὸ τῆς ἐσπέρας λόγον κατασχέειν, ὡς στρατὸς ἐξ Ἰπερθερόων ἐλθὼν ἐξωθεν ἤρῃκει πόλιν ἑλληνίδα Ῥώμην . . . Ἀριστοτέλης τὰ μὲν ἄλωναί τὴν πόλιν ὑπὸ Κελτῶν ἀκριβῶς δῆλός ἐστιν ἀκηκόως, τὸν δὲ σάσαντα Λεύκιον εἶναι φησιν. Ἦν δὲ Μάρκος ὁ Κάμιλλος. 1) Ἐπιέζοντο ὑπὸ λιμοῦ, ὡς πολιορκούμενοι ἐν τῷ Καπιτωλίῳ.

2) α Ἐν τῇ τῶν Ἄρδεατῶν πόλει διέτριβεν, ἀρχῶν ταῖς πράξεις καὶ ιδιωτεύων ». Πλουτ. Καμιλ. 23. 3) Ἀπροσώπως σχηματίζεται τὸ ῥῆμα καὶ ἐν παθητικῇ φωνῇ εἰς γ' ὕμῳ πρόσωπον, καθ' ἃ εἶπομεν ἐν σημ. 7 τῆς 10 σελίδος.

4) Κατὰ Πλουτάρχου (Καμιλ. 28) πιεζόμενοι οἱ Ῥωμαῖοι ὑπὸ τοῦ λιμοῦ, συνέθετο τοῖς Κελτοῖς ἵνα ἀπέλθωσι λαβόντες 1000 λίτρας χρυσοῦ. Ἐν τῷ δὲ ἐζύγιζον τὸν χρυσὸν, ἐπελθὼν ὁ Κάμιλλος ἐνίκησε τοὺς Γάλλους καὶ ἐξέβαλεν αὐτοὺς τῆς Ῥωμαϊκῆς χώρας.

5) Τοῦ νέου οἰκισμοῦ τῆς πόλεως αἴτιος ἐγένετο ὁ Κάμιλλος: διότι μετὰ τὴν φυγὴν τῶν Κελτῶν ἀνοικοδόμησαν ἐκ νέου πᾶσαν τὴν πόλιν, παντάπασιν διεφθαρμένην οὖσαν. Λίθιος Γ΄. 4. Intra annum nova urbs stetit. πρὸς Πλουτ. Καμιλ. 1. 31 καὶ Διοδωρον 1Δ', 117. α Ῥωμαῖοι, τῶν οἰκιῶν κατασκευασμένων, ἔδωκαν ἐξουσίαν τῷ βουλομένῳ καθ' ὃν προεῖρηται τρόπον οἰκίαν οἰκοδομεῖν. Ἀπάντων οὖν πρὸς τὴν ἰδίαν προαίρεσιν οἰκοδομούντων συνέβη τὰς κατὰ τὴν πόλιν ὁδοὺς στενάς γενέσθαι καὶ καμπὰς ἐχούσας: διόπερ ὕστερον αὐξηθέντες οὐκ ἠδυνήθησαν εὐθείας ποιῆσαι τὰς ὁδοὺς ».

6) Ἡ μεταβολὴ αὕτη τῆς ὑπερτάτης ἀρχῆς ἐγένετο οὐχὶ νῦν πρῶτον, ὥπως ὁ Εὐτρόπιος λέγει, ἀλλὰ τὸ 444 π. X. κατὰ Διονύσιον (1Α', 62. Λιβ. Δ', 7. Διοδ. 1Β', 32) ὅτε, αἰτούντων τῶν δημοτικῶν ὅπως ἐκλέγωνται καὶ ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν ὕπατον ἀρχὴν, ἐνομοθετήθη: α Ἄντι τῶν ὑπάτων γιλιάρχους (tribunos militares) ἀποδειχθῆναι, τρεῖς μὲν ἐκ τῶν πατρικίων, τρεῖς δὲ ἐκ τῶν δημοτικῶν, ἐξουσίαν ἔχοντας ὑπατικὴν (consulati

[ζ. Ρ. 365. π. X. 389]. Hinc jam cœpit Romana res crescere¹. Nam Camillus eo anno Volscorum civitatem, quæ per septuaginta annos bellum gesserat², vicit, et Aeqvorum urbem, et Sutrinorum, omnibus deletis eorum exercitibus, occupavit, et tres simul triumphos egit³.

CAP. II. Titus etiam Qvinctius Cincinnatus⁴ Prænestinos, qui usque ad urbis Romæ portas cum bello venerant, persecutus, ad flumen Alliam vicit [ζ. Ρ. 375. π. X. 379]; octo civitates, quæ sub ipsis agebant⁵, Romanis adjunxit; ipsam Prænestem aggressus, in deditionem accepit; quæ omnia ab eo gesta sunt viginti diebus, triumphusque ipsi decretus.

CAP. III. Verum dignitas Tribunorum militarium non diu perseveravit. Nam post aliquantum nullos placuit fieri [ζ. Ρ. 379. π. X. 375], et quadriennium ita in urbe fluxit, ut potestates ibi majores non essent⁶. Resumserunt tamen [ζ. Ρ. 383. π. X. 370] Tribuni militares consulari potestate iterum dignitatem, et triennio perseveraverunt. Rursus consules facti [ζ. Ρ. 387. π. X. 366]⁷.

potestate). Όταν δὲ τελῶσιν οὗτοι τὴν ἀρχὴν, καὶ καθήκει νέας ἀρχάς ἀποδείκνυσθαι, τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον αὐθις συνελθόντας διαγινῶναι, πότερον ὑπάτου ἢ χιλιάρχου βούλονται παραλαβεῖν τὴν ἀρχήν. Ὅ,τι δ' ἂν ἅπασι δοξῆ ψῆφον ἐπενέγκασι, τοῦτ' εἶναι κύριον. Ἐπιτελεῖσθαι δὲ τὸ προβούλευμα καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν ». Διον. ἑ. ἀ. Ὄθεν τὸ πρῶτον ἔτος ἐξελέχθησαν μόνον τρεῖς χιλιάρχοι ἐκ τῆς τῶν πατρικίων τάξεως, ἐφεξῆς δὲ ποτὲ μὲν ἐξ χιλιάρχοι, ποτὲ δὲ δύο ὑπάτοι μέχρι τοῦ 366, ὅτε ἐδόθη καὶ τοῖς δημοτικοῖς ἡ ὑπατικὴ ἀρχή.

¹) « ἤρχισαν πάλιν ν' αὐξάνωσι τὰ τῶν Ῥωμαίων ». Ἐπειδὴ διὰ τῆς ἀλώσεως τῆς πόλεως οἱ Ῥωμαῖοι ἐξησθῆναι πολὺ. a Republica ad tenue reducta » λέγει ὁ Μακρόβιος ἐν Κρον. Α', 12. ²) Διότι ὁ κατὰ τῶν Βόλσκων πόλεμος ἤρξατο ἐπὶ Ταρκυνίου τοῦ νεωτέρου ἤδη. Ἴδε ἀνωτέρω Εὐτρόπιον Α', 8. ³) Διότι καὶ οἱ ὑπ' αὐτοῦ νικηθέντες λαοὶ τρεῖς ἦσαν. Αἰθίος ς', 6. Πλούτ. Καμιλ. 36. ⁴) Συγγενὴς καὶ ἐξάμφιλος τοῦ ἀρχαιότερου Κικκινάτου, περὶ οὗ βλ. σημ. 7. σελ. 156. ⁵) Αἱ ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν ἐκείνης διετέλουν, προσέθηκε τῇ Ῥώμῃ. ⁶) Οἱ Δημοτικοὶ ἀπήτουν νὰ ἐκλέγῃται ἐξ αὐτῶν ὁ ἕτερος τῶν ὑπάτων, τοῦτο δὲ μὴ ἐγκρίνοντας οἱ πατρικιοὶ ἐκόλωσαν ἐπὶ τέσσαρα ἔτη, κατὰ Αἰθίον δὲ (ς', 35) ἐπὶ πέντε, νὰ ἐκλεχθῶσιν ἀνώτεροι ἄρχοντες· ὅθεν διετέλει ἡ πόλις ἀναρχος ἀπὸ τοῦ 375 μέχρι τοῦ 370, ὅτε ἐξελέχθησαν πάλιν χιλιάρχοι. Πλούτ. Καμιλ. 39. ⁷) Ὁ ἕτερος τῶν ὑπάτων ἦν ἀπὸ τοῦδε ἐκ τῶν δημοτικῶν. βλ. Αἰθίον Ζ', 1. Πλούτ. Καμιλ. 42, α Μεγάλου ἀγῶνος γενομένου ἐν τῇ συγκλήτῳ, ὅμως

CAP. IV. L. Genucio, et Q. Servilio Consulibus mortuus est Camillus [ἀ. Π. 390. π. X. 363]; honor ei secundus post Romulum delatus est⁴.

CAP. V. T. Quinctius dictator adversus Gallos, qui ad Italiam venerant², missus est [ἀ. Π. 394. π. X. 359]; Hi ab urbe quarto milliario trans Anienem fluvium consederant³. Ibi nobilissimus de senatoribus juvenis T. Manlius provocantem Gallum, ad singulare certamen progressus, occidit, et sublato torqve aureo, colloqve suo imposito, in perpetuum Torqvati et sibi et posteris cognomen accedit⁴. Galli fugati sunt; mox per C. Sulpicium dictatorem etiam victi. Non multo post a C. Marcio Tusci victi sunt; VIII millia captivorum ex his in triumphum ducti⁵.

CAP. VI. Census⁶ iterum habitus est [ἀ. Π. 404. π. X. 349]. Et quum Latini, qui a Romanis subacti erant, milites praestare nollent⁷, ex Romanis tantum tirones lecti sunt, factaeqve le-

ἐνίκησεν ἡ μαλακωτέρα καὶ ὑπέκουσα τῷ δήμῳ γνώμη, ἡ δίδουσα τῶν ὑπάτων τὸν ἕτερον ἀπὸ τοῦ πλείους ἀρχαιρεσιάζει ».

¹) Οὐχὶ ὅτι ἀπέθωσαν ὡς ἐκείνον (βλ. σημ. 7. σελ. 130), ἀλλὰ διότι ἐθώρησαν αὐτὸν ὡς δεύτερον Ρώμῳ διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς πατρίδος καὶ τὰς πρὸς αὐτὴν ἐπιχειρήσεις του. Ἐτελεύτησε δὲ καὶ εὗτος ἐν τῇ ἐνσκηψάσῃ τὸ ἔτος τοῦτο λοιμικῇ νόσῳ. Πρὸς Λιβ. Ζ', 1, ἐθα ἐξυμνεῖ τὴν ἀρετὴν τοῦ Καμίλλου, ἐπιφέρειν vir unicus in omni fortuna, dignus habitus est, quem secundum a Romulo conditorem urbis Romanae ferrent. ²) Πολύβιος Β', 18. « Παραγενομένων πάλιν τῶν Κελτῶν εἰς Ἄλβαν μεγάλῳ στρατεύματι ». Πρὸς Λίβιον Ζ', 9. ³) Ὁ Λίβιος ἐ. ἀ. ad tertium lapidem, λέγει, trans pontem Anienis castra habuere Galli. ⁴) Μακρὰν περιγραφὴν τῆς μονομαχίας ταύτης ἔρα παρὰ Λίβιῳ Ζ', 9—10. Ἦν δὲ εὗτος ἀπόγονος τοῦ Μαλλίου ἐκείνου, ὅστις σώσας τὸ Καπιτώλιον ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Γάλλων εἰσβολῇ, ἐπωνομάσθη Καπιτωλίως. Πρὸς ἀνωτέρω σημ. 2. σελ. 70. Περὶ δὲ τῆς γενικῆς Torqvati ἴδε ἐπιτ. γραμμ. §. 122. σημ. β'. καὶ διεξοδ. §. 246 σημ. β'. ⁵) Ἐν τῷ Θριάμβῳ ἐσυνείθιζον οἱ Ρωμαῖοι οὐ μόνον τὴν λείαν ἀλλὰ καὶ τοὺς αἰχμαλώτους πάντας νὰ ἄγωσι διὰ τῆς πόλεως μέχρι τοῦ Καπιτωλίου, ἔπου ἀναβαίνων ὁ θριαμβεύων στρατηγὸς κῆρυξτο τῷ Καπιτωλίῳ Διὶ βλ. σημ. 5. σελ. 137. Περὶ τοῦ κατὰ τῶν Τυρρηνῶν πολέμου ἔρα Λίβιον Ζ', 17 καὶ Διόδωρον ΙΓ', 36.

⁶) Ἴδε ἀνωτέρω σημ. 12. σελ. 148.

⁷) Αἱ τοῦ Λατίου πόλεις, ὑπέκουσαν ἀπὸ Ταρυνίου τοῦ νεωτέρου εἰς τὴν ἡγεμονίαν νῆς Ρώμης, παρεῖχον ἐν καιρῷ πολέμου στρατεύματα, ἅπερ auxiliorum ἐκάλεον οἱ Ρωμαῖοι (ΛΑΤ. ΓΑΩΣΣ. ΠΡΩΤΑ ΜΑΘΗΜ.)

giones decem [ἀ. Ἐ. 406. π. X. 347]; qui modus sexaginta, vel amplius, armatotum millia efficiebat¹. Parvis adhuc Romanis rebus², tanta tamen in re militari virtus erat³. Quæ quum profectæ essent adversus Gallos⁴, duce L. Furio⁵, quidam ex Gallis unum ex Romanis, qui esset optimus⁶, provocavit. Tum se M. Valerius tribunus militum obtulit, et quum processisset armatus, corvus ei supra dextrum brachium sedit. Mox commissa adversus Gallum pugna, idem corvus alis et unguibus Galli oculos verberavit, ne rectum posset⁷ adspicere. Ita a tribuno Valerio interfectus, non solum victoriam ei, sed etiam nomen dedit. Nam postea idem Corvus

μαῖοι. Νῦν ὄμως ἠρνθήσαν, λέγουσαι κατὰ Λίβιον (Ζ', 25) Latinos pro sua libertate potius, quam pro alieno imperio, laturos arma.

¹) Παρὰ Ῥωμαίους ὑπερέτουν ἐν τῷ στρατῷ πάντες οἱ τῶν πέντε τάξεων (βλ. σημ. 4. σελ. 139) πολῖται ἄνευ μισθοῦ μέχρι τοῦ 406 π. X., ὅτε κατὰ πρῶτον ἐδόθη μισθὸς τοῖς ἐκ τοῦ δήμου στρατιώταις. Λιβ. Δ', 58 Διοδ. ΙΔ', 16. Κατὰ τὸ μέγεθος τοῦ πολέμου ἐσχηματίζετο ἐν, δύο ἢ καὶ πλείω τάγματα, λαμβανομένων τῶν στρατιωτῶν ἐξ ἀπασῶν τῶν τάξεων κατ' ἐκλογὴν, ὅθεν καὶ τὸ αὐτῶ σχηματιζόμενον τάγμα ἐκαλεῖτο legio, ἐκλογὴ ἢ συλλογὴ. Συνίστατο δ' ἕκαστον ἐκ 10 λόγων (cohortes) πεζικοῦ καὶ 300 ἵππέων· ἐν γένει δὲ ἐκ 4200 μέχρι 6000 στρατιωτῶν. Πλείω παρὰ Πολυβ. Γ', 19 κ. ἑ. ἐθα πραγματεύεται διεξοδικῶς περὶ τῶν στρατιωτικῶν τῶν Ῥωμαίων μέχρι τῶν αὐτοῦ χρόνων (140 π. X.). Ὁ Λίβιος ὄμως (Ζ', 25), διαφωνῶν πρὸς τὸν Εὐτρόπιον, λέγει μὲν ὅτι συνετάχθησαν δέκα τάγματα ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ, ἀλλὰ προσθέτει, ὅτι ἕκαστον αὐτῶν εἶχε 4200 πεζοὺς καὶ 300 ἵππεῖς· ὥστε τὸ ὅλον τοῦ στρατοῦ ἦν κατ' αὐτὸν 45,000 οὐχὶ 60,000, ὅπως ὁ Εὐτρόπιος λέγει.

²) « Εἰ καὶ τὰ τῶν Ῥωμαίων ἦσαν ἐτι ἀσθενῆ, ἡ στρατιωτικὴ ὄμως αὐτῶν δύναμις ἦν τοσαύτη ».

³) Ἰδὲ καὶ τὴν περιέργων κρίσιν τοῦ Λίβιου (Ζ'. 25) περὶ τοῦ στρατοῦ τῶν Ῥωμαίων ἐν τοῖς χρόνοις αὐτοῦ.

⁴) Πολύβιος Β', 18, 7. « Αὐθις μετὰ μεγάλης στρατιᾶς ἐπιπορευομένων τῶν Γαλατῶν, προαισθόμενοι (οἱ Ῥωμαῖοι) καὶ συνεγείροντες τοὺς συμμάχους, μετὰ πολλῆς προθυμίας ὑπὸντων, σπεύδοντες συμβαλεῖν καὶ διακινδυνεύσαι περὶ τῶν ὅλων. Οἱ δὲ Γαλάται καταπλαγέντες τὴν ἔφοδον αὐτῶν καὶ διαστασιάζαντες πρὸς σφᾶς, νυκτὸς ἐπιτηνομένης φυγῆ παραπλησίαν ἐποιήσαντο τὴν ἀποχώρησιν εἰς τὴν οἰκίαν ». Πρὸβ. Λίβιον Ζ'. 25 κ. ἑ.

⁵) Ἢ ἀπόλυτος ἀφαιρετικὴ ἄνευ μετοχῆς κατὰ τὸν §. 162. σημ. 6' τῆς ἐπιτ. γραμμ.

⁶) Ὁς ἂν εἴη ἄριστος. ⁷) Ne posset, ἀντὶ τοῦ ut ne posset. περὶ οὗ ἴδὲ ἐπιτ. γραμμ. §. 230. καὶ διεξοδ. 372.

est dictus¹. Ac propter hoc meritum annorum trium et viginti Consul est factus².

CAP. VII. Latini, qui noluerant milites dare³, hoc quoque a Romanis exigere cœperunt, ut unus consul ex eorum, alter ex Romanorum populo crearetur⁴ [ζ. ρ. 415. π. X. 338]. Quod⁵ quum esset negatum, bellum contra eos susceptum est, et ingenti pugna superati sunt; ac de his perdomitis triumphatum est⁶ [ζ. ρ. 416. π. X. 337]. Statuæ consulibus ob me-

¹) Τὴν μονομαχίαν ταύτην περιγράφει ὁ Λίβιος Ζ', 26, καὶ ὁ Διονύσιος ἐν τοῖς ἀποσπάσμασι τοῦ ΙΕ' βιβλίου ἐν ἀρχῇ. « Τῶν Κελτῶν ἐπιστρατευσάντων τῇ Ῥώμῃ καὶ τινος βασιλείως εἰς μονομαχίαν προκαλουμένου τῶν Ῥωμαίων ὅστις εἶη ἀνὴρ, Μάρκος Οὐαλέριος, εἷς τῶν χιλιάρχων, ἀπόγονος ὢν Οὐαλερίου Ποπλικόλα τοῦ συνελευθερώσαντος ἀπὸ τῶν βασιλείων τὴν πόλιν, ἐξῆκει τῷ Κελτῷ διαγωνίσασθαι· ὡς δὲ συνήεσαν ἡμῶσε, κῆραξ καθιζόμενος ἐπὶ τοῦ κράνους αὐτοῦ (οὗτω καὶ Λίβιος μὴ συμφωνῶν τῷ Εὐτροπίῳ), ἐκεκράχει τι δεινὸν εἰς τὸν βάρβαρον ὄρων, καὶ ὁπότε μέλλοι πληγὴν ἐκφέρειν, πηδῶν ἐπ' αὐτὸν, τότε μὲν τοῖς ὀνυξίν ἤμυττε τὰς παρειάς, τότε δὲ τῷ ῥύγγει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔκοπτεν· ὥστε τὸν Κελτὸν ἐξω γίνεσθαι τῶν φρενῶν, οὐθ' ὅπως τὸν ἀνδρα ἀμύνοιτο δύναμενον συμβαλεῖν, οὐθ' ὅπως τὸν κόρακα φυλάττοιτα . . . Ὁ Ῥωμαῖος ἀναίρει τὸν Κελτὸν. Ὁ δὲ στρατηγὸς χρυσοῦ τοῦτον στεφάνῳ ἐκόσμησεν, ἑπωνυμίαν ἔδωκεν αὐτὸν Κορβίνου (Corvinum), ἀπὸ τοῦ συναγωνισαμένου κατὰ τὴν μονομαχίαν ζώου. Κόρβου γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι καλοῦσι τοὺς κόρακας ».

²) Ἡ ἡλικία, ἣν ἔπρεπε νὰ ἔχη ὁ Ῥῶμιος νὰ ἐκλεγθῆ εἰς τινὰ τῶν ἀνωτέρω τῆς πόλεως ἀρχῶν, ἦν ὑπὸ νόμου ὀρισμένη. Ἐπειδὴ ὁ Ταμίης (Quæstor) ἔπρεπε νὰ ἦναι 27 ἐτῶν, ὁ Δήμαρχος (Tribunus plebis) 30, ὁ ἀγορονόμος (Aedilis) 37, ὁ Στρατηγὸς (Prætor) 39, ὁ Ὑπάτος (Consul) 43. Ὁ Κορβίνος ὅμως οὗτος ἐξελέχθη Ὑπάτος κατ' ἐξαίρεσιν 23 ἐτῶν μόνον ἡλικίαν ἔχων.

³) Ἰδε ἀνωτέρω σημ. 7. σελ. 161.

⁴) Οἱ Λατῖνοι ὄντες σύμμαχοι τῶν Ῥωμαίων περὶ τὰ 200 ἔτη, ἀπὸ Ταρκυνίου τοῦ Σουπέριου (βλ. σημ. 4. σελ. 141), ἀπήτησαν νῦν ἰσοπολιτεῖαν παρὰ τῶν Ῥωμαίων, οὔτινες οὐ μόνον ἠρνήθησαν ἀλλὰ καὶ ἐξεληθόντες κατ' αὐτῶν, ἐνίκησαν ἐν μεγάλῃ μάχῃ. Ὁρα τὰ καθ' ἕκαστα παρὰ Λίβιῳ Η', κρ. 4 κ. ἔ.

⁵) Περὶ τῆς ἀντανουμίας ταύτης, ἀναφερομένης εἰς ὁλόκληρον πρότασιν, ἴδε ἐπιτ. γραμμ. κτ. §. 173.

⁶) Ἀ Romanis δηλαδὴ. Περὶ τῶν ἀπροσώπων τούτων ῥημάτων ἴδε σημ. 7. σελ. 10. Ὁ Διόδωρος (ΙΓ', 90) λέγει· « Ῥωμαῖοι πρὸς Λατίνους καὶ Καμπανοὺς παραταξάμενοι περὶ πόλιν Σούεσσαν, ἐνίκησαν, καὶ τῶν ἠττηθέντων μέρος τῆς χώρας ἀφείλοντο. Ὁ δὲ κατορθωτικὸς τὴν μάχην Μάλλιος ὁ Ὑπάτος θηριάμδευσε ». Πρὸς Λίβιον Η', 13, Latium omne subegere.

ritum victoriae in Rostris positae sunt¹. Eo anno etiam Alexandrīa ab Alexandro Macedōne condita est².

CAP. VIII. Iam Romani potentes esse cœperunt. Bellum enim in centesimo et tricesimo fere milliario apud Samnitas gerebatur, qui medii sunt inter Picenum, Campaniam et Apuliam. L. Papirius Cursor cum honore dictatoris ad id bellum profectus est [ἀ. ῥ. 430. π. X. 323]. Qui quum Romam redisset, Q. Fabio Maximo, magistro equitum, quem apud exercitum reliquit, præcepit, ne se absente pugnaret. Ille, occasione reperta, felicissime dimicavit, et Samnitas delevit. Ob quam rem a dictatore capitis damnatus³, quod se vetante pugnasset, ingenti favore militum et populi liberatus est; tanta Papirio seditione commota, ut pæne ipse interficeretur⁴.

CAP. IX. Postea [ἀ. ῥ. 433. π. X. 320] Samnites Romanos, T. Veturio et Sp. Postumio Coss. apud Furculas Caudinas angustiis locorum conclusos, ingenti dedecore vicerunt, et sub

¹) Ὁ Λίβιος Ἡ, 13 λέγει, ὅτι ἐφίππου; ἔστησαν αὐτοὺς ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἥτις τιμὴ ἦν σπανία κατὰ τοὺς χρόνους ἐκεῖνους. Τὸ ρητορικὸν βῆμα (suggestus), ἀφ' οὗ ἠγόρευον πρὸς τὸν δῆμον, ἦν ἐν τῇ ἀγορᾷ (forum). Ὀνομάζετο δὲ Rostra ἀπὸ τῶν ἐμβόλων, τὰ ἵπποια καὶ αὐτὰ rostra καλοῦνται, τῶν πλοίων τῶν ἠτηθέντων Ἀντακτῶν, μὲ τὰ ἵπποια ἐκόσμησαν οἱ ὕπατοι οὗτοι τὸ βῆμα κατὰ Πλίνιον ἐν ποικίλῃ ἱστορίᾳ ΔΔ', 11. C. Manius devicerat Priscos Latinos . . . eodemque in consulatu in suggestu rostra devictis Antiatibus fixerat anno urbis 416.

²) Ὁ Λίβιος (Ἡ, 24) λέγει, ὅτι ἐκτίσθη αὕτη τὸ 323 π. X. Ἀλλὰ τὰ θεμέλια αὐτῆς ἐτίθησαν τὸ 332 π. X. κατὰ Πλούταρχον ἐν βίῳ Ἀλεξ. 26. Ἀρρίαν. Γ', 1' ὥστε καὶ Εὐτρόπιος καὶ Λίβιος δὲν ἔτυχον τοῦ ἀληθοῦς. Πρὸ Κλίντωνος ἑλληνικὴν χρονολογίαν ἐν ἔτει 332.

³) Περὶ τῆς γενικῆς τοῦ damnatus βλ. ἐπιτ. γραμμ. §. 114 καὶ σημειώσεις. Περὶ δὲ τῆς σημασίας τῆς λέξεως caput ἀνωτέρω σημ. 8. σελ. 104.

⁴) Ταῦτα διηγᾶται διὰ μακρῶν ὁ Λίβιος Ἡ, 30 κ. ἑ. Ὁ Δικτάτωρ ἐδικαιούτο νὰ κολάσῃ τὸν ἑπαρχον, διότι ἀπειθήσας οὗτος συνῆψε μάχην· οἱ δὲ στρατιῶται καὶ οἱ πολῖται ὑπερασπίσθησαν τοῦτον, διότι εὐτυχῶς ἐπολέμασε. Κατὰ νόμον τὸ δίκαιον ἦν ὑπὲρ τοῦ δικτάτωρος· ἐπειδὴ οἱ Ῥωμαῖοι αἰετοτε ἐκόλαζαν αὐστηρότερον τοὺς ἀπειθοῦντας ἐν πολέμῳ ἢ τοὺς καταλείποντας τὴν τάξιν, καθ' ἃ λέγει ὁ Σαλλούστιος ἐν Κατιλ. κρ. 9. Ὁ αὐτὸς ἐν κρ. 52 εἰσάγει τὸν Κάτωνα λέγοντα, ὅτι ὁ Μάλλιος Τορκουάτος ἐφόνευσε τὸν υἱόν, εἰ καὶ ἠνδραγάθησεν ἐν τῇ μάχῃ, διότι παρὰ τὴν δικτατὴν τοῦ στρατηγοῦ πατρός του ἐπολέμασε.

jugum miserunt¹. Pax tamen a senatu et populo soluta est, quæ cum ipsis propter necessitatem facta fuerat². Postea [ἀ. Ῥ. 434. π. X. 319] Samnites victi sunt a L. Papirio consule: septem millia eorum sub jugum missa. Papirius de Samnitibus triumphavit. Eo tempore Appius Claudius censor³ Aquam Claudiam induxit⁴, et viam Appiam stravit [ἀ. Ῥ. 442. π. X. 311]. Samnites, reparato bello, Q. Fabium Maximum vicerunt, tribus millibus hominum occisis [ἀ. Ῥ. 462. π. X. 291]. Postea, quum pater ei Fabius Maximus legatus⁵ datus fuisset,

¹) α Οἱ Ῥωμαῖοι ὑπὸ Ποντίου τοῦ Σαυνίτου κατακλιθεῖσθαι εἰς ἀνεξόδους δυσχωρίας, μέλλοντες ἤδη τῇ λιμῇ διασφαιρῆσθαι, παρέδωκαν ἑαυτοὺς τοῖς πολεμίοις ἀμφὶ τοὺς τετρακισμυρίουσιν ὄντες· καὶ καταλείψαντες τὰ τε ὄπλα καὶ τὰ χρήματα, τὸν ζυγὸν (jugum) πάντες ὑπέπλθον. Τοῦτο δὲ σημεῖον τῶν ὑπὸ χεῖρας ἐλθόντων ἐστί. Μετ' οὗ πολὺ δὲ τὰ αὐτὰ καὶ ὁ Πόντιος ὑπὸ Ῥωμαίων ἐπαθε, καὶ τὸν ζυγὸν ὑπέπλθε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ». Διονύσιος ἀπόσπασμα 3 βιβλ. ΙΓ'. Περὶ τοῦ ζυγοῦ τούτου βλέπε ἀνωτέρω σημ. 3. σελ. 134. ²) Διεξοδικῶς διηγεῖται πάντα ταῦτα ὁ Λίβιος Θ'. κρ. 3 κ. ε. Διὰ τὴν αἰσχρὰν ταύτην ἤτταν ἐπένευσαν δημοσίᾳ οἱ Ῥωμαῖοι ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Ἠκύρωσαν ὅμως τὴν εἰρήνην, διότι κατὰ Κικέρωνα περὶ καθηκόντων Γ', 30 ἐγένετο injussa populi Senatusque, καὶ μὲ πλείονας δυνάμεις καὶ ὄργην ἀνέλαβον τὸν κατὰ Σαυνιτῶν πόλεμον. « Τότε γάρ εἰσι φοβηρότεροι Ῥωμαῖοι (λέγει ὁ Πολύβιος Γ'. 75, 8) καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν, ἔταν αὐτοὺς περιστῆ φόβος ἀληθινός ».

³) Οἱ Censores, τιμηταί, ἦσαν δύο, ὧν ἡ ἀρχὴ διήρκει κατ' ἀρχὰς μὲν 5 ἔτη, ὕστερον δὲ 18 μῆνας. Ἔργον δὲ αὐτῶν ἦν πρῶτον μὲν ἡ τῶν πολιτῶν τίμησις (census περὶ ἧς βλ. σημ. 12 σελ. 148) καὶ ἡ κατάταξις αὐτῶν εἰς τὰς 6 τάξεις (βλ. σημ. 4. σελ. 139). Ἐφεξῆς δὲ προσεῖχον οἱ αὐτοὶ καὶ περὶ τῆς ἠθικῆς τῶν πολιτῶν, κατατιβάζοντες ἀπὸ τῶν τάξεων καὶ ἀποκλείοντες τῆς Συγκλήτου τοὺς ἀτίμως ζῶντας. Οἱ αὐτοὶ ἐπώλουν τὰς δημοσίας προσόδους καὶ ἔδιδον εἰς ἐργολάβους τὰς δημοσίας οἰκοδομὰς κλπ. Ἴδε Διονύσιον ἐν ἀποσπ. 3. βιβλ. Κ'.

⁴) Ὁ Κλαύδιος οὗτος ἐπὶ τῆς τιμητικῆς αὐτοῦ κατεσιεύσασεν ἐν Ῥώμῃ τὸ ἀφ' ἑαυτοῦ Κλαυδίειον ὑδραγωγεῖον ὀνομασθὲν καὶ τὴν λιθόστρωτον μεγάλην ὁδὸν, ἧτις ἦγεν ἀπὸ Ῥώμης μέχρι Καπύης ὕστερον δὲ προεκταθεῖσα μέχρι Βρεντεσίου, καὶ διὰ τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος αὐτῆς regina viarum ἐκαλεῖτο. Διάδωρος Κ'. 36. « Ὁ Ἄππιος Κλαύδιος πρῶτον μὲν τὸ καλούμενον Ἄππιον ὕδωρ ἀπὸ σταδίων ὀγδοήκοντα κατήγαγεν εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ πολλὰ τῶν δημοσίων χρημάτων εἰς ταύτην τὴν κατασκευὴν ἀνέλωσεν. Μετὰ δὲ τῆς ἀφ' ἑαυτοῦ κληθείσης Ἄππειας ὁδοῦ τὸ πλεῖον μέρος λίθοις στερεοῖς κατέστρωσεν ἀπὸ Ῥώμης μέχρι Καπύης ». Ἰχνη αὐτῆς σώζονται καὶ νῦν ἔτι.

⁵) Legati ἐκαλοῦντο οἱ παρακολουθεῦντες τοὺς στρατηγούς καὶ διοικητὰς ὑποστράτηγους ἢ ἀξιωματικοὺς, οἵτινες ἦσαν βοηθοὶ καὶ σύμβουλοι τούτων. Ὁ Φάβιος οὗτος εἶναι ὁ ἐν κρ. Ἡ ὑπάρχων Φάβιος, ὅστις, διότι οἱ Ῥωμαῖοι ἤθελον γ' ἀνακαλεῖσθαι ἕνεκα τῆς

et Samnitas vicit, et plurima eorum oppida cepit. Deinde P. Cornelius Rufinus, Manius Curius Dentatus, ambo Coss. [π. X. 290] contra Samnitas missi, ingentibus praeliis eos confecere. Tum bellum cum Samnitibus per annos novem et XL actum sustulerunt; neque ullus hostis fuit intra Italiam, qui Romanam virtutem magis fatigaverit¹.

CAP. X. Interjectis aliquot annis, [ἀ. Ρ. 469. π. X. 284] iterum se Gallorum copiae contra Romanos Tuscis Samnitibusque junxerunt; sed quum Roman tenderent, a Cn. Cornelio Dolabella Consule deletae sunt².

CAP. XI. Eodem tempore³ [ἀ. Ρ. 471. π. X. 282] Tarentinis, qui jam in ultima⁴ Italia sunt, bellum indictum est, qui legatis Romanorum injuriam fecissent⁵. Hi Pyrrhum, Epīri

ἤττης τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ στρατοῦ, ἐκώλυσε τοῦτο, καὶ οἰκαιοθελῶς ἀπῆλθεν εἰς τὸν στρατὸν ὡς προσθευτῆς τοῦ υἱοῦ, ἔν ταχέως ἀνέδειξε νικητὴν καὶ ἔσωσε τὴν τιμὴν αὐτοῦ.

¹) Οἱ Σαμνῖται ἐπολέμουν τοὺς Ῥωμαίους ἀπὸ τοῦ 443 ἔτους π. X. ἀλλ' ἐν τῷ μεταξῷ ἐγένετο πολλάκις εἰρήνη, ἥτις ἐγρησόμενον αὐτοῖς πρὸς παρασκευὴν δυνάμεων εἰς νέους πολέμους. Ἐντελῶς κατέβαλον αὐτοὺς οἱ Ῥωμαῖοι τὸ 82 π. X. ἐπὶ Σύλλα.

²) Τὰς εἰς τὴν Ἰταλίαν τῶν Γάλλων ἐπιδρομὰς περιγράφει ὁ Πολύβιος Β', 18 κ. ἔ. Ἐν τῷ 19 κφ. εἰπὼν, ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι κατέβαλον τοὺς Γαλάτας Σήνωνας, καὶ τῆς χώρας αὐτῶν ἐγένετο ἐγκρατεῖς τὸ 285 π. X., ἐπιφέρει ἐν τῷ 20 κφ. ὅτι οἱ Βοῖοι, φύλον Γαλατικόν, θεωροῦντες ἐκπεπτωκότας τοὺς Σήνωνας καὶ δεισάντες περὶ σφῶν καὶ τῆς χώρας, ἐξεστράτευσαν πανδημῆι παρακαλέσαντες τοὺς Τυρρῆνους. Ἄθροισθέντες δὲ περὶ τὴν Οὐάδμονα προσαγορευμένην λίμνην, παρετάξαντο Ῥωμαίους. Ἐν δὲ τῇ μάχῃ ταύτῃ Τυρρηνῶν μὲν οἱ πλείστοι κατεκόπησαν, τῶν δὲ Βοίων τελείως ὀλίγοι διέφυγον. Οὐ μὴν ἀλλὰ τῷ κατὰ πόδας ἐνικαιτῷ συμφρονήσαντες αὐτῆς οἱ προειρημένοι, παρετάξαντο πρὸς Ῥωμαίους· ἠττηθέντες δ' ὀλοσχερῶς τῇ μάχῃ, μολίς εἴξαν ταῖς ψυχαῖς καὶ διαπροθευσάμενοι περὶ σπονδῶν καὶ διαλύσεων, συνθήκας ἔθεντο πρὸς Ῥωμαίους. Πρὸ καὶ Αἰθίου ἐπιτ. 12.

³) Ἀφαιρετικὴ τοῦ χρόνου, ἦν οἱ Ἕλληνας κατὰ δοτικὴν ἐκφέρουσι. βλ. §. 161 ἐπιτ. γραμμ.

⁴) Ἄντι τοῦ in ultima parte. ἴδε § 171 ἐπιτ. γραμματικῆς.

⁵) Qvi—facissent ὑποτακτικὴ μετὰ τὸ ἀναφορικόν, διότι περιέχει τὴν αἰτίαν κατὰ τὸν §. 226 ἐπιτ. καὶ 366 διεξοδ. γραμματ. Οἱ Ταραντῖνοι φοβούμενοι τὴν ἀυξάνουσαν τῆς Ῥώμης δύναμιν, διηρέθιζον τοὺς Σαυνίτας καὶ ἄλλους Ἰταλικούς λαοὺς κατὰ τῶν Ῥωμαίων. Ἐν τῷ τελευταίῳ δὲ πολέμῳ τούτων πρὸς τοὺς Τυρρῆνους, Βοίους καὶ Σαυνίτας χειμῶν ἐξῆψε πλοῖα τινὰ Ῥωμαϊκὰ εἰς τὸν λιμένα τοῦ Τάραντος. Τοῦτο ἐκλαθόντες οἱ Ταραντῖνοι ὡς ἐγθρικήν ἐπιδρομὴν, φρονέουσι τοὺς κυβερνήτας καὶ ἐξανδραποδίζουσι τοὺς ναύτας τῶν πλοίων. Οἱ Ῥωμαῖοι πέμπουσι πρέσβεις ζητοῦντες τὴν παράδοσιν τῶν πλοίων καὶ τὴν τῶν ἀνδρῶν. Οἱ Ταραντῖνοι ὕμως ἐγένων, α Ἐἴ τι μὴ κατὰ τὸν ἀκριθέστατον τῆς ἑλληνικῆς διαλέκτου χαρακτηριστῆρα ὑπ' αὐτῶν λέγοιτο· καὶ πρὸς τὰς ἀνατάσεις ἐτρα-

regem, contra Romanos auxilium poposcerunt, qui ex genere Achillis originem trahebat¹. Is mox ad Italiam venit, tumque primum Romani cum transmarino hoste dimicaverunt². Missus est contra eum consul P. Valerius Lævinus, qui, quum exploratores Pyrrhi cepisset, jussit eos per castra duci, ostendi omnem exercitum, tumque* dimitti, ut renuntiarent Pyrrho, quæcunque a Romanis agerentur³. Commissa mox pugna, quum jam Pyrrhus fugeret⁴, elephantorum auxilio vicit, quos incognitos Romani expaverunt; sed nox prælio finem dedit⁵. Lævinus tamen per noctem fugit. Pyrrhus Romanos mille octingentos cepit, eosque summo honore tractavit; occisos sepelivit. Quos quum adverso vulnere et truci vultu etiam mortuos jacere vidisset⁶, tulisse ad cælum manus dicitur, cum hac voce: «Se totius orbis dominum esse potuisse, si tales sibi milites contigissent⁶».

χύνοντο καὶ βάρβαρον ἀπεκάλουν, καὶ τελευτῶντες ἐξέβαλον τοῦ Θιάτρου. Γελόντων δ' αὐτῶν ἔτι μᾶλλον, ὅτε τις αἰσώφλυς τὴν οὐδὲ λέγασθαι πρέπουσαν ἀκαθαρσίαν κατὰ τῆς ἱερᾶς ἐσθῆτος τοῦ πρεσβευτοῦ κατεσκέδασεν, ἔφη ὁ πρέσβυς· Γελάτε ἕως ἔξιστιν ὑμῖν, γελάτε, πολλὸν γὰρ τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον κλαύσετε . . . πολλῶ τὴν ἐσθῆτα ταύτην αἵματι ἐκπλυνεῖτε ». Διον. ἐν τοῖς ἀποσπάσμ. τοῦ ΙΖ' βιβλ. 7. κ. εἰ. Τότε ἐκρήρυξεν κατ' αὐτῶν πόλεμον οἱ Ῥωμαῖοι, οὗ τέλος ἦν ἡ ἦττα καὶ ἡ δουλεία τῶν Ταραντίνων. Πρὸς. Λίβιον ἐν ἐπιτομῇ ΙΒ' βιβλίου.

1) Ἐπειδὴ ἐπίστευον, ὅτι Νεοπτόλεμος ὁ τοῦ Ἀχιλλέως μετὰ τὰ Τρωϊκὰ λαὸν ἀγαγὼν, αὐτὸς τε τὴν χώραν κατέσχε καὶ διαδοχὴν βασιλείων ἀφ' ἑαυτοῦ κατέλιπε, Πυρρῆϊδας ἐπικαλούμενων, εἰς οὓς ἀνῆγε τὸ γένος αὐτοῦ καὶ ὁ Πύρρος οὗτος. Ἰδε Πλουτ. ἐν βίῳ Πύρρου κφ. 1. 2) Ἠγωνίσθησαν πρὸς ἐχθρὸν ὑπερόριον ἢ ὑπερβαλῆσιον, οὗ τὸ βασιλεῖον ἦν πέραν τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους ἐν Ἠπείρῳ. Τὰ τοῦ πολέμου τούτου τοῦ Πύρρου περιγράφει διεξοδικώτερον πάντων ὁ Πλούταρχος ἐν βίῳ Πύρρου ἀπὸ κφ. 13. πρὸς Ζωναρᾶν Η, 3. καὶ Λίβιον ἐπιτ. ΙΒ' καὶ ΙΓ' βιβλίου. 3) Ἐξαρτωμένη πρότασις ἀπὸ τοῦ renuntiarent, διὸ φέρεται καὶ αὐτὴ καθ' ὑποτακτικὴν κατὰ τὸν §. 228 β'.

4) « Εἰ καὶ ἐτράπη εἰς φυγὴν ὁ Πύρρος, ἐνίκησεν ὅμως βοηθεῖα τῶν ἐλεφάντων ». Τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ Πλούταρχος ἐν Πύρρ. κφ. 17. Περὶ τῆς ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ quum ἴδε §. 218. σημ. β' ἐπιτ. καὶ §. 338 μετὰ τῶν σημ. τῆς διεξοδ. γραμματικῆς.

5) Ὁ συγγραφεὺς ὡς Ῥωμαῖος δὲν ὁμολογεῖ τὴν ἦτταν. Ἰδε ὅμως περὶ τούτου καὶ τὴν μεγάλην τῶν Ῥωμαίων καὶ τοῦ Πύρρου ζημίαν παρὰ Πλουτάρχῳ Πύρρ. κφ. 17. Ὁ Λίβιος ἐπιτ. ΙΓ'. Parum prospere, λέγει, adversus Pyrrhūm pugnavit.

6) α ἰδὼν αὐτοὺς καὶ ἐν νεκροῖς τοῖς σώμασι φοβερούς, πάντων τε τὰς πληγὰς ἐμπροσθίους, τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνασχών, ἔφη, πάσης ἂν κρατήσῃ τῆς γῆς, εἰ τοιοῦ

CAP. XII. Postea [ἀ. Ῥ. 472. π. X. 281] Pyrrhus, junctis sibi Samnitibus, Lucanis, Bruttisqve, Romam perrexit, omnia ferro igniqve vastavit, Campaniam depopulatus est, atqve ad Prænestem venit milliario ab urbe octavo decimo¹. Mox terrore exercitus, qvi cum consule seqvebatur, in Campaniam se recepit². Legati ad Pyrrbum δὲ redimendis³ captivis missi, ab eo honorifice suscepti sunt; captivos sine pretio Romam misit⁴. Unum ex legatis Romanorum, Fabricium, sic admiratus est, ut, qvum eum pauperem esse cognovisset, qvarta parte regni promissa, sollicitare voluerit⁵, ut ad se transiret; contemptusqve a Fabricio est⁶. Qvare qvum Pyrrhus ingenti Ro-

τοῖς αὐτῷ χρῆσθαι στρατιώταις ἐξέγενετο ». Παιάνιος. Ὅρα ὅτι τὴν ἄλλειψιν τοῦ μετὰ τῆς εὐκλειῆς δυνατικῆς ἂν τῆς ἑλληνικῆς ἀναπληροῖ ἢ λατινικῆ διὰ τοῦ ῥήματος possum μετ' ἀπαρεμφάτου.

¹) Πλούταρχος Πύρρ. 17. « Τὸ στρατόπεδον τῶν Ῥωμαίων ἔλαθε, τῶν Ῥωμαίων ἐκλιπόντων, καὶ πόλεις συμμαχίδας αὐτῶν προσήγαγετο, καὶ χώραν πολλὴν διεπόρθησε καὶ προήλθεν ἕσον μὲν πλεόν σταδίων τριακασίων ἀποσχέειν Ῥώμης· ἀφίκοντο δ' αὐτῷ Λευκανῶν τε πολλοὶ καὶ Σκυνιτῶν μετὰ τὴν μάχην ». Ὁ Εὐτρόπιος ἕμως λέγει ὅτι ἐπροχώρησε μέχρις 144 σταδίων ἀπὸ Ῥώμης· διότι τοσοῦτους σταδίους δύνανται τὰ 18 μιλιάρια, τοῦ σταδίου 128 βημάτων μῆκος ἔχοντος. βλ. σημ. 4. σελ. 147. Ad Prænestem venit προστίθεται ἢ ad, διότι σημαίνεται ἢ εἰς τὰ περίξ τῆς πόλεως οὐχὶ ἢ εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν ἔλευσις τοῦ βασιλέως. βλ. ἐπιτ. γραμμ. §. 136, καὶ διεξοδ. §. 232.

²) « Μετ' οὐ πολὺ δὲ φόβῳ τοῦ σὺν τῷ ὑπάτῳ ἀκολουθοῦντος στρατοῦ εἰς Καμπανίαν ὑπεχώρησεν ». Περὶ τῆς ἀφαιρετικῆς terrore βλ. ἐπιτ. γραμμ. §. 144.

³) « Περὶ ἀπολυτρώσεως τῶν αἰχμαλώτων Ῥωμαίων ». Περὶ τοῦ ἰδιώματος τῆς λατινικῆς, χρωμένῃς τῷ ἐπιθέτῳ τούτῳ (gerundivum) ἀντὶ τοῦ γερουνδίου, βλ. ἀνωτέρω σημ. 1. σελ. 126.

⁴) Ὁ Πλούταρχος ἐν Πύρρ. 20. λέγει τοῦτο μικρὸν τι διαφόρως· α Τοὺς αἰχμαλώτους τῷ Φαβρικίῳ μόνῳ διεπίστευσεν, ἕπως, εἰ μὴ ψηφίσαιτο τὴν εἰρήνην ἢ σύγκλητος, ἀσπασάμενοι τοὺς προσήκοντας, καὶ τὰ Κρόνια (βλ. ἀνωτέρω σημ. 4. σελ. 113) διεορτίσαντες, ἀποπεμφθεῖεν πάλιν πρὸς αὐτόν. Καὶ ἀπεπέμφθησαν μετὰ τὴν ἐορτὴν, τῷ ὑπολειφθέντι τῆς βουλῆς ζημίαν θάνατον ψηφισαμένῃς ». Εφεξῆς ἕμως λέγει ὁ Πλούταρχος (ἐν κρ. 21), ὅτι μετὰ τὴν ὑπὸ Φαβρικίου ἀποκάλυψιν τῆς ἐπιβουλῆς τοῦ ἱατροῦ, περὶ οὗ κατωτέρω λαλεῖ ὁ Εὐτρόπιος, « ὁ Πύρρος τὸν μὲν ἱατρὸν ἐκόλασε, Φαβρικίῳ δὲ καὶ Ῥωμαίοις ἀμοιβὴν ἐδώρετο προῖκα τοὺς αἰχμαλώτους. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι μῆτ' εἰ χάρις ἐστὶ παρὰ πολεμίου, μῆτ' εἰ μισθὸς τοῦ μὴ ἀδικηθῆναι, λαθεῖν προῖκα τοὺς ἀνδρας ἀξιώσαντες, ἴσους ἀπέλυσαν αὐτῷ Ταραντίνων καὶ Σκυνιτῶν ». Τί δ' ἀπεφάσισαν κατὰ τῶν ἀπολυθέντων τούτων αἰχμαλώτων οἱ Ῥωμαῖοι ἴδε κατωτέρω.

⁵) Περὶ τοῦ sic ut voluerit ἴδε ἐπιτομ. γραμμ. §. 233 καὶ περὶ τοῦ sollicitare ut §. 230. ⁶) « Οὐχὶ μάλας τὸ φρόνημα τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὸ ἦθος ὁ Πύρρος, εἶτι μάλλον

manorum admiratione teneretur, legatum misit, qui pacem æquis conditionibus peteret, præcipuum virum, Cineam nomine¹, ita ut Pyrrhus partem Italiae, quam jam armis occupaverat, obtineret².

CAP. XIII. Pax displicuit, remandatumque Pyrrho a senatu est, eum cum Romanis, nisi ex Italia recessisset, pacem habere non posse³. Tum Romani jusserunt captivos omnes, quos Pyrrhus reddiderat, infames haberi⁴, quod armati capi potuissent⁵, nec ante eos ad veterem statum reverti, quam si binorum hostium occisorum spolia retulissent⁶. Ita legatus Pyrrhi reversus est. A quo quum quæreret Pyrrhus, «qualem Romanam comperisset?» Cineas dixit: «Regum se patriam vidisse⁷;

ὄρεγγο φιλίαν ἀντὶ πολέμου πρὸς τὴν πόλιν αὐτῷ γενέσθαι. Κἀκεῖνον ἰδίᾳ παρακάλει ποιησάμενον τὰς διαλύσεις ἔπεισθαι καὶ συζῆν μετ' αὐτοῦ, πρῶτον ὄντα πάντων τῶν ἐταίρων καὶ τῶν στρατηγῶν. Ὁ δ' ἠσυχῆ λέγεται πρὸς αὐτὸν εἰπεῖν· ἄλλ' οὐ σοι τοῦτο, βασιλεῦ, λυσιτελέεσθαι. Αὐτοὶ γὰρ οἱ νῦν σε τιμῶντες καὶ θαυμάζοντες, ἂν ἐμοῦ πείραν λάθωσιν, ὑπ' ἐμοῦ μᾶλλον ἐθελήσωσιν ἢ σοῦ βασιλεύεσθαι». Πλούταρχ. Πύρρ. 20. Ἰδε ἀνωτέρω σημ. 1. σελ. 63.

¹) « Ἦν δὲ Κινέας Θεσσαλὸς ἀνὴρ, τῷ μὲν φρονεῖν δοκῶν ἱκανὸς εἶναι, Δημοσθένους δὲ τοῦ ῥήτορος ἀκηκόως, ἐδόκει μόνος μάλιστα τῶν τότε λεγόντων, ὧν ἐν εἰκόνι, τῆς ἐκείνου δυνάμεως καὶ δεινότητος ἀναμιμνήσκων τοὺς ἀκούοντας ». Πλούταρχ. Πύρρ. 14.

²) Ita ut obtineret, ἐπὶ τῇ συνθήκῃ ἵνα κατέχη. Περὶ τῆς συντάξεως ἴδε §. 233 ἐπιτ. γραμματικῆς.

³) Ἀνάγνωθι παρὰ Πλούταρχῳ (κφ. 19) τὴν ὑπὸ Ἀππίου Κλαυδίου ἐν τῇ συγκλήτῳ ῥηθέντα λόγον, μεθ' ὃν ἔπονται· « Τοιαῦτα τοῦ Ἀππίου διαλεχθέντος, ἡρμῆ παρέστη πρὸς τὸν πόλεμον Ῥωμαίους, καὶ τὸν Κινέαν ἀποπέμπουσιν, ἀποκρινάμενοι· Πύρρον, ἐξελθόντα τῆς Ἰταλίας, οὕτως, εἰ δέοιτο, περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας διαλέγεσθαι· μέχρι δ' οὐ παρέστιν ἐν ὅπλοις, πολεμήσειν αὐτῷ Ῥωμαίους κατὰ κράτος, κἂν ἔτι μυρίου Λαιβίνους τρέψῃται μαχόμενος ». Τὴν αὐτὴν ἀπάντησιν ἔδωκεν αὐτῷ καὶ ἐν δευτέρᾳ ἀποπειρᾷ περὶ εἰρήνης, ὅτε ἀπέλυσε δωρεὰν τοὺς Ῥωμαίους αἰχμαλώτους κατὰ Πλούταρχον ἐν κφ. 21.

⁴) Ἡ ἀτιμία (infamia), εἰς ἣν κατεδικασαν τοὺς ἀπολυθέντας τούτους αἰχμαλώτους τοῦ Πύρρου, ἀπέβλεπε τὴν στέρησιν τῶν πολιτικῶν δικαίων· διότι οὐδενὸς πολιτικοῦ δικαίου μετεῖχον ἐν ὅσῳ ἦσαν infames. Εἰς τὴν αὐτὴν ἀτιμίαν κατεδικάζειν ἐνόησε καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς ἄμαρτάνοντας πολίτας. ⁵) Quod armati potuissent περὶ τῆς συντάξεως τοῦ quod μεθ' ὑποτακτικῆς βλ. §. 217. ἐπιτ. γραμμ. καὶ 337 διεξοδικῆς.

⁶) « Πρὶν ἢ ἕκαστος αὐτῶν φονεύσας σκυλευσῆν δύο ἔχθρους ». Περὶ τῆς χρήσεως τοῦ binorum καὶ τῶν λοιπῶν διαιρητικῶν καὶ ἀναλογικῶν ἀντωνυμιῶν βλ. §. 76 διεξ. γραμμ.

⁷) « Ἐρωτῶντι τῷ Πύρρῳ, ὅποιαν τὴν πόλιν εὔροιτο, εἶπεν ὁ Κινέας, πατρίδα βασιλείων ἑσρακέναι ». Τούτοις συμφωνεῖ καὶ Πλούταρχος ἐν τέλει τοῦ 19 κφ. « Λέγεται τὸν

scilicet¹ tales illic fere omnes, qvialis unus Pyrrhus apud Epirum et reliqvam Græciam putaretur». Missi sunt contra Pyrrhum duces P. Sulpicius et Decius Mus, consules [ἀ. ῥ. 474. π. X. 279]. Certamine comisso Pyrrhus vulneratus est, elephanti interfecti, XX millia cæsa hostium, et ex Romanis tantum qvinqve millia². Pyrrhus Tarentum fugatus.

CAP. XIV. Interjecto anno [ἀ. ῥ. 475. π. X. 278] contra Pyrrhum Fabricius est missus, qvi prius inter legatos sollicitari non potuerat³, qvarta parte regni promissa⁴. Tum, qvum vicina castra ipse et rex haberent, medicus Pyrrhi ad eum nocte venit⁵, promittens, se veneno⁶ Pyrrhum occisurum, si sibi aliquid polliceretur; qvem Fabricius vinctum reduci jus-

Κινεῖται ἐν Ῥώμῃ τῶν τε βίων γενέσθαι Ἰσατην καὶ τῆς πολιτείας τὴν ἀρετὴν κατανοῶσαι, καὶ διὰ λόγων ἐλθόντα τοῖς ἀρίστοις, τὰ τ' ἄλλα τῷ Πύρρῳ φράσαι, καὶ εἰπεῖν, ὡς ἡ σύγκλητος αὐτῷ βασιλείων πολλῶν συνέδριον φανείη. Περὶ δὲ τοῦ πλήθους δεδιέναι μὴ πρὸς τινα φανῶσι Λερναίαν ὕδραν μαχόμενοι. Διπλασίους γὰρ ἦδη τῷ ὑπάτῳ τῶν παρατεταγμένων πρότερον ἠθροῖσθαι καὶ πολλάκις εἶναι τοσοῦτους ἔτι τῶν Ῥωμαίων ὕπλα φέρειν δυναμένους». Ἴδε ἁμοίαν κρίσιν τοῦ Πολυβίου περὶ Ῥωμαίων ἀνωτέρω σημ. 2. σελ. 163. Τιοῦτοι ἀληθῶς ἦσαν οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν εἰρήνῃ ἀπὸ τῆς καταλύσεως τῆς βασιλείας μέχρι τοῦ 6' π. X., αἰῶνος ἀρχομένου, καθ' ἃ διδάσκει ἡ Ῥωμαϊκὴ ἱστορία πᾶσα τῶν χρόνων τούτων. Εἰκόνα δὲ αὐτῶν σαφῆ καὶ ἀκριβῆ παρέχει ὁ Ῥωμαῖός Σαλλούστιος ἐν τῷ προομιῳ τῆς τοῦ Κατίλινα συνωμοσίας ἀπὸ τοῦ 7 κφ. κ. ε.

¹) Περὶ τοῦ ἐπισημηματικῆς τούτου μυσίου ἴδε σημ. 6. σελ. 123.

²) Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μάχης ταύτης καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν πεσόντων ἐκατέρωθεν φέρεται διαφόρως παρὰ Πλούταρχῳ Πύρρ. 21. Ὁ Λίβιος ἐν ἐπιτ. τοῦ ΙΓ' βιβλίου λέγει, Iterum adversus Pyrrhum dubio eventu pugnatum est. Φαίνεται δ' ὅτι ἐκατέρωθεν ἔπεσαν πολλοί· διότι λέγει ὁ Πλούταρχος « Ἄποθανεῖν καὶ Πύρρῳ καὶ Ῥωμαίων ἀνδρας ὑπὲρ μυρίους πεντακισχιλίους ἐκατέρωθεν. Διελύθησαν δ' ἀμφοτέρω, καὶ λέγεται τὸν Πύρρον εἰπεῖν πρὸς τινα τῶν συνηθισμένων αὐτῷ· Ἄν ἔτι μίαν μάχην Ῥωμαῖοις νικήσωμεν, ἀπολούμεθα παντελῶς». Τούτου ἕνεκα ὑπεχώρησεν εἰς Τάραντα, καὶ ἐντεῦθεν μετέβη εἰς Σικελίαν. ³) Βλ. ἀνωτέρω σημ. 6. σελ. 168.

⁴) « Εἰ καὶ ὑπεστέθη αὐτῷ τὸ τέταρτον τῆς βασιλείας». Περὶ τῆς ἀπολύτου ταύτης ἀφαιρετικῆς βλ. §. 274 ἐπιτ. γραμμ. Περὶ τῶν ὑποσχέσεων τοῦ Πύρρου πιθανώτερα λέγει ὁ Πλούταρχος ἀνωτέρω ἐν σημ. 6 τῆς 168 σελίδος.

⁵) Ὁ Πλούταρχος (ἐν κφ. 21) λέγει, ὅτι δι' ἐπιστολῆς ἀνήγγειλε ταῦτα ὁ ἱατρὸς τῷ Φαβρικίῳ, καὶ ὅτι εἰς ἀμοιβὴν τῆς εὐεργεσίας ταύτης ἀπέλυσεν ὁ Πύρρος δωρεὰν Ῥωμαῖοὺς αἰχμαλώτους, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν. Περὶ τῆς ἀφαιρετικῆς nocte ἴδε §. 161 τῆς ἐπιτ. γραμμ. καὶ 276 τῆς διεξοδικῆς.

⁶) Βλ. περὶ τῆς σημασίας τῆς ἀφαιρετικῆς ταύτης ἐπιτ. γραμμ. §. 143.

sit ad dominum, Pyrroque dici, quæ contra caput¹ ejus medicus sponondisset². Tunc rex admiratus eum, dixisse fertur: «Ille est Fabricius, qui difficilius ab honestate³, quam sol a cursu suo averti potest». Tum rex ad Siciliam profectus est⁴; Fabricius, victis Samnitibus et Lucanis⁵, triumphavit [ἀ. Π. 476. π. X. 277]. Consules deinde, Curius Dentatus et Cornelius Lentulus, adversus Pyrrhum missi sunt [ἀ. Π. 477. π. X. 276]; Curius contra eum pugnavit, exercitum ejus cecidit, ipsum Tarentum fugavit, castra cepit⁶. Ea die cæsa hostium XXIII millia. Curius in consulatu⁷ triumphavit; primus Romanos elephantos quatuor duxit [ἀ. Π. 478. π. X. 275]. Pyrrhus etiam a Tarento mox recessit, et apud Argos, Græciæ civitatem, occisus est⁸.

CAP. XV. C. Fabio Licino et C. Claudio Canina Coss. anno urbis conditæ CCCCLXXIX [π. X. 374], legati Alexandrini, a Ptolemæo⁹ missi, Romam venere, et a Romanis amicitiam, quam petierant, obtinuerunt.

¹) Ἀνωτέρω σημ. 8. σελ. 104. ²) Καθ' ὑποτακτικὴν ἠ ἀναφορικὴ πρότασις, διότι ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἀπαρεμφάτου κατὰ τὸν §. 228. 6' τῆς ἐπιτ. γραμματικῆς.

³) Ab honestate averti, ἀπὸ τῆς τιμῆς καὶ τοῦ πρέποντος τραπήναι. Ἴδε §. 149 ἐπιτ. γραμμ. ⁴) Ad Siciliam μετὰ προθέσεως κατὰ τὸν § 136 τῆς γραμμ. διότι εἶναι μεγάλη νῆσος. Ἐπειδὴ οἱ Καρχηδόνιοι ἠνώχλουν τὰς ἐν Σικελίᾳ ἑλληνικὰς πόλεις, προσεκάλεσαν αὐτοὶ κατ' αὐτῶν τὸν Πύρρον, ὅστις αἰτίαν τοῦτο εὗρον μετὰ τὴν αἰματηρὰν κατὰ τῶν Ῥωμαίων τελευταίαν μάχην, ἀπῆλθεν ἐκεῖ. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα μικρὰ ἢ οὐδὲν κατορθώσας, ἐπανῆλθε πάλιν προσκληθεὶς πρὸς βοήθειαν τῶν καταπιεζομένων Ταραντίνων τὸ τρίτον ἔτος μετὰ τὴν ἐκεῖ ἀφίξιν του. Ἄπικαν. Σαμνιτ. 69. πδλ. Πλευταρχ. Πύρρ. κρ. 22—24. ⁵) Οἷτινες εἶχον συμμαχίαι μετὰ τῶν Ταραντίνων καὶ Πύρρου. Περὶ τῆς ἀφαιρετικῆς ταύτης βλ. §. 274 ἐπιτ. γραμματικῆς.

⁶) Ὁ Πλευταρχος περιγράφει ἐν κρ. 25 τὴν ἦτταν ταύτην τοῦ Πύρρου, προσθέτων ἐφεξῆς: α Ὀὗτος ἐξέπεσε τῶν Ἰταλικῶν καὶ Σικελικῶν ἐλπίδων ὁ Πύρρος, ἐξαετῆ χρόνον ἀναλώσας περὶ τοὺς ἐκεῖ πολέμους, καὶ τοῖς μὲν πράγμασιν ἐλαττωθεὶς, τὸ δ' ἀνδρείον ἀνίκητον ἐν ταῖς ἡτταῖς διαφυλάξας». ⁷) Διαρκούσης ἐτι τῆς ὑπατείας αὐτοῦ.

⁸) Οἱ Ῥωμαῖοι ἐξακολουθήσαντες τὸν κατὰ τῶν Ταραντίνων καὶ τῶν συμμαχῶν αὐτῶν πόλεμον, ἐνίκησαν πάντας αὐτοὺς καὶ τοὺς Ταραντίνους, ὧν ἡ πόλις παρεδόθη αὐτοῖς τὸ 272 π. X. Ὁ δὲ Πύρρος πολλὰ ἐτι καθ' Ἑλλάδα ἐπιχειρήσας, εἶρε τέλος τὸν θάνατόν του ἐν Ἄργει, κεραμίδι κατὰ κεφαλὴν ὑπὸ γυναικὸς ἀπὸ τοῦ στέγους βληθεὶς. Ἴδε Πλευταρχον ἐν Πύρρῳ 34. Περὶ τῆς λέξεως Argos, ἐν πληθυντικῷ παρὰ Ῥωμαῖοις ἀπαντομῆνης, βλ. ἀνωτέρω σημ. 8. σελ. 14. ⁹) Ἦν αὗτος ὁ Φιλᾶδελφος ἐπικαλούμενος,

CAP. XVI. Quinto Ogulnio, C. Fabio Pictore Coss. [ἀ. Ῥ. 483. π. X. 270] Picentes¹ bellum commovere, et ab insequentibus² Coss. P. Sempronio, Appio Claudio [ἀ. Ῥ. 484. π. X. 269], victi sunt; et de his triumphatum est. Conditæ a Romanis civitates, Ariminum in Gallia, et Beneventum in Samnio³.

CAP. XVII. M. Atilio Regulo, L. Iulio Libone Coss. [ἀ. Ῥ. 485. π. X. 268] Sallentinis⁴ in Apulia bellum indictum est, captique sunt cum civitate simul Brundisini⁴, et de his triumphatum est [ἀ. Ῥ. 486, π. X. 267].

CAP. XVIII. Anno CCCCLXXXVIII [π. X. 265] cum jam clarum urbis Romæ nomen esset, arma tamen extra Italiam mota non fuerant⁵. Ut igitur cognosceretur, quæ copiæ Romanorum essent⁶, census est habitus; inventa sunt civium capita CCXCII

ἔστι πέμψας πρέσβεις εἰς Ῥώμην, προέτεινε φιλίαν καὶ συμμαχίαν, ἣν οἱ Ῥωμαῖοι προθυμώτατα ἐδέχθησαν καθ' ἑαυτὸν καὶ ὁ Λίβιος (ἐν ἐπιτ. ΙΔ' βιβλ. Cum Ptolemæo societas juncta est) καὶ ὁ Διονύσιος (ἐν τοῖς ἀποσπάσμ. τοῦ Κ' βιβλίου) λέγουσι, διότι ἐκότεροι ἤρεσκοντο εἰς τὴν συμμαχίαν αὐτὴν φόβῳ τῆς αὐξανούσης τῶν Καρχηδονίων δυνάμεως.

¹) Οἱ Πικεντῖνοι, κατοικοῦντες τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Ἰταλίας παρὰ τὴν νῦν Ἀγκῶναν, ἐπαναστατήσαντες ἠδυνήθησαν μόνον δύο ἔτη νὰ ἀντιέξωσι κατὰ τῶν Ῥωμαίων. Picentibus victis pax data est. Λιβ. ἐν ἐπιτομῇ ΙΕ' βιβλίου.

²) Ἰπὸ τῶν ἐπομένων ἦτοι τῶν τοῦ ἐπιόντος ἔτους ὑπᾶτων κατεπολεμήθησαν.

³) Τὸ Ἀρίμιγιον (νῦν Rimini) ἔκειτο ἐν τῇ βορείῳ Ἰταλίᾳ. Λέγει δὲ ταύτην Γαλλιανὸν Ἐυτρόπιος, ἐπειδὴ αὐτὴ ἐξετείνετο ἀπὸ τοῦ Ῥήνου καὶ Ἰστρου, τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῶν Πυρηναίων μέχρι τῆς νῦν Τεργέστης, περιλαμβάνουσα πολλὰς χώρας καὶ πᾶσαν τὴν νῦν βόρειον Ἰταλίαν. Ἴδε Διονύσιον ἐν ἀποσπ. τοῦ ΙΔ' βιβλίου ἐνθα διαγράφει τὰ ὄρια αὐτῆς. Ἡ δὲ ἑτέρα ἀποικία, τὸ Βενεῦντον, ἔκειτο ἐν τῇ Σαμνίτιδι χώρᾳ (Στραβ. Ἐ. σ. 249). Ἄμφότεραι εἶναι ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων τῆς Ῥώμης ἀποικιών.

⁴) Οἱ Σαλλεντῖνοι κατέκειον τὴν ἀνατολικωτέραν πρὸς μεσημβρίαν ἄκρην τῆς Ἰταλίας, ἐνθα ἦν ἡ πόλις Βρεντέσιον, ἀφ' ἧς συνήθως μετέβαινον οἱ Ῥωμαῖοι εἰς Ἑλλάδα. Οὕτως ἐγένοντο οἱ Ῥωμαῖοι μετὰ πολλοὺς πολέμους καὶ μάχας κύριοι πάσης τῆς Ἰταλίας.

⁵) Mota non fuerant. Ὁ Εὐτρόπιος συνθέστατα σχηματίζει τοὺς συνθέτους χρόνους τῆς παθητικῆς φωνῆς διὰ τῶν fui, fueram καὶ fuero ἀντὶ τῶν sum, eram καὶ ego, εὖς τύπους προτιμῶσιν οἱ λοιποὶ συγγραφεῖς διὰ τὴν συντακτικὴν διαφορὰν, περὶ ἧς βλ. §. 204. σημ. ἐπιτ. καὶ §. 344 διεξοδ. γραμματικῆς.

⁶) Περὶ τῆς τελικῆς προτάσεως ἴδε §. 215, περὶ δὲ τῆς ἐξ αὐτῆς ἐξαρτωμένης ἀναφορικῆς §. 216, καὶ περὶ τῆς ἀκολουθίας τῶν χρόνων ἐν τῇ ἐξαρτήσει τῶν διαφορῶν προτάσεων §. 241 τῆς ἐπιτ. γραμματικῆς.

millia CCCXXXIV¹; quonquam a condita urbe nunquam bella cessassent². Et contra Afros³ bellum susceptum est primum⁴, Appio Claudio, Q. Fulvio Coss. [π. X. 264]. In Sicilia contra eos pugnatum est, et Appius Claudius de Afris et rege Siciliae Hierone triumphavit⁴.

CAP. XIX. Insequenti anno [χ. ρ. 489. π. X. 264], Valerio Maximo et M. Otacilio Coss., in Sicilia a Romanis res magnæ gestæ sunt. Tauromenitani, Catinenses et præterea quinquaginta civitates in fidem acceptæ sunt⁵. Tertio anno in Sicilia contra Hieronem bellum patratum est. Is cum omni nobilitate Suracusanorum pacem a Romanis impetravit, deditque argenti talenta ducenta⁶. Afri in Sicilia victi sunt, et de

¹) Περί τοῦ census ἴδε ἀνωτέρω σημ. 12. σελ. 148. Ὁ Δίδιος ἐν ἐπιτομῇ τοῦ 19^ο βιβλίου διαφωνεῖ ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν, λέγων ὅτι 282 χιλιάδες ἦν ὁ ἀριθμὸς τῶν πολιτῶν.

²) Περί τῆς συντάξεως τοῦ μορίου τούτου ἴδε §. 221 ἐπιτ. γραμματικ. Ὁ Εὐτρόπιος ὅμως δὲν τηρεῖ ἐν ταῦθα ἀκριθῶς τὸν κανόνα. ³) Καλεῖ τοὺς Καρχηδονίους οὕτως, διότι κατοικοῦν ἐν Διδύῃ, ἣν οἱ Ῥωμαῖοι Ἀφρικὴν καλοῦσι. βλ. σημ. 5. σελ. 28.

⁴) Primum καλεῖ τὸν πόλεμον τοῦτον διαρκέσαντα ἀπὸ τοῦ 265 μέχρι τοῦ 241 π. X., διότι ἐγένετο καὶ δεῦτερος ἀπὸ τοῦ 218 μέχρι τοῦ 201, καὶ μετὰ τοῦτον τρίτος καὶ τελευταῖος ἀπὸ τοῦ 149 μέχρι τοῦ 146 π. X. ἕστις ἐπήνεγκε τὴν καταστροφὴν τῆς Καρχηδόνος. Ὁ Πύρρος ἀναχωρῶν ἐκ τῆς Σικελίας (βλ. σημ. 6. σελ. 171), εἶπε τοῖς περὶ αὐτὸν ἀποβλέπων εἰς τὴν νῆσον Ὀίαν ἀπολείπομεν Καρχηδονίους καὶ Ῥωμαίους παλαίστραν! Πλουτ. ἐν Πύρρ. 23. Καὶ ἀληθῶς ἡ νῆσος αὕτη ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν πρῶτον Καρχηδονικὸν πόλεμον. Διότι οἱ Ῥωμαῖοι, μὴ ἀνεχόμενοι νὰ ἔχουσι γείτονας τοὺς Καρχηδονίους ἐν Σικελίᾳ, ἅμα προσκληθέντες βοηθεῖν ὑπὸ τῶν λεπτῶν Μαμερτίνων, οἵτινες φονεύσαντες τοὺς κατοίκους κατέσχον τὴν πόλιν Μεσσήνην (Πολυβ. Α, 7. Διοδ. ΚΑ, 13) καὶ ἠνώχλουν τοὺς ἐκεῖ Καρχηδονίους, ἔσπευσαν πρὸς βοήθειαν τοιαύτων ἀνθρώπων. Ἐνίκησαν ἐν τῇ πρώτῃ μάχῃ τοὺς Καρχηδονίους καὶ τὸν σύμμαχον αὐτῶν Ἰέρωνα, τὸν βασιλεῖα τῶν Συρακουσῶν, ἕστις ὅμως εὐθὺς μετὰ τὴν ἥτταν ἔσπευσεν αἰτῶν τὴν φιλίαν τῶν Ῥωμαίων, ἣν λάθῶν ἐτήρησε πιστῶς μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ τὸ 215 π. X. Τὸν πόλεμον τοῦτον διαρκέσαντα 24 ἔτη περιγράφει διεξοδικώτερον πάντων ὁ Πολύβιος ἐν τῷ Α τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ. πρῶ. καὶ Διοδώρῳ ΚΓ', 9.

⁵) « Παρέλαθον οἱ Ῥωμαῖοι παραδοθείσας ἐπὶ ἠμολογίᾳ ἢ συνθήκῃ ἀσφαλείας καὶ προστασίας ». Ἐπειδὴ τοῦτο σημαίνει ἡ λέξις fides ἐν ταῖς φράσεσι accipio aliquem in fidem, καὶ do ἢ trade me in fidem alicujus.

⁶) Ὁ Ἰέρων ἠττηθεὶς καὶ πολιορκούμενος ἐν Συρακούσαις ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων (Πολυβ. Α, 12, 4) καὶ « Θεωρῶν τὴν διατροπὴν καὶ κατάπληξιν τῶν Σικελιωτῶν, ἅμα δὲ τὸ πλῆθος καὶ τὸ βῆρος τῶν Ῥωμαϊκῶν στρατοπέδων, διηπέμπετο πρὸς τοὺς στρατηγούς

his secundo Romæ triumphatum est [ζ. Ρ. 491. π. X. 262].

CAP. XX. Quinto anno [ζ. Ρ. 493. π. X. 260] belli Punici, quod contra Afros agebatur, primum Romani C. Duilio et Cn. Cornelio Asina Coss. in mari dimicaverunt¹, paratis navibus rostratis², quas Liburnas vocant². Consul Cornelius fraude deceptus est³. Duilius, commisso prælio, Carthaginensium ducem vicit, XXXI naves cepit, XIV mersit, VII millia hostium cepit, III millia occidit⁴. Neque ulla victoria Romanis gratior fuit, quod, invicti terra, jam etiam mari plurimum possent⁵. C. Aquillio Floro, L. Scipione Coss. [ζ. Ρ. 494. π. X.

ὑπὲρ εἰρήνης καὶ φιλίας ποιούμενος τοὺς λόγους. Οἱ Ῥωμαῖοι προσδεξάμενοι αὐτὸν καὶ ποιησάμενοι συνθήκας, ἐφ' ἧ τὰ μὲν αἰχμάλωτα χωρὶς λύτρων ἀποδοῦναι τὸν βασιλεῖα Ῥωμαῖοις, ἀργυρίου δὲ προσθεῖναι ταλάντων τούτοις ἐκατὸν. Λοιπὸν ὁ βασιλεὺς Ἰέρων ὑποστειλάς ἑαυτὸν ὑπὸ τὴν Ῥωμαίων σκέπην, καὶ χορηγῶν ἀεὶ τούτοις εἰς τὰ κατεπεύγοντα τῶν πραγμάτων, ἀδελῶς ἐθαπίευσεν τῶν Συρακουσίων ». Πολύβ. Α', 16, 4. Τὴν εὐτυχίαν αὐτοῦ περιγράφει ὁ Θεόκριτος ἐν 157' εἰδυλλίῳ. Αἰθίως ἐπιτ. 157'. Hieroni penti pax data. πρὸς Ζωναρᾶν Η, 9. καὶ Εὐτρόπιον κατωτέρω Βιβλ. Γ'. ἐν ἀρχῇ.

¹) Νῦν κατὰ πρῶτον παρεσκευάσαν οἱ Ῥωμαῖοι ἴδιον στόλον καὶ ἐν τῇ πρώτῃ ναυμαχίᾳ ἐνίκησαν. Περί τῆς μεγαλοφυχίας αὐτῶν καὶ περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν κατεσκευάσαν τὰ πλοῖα καὶ ἐγύμνασαν τοὺς ναύτας, λαλεῖ ὁ Πολύβιος Α', 20, 9. λέγων, ὅτι ἐναυπήγησαν σκάφη ἐντὸς 60 ἡμερῶν πεντηρικᾶ μὲν ἑκατὸν, εἴκοσι δὲ τριήρεις, κατὰ τὸ δεῖγμα αἰχμάλωτου Καρχηδονικοῦ πλοίου.

²) Καλεῖ rostratas μὲν ἦτοι χαλκιοβόλους, ἀπὸ τοῦ ἐμβόλου ὅπερ ἐπὶ τῆς πρῶρας ἔφερον· Λιβυρνίδας δὲ, διότι ἦσαν συνήθεις ταῖς Λιβυρνοῖς μάλιστα, οἱ κατόκουιν μεταξὺ Ἰστρίας καὶ Δαλματίας τὴν νῦν Κροατίαν. Ἦσαν δ' αὐταὶ ἐλαφρὰ καὶ ταχέα πλοῖα.

³) Ὁ ὕπατος οὗτος εἰσέπλευσε μὲ 17 πλοῖα εἰς τὸν λιμένα τῆς Μεσσήνης, ὃ δὲ τῶν Καρχηδονίων στρατηγὸς ἐπιπλεύσας νυκτὸς συνέκλεισεν αὐτὸν ἐν τῷ λιμένι. Τὴν δ' ἐπισύσαν τὰ μὲν πληρώματα τῶν Ῥωμαίων ἔφυγον εἰς τὴν γῆν, ὃ δὲ Γναίος ἐκπλαγείς καὶ οὐδὲν ποιεῖν δυνάμενος, παρέδωκεν ἑαυτὸν τοῖς πολεμίοις (Πολύβ. Α', 21, 4). Διὰ τὴν νωθρότητα δὲ καὶ εὐπιστίαν του ἐπωνομάσθη τότε Asina.

⁴) Αὕτη ἦν ἡ πρώτη ναυμαχία, καθ' ἣν ἐξῆλθον νικηταὶ οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ ἐξ ἧς συνέλαβαν μεγάλας ιδέας περὶ τῆς κατὰ θάλασσαν μελλούσης ἡγεμονίας των. « Οἱ Ῥωμαῖοι παραδοξῶς ἀντιπεποιημένοι τῆς κατὰ θάλασσαν ἐλπίδος, διπλασίως ἐπεβρόθησαν ταῖς ὁρμαῖς πρὸς τὸν πόλεμον ». Πολύβ. Α', 24. Ὁ Δυῖλιος οὗτος λέγεται ὑπὸ πάντων τῶν Ῥωμαίων συγγραφέων πρῶτος στρατηγὸς Φριαμθεύσας ἐν Ῥώμῃ ἕνεκα ναυμαχίας. Λιέ. ἐπιτμ. 157'. Τάκιτος Χρον. Β', 49. Τὴν περιγραφὴν τῆς ναυμαχίας ἴδε παρὰ Πολύβ. Α', 23.

⁵) Πρὸς ταῖς ἄλλαις τιμαῖς τοῦ Δυῖλιου ἀνήγειρον ἐν Ῥώμῃ τὴν λεγομένην columpnam rostratam, ἣν ἐκόσμησαν μὲ ἐμβόλα τῶν αἰχμάλωτων πλοίων καὶ ἐπιγραφάς,

259] Scipio Corsicam et Sardiniam vastavit, multa millia inde captivorum abduxit; triumphum egit¹.

CAP. XXI. L. Manlio Vulsone, M. Atilio Regulo Coss. [ἀ. Ῥ. 497. π. X. 256] bellum in Africam translatum est²; contra Hamilcarem, Carthaginensium ducem, in mari pugnatum, victusque est. Nam perditis LXIV navibus, retro se recepit. Romani XXII amiserunt³. Sed quum in Africam transissent, primam Clypeam, Africae civitatem, in deditioem acceperunt⁴. Consules usque ad Carthaginem processerunt, multisque vastatis, Manlius victor Romam rediit, et XXVII millia captivorum reduxit⁵; Atilius Regulus in Africa remansit. Is contra tres Carthaginensium duces dimicans, victor fuit; XVIII millia hostium cecidit, quinque millia cum XVIII elephantis cepit; LXXIV civitates in fidem accepit. Tum victi Carthaginenses pacem a Romanis petierunt⁶; quam quum Regulus

ὡν λείψανα σώζονται ἔτι καὶ νῦν. Περὶ ἄλλων τιμῶν αὐτοῦ ἴδε Φλωρον Β', 2. Περὶ δὲ τῆς ἀρκετικῆς terra καὶ mari βλ. §. 158, 3. ἐπιτ. γραμμ. καὶ περὶ τῆς ὑποτακτικῆς quod possent, ἀνὸ' ἧς καὶ ὀριστικὴ εἶχε καλῶς, §. 217.

¹) Τὸ ἔτος τοῦτο ὁ μὲν εἰς ὕπατος ἐπολέμει ἐν Σικελίᾳ, ὁ δὲ συνάρχων αὐτοῦ, Λεύκιος Σκιπίων, στρατεύσας ἐπὶ Σαρδῶ καὶ Κύρνον, ὅπου ἦν ὁ τῶν Καρχηδονίων στρατηγὸς Ἄνων, ἐνίκησεν αὐτὸν κατὰ Ζωναρχῶν (Ἡ, 11) καὶ Λίθιον (ἐπιτ. ΙΖ') καὶ κατέλαθε τινὰς πόλεις, ἀλλὰ πάλιν ἀπώλεσαν αὐτὰς οἱ Ῥωμαῖοι.

²) α Ἦν τῶν Ῥωμαίων πρόθεσις εἰς Λιβύην πλεῖν, καὶ τὸν πόλεμον ἐκεῖ περισπᾶν, ἵνα τοῖς Καρχηδονίοις μὴ περὶ Σικελίας, ἀλλὰ περὶ σφῶν αὐτῶν καὶ τῆς ἰδίας χώρας ὁ κίνδυνος γίγνηται ». Πολυβ. Α', 26.

³) Εἰς τὴν μεγίστην ταύτην ναυμαχίαν, ἐν ᾗ ἀντετάχθησαν 680 πλοῖα καὶ περὶ τὰς 300 χιλιάδας στρατοῦ, ἠττήθησαν οἱ Καρχηδόνιοι, καὶ ἐκ τούτου προέτειναν συνθήκας, ἃς ὅμως δὲν ἐδέχθησαν οἱ Ῥωμαῖοι ὕπατοι, ἀλλὰ προέβησαν εἰς Λιβύην (Λιβ. ἐπιτομ. ΙΖ'), ὡς περιγράφει ὁ Πολύβιος Α', 26. κ. ε.

⁴) Καὶ ἡ φράσις αὕτη ἔχει τὴν αὐτὴν σημασίαν, ἣν καὶ ἡ in fidem aliquem accipio, περὶ τῆς βλῆπε ἀνωτέρω σημ. §. σελ. 173.

⁵) α Ὁ μὲν Μάρκος (Ῥηγύλος) ἔμεινεν ἐν Λιβύῃ, ὑπολειπόμενος ναῦς τεσσαράκοντα καὶ πεζοῦς μυρίουσιν καὶ πεντηκισχιλίουσιν, ἱππεῖς δὲ πεντακοσίουσιν· ὁ δὲ Λεύκιος (Μάλλιος) ἀναλαθὼν τὰ πληρώματα καὶ τὸ τῶν αἰχμαλώτων πλῆθος, ἦκεν εἰς τὴν Ῥώμην ». Πολυβ. Α', 29, 9.

⁶) Ὁ Πολύβιος (Α', 31, 4), λέγει, ὅτι ὁ Ῥηγύλος, θέλων νὰ τελειώσῃ τὸν πόλεμον πρὶν παρῆλθῃ τὸ ἔτος, μεθ' ὃ ἔπαυε καὶ ἡ ἀρχηγία του, προέτεινεν αὐτὸς τὰς διαλύσεις, ἃς βαρείας ὕσας δὲν ἐδέχθησαν οἱ Καρχηδόνιοι, καίτοι δεινῶς πάσχοντες. α Ὁ μὲν Μάρκος, ὡς ἤδη κεκρατικῶς τῶν ἔλων, ἔτι ποτὲ συνεχῶρει, πᾶν ὄψοτο

nollet, nisi durissimis conditionibus, dare, Afri auxilium a Lacedæmoniis petierunt¹; et duce Xanthippo², qui a Lacedæmoniis missus fuerat, Romanorum dux Regulus victus est ultima pernicie³. Nam duo millia tantum ex omni Romano exercitu refugerunt; quingenti cum imperatore Regulo capti sunt; XXX millia occisa; Regulus ipse in catenas conjectus⁴.

CLAP. XXII. M. Aemilio Paulo, Servio Fulvio Nobiliore Coss. [ζ. Ρ. 497. π. X. 254] ambo Romani consules ad Africam profecti sunt cum trecentarum navium classe; primum Afros navali cerlamine superant⁵. Aemilius consul centum et quatuor naves hostium demersit, triginta cum pugnatoribus

δειν αὐτοὺς ἐν χάριτι καὶ δωρεῇ λαμβάνειν. Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι, θεωροῦντες, ὅτι καὶ γενομένοις αὐτοῖς ὑποχειρίαι οὐδὲν ἂν συνακολουθήσαι βαρύτερον τῶν τότε προσταγμάτων, οὐ μόνον δυσχερεστήσαντες τοῖς προτεινομένοις ἐπανήλθον, ἀλλὰ καὶ προσκόψαντες τῇ βαρύτητι τοῦ Μάρκου ν. Τὸ ἔθος τῶν Ῥωμαίων, ἀναδεικνυόντων οὐ μόνον τοὺς πολιτικούς ἀρχοντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς στρατιωτικούς ἐπὶ ἐν μόνον ἔτος τοιοῦτους, ἐπέφερε πλείστας ἀφελείας· διότι οἱ πεμπόμενοι στρατηγοὶ ἐδοκίμαζον παντὶ σθένει νὰ τελειώσωσι τὸν πόλεμον ἐντὸς τοῦ ἔτους, ἵνα Φριαμβεύσωσιν ἐν Ῥώμῃ καὶ μείνῃ αὐτοῖς ἡ τοῦ πολέμου δοξα. Τοῦτο παρώτρυνε καὶ τὸν Ῥηγύλον νὰ προτείνῃ συγθήκας τοῖς Καρχηδόνιοις, ὅπως μὴ ἐπιβῶν ἕτερος στρατηγός, δρέψῃται τοὺς καρποὺς τῶν αὐτοῦ ἀγώνων. Ἀλλὰ τῶν συνθηκῶν τὸ βῆρος ἦν ἀφόρητον· διὸ οὐ μόνον οἱ Καρχηδόνιοι δὲν ἐδέχθησαν αὐτάς, ἀλλὰ καὶ Νέμεσις ἐπέβητε ταχέως σφοδρὰ κατὰ τοῦ ἀλαζόνοιο Ῥωμαίου.

¹) Κατὰ τὸν αὐτὸν Πολύβιον (Α', 32), ὄντων τῶν Καρχηδονίων ἐν τοιαύτῃ στενοχωρίᾳ, καταπλεῖ εἰς Καρχηδόνα ξενολόγος, τῶν ἀπεσταλμένων εἰς τὴν Ἑλλάδα πρότερον, ἄγων στρατιώτας πλείστους, ἐν οἷς καὶ Εὐάνθιππὸν τινὰ Λακεδαιμόνιον, ἄνδρα τῆς Λακωνικῆς ἀγωγῆς μετασηκῶτα καὶ τριβλῆν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔχοντα, ὃς ἰδὼν τὰς τῶν Καρχηδονίων δυνάμεις, εἶπεν αὐτοῖς ἠτῆσθαι διὰ τὴν ἀπειρίαν τῶν ἡγεμόνων ν. Εὐθὺς ἀναδεικνύεται οὗτος στρατηγός, ἐξάγει τὸν τῶν Καρχηδονίων στρατὸν, παρατάσσεται κατὰ τοῦ Ῥηγύλου, νικᾷ τούτον κατὰ κράτος καὶ αἰχμαλωτίζει. Καὶ οὕτως α ὁ μικροῦ πρότερον οὐ διδοὺς ἔλεον οὐδὲ συγγνώμην τοῖς πταίοισι, παρὰ πόδας αὐτὸς ἤγατο, δεησόμενος τούτων περὶ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας ν. Πολυβ. Α'. 35.

²) Τουτέστιν ὄντος (ente), ὕπερ παραλείπεται, διότι εἶναι ἄχρηστος ὁ ἐνεστώς τῆς μετοχῆς τοῦ ὑπαρκτικοῦ ῥήματος· διὸ καὶ ἀφαιρετικὰς ἀπολύτους ἐκφέρουσιν ἄνευ μετοχῆς, ὡς ἐναυθα. βλ. §. 162. σημ. 6'. ἐπιτ. γραμματικῆς.

³) Μεγίστην ὀλέθρην, ἢ κατὰ κράτος. Περὶ τῆς ἀφαιρετικῆς αὐτῆς βλ. §. 145. ἐπιτ. γραμμ. ⁴) α Τῶν παρὰ Καρχηδονίους μισοφόρων ἔπεσον εἰς ὀκτακοσίους, τῶν δὲ Ῥωμαίων ἐσώθησαν μὲν εἰς διςχιλίους. Τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος διεφθάρην. Πολυβ. Α', 34, 9.

⁵) Ἰδε περὶ τούτων Πολύβιον Α', 36.

cepit; XV millia hostium aut occidit, aut cepit; militem suum ingenti præda ditavit¹. Et subacta Africa tum fuisset, nisi tanta fames fuisset², ut diutius exspectare exercitus non posset. Consules, cum victrici classe redeuntes, circa Siciliam naufragium passi sunt, et tanta tempestas fuit, ut ex quadringentis sexaginta quatuor navibus octoginta servari vix potuerint³. Neque ullo tempore tanta maritima tempestas audita est. Romani tamen statim ducentas naves reparaverunt, neque in aliquo animus his infractus fuit⁴.

CAP. XXIII. Cn. Servilius Cæpio et C. Sempronius Blæsus Coss. [ἀ. Π. 501. π. X. 253] cum ducentis sexaginta navibus ad Africam profecti sunt; aliquot civitates ceperunt; prædam ingentem reducentes, naufragium passi sunt⁵. Itaque quum continuæ calamitates Romanis displicerent, decrevit Senatus,

1) Περὶ τῆς συντάξεως τοῦ ῥήματος τούτου ἴδε §. 147 ἐπιτ. καὶ 259 διεξοδ. γραμμ.

2) Περὶ τῶν ὑποθετικῶν λόγων ἴδε §. 207. Περὶ δὲ τοῦ tanta—ut posset §. 233 ἐπιτ. γραμματικῆς.

3) Πολυβ. Α', 37. «Προσιζήσαντες τῇ τῶν Καρχηδονίων χώρῃ ἐν Σικελίᾳ, τηλικούτῳ περιέπεσον χειμῶνι—ὥστε—τῶν ἐξήκοντα καὶ τεσσάρων πρὸς ταῖς τριακοσίαις ναυσὶν ὀδοῦντα μόνον συνέβη περιλειφθῆναι σκάφη ». Πρβ. Αἰθ. ἐπιτ. ΙΗ. Διοδ. Ἐκλ. ΚΓ'. 14.

4) « Ῥωμαῖοι αὐτὸς ἔγνωσαν εἴκοσι καὶ διακόσια ναυπηγεῖσθαι σκάφη ». Πολυβ. Α'. 38. πρβ. Ζωναρῶν Η. 14. Neque in aliquo infractus fuit « οὐδ' ἐλάχιστον ἐταράχθη ἡ ψυχὴ αὐτῶν ». Περὶ τῆς ιδιότητος ταύτης τῶν Ῥωμαίων ἴδε τὸ ἐν σημ. 2. σελ. 163 χωρίον τοῦ Πολυβίου. Ἡ ἀόριστος ἀντωνομία aliquis, ὡς καὶ ἡ τις τῶν Ἑλλήνων, δηλοῖ μέγα τι ἢ μικρὸν κατὰ τὴν διάφορον τοῦ λόγου ἔνοιαν. Περὶ τῆς συνθέσεως καὶ τῆς σημασίας τοῦ infractus, οὗτινος τὸ in δὲν εἶναι ἀρνητικὸν (ἐπειδὴ τότε ἦσαν δύο ἀρνήσεις neque—in, αἵτινες ἐποιοῦν κατάφασιν ἐναντίον τῆς ἐννοίας τοῦ λόγου), ἀλλ' ἐπιτατικόν. Ἴδε ἐπιτ. γραμμ. §. 88 σημ. 6' ἐν τέλει. Τὸ fuit μετὰ τοῦ infractus δὲν εἶναι σύνθετος παρακείμενος παθητικὸς, ἀλλ' ἐκάτερον μέρος τηρεῖ τὴν ἰδίαν του σημασίαν κατὰ τὸν §. 204 τῆς ἐπιτ. γραμματικῆς.

5) Πολυβ. Α', 39. « Τῆς δὲ θειραίας ἐπιγενομένης οἱ κατασταθέντες ἀρχοντες Γνάϊος Σερούϊλιος καὶ Γάϊος Σεμπρόνιος ἀνέπλευσαν παντὶ τῷ στόλῳ, καὶ διάραντες εἰς τὴν Σικελίαν ἐφόρμησαν ἐντεῦθεν εἰς τὴν Αἰθίωην. Κομιζόμενοι δὲ παρὰ τὴν χώραν ἐποιοῦντο καὶ πλείστας ἀποβάσεις, ἐν αἷς οὐδὲν ἀξιόλογον πράττοντες, ἐποιήσαντο τὸν ἀπόπλου. Ἀποπλέοντες δὲ πάλιν εἰς Ῥώμην περιέπεσον χειμῶνι τηλικούτῳ τὸ μέγεθος, ὥστε πλείω τῶν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα πλοίων ἀποβαλεῖν ».

ut a maritimis præliis recederetur, et tantum sexaginta naves ad præsidium Italiæ salvæ essent¹.

CAP. XXIV. L. Cæcilio Metello, C. Furio Pacilo Coss. [ἀ. Ρ. 503. π. X. 251] Metellus in Sicilia Afrorum ducem, cum CXXX elephantis et magnis copiis venientem², superavit, XX millia hostium cecidit, XXVI elefantos cepit³, reliquos errantes per Numidas, quos in auxilium habebat, collegit et Romam deduxit ingenti pompa, quum CXXX elefantorum numerus omnia itinera completeret⁴.

CAP. XXV. Post hæc mala Carthaginienses Regulum ducem, quem ceperant⁵, petierunt, ut Romam proficisceretur, et pacem a Romanis obtineret, ac permutationem captivorum faceret. Ille Romam quum venisset, inductus in senatum⁶, nihil quasi Romanus egit⁷, dixitque, «Se ex illa die⁸, qua in po-

¹) Ζωναρός Η, 14. Μετά την ἐν Θαλάσση συμφορὰν ταύτην, «νομίσας ὁ δῆμος ἐξ ἀπειρίας τῶν ναυτικῶν βλάβησεσθαι, τῆς μὲν ἄλλης Θαλάσσης ἀπέχεσθαι ἐψηφίσαστο, ναυσὶ δ' ὀλίγαις τὴν Ἰταλίαν φρουρεῖν παρεσκευάζετο». Πολυβ. Α', 39, 7. «Τοῦ ἐτι στόλον ἀθροίζειν ἀπέστησαν· ἐξήκοντα δὲ μόνον ἐπλήρωσαν ναῦς, χάριν τοῦ τὰς ἀγορᾶς (commeatus) κομίζειν τοῖς στρατοπέδοις». Μετὰ τὸ decrevit ἔπεται ἐν τῇ ἀπ' αὐτοῦ ἐξαριθμημένη προτάσει παρατακτικῆς τῆς ὑποτακτικῆς recederetur et essent κατὰ τὸν §. 241 ἀ. τῆς ἐπιτ. γραμματικῆς.

²) Κατὰ τὸν Ὠρώσιον (Δ', 9) ἐπέμφθη εἰς Σικελίαν ἐκ Καρχηδόνος ὁ Ἀσδρούβας μετὰ 130 ἐλεφάντων καὶ 30,000 στρατοῦ, ὃν ἐνίκησεν ὁ Μέτελλος.

³) Ἡ νίκη αὕτη, ἐνεθάρρυνε τοὺς Ῥωμαίους πάλιν· α διὸ καὶ πάλιν ἐπεβρόύσθησαν εἰς τὸ μετὰ στόλου καὶ ναυτικῆς δυνάμεως τοὺς στρατηγούς ἐκπέμπειν, σπουδάζοντες εἰς δύναμιν πέρας ἐπιθεῖναι τῇ πολέμῳ». Πολυβ. Α', 41.

⁴) Ἡ τῶν ἐλεφάντων θεία ἐφόδιος πλείστον τοὺς Ῥωμαίους ἐν ταῖς μάχαις· διὸ καὶ ἡ γίκη αὕτη πλείστην χαρὰν παρέσχεν αὐτοῖς· α Οὐχ οὕτως ἐπὶ τῇ τοὺς πολεμίους ἠλαττώσθαι, τῶν Σηρίων ἑσπερημένους, ὡς ἐπὶ τῇ τοὺς ἰδίους τεθαβρῆκέναι τῶν ἐλεφάντων κεκρατηκότας». Πολυβ. Α', 41. Τοῦτου ἕνεκα ἐστάλησαν καὶ εἰς Ῥώμην ἐλέφαντες οὐχὶ ὀλίγοι, ὡς φαίνεται· διότι καὶ ὁ Πολύβιος λέγει, ὅτι ἐκτὸς τῶν ἐν τῇ μάχῃ αἰχμαλωτισθέντων δέκα, συνελαθον καὶ πάντας τοὺς λοιποὺς περιπλανωμένους.

⁵) Βλέπε ἀνωτέρω περὶ τῆς ἡττης καὶ αἰχμαλωσίας αὐτοῦ σημ. 1. σελ. 176. πρβ. καὶ τὸ ἐν σελ. 76 χωρίον τοῦ Κικέρωνος περὶ τοῦ Ῥηγύλου τούτου.

⁶) Τὰς πρεσβείας ἐδέχετο καὶ ἔπεμπεν ἡ Σύγκλητος, ὡς καὶ ἐν Ἀθήναις ἡ τῶν 500 βουλῆ. Ἐπὶ μεγάλων δὲ ὑποθέσεων συνεβουλευόντο ἐφεξῆς καὶ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου. Διὸ εἰς τὴν Σύγκλητον εἰσάγεται καὶ ὁ Ῥηγύλος. ⁷) Οὐδὲν ὡς Ῥωμαῖος εἶπε καὶ συνεβούλευσε. ⁸) Ἡ λέξις dies, δηλοῦσα χρονικὴν διάστημα 24 ὡρῶν, καὶ ἐν γένει χρόνον

estatem Afrorum venisset¹, Romanum esse desiisse». Itaque et uxorem a complexu removit, et senatui svasit, ne pax cum Pœnis² fieret; «illos enim, fractos tot² casibus, spem nullam habere: se tanti³ non esse, ut tot millia captivorum propter unum se, et senem, et paucos, qui ex Romanis capti fuerant, redderentur». Itaque obtinuit. Nam Afros, pacem petentes, nullus admisit; ipse Carthaginem rediit, offerentibusque Romanis, ut eum Romæ tenerent, negavit, se in ea urbe mansurum, in qua, postquam Afris servierat, dignitatem honesti civis habere non posset. Regressus igitur ad Africam, omnibus suppliciis extinctus est⁴.

CAP. XXVI. P. Claudio Pulchro, L. Junio Coss. [ἀ. π. 505. π. X. 249] Claudius contra auspicia pugnavit⁵, et a Carthaginiensibus victus est. Nam ex CCXX navibus cum XXX fugit,

ἢ διορίαν, εἶναι καὶ ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ γένους παρὰ τοῖς αὐτοῖς συγγραφεῦσιν. Οὕτως ὁ Καῖσαρ (ἐν ἐμφυλ. πολ. Γ', 19, 3) altera die λέγει, καὶ μικρὸν ἀνωτέρω postero die, καὶ ἄλλοι ὡσαύτως.

¹) Venisset ὑποτακτικῆ, διότι ἡ πρότασις ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἐτέρας ἀπαρεμφατικῆς κατὰ τὸν §. 228, 6'. ὑπερσυντελικῆς δὲ, διότι ἐξαρτᾶται ἀπὸ παρακειμένου, σημασίαν ἀόριστου ἔχοντος, κατὰ τὸν §. 241, 6' τῆς ἐπιτ. γραμματικῆς.

²) Βλέπε ἀνωτέρω σημ. 5. σελ. 28. καὶ περὶ τοῦ τοι σημ. 4. σελ. 28.

³) Περὶ τῆς σημασίας τῆς γενικῆς ταύτης βλ. §. 115 ἐπιτομ. γραμμ. Περὶ δὲ τῆς συντάξεως τοῦ tantū, ut redderentur §. 233.

⁴) Περὶ τῶν βασάνων αὐτοῦ ἀμφισβῆλλουσιν οἱ νεώτεροι (βλ. ἀνωτέρω σημ. 2. σελ. 76), διότι ὁ Πολύβιος οὐδὲν περὶ αὐτῶν προσθέτει εἰς τὰ περὶ Ῥηγύλου (Α', 34). Εἰκάζουσι δὲ ὅτι ἐπλάσθησαν ταῦτα πρὸς ἐξύμνησιν τοῦ ἀτυχοῦς στρατηγοῦ καὶ πρὸς δικαιολογίαν τῆς ὠμῆς χρήσεως τῶν ἐν Ῥώμῃ Καρχηδονίων αἰχμαλώτων. Ἐπειδὴ ὁ Διόδωρος ἐν τοῖς ἀποσπ. τοῦ ΚΔ' βιβλ. λέγει, ὅτι ἡ γυνὴ τοῦ Ῥηγύλου α νομισασα δι' ἀμέλειαν αὐτὸν ἐκλείπεινά τὸ ζῆν, ἐποίησε τοὺς υἱοὺς κακοχεῖν τοὺς αἰχμαλώτους ». Ἐφεξῆς δὲ περιγράφει τὰς δεινὰς ταύτας κακουχίας.

⁵) Ἐπειδὴ αἱ ἱεραὶ ὄρνιθες, ἐξ ὧν ἐμελλε νὰ οἰωνισθῇ περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς μάχης, δὲν ἤθελον νὰ φάγωσιν, ὕπερ ἦν ἀπείσιον σημεῖον, ὁ Κλαύδιος ἀγανακτήσας ἐβρίψεν αὐτάς εἰς τὴν θάλασσαν, εἰπὼν, ἐπειδὴ οὐ βούλονται φαγεῖν, πιέτωσαν. Διὸ ἤτηθηθαι α ἠδῶξει καὶ διεβέβλητο μεγάλως παρὰ Ῥωμαίους ὡς εἰκὴ καὶ ἀλογίστως τοῖς πράγμασι κεχρημένος· διὸ καὶ μετὰ ταῦτα μεγάλας ζημίας καὶ κινδύνους περιέπεσε ». Πολυβ. Α', 52. Περὶ τῆς εὐσεβείας τῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν ἐκ ταύτης ἀγαθῶν πραγματεύεται ὁ Πολύβιος ἐν βιβλίῳ Γ', κφ. 56.

nonaginta cum pugnatoribus captæ sunt, demersæ ceteræ¹. Alius quoque consul classem naufragio amisit², exercitum tamen salvum habuit, quia vicina litora erant.

CAP. XXVII. C. Lutatio Catulo, A. Postumio Albino Coss. [ζ. Ρ. 512. π. X. 242] anno belli Punico XXIII, Catulo bellum contra Afros commissum est. Profectus est cum CCC navibus in Siciliam³. Afri contra ipsum CCCC paraverunt. Nunquam in mari tantis copiis pugnatum est. Lutatius Catulus navem æger adscendit; vulneratus enim in pugna superiore fuerat. Contra Lilybæum⁴, civitatem Siciliae, pugnatum est ingenti virtute Romanorum. Nam LXXIII Carthaginensium naves captæ sunt, CXXV demersæ⁵, XXXII millia hostium capta, XIII occisa; infinitum auri argentique pondus in potestatem Romanorum redactum. Ex classe Romana XII naves demersæ. Pugnatum est VI. Idus Martias⁶. Statim Carthaginenses pacem petierunt, tributaque est eis pax; captivi Romanorum, qui tenebantur a Carthaginensibus, redditi sunt. Etiam Carthaginenses petierunt, ut redimi eos captivos liceret, quos ex Afris Romani tenebant⁷. Senatus jussit sine pretio dari

¹) Πολυβ. Α, 51, 11 α ὁ στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων ὄρμησε πρὸς φυγὴν καὶ σὺν αὐτῷ περὶ τριάκοντα νῆες. Τῶν δὲ λοιπῶν σκαφῶν, ὄντων ἐνενήκοντα καὶ τριῶν, ἐκυρίευσαν οἱ Καρχηδόνιοι, καὶ τῶν πληρωμάτων ». Ὁ δὲ Διοδώρος (ἐν ἀποσπ. βιβλ. ΚΑ, 1) « Ἡττήθη Κλαύδιος ἀπολέσας ναῦς ἑκατὸν ἑπτακαίδεκα καὶ ἀνδρας διςμυρίους ».

²) Διοδώρος ε. α. α ὁ ὕπατος Ἰούνιος τὰ σιτηρὰ πλοῖα ἀπόλεσε πάντα, τὰς δὲ μακρὰς ναῦς εὐσας ἑκατὸν καὶ πέντε ἰσμοίως, ὥστε δύο μόνας σωθῆναι. » πρβ. Πολυβ. Α, 52—54. καὶ Ἠρώσιον Δ', 10. Junius, collega Claudii, universam classem naufragio amisit.

³) Πέντε ἔλα ἔτη ἀπέστησαν οἱ Ῥωμαῖοι τῶν κατὰ Σάλασσαν πραγμάτων διὰ τὴν τελευταίαν ἀποτυχίαν, ἀλλὰ βλέποντες ἔτι ἀδύνατον ἦν ἄλλως νὰ καταπαύσωσι τὸν πόλεμον, παρασκευάζουσι πάλιν 200 πεντήρεις (τοσαύτας καὶ ὁ Λίβιος 300 ὁ Εὐτρόπιος) δαπάνῃ τῶν πολιτῶν, καὶ πέμπουσι μετ' αὐτῶν τὸν ὕπατον Λουτάτιον ἐν ἀρχῇ τοῦ Φέρου (κατὰ Πολυβ. Α, 59), ἕστις νικήσας τοὺς Καρχηδόνιους, ἀναγκάζει νὰ ζητήσωσιν εἰρήνην.

⁴) Πόλις καὶ ἀκρωτήριον ἐν Σικελίᾳ.

⁵) Πολυβ. Α, 61. Πεντήκοντα μὲν αὐτῶν ναῦς κατέδυσαν, ἐξ ὀσμήκοντα δ' ἐάλωσαν ἀστάνδροι. πρβ. Λίβιον ἐπιτ. 10' βιβλίου καὶ Διοδώρου ἀποσπ. βιβλ. ΚΔ'.

⁶) Τῇ 9 Μαρτίου καθ' ἡμᾶς. Ἰδε ἀνωτέρω σημ. 9. σελ. 143.

⁷) Τὸς περὶ διαλύσεως τοῦ πολέμου τούτου συνθήκας ἴδε παρὰ Πολυβίου Α', 62, ἕστις

eos, qui in publica custodia essent¹. Qvi autem a privatis tenerentur, ut, pretio dominis reddito, Carthaginem redirent; atque id pretium ex fisco magis, quam a Carthaginiensibus solveretur.

CAP. XXVIII. Q. Lutatius, A. Manlius Consules creati [ἀ. Π. 513. π. X. 241], bellum Faliscis intulerunt, quæ civitas Italiæ opulenta quondam fuit: quod ambo Coss². intra sex dies, quam venerant, transegerunt³, XV millibus hostium cæsis; ceteris pace concessa, agro tamen ex medietate sublato⁴.

προσθέτει ἐν κρ. 63, 4. αὐτὸ περὶ Σικελίας πόλεμος ἐπὶ τοιοῦτοις καὶ τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος, ἔτη πολεμηθεὶς εἴκοσι καὶ τέσσαρα συνεχῶς (ἀπὸ τοῦ 268 μέχρι τοῦ 241). Πόλεμος, ὃν ἡμεῖς ἴσμεν ἀκοῆ μαθόντες, πολυχρονιώτατος καὶ συνεχέστατος καὶ μέγιστος, ἐν ᾧ ἅπασι μὲν οἱ συνάμφω πλείοσιν ἢ 500, πάλιν δὲ μικρῶ λείπουσιν 700 ἀκάφεσι πεντηρικοῖς, ἐναυμάχησαν πρὸς ἀλλήλους. . . . Εἰ δὲ τις βουλευθεὶν συλλογίσασθαι τὴν διαφορὰν τῶν πεντηρικοῶν πλείων πρὸς τὰς τριήρεις, αἷς οἱ τε Πέρσαι πρὸς τοὺς Ἕλληνας, καὶ πάλιν Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι πρὸς ἀλλήλους ἐναυμάχουν· οὐδ' ἂν καθόλου δυνηθεὶν τιλικαύτας δυνάμεις εὑρεῖν ἐν Σαλασση διαγωνισαμένης». Ἀνάγνωθι καὶ τὰς ἐξῆς περιεργάζου κρίσεις τοῦ πολιτικοῦ τούτου ἱστορικοῦ περὶ τῆς ἰσχύος καὶ ἐπιδόσεως τῶν Ῥωμαίων.

¹) Οἱ ἐν πολέμῳ αἰχμαλωτιζόμενοι ἦσαν τῆς πόλεως κτῆμα, οὗς ἡ ἐτῆρι αὐτῇ, ἢ ἐπώλει ὡς ἰδιώτας. Διὸ ὅσοι ἦσαν ἐν τῇ τῶν ἰδιωτῶν κατοχῇ ἐξ ἀγορᾶς ἢ ἰπωσιδῆποτε ἄλλως, τούτους ἐξηγόρασε παρὰ τῶν δεσποτῶν (dominis) ἢ πόλις ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου (fiscus), καὶ ἀπέδωκε δωρεὰν τοῖς Καρχηδονίοις.

²) Περὶ τῆς γραφῆς ταύτης ἴδε ἀνωτέρω σημ. 4. σελ. 151.

³) Μικρὸν μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ Καρχηδονικοῦ πολέμου, οἱ μὲν Καρχηδόνιοι ἐπολέμησαν μακρὸν καὶ δεῖνόν πόλεμον κατὰ τῶν ἐπαναστατησάντων ἰδίων μισθωτῶν στρατιωτῶν, οὗς τέλος κατέβαλον· οἱ δὲ Ῥωμαῖοι κατὰ τῶν Φαλίσκων, ὃν ὅμως πόλεμον αὐτῶν καὶ συμφερόντως ἐπιστέλεσαν, ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἐγκρατεῖς γενόμενοι τῆς πόλεως αὐτῶν οἱ Ῥωμαῖοι». Πολυβ. Α, 68. Καὶ ὁ Λίβιος ἐν τῇ ἐπιτ. τοῦ 10^{οῦ} βιβλίου τὰ αὐτὰ λέγει· Falisci, quum rebellaverunt, sexto die perdomiti in deditionem venerunt, ἐπαναστατήσαντες, τῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ παραδόθησαν ἠττηθέντες.

⁴) αὐτὸ συνεχώρησαν μὲν τοῖς λοιποῖς εἰρήνην, ἀφείλον ὅμως τὸ ἥμισυ τῆς γῆς». Συνθήκη τῶν Ῥωμαίων ἦν ἀπὸ τῶν ἀρχαιότατων χρόνων τοὺς ἠττηθέντας λαοὺς νὰ μεταβιβάξωσιν εἰς Ῥώμην ἢ πάντας ἢ μέρος αὐτῶν πρὸς αὔξησιν τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς, ὑπερπολλάκις ἐποίησαν οἱ βασιλεῖς μάλιστα, τὴν δὲ χώραν τούτων ἐδήμουν καὶ διένειμον εἰς Ῥωμαίους πολίτας· ἢ συνεχώρουσαν μὲν αὐτοῖς οἰκεῖν τὴν ἰδίαν χώραν, ἀφῆρουν ὅμως μέρος αὐτῆς, ὑπερῆδιδον εἰς Ῥωμαίους πολίτας ἢ συνθηθέτερον εἰς ἀπομάχους στρατιώτας, οὗς ἐπεμπον ἐκεῖ ὡς ἀποίκους, καὶ οὕτως οὐ μόνον ἐταπεινοῦν τοὺς ἠττηθέντας, ἀλλὰ καὶ ἐμπόδιζον τὰς εἰς τὸ μέλλον ἐπαναστάσεις αὐτῶν.

ΒΙΒΛΙΟΝ Γ'.

CAP. I. FINITO igitur Punico bello, quod per XXIII annos tractum est¹, Romani jam clarissima gloria noti, legatos ad Ptolemæum², Aegypti regem, miserunt, auxilia promittentes, quia rex Syriæ Antiochus ei bellum intulerat. Ille gratias Romanis egit³, auxilia non accepit; jam enim fuerat pugna transacta. Eodem tempore potentissimus rex Siciliae Hiero⁴ Romam venit ad ludos⁵ spectandos, et ducenta millia modiorum⁶ tritici populo donum exhibuit.

CAP. II. L. Cornelio Lentulo, Fulvio Flacco Coss. [ἀ. ρ.

¹) Οἱ λοιποὶ συγγραφεῖς λέγουσιν, ὅτι 24 ὅλα ἔτη διήρκεσεν ὁ πόλεμος αὐτός· οὗτος ὁ Πολύβιος (Α', 63. ἴδε τὸ χωρίον ἀνωτέρω ἐν σημ. 7. σελ. 180), ὁ Διόδωρος (ἐν ἀποσπάσμ. 3 βιβλ. ΚΔ'). Ὁ δὲ Ζωναράς (Η, 17) ἐννοεῖ, ὡς φαίνεται, ὅτι διαρκούντος τοῦ εικοστοῦ τετάρτου ἔτους, ἐτελείωσεν ὁ πόλεμος· ἐπειδὴ λέγει « ὁ πρῶτος τοῖς Καρχηδονίοις καὶ Ῥωμαίοις πόλεμος κατέληξε τετάρτῳ ἔτει καὶ εικοστῷ ». Περὶ τῆς φράσεως *per annos anti'* τῆς ἀπλῆς αἰτιατικῆς, τῆς δηλοῦσης τὴν τοῦ χρόνου διάρκειαν, ἴδε §. 139 τῆς ἐπιτομ. γραμματικῆς.

²) Τὸν Αἰγύπτου βασιλέα, μεθ' οὗ εἶχον φιλίαν καὶ συμμαχίαν οἱ Ῥωμαῖοι, καθ' ἃ εἶπομεν ἀνωτέρω ἐν σημ. 9. σελ. 171. Προσέφερον δ' αὐτῷ τὴν βοήθειάν των, θέλοντες ἴσως ν' ἀναμιχθῶσι καὶ εἰς τὰ ἐκείνων πράγματα, ὅπως ἐπραξάν ἐφεξῆς ἐν ἄλλῃ εὐκαιρίᾳ. Διότι μετὰ τὴν ἦσαν τῶν Καρχηδονίων καὶ τὴν ὑποταγὴν τῆς Ἰταλίας καὶ Σικελίας ἤρχισαν οἱ Ῥωμαῖοι νὰ σκέπτονται περὶ κοσμοκρατορίας.

³) « Ἐκεῖνος χάριτας μὲν τοῖς Ῥωμαίοις ὠμολόγησε, τὴν βοήθειαν δὲ οὐκ ἐδέχθη ». Ἡ λέξις *gratia* συναπτομένη μετὰ τοῦ ῥήματος ἀγο εὔρηται πάντοτε ἐν πληθυντικῷ ἀριθμῷ, καὶ δηλοῖ τὴν διὰ λόγων ἢ πράξεων δῆλωσιν τῆς εὐγνωμοσύνης τινὸς διὰ τὰς εἰς αὐτὸν γενομένας εὐεργεσίας· μετὰ δὲ τῶν ῥημάτων *habeo, fero, refero, repeto*, εὔρηται ὡς ἐπὶ τῷ πολῷ ἐν ἐνικῷ ἀριθμῷ.

⁴) Εἶχεν αὐτός φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ Καρχηδονικοῦ πολέμου, ἣν διετήρησε πιστῶς ἐκὼν ἄκων μέχρι τοῦ θανάτου, καθ' ἃ ἀνωτέρω ἐν σημ. 6. σελ. 173.

⁵) Ἰδε σημ. 4. σελ. 128. καὶ σημ. 4. σελ. 137. Περὶ δὲ τῆς συντάξεως *ad ludos spectandos* σημ. 1. σελ. 126. Κατὰ τὸν Κηνσωρίων *de Die Nat.* κφ. 17 τὸ ἔτος τοῦτο ἐτελέσθησαν ἐν Ῥώμῃ *ludi seculares tertii*, οἱ μέγιστοι ἀπάντων τῶν ἀγῶνων καὶ ἑορτῶν.

⁶) Ὁ *modius*, ὅστις καὶ *modium* λέγεται, ἦν μέτρον σιτηρῶν, τὸ $\frac{1}{8}$ τοῦ ἑλληνικοῦ μεδύμνου δυνάμενος.

517. π. X. 237], quibus Hiero Romam venerat, etiam contra Ligures¹ intra Italiam bellum gestum est, et de his triumphatum. Carthaginenses tum bellum reparare tentabant, Sardinenses², qui ex conditione pacis Romanis parere debebant³, ad rebellandum impellentes. Venit tamen legatio Carthaginensium Romam, et pacem impetravit.

CAP. III. T. Manlio Torquato, C. Atilio Bulbo Coss. [ἀ. Ῥ. 519. π. X. 235] de Sardis triumphatum est, et, pace omnibus locis facta, Romani nullum bellum habuerunt; quod his post Romam conditam semel tantum, Numa Pompilio regnante, contigerat⁴.

CAP. IV. L. Postumius Albinus, Cn. Fulvius Centumalus Coss. [ἀ. Ῥ. 525. π. X. 229] bellum contra Illyrios⁵ gesserunt,

¹) Τὸ Γαλατικὸν τοῦτο φύλον κατέκει εἰς τὴν ἐντεῦθεν τῶν Ἄλπεων Καλιτικὴν (Gallia Cisalpina) πρὸς βορρᾶν τῆς Ἰταλίας παρὰ τὸν κόλπον τῆς Γενούης. βλ. Στράβ. Γεωγρ. Δ', σελ. 184. Περὶ δὲ τοῦ πολέμου τούτου ἴδε Ζωναρ. Ἡ, 18, καὶ Πολυβ. Β', 21.

²) Καὶ ἐν Σαρδόνι ἐπαναστατήσαντες οἱ τῶν Καρχηδονίων μισθωτοὶ (βλ. σημ. 3. σελ. 181), ἐζήτησαν κατὰ τῶν ἐγχωρίων τὴν βοήθειαν τῶν Ῥωμαίων, οἵτινες ἀπὸ τοῦ 238 π. X. εἶχον καταλάβει μέρος τῆς νήσου ταύτης, καίτοι ἀνηκούσης εἰς τοὺς Καρχηδονίους. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Καρχηδόνιοι ἠγανάκτουν κατὰ τῆς παρανομίας ταύτης, οἱ Ῥωμαῖοι ἐψήφισαντο πόλεμον κατ' αὐτῶν. α Οὗτοι δὲ εἴξαντες τοῖς καιροῖς, οὐ μόνον ἀπέστησαν τῆς Σαρδόνος, ἀλλὰ καὶ χίλια τάλαντα καὶ διακόσια προσέθηκαν τοῖς Ῥωμαίοις, ἐφ' ᾧ μὴ κατὰ τὸ παρὸν ἀναδέξασθαι τὸν πόλεμον υ. Πολυβ. Α', 88. πρβ. Γ', 10 καὶ 27. Τιαύτη ἦτο ἀπὸ τοῦδε ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη τῶν Ῥωμαίων!

³) Κατὰ τὴν περὶ εἰρήνης συνθήκην Καρχηδονίων καὶ Ῥωμαίων, ἣν εἶχε ὁ Πολύβιος (Α', 62), μόνη ἡ Σικελία παρεδόθη τοῖς Ῥωμαίοις, οὐχὶ δὲ ἡ Σαρδῶ.

⁴) Νῦν τὸ δεύτερον ἀπὸ κτίσεως τῆς Ῥώμης ἐκλείσθη ὁ τοῦ Ἰανθοῦ ναὸς, καταπαύσαντος τοῦ πολέμου, ἀλλὰ πάλιν ταχέως ἠνεψήθη τὸ αὐτὸ ἔτος, ἐπειδὴ ἤρχισαν πάλιν οἱ πόλεμοι. βλ. ἀνωτέρω σημ. 6. σελ. 3 καὶ Λίβιον Α', 19 καὶ Ὠρόσιον Δ', 12.

⁵) Οἱ Ἰλλυριοὶ κατέκουν τὴν νῦν Δαλματίαν, τὸ Μοντενέγρον καὶ τὸ βόρειον μέρος τῆς Ἀλβανίας. Ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἠνώχλουν τοὺς Ἕλληνας καὶ Ῥωμαίους· ἀλλ' οὗτοι ἀσχολούμενοι εἰς πολέμους, ἠνεψήχοντο τὰς ἀδικίας. Νῦν ὅμως πέμφαντες πρέσβεις ἀπήτουν ἱκανοποίησιν μὴ τυχόντες δὲ ταύτης, ἐπέμψαν 200 πλοῖα, καὶ καταπολεμήσαντες αὐτοὺς, ἠνάγκασαν νὰ δεγθῶσι συνθήκας καὶ νὰ παραχωρήσωσι μέρος τῆς χώρας τῶν. Τὸν πόλεμον τοῦτον περιγράφει ὁ Πολύβιος Β', κφ. 8. κ. ε. πρβ. Ζωναρῶν Ἡ, 19. Ἀπὸ τοῦδε ἐρχονται εἰς κοινωνίαν οἱ Ῥωμαῖοι πρὸς τοὺς Ἕλληνας, οὓς ὑπερασπίσθησαν κατὰ τῶν Ἰλλυριῶν καὶ ἀνεκήρυξαν ἐλευθέρους καὶ αὐτόνομους τὴν Ἀπολλωνίαν καὶ Κόρκυραν. Διὸ οἱ

et multis civitatibus captis, etiam reges in deditionem acceperunt. Ac tum primum de Illyriis triumphatum est [ἀ. Ῥ. 526. π. X. 228].

CAP. V. L. Aemilio Cos. ingentes Gallorum copiae Alpes transierunt¹ [ἀ. Ῥ. 529. π. X. 225]. Sed pro Romanis tota Italia consensit, traditumque est a Fabio historico², qui ei bello interfuit, DCCC millia hominum parata ad id bellum fuisse³. Sed res per Cos. tantum prospere gesta est; XL millia hostium interfecta sunt, et triumphus Aemilio decretus.

CAP. VI. Aliquot deinde annis post⁴ contra Gallos intra Italiam pugnatum est, finitumque est bellum M. Claudio Marcello, Cn. Cornelio Scipione Coss. [ἀ. Ῥ. 532. π. X. 222]. Tunc Marcellus cum parva manu equitum dimicavit, et regem Gallorum, Viridomarum nomine⁵, manu sua occidit. Postea

μὲν Κερύνθιοι, ὧν ἄποικοι ἦσαν αἱ πόλεις ἐκεῖναι, εὐγνωμονοῦντες συνεχώρησαν τοῖς Ῥωμαῖοις μετέχειν τοῦ τῶν Ἰσθμίων ἀγῶνος κατὰ Πολύβ. Β', 12, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πολιτείας καὶ τῶν Ἐλευσινίων μυστηρίων κατὰ Ζωναρᾶν Η', 19.

¹) Ἀνοτιέρω ἐν σημ. 2. σελ. 166 εἶδομεν, ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι κατενίκησαν τοὺς Γαλάτας Βοίους, οἰκοῦντας τὸ ἄνω τῆς Ἰταλίας μέρος. Ἄλλ' οὗτοι προσεκάλεσαν νῦν ἐκ τῆς πέραν τῶν Ἄλπειων Κελτικῆς (Gallia Transalpina) μέγα πλῆθος Γαλατῶν, οἵτινες « συστησάμενοι κατὰ Πολύβιον (Β', 23) δύνανται πολυτελεῖ καὶ βαρεῖαν, ἦκαν ὑπεράραντες τὰς Ἄλπεις εἰς τὸν Πάδον ποταμόν. Ῥωμαῖοι δὲ Λεύκιον Αἰμίλιον ὑπάτον μετὰ δυνάμειος ἐξπέστειλαν τηρήσοντα τῶν ἐναντιῶν τὴν ἐφοδὸν ». Ἴδε ἐφεξῆς τὸ τέλος τοῦ πολέμου τούτου. πρὸλ. Ζωναρᾶν Η', 20 λέγοντα, ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι κατέκοψαν αὐτοὺς, καὶ μετὰ ταῦτα τὴν τῶν Βοίων ὁ Αἰμίλιος ἐλυμήνατο καὶ τὰ ἐπινίκια ἤγαγε (triumphavit).

²) Ὁ Κόιντος Φάβιος, Πάτωρ ἐπικαλούμενος, ἦν Ῥωμαῖος συγκλητικὸς (Πολυβ. Γ', 9) καὶ πρῶτος Ῥωμαῖος ἱστοριογράφος, γράψας ἐν ἑλληνικῇ γλώσσῃ τὴν ἱστορίαν τῆς Ῥώμης, ὡς καὶ ὁ μικρὸν μετ' αὐτὸν γράψας Λεύκιος Κίγκιος, κατὰ Διονύσιον. Ἄλικαρνασος ἐν Ῥωμ. ἀρχαιολ. Α', 6. πρὸλ. Γέλλιον Ι', 13.

³) Διαφόρως φέρεται τὸ πλῆθος τῆς τῶν Ῥωμαίων δυνάμειος ὑπὸ τῶν συγγραφέων· ἐπεὶ δὲ αὗται ἦσαν κατὰ μὲν Πολύβιον (Β', 24, καὶ Διοδ. ΚΕ', 3) 770,000, κατὰ δὲ τὸν Φάβιον ἐνταῦθα καὶ Ὠρώσιον (Δ', 13) 800,000, ὧν Ῥωμαῖοι καὶ Καμπανοὶ περὶ 348,200, ἰππεῖς 26,600, οἱ λοιποὶ δὲ Ἰταλοὶ κατὰ τὸν Πλίνιον (Ποικ. ἱστορ. Γ', 24) 780,000, ὧν περὶ 700,000 καὶ ἰππεῖς 80,000. Ὁ Δίβιος ἕμως (ἐν τῇ ἐπιτ. τοῦ Κ' βιβλίου) λέγει ὅτι μόνον 300,000 ἦσαν οἱ Ῥωμαῖοι μετὰ τῶν Λατίνων. Ἴσως ἐνοεῖ τούτους μόνους ἄνευ τῶν λοιπῶν Ἰταλῶν. Τοσοῦτον ἰσχυρὰ ἦν τότε ἡ Ῥώμη μετὰ τῆς Ἰταλίας μόνης!

⁴) Περὶ τῆς ἀφαιρετικῆς ταύτης μετὰ τοῦ post ἴδε §. 138 ἐπιτ. γραμματικῆς.

⁵) Ἴδε §. 142 ἐπιτ. γραμματικῆς.

cum collega¹ ingentes copias Gallorum peremit, Mediolanum expugnavit, grandem prædam Romam pertulit; ac triumphans Marcellus spolia Galli, stipiti imposita, humeris suis vexit².

CAP. VII. M. Minucio Rufo, P. Cornelio Coss. [ἀ. Ρ. 533. π. X. 221]. Istris bellum illatum est, quia latrocinati navibus Romanorum fuerant, quæ frumenta exhibebant, perdomitiqve sunt omnes³ [ἀ. Ρ. 536. π. X. 218]. Eodem anno bellum Punicum secundum⁴ Romanis illatum est per Hannibalem, Carthaginensium ducem, qui Saguntum Hispaniæ civitatem, Romanis amicam, oppugnare aggressus est⁵, annum

¹) Ἡ λέξις collega (ἐκ τῆς cum καὶ legere, συνεκλέγειν) σημαίνει τὸν μετ' ἄλλου τινὸς συνεκλεγόμενον εἰς τινὰ ἀρχὴν ἕθεν ἔχει γενικὴν σημασίαν, ἥτις ἐρίζεται ἐκ τοῦ ὀνόματός τῆς ἀρχῆς. Ἐνταῦθα δηλοῖ τὸν συνύπατον, ἐπειδὴ ὁ λόγος εἶναι περὶ ὑπάτων, ἀλλαχού συστράτηγον, συνδήμαρχον κλπ.

²) Τὰς κατὰ τῶν Γαλατῶν μάχας καὶ νίκας περιγράφει ὁ Πολύβιος Β', 34 καὶ ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ βίῳ Μαρκελλοῦ κφ. 7. κ. ε. Ὁ δὲ Λίβιος ἐν τῇ ἐπιτ. τοῦ Κ' βιβλίου M. Claudius Marcellus, λέγει, consul, occiso Insubrium Gallorum duce Viridomaro, opima spolia retulit. Περί τῶν ἡγεμονικῶν τούτων σκύλων βλέπε ἀνωτέρω σημ. 2. σελ. 129 καὶ πλείω παρὰ Πλουτάρχῳ Μαρκελλ. 8. Mediolanum, τὸ νῦν Milano, ἦν πρωτεύουσα τῆς νῦν Λομβαρδίας, ἦν τότε κατοικοῦν οἱ Ἰσμεροὶ Γάλλοι. Πολυβ. Β', 34, 10.

³) Ζωνιάρης Η, 20. α Εἶτα Πούπλιός τε Κορνήλιος καὶ Μάρκος Μινούκιος ἐπ' Ἰστρου ἐστράτευσαν καὶ πολλὰ τῶν ἐκεῖ ἐθνῶν, τὰ μὲν πολέμῳ, τὰ δὲ ὁμολογίαις ὑπέταξαν v.

⁴) Ἴδε σημ. 4. σελ. 173.

⁵) Μετὰ τὴν κατάλυσιν τοῦ πρώτου Καρχηδονικοῦ πολέμου, ἐπεμψαν οἱ Καρχηδόνιοι (238 π. X.) Ἀμίλικαν τὸν στρατηγὸν εἰς Ἴθρηίαν μετὰ στρατοῦ, ὅστις ἀνεκτάτο αὐτοῖς τὰ τῆς Ἴθρηίας. Ἀποθανόντος δὲ τούτου παρέδωκαν τὴν στρατηγίαν (229 π. X.) εἰς τὸν αὐτοῦ κνηδεστὴν Ἀσδρούβαν, καὶ τελευταῖον εἰς Ἀννίβαν (221 π. X.), ὃν ὁ πατὴρ Ἀμίλικας ἐννεαετῆ εἶχε λάθει μετ' ἑαυτοῦ εἰς Ἴθρηίαν. Πολυβ. Β', 1 καὶ 13. Γ', 13 κ. ε. Ὁ μέγας αὗτος στρατηγὸς ἐντὸς μικροῦ ἐποιήσατο ὑφ' ἑαυτὸν πᾶσαν τὴν ἐντὸς Ἰθρηος χώραν, καὶ προσεκτίησάτο τοὺς τῶν Ῥωμαίων ἐχθρούς Κέλτας τῶν Ἄλπεων, ἐτοιμαζόμενος οὕτω κατὰ τῶν Ῥωμαίων, ὃν τὴν περὶ Σαρδόνος μάλιστα ἀδικίαν (βλ. σημ. 2. σελ. 183) βαρέως ἔφερε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ Καρχηδόνιοι. Οἱ ἐν τῇ Ἰθρηίᾳ Ζακανθαῖοι, φίλοι τῶν Ῥωμαίων ὄντες, καὶ φοβούμενοι τὴν τῶν Καρχηδονίων πρόσθεον, ἐπεμπον εἰς Ῥώμην πρεσβεΐας κατὰ Ἀννίβου. Οἱ Ῥωμαῖοι ὁμῶς ἐνεχόμενοι εἰς τὸν κατὰ Γαλατῶν πόλεμον, οὐδὲν ἐποίησαν. Τέλος πέμπουσιν εἰς Ἀννίβαν καὶ εἰς Καρχηδόνα πρέσβεις ἀπαγορεύοντάς αὐτοῖς ἐπὶ πολέμῳ τὴν τοῦ Ἰθρηος διάθεσιν. Ἄλλ' οὐδεὶς ἠκροᾶτο αὐτῶν. Ἐπειδὴ εὐρὼν προφάσεις τινὰς ὁ Ἀννίβας ἐστράτευσεν κατὰ τῆς Ζακάνθης, περὶ ἧς ἔρα Πολύβιον Γ', 17, καὶ μετὰ μακρὰν πολιορκίαν ἐγένετο κύριος αὐτῆς, καὶ αἴτιος τοῦ

agens vicesimum ætatis¹, copiis congregatis CL millium. Huic Romani per legatos denuntiaverunt, ut bello abstineret. Is legatos admittere noluit². Romani etiam Carthaginem miserunt, ut mandaretur Hannibali, ne bellum contra socios³ populi Romani gereret. Dura responsa a Carthaginensibus reddita⁴. Saguntini interea fame victi sunt; captique ab Hannibale ultimis pœnis afficiuntur⁵.

CAP. VIII. Tum P. Cornelius Scipio cum exercitu in Hispaniam profectus est, Tiberius Sempronius in Siciliam⁶; bellum Carthaginensibus indictum est. Hannibal, relicto in Hi-

δεύτερου Καρχηδονικοῦ πολέμου, ὅστις παρὰ μικρὸν κατέλυσε τὴν ἀρχὴν τῶν Ῥωμαίων. Ἴδε περιγραφὴν τοῦ πολέμου τούτου παρὰ Πολυβίου Γ', 1. κ. εἰ.

¹) Κατὰ Πολύβιον (Β', 1) ὁ πατὴρ Ἀμίλκας ἀπελθὼν εἰς Ἰσθρίαν τὸ 238 π. Χ., ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ τὸν Ἀννίβαν ἐννεαετῆ ὄντα· οὗτος δὲ ἀνέλαβε τὴν στρατηγίαν τὸ 221 (Πολυβ. Β', 36), ὅτε εἶχεν ἡδὴ, ὅπως ῥητῶς λέγει ὁ Ζωναρᾶς (Η', 21), ἡλικίαν 26 ἐτῶν, οὐχί 20, ὅπως ὁ Εὐτρόπιος ἐνταῦθα λέγει.

²) Ἐδέχθη μὲν τὴν πρεσβείαν, κατὰ Πολύβιον Β', 15, λέγουσαν αὐτῷ Ζακκανθαίῳ ἀπέχεσθαι καὶ τὸν Ἰσθρα ποταμὸν μὴ διαδραίνειν, ἀλλ' οὐδεμίαν ἀκρόασιν εἰς τοὺς λόγους αὐτῶν ἔδωκεν· ἔθεν αὐτὴ ἀπέπλευσεν εἰς Καρχηδόνα τὰ παραπλήσια ἐπιμακρτύρασθαι κάκεινους. ³) Ἐννοεῖ τοὺς Ζακκανθαίους, οἵτινες πλείοσιν ἔτεσιν ἤδη πρότερον τῶν κατ' Ἀννίβαν καιρῶν ἐδεδώκεισαν αὐτοὺς εἰς τὴν Ῥωμαίων πίστιν (in fidem eorum sese tradiderunt. πρὸς σημ. 3. σελ. 173) κατὰ Πολυβ. Β', 30.

⁴) Ἄ Ῥωμαῖοι, προσπεσόντος σφίσι τοῦ γεγονότος κατὰ τοὺς Ζακκανθαίους ἀτυχήματος, παραχρῆμα πρεσβευτὰς ἐλόμενοι κατὰ σπουδὴν ἐξαπέστειλαν εἰς τὴν Καρχηδόνα δύο προτείνοντες αὐτοῖς, ἢ τὸν στρατηγὸν Ἀννίβαν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ συνέδρους ἐκδότους διδόναι Ῥωμαίοις, ἢ προτῆγγελλον τὸν πόλεμον». Πολυβ. Γ', 20. « Οἱ δὲ παρὰ τῶν Ῥωμαίων πρέσβεις διακούσαντες τὰ παρὰ τῶν Καρχηδονίων, ἄλλο μὲν οὐδὲν εἶπον, ὁ δὲ πρεσβύτατος αὐτῶν, δείξας τοῖς ἐν τῷ συνεδρίῳ τὸν κόλπον· Ἐνταῦθα καὶ τὸν πόλεμον αὐτοῖς, ἔφη, καὶ τὴν εἰρήνην φέρειν· ἐκβαλὼν οὖν ὑπότερα ἂν κελεύσωσιν, ἀπολείψειν. Ὁ βασιλεὺς τῶν Καρχηδονίων, ὑπότερον αὐτοῖς φαίνεται, τοῦτο ἐκβαλεῖν ἐκέλευσα· τοῦ δὲ Ῥωμαίου φήσαντος τὸν πόλεμον ἐκβαλεῖν, ἀνεφώνησαν ἅμα καὶ πλείονες τῶν ἐκ τοῦ συνεδρίου, δέχεσθαι φάσκοντες ». Πολυβ. Γ', 33. Κατὰ ταῦτα λοιπὸν, λέγων ὁ Εὐτρόπιος dura responsa a Carthaginensibus reddita, δὲν λέγει ἀκριβῶς τὴν ἀλήθειαν· διότι τῶν Ῥωμαίων αἱ ἀπακιτήσεις ἦσαν τοιαῦτα.

⁵) Ὁ Ἀννίβας μετὰ ὀκτὼ μηνῶν πολιορκίαν κύριος τῆς πόλεως γενόμενος τὸ 219 π. Χ., « τὰ μὲν ἄλλα χρήματα εἰς τὰς ἰδίας ἐπιβολὰς παρέθετο, τὰ δὲ σώματα διένειμε κατὰ τὴν ἀξίαν ἐκάστοις τῶν συστρατευομένων, τὴν δὲ κατασκευὴν παραχρῆμα πᾶσαν ἐξέπεμψεν εἰς Καρχηδόνα ». Πολυβ. Γ', 17. Περὶ τῆς φράσεως pœnis afficio ἴδε σημ. 6. σελ. 21. ⁶) Εἰς Αἰθῶνη λέγει ὁ Πολύβιος Γ', 40, 2, καὶ 41, 2.

spania fratre Hasdrubale¹, Pyrenæum transiit; Alpes, adhuc ea parte invias, sibi patefecit². Traditur, ad Italiam LXXX millia peditum, et XX millia eqviturum, septem et XXX elephantos adduxisse³. Interea multi Ligures et Galli Hannibali se conjunxerunt⁴. Sempronius Gracchus, cognito ad Italiam Hannibalis adventu, ex Sicilia exercitum Ariminum trajecit⁵.

CAP. IX. P. Cornelius Scipio Hannibali primus occurrit; commisso prælio, fugatis suis, ipse vulneratus in castra rediit⁶. Sempronius Gracchus et ipse confligit apud Trebiam amnem. Is quoque vincitur⁶. Hannibali multi se in Italia dediderunt. Inde ad Tusciam veniens Hannibal, Flaminius con-

¹) Ίνα ἔχη ἀσφαλῆ τὰ νότια, ἀφῆκε στρατὸν εἰς τὴν Ἰσπανίαν μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ἕτερον ἐπεμψε πρὸς φυλακὴν τῆς Λιβύης. Πολυβ. Γ', 33, 7. Εἶτα ἀναχωρήσας ἀπὸ τῆς Ἰσπανίας περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ θέρους τὸ 218, διέβη τὰ Πυρρηναῖα καὶ τὴν κάτω Γαλλίαν διὰ τῶν Καρρικῶν Ἄλπεων, τοὺς μὲν τῶν Γαλατῶν πολεμῶν, ἄλλους δὲ προσοικειούμενος, καὶ μετὰ πέντε μῆνας ἦλθεν εἰς τὴν παρὰ τὸν Πάδον βόρειον Ἰταλίαν κατὰ Πολύβ. Γ', 36. καὶ Λίβιον ΚΑ', 38.

²) Ἡ διὰ τῶν Ἄλπεων διάβασις, καίτοι δυσχερεστάτη καὶ κινδυνώδης διὰ τοὺς περιοικοῦντας βαρβάρους καὶ τὸ δύσβατον τῆς χώρας, διήρκεσε μόνον 15 ἡμέρας κατὰ Πολύβιον Γ', 36 καὶ Λίβιον ε. ἀ. ἑντὺντο decimo die Alpibus superatis. Ἴδε τὴν περιγραφὴν τῆς διαβάσεως ταύτης παρὰ Πολυβίῳ Γ', 50 κ. ε.

³) Ἄ Ἀννίβας κατήρς τολμηρῶς εἰς τὰ περὶ τὸν Πάδον πεδία καὶ τὸ τῶν Ἰσόμερων ἔθνος, ἔχον διασσωζόμενον μέρος τῆς μὲν τῶν Λιβύων δυνάμεως πεζοὺς μυρίους καὶ διςχιλίους, τῆς δὲ τῶν Ἰσμέρων εἰς ὀκτακισχιλίους· ἰππεῖς δὲ τοὺς πάντας οὐ πλείους τῶν ἑξακισχιλίων ». Πολυβ. Γ', 33. Τοσοῦτοι μόνον εἶχον μείνει αὐτῷ ἐκ τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ, ὃν παρέλαβεν ἐξ Ἰσπανίας ἀναχωρῶν, περὶ οὗ ἴδε Πολυβ. Γ', 33, 7 καὶ 60, 5.

⁴) Συνετάχθησαν τῷ Ἀννίβᾳ οὗτοι, ἔχθροὶ τῶν Ῥωμαίων ὄντες διὰ τοὺς προτέρους πολέμους καὶ ἤττας.

⁵) Ἀπῆλθε μὲν ὁ Σκιπίων εἰς Ἰσπανίαν, ἀλλὰ μὴ δυναθεὶς νὰ κωλύσῃ τὴν διόδον τοῦ Ἀννίβου, ἀφῆκε στρατὸν ἐκεῖ, καὶ ἔσπευσεν εἰς τὰ περὶ τὸν Πάδον χωρία. Τὸ αὐτὸ ἔπραξεν ἐκ Σικελίας καὶ ὁ Σεμπρόνιος κατὰ Πολύβιον Γ', 36, 5 καὶ 61.

⁶) Ἡ ἤττα αὕτη ἐγένετο παρὰ τὸν Τίκινον ποταμόν. Τὴν περιγραφὴν τῆς μάχης ἴδε παρὰ Πολυβίῳ Γ', 64 κ. ε. τὴν δὲ τῆς παρὰ τὸν Τρεβίαν ἀπὸ κρ. 71 κ. ε. Ὄθεν οἱ μὲν Ῥωμαῖοι μαθόντες τὰ γενόμενα, ἀπάντα καὶ πανταχόθεν ἐνεργῶς ἠτοίμαζον. Τότε γάρ εἰσι φοβερώτεροι Ῥωμαῖοι, καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἴδιαν, ὅτε αὐτοὺς περιστῆ φόδος ἀληθινός ». κρ. 73, 7. Ὁ Ἀννίβας προεχώρησε μέχρι Τυρρήνιας, ὅπου παρὰ τὴν Τρασιμένην λίμνην κατενίκησε τὸν Φλαμίνιον κατὰ τὰς Σερινὰς τροπὰς τοῦ 217 π. Χ. Πολυβ. κρ. 83. κ. ε. Λίβιον ΚΒ', 4.

suli occurrit; ipsum Flaminium interemit [ἀ. Ρ. 537. π. X. 217]. Romanorum XXV millia cæsa sunt, ceteri diffugerunt. Missus adversus Hannibalem postea a Romanis Q. Fabius Maximus¹. Is eum, differendo pugnam, ab impetu fregit²; mox inventa occasione vicit.

CAP. X. Qvingentesimo et qvadragesimo anno a condita urbe L. Aemilius Paullus, P. Terentius Varro contra Hannibalem mittuntur, Fabioqve succedunt; qvi Fabius ambos Coss. monuit, ut Hannibalem, calidum et impatientem ducem, non aliter vincerent, qvam prælium differendo³. Verum qvum impatientiã Varronis consulis, contradicente consule altero, apud vicum, qvi Cannæ appellatur, in Apulia pugnatum esset, ambo Coss. ab Hannibale vincuntur⁴. In ea pugna

¹) Μετὰ τὴν ἐν Τρασιμῆνῃ (Θρασυμῆνῃ κατὰ Πλούτ. ἐν Φαβίῳ κφ. 3) ἤτταν, συναγαγῶν εἰς ἐκκλήσιαν τὸν δῆμον ὁ στρατηγὸς Πομπώνιος, εἶπεν ἄντικρυς· Νενικήμεθα, ὡ ἄνδρες Ῥωμαῖοι, μεγάλη μάχη, καὶ διέφθαρται τὸ στρατόπεδον, καὶ Φλαμίνιος ὑπάτος ἀπόλωλεν. Ἀλλὰ βουλευέσθε περὶ σωτηρίας αὐτῶν καὶ ασφαλείας ». Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἀνέδειξαν δικτάτωρα (βλ. σημ. 5. σελ. 69) τὸν Φάβιον Μάξιμον, κατὰ Πλούταρχον ἐν τῇ βιογραφίᾳ τούτου, κφ. 3. καὶ Λίβιον ΚΒ', 8. καὶ Πολύβ. Γ', 87.

²) α Ὃς ἀναβαλλόμενος τὴν μάχην, ἀνέκοψε τῆς ὁρμῆς αὐτόν ». Διότι τὸ σχέδιον τοῦ Φαβίου ἦν, α οὐχ ὡς διαμαχοῦμενος, ἀλλὰ χρόνῳ τὴν ἀκμὴν τοῦ Ἀννίβου, καὶ χρήμασι τὴν ἀπορίαν, καὶ πολυανθρωπία τὴν ὀλιγότητα τρίβειν καὶ ὑπαναλίσκειν βεβουλευμένος » κατὰ Πλούτ. ἐν Φαβίῳ κφ. 5. πρὸς Πολύβ. Γ', 90. Ὅθεν ἀπέφευγεν ὅσον οἷόν τε τὰς μάχας, καίτοι ἀγανακτούντων τῶν Ῥωμαίων, μέχρις οὗ ἐντυχῶν εἰς στενὰ νικᾷ τὸν Ἀννίβαν. Διὰ τὴν μέλλεισιν καὶ βραδύτητα αὐτοῦ ταύτην, ἣτις ἔσωσε τὰ τῶν Ῥωμαίων, ἐπωνομάσθη Cunctator. Περὶ αὐτοῦ ἐξέφευγεν ὁ τὸν πόλεμον τοῦτον ποιήσας Ἐννιος τὸν στίχον α Unus homo nobis cunctando restituit rem ». Κικέρ. περὶ Καθηκ. Α', 24. Ὅρα τὰ τῆς νίκης ταύτης παρὰ Πλουτάρχου ἐ. ἀ. κφ. 6 κ. ἐ. καὶ Πολύβ. Γ', 91. κ. ἐ.

³) Τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ Πλουτάρχος ἐν κφ. 14'. Οἱ μὲν διεφύλαξαν α ἦν ὁ Φάβιος ἰδίαν τοῦ πολέμου κατέστρεψε, μάχεσθαι μὲν ἐκ παρατάξεως φεύγοντες πρὸς Ἀννίβαν, τοῖς δὲ συμμάχοις ἐπιδοιοῦντες, καὶ τὰς ἀποστάσεις (τῶν Ἰταλῶν) καλύοντες. Ταρέντιος δὲ Βάρρων δηλὸς ἦν εὐθύς ἀπειρία καὶ θρασυτέτη τὸν περὶ τῶν ἕλων ἀναρρίψαν κύβην. Ἐδοῦα γὰρ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, μενεῖν τὸν πόλεμον ἄχρις οὗ Φαβίους χρῆται στρατηγοῖς ἢ πόλις, αὐτὸς δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὄψεσθαι τε καὶ νικῆσαι τοὺς πολεμίους ». Ἡ ἀρραριστικὴ τοῦ γερουδίου differendo prælium εἶναι τροπικὴ καὶ ἐπέχει τόπον τῆς τροπικῆς μετοχῆς τῶν Ἑλλήνων. βλ. §. 267 ἐπιτ. γραμματικῆς.

⁴) Ἡ σφοδρὰ αὕτη μάχη ἐγένετο τὴν 2 Ἀγούστου τοῦ 216 π. X. Ἰδε περιγραφὴν αὐτῆς παρὰ Πολυβίου Γ', 107 κ. ἐ. Λιβίου ΚΒ', 43 καὶ Πλουτάρχου Φαβ. 16.

III millia Afrorum pereunt, magna pars de exercitu Hannibalis sauciatur; nullo tamen Punico bello Romani gravius accepti sunt¹. Periiit enim in eo Aemilius Paullus consul, consulares aut praetorii² XX, senatores capti aut occisi XXX, nobiles viri CCC, militum XL millia, eqviturum III millia et quingenti. In quibus malis nemo tamen Romanorum pacis mentionem habere dignatus est. Servi, quod nunquam ante, manumissi et milites facti sunt³.

CAP. XI. Post eam pugnam multae Italiae civitates, quae Romanis paruerant, se ad Hannibalem transtulerunt⁴. Hannibal Romanis obtulit, ut captivos redimerent; responsumque est a senatu, eos cives non esse necessarios, qui, quum armati essent, capi potuissent⁵. Ille omnes postea variis suppliciis in-

1) « Η περί Κάνναν μάχη γενναιοτάτους ἄνδρας εἶχε καὶ τοὺς νικῆσαντας καὶ τοὺς ἠττηθέντας. Δῆλον δὲ ἐγένετο ἐκ τῶν πραγμάτων· τῶν μὲν γὰρ ἑξακισχιλίων ἱππέων ἐβδομηκοντα μὲν μετὰ Γαίου διέφυγον, περί τριακοσίου δὲ τῶν συμμάχων εἰς τὰς πόλεις ἐσώθησαν. Ἐκ δὲ τῶν πεζῶν μαχόμενοι μὲν ἐάλωσαν εἰς μυρίους, τρισχίλιοι δὲ μόνον ἴσως εἰς τὰς παρακειμένας πόλεις διέφυγον. Οἱ δὲ λοιποὶ πάντες, ὄντες εἰς ἐπὶ τὰς μυριάδας, ἀπέθανον εὐγενῶς. Τῶν δὲ μετ' Ἀννίβου, Καλτοὶ μὲν ἔπεσον εἰς τετρακισχίλιους, Ἰσθρῆς δὲ καὶ Λίθιος εἰς χιλίους καὶ πεντακοσίους, ἱππεῖς δὲ περί πεντακοσίους». Πολύβ. Γ', 117. πρὸς Πλουταρχ. Φαβ. 16 ἐν τέλει καὶ 18, ἔνθα περιγράφεται τὸ πένθος τῶν Ῥωμαίων διὰ τὴν ἠτταν ταύτην, καὶ Λίθιον ΚΒ', 60.

2) Consulares εἰσὶν οἱ ὕπατοι ἤδη γενόμενοι, Praetorii δὲ οἱ στρατηγοί.

3) Εἰς τὸν στρατὸν ἦσαν δεκτοὶ μόνον Ῥωμαῖοι πολῖται καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν οὐχὶ δὲ δούλοι. Ἐν καιρῷ ὅμως τοιούτων μεγάλων συμφορῶν ἀπελευθεροῦντες κατέτασσόν εἰς τὸν στρατὸν καὶ δούλους Ἕλληνας τε καὶ Ῥωμαῖοι, τὸ μὲν ἵνα ἐμποδίζωσι τὰς ἀποστάσεις τούτων, τὸ δὲ ἵνα ἐνισχύωσι δι' αὐτῶν καὶ τὸν ἴδιον στρατὸν.

4) Τέως ὑπῆκουε πᾶσα ἡ Ἰταλία τοῖς Ῥωμαῖοις· μετὰ τὴν μάχην ὅμως ταύτην α Ἰτῆς μὲν λοιπῆς παραλίας πάσης καὶ Μεγάλης Ἑλλάδος ἦσαν ἐγκρατεῖς οἱ Καρχηδόνιοι. Ταρραντῖνοί τε εὐθὺς ἐνεχειρίζον αὐτούς, καὶ Καπυσιῶν τινες ἐκάλουν τὸν Ἀννίβαν· οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἀπέβλεπον τότε πρὸς Καρχηδόνιους. . . . Οὐ μὴν ἦ γε σύγχαλτος τῶν Ῥωμαίων οὐδὲν ἀπέλειπε τῶν ἐνδεχομένων, ἀλλὰ παρεκάλει μὲν τοὺς πολλοὺς, ἠσφαλίζου δὲ τὰ κατὰ τὴν πόλιν, ἐβουλεύετο δὲ περὶ τῶν ἐνεστώτων ἀνδρωδῶς». Πολύβ. Γ', 118. πρὸς Ἀππιαν. Ῥωμ. Ζ', 25. καὶ Λίθιον ΚΒ', 61.

5) Ὁ Λίθιος (ΚΒ', 61) λέγει, ὅτι πρὸς τοῖς ἄλλοις δὲν ἠθέλησεν ἡ πόλις νὰ ἐξαγοράσῃ τοὺς αἰχμαλώτους, ἵνα μὴ χρηρηθῆσιν χρήματα τῷ Ἀννίβῃ ἐν μεγάλῃ ἀπορίᾳ ὄντι. Πλουτ. Μάρκ. 13. « Τοῖς Ῥωμαῖοις τοσοῦτο φρονήματος καὶ μεγαλοφυχίας περιῖν, ὥστε τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ἐπὶ μικροῖς λύτρους ἐπιδιδόντες Ἀννίβου μὴ λαβεῖν, ἀλλ' ἀπο-

terfecit⁴, et tres modios aureorum annulorum Carthaginem misit, quos e manibus equitum Romanorum, senatorum et militum detraxerat². Interea in Hispania, ubi frater Hannibalis Hasdrubal remanserat cum magno exercitu, ut eam totam Afris subigeret, a duobus Scipionibus, Romanis ducibus, vincitur, perditque in pugna XXXV millia hominum³. Ex his capiuntur X millia; occiduntur XXV. Mittuntur ei a Carthaginiensibus ad reparandas vires XII millia peditum, IV millia equitum, XX elephantum.

CAP. XII. Anno quarto post, quam in Italiam Hannibal venit, M. Claudius Marcellus Cos. [χ. Ρ. 539 π. X. 215] apud Nolam, civitatem Campaniæ, contra Hannibalem bene pugna-

ψηφισαθαι καὶ περιδεῖν τοὺς μὲν ἀνικηθέντας, τοὺς δὲ πραθέντας ἔξω τῆς Ἰταλίας. Τὸν δὲ φυγῇ περιγενομένων τὸ πλῆθος εἰς Σικελίαν ἀποστεῖλαι, διακελευσαμένους Ἰταλίας μὴ ἐπιβαίνειν, ἕως πολεμοῦσι πρὸς Ἄννιβαν ». Ὅτε δὲ ἐφεξῆς ἐμεσίτευσεν ὑπὲρ τῶν ἐν Σικελίᾳ ὁ Μάρκελλος, α λόγων πολλῶν γενομένων, ἐποιήσατο γνώμην ἢ βουλήν, μηδὲν εἰς δημόσια πράγματα δεῖσθαι Ῥωμαίους ἀνθρώπων ἀνάδρων ». Qui potuissent βλ. §. 228. 6' καὶ §. 226. περὶ δὲ τοῦ quum essent, καίπερ ὀπισθεῖνος, §. 218. σμ. 6' τῆς ἐπιτ. γραμματικῆς.

¹) Ἀππιανὸς ἐν τοῖς ῥώμ. Ζ', 28. α Ὁ Ἄννιβας ἔστιν οὗς ἀπέδωτο τῶν αἰχμαλώτων, ἔστι δ' οὗς ὑπ' ὀργῆς ἀνήρει καὶ τοῖς σώμασι τὸν ποταμὸν ἐγεφύρου καὶ ἐπέρα. Ὅσοι δ' ἦσαν ἀπὸ τῆς βουλῆς (senatorii) ἢ ἄλλως ἐπιφανεῖς, μονομαχεῖν αὐτοὺς ὑπὸ δεαταῖς τοῖς Λίβυσι ἠνάγκασε, πατέρας τε υἱοῖς καὶ ἀδελφοῦς ἀδελφοῖς, οὐδὲν ἐκλείπων ὑπεροψίας ὀμῆς ». Οἱ Ῥωμαῖοι συγγραφεῖς λέγοντες τὸν Ἄννιβαν ὤμην καὶ θηριώδη, εἰσῆγαγον καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ πολέμου τούτου οὐχὶ ἄλλως ὑπερβολάς. Ὁ φιλαλήθης καὶ ἀμερόληπτος Πολύβιος ὅμως δικαιολογεῖ καὶ θαυμάζει τὸν μέγαν τοῦτον στρατηγὸν ἐν βιβλίῳ Θ', 22 καὶ ΙΑ', 19 καὶ πανταχοῦ τῆς ἱστορίας τοῦ πολέμου τούτου.

²) Ὁ Ἄννιβας μετὰ τὴν ἐν Κάνναις μάχην ἐπεμψεν εἰς Καρχηδόνα κατὰ Λίβιον (ΚΓ', 11) τὸν Μάγωνα, ἕως ἐπιθεσθεῖων τὸ μέγεθος τῆς νίκης ἔχυσεν ἐν τῇ βουλῇ 3 ¹/₂ μολύβιους χρυσοῦν δακτυλίων, ἢ κατ' ἄλλους δύο ἢ ἕνα (Φλωρος Β', 6) μόνον μοδίους, λέγων, quo magoris cladis indicium esset, neminem, nisi equitem, atque eorum ipsorum primores, id gerere insigne.

³) Ὁ Ἄννιβας, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω σμ. 1. σελ. 187, ἀναχωρῶν ἐκ τῆς Ἰσπανίας, ἄρσεν ἐκεῖ μετὰ στρατοῦ τὸν ἀδελφόν του. Οἱ Ῥωμαῖοι ὅμως, ἵνα περισπάσωσι τὸν ἔχθρον, καὶ ἵνα ἐμποδίσωσι τὰς ἐκεῖ προόδους τοῦ πολεμίου καὶ τὴν εἰς Ἰταλίαν ἐλευσιν βοήθειας, ἐπέμψαν τοὺς δύο Σκιπίωνας, Πόπλιον καὶ Γναῖον (Ἀππιαν. ῥώμ. Γ', 14), οἵτινες ἐνίκησαν τὸ 216 π. X. τὸν Ἀσδρούβαν. Ἡ νίκη αὕτη, ἣν περιγράφει ὁ Λίβιος (ΚΓ', 26—29), ἐνεθάρρυνε τοὺς Ῥωμαίους πρὸ πάντων, διότι: prohibitus est Hasdrubalis in Italiam transitus.

vit¹. Hannibal multas civitates Romanorum per Apuliam, Calabriam et Bruttios occupavit; quo tempore etiam rex Macedoniae Philippus ad eum legatos misit, promittens auxilia contra Romanos sub hac conditione, ut, deletis Romanis, ipse quoque contra Græcos ab Hannibale auxilia acciperet². Captis igitur legatis Philippi et re cognita, Romani in Macedonia M. Valerium Lævinum ire jusserunt³; in Sardiniam T. Manlium Torquatam proconsulem⁴. Nam etiam ea sollicitata ab Hannibale Romanos deseruerat.

CAP. XIII. Ita uno tempore quatuor locis pugnabatur: in Italia contra Hannibalem; in Hispaniis contra fratrem ejus Hasdrubalem; in Macedonia contra Philippum; in Sardinia contra Sardos et alterum Hasdrubalem Carthaginensem. Is a T. Manlio proconsule, qui ad Sardiniam missus fuerat, vivus est captus, occisa cum eo XII millia, capti mille quingenti, et a Romanis Sardinia subacta. Manlius victor captivos et Hasdrubalem Romam reportavit⁵. Interea etiam Philippus a Lævino in Macedonia vincitur⁶, et in Hispania a

¹) Ὁ Μάρκελλος ἦν ἐν Σικελίᾳ πρὸς φρουρὰν αὐτῆς, ὅτε ἐγένετο ἡ ἐν Κάνναις μάχη. Ἐξούς δὲ μετὰ ταύτην ἐπεμψεν ἐκεῖθεν βοήθειαν εἰς Ῥώμην καὶ ταχέως ἐξελέχθη μετὰ τοῦ Φαβίου ἕπατος τοῦ 215 ἔτους, καὶ εἰς Νῶλαν τῆς Καμπανίας σταλεῖς, ἐπολέμησε γενναίως κατὰ Ἄννιβου καὶ ἐκόλυσε τὴν ἀπὸ τῶν Ῥωμαίων ἀποστασίαν τῶν ἐκεῖ πόλεων. Ὅρα πλείω παρὰ Πλουτάρχῳ ἐν βίῳ Μαρκέλλου ἀπὸ κφ. 11. α Ἐνταῦθα πρῶτον οἱ σὺν Ἄννιβᾳ Ῥωμαῖοι ἐνέδωκαν, ὠθούμενοι φόνῳ πολλῶ καὶ τραύμασι πρὸς τὸ στρατόπεδον ». πρὸ. Λίσιον ΚΓ', 44—46.

²) Τὴν συνθήκην τοῦ Φιλίππου καὶ Ἄννιβου διέσωσεν ὁ Πολυβίος Ζ', 9.

³) Ὁ Λίσιος (ΚΓ', 33) διηγεῖται διεξοδικῶς τὰ τῆς συλλήψεως τῶν πρέσβων τοῦ Φιλίππου καὶ τὰ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Λαιβίου.

⁴) Κατὰ Λίσιον (ΚΓ', 40) ἐστάλη εὗτος Πραιτωρ εἰς Σαρδόνια, καὶ νικήσας τοὺς ἐκεῖ Καρχηδονίους, Romam navigat, Sardiniamque perdomitam nuntiat patribus.

⁵) Ὁ Λίσιος, διηγούμενος τὰ τῆς ἐκστρατείας ταύτης τοῦ Μαλλίου, προσθέτει (ΚΓ', 40), ὅτι 12,000 πολέμιοι ἔπεσον ἐν τῇ μάχῃ, περὶ τοὺς 3,700 ἤχμαλωτίσθησαν ὑπὸ τοῦ Μαλλίου, ἐν οἷς Ἀσδρούβας, ὁ στρατηγός, καὶ Ἄνων, ὁ ὑποκινήσας τὴν στάσιν τῆς Σαρδόνιας, καὶ ἄλλοι σὺν τούτοις πολλοί, εὗς πάντας ἤγαγεν ὁ νικητὴς εἰς Ῥώμην μετὰ πολλῆς λείας.

⁶) Ὁ Μάρκος Βαλέριος Λαιβίνος ἐλθὼν μετὰ στρατοῦ καὶ στόλου πρὸς βοήθειαν τῶν ὑπὸ τοῦ Φιλίππου πιεζομένων Ἀπολλωνιατῶν καὶ ἄλλων ἑλληνικῶν πόλεων, φίλων τῆς

Scipionibus Hasdrubal et Mago, tertius frater Hannibalis¹.

CAP. XIV. Decimo anno post, quam Hannibal in Italiam venerat, P. Sulpicio, Cn. Fulvio Coss. Hannibal usque ad quartum milliarium urbis accessit; equites ejus usque ad portam². Mox consulum metu, cum exercitu venientum, Hannibal ad Campaniam se recepit³. In Hispania a fratre ejus Hasdrubale ambo Scipiones, qui per multos annos victores fuerant, interficiuntur; exercitus tamen integer mansit; casu enim magis erant, quam virtute, decepti⁴. Quo tempore etiam [ζ. Ρ. 542. π. X. 212] a consule Marcello Siciliae magna pars capta est, quam tenere Afri cœperant, et nobilissimæ urbis Syracusanæ præda ingens Romam perlata est⁵. Lævinus in

Ρώμης (βλ. σημ. 5. σελ. 183), ἐνίκησεν αὐτὸν καὶ ἠνάγκασε ν' ἀπέλθῃ εἰς Μακεδονίαν κατὰ Λίβ. ΚΔ', 40. Νῦν οἱ Ῥωμαῖοι συμμαχήσαντες μετὰ τῶν Αἰτωλῶν ἤρκοῦντο νὰ περιστέλλωσι τὸν Φίλιππον νὰ μὴ ἐνοχλῇ τοὺς φίλους αὐτῶν καὶ νὰ μὴ πέμπῃ βοήθειαν τῷ Ἀννίβῃ εἰς Ἰταλίαν. Ὅτε ὅμως κατενίκησαν τοὺς Καρχηδόνιους, ἐπολέμησαν καὶ τὸν Φίλιππον ἀπὸ τοῦ 200—197, καὶ ἠνάγκασαν εἰς αἰσχρὰν συνθήκην.

1) Ἀνάγνωθι περὶ τούτων Ἀππιανὸν Ῥώμ. Γ', 15. κ. εἰ.

2) Ὅπερ ὁ Ἀννίδας δὲν ἐπραξεν εὐθὺς μετὰ τὴν ἐν Κάνναις μάχην, ἀπαπειράθη νῦν. Ἐπειδὴ, μὴ δυνάμενος νὰ ἐκπολιορκήσῃ τὴν ὑπὸ Ῥωμαίων κατεχομένην Καπύην, ἐρχεται ἐντεῦθεν κατὰ τῆς Ρώμης καὶ ad Anienem fluvium tria millia passuum ab urbe castra admovit· εἶτα δὲ προέβη μετὰ διςχιλίων ἰππέων μέχρι τῆς Καπίνης πύλης κατὰ Λίβιον ΚΓ', 10.

3) Οὐχὶ φόβῳ τῶν ὑπάτων, ἀλλ' ἀποτυχῶν τῆς ἐλπίδος τοῦ καταλαβεῖν αἴφνης τὴν πόλιν ἀφροῦρητον, ὑπέστρεψε πάλιν εἰς Καμπανίαν, πολλὴν λείαν κομίζων κατὰ Πολύβιον Θ', 3. κ. εἰ.

4) α Ἰὼν Σικελίωνων ὁ μὲν Γναῖος ἦν ἐν Ὀρσῶνι, ὁ δὲ Πόπλιος ἐν Καστολῶνι· ἔνθα αὐτῶν προσιῶν ὁ Ἀσδρούβας ἀπηγγέλη· καὶ προσελθὼν τῆς πόλεως μετ' ὀλίγων εἰς κατασκοπὴν τοῦ στρατοπέδου, ἔλαβε πλησιάσας τῷ Ἀσδρούβῃ. Καὶ αὐτὸν ἐκεῖνος καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πάντας ἰππέεσι περιδραμῶν ἀπέκτεινεν. Ὁ δὲ Γναῖος οὐδὲν προμαθὼν, εἰς τὸν ἀδελφὸν ἐπὶ αἶτον ἐπέμπε στρατιώτας· οἷς ἕτεροι Λιβύων συντυχόντες ἐμάχοντο. Καὶ τυθόμενος ὁ Γναῖος ἐξέδραμεν ὡς εἶχε μετὰ τῶν εὐζώνων ἐπ' αὐτούς· οἱ δὲ τοὺς τε προτέρους ἀνῆρτίκισαν ἤδη, καὶ τὸν Γναῖον ἐδίωκον, ἕως εἰσέδραμεν εἰς τινα πύργον· καὶ τὸν πύργον ἐνέπρησαν εἰ Λίβιους, καὶ ὁ Σικελίων κατεκαύθη μετὰ τῶν συνόντων». Ἀππ. Ῥώμ. Γ', 16.

5) Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰέρωνος τὸ 215 π. X. (βλ. σημ. 6. σελ. 173), ἔλαβε τὴν ἀρχὴν Ἰερώνυμος ὁ ἀνεψιὸς του, ἕξτις 13 μόνον μῆνας ἄρξας (Πολύβ. Η', 7), φονεύεται (Λίβιος ΚΔ', 7), καὶ αὐτὸν διαδέχεται ὁ Ἰπποκράτης, ἕξτις εἰς τοὺς Καρχηδόνιους χαριζόμενος, οἵτινες μετὰ τὰς εὐτυχίας τοῦ Ἀννίβου ἐπελάθοντο πάλιν τῆς Σικελίας, καὶ τυραννίδα αὐτῷ παρασκευάζων, πολλοὺς Ῥωμαίων διέφθειρε. Διὸ σταλεῖς κατ' αὐτοῦ καὶ

Macedonia cum Philippo, et multis Græciæ populis, et rege Asiæ Attalo amicitiam fecit, et ad Siciliam profectus, Hannonem quendam, Afrorum ducem, apud Agrigentum civitatem cum ipso oppido cepit, eumque Romam cum captivis nobilibus misit; XL civitates in deditionem accepit, XXVI expugnavit. Ita, omni Sicilia recepta, Macedonia fracta, cum ingenti gloria Romam regressus est¹. Hannibal in Italia Cn. Fulvium consulem subito aggressus, cum octo millibus hominum interfecit [ζ. Ρ. 542. π. X. 212]².

CAP. XV. Interea ad Hispanias³, ubi, occisis duobus Scipionibus, nullus Romanus dux erat, P. Cornelius Scipio⁴ mittitur [ζ. Ρ. 543. π. X. 211], filius P. Scipionis, qui ibidem bellum gesserat, annos natus quatuor et viginti⁵; vir Romanorum omnium et sua ætate, et posteriori tempore⁶ fere primus. Is Carthaginem⁷ Hispaniæ capit [ζ. Ρ. 544. π. X. 210];

τῶν Καρχηδονίων ὁ Μάρκελλος, ἐνίκησεν αὐτοὺς καὶ τῶν Συρακουσῶν ἐγένετο κύριος μετὰ μακρὰν πολιορκίαν (Πολυβ. Η, 9). Ἐν τῇ ἀλώσει τῆς πόλεως ἐφανεύθη ὁ Ἀρχιμήδης (βλ. σημ. 3. σελ. 81). Βλ. πλείω παρὰ Πλουτάρχῳ Μαρκέλλ. 13 κ. ἑ. καὶ Αἰτίου ΚΓ', ὅστις λαλῶν περὶ τοῦ Φριάμβου τοῦ Μαρκέλλου, ἐπιφέρει multam præ se prædam in urbem intulit.

¹) Διεξοδικώτερον πραγματεύεται περὶ τούτων ὁ Αἰτίος ΚΓ', 24. 40.

²) Τὴν ἥτταν ταύτην τῶν Ῥωμαίων περιγράφει ὁ Αἰτίος ΚΖ', 1, λέγων ὅτι ἐν αὐτῇ ἔπεσαν ὁ Φούλβιος μετὰ 13 χιλιάρων. Τὸ πλῆθος ὅμως τῶν πεσόντων στρατιωτῶν δὲν βρῖζει ἀκριβῶς, quum tredecim millia alibi, alibi haud plus quam septem inveniat.

³) Ἡ Ἰσπανία ἢ Ἰβηρία ἐδιαιρεῖτο εἰς τὴν ἐντεῦθεν, ἧτις ceterior Hispania ἢ Tarraconensis ἐκαλεῖτο, καὶ εἰς τὴν πέραν, ulterior Hispania, ἧτις ἦν τὸ μεσημβρινὸν καὶ δυτικὸν μέρος τῆς χερσονήσου, καὶ ὑπεδιαιρεῖτο πάλιν εἰς δύο, τὴν Λουσιτανίαν καὶ τὴν Βαιτικὴν. Τούτου ἕνεκα εὑρεται τὸ ὄνομα Hispania πολλάκις ἐν πληθυντικῷ ἀριθμῷ παρὰ Ῥωμαίοις.

⁴) Μετὰ τὸν θάνατον τῶν δύο Σκιπιόνων (βλ. σημ. 4. σελ. 192) οὐδεὶς τῶν Ῥωμαίων ᾔθελε ν' ἀπέλθῃ ἐκεῖ. Μόνος ὁ υἱὸς τοῦ ἐκεῖ ἀποθανόντος Ποπλίου, ὁ μετὰ ταῦτα Ἀφρικανὸς ὀνομασθεὶς, ἐτόλμησε καὶ ἐδέχθη τὴν στρατηγίαν τοῦ ἐν Ἰβηρία στρατοῦ, ὃν ταχέως ἀνέδειξε νικητὴν τῶν ἐκεῖ Καρχηδονίων. Ὅρα Ἀππιανὸν Γ', 18. κ. ἑ. Αἰτίου ΚΓ', 18.

⁵) Ἄ Νέος ὢν κομιδῆ· τεσσάρων γὰρ καὶ εἴκοσι ἐτῶν ἦν· σώφρων καὶ γενναῖός εἶναι νομιζόμενος». Ἀππιαν. ἑ. ἀ. ὡσαύτως καὶ Αἰτίος.

⁶) Ἀφαιρετικὴ τοῦ χρόνου κατὰ τὸν §. 161. τῆς ἐπιτ. γραμματικῆς.

⁷) Οἱ Καρχηδόνιοι μετὰ τὸν πρῶτον κατὰ Ῥωμαίων πόλεμον καὶ τὴν ἐκ τούτου στέρξιν

(ΛΑΤ. ΓΛΩΣΣ. ΠΡΩΤΑ ΜΑΘΗΜ.)

25

in qua omne aurum, et argentum, et belli apparatus Afri habebant; nobilissimos quoque obsides, quos ab Hispanis acceperant; Magonem etiam, fratrem Hannibalis¹, ibidem capit, quem Romam cum aliis mittit. Romæ ingens lætitia post hunc nuntiam fuit. Scipio Hispanorum obsides parentibus reddidit. Quare omnes fere Hispaniæ ad eum uno animo transierunt. Post quæ Hasdrubalem, Hannibalis fratrem, victum fugat, et prædam maximam capit².

CAP. XVI. Interea in Italia Cos. Q. Fabius Maximus Tarentum cepit [ἀ. Π. 545. π. X. 209], in qua³ ingentes copiæ Hannibalis erant. Ibi etiam ducem Hannibalis Carthalonem occidit, XXV millia captivorum vendidit, prædam militibus dispertivit, pecuniam hominum venditorum ad fiscum retulit⁴. Tum multæ civitates Romanorum, quæ ad Hannibalem transierant, rursus se Fabio Maximo dederunt. Insequenti anno Scipio in Hispania egregias res egit, et per se et per fratrem suum L. Scipionem LXX civitates recepit. In Italia tamen male pugnatum est. Nam Claudius Marcellus Cos. ab Hannibale occisus est⁵.

CAP. XVII. Tertio anno post, quam Scipio ad Hispaniam profectus est, rursus res inclutas gerit, regem Hispaniarum,

τῆς Σικελίας, ἐπεμφαν στρατὸν εἰς Ἰθέρϊαν, ἵνα κατάσῃ ταύτην (βλ. σημ. ὁ. σελ. 183). Ἐνταῦθα ἔκτισαν πόλιν, ἣν novam Carthaginem ὠνόμασαν, ἥτις καὶ νῦν ἐτι σώζεται, προῦσα τὸ αὐτὸ ὄνομα, Cartagena καλουμένη. Τὰ τῆς ἀλώσεως ταύτης ὑπὸ Σκιπίωνος ἴδε παρὰ Πολυβίῳ Ι, 40. κ. ἑ. καὶ Ἀππιαν. Γ', 20.

¹) Οὗτος εἶναι ὁ τρίτος ἀδελφὸς τοῦ Ἀννίβου, ὡς ὁ Εὐτρόπιος ἐν τέλει τοῦ 13 κφ. εἶπεν.

²) Ἴδε ἀκριβέστερον πάντα ταῦτα παρ' Ἀππιανῶ Γ', κφ. 18. κ. ἑ. Πολυβίῳ Ι, 31. καὶ Διόφ ΚΓ', 41. κ. ἑ.

³) Τουτέστιν urbe κατὰ τὸν §. 173 τῆς ἐπιτ. γραμμ. καὶ 317 τῆς διεξοδικῆς.

⁴) Ἐγένετο κύριος τῆς πόλεως ὁ Φάβιος διὰ προδοσίας, ἣν περιγράφει ὁ Πλούταρχος ἐν βίῳ Φαβίου κφ. 21. κ. ἑ., προσθέτων ὅτι « Ἀπέθανον καὶ τῶν Ταραντίνων πολλοί· οἱ δὲ πραθέντες ἐγένοντο τρισμῦροι καὶ εἰς τὸ δημόσιον (fiscus, τουτέστι ταμεῖον, ὅπερ καὶ aerarium λέγεται) τριςχίλια τάλαντα ἀννήχθη ».

⁵) Τὰ τῆς ἥττης τῶν Ῥωμαίων ἴδε παρὰ Πλούταρχῳ Μαρκ. 28. πρὸ. Πολυβ. Ι, 32. Αἰθίων ΚΖ'. 27. Ἐν τῇ μάχῃ ἔπεσον ὁ Μάρκελλος, ὁ δὲ ἕτερος τῶν ὑπάτων, Κρισπίνος, τραυματισθεὶς ἐτελεύτησε μετ' ὀλίγας ἡμέρας. Ex vulnere moritur Αἰθίος ΚΖ'. 33.

magno prælio victum, in amicitiam accepit, et primus omnium a victo obsides non poposcit.

CAP. XVIII. Desperans Hannibal, Hispanias contra Scipionem ducem diutius posse retineri, fratrem suum Hasdrubalem in Italiã cum omnibus copiis evocavit¹. Is veniens eodem itinere, quo etiam Hannibal venerat, a consulibus Appio Claudio Nerone et M. Livio Salinatore [ἀ. Ῥ. 547. π. X. 207] apud Metaurum fluvium et Senam, Piceni civitatem, in insidias compositas incidit; strenue tamen pugnans², occisus est; ingentes ejus copię captę aut interfectę sunt; magnum pondus auri atque argenti Romam relatum. Posthęc Hannibal diffidere de belli cępit eventu. Romanis ingens animus accessit³. Itaque et ipsi evocaverunt ex Hispania P. Cornelium

¹) Ὁ Ἄννιβας, ἵνα ἐνισχύσῃ τὸν ἐν Ἰταλίᾳ στρατὸν αὐτοῦ, διότι ἐκ Καρχηδόνος οὐδεμίαν βοήθειαν ἐλάμβανε, μετακάλεσεν ἐξ Ἰσπανίας τὸν ἀδελφὸν Ἀσδρούβαν. Οὗτος κατ' Ἀππιανὸν (ἐν βῶμ. Ζ', 52) ἀτὴν στρατιάν ἔχων διέβηεν εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ Κελτῶν φιλίως αὐτὸν δεχομένων, τὰ Ἄλπια ὄρη, ὠδοποιημένα πρότερον ὑπὸ Ἄννιβου, διόδευε δύο μῆσι, ὅσα τέως Ἄννιβας ἔξ διήλθεν. Εἰςβαλέ τε εἰς Τυρρήνιαν, ἄγων πεζοῦς μὲν τετρακισμυρίους ἐπὶ ὀκτακισχιλίους, ἰππίας δὲ ὀκτακισχιλίους καὶ ἐλέφαντας πεντεκαίδεκα· καὶ γράμματα πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἔπεμπε, δηλῶν ὅτι παρίη. Τούτων τῶν γραμμάτων ὑπὸ Ῥωμαίων ἰδόντων, οἱ ὕπατοι Σαλινάτωρ καὶ Νέρων, μαθόντες αὐτοῦ τὸ πλῆθος τῆς στρατιᾶς ἀπὸ τῶν γραμμάτων, συνῆλθον εἰς τὸ αὐτὸ πάσαις ταῖς δυνάμεσι, καὶ ἀντεστρατοπέδωσαν αὐτῷ περὶ πόλιν Σήνας. Ὁ δ' οὐπω μάχεσθαι κεκρικώς, ἀλλὰ τῷ ἀδελφῷ συνελθεῖν ἐπιειγόμενος, ὑπεχώρει· καὶ νυκτὸς ἀνακεύξας περὶ ἔλη καὶ τέλματα καὶ ποταμὸν οὐκ εὐπορον ἦλθε. Μέχρι, φανείσης ἡμέρας, οἱ Ῥωμαῖοι καταλαβόντες αὐτοὺς διεφριμμένους τε καὶ κεκμηκῶτας ὑπὸ ἀργυρινίας καὶ κόπου, πλείστους μὲν αὐτῶν, ἅμα τοῖς ταξιάρχουσιν, συντασσόμενος ἔτι καὶ συνιόντας διέφθειραν, καὶ αὐτὸν ἐπ' ἐκείνους Ἀσδρούβαν ». ²) Κατὰ Πολύβιον, διηγούμενον (ἐν βιβλ. ΙΑ', 1—3) τὰ τῆς μάχης ταύτης, α ὁ Ἀσδρούβας, καὶ τὸν πρότερον χρόνον καὶ κατὰ τὸν ἔσχατον καιρὸν ἀνὴρ ἀγαθὸς γενόμενος ἐν χειρῶν νόμῳ κατέστρεψε τὸν βίον τ. Ἐφεξῆς διηγεῖται τὰς ἀρετὰς τοῦ ἀνδρὸς τούτου. Πρὸς. Λίβιον ΚΓ', 5. κ. ε.

³) Ὁ Ἀππιανὸς ἐ. ἀ. συγχρίνει τὴν μάχην ταύτην πρὸς τὴν ἐν Κάνναις κατὰ τὰς δυνάμεις καὶ τὰ ἀποτελέσματα· ἐπειδὴ εὐθὺς μετ' αὐτὴν συνέλαβον μεγάλας ἐπιθίδας οἱ Ῥωμαῖοι, ὡς περ μετ' ἐκείνην οἱ Καρχηδόνιοι. « Καθόλου, προσθέτει ὁ Πολύβιος (ΙΑ', 3), εἰς τὴν αὐτὴν εὐελπισίαν παρεγένοντο καὶ Θράσος, ὥστε πάντες τὸν Ἄννιβαν, ὃν μάλιστα πρότερον ἐφοβήθησαν, τότε μῆδ' ἐν Ἰταλίᾳ νομίζαν ». Ὑπεχώρησε τούτοις ὁ Ἄννιβας μετὰ τὴν εἰδοσιν τῆς ἄτυχης ταύτης εἰς τὴν κάτω Ἰταλίαν παρὰ τοὺς Βρυττίους, οἵτινες μόνοι ἐξ ἀπάντων τῶν Ἰταλῶν ἔμενον ἔτι πιστοὶ, περιμένον μᾶττιν ἐπικουρίαν ἐκ Καρχηδόνος. βλ. Ἀππιαν. ἐ. ἀ. 54.

Scipionem [ἀ. ῥ. 548. π. X. 206]. Is Romam cum ingenti gloria venit¹.

CAP. XIX. Q. Cæcilio, L. Valerio Coss. [ἀ. ῥ. 548. π. X. 206] omnes civitates, quæ in Brutiis ab Hannibale tenebantur, Romanis se tradiderunt².

CAP. XX. Anno XIV post, quam in Italiam Hannibal venerat, Scipio, qui multa in Hispania bene egerat, consul est factus, et in Africam missus [ἀ. ῥ. 549. π. X. 205]; cui viro divinum quiddam inesse existimabatur, adeo ut putaretur etiam cum numinibus habere sermonem³. Is in Africa contra Hannonem, ducem Afrorum, pugnat, exercitum ejus interficit. Secundo prælio castra capit cum quatuor millibus et quingentis militibus, XI millibus occisis [ἀ. ῥ. 551. π. X. 203]. Syphacem, Numidiæ regem, qui se Afris conjunxerat, capit, castra ejus invadit; Syphax, cum nobilissimis Numidis et infinitis spoliis, Romam ab Scipione mittitur⁴. Qua re audita, omnis fere Italia Hannibalem deserit. Ipse a Carthaginiensibus redire in Africam jubetur, quam Scipio vastabat.

CAP. XXI. Ita anno XVII ab Hannibale Italia liberata est [ἀ. ῥ. 552. π. X. 202]. Legati Carthaginiensium pacem a Sci-

¹) Τὴν λαμπρὰν αὐτοῦ ὑποδοχὴν ἐν Ῥώμῃ περιγράφει ὁ Ἀππιανὸς Γ', 38.

²) Καὶ αἱ τῶν Βρυττιῶν πόλεις ἤρχισαν κατὰ μικρὸν νὰ συντάσσωνται τοῖς νῦν εὐτυχεῖσι Ῥωμαίοις, ἀφιστάμεναι ἀπὸ τοῦ Ἀννίβου, καὶ αἱ μὲν τὰς φρουράς αὐτοῦ ἐκτείνον, αἱ δὲ ἐξέβαλλον κατ' Ἀππιανὸν Ζ', 37.

³) Διὰ μακρῶν περιγράφει τὴν φύσιν καὶ τὸ ἦθος τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὃν συγκρίνει πρὸς Λυκοῦργον, τὸν Λακεδαιμόνιον νομοθέτην, ὁ Πολύβιος ἐν βιβλ. I, 1. κ. ἐ. πρβ. καὶ Ἀππ. Γ', 18. Αὐτὸν, ἀνακαλέσαντες ἐξ Ἰσπανίας οἱ Ῥωμαῖοι, ἀνέδειξαν ὑπατον. Οὗτος δ' ἐλευθὸν, ἔπεισε τοὺς Ῥωμαίους νὰ μεταβιβάσῃσι τὸν πόλεμον εἰς Καρχηδόνα, καίτοι ἀντέλεγε σφοδρῶς ὁ Φάβιος Μάξιμος κατὰ Πλούταρχον (ἐν Φαβ. κρ. 23) καὶ ἄλλοι πολλοί, ἐνθυμούμενοι τὰ τοῦ Ῥηγύλου πάθη (βλ. ἀνωτέρω σημ. 1. σελ. 176). Ἀππιαν. ῥωμ. II, 7. Πλέον δὲ εἰς Λιβύην διεχείμασεν ἐν Σικελίᾳ, πολεμῶν τοὺς ἐκεῖ Καρχηδονίους καὶ στρατολογῶν κατ' Ἀππιαν. II, 7 καὶ 13, Ζωναρᾶν Θ', καὶ Λίβιον ΚΗ, 46.

⁴) Ὁ Σκιπίων εἶχε συνδέσει πρότερον φιλίαν μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Νομάδων Σύφακος κατ' Ἀππιαν. Γ', 29. Ἀλλ' οὗτος, χρειζόμενος τῇ ἰδίᾳ γυναικί, ἐβοήθει νῦν τοὺς Καρχηδονίους. Ὅθεν ὁ Σκιπίων καταπολεμήσας αὐτὸν, ἔδωκε τὴν χώραν εἰς Μασσανάσσην, τὸν ἀντίπαλον αὐτοῦ. Ἀππιαν. II, 10 κ. ἐ. Πολυβ. ΙΔ', 1. Λιβ. ΚΘ', 23 καὶ Α', 3—11.

pione peliverunt; ab eo ad senatum Romam missi sunt; quadragesima et quinque diebus induciæ datæ sunt, quousque Romam ire et regredi possent¹; et XXX millia pondo² argenti ab his accepta sunt. Senatus ex arbitrio Scipionis pacem jussit cum Carthaginensibus fieri. Scipio his conditionibus dedit, « Ne amplius, quam XXX naves, haberent; ut D millia pondo argenti darent; captivos et perfugas redderent ».

CAP. XXII. Interim, Hannibale veniente ad Africam³, pax turbata est, multa hostilia ab Afris facta sunt⁴; legati tamen eorum ex urbe venientes, a Romanis capti sunt, et, jubente Scipione, dimissi⁵. Hannibal quoque frequentibus præliis vi-

¹) α Καρχηδόνιοι ἐπὶ ταῖς κακοπραγίαις δυσφοροῦντες, αἰροῦνται στρατηγὸν αὐτοκράτορα Ἀννίβαν. Τὸν δὲ ναύαρχον ἔπεμπον ἐπὶ νηῶν, ἐπισπέρχων αὐτὸν ἐπὶ τὴν διάδοσιν. Ἄμα δὲ ταῦτα ἔπρασον, καὶ εἰς τὸν Σκιπίωνα περὶ εἰρήνης ἐπρέσβευον, ἀρούμενοι τούτοις πάντως ἑνὸς τυχεῖν, ἢ τὴν εἰρήνην ἔξειν, ἢ χρόνον διατρίψειν, ἕως ἀφίκοιτο Ἀννίβας. Σκιπίων μὲν οὖν αὐτοῖς ἀνοχὰς τε ἔδωκε καὶ τὴν δαπάνην τοῦ στρατοῦ λαβῶν, πρέσθειν ἀψῆκεν εἰς Ῥώμην. Οἱ δὲ ἐπρέσβευον, καὶ τειχῶν ἐκτὸς ἐστάθμευον, ὡς ἔτι πολέμιοι. . . Ἡ τῶν Ῥωμαίων βουλὴ συμβούλους ἔπεμψε τῷ Σκιπίωνι, μεθ' ὧν ἔμελλε κρινεῖν τε καὶ πράξειν ὅτι δοκιμάσειε συνοίσειν (ex arbitrio Scipionis). Ὁ δὲ εἰς τὴν εἰρήνην τοῖς Καρχηδόνιοις ἐπὶ τοῖςδε συνέθη. . . Καρχηδονίους μὴ ξενολογεῖν, μηδὲ ναῦς ἔχειν μακρὰς πλείους τριάκοντα. Ἀποδοῦναι δὲ Ῥωμαίοις ἕσους αἰχμαλώτους αὐτῶν ἔχουσι καὶ αὐτομόλους ἄργυρίου τε αὐτοῖς τάλαντα χίλια καὶ ἑξακόσια εἰςνεγκεῖν ἐν χρόνῳ ». Ἴδε τὰ λοιπὰ τῆς συνθήκης ἐφεξῆς παρ' Ἀππιανῶ Ἡ, 31 καὶ παρὰ Πολυβίου ΙΕ', 1.

²) α Τρισημῆρους σταθμὸς ἀργυρίου ἔλαβε παρ' αὐτῶν ». Ἡ λέξις pondo εἶναι ἀφαιρετικὴ ἐπιρρήματικὴ, βάρους ἢ σταθμὸν σημαίνουσα, περὶ ἧς ἴδε διεξοδ. γραμμ. §. 54. σημ. γ'. Ὡς βάρους δὲ ἔδωκαν ἐν περίπτῳ φούνδιον γερμανικόν.

³) Ὁ Ἀννίβας ὑπακούσων εἰς τὴν φωνὴν τῆς κινδυνεοῦσης πατρίδος, ἐγκαταλείπει βαρῦθυμος τοὺς Ῥωμαίους κενὴν τὴν Ἰταλίαν, καὶ τὸ 15^{ον} ἔτος τοῦ πολέμου ἐπιστρέφει εἰς Λιβύην. Λιβ. Α', 28. α Ὁ Ἀννίβας ἄκων εἰς Καρχηδόνα ἔπλει ». Ἀππιαν. Ἡ, 33.

⁴) Ἄμα δ' αὐτοῦ ἐλθόντος ἐνεθάρρυσαν οἱ Καρχηδόνιοι καὶ μὴ ὑπακούοντες τοῖς συντητέροις, ἀπέρριψαν τὰς συνθήκας, ὡς πρὸς Σκιπίωνα ἐπραγματεύοντο, περιῦθροισαντες καὶ φρονεύσαντες τοὺς τῶν Ῥωμαίων πρέσβεις, ἐκ Καρχηδόνος εἰς Σκιπίωνα ἀπερχομένους, καὶ ἄλλας πολλὰς ἀδικίας τοῖς Ῥωμαίοις ποιήσαντες, καθ' ἃ ὁ Πολύβιος λέγει ἐν ΙΕ', 1. 2 καὶ Ἀππιανὸς Ἡ, 34.

⁵) Συλλεθὼν ὁ Σκιπίων τοὺς ἐκ Ῥώμης ἀπανερχομένους πρέσβεις πᾶν Καρχηδονίον, οἵτινες ἀπέπληρον ἐκεῖ ἵνα αἰτήσῃ τὴν κύρωσιν τῶν συνθηκῶν, δὲν ἠθέλησε νὰ κακοποιήσῃ αὐτοὺς, ὥπως οἱ Καρχηδόνιοι ἔπραξαν κατὰ τῶν Ῥωμαίων πρέσβειων, ἀλλὰ μετὰ πάσης φιλανθρωπίας ἀπέπεμψεν εἰς τὴν οἰκίαν. α Συλλογιζόμενος οὐχ αὐτὸ τί δέον παθεῖν

ctus a Scipione, petit etiam ipse pacem¹. Quum ventum esset ad colloquium, iisdem conditionibus data est, quibus prius; addita quingentis millibus pondo argenti C millia librarum, propter novam perfidiam. Carthaginensibus condiciones displicuerunt, jusseruntque Hannibalem pugnare². Infertur a Scipione et Massinissa, alio rege Numidarum, qui amicitiam cum Scipione fecerat, Carthagini bellum. Hannibal tres exploratores ad Scipionis castra misit, quos captos Scipio circumduci per castra jussit, ostendique eis totum exercitum; mox etiam prandium dari dimittique, ut renuptiarent Hannibali, quæ apud Romanos vidissent³.

Καρθηδονίους, ὡς τί δέον ἦν πράξει Ῥωμαίους v. Πολυβ. ΙΕ, 4. Ἀππιανὸς Η, 35. α Ὁ ἐν ἄσπει Ῥωμαῖοι πυθόμενοι (τὰ εἰς τοὺς πρέσβεις γεγονότα καὶ τὰς λοιπὰς ἀδικίας) τοὺς πρέσβεις τῶν Καρθηδονίων, οἱ περὶ τῆς εἰρήνης ἔτι παρῆσαν, ἐκέλευσαν ἀποπλεῖν αὐτίκα, ὡς πολεμίους. Καὶ οἱ μὲν ἐξέπλεον καὶ ὑπὸ χειμῶνος εἰς τὸ τοῦ Σκιπίωνος στρατοπέδον κατήγαντο. Σκιπίων δὲ τῷ ναυάρχῳ, πυθόμενῳ περὶ αὐτῶν ὅτι δέοι ποιεῖν Ὀδδὲν ὅμοιον, ἔφη, ταῖς Καρθηδονίων ἀπιστίαις, ἀλλ' ἀπόπειμπε ἀπαθεῖς v.

1) Ἐλθὼν ὁ Ἀννίβας εἰς Λιθύνην, πρὶν συμπλακῆ εἰς μάχην (οὐχὶ δὲ μετὰ πολλὰς μάχας ὅπως ὁ Εὐτρόπιος λέγει. πρὸς Λίβιον Α', 29), ἦλθεν εἰς συνέντευξιν μετὰ τοῦ Σκιπίωνος, προτείνων εἰρήνην ἐπὶ συνθηκαῖς ὠφελίμοις τοῖς τε Ῥωμαίοις καὶ Καρθηδονίοις, ἀλλ' ὁ Σκιπίων δὲν ἐδέχθη τὰς προτάσεις αὐτοῦ. Ἴδε ταῦτα διεξοδικῶς παρὰ Πολυβίου ΙΕ, 6 κ. ε. καὶ Λιβίῳ Α', 30.

2) Ὁ Πολυβίος καὶ Λίβιος ε. α. οὐδεμίαν μνείαν τοιούτων συνθηκῶν ποιοῦνται, ἀλλ' ἐξεναντίας λέγουσιν, ὅτι ἡ συνδιάλεξις Σκιπίωνος καὶ Ἀννίβου οὐδὲν περὶ εἰρήνης ἀποτελεσμα ἔσχεν. Ὁ Ἀππιανὸς ὅμως, συμφωνῶν τῷ Εὐτρόπιῳ, λέγει (Η, 37—9), ὅτι ἐγένοντο συνθηκαὶ εἰρήνης, ὡς ὁ δῆμος τῶν Καρθηδονίων προτροπῇ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἀννίβου δὲν ἐδέχθη, ἀλλ' « ἐπέστειλεν Ἀννίβα πολεμεῖν Σκιπίωνι καὶ κρῖναι ὅτι τάχιστα τὸν πόλεμον μάχῃ ».

3) Ὁ Πολυβίος ἐν ΙΕ, 5 λέγει, ὅτι καὶ ἡ ἀποστολὴ τῶν κατασκόπων ἐγένετο εὐθὺς μετὰ τὴν εἰς Λιθύνην ἔλευσιν τοῦ Ἀννίβου, ὅτε αὐτὸς κατεστρατοπέδευσε περὶ Ζάμαν, καὶ πρὸ τῆς ἀποπείρας τῶν συνθηκῶν. « Ἐξέπεμψεν Ἀννίβας τρεῖς κατασκόπους, βουλόμενος ἐπιγῶναι τοῦ στρατοπεδεύουσι, καὶ πῶς χειρίζονται τὰ κατὰ τὰς παρεμβολάς. Ὁ δὲ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς Πόπλιος ὁ Σκιπίων, ἐπαναχθέντων εἰς αὐτὸν τῶν κατασκόπων, τοσοῦτον ἀπέσχε τοῦ καλᾶζειν τοὺς ἐαλωκότας, καθάπερ ἔθος ἐστὶ τοῖς ἄλλοις, ὡς τὸν ἀντίον συστήσας αὐτοῖς χιλιάρχον, ἐπέταξε, πάντα καθαρίως ὑποδείξει τὰ κατὰ τὴν παρεμβολήν. Γενομένου δὲ τούτου, προσεπέθετο τῶν ἀνθρώπων, εἰ πάντα φιλοτίμως αὐτοῖς ὑποδείδειεν ὁ συσταθεὶς τῶν δὲ φησάντων, δούς ἐρόδια καὶ παραπομπὴν ἐξαπέστειλε, προστάξας ἐπιμελῶς Ἀννίβα διασαφεῖν περὶ τῶν ἀπνηγμημένων αὐτοῖς ». Τούτοις σύμφωνα λέγει καὶ ὁ Λίβιος Α', 29. Ὁ Ἀππιανὸς ὅμως, συμφωνῶν τῷ Εὐτρόπιῳ,

CAP. XXIII. Interea praelium ab utroque duce instructum est, quae vix ulla memoria fuit, quam peritissimi viri copias suas ad bellum educerent¹. Scipio victor recedit, pæne ipso Hannibale capto, qui primum cum multis equitibus, deinde cum XX, postremo cum quatuor evasit². Inventa in castris Hannibalis argenti pondo XX millia, auri LXXX, cetera suppellectilis copiosa. Post id certamen pax cum Carthaginien-sibus facta est³ [ἀ. Ῥ. 553. π. X. 201]. Scipio Romam rediit, ingenti gloria triumphavit⁴, atque Africanus ex eo appellari cœ-

λέγει (Η, 39), ὅτι ἡ ἀποστολὴ τῶν κατασκόπων ἐγένετο μετὰ τὴν ἀπόρριψιν τῶν περὶ συνθηκῶν προτάσεων.

¹) Ἡ μάχη ἐγένετο παρὰ τὴν νῦν Τύνιδα ἐν Ζάμα, ἧτις ἐστὶ πόλις, ἀπέχουσα Καρχηδόνος ὡς πρὸς τὰς δύοσις ἡμέρων πέντε. Πολυβ. ΙΕ, 5 καὶ Λίβιος Δ', 29· παρ' οἷς ἴδε τὴν περιγραφὴν τῆς μεγάλης ταύτης μάχης καὶ παρ' Ἀππιανῶ Η, 39 κ. ε.

²) « Ἀνίβας μετ' ὀλίγων ἱππέων (Ἀππ. Η', 47 μετὰ εἴκοσιν, ὡς καὶ Εὐτρόπιος) κατὰ τὸ συνεχὲς ποιούμενος τὴν ἀναχώρησιν, εἰς Ἀδρύμμητα διεσώθη πάντα τὰ δυνατὰ ποιήσας κατὰ τὸν κίνδυνον, ὅσα τὸν ἀγαθὸν εἶδει στρατηγὸν καὶ πολλῶν ἤδη πραγμάτων πείραν εἰληφότα ». Ἐντεῦθεν δὲ ἦλθεν εἰς Καρχηδόνα, καὶ συνεβούλευσε πρὸς παραδοχὴν τῶν συνθηκῶν, ἃς ὁ νικητὴς ὑπηγόρευεν. Λίβ. Δ', 35 ». Carthaginem sexto ac tricesimo post anno, quam puer inde profectus erat, rediit, fassus in Curia est non praelio modo se, sed bellum victum, nec spem salutis alibi, quam in pace impetranda est ».

³) Ὁ Σκιπίων ἔσπευσε διὰ συνθηκῶν (ἃς ἴδε παρὰ Πολυβίῳ ΙΕ, 17. Λιβίῳ Δ', 37. 43 καὶ Ἀππιανῶ Η', 50) νὰ καταπαύσῃ τὸν πόλεμον ἄνευ κατατροφῆς τῆς Καρχηδόνος παρὰ τὴν γνώμην τῶν ἐν Ῥώμῃ ἀντιπάλων αὐτοῦ, ἵνα ὑπάρχῃ εἰς σωφρονισμὸν γειτῶν καὶ ἀντίζηλος τῆς Ῥώμης πόλις, καὶ μὴ ποτε ἐξυβρίσειεν ἐν μεγέθει τύχης καὶ ἀμεριμνία. Ἴδε τὴν ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ συγκλήτῳ συζήτησιν περὶ εἰρήνης παρ' Ἀππιανῶ Η', 56 κ. ε.

⁴) « Ὁ Σκιπίων ταῦτα συνθέμενος, ἐκ Λιβύης εἰς τὴν Ἰταλίαν παντὶ τῷ στρατῷ διέπλει καὶ εἰς τὴν πόλιν εἰσῆλθαι ἐπιφανέστατα τῶν πρὸ αὐτοῦ ». Ἀππιαν. Η', 65. Λίβ. Δ', 45. Τὸν Φρίαμβον τοῦτον, οὗ ὁ τύπος κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον ἐπιρεῖτο καὶ ἐξῆς ἐν Ῥώμῃ, ὅτε ἐθριάμβευον οἱ στρατηγοὶ, περιγράφει ὁ Ἀππιανὸς (Η', 66) λέγων· « Καὶ ὁ τρόπος (τοῦ Φριάμβου), ὃ καὶ νῦν χρώμενοι διατελοῦσιν, ἐστὶ τοιοῦτος. Ἐστεφάνωντο μὲν ἅπαντες· ἠγοῦνται δὲ σαλπικιγαῖ τε καὶ λαφύρων ἄμαξαι· πύργοι τε παραφέρονται, μιμήματα τῶν εἰλημμένων πόλεων, καὶ γραφαὶ καὶ σχήματα τῶν γεγο-
των ἄλλοι· καὶ στέφανοι ὄμοιοι τὸν στρατηγὸν ἀρετῆς ἕνεκα ἀναδοῦσιν ἢ πόλεις, ἢ σύμμαχοι, ἢ τὰ ὑπ' αὐτῷ στρατόπεδα. Βόες δ' ἐπὶ τούτοις λευκοὶ, καὶ ἐλέφαντες ἦσαν ἐπὶ τοῖς βουσί· καὶ Καρχηδονίαν αὐτῶν, καὶ Νομάδων, ὅσοι τῶν ἡγεμόνων ἐλήφθησαν. Αὐτοῦ δ' ἠγοῦνται τοῦ στρατηγοῦ ῥαβδόβοχοι φοινικεῖς χιτῶνας ἐνδεδυκότες, καὶ χορὸς κιθαριστῶν τε καὶ τιτυριστῶν, ἐς μιμήματα Τυρρηνικῆς πομπῆς, περιζωσμένοι τε καὶ

ptus est¹. Finem accepit secundum Punicum bellum, post annum septimum decimum, quam cœperat.

ἑτεράνῃ χρυσοῖν ἐπικείμενοι· Ἰσά τε βαίνουσιν ἐν τάξει μετὰ ᾠδῆς καὶ μετ' ὀρχήσεως. Αὐτοὺς αὐτοὺς καλοῦσιν, ὅτι (οἴμαι) Τυρῆνοί Αὐδῶν ἄποικοι. Τούτων δὲ τις ἐν μέσῳ, πορφύραν ποδῆρη περικείμενος, καὶ ψέλλια καὶ στρεπτά ἀπὸ χρυσοῦ, σχηματίζεται ποιητικῶς ἐς γέλωτα, ὡς ἐπορχούμενος τοῖς πολεμίοις. Ἐπὶ δ' αὐτῷ θυμιατηρίων πλῆθος, καὶ ὁ στρατηγὸς ἐπὶ τοῖς θυμιάμασιν, ἐφ' ἄρματος καταγεγραμμένου ποιητικῶς, ἑσταπται μὲν ἀπὸ χρυσοῦ καὶ λίθων πολυτίμων, ἑσταλται δ' ἐς τὸν πάτριον τρόπον πορφύραν, ἀστέρων χρυσοῦν ἐνυφασμένω* καὶ σκῆπτρον ἐξ ἐλέφαντος φέρει, καὶ δάφνην, ἣν αἱ Ῥωμαῖοι νομίζουσι νίκης σύμβολον. Ἐπιθαίνουσι δ' αὐτῷ ἐπὶ τὸ ἄρμα παῖδες τε καὶ παρθένοι, καὶ ἐπὶ τῶν παρηγόρων ἑκατέρωθεν ἡῖθεοι, συγγενεῖς. Καὶ παρέπονται ὅσοι παρὰ τὸν πόλεμον ἦσαν αὐτῷ γραμματεῖς τε καὶ ὑπηρέται καὶ ὑπασπισταί. Καὶ μετ' ἐκείνους ἡ στρατιὰ κατὰ τε ἵλας καὶ τάξεις, ἐστεφανωμένη πᾶσα καὶ δαφνηφοροῦσα· οἱ δὲ ἀριστεῖς καὶ τὰ ἀριστεῖα ἐπικείμενται. Καὶ τῶν ἀρχόντων οὗς μὲν ἐπαινοῦσιν, οὗς δὲ ψέγουσιν. Ἀφελῆς γὰρ ὁ Θρίαμβος· καὶ ἐν ἐξουσίᾳ, λέγειν ὅτι θέλειεν. Ἀρικόμενος δὲ ἐς τὸ Καπιτώλιον ὁ Σκιπίων, τὴν μὲν πομπὴν κατέπαυσεν· εἰσὶα δὲ τοὺς φίλους, ὡς περ ἔθος ἐστίν, ἐς τὸ ἱερὸν ». Ἴδε καὶ ἑτέρου πολὺ λαμπροτέρου Θριάμβου μακρὰν περιγραφὴν παρὰ Πλουτάρχῳ ἐν βίῳ Αἰμιλίου κφ. 32—4 καὶ Μαρκέλλου 22, ἐνθα καὶ περὶ τῆς διαφορᾶς τούτου πρὸς τὸν μικρὸν Θρίαμβον, τὸν ὄβαν (ovatio) καλούμενον ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτῷ θυομένου προβάτου· « Ἐπὶ μὲν γὰρ τῷ μεγάλῳ Θριάμβῳ βουθυτεῖν πάτριον ἦν τοῖς στρατηγοῖς, ἐπὶ δὲ τούτῳ πρόβατον ἔθουν. Ὅβαν (oves) δὲ τὰ πρόβατα Ῥωμαῖοι καλοῦσιν. Ἐκ τούτου καὶ τὸν μικρὸν Θρίαμβον ὄβαν (ovatio) ὠνόμασαν ». Πρὸ. καὶ Γέλλιον Α. Ν. Ε, 6.

¹) Πρῶτος ὁ Σκιπίων, λέγει ὁ Δίδιος (Α', 43 ἐν τέλει), nomine victæ a se gentis est nobilitatus· ἐφεξῆς δὲ κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦτο ὠνομάσθησαν ἀπὸ τῶν ἠττηθέντων λαῶν καὶ ἄλλοι πολλοί, τοῦ Σκιπίωνος πολὺ ἐλάσσονας νίκας νικήσαντες. Ὅστε αὐτός ἐκαλεῖτο Πόπλιος Κορνῆλιος Σκιπίων Ἀφρικανός. βλ. σημ. 4. σελ. 193. Οἱ Ῥωμαῖοι συνήθως ἔφερον τρία ὀνόματα, ὧν τὸ μὲν πρῶτον, ὅπερ prænomen λέγουσι καὶ τῷ πρῶτῳ γράμματι συνήθως γράφουσι, διέκρινε τοὺς ἀδελφοὺς ἀπ' ἀλλήλων, τὸ δεύτερον, nomen gentile λεγόμενον, ὥριζεν εἰς τίνα τῶν Ῥωμαϊκῶν γενεῶν ἀνήκε τις, καὶ τὸ τρίτον, nomen cognomen, διέστελλε τὴν οἰκογενεῖάν τινος ἀπὸ τῶν λοιπῶν τῆς αὐτῆς γενεᾶς. Ἦσαν δὲ τὰ μὲν prænomena περὶ τὰ 20 μόνον, ὅπερ ἴδε ἐν τῇ διεξοδικῇ γραμματικῇ σελ. 436· πλεῖω δὲ τὰ gentilicia, καὶ ἔτι πλεῖω τὰ cognomena, ὅπερ ἐλαμβάνοντο ἀπὸ τῶν ἐπαγγελμάτων, τῶν φυσικῶν καὶ ἠθικῶν ἀρετῶν ἢ κακιῶν καὶ ἄλλων τοιούτων ιδιοτήτων. Εἰς ταῦτα προσετίθετο καὶ τέταρτον ἀπὸ μεγάλου ἱστορικοῦ γεγονότος ἢ ἀνδραγαθήματος, ἐνίοτε δὲ καὶ πέμπτον. Ἀλλὰ περὶ τῶν παρὰ Ῥωμαῖοις ὀνομάτων πραγματεύεται διεξοδικῶς ὁ Πλουτάρχος ἐν βίῳ Μαρίου ἐν ἀρχῇ καὶ Κορριολανῶ ἐν κφ. 11 καὶ Διονύσιος ἐν Ῥωμ. ἀρχαιολ. Γ', 48.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΤΩΝ

ΕΝ ΤΩ ΚΕΙΜΕΝΩ ΛΕΞΕΩΝ.

Α.

A=Aulus, Αὔλος, ὄνομα κύριον.
a, ab, abs, ἀπό, ἐκ.
abdŭtus, a, um (μετοχή τοῦ abdo), ἀπόκρυφος, κρυπτός.
abdo, abdŭdi, abdŭtum, ẽre, ἀποκρύπτω. ἐκποδῶν ποιῶμαι. **abdito ferro** κρύψας τὸ ξίφος. **me abdo** κρύπτομαι, ἀποχωρῶ, ἀπομακρύνομαι.
abdũco, xi, etum, ẽre, ἀπάγω. **ad cœnam,** ἄγω εἰς δεῖπνον, ἐστῶ.
abeo, ivi καὶ ii, iltum ire, ἀπέρχομαι, ἀναχωρῶ.
aberro, avi, atum, are, ἀποπλανῶμαι.
abjectus, a, um (μετοχή τοῦ abjicio), ἀπερριμμένος, ταπεινός. **abjectius** ταπεινότερον, εὐτελέστερον.
abjicio, jeci, ectum, ẽre, ἀποβάλλω, ἀπορρίπτω. 2) καταφρονῶ.
abŭtus, us, ἄρσ. ἀναχωρησας, ἀποδημία.
ablũo, ui, iltum, ẽre, ἀπολούω, ἀπονίπτω, ἀποπλύνω.
abnuo, ui, iltum, ẽre, ἀνανεύω, ἀνοῦμαι.
abrũpio, pui, reptum, ẽre, ἀρπάζω, ἀφαιρῶ.
abscindo, cidi, scissum, ẽre, ἀποτέμνω.
absens, entis (μετοχή τοῦ absum), ἀπών.
absolvo, solvi, iltum, ẽre, ἀπολύω, τελειῶ, ἀποτίνω.
absorbeo, psi, ptum, ẽre, καταπίνω, καταρροφῶ, καταβρογχίζω.
abstineo, entis (μετοχή τοῦ abtineo), ἐγκρατής, ἀδαροδόκητος, δίκαιος.
abstinentia, æ. 2) ἐγκράτεια, σωφροσύνη.
abstineo (abstines), ui, entum, ẽre, ἀπέχω, ἐγκρατεύομαι. 2) ἀπομακρύνομαι.
absum, abfui, abesse, ἀπείμι, λείπω, εἶμαι μικράν. **absum ab urbe,** ἀπέχω ἀπὸ τῆς πόλεως.
absũmo, umpsi, sumptum, ẽre, καταναλίσκω, κατατρῶγω. 2) ἀπόλλυμι. **uvas absumptura,** ἵνα καταράγωσι τὰς σταφυλάς. **Cælo absumptus,** εἰς οὐρανὸν ἀφανὴς γενόμενος, ἀναρπασθείς.
absurdus, a, um, παράλογος, παράξενος.

abundantia, æ. 2) ἀφθονία, πλῆθος, περισσεύει. **rerum, οὐσίας,** τῶν οἰκιακῶν πραγμάτων.
abundo, avi, atum, are, εὐπορῶ, εὐμοιρῶ, πλουτῶ.
Ac, σύνδεσμος, καί.
accẽdo, ssi, ssum, ẽre, προσέρχομαι, πλησιάζω. **ad negotia** ἄρχομαι τῶν ἔργων. **cognomen,** προσβέτω ἐπώνυμον.
accendo, di, ensum, ẽre, ἀνάπτω, καίω. 2) μαινόμεμαι, ἐρεθίζομαι.
accenseo, censui, censum, ẽre, συναριθμῶ, συγκατατάσσω.
accensus, us, ἄρσ. προσθήκη, προσέλευσις.
accido, cidi, ẽre προσπίπτω. **accidit,** ἀπὸς, συμβαίνει, τυγχάνει.
accio, ivi, iltum, ire, προσκαλῶ, μετακαλῶ.
accipio, epi, eptum, ẽre, λαμβάνω, δέχομαι. 2) ἀκούω, παραλαμβάνω. **accipio hospes,** ξενίζω.
accingo, xi, etum, ẽre, ἀναζώννυμαι, παρασκευάζομαι **ad aliquid** πρὸς τι. ὑποδέχομαι φίλους. **gravius accepti sunt,** δεινότερα ἔπαθον.
accũbo, ui, iltum, are παράκειμαι, κατακέλιμαι ἐπὶ δεῖπνῳ.
accumbo, ui, cubĩtum, ẽre, κατακλίνομαι.
accurro, accucurri, cursum, ẽre, προστρέχω, σπεύδω.
accũso, avi, atum, are κατηγορῶ.
acer, acris, acre, dẽs, σφοδρός, δραστήριος.
acerbus, a, um, πικρός, δριμύς.
acervus, i, ἄρσ. σωρός.
Acchylus, is, Ἀχιλλεύς.
accies, ei. 2) πλοῦτος. στρατὸς ἐν παρατάξει, στρατεύμα, μάχη. βλ. σ. 6. σελ. 119.
acquiesco, evi, etum, ẽre, ἐφνουχάζω, ἀναπαύομαι.
acrĩter, ἐπιρῶ. σφοδρῶς.
actio, õnis. 2) ἀπόλυσις. βλ. σ. 6. σελ. 119.
aculeus, ærσ. κέντρον.
acũmen, ỹnis. οὐδ. ἐξυτήρ. **ingenii acũmen,** ἐξυτήρ, ἀγγίνοια.
acus, us. 2) βελόνη.

- Ad, πρόθεσις, πρὸς, εἰς, παρὰ.
- addico, xi, ctum, ēre, ἐπιδίδωμι, παραδίδωμαι, ἀφιστάμαι. morti addictus, εἰς τὸν θάνατον παραδεδωμένος, ἀφιστάμενος.
- adhaerentibus auribus, τῶν αὐτῶν ἐπιθεταύτων.
- addo, di li, ūtum, ēre προσθέτω.
- addūco, xi, ctum, ēre, προσάγω, ἰδιπῶ, κολιζῶ.
- adeo, ii, ūtum, īre, προσέρχομαι, πλησιάζω.
- adeo, ἐπιφρ. τοσούτον, τόσον.
- adfero, attūli, allātum, erre, προσφέρω.
- adfirmo, avi, ātum, āre, ἐπιθεταύω, ἐπικυρῶ.
- adhareo, hasi, hāsum, ēre, προσκολλῶμαι, κρέμνυμαι.
- adhībeo, ui, ūtum, ēre, παραλαμβάνω, προσκαλῶ ad epūlas εἰς δεῖπνον.
- adhinnio, i vi, ūtum, īre, χρεματίζω.
- adhuc, μέχρι τούδε, ἔτι, εἰσέτι.
- adjicio (Ycis), ēci, ectum, ēre, προσθέτω.
- adīmo, ēni, emptum, ēre, ἀφαιρῶ, ἀφαρπάζω.
- adipiscor, eptus sum, sci, ἀποθ. ἐπιτυγχάνω, λαμβάνω.
- aditus, us, ἀρσ. εἰσόδος, πρόσδος.
- adjungo, xi, unctum, ēre, προσθέτω, συνδέω, συζευγνύω.
- adjūvo, (avi) jūvi, ūtum, āre, βοηθῶ.
- administro, avi, ātum, āre, διαικῶ, κυβερνῶ.
- admitto, si, ssum, ēre, εἰσπέμπω. 2) δίχομαι.
- admiratio, ōnis, Ἑλλ. θαυμασμός.
- admiror, atus sum, ari, ἀποθ. θαυμάζω.
- admōdum, ἐπιφρ. λίαν, πολὺ.
- admōdeō, ui, ūtum, ēre, παραινῶ, συμβουλεύω. 2) ὑπομιμνήσκω.
- admouēus, us, ἀρσ. παραινέσις, συμβουλή.
- admoŋeo, ōni, ōtum, ēre, προσάγω, προσφέρω.
- adolescens, entis, ἔφηθος, νέος.
- adolescētia, ae, Ἑλλ. ἡθελ.
- adolescētūus, i, ἔφηθος, νεανίσκος.
- adoleseo, ēvi, ultum, ēre, αὐξάνω τὴν ἡλικίαν, γίνεμαι ἔφηθος.
- adorior, ortus sum, iri, ἀποθ. ἐπιχειρῶ, προσβάλλω.
- adscendo, di, eusum, ēre, ἀναβαίνω, nāyem τὴν ναῦν.
- adseensus, us, ἀρσ. ἀνάστασις.
- adsciseo, i vi, ūtum, īre, παραλαμβάνω, δέχομαι.
- adseribo, psi, ptum, ēre, προσγράφω. 2) δέχομαι.
- adsēqvor, cūtus sum, qvi, ἀποθ. ἐπιτυγχάνω, κατορθώνω, προσθάνω.
- adsisto, adsisti, ēre, παρευρίσκωμαι.
- adspecto, avi, ātum, āre, προσβλέπω, παρατηρῶ.
- adspectus, us, ἀρσ. θία, ὄψις.
- adspergo, si, sum, ēre, βρηντίζω.
- adspicio, ēxi, ectum, ēre, προσβλέπω, θεωρῶ, παρατηρῶ.
- adsto, tūti, āre, πάριμι, παραστέκομαι.
- adsum, fui, esse, εἶμαι παρῶν, παρίσταμαι.
- adsūmo, mpsi, mptum, ēre, παραλαμβάνω.
- adtribuo, ui, ūtum, ēre, χορηγῶ, παρέχω, δίδω.
- adulātor, ōris, ἀρσ. κολακτῆς.
- adūlor, atus sum, ari, ἀποθ. κολακεύω.
- adultus, a, um, ἡλικιωμένος, ὄριμος.
- adūro, ssi, ustum, ēre, ἐπικαίω, κατακίω.
- advēho, ēxi, vectum, ēre, προσκομίζω. advēhor, προσέρχομαι, ὀχρῶμαι.
- advēna, ae, ἀρσ. ἐπὶηλς, πρόσφυς.
- advenio, ōni, entum, īre, ἐρχομαι, ἀφικνῶμαι.
- advento, āvi, ātum, āre, φριτῶ, συγχρόεχομαι.
- adventus, us, ἀρσ. ἔλευσις.
- adversarius, a, um, ἐναντίας, ἀντίδικος.
- adversor, atus, ari, ἀποθ. ἀντίκειμαι, ἐναντιοῦμαι.
- adversus, us, ἀρσ. ἐναντίον, ἐναντίας, κατὰ.
- adversus, a, um, ἐναντίας, ἐχθρός, adverso vulnere, ἐμπροσθίῳ τραύματι.
- adverto, iti, rsum, ēre, στρέφω. animun τὸν νοῦν, τὴν προσοχὴν, προσέχω.
- advūco, avi, ātum, are, συγκαλῶ, προσκαλῶ, ἐπικαλοῦμαι.
- advūlo, avi, atum, are, προσίπτωμαι, πετῶν πλησιάζω.
- advolūtus, a, um, προσπεσών, πλησιάζας.
- advolvo, i vi, ūtum, ēre, προσπίπτω, πλησιάζω.
- Aedes, is, Ἑλλ. ναὸς, ἐν τῷ πληθυντικῷ, οἶκος.
- aedificatio, i, οὐδ. οἰκοδομή, οἰκία.
- aedifico, avi, ātum, āre, κτιζῶ, οἰκοδομῶ.
- aedilitas, atis, Ἑλλ. ἀστυνομία, ἡ ἐπιστοσία τῶν δημοσίων ἑορτῶν καὶ οἰκοδομῶν.
- aeger, aegra, agrum, ἀρρώστος, ἀσθενής, πάσχων.
- aegre, ἐπιφρ. χαλεπῶς, βαρέως.
- aegritūdo, ūnis, Ἑλλ. ἀρρώστια. 2) θλίψις, λύπη.
- aegrūtus, a, um, πάσχων, νοσῶν.

æmulation, ὄνις, Ψηλ. ἀμιλλα, ἔρις.
 æmulus, a, um, ἐφάμιλλος, ἀντίηλος, ἕ-
 μοιος.
 æneus, a, um, χάλκινος, χαλκοῦς.
 æquālis, e, ἴσος, ἰσότης. 2) ὅμοιος, ὁμοῦλος.
 æque, ἐπίρρ. ἔξ ἴσου.
 æquitas, ātis, Ψηλ. ἰσότης, δικαιοσύνη, ἐ-
 πιστήκεια.
 Æquus, ōrum, Αἰκουῖ.
 æquus, a, um, ἴσος, δίκαιος, ὅμοιος. æ-
 quus animus, ἡσυχος, ἀτάραχος ψυχή.
 ær, æris, ἀρσ. ἀήρ.
 ærarius, i, οὐδ. τραπεζίον.
 æs, æris, οὐδ. χαλκός, νόμισμα. æs aliē-
 num, δάνειον, χρέος. βλ. σ. 4, σελ. 88.
 Æsculapius, i, Ἀσκληπιός.
 æstas, ātis, Ψηλ. θερος.
 æstimation, ὄνις, Ψηλ. ἐκτίμησις, τίμημα.
 quam æstimationem commernisse, τί-
 νος τιμῆματος (ποινῆς) ὁμολογεῖ ἀξίον.
 æstimo, avi, ātum, āre, ἐκτιμῶ. 2) τιμῶ.
 æstimo parvi, μικροῦ τιμῶ, μικρῶς τι-
 μῶς ἀξίον λογιζομαι.
 æstus, us, ἀρσ. κάυσιον, θερμότης.
 ætas, ātis, Ψηλ. ἡλικία, αἰών.
 æternus, a, um, αἰώνιος, διηνεκής.
 ævum, i, οὐδ. αἰών.
 Æther, ætra, ætrum, Ἀφρικανός, Αἴθρως.
 affectatio, ὄνις, Ψηλ. πάθος, προσποιήσις,
 ὑπόκρισις.
 affero, attūli, allatum, erre, μεταφέρω,
 μετακομίζω. 2) προσφέρω, ἀναγγέλλω.
 afficio, cēi, ectum, ere, διαθέτω. aff. be-
 neficiis eūmergētō. honoribus τιμῶ. pa-
 nis κολάζω, τιμωρῶ. βλ. σημ. 6. σελ. 21.
 affigo, xi, ctum, ere, προσκολλῶ, ἐμπήγω.
 affinis, e, συγγενής, κληδοστής.
 affirmo, avi, atum, are, ἐπιβεβαίω, κα-
 ταψάσκω.
 Africa, æ, Λιβύη, Ἀφρική.
 Africa, nus, Αἴθρως, Ἀφρικανός, Καρχηδόνιος,
 ὁ ἐν Καρχηδόνι τῆς Λιβύης κατοικῶν.
 Agās, ὄνις, ἀρσ. ὀνηλάτης.
 agellus, i, ἀρσ. μικρὸς ἀγρὸς, ἀγριδιον.
 ager, agri, ἀρσεν. ἀγρός. 2) χώρα. ager
 Thebānus, ἡ τῶν Θεβῶν χώρα. Ἐν τῷ
 πληθ. agri, ōrum, ἔξοχή.
 agger, eris, ἀρσ. χῶμα, πρόχωμα.
 aggredior, essus, di, ἀπέρη. προσβάλλω,
 πολεμῶ.
 agito, avi, atum, are, ἐλαύνω. 2) ἄγω
 καὶ φέρω.
 agmen, inis, εἶδος, ἄγημα, στρατός ἐν πορείᾳ.
 agnoscō, ōvi, ūtum, ēre, ἀναγνωρίζω, δι-
 κρίνω.
 ago, egi, actum, ere, ἄγω, πράττω. ago

cum aliquo ἀγορεύω πρὸς τινα. agitur
 γίνεται λόγος, πρόκειται. nihil agis, οὐδὲν
 πράττεις, μάτην. age, agite, παρακαλεου-
 σματικά ὡς καὶ παρ' Ἑλλήσιν. ago cum aliq-
 uo, χάριτας ὁμολογῶ. ago cum aliqno,
 διατελῶ ὑπὸ τινα, ὑπακούω τινί. ago bel-
 lum, πολεμῶ. ago triumphum, θριαμ-
 βεύω. ago bene, καλῶς διάγω. ago annum
 ætatis, ἄγω τὸ τρίτον ἔτος τῆς ἡλικίας.
 agricola, æ, ἀρσ. γεωργός.
 agricultūra, æ, Ψηλ. γεωργία.
 Agrigentum, i, ὁ Ἀκράγας.
 Ajo, ais, ait. ῥῆμα ἑλληπτικός, λέγω, φημί.
 aisne—ain' λέγεις; τί δαί; βλ. σημ. 8.
 σελ. 20.
 Ala, æ, Ψηλ. πτερὸν, πτέρυξ.
 alacer, eris, cre, εὐτολμος, ζωπρός, εὐθυμος.
 alacritas, ātis, Ψηλ. χαρὰ, εὐθυμία.
 albus, a, um, λευκός.
 ales, Ytis, ἀρσ. πτηνὸν, πτερωτόν.
 Alexander, dri, Ἀλέξανδρος.
 alieunde, ποθὲν; ἀπὸ τινα τόπου.
 aliēno, avi, atum, are, ἀπαλλοτριῶ.
 alienātus, a, um, ἀπαλλοτριωθεὶς, ξένος.
 ab sensu alienatus, ἀναίσθητος.
 aliēnus, a, um, ἀλλότριος, ξένος. alieno
 animo sum ab aliqno, ἀλλοτρίως ἔχω πρὸς
 τι, ἀποφεύγω τι. alienus ab affectione
 sapientia, ἀλλότριος προσποιήτης καὶ ψευ-
 δοῦς σοφίας. æs alienum χρέος, δάνειον.
 alimentum, i, οὐδ. τροφή.
 alio, ἐπίρρ. ἄλλοσε.
 aliōqni, ἐπίρρ. ἄλλως, κατ' ἄλλον τρόπον.
 aliqvandiu, ἐπίρρ. ἐπὶ τινα χρόνον.
 aliqquando, ἐπίρρ. ποτὲ, ἐνίοτε.
 aliqquantum, ti. post aliqquantum, μετὰ
 τινα χρόνον.
 aliqvis, aliqva, aliqvod, τίς, ἀόριστος ἀν-
 τωνομία. τὸ οὐδέτερον καὶ aliqvud.
 aliqvoti, ἀκλίτων, τι, aliqvoti annos, ἔτη τινά.
 aliqvoties, ἐπίρρ. ἐνίοτε.
 aliter, ἐπίρρ. ἄλλως, κατ' ἄλλον τρόπον.
 alius, a, um (γεν. alius), ἄλλος.
 aliunde, ἐπίρρ. ἄλλοθεν ποθεν.
 allōqnor, eūtus, καὶ qnūtus, qni, ἀποθετ.
 παραγορεύω, συνδιαλέγομαι. 2) χαιρετῶ,
 ἀσπάζομαι.
 alo, ui, ūtum, ēre, τρέφω.
 altare, is, οὐδ. συνῆθος ἐν τῷ πληθ. alta-
 ris, ium, ἱεράρα βωμοῦ, καὶ ὁ βωμὸς ἐ-
 νίοτε.
 alte, ἐπίρρ. ὑψηλά.
 alter, era, erum (γεν. alterius) — ὁ ἕτε-
 ρος. βλ. σημ. 8. σελ. 4.
 altercor, atus sum, ari, ἀποθ. ἐρέω, ἀμφι-
 σβητῶ.

alterno, *aví*, *atum*, *āre*, ἀπαλλάττω.
 altus, *a*, *um*, ὑψηλός.
 alumnus, *i*, ἄρσ. θρέμμα, τρέφωμος.
 alveus, *i*, ἄρσ. σκάφη. 2) κοίλωμα πλοίου, ποταμοῦ, βῆθρον.
 alvus, *i*, *ἑλ.* κοιλία.
 Amabilis, *e*, ἀγαπητός, ἀξιεύρατος.
 ambāges, *is*, *ἑλ.* σύνθηες, ἐν τῷ πληθυντικῷ, ἑλιγμός. 2) λοξὸς λόγος. *per ambāges jacere*, δι' ἑλιγμῶν, ἦτοι σκολιῶς καὶ ἀσαφῶς, λέγειν.
 ambitio, *ōnis*, *ἑλ.* φιλοτιμία, σπουδαρχία.
 ambitus, *us*, ἄρσ. περιφέρειαι, περίοδος.
 ambo, *ae*, *o*, ἄμφω, ἀμφοτέροι.
 ambūlo, *avi*, *atum*, *āre*, περιπατῶ, περιδιαβάζω. *in jus ambulo*, βαδίζω, πορεύομαι εἰς τὸ δικαστήριον.
 amīca, *ae*, φίλη, ἐρωμένη.
 amicitia, *ae*, *ἑλ.* φιλία, ἀγάπη.
 amīcūlum, *i*, *ūd.* περιβάλλον, ἀμπέχονον.
 amīcus, *a*, *um*, φίλος, φιλικός.
 amitto, *si*, *ssum*, *ēre*, ἀπόλλυμι, ἀποβάλλω, χάνω.
 amnis, *is*, ἄρσ. ποταμός.
 amo, *avi*, *atum*, *āre*, ἀγαπῶ, φιλῶ.
 amēnus, *a*, *um*, τερπνός, εὐάρεστος.
 amor, *ōris*, ἄρσ. ἔρως, ἀγάπη, ἔφεσις.
 amoveo, *ōvi*, *ōtum*, *ēre*, μετακινῶ, ἀπομακρύνω. 2) ἀφαιρῶ.
 amplexor, *exus*, *cti*, ἀποθ. ἐναγκαλιζομαι, περικυκλῶ. 2) περιβάλλω, ἀσπάζομαι.
 amplio, *avi*, *atum*, *are*, ἐκταίνω, πλατύνω, μεγαλύνω.
 amplius, πλεόν. *nihil amplius* οὐδὲν πλεόν.
 amplus, *a*, *um*, πλατύς, εὐρύς, μέγας. 2) ἐνδοξός. *amplissimus ordo*, ἡ πρώτη τῶν πολιτῶν τάξις, οἱ ἐπιφανέστατοι πολῖται.
 An, ἄραγε, ἦ, ἂν, μήπως. *viso an veniat*, παρατηρῶ ἂν ἔρχεται. *Utrum—an*, πότερον—ἦ;
 anceps, *rius*, *κοιν.* ἀμφίβολος, ἀδέσβαιος, ἰσοπαλής.
 ancilla, *ae*, *ἑλ.* θεραπαινία, δούλη.
 angiportus, *us*, ἄρσ. στενωπός.
 angō, *xi*, *ēre*, ἑλθῶ, ἄγω, βασανίζω.
 angustiae, *arum*, σπάνιον ἐν τῷ ἐνικῷ. *ἑλ.* στενά, στενοχωρία.
 angustus, *a*, *um*; στενός.
 angvis, *is*, *κοιν.* ὄφεις.
 anīma, *ae*, *ἑλ.* ψυχή.
 animadverto, *ti*, *sum*, *ēre*, παρατηρῶ, αἰσθάνομαι. *in aliquem*, κολάζω τινά.
 anīmal, *ālis*, *ūd.* ζῶον, ἔμψυχον.
 anīmans, *antis*, ἔμψυχον.
 anīmus, *i*, ἄρσ. νοῦς, ψυχῆ, διάθεσις, φρόνημα. *in animo est* ἐν νῷ ὑπάρχει, δια-

νοῦμαι. *animo gero* σκέπτομαι, συλλογίζομαι.
 annecto, *nexui*, *ctum*, *ēre*, προσαρτῶ, συνάπτω.
 annōna, *ae*, *ἑλ.* σῖτος, τροφή.
 annūlus, *i*, ἄρσ. δακτυλίδιον.
 annuum, *avi*, *atum*, *are*, καταριθμῶ, κατατάσσω.
 annuo, *ui*, *ūtum*, *ēre*, κατανεύω, καταφάσσω.
 annus, *i*, ἄρσ. ἔτος, ἐνιαυτός.
 annuus, *a*, *um*, ἐτήσιος, ἐνιαυσίος.
 aufer, *eris*, ἄρσ. χάν.
 ante, πρὸ, πρότερον.
 antea, πρότερον.
 antecēdo, *ssi*, *ssum*, *ēre*, προχωρῶ, προβαίω.
 antecello, *ui*, *ēre*, ὑπερβαίω.
 antegredior, *essus*, *di*, προπορεύομαι.
 ANTEMNAS, *ātis*, Ἀντεμανάτης.
 antepōno, *sui*, *ūtum*, *ēre*, προτίθεμαι, προτιμῶ.
 antēquam, πρὶν, πρὶν ἤ.
 antīqvas, *a*, *um*, ἀρχαίος, παλαιός.
 antrum, *i*, *ūd.* ἄντρον.
 annus, *i*, *ἑλ.* γράψα.
 anxius, *a*, *um*, περίφοβος.
 Apērrio, *ui*, *ertum*, *īre*, ἀνοίγω, φανερόν.
 aperte, ἐπίρρ. φανερός.
 apertus, *a*, *um*, ἀνοικτός, φανερός. δῆλος.
 apes καὶ apis, *is*, *ἑλ.* μέλισσα.
 apium, *i*, *ūd.* σέλινον.
 APOLO, *Ynis*, Ἄπολλων.
 apparatus, *us*, ἄρσ. παρασκευῆ, δεῖπνον.
 apparatus, *a*, *um*, παρασκευασμένος, ἔτοιμος.
 appareo, *ui*, *ēre*, φαίνομαι, ἀναφαίνομαι.
 appāret φαίνεται, δῆλόν ἐστι.
 appellatio, *ōnis*, κλήσις, ὀνομασία, ὄνομα.
 appello, *avi*, *atum*, *are*, καλῶ, ὀνομάζω.
 appello, *pūli*, *pulum*, *ēre*, προσομιλῶ, πλησιάζω.
 appendo, *di*, *nsum*, *ēre*, κρεμῶ, προσαρτῶ.
 appētio, *īvi* καὶ *ii*, *ūtum*, *ēre*, ὀρέγομαι, πθῶ, ἐπιθυμῶ.
 applīco, *avi*, *atum*, *are*, πλησιάζω, προσθέτω.
 appōno, *sui*, *ūtum*, *ēre*, παραθέτω, προσθέτω, προσφέρω.
 apprōbo, *avi*, *atum*, *āre*, ἐπιδοκιμάζω, ἐγκρίνω.
 appropinqvo, *avi*, *atum*, *are*, πλησιάζω. *Roma* εἰς τὴν Ῥώμην.
 aprīcor, *atus*, *ari*, ἀποθ. ἠλιάζομαι.
 aprīcus, *a*, *um*, εὐήλιος, προσήλιος.
 apto, *avi*, *atum*, *are*, προσαρμῶ, προσάπτω.

- aptus, a, um, ἁρμόδιος, προσφυής, κατάλληλος.
- aptus, a, um, προσηρητημένος, ἀνηρητημένος.
- apud, πρόθ. παρά, πλησίον.
- Αqua, α, Ἑλλ. ὕδωρ.
- aquatio, ōnis, Ἑλλ. ὑδρευσις.
- aquīla, α, Ἑλλ. αἰετός.
- aquīlo, ōnis, ἀρσ. βορέας.
- Ara, α, Ἑλλ. βωμός.
- arana, α, Ἑλλ. ἀράχνη.
- arbitr, tri, ἀρσ. παρών, αὐτόπτης καὶ αὐτόκτοος. 2) διαιτητής. βλ. σημ. 2. σελ. 62.
- arbitrium i, οὐδ. γνώμη, κρίσις, Θίλησις. ex arbitrio, κατὰ τὸ δοκοῦν τινος.
- arbitror, atus, ari, ἀποθ. νομίζω.
- arbor, ōris, Ἑλλ. δένδρον.
- arca, α, Ἑλλ. κιστίς, κιβωτός.
- ARCAS, ādis, Ἄρκας.
- arceo, ui, arcetum καὶ arcitum, ēre, εἴρω, ἐμποδίζω, κωλύω.
- arcesso, īvi, itum, ēre, μετακαλῶ, προσκαλῶ.
- architectus, i, ἀρχιτέκτων.
- arcūla, α, Ἑλλ. κιβώτιον.
- arcus, us, ἀρσ. τόξον.
- ARDEA, α, ἡ πόλις Ἄρδεα.
- ardeo, arsi, arsum, ēre, καίρομαι, φλέγομαι, φλέγω, φέγγω.
- ardor, ōris, ἀρσ. σφοδρότης. ardor amōris, σφοδρὰ ἐπιθυμία. ardor studii, μάχνη σπουδῆ.
- ardua, a, um, ἀνωφερής, δυσχερής, ὄρειος.
- arēna, α, Ἑλλ. ἄμμος.
- arenōsus, a, um, ἀμμόδης.
- argentaria, α, τὸ τοῦ ἀργυραμοιβοῦ ἐπάγγελμα. argentarium facio, μετέρχομαι τὸν ἀργυραμοιβόν.
- argentarius, i, ἀρσ. ἀργυραμοιβός, τραπεζίτης.
- argentum, i, οὐδ. ἄργυρος.
- argumentum, i, οὐδ. ὑπόθεσις, ἀπόδειξις, ἐλεγχος.
- arguo, ui, ūtum, ēre, ἐξελέγω, ἀποδεικνύω.
- aries, ōis, ἀρσ. κριός.
- arma, ōrum, οὐδ. πληθυντικόν, ὅπλα, τὰ ἀμυντικά ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, τὰ ἐπιθετικά λέγονται tela.
- armātus, a, um, ἔνοπλος.
- armentum, i, οὐδ. ἀγέλη.
- armilla, α, Ἑλλ. ψέλλιον, βραχιονιστήριον.
- armo, avi, ātum, āre, ἐπλίζω.
- aro, avi, atum, are, γεωργῶ, ἀροτριῶ, κλλιερῶ.
- arrido, si, īsum, ēre, ἐπιγελῶ, προσγελῶ.
- arrigo, exi, ectum, ēre, διευθύνω, ἀνορθώνω, aures τὰ ὄτα, ἀκροάζομαι μετὰ προσσχῆς.
- arrīpio, ui, eptum, ēre, συλλαμβάνω, ἀρπάζω.
- arrōdo, ōsi, ōsum, ēre, περιτρώγω.
- arrōgans, antis, ἀλαζονικός, αὐθάδης.
- arrōgo, avi, atum, are, ιδιοποιούμαι, σφετερίζομαι.
- ars, artis, Ἑλλ. τέχνη, τρόπος. bonae artes, ἀγαθοὶ τρόποι, ἦθη, ἀρεταί. ars poetica, ἡ ποιητικὴ, ars equestris, ἵππικὴ. ars κατ' ἐξοχὴν ἡ ῥητορικὴ.
- artifex, icis, ἀρσ. τεχνίτης.
- artificiosus, a, um, τεχνικός, πολυτεχνης.
- artus, us, ἀρσ. μέλος, κῶλον.
- ARVENS, ontis, Ἄρων ἡ Ἀρόντης, κύριον ὄνομα.
- arx, arcis, Ἑλλ. ἀκρα, ἀκρόπολις.
- Ascendo, ndi, nsum, ēre, ἀναβαίνω.
- asīnus, i, ἀρσ. ὄνος.
- asper, a, um, τραχύς, σφοδρός.
- aspernor, atus, āri, ἀποθ. καταφρονῶ.
- asporto, avi, atum, are, μετακομίζω, μεταβιβάζω.
- assentātor, ōris, ἀρσ. κόλαξ.
- assentior, nsus, iri, συναινῶ, συμφωνῶ, ὁμολογῶ.
- assēqtor, ūtus, qvi, ἐπιτυγχάνω, φθάνω, ἀπαντῶ.
- asseruo, avi, atum, are, διαφυλάττω.
- assideo, assēdi, essum, ēre, παρακάθημαι.
- assīdo, ēdi, ēre, παρακαθίζομαι, καθίζομαι ἐν ἔδρῳ.
- assigno, avi, atum, āre, ἀποδίδω, διορίζω.
- assurgo, assurrexi, ectum, ēre, ἐπαναστατῶ, ἐγειρομαι.
- At, σύνδεσμος, δε, ἀλλὰ, ὅμως.
- atque, σύνδεσμος, καί.
- atqvi, σύνδ. ἀλλὰ μὴν.
- atrox, ōcis, σκληρός, ὀμός.
- attento, ntī, ntum, ēre, ἐνταίνω, προσέχω τὸν νοῦν.
- attēro, trīvi, trītum, ēre, προστρέθω, ἀποτρέθω.
- attingo, tīgi, tāctum, ēre, ψαύω, ἐγγίζω.
- attonitus, a, um, ἐμβρόντης, ἐξεστηκώς.
- attōno, ui, itum, āre, ἐμβροντῶ.
- Auctio, ōnis, Ἑλλ. πρᾶσις, πώλησις, δημοπρασία.
- auctor καὶ autor, ōris, ἀρσ. αἴτιος, δεσπότης. rumor incerto auctore, ἀδέσποτος φήμη. auctore Aristide, κατὰ συμβουλήν τοῦ Ἀριστείδου. auctores συγγραφεῖς ἐν γένει, καὶ ἰδίως ἱστορικοί.
- auctoritas, ātis, Ἑλλ. κύρος, αὐθεντία, ἀξίωμα. valuit auctoritas, ἴσχυεν ὁ λόγος, ἡ συμβουλή, τὸ κύρος τινος. Ex auctori-

tato Patrum, ἀποφάσει ἢ δόγματι τῆ; συγλήτου.	beātus, a, um, εὐτυχής, εὐδαίμων, μακάριος, πλούσιος.
audacia, α, Σηλ. τόλμη.	bellicosus, a, um, πολεμικός, φιλοπόλεμος.
audaciter καὶ audacter, ἐπίρρ. τολμηρῶς.	bellūcus, a, um, πολεμικός.
audax, ācis, τολμηρός, ἀθρόος.	bello, avi, atum, are, πολεμῶ.
audēo, ausus sum, ēre, τολμῶ.	bellum, i, οὐδ. πόλεμος.
audio, īvi, ītum, īre, ἀκούω. audiens dicto sum, ὑπακούω, πειθομαι τι.	belvinus, a, um, Σηριώτης.
audītor, ōris, ἀρσ. ἀκροατής.	belva, α, Σηλ. Σηρίον, ζῶον.
audītus, us, ἀρσ. ἀκούη, ἀκρόασις.	bene (melius, optime) ἐπίρρ. καλῶς.
aufēro, abstūli, ablātum, auferre, ἀφαιρῶ, ἀρπάζω.	benefacio, ēci, actum, ēre, εὐποιῶ, εὐεργετῶ.
aufugio, ūgi (Itum), ēre, ἀποφεύγω.	beneficentia, α, Σηλ. εὐεργεσία, τὸ εὐποιεῖν.
augeo, xi, uctum, ēre, αὐξάνω.	beneficium, i, οὐδ. εὐεργεσία. beneficiis afficio, εὐεργετῶ.
augur, ūris. ἀρσ. οἰωνοσκόπος, ὄρνιθοσκόπος.	benevolentia, α, Σηλ. εὐνοία.
augurium, i, οὐδ. οἰωνοσκοπία, οἰωνισμός.	benigne, εὐμένως.
augustus, a, um, σεβαστός.	benignitas, ātis, εὐμένεια, ἀγαθότης.
aureus, a, um, χρυσοῦς.	benignus, a, um, εὐμένης, περιποιητικός.
aurīga, α, ἀρσ. ἡνίοχος.	bestia, α, Σηλ. ζῶον, Σηρίον.
auris, is, Σηλ. οἶς, aures ὄτια.	Bibo, bibi, bibitum, ēre, πίνω.
aurum, i, οὐδ. χρυσός.	biduum, i, οὐδ. διήμερον, δύο ἡμέραι.
ausculto, avi, ātum, are, ἀκροῶμαι, προσέχω.	bini, α, a, ἀνά δύο.
auspicium, i, οὐδ. οἰωνός.	bis, δις.
auspīcor, atus, ari, οἰωνίζομαι, ὄρνιθοσκοπῶ.	Bitō, ōnis, Bītōn, κύριον ὄνομα.
aut, σύνδ. ᾗ, διαστέλλων διάφορα καὶ ἐναντία. βλ. vel.	Blandior, ītus, īri, ἀποθ. κολακεύω, θωπεύω.
autem, σύνδεσμ. δὲ, ὅμως.	blanditia, α, Σηλ. θωπεία, κολακεία.
autumnus, i, ἀρσ. φθινόπωρος.	blandus, a, um, κολακευτικός, περιποιητικός.
auxilium, i, οὐδ. βοήθεια, ἐπικουρία.	blatēro, ōnis, ἀρσ. φλύαρος, λάλος.
Avaritia, α, Σηλ. πλεονεξία, φιλαργυρία.	Bonitas, ātis, Σηλ. χρηστότης, ἀγαθότης.
avārus, a, um, πλεονεξίτης, φιλάργυρος, ἀπληστος.	bonum, i, οὐδ. τὸ ἀγαθόν.
averto, ti, ersum, ēre, ἀποστρέφω, ἀποτρέπω, ἀπομακρύνω. [aversus ἐστραχημένος ἀντίθετος.	bonus, a, um, ἀγαθός, χρηστός. bona pars ἱκανὸν, ἀρκετὸν μέρος, πολὺ. βλ. σημ. 1. σελ. 89. bonus probusque, καλὸς καγαθός.
avīdus, a, um, ἄπληστος, ἐπιθυμῶν.	bos, bovis, κοιν. βούς.
avis, is, πτηνόν, ὄρνις.	Brachium, i, οὐδ. βραχίον.
avītus, a, um, παπῆρος, ὁ τοῦ πάππου.	brevis, e, βραχύς, ὀλίγος.
avōco, avi, atum, are, ἀνακαλῶ, ἀποτρέπω, κολῶω, ἀπομακρύνω.	brevitas, ātis, Σηλ. βραχύτης.
avōlo, avi, atum, are, ἀντίπτωμαι, πέτω.	Brachisīnus, a, um, Βρεντασίνος.
avunculus, i, Σεῖος.	Brundisium, i, οὐδ. Βρεντέσιον.
avus, i, ἀρσ. πάππος.	Bruttius, i, Βρῦττιος ἢ Βρέττιος.
Axis, is, ἀρσ. ἄξων.	Bubuleus, i, ἀρσ. βουκόλος, γεωργός.
	bula, α, Σηλ.κ. περιθέραιον. βλ. σημ. 7. σελ. 137.
B.	C.
Bacillus, i, ἀρσ. ξαθίδιον.	C=Claus, Γάιος, κύριον ὄνομα.
bacūlus, i, ἀρσ. καὶ baculum, i, οὐδ. ῥάβδος.	cachinnus, i, ἀρσ. καγχασμός, γέλως. tollo cachinum, καγχάζω.
balbus, a, um, τραυλός.	caecūmen, īnis, οὐδ. κορυφή, ἄκρα.
balneum, i, οὐδ. βαλναεῖον, λουτρόν.	cadāver, ōris, οὐδ. πτώμα, νεκρός.
barba, α, Σηλ. γένειον, πώγων.	cado, cecidi, casum, ēre, πίπτω, φανεύμαι. cecidit sors, ἔπεσεν ὁ κλήρος, ἐκλήρωθη.
barbārus, a, um, βάρβαρος.	caedūcus, a, um, φθαρτός, σαθρός, μάταιος.
bardus, a, um, νοθρός, βραδύπους.	
Beate, εὐτυχῶς, εὐδαίμωνως.	

caecus, a, um, τυφλός.
 caeles, is, θηλ. φόνος, θάνατος.
 caedo, cecidi, casum, έρε, κτυπώ, φονεύω.
 κόπτω, σφάζω.
 CAENINENSIS, e, Καϊναινός.
 Caso, Ois, Κάσιων, κύριον ένομα.
 calamitas, ātis, συμφορά, δυστυχία.
 calcitro, avi, atum, are, λακτιζώ.
 calculus, i, άρσ. ψήφος, λιθάριον.
 calefacio, eci, actum, έρε, θερμαίνω
 caleo, ui, έρε, θερμαίνομαι.
 calidus, a, um, θερμός.
 caliga, e, θηλ. ύποδημα.
 caligo, Iuis, θηλ. άχλυσ, σκότος.
 calidus, a, um, πανούργος, πονηρός.
 calor, Ois, άρσ. θερμότης, καύσων.
 calx, cis, θηλ. πέτρα. calce petitus λα-
 κτισθείς.
 campus, i, άρσ. πεδίον. Campus Martius
 Άρειον πεδίον, ένθα έγίνοντο αι άρχαιρε-
 σίαι και έγμνάζετο ή νεότης.
 candeo, ui, έρε, πυροϋμαι, καίομαι. can-
 dens, διάπυρος, αιδόμενος.
 candidus, a, um, λευκός.
 canis, is, κοιν. κύν.
 candor, Ois, άρσ. λευκότης, λαμπρότης.
 cano, cecini, cantum, έρε, άδω, ψάλλω,
 τραγουδώ.
 canto, avi, atum, are, άδω συγγα, ψάλλω.
 capax, ācis, άρσ. επιδεικτικός, ίκανός.
 capesso, Ivi, itum, έρε, λαμβάνω, άρπά-
 ζω, σπεύδω.
 capillus, i, άρσ. κόμη.
 capio, cepi, captum, έρε, λαμβάνω. 2.
 περιέχω. 3) άλίσκω. 4) έγκύω, διελεύζω.
 capitalis, e, κεφαλικός, θανάσιμος. capitale
 odium, θανάσιμον, άσπονδον μίσος. βλ.
 σημ. 1. σελ. 93.
 capra, e, θηλ. αιξ. caprae palus αιγός έλος.
 captivus, a, um, αιχμαλώτος.
 captus, a, um (μετοχή τού capio) αιχμά-
 λωτος, ό λειψθείς, άλώς.
 carui, p̄tis, ουδ. κεφαλή, ζωή, πολιτικά
 δίκαια. capitis damnare, καταδικάζω εις
 θάνατον.
 carcer, eris, άρσ. έιρκτή, φυλακή.
 careo, ui, έρε, στεροϋμαι.
 caritas, ātis, θηλ. άκρίβεια, μεγάλη τιμή
 (σίτου), σιτοδεία.
 carmen, Iuis, ουδ. άσμα, όδη, ποίημα.
 caruiflex, Icis, άρσ. άθίμος.
 caro, carnis, άρσ. κρέας.
 carpentum, i, ουδ. άπάνη, όχημα δίτροχον.
 carpo, psi, ptum, έρε, δρέπω, τίλλω.
 CARTHAGO, Iuis, Καρχηδών.
 CARTHAGINENSIS, e, Καρχηδόνιος.

caruncula, e, θηλ. κρεάδιον.
 casus, a, um, προσφιλής, αγαπητός.
 casa, e, θηλ. οικίσκος, καλύβη.
 castra, Oium, ουδ. στρατόπεδον. Ο ενικός
 castrum διηλοι φρούριον.
 casus, us, άρσ. συμφορά, συμβάν, σύμπτω-
 μα. casu κατά τύχην.
 catēna, e, συνηθέστερον έν τώ πληθυντικώ
 catēna, ārum, άλύσεις, δεσμά. conjicio
 in catenas, έρίπτω εις τά δεσμά.
 CATINENSIS, e, ό τής Κατάνης (Catina) κά-
 ταικος, Καταναιός.
 cauda, e, θηλ. ουρά.
 caula, e, θηλ. σταβμός, σταύλος.
 caupo, Ois, άρσ. κάπηλος, πανδοχεύς.
 causa και caussa e, θηλ. ύπόθεσις, αίτία.
 bona causa, τó δίκαιον. 2) πρόθεσις με-
 τά γενικής συντασσομένη διηλοι, ένεκα,
 χάριν. hac causa, τούτου ένεκα.
 caveo, cavi, cautum, έρε, φυλάττομαι,
 προσέχω. mihi cavere, προφυλάττομαι.
 cavus, a, um, κενός, κοίλος.
 Cedo, ssi, ssum, έρε, παραχωρώ, ύποχω-
 ρώ, παρέρχομαι. ab urbe cedo, άναχωρώ
 από τής πόλεως.
 celebrer, hris, bre, γνωστός, περιφημος, έν-
 δοξος.
 celebratus, a, um, περίφημος, περιδοτός.
 celebritas, ātis, φήμη, δοξα, επισιμότης.
 celebrō, avi, atum, are, φαιτώ, συγγάζω.
 2) επαινώ, μεγαλύνω, λαμπρύνω.
 celer, era, um, ταχύς, ώκύς.
 celeritas, ātis, θηλ. ταχύτης.
 celeriter, επίβρ. ταχείως.
 celo, avi, atum, are, κρύπτω, καλύπτω.
 censeo, ui, Ium, έρε, νομίζω, κρίνω, συγ-
 καταριθμώ.
 censor, Ois, άρσ. τιμητής. βλ. σημ. 5.
 σελ. 164.
 censorius, i, τιμητικός, τιμητής γενόμενος.
 census, us, άρσ. (κλήσος) τίμησις. in cen-
 sum delēro, διατμώ, άπαριθμώ. βλ.
 σημ. 2. σελ. 149.
 centesimus, a, um, εκατοστός.
 centies, εκατοντάκις.
 centum, εκατόν.
 centuria, e, εκατονταρχία, λόχος.
 centurio, Ois, άρσ. εκατονταρχος (κεντο-
 ρίων).
 cera, e, θηλ. κηρίον.
 Ceres, cerēris, ή θεά Δημήτηρ, και ό σίτος.
 cerno, creni, crenum, έρε, βλέπω, δια-
 κρίνω, παρατηρώ.
 certāmen, Iuis, ουδ. άγών, μάχη, πόλε-
 μος, έρις.
 certe, επίβρ. βεβαίως, τουλάχιστον.

certo, *aví, ātum, āre*, πολεμῶ, ἀγωνίζομαι, ἀμιλλῶμαι.
 certus, *a, um*, βέβαιος, ὄρισμένος, σταθερὸς, πιστός.
 cervix, *icis*, θηλ. αὐχλῆν, τράχηλος. Σύνθετες ὅμως ἐν τῷ πληθυντικῷ *cervices*.
 cervus, *i*, ἄρσ. ἔλαφος.
 cesso, *avi, atum, are*, παύομαι, ἡσυχάζω.
 ceterum, ἐπίρρ. πρὸς τοῦτοις, πλὴν, ὅμως.
 ceterus (ἄχρ. ἢ ὄνομ. τοῦ ἄρσ.) *cetera, um*, ἕτερος, ἄλλος.
 Charta, *ae*, θηλ. χάρτης, βιβλίον.
 chlamys, *idis*, θηλ. χλαμύς.
 Cibus, *i*, ἄρσ. τροφή.
 cicur, *iris*, ἡμέρας.
 cingo, *xi, ctum, ere*, περιζώνω, περικυκλῶ, περιστοιχίζω.
 cinis, *eris*, ἄρσ. κόνις, τέφρα.
 circa, πρὸθ. περί, περίπου.
 circiter, ἐπίρρ. περίπου, περί.
 circūitus, *us*, ἄρσ. περιφέρεϊα.
 circum, *períxi, περί*.
 circumāgo, *ēgi, actum, ere*, περιάγω.
 circumdo, *dēdi, dātum, āre*, περικυκλῶ, περιβάλλω. βλ. σημ. 1. σελ. 100.
 circumdo ignes, κατακαίω σελ. 103.
 circumdūco, *xi, ctum, ere*, περιάγω.
 circumfēo, *ivi, itum, ire*, περιέρχομαι.
 circumfluo, *xi, ctum, ere*, περιέρρω.
 circumfundo, *fūdi, ūsum, ere*, διαχέω, διασκορπίζω.
 circumspecto, *avi, atum, are*, περισκοπῶ, παρατηρῶ.
 circumspectio, *exi, ctum, ere*, περιθλέπω, παρατηρῶ.
 circumsto, *stēti, are*, περισταῖμαι, περικυκλῶ.
 circumvēnio, *ēni, entum, ire*, περιέρχομαι, περικυκλῶ.
 circus, *i*, ἄρσ. κύκλος.
 citātus, *a, um*, ταχὺς, ἐσπευσμένος. *citato cursu* δρομέως.
 cito, *avi, atum, āre*, καλῶ. *cito capitis*, ἀπάγω τινά εἰς θάνατον.
 cito, ἐπίρρ. ταχέως, δρομέως. *citius*, ταχύτερον.
 civīcus, *a, um*, πολιτικός.
 civīlis, *e*, πολιτικός, ἀστυκός. *civile bellum*, ἐμφύλιος πόλεμος.
 civis, *is*, κοιν. πολίτης, ἀστός.
 civitas, *atis*, ἄρσ. πόλις, πολιτεία.
 Clades, *is*, θηλ. ἥττα, συμφορὰ, ὄλεθρος.
 clam, ἐπίρρ. κρύφα, λάθρα.
 clamo, *avi, atum, āre*, φωνάζω, κραυγάζω.
 clamor, *ōris*, ἄρσ. κραυγή, βοή. *Tollo clamorem*, κραυγάζω.

clarus, *a, um*, λαμπρὸς, ἐνδοξός, κλεινός. 2) σαφής.
 classis, *is*, θηλ. στόλος, τάξις, μοῖρα. βλ. σημ. 4. σελ. 139.
 claudo, *si, sum, ere*, κλείω.
 claudus, *a, um*, χαλός.
 clausus, *a, um* (μετοχὴ τοῦ claudo) κλεισιμένος.
 Cleōvis, *is*, Κλέοθις, κύριον ὄνομα.
 clitellae, *arum*, θηλ. ἐπίσαγμα. 2) κανθήλια ἢ κλάθοι, ἐν οἷς ἔθετον σκεύη. Ἀριστοφ. Ὀρνιθ. ζίχ. 169. « τὸν ὄνον ἄγων αὐτοῖς τοῖς κανθλίοις ».
 cloāca, *ae*, ὑπόνομος, ἀμάρα.
 clypeus, *i*, ἄρσ. ἀσπίς.
 Cn.—Cnēvus ἢ Gnēvus, Γναῖος ἢ Γνάϊος.
 Coarguo, *ui, ūtum, ere*, ἐξελέγω.
 caelestis, *e*, οὐράνιος, *res caelestes* τὰ οὐράνια. *Caelestes, ium* οἱ Οὐρανῖοι (θεοί).
 caelo, *avi, atum, āre*, τορευώ. *caelatus, i*, τορευτός.
 caelum, *i*, οὐδ. πληθ. *caeli, ōrum*, οὐρανός.
 caena, *ae*, θηλ. δείπνον, ἐστίασις.
 caeno, *avi, atum, are*, δειπνῶ, ἐσθίω.
 caenūla, *ae*, θηλ. μικρὸν δείπνον.
 caepi, *caepisse*, ἤρχισα.
 coēreco, *ui, tum, ere*, συστέλλω, περιερίζω, κολούω.
 caetus, *us*, ἄρσ. συναθροισίς.
 cogitatio, *ōnis*, θηλ. σκέψις, συλλογισμός.
 cogitatum, *i*, οὐδ. διανόημα.
 cogito, *avi, atum, are*, διανοοῦμαι, σκέπτομαι, συλλογίζομαι.
 cognōmen, *ivis*, οὐδ. ἐπώνυμον, ἐπίθετον.
 cognominis, *e*, συνώνυμος.
 cognomīno, *avi, atum, are*, ἐπονομάζω.
 cognosco, *ovi, itum, ere*, γνωρίζω, ἀναγνωρίζω, μανθάνω. *cognosco de causa* ἐξετάζω καὶ ἀποφασίζω περὶ δίκης.
 cogo, *coēgi, actum, ere*, συνάγω, συναθροίζω. 2) ἀναγκάζω, βιάζω.
 cohareo, *si, sum, ere*, συνέχομαι, συνάπτομαι.
 cohībeo, *ui, itum, ere*, κατέχω, ἐμποδίζω.
 cohors, *ortis*, θηλ. λόχος, τὸ δέκατον τοῦ τάγματος (legionis).
 collabor, *apsos, ābi*, ἀποθ. καταπίπτο, κρημνίζομαι.
 collare, *is*, οὐδ. κλειός, περιδεμα τοῦ λαίμου τοῦ σκύλου.
 collēga, *ae*, ἄρσ. συνάρχων, συνύπατος, συστράτηγος κ. ἔ. βλ. σημ. 1. σελ. 185.
 collegium, *i*, οὐδ. συνέδριον, σύλλογος.
 calligo, *ēgi, ectum, ere*, συναθροίζω (fructum καρπῶν), ἀποκτῶ. 2) παρασκευάζω. 3) εἰκάζω, συμπεραίνω. 4) με colligo,

συνέρχομαι εἰς ἑαυτὸν.
 collis, is, ἄρσ. λόφος.
 colloco, avi, atum, are, θέτω, ἵστανται.
 colloco filiam, ὑπανδρεύω τὴν θυγατέρα.
 colloco castra, στρατοπεδεύω.
 colloquium, i, οὐδ. συνδιάλεξις, ἑμιλία.
 collōquor, cūtus, qvī, ἀποθ. συνδιάλεγομαι.
 collum, i, οὐδ. τράχηλος.
 colo, ui, cultum, ere, καλλιερῶ, δια-
 πύω, σέβομαι, κατοικῶ. colo virtutem
 τιμῶ, ἀσκῶ τὴν ἀρετὴν. cultus pro deo, ὡς
 θεὸς ἐτιμῆθη, ἀπεθεώθη (βλ. σημ. 7.
 σελ. 130).
 colonia, a, θηλ. ἀποικία.
 colonus, a, um, ἀποικίος.
 color, oris, χρῶμα.
 combūro, ussi, ustum, ere, κατακαίω.
 comēdo, edi, esum, ere, κατεσθίω, κατα-
 τρώω, καταβιβρώσκω.
 comes, itis, ἄρσεν. ἀκόλουθος, ὁπαδός. 2)
 παιδαγωγός. Magister et comes, διδά-
 σκαλος καὶ παιδαγωγός. βλ. σημ. 1.
 σελ. 107.
 comis, e, ἐπεικὴς, εὐκόλος.
 commissator, oris, κομισατὴς.
 commissor, atus, ari, ἀποθ. κωμάζω.
 comitor, atus, ari, ἀκολουθῶ, προπέμπω.
 commeatus, us, ἀγορὰ, τριφυλί.
 commemorō, avi, atum, are, ἀνυμνῶ-
 σκω, προσφέρω, λέγω.
 commendo, avi, atum, are, συσταίνω.
 commendatio, oris, θηλ. σύστασις.
 commentarius, i, ἄρσ. ὑπόμνημα.
 commentum, i, ἐπινόημα, πλάσμα, ψεῦδος.
 commeo, avi, atum, are, ὑπάγω, συμ-
 περεύομαι.
 commercium, i, οὐδ. ἐμπόριον, ἐπιμιξία,
 κοινωνία.
 commercor, itus, eri, εἶμαι ἄξιος.
 commigro, avi, atum, are, ἀποικῶ, με-
 τοικῶ, μεταναστεύω.
 comminuo, ui, ūtum, ere, μικρύνω, συν-
 τρίζω.
 comminus, ἐπίρρ. ἐκ τοῦ πλησίον. Emin-
 nās, μικρύνειν.
 commissum, i, οὐδ. ἁμάρτημα.
 committo, si, ssum, ere, συμπέτω, ἐπι-
 τρέπω, πράττω. committo pugnam, συνά-
 πτω μάχην. ἁμαρτάνω.
 commoditas, atis, ευκόλια, εὐλέγεια.
 commodum, i, ἀρμόζον, συμφέρον, πρόσ-
 φρον.
 commōdus, a, um, κατάλληλος, ἀρμόδιος,
 πρόσφρον.
 commortior, mortuus, mōri, ἀποθ. συνα-
 ποθνήσκω.

commōtor, atus, rari, διατρίζω, βραδύνω.
 commoveo, mōvi, mōtum, ere, συγκινῶ,
 ἐρεθίζω, ταρασσω. Commotus ἐρεθισθείς,
 πεισθείς.
 communico, avi, atum, are, διακινῶ,
 λέγω.
 communiō, ūvi, ūtum, ire, ὀχυρῶ.
 commūnis, e, κοινός.
 commutatio, oris, θηλ. μεταβολή.
 compareo, ui, ere, καταφαίνομαι, γίνο-
 μαι ὄσλος. comparēt, φαίνεται.
 comparō, avi, atum, are, συγκρίνω, πα-
 ρακινῶ, ἀποκτῶ.
 compello, pūli, pulsus, ere, ὠθῶ, παρο-
 τρύνω. in fugam, τρέπω εἰς φυγὴν.
 compello, avi, atum, are, παραγγερεύω,
 καλῶ.
 compenso, avi, atum, are, ἀντισταθμίζω.
 comperio, eri, ertum, ire, πληροφοροῦ-
 μαι, μανθάνω, ἀνακαλύπτω, εὐρίσκω.
 complector, exus, eti, ἀποθ. ἐναγκαλιζο-
 μαι, ἀσπάζομαι, περιβάλλω, περιέχω.
 compleo, evi, etum, ere, συμπληρῶ, γε-
 μίζω.
 complexus, us, ἄρσ. ἀσπασμός, περίπτωσις,
 compōno, sui, ūtum, ere, συνθέτω, κατα-
 σκευάζω, συγγράφω. domum κτιζῶ οἰκίαν.
 composuius, a, um, σύνθετος, παρεσκευα-
 σμένος. 2) συντεταγμένος, τακτικός, εὐρυ-
 θμος.
 comprehendo, di, ensum, ere, συλλαμ-
 βάνω.
 comprimo, ssi, essum, ere, περιστέλλω,
 καταθλίβω, περιορίζω, καθυποτάσσω.
 concedo, ssi, ssum, ere, συγχωρῶ, ἀπο-
 χωρῶ, παραχωρῶ.
 concerto, avi, atum, are, συναγωνίζομαι,
 ἀμιλλῶμαι.
 concertator, oris, ἄρσ. συνάμιλλος, συνα-
 γωνιστής.
 concēdo, ūdi, āsum, ere, καταπίπτω, φα-
 νεύομαι. 2) ταπεινούμαι.
 concilio, avi, atum, are, ἐνόμω, συνάπτω.
 mihi concilio, ἐλκῶ εἰς ἑαυτὸν, ἀπο-
 κτῶ, ἰδιοποιῶμαι. pacem, ποιῶ εἰρήνην
 πρόσ τινα.
 concio, oris, θηλ. συνέλευσις, συνάθροισις.
 concisionor, atus, ari, ἀποθ. ἀγορεύω ἐν σὺ-
 ναθροίσει ἢ ἐκκλησίᾳ.
 concipio, eri, eptum, ere, συλλαμβάνω.
 concitatio, oris, θηλ. ταραχή.
 concito, avi, atum, are, κινῶ, ἐρεθίζω,
 παροτρύνω.
 concāvus, a, um, κοίλος.
 concordia, a, θηλ. ἁρμονία, συμφωνία,
 ἑμόνια.

- concor, cordis, κοιν. ἁμόφωνος, σύμφωνος.
 concordi animo συμφώνως, ἁμοψύχως.
 concubius, a, um, κοιταῖος, προχωρήσασα
 ὄρα νυκτός. βλ. σελ. 83. σχμ. 3.
 concupisco, īvi, itum, ἔρε, ἐρέμαι, ἐπιθυμῶ.
 concurro, curri, cursum, ἔρε, συντρέχω,
 συνέρχομαι (εἰς μάχην, πλίμενον).
 concursus, us, ἄρσ. συνάθροισις, συνδρομή.
 concutio, ssi, ssum ἔρε, κατατάρασσω,
 διασειώ.
 condemno, avi, atum, are, καταδικάζω,
 capitis εἰς θάνατον.
 condimentum, i, οὐδ. ἄρτυμα, ἡδυσμα.
 condio, īvi, itum, ire, ἀρτύνω, ἡδύνω.
 conditio, ōnis, θηλ. συνθήκη, ἡμολογία,
 ὑπόθεσις.
 conditor, ōris, ἄρσ. κτίστης.
 condo, didi, itum, ἔρε, κτίζω, κατασκευάζω.
 2) κρύπτω, καλύπτω. 3) ἐνταφιάζω.
 condita urbs κτισθεῖσα πόλις. ab urbe
 condita ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς πόλεως.
 condōno, avi, atum, are, δωροῦμαι.
 condūco, xi, ctum, ἔρε, μισθώω, μισθοῦμαι.
 confectus, a, um, τετελειωμένος, καταθε-
 βλημένος, ἀπειρηκός.
 confēro, contūli, collatum, conferre, συ-
 νάγω, συνεισφέρω. me confero, παραδί-
 δομαι, ἔρχομαι, πορεύομαι πού.
 confertus, a, um, πλήρης, πυκνός, ἀθρόος,
 συγρός.
 confestim, ἐπίρρ. παρατόχια, εὐθύς, ταχέως.
 confertissima turba, μέγιστον πλῆθος.
 conficio, ōci, ectum, ἔρε, ἐκτελώ, τελειό-
 νω. 2) φονεύω, καταβάλλω, νικῶ. bellum
 conficio, καταπαύω τὸν πόλεμον.
 confīdo, īsus sum, fidere, ἐμπιστεύομαι.
 confirmo, avi, atum, are, βελτιῶ, ἐπικυρῶ.
 confiteor, essus, ēri, ἡμολογῶ, δηλώ.
 conflagro, avi, atum, are, κατακαίωμαι,
 confligo, xi, ctum, ἔρε, συγκρούω, συμ-
 βάλλω.
 confringo, ēgi, actum, ἔρε, θραύω, συν-
 τρίβω, καταβάλλω.
 confugio, ūgi, ἔρε, καταφεύγω.
 confundo, ūdi, ūsum, ἔρε, συγχέω, συν-
 τάρασσω, κατατάρασσω.
 confusio, ōnis, θηλ. σύγχυσις, παραχή.
 congēro, essi, essum, ἔρε, συνάγω, συνα-
 θροίζω, συγκομίζω.
 congrēdiar, essus, ēdi, συνέρχομαι, συμ-
 πλέκομαι (εἰς μάχην).
 congrēgo, avi, atum, are, συναθροίζω.
 conjicio, ōci, ectum, ἔρε, ῥίπτω, βάλλω.
 2) εἰκάζω, συμπεραίνω.
 conjugium, i, οὐδ. συνικέσιον, γάμος. 2)
 σύζυγος, γυνή.
- conjungo, nxi, netum, ἔρε, συνάπτω,
 συνδέω, συζευγνύω.
 conjūro, avi, atum, are, συνομνῶ.
 conjux, ūgis, κοιν. ὁ καὶ ἡ σύζυγος.
 conor, atus sum, ari, ἀποθ. ἐπιχειρῶ, ἀ-
 πιπειρῶμαι, τολμῶ.
 congveror, estus sum, ri, παραπονοῦμαι.
 conquisitus, a, um, ἐπιζήτητος, ἐκλεκτός.
 conscendo, di, usum, ἔρε, ἀναβαίνω.
 conscius, a, um, συνειδώς τι, γινώσκων.
 conscisco, scīvi, scitum, ἔρε, ἀποφασίζω,
 καταγινώσκω.
 conscriptus, a, um, ἐγγεγραμμένος. βλ.
 σελ. 109. σχμ. 2.
 consensco, ui, ἔρε, καταγυράσκω, προ-
 χωρῶ εἰς βελὴ γῆρας.
 consecratio, ōnis, θηλ. καθιέρωσις, ἀπο-
 θέσις.
 consecro, avi, atum, āre, καθιερώνω. ἀπο-
 θεώνω.
 consensus, us, ἄρσ. συμφωνία, ἁμοφροσύ-
 νη, ἁρμονία.
 consentio, nsi, nsum, īre, συμφωνῶ.
 consēquor, cūtus xxi qvūtus sum, seqvī,
 ἀκολουθῶ, ἐπιτυγχάνω.
 consēro, ui, ertum, ἔρε, συνείρω, συνά-
 πτω pugnam, μάχην.
 conservo, avi, atum, are, φυλάσσω, δια-
 τηρῶ, σώζω.
 consessus, us, ἄρσ. συνάθροισις, συνεδρίασις.
 considēro, avi, atum, are, παρατηρῶ, ἐξ-
 τάζω, διανοῦμαι.
 consido, ōdi, essum, ἔρε, καθίζω, στρα-
 τοπεδεύω. proxime scopum, καθίζομαι
 παρὰ τὸν σκοπὸν.
 consilior, atus sum, ari, ἀποθ. βουλευό-
 μαι, σκέπτομαι.
 consilium, i, οὐδ. βουλή, σκέψις, σχέδιον,
 σκοπός.
 consisto, sūti, itum, ἔρε, συνίσταμαι, ἴ-
 σταμαι, ὑπάρχω.
 consobrinus, a, um, ἐξάδελφος.
 consolatio, ōnis, παρηγορία, παραμυθία.
 consolōr, atus, ari, ἀποθ. παρηγορῶ, πα-
 ραμυθῶ.
 conspectus, us, ἄρσ. ὄψις, θεία.
 conspicio (conspicis), ōxi, ectum, ἔρε,
 βλέπω, παρατηρῶ.
 conspīcor, atus, ari, ἀποθ. παρατηρῶ,
 βλέπω.
 conspicuus, a, um, περίθλεπτος, ἐπίση-
 μος.
 constans, antis, σταθερός.
 constanter, ἐπίρρ. σταθερῶς.
 constantia, a, θηλ. σταθερότης, καρτερία.
 consternatus, a, um, ἐκπληγείς.

- conserno, avi, atum, ere, εκπλήττω, φο-
 βίζω.
 constituo, ui, utum, ūri, καθίστημι, καθι-
 δρώ, κτιζώ, συσταίνω.
 constitutus, a, um, συνεστηκώς, καθεσώς.
 consul, ūlis, ārs, ὑπατος.
 consulāris, e, ὑπατικός.
 consulātus, us, ārs, ὑπατεία.
 consūlo, ui, ultum, ēre, συμβουλεύομαι
 (aliqvem) τινα. 2) φροντίζω, μεριμνῶ ὑπέρ-
 τινος, alicui. βλ. σημ. 4. σελ. 48.
 consultatio, ōnis, σκέψις.
 consulto, avi, atum, are, βουλεύομαι, σκέ-
 πτομαι.
 consummo, avi, atum, are, συντελεῶ, τε-
 λειοποιῶ.
 consūmo, mpsi, mptum, ēre, καταναλί-
 σκω, κατεσθίω.
 consurrigo, gexi, reclus, ēre, συνανί-
 σταμαι, συνειρέομαι.
 consvesco, ēvi, etum, ēre, ἐθίζω, συνε-
 θίζω.
 consuefacio, ēci, actum, ēre, ἐθίζω τινα.
 consvētus, a, um, συνήθης, ἐθισμένος.
 consueitudo, ūis, θλυκ. συνήθεια, θμιλία,
 συναναστροφή.
 contagiōsus, a, um, μολυντικός, κολλητικός.
 contemno, psi, mptum, ēre, καταφρονῶ,
 ὀλιγωρῶ.
 contemptio, ōnis, ἑηλ. καταφρόνησις.
 contemptor, ātus sum, ari, āpsθ. θεωρῶ,
 παρατηρῶ.
 contemptus, us, ārs, καταφρόνησις.
 contendo, di, ntum, ēre, αἰτῶ, λιπαρῶ.
 2) διισχυρίζομαι, φιλονεικῶ, μάχομαι.
 contendo ad aliqvem porēoμαι, διευθύ-
 νομαι πρὸς τινα.
 contentio, ōnis, ἑηλ. ἔρις, φιλονεικία, ἄ-
 μιλλα, ἀγών.
 contentius, ēpiēē, συνεχῶς, ἀδικαίπτως.
 contentus, a, um, ἀρκούμενος, αὐτάρκης.
 contentus sum, ἀρκούμαι.
 conterreo, ui, ūum, ēre, καταφοβίζω, ἐκ-
 πλήττω.
 conterrītus, a, um, ἐκπλαγείς.
 continens, entis, συνεχής, διπνεκής. con-
 tinens terra, ἡπειρος.
 contineo (contīnes), ui, entum, ēre, συ-
 νέχω, κρατῶ, ἐμποδίζω, περιλαμβάνω.
 contingo, ūgi, actum, ēre, ἄπτομαι, ἐγ-
 γίζω, ψάω, contigit, συνέθη, ἐγένετο.
 continuus, a, um, συνεχής, διπνεκής.
 contra, πρὸθ. κατὰ, ἐναντίον.
 contradīco, xi, etum, ēre, ἀντιλέγω, ἐναν-
 τιῶμαι.
 contrāho, xi, etum, ēre, συνέλω, συναίρῶ,

- contrarius, a, um, ἐναντίος.
 controversia, a, ἑηλ. ἔρις, ἀμφισθητήσι-
 μος ὑπόθεσις.
 contubernium, i, οὐδ. συνοικία, συσκήνια.
 in eodem contubernium cum aliqno,
 σύσκηνός εἰμι τινος.
 contueor, ūtus sum, ēri, καθορῶ, παρα-
 τηρῶ, φυλάττω.
 contumelia, a, ἑηλ. ὕβρις.
 contundo, tūdi, tūsum, ēre, καταβράω.
 2) νικῶ, καταβάλλω.
 conturbo, avi, atum, are, θορυβῶ, φοβί-
 ζω, ταράσσω.
 convalesco, ui, ēre, ἀναλαμβάνω, υγιαίνω,
 ἐπιβρῶνομαι.
 convēna, a, κοιν. ἑπηλυς, συνελθὼν ἐν-
 ταύτῳ.
 convēnio, ēni, entum, īre, συνέρχομαι. ἀ-
 πρόσωπον non convenit, δὲν ἀρμόζει, οὐ
 προσήκει.
 conventus, us, ārs, σύνοδος, συνέλευσις,
 freqvens conventus, πλήρης συνέλευσις,
 εἰς ἣν συγχῶι, πολλοὶ συνήλθον.
 converto, ti, rsum, ēre, στρέφω, μετα-
 βάλλω. me converto, τρέπομαι, in fu-
 gam, εἰς φυγήν.
 conviciātor, ōris, ārs, λοιδορός, βλάσφημος.
 convicior, atus, ari, āpsθ. βλασφημῶ, λοι-
 δορῶ.
 convicium, i, οὐδ. κραυγή, καταδοή, λοι-
 δορία. in aliqvem convicia dico, λοιδο-
 ρῶ, ὀνειδίζω.
 convīna, a, κοιν. σύνδειπνος, συμπότης,
 συνδαιτιμών.
 convīvium, i, οὐδ. συμπόσιον, δειπνον.
 convōco, avi, atum, are, συγκαλῶ. ad
 me convoco, μεταπέμπομαι.
 coorporērio, rui, pertum, īre, κατακαλύ-
 πτω, diluvio, κατακλύζω.
 copia, a, ἑηλ. ἀφθονία. Ἐν τῷ πληθυντικῷ
 copiae, ārum, στρατεύματα, δυνάμεις.
 corīpisc, ēpiēē, ἀφθόνως, εὐγλωττως, διε-
 ξοδικῶς.
 coriōsus, a, um, ἀφθονος, πλούσιος.
 corqvo, coxi, etum, ēre, ψήνω, μαγειρεύω.
 eanam corqvo, δειπνον παρασκευάζω.
 cor, cordis, οὐδ. καρδία.
 coram, πρὸθ. ἐνώπιον.
 Κορινθῶι, ōrum, ἡ πόλις Κορίνθοι καὶ οἱ
 κάτοικοι αὐτῆς.
 corpu, u, οὐδ. κέρας, κέρατον.
 corūna, a, ἑηλ. στέφανος.
 corpus, ōris, οὐδ. σῶμα.
 corūgo, exi, ectum, ēre, διορθῶ, διευ-
 θιτῶ.
 corūpio, pui, eptum, ere, συναλλαμβάνω.

corrōdo, si, sum, ἔρε, κατατρέγω.
 corrumpo, rūpi, ruptum, ἔρε, διαφθείρω.
 corruo, ui, ἔρε, καταπίπτω, κατακρημνίζομαι.
 Corsica, α, ἡ νῆσος Κύρος.
 corrusco, avi, atum, āre, λάμπω, σίλω.
 corvus, i, ἄρσ. κόραξ.
 Cos=consul, ὕπατος.
 Coss=consules, ὕπατοι. ἡ=consulibus, ἀραιρετικῶν.
 eos, citis, ἑλ. ἀκόντι.
 coturnix, Yeis, κοιν. ὄρνις.
 Crapula, α, ἑλ. κρεπάλη.
 cras, ἐπίβ. αὔριον.
 creber, crebra, brum, συγχός.
 crebro, ἐπίβ. συχάνις.
 credo, didi, ūtum, ἔρε, πιστεύω.
 cremo, avi, atum, āre, κάλω.
 creō, avi, atum, are, κτίζω, ἀναδικονύω, ἐκλέγω, πλάττω.
 creātor, ōris, ἄρσ. κτίστης, ποιητής.
 cresco, evi, etum, ἔρε, αὐξάνω, ἐπιδίδω.
 crimen, inis, οὐδ. ἐγκλημα, ἀμάρτημα.
 criminor, atus, ari, ἐγκαλώ, αἰτιῶμαι.
 crinis, is, ἄρσ. κόμη.
 cruciatus, us, ἄρσ. βάσανος, κάκωσις.
 crucio, avi, atum, āre, βασανίζω.
 crudelis, e, ὠμός, δεινός, ἄγριος.
 crudelitas, atis, ἑλ. ὠμότης.
 erudus, a, um, ὠμός.
 eruentus, a, um, αἱματηρός, αἱματοβαφής.
 eruor, ōris, ἄρσ. αἷμα.
 erumena, α, ἑλ. βελάντιον.
 Eustrumīnus, i, ἑθνικόν, Κρουστουμῖνος.
 erux, erucis, ἑλ. σταυρός.
 crystallinus, a, um, κρυστάλλινος.
 Cubicularis, e, κοιτατός, lectus cubicularis κλίνη τοῦ ὕπνου.
 cubiculum, i, οὐδ. Σάλαμος.
 cubo, ui, ūtum, āre, κειμαι, κατάκειμαι.
 cujas, atis, ποδιαπός.
 culex, Yeis, ἄρσ. κώνωψ.
 culpa, α, ἑλ. ἐνοχή, πταῖσμα, ἀμάρτημα.
 culpo, avi, atum, āre, ἐνειδίζω, κατηγορῶ.
 cultus, us, ἄρσ. θεραπεία, διαίτα, τροφή, ἐνδυμασία. famularis cultus, εὐτελής, δουλικὴ ἐνδυμασία.
 cum, πρόθ. σὺν, μετᾶ.
 cum, σύνδεσμος, quum συνήθως γραφομένου, ὅτε, ἐπιδη, ἐν ᾧ.
 cunctor, atus, ari, ἀποθ. βραδύνω, μέλω, ὀκνῶ.
 cunctus, va, um, σύμπασι. cuncta, ōrum τὰ σύμπαντα, τὰ πᾶν.
 cupidus, ἐπίβ. ἐμπαθῶς, ἐπιθυμητικῶς.
 cupiditas, atis, ἑλ. ἐπιθυμία, ὄρεξις.

cupidus, a, um, ἐπιθυμητῆς, ἐπιθυμῶν τινος.
 cupio, īvi, καὶ ii, itum, īre, ἐπιθυμῶ.
 cur, διὰ τί;
 cura, α, ἑλ. φρονις, μέριμνα, ἐπιμέλεια, curam habeo, ἐπιμελούμαι.
 curia, α, ἑλ. βουλευτήριον (βλ. σελ. 133), φράτρα, λόχος.
 Curias, ium, ἡ τῶν Σαβίνων πόλις Κύρις.
 curo, avi, atum, are, ἐπιμελούμαι, φροντίζω.
 curro, cucurri, cursum, ere, τρέχω.
 currus, us, ἄρσ. ἄρμα, ἄμαξα. curru vehi, ὀχεῖσθαι ἐφ' ἄρματος.
 cursor, ōris, ἄρσ. δρομέης, ἀκόλουθος.
 cursus, us, ἄρσ. δρόμος. citato cursu, δρομῶς, ταχέως.
 custodia, α, ἑλ. φυλακή.
 custodio, īvi, itum, īre, φυλάσσω, τηρῶ.
 custos, ōdis, ἄρσ. φύλαξ.
 cutis, is, ἑλ. δερμα.
 cymba, α, ἑλ. κύμβα, πλοίαριον.

D.

D=Decimus, δέκιμος, κύριον ὄνομα.
 damno, avi, atum, are, καταδικάζω capitis ἢ capite εἰς θάνατον.
 damnum, i, οὐδ. ζημία.
 Damoscles, elis, Δαμοκλῆς.
 daps, dapis, ἑλ. τροφή. ἐν τῷ πληθυντικῷ, dapes, δειπνον.
 De, πρόθ. ἀπὸ, ἐκ, περί.
 dea, α, ἑλ. θεά.
 debello, avi, atum, are, καταπολεμῶ, καταβάλλω.
 debeo, ui, ūtum, ēre, ὀφείλω. debetur ὀφείλεται, ἀντίκει.
 debilis, e, ἀσθενής, ἀδύνατος.
 debitus, a, um, ὀφειλόμενος, προσήκιον.
 decedo, ssi, ssum, ἔρε, ἀπέρχομαι, ἀποχωρῶ. 2) τελευτῶ, ἀποθνήσκω.
 decem, ἀκλ. δέκα.
 Decembrius, bris, Δεκεμβριος.
 decemvir, viri, ἄρσ. δέκαρχος, δεκαδάρχης. βλ. σμ. Θ. σελ. 136.
 decerno, erēvi, erētum, ἔρε, ἀποφασίζω, ψηφίζω. 2) διαμαρτύρομαι.
 decet, decuit, decēre, ἀπρόσ. ἀρμόζει, προσήκει, πρέπει.
 decido, cidi, ἔρε, πίπτω, καταπίπτω.
 decimus, a, um, δέκατος.
 decipio, ēpi, eptum, ἔρε, εξαπατῶ, fraudo δόλω.
 declamo, avi, atum, are, ῥητορεύω, ἀπαγγέλλω ῥητορικούς λόγους.

- declāro, avi, atum, are, κηρύσσω, φανερόνω, λέγω.
- declīno, avi, atum, āre, εκκλίνω, ἀποκλίνω, ἀπομακρύνομαι.
- decōro, avi, atum, are, κοσμῶ, τιμῶ, amplissimis honoribus et praeiis, μεγίσταις τιμαῖς καὶ βραβεύεις τιμᾶν τινα.
- decōrus, a, um, εὐπρεπής, ὀρατός, κόσμιος.
- decurro, curri, ursum, ēre, κατέρχομαι, διατρέχω. stadium decurro, σταδιοδρομῶ, κατέρχομαι εἰς τὸ στάδιον ἀγωνισόμενος.
- decus, ōris, οὐδ. κόσμος, κόσμημα, δεξ. dedūco, ōris, οὐδ. ὄνειδος, ἀτιμία.
- dedūco, avi, atum, are, ἀφιερῶ, ἀνατίθωμι.
- deditio, ōnis, ἑπλ. παράδοσις. in deditioe accipio, δέχομαι τινα παραδιδόντα.
- dedo, dedīdi, ūtum, ēre, παραδίδω.
- dedūco, xi, ctum, ēre, κατάγω, ἀπάγω, παραλαμβάνω μετ' ἐμοῦ, ὀδηγῶ.
- defatigo, avi, atum, are, καταπονῶ, κουράζω.
- defendo, ndi, nsum, ēre, ὑπερασπίζομαι, ἀπαίρω, ἀποκρούω, solis ardorem, τὸ τοῦ ἡλίου κῶμα.
- defensor, ōris, ἀρσ. τιμωρός, ὑπερασπιστής.
- defero, detūli, delātum, erre, ἀναφέρω, ἀναγγέλλω, προσφέρω. honōrem defero τιμῶ, ἀπονέμω τιμᾶς. defero linteum καταφέρω ὀθόνην, κρεμῶ παραπίτασμα.
- deforor, εἶρομαι, κατέρχομαι.
- deficio, ōci, ectum, ere, ἐκλείπω, πῦω.
- defigo, xi, xum, ēre, πῆγνυμι, προσκλώω, προσέχω, ἀπενίζω.
- definio, īvi, ītum, īre, ὀρίζω, περιορίζω. 2) πῦω, τελευταῖω. in te definit, ἐν σοὶ πῦω. definita dies, ἔρητῆ, ὀρισμένη ἡμέρα.
- desagro, avi, atum, are, φλέγω, καίω, κατακαίωμαι.
- desleo, sēvi, sētum, ēre, θρηνῶ, κλαίω.
- desluo, xi, ctum, ēre, ἀπορρίβω, καταρῥέω.
- deformis, e, δυσμορφος, δυσειδής.
- deformitas, ālis, ἑπλ. δυσμορφία, ἀσχημία.
- defunctus, a, um, τετελευτηκώς, ἀποθανών.
- defungor, unctus, gi, ἀποθ. ἐκτελῶ, τελειτῶ, ἀπαλλάττομαι τοῦ ἔργου.
- dego, dēgi, ēre, διγῶ, διατρέβω.
- degusto, avi, atum, āre, γεύομαι, δοκιμάζω.
- dejicio, ōci, ectum, ēre, ἐκβάλλω, καταβάλλω, καταρραμνίζω. gradibus ἀπὸ τῆς κλίμακος.
- dein, εἴτα, ἔτι.
- deinde ἔπειτα, πρὸς τούτοις, μετὰ τοῦτο, ὕστερον.
- deleo, ēvi, ctum, ēre, καταστρέφω, φθείρω, διαλύω, εξαφανίζω.
- delecto, avi, atum, are, εὐφραίνω, τέρπω, ἀρέσκω, ἠδῶμαι.
- delectus, a, um, ἐκλεκτός, ἐκλελεγμένος.
- delibero, avi, atum, are, σκέπτομαι, βουλεύομαι.
- delicia, ārum, πλκθ. ἠδονή, εὐχαρίστησις.
- delictum, i, οὐδ. ἀμαρτήμα, πταίσμα.
- deligo, tēgi, ctum, ēre, ἐκλέγω.
- delinquo, īqvi, ctum, ēre, ἐλλείπω, ἀμαρτάνω.
- deliro, avi, atum, are, φλυαρῶ, ἀδολεσχεῶ.
- delirus, a, um, φλύαρος, λάλος, ἀδολεσχης.
- demando, avi, atum, āre, ἐπιτρέπω, συσταίνω, παραδίδω.
- demens, entis, ἄφρων, μωρός.
- dementia, e, ἑπλ. ἀφροσύνη, μωρία.
- demergo, ersi, rsum, ēre, καταποντίζω, καταδυθίζω.
- demigro, avi, atum, are, ἀποικίζω, μετανοικίζω, μεταναστῶ.
- demitto, si, ssum, ēre, κρεμῶ, καταβάλλω, στέλλω κάτω.
- demo, dempsi, deuptum, ēre, ἀφαίρω, ἀρπάζω.
- demonstro, avi, atum, are, δεικνύω, ἀναγγέλλω.
- demum, ἀκλ. τέλος, μόνον, τέλος πάντων.
- denarius, i, ἀρσ. δηνάριον, ἀργύριον, νόμισμα ἴσον δραχμῆ. βλ. σμ. 3, σελ. 78.
- deni, e, a, ἀνὰ δέκα.
- deniqve, τέλος, τέλος πάντων.
- dens, dentis, ἀρσ. ὀδούς.
- denūdo, avi, atum, are, γυμνῶ, denu-datus. γυμνωθεὶς, γυμνός.
- denuntio, avi, atum, are, ἀναγγέλλω, καταγγέλλω.
- depello, pūli, pulsam, ēre, ἀποθῶ, ἀποδιώκω, κρημνίζω.
- deperco, ii, ēre, ἀπόλλυμαι.
- deploro, avi, atum, are, θρηνῶ, κλαίω.
- depono, sui, sūtum, ēre, καταβίτω, ἀποβίτω, ἀποβάλλω.
- depopulo, ar, atus sum, ari, ἀποθ. ἐκπαρῶ, λεηλατῶ, ἐρημῶ.
- deporto, avi, atum, are, κομίζω, κατάγω.
- deprecatio, ōnis, ἑπλ. ἱκεσία, δέσεις.
- deprecor, atus, ari, καθικετεύω.
- deprehendo, di, ensum, ēre, καταλαμβάνω, συλλαμβάνω.
- depugno, avi, atum, are, καταπολεμῶ.
- depulso, avi, atum, are, ἀποθῶ φάσκορῶ.

- derideo, īsi, īsum, ēre, γελῶ, γλευάζω, περιγεῶ.
 descendo, di, ensum, ēre, καταβαίνω.
 describo, psi, ptum, ere, ἀντιγράφω, περιγράφω. formas διαγράφω σχήματα. annum διαίρω τὸ ἔτος εἰς μῆνας. βλ. σημ. 1. σελ. 147.
 descriptio, ōnis, ἑπλ. περιγραφή.
 desero, ui, ertum, ēre, καταλείπω.
 desertus, a, um, ἐγκαταλειμμένος, ἔρημος.
 desideo, ēdi, ēre, κάθημαι ἀργός, σχολάζω.
 desiderium, i, οὐδ. πόθος, ἐπιθυμία.
 desidero, avi, atum, are, ποθῶ, ἐπιθυμῶ.
 designo, avi, atum, are, σημειῶ, διαρίζω, διαγράφω.
 desilio, lui, ultum, īre, καταπηδῶ, ἄλλουμαι.
 desino, desii, ūtum, ēre, παύομαι, λήγω.
 desipiens, entis, ἄφρων, ἄνοος.
 desisto, stiti, ēre, ἀφίσταμαι, παύω, ab incepto τοῦ ἐπιχειρήματος.
 despero, avi, atum, are, ἀπελπίζομαι.
 despicio, exi, ectum, ēre, καθορῶ, ὑπερορῶ, καταφρονῶ.
 desponso, avi, atum, are, ἐγγυῶ τινι γυναῖκα, ὑπόσχομαι, ἀρραβωνιάζω.
 destitio, avi, atum, are, ἠρίζω, προσδιορίζω.
 destituo, ui, ūtum, ēre, καθίστημι. destitutus, κατασταθείς.
 destringo, xi, etum, ēre, ἐλκύνω, γυμνῶ, gradium, τὸ ξίφος.
 desum, defui, decesse, ἐλλείπω, σεροῦμαι.
 detergeo, ersi, ersum, ēre, ἀπομάττω.
 lambitu ἀπολείγω. sudore deterso σφογγίσας τὸν ἰδρῶτα.
 deterreo, ui, ūtum, ēre, φοβίζω, ἀποτρέπω φοβίζων.
 detraho, traxi, ctum, ēre, ἀφαιρῶ, ἀρπάζω. alicui nomem ἀποδίδω τινὶ ὄνομα. βλ. σημ. 5. σελ. 99.
 detrimentum, i, οὐδ. βλάβη, ζημία.
 detorqueo, rsi, rtum, ēre, μεταστρέφω, διαστρέφω, στρεβλῶ.
 detruo, si, sum, ēre, ἀπωθῶ, ἀποκρούω, in latomias ἐγκλείω εἰς λατομαῖον.
 deus, a, θεός, θεά.
 devēho, xi, ctum, ēre, ἀποκομιζῶ, κατάγω.
 devēnio, eni, entum, īre, κατέρχομαι, καθικνούμαι.
 deversorium, i, οὐδ. καπηλεῖον, καταγῶγιον.
 deverto, ti, rsum, ēre, κταλύω.
 devincio, inxi, ctum, īre, δεσμύω, ἐλκύνω εἰς τὴν ἀγάπην μου. cepit et devincit sibi, προσεῖλκυσε καὶ ἐδέσμευσεν εἰς ἑαυτόν.
 devinco, vīci, ctum, ēre, κατανικῶ, καταπολεμῶ.
 devōco, avi, atum, are, ἐκκαλῶ, κατάγω, καταβιβάζω.
 devōro, avi, atum, are, κατατρόγω.
 devōneo, vōvi, vōtum, ēre, ἀρροσιῶ, ἀριερόνω, ψυσιάζω.
 dexter, dextra, dextrum, δεξιτερὸς, δεξιός.
 dextra, a, ἑπλ. δεξιὰ, χεῖρ.
 Diadēma, ātis, οὐδ. διάδημα.
 Diakna, a, Ἄρτεμις.
 dico, xi, ctum, ēre, λέγω. dico causam, δικολογῶ, δικάζομαι. dico jus, δικάζω.
 dico diem, ἠρίζω ἡμέραν πρὸς δίκην, ἐνάγω εἰς δίκην.
 dictatūra, a, ἑπλ. δικτατορία.
 dictātor, ōris, ἀρσ. δικτάτωρ.
 dictūto, avi, atum, āre, ἐπαναλαμβάνω, ἐπαναλέγω.
 dicto, avi, atum, are, ὑπαγορεύω.
 dictum, i, οὐδ. ἀπόφθεγμα, ῥηθὲν, ῥητόν.
 dicta, ōrum, λέγοι. dicto audiens sum alicui, πείθομαι, ὑπακούω τινί.
 dies, ēi (ἀρσ. καὶ ἑπλ. βλ. σημ. 8. σελ. 178), ἡμέρα, χρόνος. diem dico, ἐνάγω εἰς δίκην. βλ. σημ. 2. σελ. 51.
 differo, distūli, distillatum, erre, διαφέρω. 2) ἀναβάλλω, pugnam, τὴν μάχην.
 difficilis, e, δύσκολος, χαλεπός.
 difficultas, ātis, ἑπλ. δυσκολία.
 difficulter, ἐπιρρ. δυσκόλωτ.
 diffido, īsus sum, ēre, ἀπιστῶ, δυσπιστῶ.
 diffugio, ūgi, ēre, φεύγω, διασκορπίζομαι.
 diffundo, fudi, fūsum, ēre, διαχέω, διασκορπίζω.
 diffusus, a, um, διακεχυμένος.
 digitus, i, ἀρσ. δάκτυλος.
 dignitas, ātis, ἑπλ. ἀξίωμα.
 dignor, atus, ari, ἀξιώνω.
 dignus, a, um, ἀξιος.
 digredior, essus, ēdi, ἀπέρχομαι, ἀναχωρῶ.
 dijudico, avi, atum, are, δικάζω, κρίνω.
 dilabor, lapsus, bi, καταπίπτω, φθίρομαι, διαλύομαι.
 diligens, entis, ἐπιμελής, ἀκριβής. diligens veritatis, φιλαλήθης. βλ. σημ. 1. σελ. 14.
 diligenter, ἐπιρρ. ἐπιμελῶς, ἀκριβῶς.
 diligentia, a, ἐπιμέλεια, προσοχή.
 diligo, ēgi, ectum, ēre, ἀγαπῶ, ἐπιθυμῶ.
 diluvium, i, οὐδ. κατακλυσμός.
 dimicatio, ōnis, ἑπλ. ἀγὼν, ἀμίλλα, ἔρις.
 dimico, avi, atum, are, ἀγωνίζομαι, πολεμῶ.
 dimidium, i, οὐδ. ἡμισυ.
 dimitto, si, ssum, ēre, ἀποπέμπω, ἀπολύω, ἀφήμι.

- dirūmo, ēmi, emptum, ēre, διαλύω, καταλύω.
- dirūpio, ui, eptum, ēre, διαρπάζω, λεπλάτω.
- diruo, ui, ūtum, ēre, κατασκάπτω, καταβάλλω.
- dirus, a, um, σκληρός, ὀμός.
- discedo, ssi, ssum, ēre, ἀπέρχομαι, ἀναχωρῶ, διαλύομαι.
- disceptatio, ōnis, ἑπλ. ἀμφισβήτησις, ἔρις.
- disceptātor, ōris, διακνώστης, δικαιοτήτης.
- disciplīna, a, ἑπλ. διδασκαλία, ἀγωγή.
- accipio disc. iustitiā, didāσκoμαι τὴν δικαιοσύνην. disciplina liberalis, ἐλευθέριος ἀγωγή καὶ διδασκαλία.
- discipulus, i, ἄρσ. μαθητής.
- disco, didici, ēre, μαθάνω.
- discordia, a, ἑπλ. ἀσυμφωνία, διχόνοια, ἔρις.
- discrimen, īnis, οὐδ. κρίσις, δοκιμὴ, κίνδυνος.
- discurro, curri, rsum, ēre, διατρέχω.
- disjicio, ēci, ectum, ēre, διασκορπίζω, διασπειράζω.
- dispensātor, ōris, διανομὸς, ταμίης.
- dispertio, iui, itum, ire, διανέμω, μερίζω.
- displiceo, ui, ūtum, ēre, οὐκ ἀρέσκει με, δυσχερεστεῖ.
- dispono, sui, sŭtum, ēre, διακθίτω, διατάσσω, τακτοποιῶ.
- disputo, avi, atum, are, συζητῶ, φιλοσοφῶ, πραγματεύομαι περὶ τινος.
- disrumpo, rūpi, ruptum, ēre, διαρρηγνύω.
- dissēro, ui, ertum, ēre, διαλέγομαι, πραγματεύομαι, φιλοσοφῶ.
- dissideo, sedi, sessum, ēre, διαφέρωμαι, διαφωνῶ, διεστῆκα.
- dissidium, i, οὐδ. διαφορά, διαφωνία.
- dissimilis, e, διάφορος, ἀνόμοιος.
- distinguo, inxi, inctum, ēre, διακρίνω, διαποικίλλω.
- distrāho, xi, etum, ēre, διασπῶ, in contrarias partes, in diversa eis διάφορα μέρη, eis τάναντία.
- distribuo, ui, ūtum, ēre, διανέμω, μερίζω.
- ditio, ōnis, ἑπλ. ἀρχή, ἐξουσία. sub ditione aliquis esse, ὑπὸ τὴν ἀρχὴν, τὸ κράτος τινὸς εἶμαι, ὑποτάσσομαι.
- ditissimus, a, um, πλουσιώτατος.
- ditto, ditavi, atum, are, πλουτίζω.
- diu, diutius, diutissime, πολὺν, πλείονα, πλείστον χρόνον.
- diutīnus, a, um, πολυχρόνιος.
- diuturnitas, ātis, ἑπλ. πολυχρονιότης.
- diuturnus, a, um, πολυχρόνιος.
- diversus, a, um, διάφορος, ἐναντίος. ex diverso ἐξεναντίας.
- dives, vītis, πλούσιος, τὰ παραθετικά ἐκ συγκοπῆς ditior, ditissimus, πλουσιώτερος, πλουσιώτατος.
- divido, isi, isum, ēre, διαιρῶ, μερίζω.
- divinitus, ἐπίρρ. θεῶθεν.
- divīnus, a, um, θεῶς, δαιμόνιος.
- divitiā, arum, ἑπλ. πλούτη.
- do, dedi, datum, dare, δίδω. me do παραδίδωμαι, somno, eis τὸν ὕπνον. do pænas δίδω ποινάς, τιμωροῦμαι.
- doceo, ui, etum, ēre, διδάσκω, λέγω.
- docilitas, ātis, ἑπλ. εὐμάθεια.
- doctrīna, a, ἑπλ. διδασκαλία.
- doctus, a, um, πεπαιδευμένος, σοφός.
- doleo, ui, ēre, ἀλγῶ, λυποῦμαι.
- dolor, ōris, ἄρσ. ἄλγος, πόνος.
- dolose, ἐπίρρ. δολίως, δολερῶς.
- dolus, i, ἄρσ. δόλος, ἀπάτη.
- domesticus, a, um, οἰκιακός.
- domi, ἐπίρρ. οἶκος.
- domicilium, i, οὐδ. οἰκία, κατοικία.
- domīna, a, δέσποινα, κυρία.
- dominatio, ōnis, ἑπλ. δέσποτεία, ἐξουσία.
- dominātus, us, ἄρσ. δυναστεία, δεσποτεία.
- domīnus, ἄρσ. δεσπότης.
- domo, ἐπίρρ. οἶκοςθεν. domum, οἶκαδε.
- domus, us, ἑπλ. δῶμος, οἰκία.
- donec, σύνδεσμ. μέχρις, ἕως.
- dono, avi, atum, are, δωροῦμαι, χαρίζω.
- donum, i, οὐδ. δῶρον. dono mitto δωροῦμαι.
- dormio, iui, itum, ire, κοιμῶμαι, καθεύδω.
- dos, dotis, ἑπλ. προίξ.
- Drachma, a, ἑπλ. δραχμή.
- Dubitatio, ōnis, ἑπλ. ἀμφισβολία, sine dubitatione ἀναμφισβόλιος.
- dubito, avi, atum, are, ἀμφιβάλλω, διαστάζω. non dubitans quia, μὴ ἀμφιβάλλων, ὅτι.
- dubius, a, um, ἀμφισβόλος.
- ducenti, a, a, διακόσιοι.
- duco, xi, etum, ēre, ἄγω, ὀδηγῶ. 2) νομίζω. ducuntur πηγάζουσι, duco uxorem, ἄγω γυναῖκα, νυμφεύομαι.
- dudum, ἐπίρρ. πολὺν χρόνον.
- dulcis, e, ἡδύς, γλυκύς.
- dum, σύνδεσμ. ἐν ᾧ, ἐφ' ὅσον.
- duo, a, o, δύο.
- duodecim, δωδεκα.
- duodecimus, a, um, δωδέκατος.
- duodequaginta, τριάκοντα καὶ ὀκτώ.
- duplico, avi, atum, are, διπλασιάζω.
- durus, a, um, τραχὺς, σκληρός, ἀνίσθητος.
- duumviri, ōrum, οἱ δύο ἄνδρες. βλ. σελ. 134. σπλ. 3.
- dux, ducis, ἄρσ. ἡγεμῶν, στρατηγός.

E.

E. καὶ Ex, πρόθ. ἐκ, ἐξ, ἀπό.
 ea, ἀντωνυμία, is, ea, id, αὐτός.
 ebrietas, ātis, θηλ. μέθη.
 ebrīsus, a, um, οἰνόφλυξ, μέθυσος.
 ecqvis, ecqvā, ecqvīd, τίς ἄρά γε, ἢ τίς.
 Edico, xi, ctum, ēre, ἐκφωνῶ, κηρύσσω, διατάσσω.
 edictum, i, οὐδ. διαταγή, προσταγή.
 edisco, edidici, ēre, ἐκμανθάνω, ἐκσπθίζω.
 edo, edī, esum, ēre, ἐσθίω, τρώγω.
 edo, edīdī, dītum, ēre, ἐκδίδω, γεννῶ, φύω.
 educeo, ui, ctum, ēre, ἐκπαιδεύω, διδάσκω.
 edūmo, ui, ūtum, āre, καταδαμάζω, καταβάλλω.
 educatio, ōnis, θηλ. ανατροφή, ἀγωγή.
 educātor, ōris, ἀρσ. τροφός.
 edūco, xi, ctum, ēre, ἐξάγω, ἐκκομίζω.
 edūco, avi, atum, are, ἀνατρέφω, ἐκπαιδεύω.
 Effemīno, avi, atum, are, ἐκθλιύσσω, μολακύνω, ἡμερόνω.
 effero, extūli, elatum, erre, ἐκφέρω. 2) ἐκπινῶ. effero laudibus, ὑπερπαίνω. 3) ἐπαίρομαι, κυχθῶμαι. Elatus ἐπγρημένος.
 effero, avi, atum, are, ἀποθηριῶ, ἐκχρηριῶ.
 efficeax, ācis, κοιν. ἀποτελεσματικός, δραστήριος.
 efficio, ēci, ectum, ēre, συμπληρῶ, ἐκτελῶ, κατορθῶνω, ἀναδεικνύω.
 effingo, xi, ctum, ēre, πλάσσω, παριστάνω, εἰκονίζω. scite uvas effingo, ἀκριθῶς ἐξαικονίζω σταφυλάς.
 effluo, xi, ctum, ēre, ἐκρέω, παρέρχομαι.
 effugio, ūgi, ēre, ἐκφεύγω, ἀποφεύγω, ἀπαλλάσσομαι.
 effulgeo, lsi, ēre, ἐκλάμπω, διαλάμπω, ἀναλάμπω.
 effundo, fūdī, sum, ūre, ἐκχύνω, διασκορπίζω, σπαταλῶ.
 Egeo, ui, ēre, στεροῦμαι, εἶμαι ἐνδείης.
 ego, ἀντωνυμ. ἐγώ.
 egredior, essus sum, edī, ἀποθ. ἐξέρχομαι, ἀναχωρῶ.
 egregius, a, um, ἐξαιρετος, ἀξιολογος.
 Ejicio, ēci, ectum, ēre, ἐκβάλλω, ἐξορίζω. testatur suffragiis ejicio, ἐξαστρακίζω. post ejectos reges μετὰ τὴν ἐξωσιν τῶν βασιλείων, ἦται μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς ἐν Ρώμῃ βασιλείας.
 Elabor, apsus sum, ābi, ἀποθ. ἐκφεύγω, γίνομαι ἄφαντος, παρέρχομαι.
 elabōro, avi, atum, are, ἐξερράζομαι, ἐκτελῶ, κατορθῶνω.

elātus, a, um (μετοχή τοῦ effero), ἐπγρημένος, περυστημένος.
 elegans, autis, κοιν. κομψός.
 eleganter, ἐπίρρ. κομψῶς.
 elephantus, i, ἀρσ. ἐλέφας.
 Elius Jupiter, Ζεὺς ἐπαγόμενος, οἰωνοπομπός. βλ. σελ. 133. σημ. 4.
 eligo, ūgi, ectum, ēre, ἐκλέγω.
 eloquentia, ae, θηλ. εὐγλωττία, στωμυλία, εὐφράδεια. Eloquentiae magister, τῆς ῥητορικῆς διδάσκαλος.
 elōgnor, cūtus, elōgni, λέγω, ἐκφωνῶ.
 Emētiōr, emensus sum, ūri, ἐκμετρώ, διανύτω, διέρχομαι. longo mare emensus, διαπλεύσας μακρὸν πέραγος.
 emitto, si, ssum, ēre, ἐκπέμπω, ἀποστέλλω.
 emo, emi, emptum, ēre, ἀγοράζω.
 emolumentum, i, οὐδ. κέρδος, ὠφέλεια.
 emolumentum capio, ὠφελοῦμαι, κερδίζω.
 emorior, emortuus sum, emōri, ἀποθνήσκω.
 emptio, ōnis, θηλ. ἀγορά.
 emtor καὶ emptor, ōris, ἀρσ. ἀγοραστής.
 En, ἦν, ἦνιδε, ιδού.
 enarro, avi, atum, are, διηγοῦμαι, ἐξιστορῶ ἀκριθῶς.
 enāto, avi, atum, āre, ἐκκολυμῶ.
 enim, γάρ.
 enitor, sus καὶ enixus sum, enīti, ἀποθ. διατείνωμαι, προσπαθῶ. 2) ἀποιώω, γεννῶ.
 Eo, ivi, ūtum, īre, πορεύομαι.
 eōdem, ἐπίρρ. αὐτῶς, εἰς τὸ αὐτὸ μέρος.
 Epilōgnus, i, ἀρσ. ἐπίλογος.
 epūlum, i, οὐδ. δειπνῶ. Epūlae, arum, θηλ. ἐδέσματα, βρώματα, ἐστίασις.
 epūlor, atus sum, ari, ἀποθ. δειπνῶ, ἐστιῶμαι.
 Eqves, Itis, ἀρσ. ἵππευς, Eqves Romanus, ἵππευς Ῥωμαῖος. βλ. σημ. 3. σελ. 64.
 eqvīto, avi, atum, are, ἵππεύω.
 eqvus, i, ἀρσ. ἵππος.
 Erga, πρόθ. πρὸς, ἐπί.
 ergo, σύνθ. σὺν, λοιπόν.
 eripio, ui, eptum, ēre, ἀρπάζω, καταλαμβάνω.
 erro, avi, atum, are, πλανῶμαι, ἀπατῶμαι, σφάλλω.
 error, ōris, ἀρσ. πλάνη, ἀπάτη.
 erubescō, ui, ēre, ἐρυθριῶ, αἰσχύνομαι.
 erūdīo, ivi, ūtum, īre, ἐκπαιδεύω, διδάσκω, ἐξημερόνω.
 eruditio, ōnis, θηλ. παιδεία, μάθησις.
 eruditus, a, um, σοφός, πεπαιδευμένος.
 eruo, ui, erūtum, ēre, ἐξορύσσω, ἀνευρίσκω, ἀνακλύπτω.

- esca, α, θηλ. τρεφή, θρόμα, φαγητόν.
 est, ἐστί, ἑλ. sum.
 Et, σύνδ. καί.
 cienim, σύνδ. καὶ γάρ, διότι.
 etiam, σύνδ. καί, ἔτι, προσέτι.
 Etruscus καὶ Tuscus, ἰ, ἔθν. Τυρρῆνός.
 Evādo, si, sum, ἔρε, ἐκβαίνω, ἐκφεύγω.
 e manibus, ἀπὸ τῶν χειρῶν ἀναφαίνομαι,
 ἀναδεικνύμαι, dignus αξίος τις.
 evēho, xi, ctum, ἔρε, ἐξάγω, ὑψώνω,
 προβιβάζω.
 evēnit, enēnit, entum, ἴρε, ἀπροσ. συμ-
 βαίνει.
 eventus, us, ἀρσ. ἔλθαις, τέλος, ἀποτέ-
 λεσμα.
 evertō, rti, sum, ἔρε, ἀνατρέπω.
 evlto, avi atum, are, ἀποφεύγω.
 evoco, avi, atum, are, ἐκκαλῶ, προσκαλῶ.
 evolo, avi, atum, are, πετώ, φεύγω πετών.
 Ex, (καὶ προσυμφωνῶν e, ἐνίστα ὅμως καὶ
 ex,) πρόθ. ἐκ, ἐξ.
 exaedifico, avi, atum, are, ἐξοικοδομῶ,
 τελειώνω τὴν οἰκοδομήν.
 exaeruo, avi, atum, are, ἐξισώ, ἐξι-
 σούμαι.
 examīno, avi, atum, are, ἐξετάζω, ἔρευνῶ.
 exanīmo, avi, atum, are, φονεύω. exa-
 nimor, ἀπόννησκω, ἐκπνέω.
 exardesco, arsi, ἔρε, ἐξάπτομαι, ἐρεθί-
 ζομαι, ἀνάπτω, καίω.
 exāro, avi, atum, are, ἀροτριῶν ἐξο-
 ρύσσω, χαράσσω, γράφω.
 exaspéro, avi, atum, are, παροξύνω, ἐ-
 ρεθίζω.
 exēdo, ssi, ssum, ἔρε, ἐξέρχομαι, ὑπερ-
 βαίνω.
 excello, ui, ἔρε, ἐξέχω, ὑπερέχω.
 excelsus, a, um, ἐξέχων, ὑψηλός.
 excidium, i, οὐδ. ὀλεθρὸς, καταστροφή, ἄ-
 λωσις.
 excido, cidi, ἔρε, ἐκίπτω, λησμονῶ.
 excido, cidi, cīsum, ἔρε, ἐκτέμνω, ἀπο-
 κόπτω.
 excipio, cipi, eptum, ἔρε, δέχομαι, λαμ-
 βάνω, ἐξαίρω, ὑπαλαμβάνω τὸν λόγον,
 δεξιούμαι τινα φιλοφρονέω.
 excito, avi, atum, are, διεγείρω, παρο-
 ξύνω, ἐρεθίζω.
 exclāmo, avi, atum, are, ἀναβοῶ, κραυ-
 γάζω.
 exclūdo, si, sum, ἔρε, ἀποκλείω.
 excogito, avi, atum, are, ἐπινοῶ, ἐφευ-
 ρίσκω.
 excōlo, lui, cultum, ἔρε, καλλιερῶ, γε-
 ωργῶ.
 excusatio, ōnis, θηλ. συγχώρησις.

- excūso, avi, atum, are, διακατολογῶ, ἀπο-
 λογοῦμαι.
 excutio, ssi, ssum, ἔρε, ἐκασίω, ἀποτι-
 νάσω, ἀποβάλλω.
 exemplum, i, οὐδ. παράδειγμα.
 exeo, ii, ūtum, ἴρε, ἐξέρχομαι.
 exerceo, ui, ūtum, ἔρε, ἐξασκῶ, γυμνά-
 ζω. totum diem, τὴν ἡμέραν πᾶσαν διε-
 ρευνῶ, ἐξετάζω. exerceo iudicium, δι-
 κάζω.
 exercitatio, ōnis, θηλ. ἄσκησις, γύμνασις.
 exercitus, us, ἀρσ. στρατός.
 exhaurio, ausi, austum, aurīre, ἐξαντλῶ.
 exhibeo, ui, ūtum, ἔρε, παρέρω. δίδω.
 exhibeo donum, δωροῦμαι frumentum,
 δίδω τροφάς.
 exigo, egi, actum, ἔρε, αἰτῶ, ἐκτελῶ,
 ἐξετάζω, ἐξελαύνω, ἐξορίζω, ἐκδιώκω.
 post reges exactos, μετὰ τὴν ἐκβολὴν
 τῶν βασιλείων ἑλ. σημ. 5. σελ. 152.
 exiguus, a, um, μικρός, εὐτέλης.
 exilis, e, εὐτέλης, ταπεινός.
 exilium, i, οὐδ. ἐξορία, ἀειφυγία.
 eximius, a, um, ἐξάριστος, ἐκλεκτός.
 existimatio, ōnis, θηλ. γνώμη, δόξα, δό-
 κησις.
 existimo, avi, atum, are, νομίζω, φρο-
 νῶ, κρίνω.
 exiliūm, i, οὐδ. ὀλεθρὸς, ἀπώλεια, κατα-
 στροφή.
 exilus, us, ἀρσ. τέλος, συντέλεια, ἔκδοσις.
 exorto, avi, atum, are, ὀρέγομαι, ἐπι-
 θυμῶ, εὐχόμεαι.
 exordium, i, οὐδ. ἀρχή, προσίμιον.
 exorior, ortus sum, oriri, ἀποθ. ἐγεί-
 ρομαι, ἀναφαίνομαι. bellum exoritur,
 ἀρχεται πόλεμος.
 exorno, avi, atum, are, διακοσμῶ, στο-
 λίζω.
 exoro, avi, atum, are, καθικατεύω, δέ-
 ρομαι.
 extraveseo, pāvi, ἔρε, πτεοῦμαι, ἐκπλήκ-
 τομαι
 expēdio, ivi, ūtum, ire, ἀπαλλάττω, ἐ-
 λευθερῶ, εὐκλύνω.
 expedito, epiro. ευκόλως, προχείρως.
 expeditio, ōnis, θηλ. ἐκστρατεία, ἐπιχεί-
 ρησις.
 expeditus, a, um, ἐλαφρὸς, εὐζωνος, στρα-
 τιώτης μὴ φέρων βάρους.
 expello, puli, pulsum, ἔρε, ἐξωθῶ, ἐκ-
 βάλλω, ἐξορίζω.
 expendo, di, ensum, ἔρε, σταθμίζω, ζυ-
 γίζω, ἐξετάζω, ἐλέγχω.
 experior, certus sum, ūri, ἀποθ. πειροῦ-
 μαι, δοκιμάζω.

expers, pertis, κοιν. αμέτοχος.
 expreto, ἰν' ἰ, itum, ἔρε, αἰτώ, ἀναζητῶ, ἀπαίτῶ.
 exprio, avi, atum, are, καθαρίζω, ἀγνίζω, ἐξηλενῶ.
 expleo, evi, etum, ἔρε, ἐκπληρῶ, ἐκτελῶ.
 explorator, oris, ἀρσ. ἐρευνητῶν, ἐξεταζῶν, κατάσκοπος.
 exploro, avi, atum, are, ἐρευνῶ, ἐξετάζω.
 expromo, sui, itum, ἔρε, ἐπιβίω, διεγυῖμαι.
 exprobro, avi, atum, are, ἐξονειδίζω, κατηγορῶ.
 expromo, mpsi, mptum, ἔρε, ἐκφέρω, φανερόνω.
 expugno, avi, atum, are, καταπολεμῶ, καταβάλλω, κυριεύω.
 exquiro, sivi, itum, ἔρε, ἀναζητῶ, ἐρωτῶ, ἐρευνῶ.
 exquisitus, a, um, ἐξητασμένος. Exquisitum supplicium, ποινή μεγίστη.
 exsanguiae, arum, πληθ. θηλ. κηδεία, ἐνταφιασμός.
 exsanguor, cūtus, qvi, ἐκτελῶ, διαπρατῶ.
 exsilio, silui, sultum, ire, ἐκπηδῶ, σκιρτῶ.
 exsiliū, i, cūd, ἐξορία.
 exspectatio, onis, θηλ. προσδοκία. praeter expectationem παρά προσδοκίαν.
 exspecto, avi, atum, are, προσδοκῶ, περιμένω.
 exspiro, avi, atum, are, ἐκπνέω, ἀποθνήσκω.
 exstimulo, avi, atum, are, κεντῶ, ἐρεθίζω.
 extinguo, xi, ctum, ἔρε, σβένω, φρονεύω.
 2) ἀποθνήσκω.
 extirpo, avi, atum, are, ἐκρίζω, ἐξυφανίζω.
 exsto, tūti, (stītum), are, ἐξίγω, φαινόμεαι, ὑπάρχω.
 exstruo, xi, ctum, ἔρε, ποιῶ, κτίζω, οἰκοδομῶ, ἐτοιμάζω, παρασκευάζω.
 exsul, illis, ἀρσ. ἐξορίστος.
 exsulto, avi, atum, are, εἶμαι ἐξορίστος.
 exulto, avi, atum, are, ἀγάλλομαι, χαίρω, σκιρτῶ.
 exsurgo, surrexi, surrectum, ἔρε, ἀνίσταμαι, ἐξυψοῦμαι, ἀνεγείρω.
 exta, ōrum, cūd. ἐν πληθ. μόνον, σπλαγχνία, κατ' ἐξοχήν τὰ τῶν ἱερέων.
 extorqueo, orsi, ortum, ἔρε, ἐκβασανίζω, καταναγκάζω, ἐκβιάζω.
 extra, ἐξω, ἐκτός.

extraho, xi, actum, ἔρε, ἐξηλαίνω, ἐκβάλλω, ἐξάγω.
 extrēmus, a, um, ἑσχατος, τελευταίος.
 exūo, ui, ūtum, ἔρε, ἐκδύομαι, ἀποβάλλω. Exutus regno, ἐξωσθείς, στερηθείς τῆς βασιλείας.

F.

Fabricator, oris, ἀρσ. ποιητής, κτίστης.
 fabrico, avi, atum, are, κτίζω, κατασκευάζω.
 fabula, ae, θηλ. λόγος, μῦθος, δρᾶμα.
 fabulosus, a, um, μυθώδης, μυθικός.
 factus, a, um, ἀστέιος, γελοῖος.
 facies, ei, θηλ. εἶδος, ὄψις, κάλλος. serena facies, αἰθρία.
 facile, ἐπίρρ. εὐκόλως, ῥαδίως.
 facilis, e, εὐκόλος.
 facinus, oris, cūd. πράξις, κακουργημα. ἑλ. π. 2. σελ. 6. praeclarum facinus, ἐνδοξον, λαμπρὸν ἔργον, κατόρθωμα.
 facio, feci, actum, ἔρε, ποιῶ, πράττω.
 factio, onis, θηλ. κόμμα πολιτικόν.
 factito, avi, atum, are, πράττω συχνά.
 factum, i, cūd. (μετοχή τοῦ facio), πράξις, ἔργον. res factae, τὰ πεπραγμένα, αἱ πράξεις.
 facultas, atis, θηλ. δύναμις, εὐκολία, ἄδεικ. Ὁ πληθυντικός facultates, πλοῦτος, κτήματα, εὐσία.
 facundus, a, um, εὐγλωττος, ῥητορικός. oratio facunda, ῥητορικός λόγος, εὐροια λόγος.
 falacia, ae, θηλ. ἀπάτη, δόλος.
 fallo, fefelli, falsum, ἔρε, ἀπατῶ, σφάλλω. me fefellit, ἐλαβί με.
 falso, ἐπίρρ. ψευδώς, δολίως.
 falsus, a, um, ψεύστης, δόλιος, ἀπατηλός.
 falx, falcis, θηλ. δρεπάνον.
 fama, ae, θηλ. φήμη.
 fames, is, θηλ. πείνα.
 familia, ae, θηλ. οἰκογένεια. 2) οἱ τῆς οἰκίας δούλοι.
 familiaris, e, οἰκίος, οἰκιακός.
 familiaritas, atis, οἰκειότης, φιλία.
 famularis, e, δουλίκος, εὐτελής.
 famulus, i, ἀρσ. δούλος, ὑπρέτης θεράπων.
 fanum, i, cūd. ἱερὸν.
 fas, ae, ὅσιον, δίκαιον, θεμιτόν.
 fasciculus, i, ἀρσ. δέσμη, φάκελλος.
 fascis, is, ἀρσ. φάκελλος, δερμάτιον.
 fastidioso, ἐπίρρ. ἀλαζονικῶς, ὑπεροπτικῶς.

fastigium, i, οὐδ. ὄψος, κορυφή, μεγαλειών.
 fatālis, e, εἰμαρμένος, πεπρωμένος.
 fataliter, ἐπίρ. κατά μοῖραν, εἰμαρμένος.
 fateor, assus, ēri, ἀποθ. ἔμολογῶ.
 fatīgo, avi, atum, are, καταπονῶ, κου-
 ράζω.
 fatum, i, οὐδ. εἰμαρμένη, μοῖρα· vi fa-
 tis esse, ἔστι πεπρωμένον. fato fun-
 ctus, κατὰ μοῖραν τελευτήσας.
 faveo, favi, fautum, ēre, εὐνοῶ, θεραπεύω.
 favor, ōris, ἄρσ. εὐνοία, εὐμένεια.
 fax, facis, θηλ. δάξ, λαμπάς. faces do-
 loris, ἑλ. σημ. 3. σελ. 87.
 Felicitas, ātis, θηλ. εὐδαιμονία, εὐτυχία.
 feliciter, ἐπίρ. εὐτυχῶς.
 felix, icis, κων. εὐτυχής.
 femīna, e, θηλ. γυνή.
 fera, e, θηλ. φήρ=θηρ, θηρίον.
 fere, ἐπίρ. σχεδόν.
 FERETRIUS Jupiter, τροπαιοῦχος, νικη-
 φόρος Ζεὺς. ἑλ. σ. 3. σελ. 129.
 feriae, arum, θηλ. ἑορταί, ἡμέραι ἀργίας.
 ferio, īre, θάλω, κτυπῶ, πλήσσω.
 ferme, ἐπίρ. σχεδόν, περίπου.
 fero, tūli, latum, erre, φέρω, ἀναφέρω,
 ἀνέχουμαι, ὑποφέρω. fero legem, εἰσάγω
 νόμον, νομοθετῶ. fero auxilium, ἐση-
 θῶ. fertur, ἀπρόσ. φέρεται, λέγεται. fe-
 runt, λέγουσι.
 ferox, ōcis, κων. ἄγριος, ὀμὸς, τραχὺς.
 α) πολυμυκὸς, ἀνδρείος.
 ferrēus, a, um, σιδηροῦς.
 ferrum, i, οὐδ. σίδηρος, ξίφος.
 ferus, a, um, ἄγριος, θηριώδης, ἀπαί-
 δευτος.
 festīno, avi, atum, are, σπεύδω, ταχύνω.
 festus, a, um, ἐορτάσιμος, ἐορτινός.
 fetialis, is, φητιάλης· ἑλ. σημ. 7. σελ. 134.
 Fictus, a, um, πλαστός.
 fidēlis, e, πιστός.
 FIDENAE, arum, ἡ πόλις Φιδῆναι.
 FIDENATES, um, Φιδηναῖοι.
 fides, ēi, θηλ. πίστις, εὐκρίνεια. in fi-
 dem accipere, δέχομαι ἐπὶ πίστει καὶ
 σωτηρίᾳ τὸν ἐχθρόν.
 fidus, a, um, πιστός.
 figurā, e, θηλ. εἶδος, μορφή.
 filia, e, θηλ. θυγάτηρ.
 filius, ἄρσ. υἱός, παῖς.
 figo, xi, ctum, ēre, πηγνύω, θεμελιῶ.
 fingo, xi, ctum, ēre, πλάσσω, ποιῶ.
 finis, um, fīum, īre, τελειώνω, παύω.
 finis, is, ἄρσ. τέλος, ὄριον, χῶρα.
 finitimus, a, um, ἄμερος, γείτον.
 fio, factus sum, fiēri, γίνουμαι. ἀπρόσ-
 συμβαίνει.

firmītas, ātis, θηλ. σταθερότης, βεβαιότης.
 firmo, avi, atum, are, βεβαιῶ, ἐπιμαρ-
 τυρῶ, στερεώνω.
 firmus, a, um, βεβαιός, σταθερός, δυ-
 νατός.
 fiscus, i, ἄρσ. δημόσιον ταμεῖον.
 Flagitiōsus, a, um, αἰσχρὸς, μοχθηρός.
 flagitium, i, οὐδ. αἰσχροουργία, αἰσχρὰ
 πράξις, μοχθηρία.
 flagito, avi, atum, are, ἱκετεύω, παρα-
 καλῶ.
 flagro, avi, atum, are, καίω, φλέγομαι.
 flamma, e, θηλ. φλόξ.
 Flecto, xi, ctum, ēre, στρέφω, κάμπτω.
 fleo, evi, ctum, ēre, κλαίω, δακρύω.
 fletus, us, ἄρσ. κλαυθμός, δάκρυα.
 floreo, ui, ēre, ἀνθῶ, ἀμυάζω.
 flos, oris, ἄρσ. ἄνθος.
 fluctus, us, ἄρσ. κύμα, κλύδων.
 flumen, i, is, οὐδ. ῥεῦμα, ποταμός. vi-
 num flumen, ῥέον ὕδωρ, ποταμός.
 fluo, fluxi, fluctum, ēre, ῥέω, παρή-
 χουμαι.
 flavius, i, ἄρσ. ποταμός.
 Foculus, i, ἄρσ. ἐσχάρις, ἐσχάριον.
 fodus, i, ἄρσ. ἐστία.
 fodio, fodi, fossum, ēre, σκάπτω.
 foedus, eris, οὐδ. συνθήκη, σπονδαί· per-
 cutio foedus, σπονδάς ποιῶ.
 foetus, us, ἄρσ. καρπός, γέννημα.
 folium, i, οὐδ. φύλλον.
 fons, fontis, ἄρσ. πηγή.
 for, fassus sum, fari, ἀποθ. φάσκω,
 φημί. Faunus a fando dictus est, Φαῦ-
 νος ἀπὸ τοῦ φάναϊ ἐκλήθη.
 foris, is, θηλ. σύνθηες ἐν τῷ πληθυντικῷ
 fores, um, θύρα.
 forma, e, θηλ. μορφή.
 formido, i, is, θηλ. φόβος.
 formidolōsus, a, um, δεινός, ἄφραδρός,
 ἐπίφοβος.
 formo, avi, atum, are, μορφώνω, ῥυθμί-
 ζω, κανονίζω.
 formositas, ātis, θηλ. κάλλος, εὐμορφία.
 formōsus, a, um, εὐμορφος, εὐπλαστος,
 εὐειδής.
 fortasse, ἐπίρ. ἴσως, τυχόν.
 forte, ἐπίρ. τυχόν, κατὰ τυχόν.
 fortis, e, ἀνδρείος, ἰσχυρὸς, γενναῖος.
 fortiter, ἐπίρ. γενναίως.
 fortitudo, i, is, θηλ. ἰσχύς, ἀνδρεία.
 fortuitus, a, um, τυχαῖος.
 fortuna, e, θηλ. τύχη.
 fortunatus, a, um, εὐτυχής, εὐδαιμόν.
 forum, i, οὐδ. ἀγορά, ἔνθα καὶ τὰ δικα-
 στήρια.

fosse, i, ἀρσ. κηβήδρα, ἡκστάς ἐν θιάτρῳ.
 fossa, α, θηλ. τάφορος.
 foveo, fovi, fovum, ἔρε, περιβάλλω, θερ-
 μάνω, περιποιῶμαι.
 Frogillus, e, εὐθραυστος, φηριτός.
 fragilitas, atis, θηλ. τὸ εὐθραυστον, φθα-
 ρτόν.
 fragmentum, i, εὐδ. θραῦσμα, λείψανον,
 τιμάχιον.
 fragor, oris, ἀρθ. θραῦσις, πάταγος.
 frango, frēgi, fractum, ἔρε, θραύω,
 φθείρω, ἐξκοθενῶ, καταβάλλω, καταπονῶ.
 frater, tris, ἀρσ. ἀδελφός.
 fraternalis, e, um, ἀδελφικός.
 fraudo, avi, atum, are, ἀπατῶ, δολιεύομαι.
 fraudulentus, a, um, ἀπατηλός, δολερός.
 Frequens, entis, συχνός, συνεχής, πολύς.
 frequenter, ἐπίρ. συχνάκις, πολλάκις.
 frequentato, avi, atum, are, φειτῶ, συ-
 γαζῶ. frequens conventus πλήρης, με-
 γάλῃ σύννοδος: frequentio scholas, φειτῶ
 εἰς διδασκαλίαν.
 fretus, a, um, πεποιθός.
 Frigidus, a, um, ψυχρός.
 rigor, oris, εὐδ. ψύχος: ῥίγος. frigida
 συνεχὴς ψύχος, ψύχη.
 Frona, frontis, θηλ. μέτωπον, πρόσωπον,
 ἔψις. α) φύλλα, φύλλωμα.
 Fructus, us, ἀρσ. καρπός: fructus col-
 ligo, ἀρθόζω καρπύς, καὶ μεταφορικῶς,
 ἀφαιρῶμαι.
 frugifer, feras ferum, καρποφόρος, εὐ-
 φορος, γένειος.
 frumentum, i, εὐδ. καρπός, σῖτος, τροφή.
 fruor, fructus sum, frui, ἀπλάυω, καρ-
 ποῦμαι.
 frusta, ἐπίρ. ματαίως.
 frux, ūgis, ἐν τῷ πληθυντικῷ σύνθεσις
 fruges, ium; καρπός: homo frugi, σώ-
 φρον, ἀγαθῶν ἠθῶν ἀνὴρ.
 Fuga, α, θηλ. φυγή fugam facio; φεύγω.
 fugio, fugi, ūtum, ἔρε, φεύγω, ἐκφεύγω.
 fuga, avi, atum; are, φυγαδιῶ, τρέπω
 εἰς φυγήν.
 fui, παρακείμενος τοῦ sum; ὅπερ ἴδε.
 fulgio, fulsi, ἔρε, λάμπω, διαπρέπω.
 fulgor, oris, ἀρσ. λάμψις: fulgor flam-
 mae, ἀστραπή.
 fulmen; ūnis; εὐδ. ἀστραπή: fulmine i-
 ctus κεραυνωθείς.
 fundamentum, i, εὐδ. βῆθρον, θεμέλιον.
 funditus, ἐπίρ. ἐκ βῆθρον, ῥιζιδάγ.
 functus, a, um, τετελευτηκός: factu fun-
 ctus κατὰ μοτραν τελευτήτα.
 fundo; fudi; fustum, ἔρε, χάνω, λήγω,
 πρίπω εἰς φυγήν, κινῶ.

fundus, i, ἀρσ. ἀγρός: ἐν τῷ πληθ. fundi,
 orum, γαίαι.
 funestus, a, um, ἀλιθίος, θανατηφόρος.
 fungor, functus sum, fungi, ἀποθ. ἐκ-
 τελῶ, ἐκπληρῶ, τελευτῶ.
 funus, ūris, εὐδ. κηδεία, ἐκφορά.
 fur, furis, ἀρσ. κλέπτης.
 furcula, α, θηλ. στενὸν furculae Cau-
 dinae τὰ ἐν Κουδίῳ στενά.
 furio, furire, μαίνομαι.
 furor, oris, ἀρσ. μανία.
 furor, atus sum, ari, ἀποθ. κλέπτω.
 furtum, i, εὐδ. κλοπή.
 futūrus, a, um, μέλλων.

G.

GABII, orum, ἡ πόλις Γάβιοι, καὶ οἱ ἐν
 αὐτῇ οἰκοῦντες.
 galea, α, θηλ. κράνος, κάλυμμα τῆς κε-
 φαλῆς.
 gallus, i, ἀρσ. ἀλεκτροῦν, πετεινός.
 garrulus, i, ἀρσ. φλύαρος, λάλος.
 gaudeo, gavīsus sum, ἔρε, ἀγάλλομαι,
 χαίρομαι.
 gaudium, i, εὐδ. χαρὰ, ἀγαλλίασις.
 Gemīnus, a, um, διπλοῦς, διδυμος.
 gener, eri, ἀρσ. γαμβρός: gener adsum-
 ptus, παρελήφθη, ἐγένετο γαμβρός τις.
 generosus, a, um, γενναίος.
 genitūrus, a, um, (μετοχὴ τοῦ gigno), γε-
 γονός, γεννηθείς.
 gens, gentis, θηλ. γένος, γενεά, ἔθνος, φυ-
 λή: Minorum gentium patres, οἱ ὑπὸ
 τοῦ Βροῦτου ἐκ τῶν δημοτῶν ἐκλεγθέντες
 συγκλητικοί. Ἐλ. σημ. 1. σελ. 137.
 genus, ūris, εὐδ. γένος.
 gero, gessi, gestum, ἔρε, πράττω, ποιῶ.
 gero bellum, πολέμῳ: gero magistrat-
 um, ἔχω ἀρχὴν, χρηματίζω: gero animo,
 φρονῶ, διανοῶμαι: male rem gero, κακῶς
 διακινῶ τὰ τοῦ οἴκου. Ἐλ. σημ. 5. σελ. 74.
 gestum, i, εὐδ. τὸπραχθέν, ἡ πράξις: res
 gestae, αἱ πράξεις, τὰ πεπραγμένα.
 gesto, avi, atum, are, φέρω, φερῶ, κο-
 μίζω.
 gestus, us, ἀρσ. χειρονομία.
 gestus, a, um, μετοχὴ τοῦ gero, ὅ-
 περ ἴδε.
 Gigno, genui, genitum, ἔρε, γεννῶ,
 παράγω.
 Gladiātor, oris, ἀρσ. μονομάχος.
 gladius, i, ἀρσ. ξίφος.
 glans, glandis, θηλ. ἑλάνας, δρυοβί-
 λανος.

globōsus, a, um, σφαιροειδής.
 globus, i, ἄρσ. σφαῖρα, σφῆρα, πλῆθος.
 gloria, a, θηλ. δόξα, τιμή.
 gloriabundus, i, ἄρσ. καυχώμενος, μεγα-
 λαυχῶν.
 glorior, atus sum, ari, ἀποθ. καυχῶμαι,
 ἐναρμυρίζομαι, ἐπαίρομαι.
 Gradior, gressus sum, gradi, ἀποθ. βα-
 δίζω, πορεύομαι.
 gradus, us, ἄρσ. βῆμα, κλίμαξ, βαθμός.
 græce, ἐπίρρ. ἑλληνιστί.
 Γραῖα, a, θηλ. Ἑλλάς.
 græculus, a, um, γραικύλος. βλ. σημ. 3.
 σελ. 77.
 Γραῖκος, a, um, Γραῖκος, Ἕλληνας, ἑλληνικός.
 grandis, e, μέγας. grandis natu, πρὶς
 ἑλικῶς τὴν ἡλικίαν.
 grassor, atus sum, ari, βαδίζω, ἱρμῶ, in
 aliquem κατὰ τινος.
 grates, um, θηλ. πλθ. χάρις, εὐγνωμο-
 σύνη.
 gratia, a, θηλ. χάρις, εὐνοία, εὐγνωμοσύ-
 νη. gratiam facio alicuius συγχωρῶ. gratias
 habeo, ago, χάριτας ὀφείλω, ἄγω
 τινί, εὐγνωμονῶ. βλ. σημ. 3. σελ. 182.
 gratiam refero, ἀποδίδω χάριτας ἕργῳ ἢ
 λόγῳ.
 gratiōsus, a, um, χαριεῖς, εὐκόλος, κεχα-
 ρισμένος.
 gratulor, atus sum, ari, συγχαίρω τινί.
 gratus, a, um, εὐχάριστος, εὐγνώμων, εὐά-
 ρεστος.
 gravāte, ἐπίρρ. δυσχερῶς, χαλεπῶς.
 gravīdus, a, um, ἔγκυος.
 gravis, e, βαρὺς, σεμνός, σοβαρός.
 gravissime, αὐστηρότατα edixit ἐκήρυξεν.
 gravitas, ātis, βαρύτης, σεμνότης, σοβα-
 ρότης.
 graviter, ἐπίρρ. βαρέως, ἐμβριθῶς.
 gravo, avi, atum, are, βαρύνω. gravor,
 βαρύνομαι, ἀβρομαι.
 gregatim, ἐπίρρ. ἀγέληδον, σωρδῶν.
 gressus, us, ἄρσ. βᾶδισμα, πορεία.
 grex, gregis, ἄρσ. ἀγέλη, ποιμῆν.
 grūs, gruis, γέρας.
 Gubernātor, ōris, ἄρσ. κυβερνήτης, πηδα-
 λιοῦχος.
 gubernō, avi, atum, are, κυβερνῶ, διακυβερ-
 νῶ.

II.

Habeo, uī, itum, ēre, ἔχω, κρατῶ, habe-
 tur, νομιάζεται. habeo orationem ἀγα-
 ρεῖω. habeo sermonem λαλῶ, συνδιαλέ-
 γομαι. bene res habet καλῶς ἔχει.
 habitō, avi, atum, are, κατοικῶ.

habitus, us, ἄρσ. στολή, σχῆμα. 2) ἔξις.
 hareo, hasi, hasum, ēre, ἔχουμαι, κρα-
 τοῦμαι. tela hærent scuto, τὰ βέλη ἔχον-
 ται ἢ ἐμπεπῆγασι τῇ ἀσπίδι.
 HAMILCAR, aris, Ἀμίλικας, ὁ τῶν Καρχηδο-
 νίων στρατηγός.
 Hæmo, ōnis, Ἄμμων, Ζεὺς ὁ ἐν Λιθύῃ λα-
 τρουόμενος, εἰς οὗ τὸ μαντεῖον λέγεται ὅτι
 ἦλθε καὶ ὁ Ἀλέξανδρος.
 Hænnibal, balis, Ἀννίβας, ὁ μέγας τῶν Καρ-
 χηδονίων στρατηγός.
 hasta, a, θηλ. δόρυ, λόγχη.
 hostile, is, οὐδ. δόρυ, ἀκόντιον. 2) ἐχθρὸν
 τοῦ δόρατος.
 Hæstulibal, balis, Ἀστρούβας, στρατηγός
 Καρχηδονίων.
 haud καὶ haut, οὐ, ὄχι. haud scio, an,
 δὲν γινώσκω ἀκριβῶς ἀν—ίσως.
 haurio, hauri, haustum, ire, ἀντλῶ, ἀ-
 ρύζομαι.
 Hebes, etis, κοιν. ἀμβλύς, νοθρός.
 herba, a, θηλ. γλήνη, βοτάνη, χόρτον.
 hercule καὶ hercle, ἐπιφώνημα βεβαιωτι-
 κόν, καί, τῇ ἀληθείᾳ.
 hereditas, ātis, θηλ. κληρονομία.
 heres, edis, κοιν. κληρονόμος.
 heri, ἐπίρρ. χθές.
 hesperus, i, ἄρσ. Ἑσπερος.
 hesternus, a, um, χθεσινός, ὁ χθές.
 heus tu, ὦ οὗτος, ὦ φίλε.
 Hibernus, a, um, χειμερινός, hiberna,
 ōrum, χειμᾶδια.
 hic, hæc, hoc, οὗτος.
 hiems, hiemis, θηλ. χειμῶν.
 hinc ἐντεῦθεν, ἀπὸ τοῦδε. hinc—inde, ἐν-
 τεῦθεν μὲν—ἐκεῖθεν δέ.
 hinnitūs, us, ἄρσ. χρομετισμός.
 Hispania, a, ἰσθρία, Ἰσπανία.
 Hispanus, i, Ἰσπανός.
 historia, a, θηλ. ἱστορία.
 historicus, istoricus.
 Hodie, ἐπίρρ. (ἐκ τοῦ hoc die σύνθετον, ταύτη
 τῇ ἡμέρᾳ), σήμερον.
 homicidium, i, οὐδ. ἀνθρωποκτονία, φόνος.
 homo, ōnis, ἄρσ. ἄνθρωπος.
 honestas, ātis, θηλ. τιμιότης, καλοκάγα-
 θία.
 honeste, ἐπίρρ. ἐντιμῶς, τιμίως.
 honestus, a, um, τιμιός, ἐντιμός. probus
 et honestus, καλῶς καὶ καθῶς.
 honor, καὶ honos, ōris, ἄρσ. τιμή.
 honorifice, ἐπίρρ. ἐντιμῶς.
 honorificus, a, um, τιμητικός.
 hora, a, θηλ. ὥρα.
 horreo, uī, ēre, φέρισσω, τρέμω.
 horribilis, e, φρικαλέος.

horrīdus, a, um, τραχὺς, λάσιος, φρικα-
λός.
hortatus, us, ἄρσ. νοουθεσία, παραίνεσις.
hortor, atus sum, ari, ἀποθ. παραινῶ,
νοουθετῶ, προτρέπω.
hortūlus, i, ἄρσ. κηπίδιον, hortuli, ὄρμ,
κῆπος. βλ. σημ. 4. σελ. 84.
hortus, i, ἄρσ. κῆπος. horti, ὄρμ, μέ-
γας κῆπος.
hospes, ūtis, ἄρσ. ξένος, φίλος.
hospitaliter, ἐπίρρ. φιλοξένως.
hospitium, i, οὐδ. ξενεῖον, ξενοδοχεῖον.
hospītus, a, um, ξένος, φίλος.
hostilis, e, ἐχθρικός, πολέμιος.
hostia, e, θηλ. θύμα, σφάγιον.
hostis, is, ἄρσ. πολέμιος, ἐχθρός.
Huc, δεῦρο, εἰδῶ. huc—illuc ὄδω—κακει-
σε. εἰδῶ καὶ ἐκεῖ.
hujuscemōdi, ἐπίρρμ. τούτου τοῦ εἶδους,
τοιαῦτα, οὕτως.
humanitas, ātis, φιλανθρωπία, ἀνθρωπισμός.
humānus, a, um, ἀνθρώπινος, ἡμερος.
humērus, i, ἄρσ. ὤμος.
humi, ἐπίρρ. χαμαί.
humilis, e, ταπεινός. humili loco natus
ἐκ ταπεινοῦ γένους γεννηθείς, δυσγενής.
humo, avi, atum, are, καλύπτω χώματι.
humor, ōris, ἄρσ. ὑγρότης, ὕδωρ.
humus, i, θηλ. χώμα, ἔδαφος.

I.

ibi, ἐκεῖ, αὐτοῦ.
ibīdein, αὐτόθι, ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ. 2) πα-
ραυτικά, εὐθύς.
ico, ici, icium, ūre, κτυπῶ, πλήσσω. icere
fodius, ποιῶ συνθήκην εἰρήνης. fulmine
ictus, κεραυνωθείς.
Idcirco, διὰ τοῦτο, ὅθεν.
idem, eādem, idem, ὁ αὐτός.
ideo, ἐπίρρ. διὰ τοῦτο.
idoneus, a, um, ἐπιτήδειος, ἐπίκαιρος, κα-
τάλληλος.
idus, ειδούς, ἡ γ' ἢ ἡ ἰε' τοῦ μηνός. Idus
Martiae αἱ τοῦ Μαρτίου ειδούς. βλ. σημ.
9. σελ. 143.
Igitar, ὅν, λοιπόν.
ignārus, a, um, ἀμαθής, ἀγενής, ἀγνωσ-
τός.
ignavia, e, θηλ. ὀκνηρία, νοθρία.
ignāvus, a, um, φαῦλος, δεῖλός, ὀκνηρός.
ignis, is, ἄρσ. πῦρ.
ignobilis, e, ἀδόξος, ἀγενής.
ignomīnia, e, θηλ. ἀτιμία, αἰσχος.
ignoratio, ōnis, θηλ. ἄγνοια.
ignōto, avi, atum, are, ἀγνώθ.

ignōtus, a, um, ἀγνωστος.
Ille, illa, illud, ἐκεῖνος. δεικνύει οὐ μόνον
τὸ μακρὰν ἢ ἀποτέρω κείμενον, ἀλλὰ καὶ
τὸ ἀμέσως ἡγούμενον ἢ ἐπόμενον ἐν τῷ
λόγῳ, καὶ τὸ ἐπ' ἀρετῇ ἢ κακίᾳ γνωστών
καὶ περίφημον.
illie, ἐπίρρ. ἐκεῖ.
illicēbrae, ārum, θηλ. Σέληνητρα.
illūco, παραυτικά, εὐθύς.
illūgo, avi, atum, are, δεσμεύω, δένω.
illuc, ἐκεῖσε.
illucesco, illuci, ūre, ἐπιλάμπω, φωτίζω.
illustris, e, λαμπρός, ἐνδοξός.
illustro, avi, atum, are, φωτίζω, λαμ-
πρύνω, δοξάζω.
Imāgo, ūtis, θηλ. εἰκών. βλ. σημ. 1.
σελ. 11.
imber, imbris, ἄρσ. ὕμερος, ὑέτες, ὕδωρ.
imberbis, e, ἀγένειος.
imitabilis, e, μιμητικός, ἀμιμητός.
imitatio, ōnis, θηλ. μίμησις.
imītor, atus sum, ari, ἀποθ. μιμοῦμαι.
immānis, e, ἄγριος, ὄμιος.
immatūrus, a, um, ἄωρος, πρόωρος.
immēmor, ōris, ἀμνήμων, ἐπιλήσιμων.
immensus, a, um, ἀμέτρητος, ἄπειρος, ὑ-
περμεγέθης.
immerītus, a, um, ἀνάξιος.
immerito, ἐπίρρ. ἀδίκα, ἀναξίως.
immīneo, ui, ūre, ἐπικρίμαμαι, ἐπίκει-
μαι, ἐπαπειλῶ.
immitto, si, ssum, ūre, εἰσπέμπω, εἰσδέ-
χμαι.
immo καὶ imo, ἐλάχιστα, οὐδόλω, οὐ μὴν
ἀλλᾶ.
immobilis, e, ἀκίνητος.
immōlo, avi, atum, are, θυσιάζω, σφάζω.
immortālis, e, ἀθάνατος.
immortalitas, ātis, θηλ. ἀθανασία.
immōtus, a, um, ἀκίνητος.
immūto, avi, atum, are, μεταβάλλω.
impar, āris, ἄμισος, ἀνόμιος.
impatience, e, θηλ. ἀνοσημονοσία.
impatiens, entis, ἀκάθεκτος, ἀνοσημονος,
βρμητικός.
impedimentum, i, οὐδ. κόλυμα, ἐμποδιον.
impedio, ivi, itum, ire, κωλύω, ἐμποδίζω.
impello, pūli, pulsum, ūre, παρεξύνω,
ἐρεθίζω, παρορμῶ.
impēdo, ūre, ἐπικρίμαμαι, ἐπίκειμαι,
alicui, κατὰ τινος, ἐπαπειλῶ.
impēdo, di, ensum, ūre, ἀναλίσκω, δα-
πάνῶ.
imperātor, ōris, στρατηγός.
impēraus, antis, ἐπιτάσσων, διατάσσων,
honesti, τ' ἀγαθᾶ.

- imperite, ἀδειξίως, ἀπειρώς.
 imperitus, a, um, ἀπειρος, ἀμαθής, ἀδειξίως.
 imperium, i, ουδ. ἀρχή στρατιωτικῆ, κράτος, ἐπικράτεια.
 impéro, avi, atum, are, ἄρχω, ἐπιτάσσω, διατάσσω.
 impertio, ivi, itum, ire, μεταδίδωμι, κινώνω.
 impéro, ivi καὶ ii, itum, ere, ἐπιζητῶ, ἐπιδιώκω, προσβάλλω. impeto contumeliis, ὑβρίζω, ἀνειδίω.
 impetro, avi, atum, are, ἐπιτυχάνω, κατορθώνω, λαμβάνω αἰτῶν.
 impetus, us, ἄρσ. ὄρμη, ἐφοδος, προσβολή.
 impietas, atis, Ἰηλ. ἀσεβεία.
 impius, a, um, ἀσεβής.
 impleo, evi, etum, ere, πληρῶω, συμπληρῶ, τελειώνω.
 impleo, avi, atum, are, περιπλέκω, ἐμπίπτω, morbo εις νόσον, νοσῶ.
 imploro, avi, atum, are, ἐπικαλοῦμαι, ἱκετεύω.
 impudico, sui, itum, ere, ἐπιθέτω, ἐπιβάλλω.
 importunus, a, um, ἐνοχλητικὸς, ἀφόρητος.
 impotens, entis, ἀσθενής, ἀδύνατος.
 imprimis, ἐπιββ. ἐν πρώτοις, μάλιστα.
 imprimis, essi, essum, ere, ἐντυπῶ.
 improbo, avi, atum, are, ἀποδοκιμάζω.
 improbus, a, um, ἀδόκιμος, ἄτιμος, φαῦλος.
 improviso, ἐπιββ. εἰς ἀπροσδοκίαν, αἰφνης.
 imprudens, entis, ἀγνώς, ἀπρόσεκτος, ἀπερίσκεπτος, ἀσυλλόγηστος.
 impudens, entis, ἀναίδης.
 impiugno, avi, atum, are, προσβάλλω, πολεμῶ.
 impune, νηποινεί, ἀτιμωρήτως.
 In, πρόβ. ἐν, εις, ἐπι, κατὰ, in dies, καθ' ἑκάστην.
 inambulo, avi, atum, are, περιπατῶ, πορεύομαι.
 inanis, e, κενός, μάταιος.
 inauditus, a, um, ἀήκουστος.
 incedo, ssi, ssum, ere, βαδίζω, εισέρχομαι. error omnes incessit, κατέλαθε πάντας φθόσος.
 incendium, i, ουδ. πυρκαϊά.
 incendo, di, ensum, ere, ἐμπνέθω, καίω, ἐρεθίζω.
 incensus, a, um, ὑποθερμανθείς, ἐρεθισθείς.
 ineptum, i, ουδ. ἐπιχειρημα, ἔργον.
 incertus, a, um, ἀβέβαιος.
 inchoo, avi, atum, are, ἀρχίζω.
 incido, cidī, casum, ere, ἐμπίπτω, συναντῶ, ἀπαντῶ.
 incipio, epi, eptum, ere, ἀρχομαι, ἀρχίζω,
- incito, avi, atum, are, ἐρεθίζω, παρορμῶ.
 inclitus, a, um, ἐνδοξος περίφημος.
 includo, si, sum, ere, ἐγχείω.
 inclutus καὶ inclutus, a, um, περίφημος.
 incognitus, a, um, ἄγνωστος.
 inclo, lui, ultum, ere, γεωργῶ, καλλιεργῶ, ἀσκάω.
 inclo, w, ἄρσ. κάτοικος, γεωργός.
 incolūmis, e, ἀδολαφής, τέλειος, ἀκέραιος.
 incompetus, a, um, ἄγνωστος, ἀδῆλος.
 inconsiderate, ἐπιββ. ἀπρόσεκτως, ἀπερίσκεπτος.
 incorruptus, a, um, ἀδολαφής, ἀδιάφορος.
 incredibilis, e, ἀπίστευτος.
 incredibiliter, ἐπιββ. ἀπίστευτως.
 incremētum, i, ουδ. ἐπίδοσις, αὔξησις.
 inprepo, pui, itum, are, ἐπιπλήττω, ἐπιτιμῶ.
 inculco, avi, atum, are, ἐντυπῶ, ἐμπαιῶ.
 incultus, a, um, ἀπαίδευτος, ἀπολίτευτος.
 incumbo, bui, itum, ere, ἐπακουσθῶ, κατακλίνομαι. στηρίζομαι gladio εις τὸ ξίφος. 2) ἐγκύπτω, προσέχω.
 incunctanter, ἐπιββ. ἄνευ βραδύτητος, ταχίως.
 incurro, incurri, cursum, ere, εισπίπτω, εισορμῶ.
 incursio, onis, Ἰηλ. ἐπιδρομή, προσβολή.
 indago, avi, atum, are, ἀνχνεύω, ἀναζητῶ.
 inde, ἐντεῦθεν, ἐκ τούτου, εἶτα, ἔπειτα.
 indicium, ουδ. μῆνυσις, μῆνυμα, δαίγμα.
 indico, xi, etum, ere, ἀναγγέλλω, κηρύσσω, λέγω. indico bellum, κηρύσσω πόλεμον.
 indico, avi, atum, are, δηλώω, δεικνύω.
 indigēna, w, ἄρσ. ἰθαγενής, αὐτόχθων.
 indigeo, ui, ere, δεῖομαι, στεροῦμαι, εἶμαι ἐνδεής.
 indiges, etis, ἄρσ. χθόνιος. βλ. σμ. 1. σελ. 120.
 indignatio, onis, ὀργή, ἀγανάκτησις.
 indigne, ἐπιββ. ἀνάξίως. indigne fero βαρέως φέρω, ἀγανακτῶ.
 indignitas, atis, Ἰηλ. ἀναξίότης.
 indigno, avi, atum, are, ἀγανακτῶ, ὀργίζομαι.
 indignus, a, um, ἀνάξιος.
 indisertus, a, um, οὐχὶ εὐγλωττος, οὐχὶ ῥητορικός.
 indo, indidi, itum, ere, ἐντιθέναι. nomen indo, θέτω, δίδω ὄνομά τινι.
 indoctus, a, um, ἀμαθής, ἀπαίδευτος.
 indoles, is, Ἰηλ. φθίσις, νοσῶ, εὐφραία.
 indico, xi, etum, ere, εισάγω.
 indulgeo, lsi, ltum, ere, χαρίζομαι, ἐνδίδω, θεραπεύω.

induo, uī, ūtum, ēre, ἐνδύω.
 industria, α, ἑπλ. φιλοπονία, δραστηριότης.
 industrius, a, um, φιλόπωνος, δραστήριος.
 in eo, ii, ūtum, īre, εισέρχομαι, ἀρχομαι.
 in eo praelium ἀρχομαι τῆς μάχης. ad
 in eundem praelium πρὸς ἑναρξιν τῆς μά-
 χης. in eo amicitiam, societatem, συνδέω
 φίλιαν, κοινωνίαν.
 inebrio, avi, atum, are, μεθύσκω.
 ineptus, a, um, ἀδόκιμος, ἀχαρῖς, παρά-
 λογος.
 inermis, e, ἄοπλος.
 infamia, α, ἑπλ. ἀτιμία, ὀδυσγημία.
 infamis, e, ὀδυσγημος, ἀτιμος. βλ. σπμ. 4.
 σελ. 169.
 infans,antis, βρέφος, νήπιον.
 infelix, īcis, κοιν. ἀτυχής.
 inferi, ōrum, οἱ ἐν ἄδει, ὁ ἄδης, οἱ κατα-
 χθόνιοι.
 inferior, ōris, συγκριτ. τοῦ infra, κατώ-
 τερος.
 infero, intūli, illatum, erre, εισφέρω,
 συνεισφέρω. infero bellum φέρω, κινῶ
 πόλεμον κατὰ τινος.
 infesto, avi, atum, are, λυμάνομαι, φθει-
 ρω, ἐνοχλῶ.
 infestus, a, um, δυσμενής, ἐχθρός.
 infidus, a, um, ἄπιστος.
 infinitus, a, um, ἀτελείωτος, ἀπέραντος.
 infirmus, a, um, ἀβέβαιος, ἀσθενής.
 inflammo, avi, atum, are, φλογίζω, καίω.
 infortunus, a, um, ἀτυχής.
 infra, κάτω, ὑπό.
 infractus, a, um, κατασυντετριμμένος, ἄ-
 θυμος, καταβεβλημένος.
 infusco, avi, atum, are, ἀμαυρόνω, σκο-
 τίζω.
 ingenēro, avi, atum, are, ἐμφύω.
 ingenium, i, οὐδ. φύσις, νοῦς, πνεῦμα.
 ingēno, ui, ūtum, ēre, ἐμφύω, ἐμφυτεύω.
 ingens entis, κοιν. μέγας, ὑπερμεγέθης.
 ingenuus, a, um, γνήσιος, ἐλευθέριος, εὐ-
 γενής.
 ingēro, ssi, stum, ēre, προσφέρω, εισκομί-
 ζω, εισφέρω.
 ingrātus, a, um, ἀχάριστος.
 ingravesco, ēre, βαρύνω, αὐξάνω.
 ingrēdior, essus sum, edī, ἀποθ. εισέρχο-
 μαι, πορεύομαι, ἐφορῶ.
 inhaereo, hāsi, hāsum, ēre, κρέμαμαι,
 προσκολλῶμαι, ἐγκειμαι.
 inhoneste, ἐπίρρ. ἀτίμως.
 inhumātus, a, um, ἀταφος.
 inimicitia, α, ἑπλ. ἐχθρα.
 inimicus, a, um, ἐχθρός.
 iniquē, ἐπίρρ. ἀδίκως.

iniquus, a, um, ἀδικός, ἄσιος.
 initio, ἐπίρρ. κατ' ἀρχάς, ἐν ἀρχῇ.
 initium, i, οὐδ. ἀρχή.
 injicio, cōi, ectum, ēre, ῥίπτω, ἐπιβάλλω,
 καλύπτω. injicio sermonem φέρω ἢ
 ῥίπτω λόγον.
 injuria, α, ἑπλ. ἀδικία.
 injuste, ἐπίρρ. ἀδίκως.
 injustus, a, um, ἀδικός.
 injussu, ἀνευ διαταγῆς τινος.
 innascor, atus sum, scī, γεννώ.
 innātus, a, um, ἐμφυτός, ἐμφυτεύτως.
 innōtor, xus sum, ūi, ἀποθ. ἐπισταθίζο-
 μαι, ἐρείδομαι.
 innocens, entis, ἀβῶς.
 innocentia, α, ἑπλ. ἀθωότης.
 innoxius, a, um, ἀδολοχός.
 innumerabilis, e, ἀναριθμητός, παμπληθής.
 inopia, α, ἑπλ. ἀπειρία, ἐλλείψις, ἐνδεΐα.
 inopinātus, a, um, ἀδόκτος, ἀπροσδόκη-
 τος.
 inops, ōpis, κοιν. ἄπορος, ἐνδεής. inops
 cupiditatum ἐλεύθερος παθῶν.
 inquam, φημί.
 inqūiro, īvi, ūtum, ēre, ἀναζητῶ, ἀνε-
 ρυνῶ.
 in sānio, īvi, ūtum, īre, παραφρονῶ, μαί-
 νομαι.
 insatiabilis, e, ἀκόρεστος.
 inscribo, psi, ptum, ēre, ἐγγράφω, ἐπι-
 γράφω.
 insociatio, ōnis, ἑπλ. κακολογία, διασυρ-
 μός.
 insector, ātus sum, ari, ἀποθ. ἐγκειμαι,
 διασύρω, καταγερῶ. maledictis insector,
 κακολογῶ.
 insēq̄vor, cūtus sum, ēq̄vi, ἀκολουθῶ, διώ-
 κω, καταδιώκω.
 insideo, sēdi, ssam, ēre, ἐπικάθημαι, πο-
 λιορῶ.
 insidiator, ōris, ἀποθ. ἐπιβουλος, ἐνεδρεύων,
 ἐχθρός.
 insidiae, arum, ἑπλ. ἐνεδραῖ, ἐπιβουλή, δό-
 λος.
 insidior, atus sum, ari, ἐπιβουλεύω, ἐνε-
 δρεύω.
 insignia, ōrum, οὐδ. παράσημα.
 insignis, e, ἐπίσημος, ἐξοχος.
 insinuo, avi, atum, are, εισδύω, in fa-
 miliaritatem alicujus εισχωρῶ εἰς τὴν φι-
 λίαν, πῶμαι τὴν φιλίαν τινός.
 insisto, stiti, stitum, ēre, ἐπέχω, ἐπι-
 εσάνω, ἐπικειμαι, διάκω.
 insolens, entis, ἀσυνήθιστος, ἀναξών, ὑβρι-
 στής.
 insolenter, ἐπίρρ. ὑβριστικῶς.

- inspecto, avi, atum, are, επισκοπῶ, θεῶμαι, παρατηρῶ.
 insipicio, exi, ectum, ere, παρατηρῶ, εἶξετάζω.
 instar, ἀλλετ., ἀντί, ἴσον.
 instituo, ui, ūtum, ēre, καθιστῶ, συσταίνω, διατάσσω, παιδεύω, εἰθίζω. instituo iudicium δικάζω, ἀποφασίζω.
 institūta, ōrum, τὰ καθεστῶτα, ἦθη καὶ ἔθιμα τῆς πόλεως.
 institutum, i, οὐδ. διάταξις.
 insto, tūti, stare, ἐπίκειμαι, πλησιάζω, λιπαρῶ, προσβάλλω.
 instrumentum, i, οὐδ. ὄργανον.
 instruo, xi, ctum, ēre, διδάσκω, παιδεύω, ὀδηγῶ. bellum instruo παρασκευάζω πόλεμον.
 insuesco, ēvi, ctum, ēre, συνεθίζω.
 insūla, ae, Ἰηλ. νῆσος.
 insum, infui, inesse, ὑπάρχω, εἰμι ἐν τινι.
 insuper, προσέτι, πρὸς τούτοις.
 insuperabilis, e, ἀνυπέριθτος, ἀκατάβλητος.
 intactus, a, um, ἀνέπαφος, ἀβλαβής, σῶος.
 integer, gra, grum, ἀκέραιος, ἀβλαβής, βλοκληρῶς.
 intēgo, xi, ctum, ēre, στεγάζω, καλύπτω.
 integrītas, ātis, Ἰηλ. ἀμεραιότης.
 integumentum, i, οὐδ. κάλυμμα.
 intelligo, exi, ectum, ēre, ἐννοῶ, κατανοῶ, συλλογίζομαι.
 intempērans, antis, ἀκρατής, ἀκόλαστος, ἀχαλίνωτος.
 intempēstivus, a, um, ἀκαιρός, παράκαιρος.
 inter, μεταξύ.
 intercīpio, ēpi, eptum, ēre, καταλαμβάνω, ὑφαίρυσμαι, σφετερίζομαι, regnum. τὴν βασιλείαν ἀποθνήσκω.
 interdicō, xi, ctum, ēre, ἀπαγορεύω, κωλύω.
 interdum, ἐπιθρ. ἐνίοτε.
 interea, ἐν τούτοις, ἐν τῷ μεταξύ.
 intereo, ui, ūtum, ire, ἀπόλλυμαι, ἀποθνήσκω.
 interfector, ōris, ἀρσ. φονεύς.
 interficio, ēci, ectum, ēre, φονεύω.
 interim, ἐν τῷ μεταξύ, ἐν τούτῳ.
 interīmo, ēmi, emptum, ēre, φονεύω.
 interītus, us, ἀρσ. ἄλιθος, ἀπώλεια, θάνατος.
 interjicio, ēci, ectum, ēre, παρεμβάλλω, παρεμπίπτω. anno interjecto, παρεμπιπτόντος, παρελθόντος ἐνδὲς ἔτους.
 intermitto, si, ssum, ēre, διακόπτω, διαλείπω.
 internecio, ōnis, Ἰηλ. ἄλιθος, ἀπώλεια.
 interpello, pūli, pulsum, ēre, ἐρωτῶ, διακόπτων τὸν λόγον ἐρωτῶ, ἐνοχλῶ.
 interpretes, ētis, κοιν. ἐρμηνεῖς.
 interregnum, i, οὐδ. μεσοβασιλεία.
 interrogatio, ōnis, Ἰηλ. ἐρώτησις.
 interrōgo, avi, atum, are, ἐρωτῶ, πυνθάζομαι.
 interrumpo, rupi, ruptum, ēre, διαρρήγνυμι, διαλύω, διακόπτω.
 intersum, fui, esse, παρευρίσκομαι, πάρεμι. interest me μέλει με, ἐνδιαφέρει με.
 intervallum, i, οὐδ. διάστημα.
 intervēnio, vēni, entum, ire, ἐπέρχομαι, παρουσιάζομαι ἐν τῷ μεταξύ.
 intīmus, a, um, ἐνδότατος, οικειότατος.
 intra, ἐνδον, ἐντός. intra paucos dies ἐν τὸς ὀλίγων ἡμερῶν.
 intrepidus, a, um, ἀτρόμητος, ἀφοβος.
 intro, avi, atum, are, εἰσέρχομαι.
 introducō, xi, ctum, ēre, εἰσάγω.
 introītus, us, ἀρσ. εἰσόδος, εἰσέλευσις.
 intueor, ūtus sum, ēri, āpoth. καθορῶ, παρατηρῶ, φυλάσσω.
 intus, ἐνδον, ἐντός.
 inultus, a, um, ἀνεκδίκητος, ἀτιμώρητος.
 inusitātus, a, um, ἀσυνήθιστος, ἀήθης.
 invādo, si, sum, ēre, ἐπέρχομαι, εἰσβάλλω, ἐπιπίπτω, καταλαμβάνω.
 invēnio, vēni, entum, ire, εὐρίσκω.
 invēho, xi, ctum, ēre, ὀργίζομαι, ἐφορμῶ, καθάπτομαι.
 investigo, avi, atum, ere, ἀνιχνεύω, ἀναζητῶ, ἀνευρίσκω.
 invicem, ἀλλ. ἀμοιβαίως.
 invideo, īdi, īsum, ēre, φθονῶ.
 invidia, ae, Ἰηλ. φθόνος, μίσος.
 invidiosus, a, um, φθονερός.
 inviolātus, a, um, ἀπαραβίαστος, ἀβλαβής.
 invīso, si, sum, ēre, ἐπισκέπτομαι, ἐπιβλέπω.
 invīsus, a, um, μισητός, ἀπεχθής.
 invitātus, a, um, προσκληθείς, προτραπείς.
 invīto, avi, atum, are, προσκαλῶ.
 invius, a, um, ἄβιατος.
 invōco, avi, atum, are, ἐπικαλοῦμαι, προσκαλῶ.
 involvo, vi, ūtum, ēre, περιελίσσω, περικαλύπτω.
 ipse, a, um, ὁ αὐτός.
 Ira, ae, Ἰηλ. ὀργή.
 iracundia, ae, Ἰηλ. ὀργή.
 iracundus, a, um, ὀργίλος, παρωργισμένος, ὀξύθυμος.
 irascor, ātus sum, ascī, āpoth. ὀργίζομαι, ἀγκνακτῶ.

irātus, a, um, ὀργίλος, παρωργισμένος.
 irrevocabīlis, e, ἀμετάκλητος.
 irrideo, īsi, īsum, ēre, καταγελῶ, σκώ-
 πτῶ.
 irrūto, avi, atum, are, ἐρεθίζω, προξύνω.
 iurūto, rūpi, ruptum, ēre, εἰσπίπτω,
 εἰςβάλλω.
 irruo, ui, ēre, εἰσπίπτω, εφορῶ.
 is, ea, id, αὐτός.
 Issus, i, ἡ πόλις Ἰσσοῦς, παράλιος ἐν Κι-
 λικίᾳ.
 iste, ista, istud, ἐκεῖνος, αὐτός, ὕδα.
 Ita, οὕτως, τοσοῦτον. ita—ut, οὕτως—ὥστε.
 itaque, ὅθεν, διὰ τοῦτο.
 item, ὡσαύτως, ὁμοίως.
 iter, itinēris, οὐδ. ἕδος, τρόπος βίου ἢ ἐρ-
 γον. iter facio βαδίζω, πορεύομαι.
 itero, avi, atum, are, ἐπικαλαμβάνω, δευ-
 τερόν.
 itērum, πάλιν, ἐκ δευτέρου.
 iidem, ὁμοίως, ὡσαύτως.
 ito, avi, atum, are, φραιτῶ, συγχάζω.

J.

Jaceo, ui, jactum, ēre, καίμαι.
 jacio, cēi, actum, ēre, ῥίπτω, βάλλω. ja-
 cio minas, ἀπειλῶ.
 jacto, avi, actum, are, ῥίπτω ἐδῶ καὶ ἐ-
 καὶ, καυχῶμαι, ἐπαίρομαι, καυχώμενος διη-
 γούμαι.
 jactūra, w, ἑπ. ἀπόλις, εὐραχ, ζημία.
 jacūlor, atus, ari, ἀποθ. τοξεύω, ἀκοντίζω,
 σφενδονίζω.
 jacūlum, i, οὐδ. ἀκόντιον.
 jam, ἤδη.
 janua, w, ἑπ. θύρα.
 JANUS, Ἰανὺς, τῆς Ἰταλίας ἀρχαῖος θεὸς καὶ
 βασιλεὺς. Janus geminus, ὁ δύο θύρας
 ἔχων Ἰανὺς, ἢ ὁ ναὸς αὐτοῦ ἐν Ῥώμῃ. βλ.
 σελ. 132.
 jocor, catus sum, ari, ἀποθ. παίζω, χα-
 ριεντίζομαι.
 jocus, i, ἀρσ. παιδιὰ, ἀστεϊότης.
 Julio, jussi, jussum, ēre, διατάσσω, προ-
 στάζω.
 jucunditas, atis, ἑπ. τέρψις, ἡδονή.
 jucundus, a, um, τερπνός, ἡδύς, εὐάρεστος.
 judex, icis, ἀρσ. δικαστής.
 judicium, i, οὐδ. δικαστήριον. in judicium
 voco προσκαλῶ εἰς τὸ δικαστήριον, εἰς δέ-
 κην. 2) κρίσις, ἀπόφασις, φρόνημα.
 judico, avi, atum, are, δικάζω, κρίνω,
 σκέπτομαι.
 jugērum, i, οὐδέτ. πλέθρον. βλ. σμ. 3.
 σελ. 93.

juglans, antis, ἀρσ. εἶδος καρύου.
 jugulum, i, οὐδέτ. ἡ κατακλείς, τὸ ὄστρον
 τὸ συνδέον ὄμους καὶ στήθος. 2) τὸ ὑπε-
 ράνω αὐτοῦ πρὸς τὸν λακμὸν κοίλωμα. 3)
 ὁ λακμὸς αὐτός.
 jumentum, i, οὐδ. ὑποζύγιον, ζευγός.
 jungo, xi, netum, ēre, ζευγνύω, ἐνόσω.
 junior, oris, (συγκριτ. τοῦ juvenis), νεώ-
 τερος.
 JUNO, Onis, Ἥρα, ἡ Σεά.
 JUPITER, γεν. Jovis, Ζεὺς.
 jure, ἐπίρρ. δικαίως.
 jurgium, i, οὐδ. ἔρις, λογομαχία.
 juro, juravi, atum, are, ὀμνύω, ὀρκίζο-
 μαί, per deos ὀμνύω τὸν θεόν. jurātus,
 ὀμσός.
 jus, jūris, οὐδ. Δίκαιον, jus sociale τὸ τῶν
 φαιρικῶν Δικαιον. βλ. σελ. 134. σμ. 7.
 2) δικαστήριον. in jus vocare ἐγκαλῶ εἰς
 τὸ δικαστήριον.
 jusjurandum, jurisjurandi, οὐδ. ὄρκος.
 jussus, us, ἀρσ. διαταγή. συνήθως κατ' ἀ-
 φαιρετικὴν jussu, διαταγή, ἐπιταγή.
 juste, ἐπίρρ. δικαίως.
 justitia, w, ἑπ. δικαιοσύνη.
 justus, a, um, δίκαιος.
 juvenēs, is, ἀρσ. νέος, νεανίας.
 juvenus, ūlis, ἑπ. νεότης, νεολαία.
 juvo, avi, atum, καὶ jūvi, jūtum, are,
 βελθῶ, ὠφελῶ. si dii juvant, σὺν θεοῖς,
 deo juvante, σὺν θεῷ. si juvat, εἰ δοκεῖ,
 εἰ ἀρέσκει.
 juxta, πρόθ. παρὰ, πλησίον.

K.

Kal=Calendæ, arum, Καλένδαι, ἡ πρώτη
 τοῦ μηνός.
 Kalendarium, i, οὐδ. Καλενδάριον, ἡμε-
 ρολόγιον.

L.

L=Lucius, Αούκιος καὶ Λεύκιος, κύριον ἔ-
 νομα.
 labor καὶ labos, oris, ἀρσ. πόνος, κόπος.
 labor, lapsus sum, labi, πίπτω, βίω.
 labōro, avi, atum, are, πονῶ, ἐργάζομαι.
 2) πάσχω fame ἀπὸ πείνης.
 lac, lactis, οὐδ. γάλα.
 lacēro, avi, atum, are, ἐσχιζίω, σπαράττω.
 lacesso, īvi, ītum, ēre, ἐρεθίζω, ἐνοχλῶ,
 προσκαλῶ εἰς μάχην.
 laerīma, w, ἑπ. δάκρυον.
 laeīnar, aris, οὐδ. φάτνωμα, στέγη φατνω-
 τή. βλ. σμ. 8. σελ. 73.

- laevis, us, ἄρσ. λείων.
- laedo, si, sum, ἔρε, βιάπτω, ὑβρίζω, λοιδορῶ.
- laetitia, α, ἑθλ. χαρά.
- laetor, atus sum, ari, ἀποθ. ἀγάλλομαι, χαίρω.
- laetus, a, um, χαίρων, ἄσμενος, εὐθυμος.
- laevus, a, um, λαίος, ἀριστερός, in laevis ἐν ἀριστεραῖς χερσὶ.
- lambūtus, us, ἄρσ. λείξεις, γλειψή.
- lana, α, ἑθλ. ἔριον.
- laneus, a, um, ἐξ ἐρίων, μάλλινος.
- lanio, avi, atum, are, σπαράσσω, ξεσχίζω.
- laniātus, us, ἄρσ. σπαραγματός.
- lapideus, a, um, λίθινος.
- lapis, is, ἄρσ. λίθος.
- laqueus, i, ἄρσ. βρογχος, σχοινίον.
- largior, ius sum, iri, ἀποθ. δωροῦμαι, ἐπιδαψιλεύομαι.
- largitio, ōnis, ἑθλ. δωρεά, μεγαλοδωρία
- late, ἐπίρρ. εὐρέως, ἐν μεγάλῃ ἐκτάσει.
- latebra, α, ἑθλ. κρυπτήριον, καταφυγή.
- lateo, ui, ēre, λανθάνω, κρύπτομαι.
- Latīnus, i, λατίνος, λατινικός.
- latitudo, inis, ἑθλ. εὖρος, πλάτος.
- latomia, α, λατομία, λατομείον.
- latro, ōnis, ἄρσ. ληστής.
- latro, avi, atum, ari, ὑλακτῶ, γαυγίζω.
- latrocinium, i, οὐδ. ληστεία.
- latrocinor, atus sum, ari, ληστεύω, μισσοφορῶ.
- latrunculus, i, ἄρσ. πεσοός, εἶδος παιγιδίου.
- latus, a, um, εὐρὺς, πλατύς.
- latus, ōris, οὐδ. πλευρὸν, πλάγιον.
- laudo, avi, atum, are, ἐπαινῶ.
- laus, ūdis, ἑθλ. ἔπαινος.
- laute, ἐπίρρ. λαμπρῶς, πολυτελῶς.
- lautus, a, um, καθαρὸς, λαμπρὸς, ἐπίσημος, πολυτελής.
- lavo, avi, atum καὶ lotum, are, λούω, νίπτω, πλύνω.
- Lectulus, i, ἄρσ. κλινίδιον, κλίνη.
- legatio, ōnis, ἑθλ. πρεσβεία.
- legatus, i, ἄρσ. πρεσβευτής, πρέσβυς, ἀξιωματικός, βλ. σημ. 2. σελ. 164.
- legio, ōnis, ἑθλ. τάγμα (λεγέων) συνιστάμενον ἐκ 4200 πεζῶν καὶ 300 ἵππέων. βλ. σημ. 1. σελ. 162.
- legitimus, a, um, νόμιμος, προσήκων.
- lego, legi, lectum, ἔρε, ἀναγιγνώσκω, ἐκλέγω.
- lenio, ivi, itum, ire, πραίνω, μετριάζω, ἥπιώτερον ποιῶ, ἀνακουφίζω.
- leniter, ἐπίρρ. ἐλαφρῶς, ἡσυχῶς.
- letalis, e, θανατηφόρος, ἐπικίνδυνος.
- levis, e, κοῦφος, ἀλαφρὸς, εὐκόλος. levo signum, μικρὸν σημειῶν.
- levitas, ātis, ἑθλ. κουφότης, ἐλαφρότης, ἄνοια.
- levo, avi, atum, are, ἀνακουφίζω, ἐλαφρύνω.
- lex, legis, ἑθλ. νόμος, ἔθος, συμφωνία.
- Libenter, ἐπίρρ. εὐχαρίστως, προθύμως.
- libet, libuit, (libitum est), libere, ἀπρόσ. ἀρέσκει.
- liber, bri, ἄρσ. βιβλος, βιβλίον.
- liber, libera, liberum, ἐλευθερός.
- liberaliter, ἐπίρρ. ἐλευθέρως, γενναίως.
- liberalis, e, ἐλευθέριος. liberales artes ἐλευθέριοι τέχναι. βλ. σημ. 6. σελ. 88.
- liberalitas, ātis, ἑθλ. ἐλευθεριότης.
- libere, ἐπίρρ. ἐλευθέρως.
- liberi, ōrum, πληθ. τὰ τέκνα.
- libero, avi, atum, are, ἐλευθερόνω, ἀπαλλάσσω.
- libertas, ātis, ἑθλ. ἐλευθερία.
- liberus, a, um, ἐλευθερός.
- libidinōsus, a, um, ἀσεληγής, ἀκόλαστος.
- libido, inis, ἑθλ. ἐπιθυμία, ὄρεξις, αἰσχρά ἐπιθυμία, ἀκολασία.
- libra, α, ἑθλ. λίτρα.
- liburnus, λιθυρνός, liburna navis, λιθυρνίς. βλ. σημ. 2. σελ. 174.
- licet, licuit (licitum est), licere, ἀπρόσ. ἔξεστι, συγχωρεῖται.
- licitator, ōris, ἄρσ. ἀγοραστής.
- lignus, a, um, ξύλινος.
- lignum, i, οὐδ. ξύλον.
- lingua, α, ἑθλ. γλῶσσα, τὸ ὄργανον τοῦ λόγου καὶ ὁ λόγος αὐτός.
- linteum, i, οὐδ. ὀθόνη, σινδών, κάλυμμα.
- lis, titis, ἑθλ. ἔρις, δίκη, ἀγών.
- lito, avi, atum, are, καλλιερῶ, βλ. σημ. 4. σελ. 133.
- littera, α, γράμμα, στοιχεῖον ἀλφαβήτου.
- littera, arum, γράμματα ἐν γένει.
- litus, ōris, οὐδ. ἀκτὴ, παραλία.
- Loco, avi, atum, are, ζέτω, ἐνοικιάζω. virgo locatur ἢ παρθένος δίδεται εἰς γάμον, ὑπανδρεύεται. βλ. σημ. 3. σελ. 93.
- locuples, ētis, ἄρσ. πλούσιος, γαιοκτήμων. ἄφθονος, δαψιλής.
- locus, i, ἄρσ. τόπος, χῶρος. πληθ. loci χωρία βιβλίων καὶ ἐνίοτε τόποι. loca δὲ τόποι. Honesto loco natus ἐκ λαμπροῦ γένους καταγόμενος. loco alienius, ἀντίτινος.
- longe, ἐπίρρ. μακράν.
- longitudo, inis, ἑθλ. μήκος.
- longus, a, um, μακρός.
- loquor, locutus, καὶ loquūtus sum, loqui, ἀποθ. λαλῶ, ὁμιλῶ.

- lorica, α, θηλ. θώραξ. *
lorum, ι, ουδ. ιμάς, μαστιχ. loris caedo, μαστιγώ.
lubido, υνις, θηλ. επιθυμία, ὄρεξις.
Lucanus, ἔθνη. Λευκανός.
Lucius, Λούκιος καὶ Λεύκιος.
Luceres, um, ἱππικὸς λόγος τοῦ Ῥωμύλου. βλ. σελ. 130.
lucerna, α, θηλ. λύχνος.
lucifer, fēri, ἀρσ. φωσφόρος.
lucror, atus sum, ari, ἀποθ. κερδίζω, κτώμαι.
luctus, us, ἀρσ. πένθος, λύπη.
Lucilio, ōnis, Λυκόμων. βλ. σημ. 2. σελ. 136.
lucus, ι, ἀρσ. ἄλσος, δρυμῶν.
Iudimagister, tri, ἀρσ. διδάσκαλος γραμμάτων.
Iudo, si, sum, ēre, παίζω, σκώπτω, ἐμπαίζω,
Iudus, ι, ἀρσ. παιδιὰ, ἀγών. βλ. σημ. 4. σελ. 128. Ludi maximi, magni, Romani εἰ ἀρχαιότατοι τῶν Ῥωμαίων ἀγῶνες καὶ ἐστραί. βλ. σημ. 4. σελ. 137.
Iugeo, xi, ctum, ēre, θρηνώ, πενήθω.
Iumen, υνις, ουδ. φῶς, λύχνος.
Luna, α, θηλ. σελήνη.
Iupa, α, θηλ. Λύκαινα.
Iupanarium, ι, ουδ. αἰκμημα, πορνιστάσιον.
Iupus, ι, ἀρσ. λύκος.
Iuscinia, α, θηλ. ἀηδὼν.
Iustratio, ōnis, θηλ. καθαρισμός. Iustratio militum, ἐξέτασις τῶν στρατιωτῶν.
Iustro, avi, atum, are, ἀγνίζω, καθαρίζω. 2) ἐξετάζω, exercitum, τὸν στρατὸν, περισκοπῶ. ἀνερευνῶ.
Iustrum, ι, ουδ. καθαρισμός, φωλεά.
Iusus, us, ἀρσ. παιχνίδιον, παιδιὰ.
Iutum, ι, ουδ. πηλός, λάσπη.
lux, lucis, θηλ. φῶς.
- M.**
- M=Marcus, Μάρκος, κύριον ὄνομα.
M=Manius, Μάνιος, κύριον ὄνομα.
machinatio, ōnis, μηχανή, ἐπινοήμα.
Macedo, ōnis, Μακεδών.
macies, εἰ, θηλ. ισχνότης.
macto, avi, atum, are, σφάζω.
mactus, a, um, καὶ maclatus, σφαγείς. Σύνηθες ἐν τῇ κλητικῇ mactō καὶ macti, εὔγε, ὄνομα. βλ. σημ. 4. σελ. 103.
magestas, ātis, θηλ. μέγθος, μεγαλειότης, μεγαλείον.
magis, μᾶλλον.
magister, tri, ἀρσ. διδάσκαλος. M. pecū-
- ris, ἐπιστάτης ποιμνίου. m. equitum, ἑππαρχος. βλ. σ. 1. σελ. 121.
magistratus, us, ἀρσ. ἀρχὴ πολιτικὴ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. imperium δὲ ἀρχὴ στρατιωτικῇ.
magnauimus, a, um, μεγαλόψυχος, μεγάλθυμος.
magnifice, magnificentius,—tissime, μεγαλοπρεπῶς, λαμπρῶς.
magnificentia, α, θηλ. μεγαλοπρέπεια, λαμπρότης.
magnificus, a, um, μεγαλοπρεπής.
magnitudo, υνις, θηλ. μεγαλειὸν, μέγθος.
magnopere, ἐπίρρ. λίαν, πολὺ, μεγάλως.
magnus, a, um, μέγας.
major, ōris, μείζων. major natu, πρεσβύτερος.
maiores, um, πρόγονοι.
male ἐπίρρ. κακῶς.
maledico, xi, ctum, ēre, κακολογῶ, ὕβριζω.
maledicta, ōrum, ουδ. κακολογία, ὕβρις.
maledicus, a, um, κακολόγος.
maleficus, a, um, κακοποιός.
malo, malui, malle, προτιμῶ, προαιρούμαι.
malum, ι, ουδ. τὸ κακόν.
malus, a, um, κακός, φαῦλος.
mancipium, ι, ουδ. ἀνδράποδον, δούλος.
mandatum, ι, ουδ. ἐντολὴ, παραγγελία.
mando, avi, atum, are, παραδίδω, παραγγέλλω, ἐμπιστεύομαι.
mando, ndi, nsum, ēre, μασσῶ.
mane, ἐπίρρ. πρωί.
maneo, nsi, nsum, ēre, μένω.
mano, avi, atum, are, ῥύω.
mansuefacio, ēci, factum, ēre, ἡμερώνω, δαμάζω.
manubia, ārum, θηλ. λάφυρα, λεία.
manumitto, si, ssum, ēre, ἀπελευθερῶ, χειραφετῶ, ἀπολύω.
manus, us, θηλ. χεῖρ. 2) πλῆθος, στέφος στρατιωτῶν. in manibus habeo ἐν χερσίν ἔχω, ἐργάζομαι.
mare, is, ουδ. θάλασσα.
marinus, a, um, θαλάσσιος.
maritimus, a, nm, θαλασσινός.
maritus, ι, ἀρσ. σύζυγος, ἀνὴρ.
marmor, ōris, ουδ. μάρμαρον.
Mars, martis, Ἄρης, ὁ θεός.
massa, α, θηλ. πλῆθος, σωρός.
mater, tris, θηλ. μήτηρ.
materna, α, θηλ. ἕλη.
matrimonium, ι, γάμος. do in matrimonium, δίδω εἰς γάμον, ὑπανδρεύω.
matrona, α, δέσποινα.
matureco, iurui, ēre, ὀριμάζω.
maturitas, ātis, ὀριμότης.

- matūro, avi, atum, are, σπεύδω, ταχύνω.
 maxime, μάλιστα, ναί.
 Mecum=cum me, σὺν ἐμοί.
 medīcus, i, ἄρσ. ἰατρός.
 mediētās, ātis, θηλ. μεσιότης. ex medie-
 tate, ἐξ ἡμισείας.
 mediocrītas, ātis, θηλ. μετριότης.
 medītor, atus sum, ari, μελετῶ.
 medius, a, um, μέσος.
 Mehercule, μὰ τὸν Ἡρακλέα, τῆ ἀληθείᾳ.
 mel, mellis, οὐδ. μέλι.
 membrum, i, οὐδ. μέλος.
 memīui, isse, παρακ. ἐνθυμούμαι.
 memor, ōris, μνημών, μνημονικός.
 memorabilis, e, ἀξιωμακρόνυτος.
 memoria, e, θηλ. μνήμη.
 memōro, avi, atum, are, μνημονεύω, δι-
 γυῶμαι.
 mendacium, i, οὐδ. ψεῦδος.
 mendīcus, a, um, ἐπαίτης, πτωχός.
 mendax, ācis, κοιν. ψεύστης.
 mens, mentis, θηλ. νοῦς, διάνοια.
 mensa, e, θηλ. τράπεζα.
 mensis, is, ἄρσ. μῆν.
 mensūra, e, θηλ. μέτρον. mensurā et
 pondera, μέτρα καὶ σταθμά.
 mentio, ōnis, θηλ. μνεῖα, ἐνθύμησις.
 mentior, īus sum, īri, ψεύδομαι, ἀπατῶ.
 mercātor, oris, ἄρσ. ἔμπορος.
 mercatūra, e, θηλ. ἐμπόριον.
 mercenarius, i, ἄρσ. μισθωτός.
 merces, cēdis, θηλ. μισθός, ἀμοιβή.
 mercor, atus sum, ari, ἀποθ. ὀνοῦμαι,
 ἀγοράζω.
 Mērcurius, i, ἄρσ. Ἑρμῆς ὁ θεός.
 mereo, ui, itum, ēre καὶ mereor, merī-
 tus sum, eri, εἶμαι ἀξίος τινος, εὐποιῶ.
 cognomen merītus, ἀξίος ἐγένετο τοῦ ἐ-
 πιθέτου.
 mergo, rsi, rsum, ēre, βυθίζω, καταποντίζω.
 meridiānus, i, ἄρσ. μεσημερινός.
 meridies, ēi, ἄρσ. μεσημβρία.
 merīto, ἐπίρρ. ἀξίως, δικαίως.
 meritum, i, οὐδ. ἀξία, ἐνδούλευσις, εὐερ-
 γασία, ἀνδραγάθημα.
 mersus, a, um, μετοχή τοῦ mergo, ὑπερ
 ἴδε.
 merx, cis, θηλ. ἐμπορεύμα.
 messis, is, θηλ. θέρος, θερισμός.
 meta, e, θηλ. σκοπός, τέρμα, σημειῶν.
 metallum, i, οὐδ. μέταλλον.
 melior, mensus sum, īri, μετρῶ, λογιζώ.
 metuo, ui, ēre, φοβούμαι.
 metus, us, ἄρσ. φόβος.
 meus, a, um, ἐμός.
 Migro, avi, atum, are, ἀποικίζω, μετοικῶ.
- miles, Itis, ἄρσ. στρατιώτης.
 militāris, e, στρατιωτικός, res militares,
 τὰ πολεμικά, τὰ στρατιωτικά.
 militariter, ἐπίρρ. στρατιωτικῶς.
 militia, e, θηλ. στρατεία, στρατιωτικὴ
 ὑπηρεσία.
 milīto, avi, atum, are, στρατεύω, πολεμῶ.
 mille, ἄλλ. ἐν τῷ ἐνικῷ, ἐν τῷ πληθυντικῷ
 milia, ium, χίλιοι.
 milliarium, i, οὐδ. μυλλιάριον. ἴδε σημ. 4.
 σελ. 147.
 mina, e, θηλ. μνᾶ.
 minaciter, ἐπίρρ. ἀπειλητικῶς.
 minae, ārum, θηλ. ἀπειλαί.
 minime, ἐλάχιστα, οὐδαμῶς.
 minimus, a, um, ἐλάχιστος.
 minor, atus sum, ari, ἀπειλῶ, φοβερίζω.
 minor, minus, ōris, ἥττων, μικρότερος.
 minus bonus, ἥττων ἀγαθός, non minus
 οὐχ ἥττων.
 ministrātor, ōris, ἄρσ. ὑπκρέτης.
 ministro, avi, atum, are, ὑπκρετῶ.
 minītor, atus sum, ari, ἀπειλῶ.
 minitabundus, a, um, ἀπειλῶν.
 minuo, ui, ūtum, ēre, ἐλαττώω, σμικρύν-
 ω, μειῶω.
 miracūlum, i, οὐδ. θαῦμα.
 mirificus, a, um, θαυμασίος, τεράστιος.
 mirus, a, um, θαυμαστός, mira arte,
 θαυμασίως. mirum in modum, εἰς θαυ-
 μάσιον τρόπον, θαυμασίως.
 miser, misera, erum, ἄθλιος, οἰκτρός, δυσ-
 τυχής.
 miserabilis, e, ἔλεινός, ἄθλιος.
 misereor, erītus καὶ misertus sum, eri,
 οἰκτεῖρω.
 miseret, uit, itum, ēre, ἀπόσ. οἰκτεῖρω,
 ἐλεῶ. me miseret alicujus ἐλεῶ, οἰκτεῖρω
 τινά.
 misericordia, e, θηλ. οἶκος, συμπάθεια.
 mitis, e, ἡμερός, ἥπιος, εὐμενής.
 mitto, si, ssum, ēre, πέμπω, βάλ-
 λω, ἀπολύω. sagittas areu mitto τοξεύω.
 missum facio ἀπολύω. mitto sub jugum,
 sub tigillum, πέμπω ὑπὸ τὸν ζυγόν. βλ.
 σημ. 4. σελ. 134.
 Moderatus, συγκριτ. μετριώτερον.
 moderātus, a, um, μέτριος, σώφρων.
 modestia, e, θηλ. μετριότης, σωφροσύνη,
 κοσμιότης.
 modestus, a, um, μέτριος, μετριόφρων.
 modius καὶ modium, i, μόδιον, τὸ ¹/₆
 τοῦ μεδύμνου, ἢ τὸ ¹/₇ κατὰ Κορνήλιον Νέ-
 πωτα ἐν βίῳ Ἀττικῷ κφ. 2.
 modo, ἐπίρρ. μόνον, non modo οὐ μόνον.
 modo—modo, ποτὲ μὲν—ποτὲ δέ.

modus, i, ἄρσ. μέτρον, τρόπος.
 monia, ium, οὐδ. τείχη.
 mæreo, ēre καὶ mæreor, ēri, ὀδύρομαι,
 λυποῦμαι.
 mæror, ōris, ἄρσ. θλίψις, ὀδυρμός. mæ-
 rore opprimo, ὀδύρομαι.
 mæstus, a, um, πένθιμος, ἄθυμος.
 moles, is, θηλ. βάρος, ὄγκος.
 moleste, ἐπίρρ. βραχέως, ἐπαχθῶς. moleste
 fero, φέρω βραχέως, λυποῦμαι πολὺ.
 molestus, a, um, ἐπαχθής, ὄχληρός.
 molior, ius sum, iūi, μηχανῶμαι, ἐπι-
 χειρῶ.
 mollio, iūi, iūum, iūe, μαλάσσω, μαλα-
 κύνω, ἐκθλίβω.
 mollis, e, τρυφήλιος, ἄδρὸς, μαλακός.
 moneo, ui, iūum, ēre, νουθετῶ, παραινῶ.
 mons, montis, ἄρσ. ὄρος, λόφος.
 monstro, avi, atum, are, δεικνύω.
 morbus, i, ἄρσ. νόσος, ἀσθένεια.
 morior, mortuus sum, mōri, ἀποθνήσκω.
 μέλλων μετοχῆς moriturus, a, um.
 moror, atus sum, ari, βραδύνω, διατρί-
 βω, μέλλω.
 mors, mortis, θηλ. θάνατος.
 morsus, us, ἄρσ. δάγμα, δάγκασμα.
 mortālis, e, θνητός.
 mortifērus, a, um, θανατηφόρος, ὀλέθριος.
 mortuus, a, um, νεκρός.
 mos, mōris, ἄρσ. ἦθος, συνήθεια. de mo-
 re καὶ ex more κατὰ τὸ εἰωθός.
 motus, us, ἄρσ. κίνησις.
 mōveo, mōvi, mōtum, ēre, κινῶ.
 mox, ἐπίρρ. μετ' ὀλίγον, ἐν βραχεῖ.
 Mucro, ōnis, ἄρσ. μάχαιρα, ξίφος.
 muliebris, e, γυναικείος.
 mulier, ēris, θηλ. γυνή.
 mulierosus, a, um, γυναικομανής, φιλογύνης.
 mulio, ōnis, ἄρσ. ἡνίοχος.
 mulsum, i, οὐδ. μελίκρανον, εἰνόμελι.
 multa καὶ mulcta, æ, θηλ. ζημία, ποινή
 multitudo, iūis, θηλ. πλῆθος.
 multiplex, icis, πολλαπλοῦς, μέγας.
 multo, avi, atum, are, ζημιῶ, morte,
 θανάτῳ, θανατόνω.
 multus, a, um, πολὺς, multo, ἐπίρρ. πολὺ.
 mulus, i, ἄρσ. ἡμίονος.
 mundānus, i, ἄρσ. κόσμος, εἰς τὸν κό-
 σμον ἀνήκων.
 mundus, i, ἄρσ. ὁ κόσμος, τὸ πᾶν.
 municeps, cīpis, ἰσοπολίτης, βλ. σημ. 3.
 σελ. 96.
 municipium, i, πόλις τῆ Ῥώμῃ ἰσοπολίτις.
 munio, iūi, iūum, iūe, ὀχυρώνω, ὑπερα-
 σπίζομαι. munio viam, κατασκευάζω,
 στρώνω ὁδόν.

munus, ēris, οὐδ. δῶρον.
 muræna, æ, θηλ. μύραινα, ἰχθύς.
 murālis, e, τειχικός.
 murus, i, ἄρσ. τείχος.
 musa, æ, θηλ. μουσα.
 musca, æ, θηλ. μυιά.
 mutabilis, e, μεταβλητός, κινητός.
 mutatio, ōnis, θηλ. μεταβολή. Luna lu-
 cis mutatio, φάσις τῆς σελήνης.
 muto, avi, atum, are, μεταβάλλω, ἀλ-
 λάσσω.
 mutus, a, um, ἄλαλος, ἄφωνος.
 mutuus, a, um, ἀμοιβαίος, mutuum æs,
 δάνειον.

N.

Næ, ναί.
 nam, ἐπεὶ, ἐπειδή.
 nanciscor, nactus sum, nancisci, ἐπιτυγ-
 χάνω, συναντῶ τυχαίως.
 narratio, ōnis, θηλ. διήγησις, ἱστορία.
 narro, avi, atum, are, διηγούμαι, ἱστορῶ.
 nascor, natus sum, nasci, γενιῶμαι. tri-
 ginta annos natus, τριάκοντα ἔτη γεγο-
 νώς, τὸ τριακοστὸν ἔτος ἄγων. honosto
 loco natus ἐκ λαμπροῦ γένους γεννηθείς.
 natio, ōnis, θηλ. ἔθνος, φύλον.
 natu, ἀφαιρ. τῆς ὀ κλίσεως, γέννησις, ἡ-
 λικίχ. grandis natu προεθνηκώς τὴν ἡ-
 λικίχ. maximus natu, πρεσβύτατος.
 major natu, πρεσβύτερος. βλ. σημ. 4.
 σελ. 14.
 natūra, æ, θηλ. φύσις.
 naturalis, e, φυσικός.
 natus, a, um, μετοχὴ τοῦ nascor, ὕπερ
 ἴδε.
 natus, a, καὶ gnatus, a, υἱός, θυγάτηρ.
 naufragium, i, οὐδ. ναυάγιον.
 naufragus, i, ἄρσ. ναυαγός.
 nauta, æ, ἄρσ. ναύτης.
 navālis, e, ναυτικός. bellum ἢ certamen
 navale ναυμαχία. res navales τὰ ναυτικά.
 navigium, i, οὐδ. πλοῖον, πλοῦς.
 navīgo, avi, atum, are, πλέω.
 navis, navis, θηλ. ναῦς.
 navo, avi, atum, are, φιλοπόνως καὶ ἐπι-
 μελῶς ποιῶ τι. orēram navo alicui, προ-
 σθύμως ἐργάζομαι ἢ ὑπηρετῶ εἰς τι.
 Ne, μὴ, ἵνα μή. ne—quidem, οὐδέ.
 ne, ἐρωτηματικὸν ἐγκλινομένον μόριον, προς-
 αρτώμενον ἐν τέλει τῆς λέξεως, δι' ἧς γί-
 νεται ἡ ἐρώτησις. visne? θέλεις; dasne?
 ὁμολογεῖς;
 nebūlo, ōnis, ἄρσ. οὐτιδανός, φαῦλος.
 nec, οὔτε, μηδὲ, οὐδέ. nec—nec, οὔτε—
 οὔτε.

necessario, ἐπίρρ. ἐξ ἀνάγκης.	nomino, avi, atum, are, ὀνομάζω, καλῶ.
necessarius, a, um, ἀναγκαῖος.	non, οὐ, ὄχι.
neceſse, ἄκλιτ. ἀνάγκη, ἀναγκαῖον. nihil	nonagesimus, a, um, ἑννεηκοστός.
neceſſe est οὐκ ἀναγκαῖον.	nonaginta, ἄκλι. ἑνενήκοντα.
neceſſitas, ātis, θηλ. ἀνάγκη.	nondum, οὐκέτι, μηκέτι.
neco, avi, atum, are, φονεύω.	nonne, ἄρνησις μετὰ τοῦ ἐρωτήματικοῦ ne.
nefas, ἄκλι. ἀνόσιον.	μήπως δέν; nonne putas? οὐ νομίσεις;
negligo, exi, ectum, ēre, ἀμελῶ.	nonnihil, μικρόν τι.
nego, avi, atum, are, ἀρνούμαι.	nos, ἄνθρμ. πληθ. τοῦ ego.
negotiātor, ōris, μεγαλέμπορος.	posco, novi, notum, ēre, γινώσκω.
negotior, atus sum, ari, ἐμπορεύομαι, ἀ-	poster, nostra, nostrum, ἡμέτερος.
σχολοῦμαι.	uota, u, θηλ. σημειῖον.
negotiōsus, a, um, πολυάσχολος.	noto, avi, atam, are, σημειῶ, παρατηρῶ.
negotium, ι, οὐδ. ἔργον, ἐργασία.	2) ἐπιτιμῶ.
nemo, ἴνις, ἄρσ. οὐδεὶς.	notus, a, um, γνωστός.
nemus, ōris, οὐδ. ἄλσος, δάσος.	notacula, u, θηλ. ξυράφιον.
nepos, ōtis, ἄρσ. ἑγγονός.	novem, ἑννέα.
Neptunus, i, ἄρσ. Ποσειδῶν.	novi, novisti, nosse, παρκαίμενος τοῦ no-
nequāquam, οὐδῶλος, μηδαμῶς.	ſco, μὲ σημασίαν ἑνεστώτος, εἶδα.
neque (=et non), οὔτε, μήτε, neque—	novio, novavi, novatum, are, ἀνανεῶνω,
neque, οὔτε—οὔτε.	διβολίζω, ἀναγεωργῶ.
nequeo, īvi, īre, ἀδυνατῶ, οὐ δύνῃμαι.	novus, a, um, νέος.
nequidquam, μάττιν.	nox, noctis, θηλ. νύξ.
nervus, i, ἄρσ. νεῦρα.	noxius, a, um, βλαβερὸς, ἐπιβλαβής.
nescio, īvi, ītum, īre, ἀγνώω.	Nubes, is, θηλ. νέφος, νεφέλη.
nescius, a, um, ἀγνώω, μὴ εἰδῶς, adu-	nubo, nupsi, nuptum, ēre, ὑπανδρεύομαι.
lari κολακεύειν.	nudo, avi, atum, are, γυμνῶω.
neuter, neutra, trum, οὐδέτερος.	nudus, a, um, γυμνός.
neutiquam, οὐδῶλος, μηδαμῶς.	nugae, arum, θηλ. λήρος, φλυαρία.
Ni=nisi, εἰ μὴ.	nugor, atus sum, ari, φλυαρῶ, ληρῶ.
niger, nigra, nigrum, μέλας.	nullus, nulla, nullum, γεν. nullius, οὐ-
nihil, ἄκλιτ. οὐδέν, μηδέν. nihilo minus	deus, nullo modo, οὐδενὶ τρόπῳ, οὐδαμῶς.
οὐδέν ἦττον. pro nihilo habeo, εἰς οὐδέν	num, μῶν; μήπως;
λογίζομαι, ἀδιαφορῶ.	numen, numinis, οὐδ. νεῦμα, θέλησις,
nimis καὶ nimium, λίαν, πλεῖστον.	θεός, θεία βουλή.
nisi, εἰ μὴ. nihil est nisi, οὐδέν ἐστιν εἰ	numero, avi, atum, are, ἀριθμῶ, μετρῶ.
μὴ.	numerus, i, ἄρσ. ἀριθμός.
nitidus, a, um, φαεινός, χαρῖεις, λαμπρός.	Nomi=na, arum, Νομιάδες.
nitor, ōris, ἄρσ. λάμψις, κάλλος.	numquid, μήπως, μήτιγε.
nitor, nisus καὶ nixus sum, niti, ἐρεῖδο-	numus, i, ἄρσ. νόμισμα, σεστέριος, περὶ
μαι, πειρῶμαι, προσπαθῶ. vera via niti-	τὰ 23 λεπτά δυνάμενος.
tur βαδίζει τὴν εὐθεῖαν, δίκαια μέσα με-	nunc, νῦν.
ταχειρίζεται πρὸς τι.	nuncūpo, avi, atum, are, ὀνομάζω, καλῶ.
nix, nivis, θηλ. χιών.	nunquam καὶ numquam, οὐδέποτε, μη-
Nobilis, e, εὐγενής, ἐπίσημος, γνωστός.	δέποτε.
nobilis arte poetica ἐπὶ ποιήσει γνωστός,	nuntio, avi, atum, are, ἀναγγέλλω.
ἐπίσημος ποιητής. nobilis urbs, civitas,	nuntium, i, οὐδ. ἀγγελία.
λαμπρὰ καὶ μεγάλη πόλις.	nuntius, i, ἄρσ. ἀγγελός.
nobilitas, ātis, θηλ. εὐγένεια, οἱ εὐγενεῖς.	nuper, νεωστί, πρὸ μικροῦ,
nobilito, avi, atum, are, διαξίζω, λαμ-	nuptiae, arum, θηλ. γάμος.
πρῶω.	nusquam, οὐδαμῶς, μηδαμῶς.
noceo, nocui, nocitum, nocēre, βλάπτω.	nutrio, īvi, ītum, īre, τρέφω, ἀνατρέφω.
nocti, ἐπίρρ. νυκτός, ἐν νυκτί.	nutrix, icis, θηλ. ἡ τροφός.
nocturnus, a, um, νυκτερινός.	nutus, us, ἄρσ. νεῦμα.
nolo, nolui, nolle, δέν θέλω.	
nomen, īnis, οὐδ. ὄνομα.	

O.

Ob, πρόθ. διὰ, ἔνεκα.
 obducō, xi, ctum, ere, ἐπάγω, ἐπικαλύπτω. obductus sum ἐπὶ πλῶν.
 obedio (obēdis), īvi, itum, ire, ὑπακούω.
 obo, ii, itum, ire, προσέρχομαι, πράττω, ἐκπληρῶ. obo diem ἀποθνήσκω, συμπληρῶ τὴν ζωὴν. βλ. σημ. 10. σελ. 21.
 oberro, avi, atum, are, περιπλανῶμαι.
 obhaeresco, obhæsi, hasum, ěre, ἔρχομαι, προσκολλῶμαι.
 objaceo, ui, ěre, ἐπίκειμαι, πρόκειμαι.
 objectus, a, um, ἀντικείμενος.
 objicio, cēci, ectum, ěre, ῥίπτω, βάλλω πρό τινος, ὀνειδίζω.
 oblecto, avi, atum, are, τέρπω, ψυχαγωγῶ. me oblecto τέρπομαι.
 obligātus, a, um, δεδεμένος.
 obliquo, avi, atum, are, ὑποχερῶν.
 obliqve, πλαγίως.
 obliquus, a, um, πλάγιος, λοξός.
 obliviscor, oblitus sum, sci, λησμονῶ.
 obnoxius, a, um, ὑποκείμενος, ὑπόχρεως, ἔνοχος.
 oborior, ortus sum, īri, ἐγείρομαι, ἐπιγίνεται, διαδίδεται rumor φήμη.
 obruo, ui, itum, ere, καλύπτω, καταβάλλω.
 obscūre, σκοτεινῶς, κρύφα.
 obscuritas, ātis, θηλ. ἀφάνεια, σκότος.
 obscuro, avi, atum, are, ἐπισκοτίζω.
 obscurus, a, um, σκοτεινός, δύσκολος. genus obscurum.
 obsecro, avi, atum, are, ἱκετεύω.
 obsēqvor, qvītus sum, ěrvi, ἀκολουθῶ.
 observo, avi, atum, are, ἐπιτηρῶ, φυλάττω.
 obses, ūdis, ἄρσ. ἕμπος.
 obsideo, sēdi, sessum, ěre, πολιορκῶ, προσκἀθημαι.
 obsidio, ōnis, θηλ. πολιορκία.
 obsisto, obstāti, ěre, ἀντίκειμαι, ἐναντιοῦμαι, ἀντιτάσσομαι, ἀντιπολιτεύομαι.
 obsōno, avi, atum, are, ὀψωνῶ, obsono ambulando famem, περιπατῶν ὀψωνῶ πείναν.
 obstinātus, a, um, ἀμετάτρεπτος, ἰσχυρογνώμων.
 obstino, avi, atum, are, διίσχυρίζομαι.
 obstringo, inxi, iuctum, ěre.
 obstupefacio, eci, actum, ěre, ἐκθαμβῶ, ἐκπλήττω.
 obstupescō, pui, ěre, ἐκθαμβοῦμαι.
 obsum, obfui, obesse, βλάτω, ἐναντιοῦμαι, ἀντίκειμαι.

obtēgo, exi, ectum, ěre, καλύπτω, ἐπιστεγάζω.
 obtestor, atus, ari, ἐπιμαρτύρομαι, ἐπικαλοῦμαι.
 obtempéro, avi, atum, are, χαρίζομαι, πείθομαι.
 obtineo, ui, entum, ěre, κατέχω, καταλαμβάνω, ἐπιτυγχάνω. 2) νικῶ, κατισχύω. obtundo, tūdi, tūsum καὶ tunsum, ěre, ἀμβλύνω.
 obvēnio, ēni, entum, ire, προσέρχομαι, ἀπαντῶ, παρουσιάζομαι, ἐπιτυγχάνω.
 obverto, ti, rsum, ěre, ἀντιστρέφω. obversis armis ad ineundum p̄liam ἀντιστρέφας, ἀντιτείνας τὰ ὅπλα πρὸς ἐναρξίν τῆς μάχης.
 obviam, αἰτιατ. εἰς συνάντησιν. obviam eo ἔρχομαι εἰς συνάντησιν. obviam factus συναντήσας. obviam mitto πέμπω εἰς συνάντησιν. obviam habeo συναντῶ.
 Occasio, ōnis, θηλ. εὐκαιρία.
 occidens, entis, ἄρσ. δύσις, ἑσπέρα.
 occidentālis, e, δυτικός, ἑσπέριος.
 occido, cidi, āsum, ěre, πίπτω, φονεύομαι, ἀπόλλυμαι.
 occido, idi, isum, ěre, φονεύω, ἀποκτείνω.
 occūlo, ui, ultum, ěre, κρύπτω, καλύπτω.
 occulto, avi, atum, are, καλύπτω.
 occultus, a, um, κεκαλυμμένος, κρύφιος.
 occumbo, ui, itum, ěre, πίπτω. mortem occumbo, τελευτῶ.
 occūpo, avi, atum, are, καταλαμβάνω.
 occurro, curri, ursum, ěre, συναντῶ, σπεύδω εἰς συνάντησιν.
 octāvus, a, um, ὄγδοος.
 octingenti, æ, a, ὀκτακόσιοι.
 octo, ὀκτώ.
 octodecim, δεκαοκτώ.
 octogesimus, a, um, ὀγδοηκοστός.
 octoginta, ὀγδοήκοντα.
 oculus, i, ἄρσ. ὀφθαλμός.
 odi, odisse, παρακείμενος μόνον. μισῶ, ἀποστρέφομαι.
 odium, i, οὐδ. μίσος.
 odor, ōris, ἄρσ. ὀσμή, θυμίαμα. odores ἀρώματα.
 offendo, di, nsum, ěre, προσβάλλω, ἐπιτιμῶ, δυσχερῶ.
 offero, obtūli oblātum, erre, προσφέρω, προτείνω.
 officio, cēci, ectum, ěre, ἐμποδίζω, κωλύω.
 appricanti offecit, ἐμποδίων ἐγένετο τῷ ἠλιαζομένῳ.
 officium, i, οὐδ. καθήκον, ἔργον.
 olea, æ, θηλ. ἐλαία.
 oleum, i, οὐδ. ἔλαιον.

olim, ποτέ, πάλαι.
 OLYMPIAS, ādis, θηλ. Ὀλυμπιάς.
 omitto, si, esum, ēre, παραλείπω, ἀπο-
 βάλω.
 omaīno, epirō. ὄλω, γενικῶς, μάλιστα.
 unus ommīno, εἰς μόνον.
 omnis, e, ὅλος, πᾶς.
 Onerōsus, a, um, βαρὺς, ἐπαχθής, φορ-
 τικός.
 onus, ēris, οὐδ. βάρος, φορτίον.
 onustus, a, um, πλήρης, βεβαρυσμένος,
 πεφορτισμένος.
 Opera, ae, θηλ. ἐργασία· operā meā, τῆ
 ἐμῇ συμπτράζει, ἐνεργεῖα· operae pre-
 tium est, ἀξίζει τοῦ κόπου· operam ali-
 cui dare, ἀσχολοῦμαι, καταγίνομαι πε-
 ρί τι.
 operio, ui, ertum, īre, καλύπτω.
 opēror, atus sum, ari, ἐργάζομαι.
 opīmus, a, um, λιπαρός, παχὺς, πλού-
 σιος· spolia, opīma ἡγεμονικά ὄπλα· βλ.
 σελ. 129. σημ. 3.
 opinio, ōnis, θηλ. δόξα, γνώμη.
 opīnor, atus sum, ari, δοξάζω, νομίζω.
 opipāris, e, και opiparus, i, ἀρσ. πολυ-
 τελής, θαυμάσιος.
 oportet, uit, ēre, χρῆ, δεῖ.
 oppīdum, i, οὐδ. πόλις, πόλιχνη.
 oppōno, sui, ūtum, ēre, ἀντιθέτω, ἀντι-
 τίσσω.
 opportunus, a, um, κατάλληλος, πρόσ-
 φερος, ἐπιτήδειος.
 opprīmo, ēssi, essum, ēre, καταθλίβω,
 καταβάλλω, νικῶ.
 opprobrium, i, οὐδ. ὄνειδος, αἴσχος.
 oppugno, avi, atum, are, πολεμῶ, πο-
 λιρκῶ.
 ops, (ἀρχ. ἡ ὀνομαστική μόνη) γεν. opis,
 βνήθεια· ἐν τῷ πληθυντικῷ opes, ūm,
 χρήματα, πλούτη, δυνάμεις.
 optimātes, ūm, ἀριστοί, ἀριστοκρατικοί·
 βλ. σελ. 13. σημ. 5.
 optīmus, a, um, ἀριστος, κάλλιστος.
 optio, ōnis, θηλ. αἵρεσις, ἐκλογή.
 opio, avi, atum, are, εὐχρισμαι, ἐπιθυμῶ.
 opulentus, a, um, πλούσιος.
 opus, ēris, οὐδ. ἔργον· opera, ōrum, ἔρ-
 γα, συγγράμματα· opus est mihi, ἔχω
 χρεῖαν· operibus pictum, κεντητὰς εἰ-
 κόνας ἔχον.
 Ora, ae, θηλ. ἀκτὴ, παραλία.
 oraculum, i, οὐδ. χρηστήριον, χρησμός.
 oratio, ōnis, θηλ. λόγος· habeo oratio-
 nem, λέγω, ἀγορεύω.
 orātor, ōris, ἀρσ. ρήτωρ.
 orbis, is, κύκλος· orbis terrae και ter-

rarum, ὁ κύκλος τῆς γῆς, ἡ γνωστὴ γῆ, ἡ
 οἰκουμένη. βλ. σημ. 3. σελ. 7.
 orbita, ae, θηλ. τροχιά, ἀρματιτροχιά.
 orbo, avi, atum, are, στερεῶ, ἀφαιρῶ.
 ordino, avi, atum, διατάσσω, τακτοποιῶ·
 censum, τὴν τήρησιν τῶν πολιτῶν· βλ.
 σημ. 12. σελ. 148.
 ordior, orsus sum, ordiri, ἀρχομαι (λέ-
 γειν) ἀρχὴν ποιοῦμαι, λαμβάνω.
 ordo, ūnis, ἀρσ. τάξις.
 orīgo, ūnis, θηλ. γένεσις, ἀρχή, καταγω-
 γή, γένος· habet, trahit originem, κα-
 τάγεται, ἔλκει τὸ γένος.
 orior, ortus sum, orīri, ἀνίσταμαι, ἀ-
 νατελλῶ, γεννώμαι, κατάγωμαι. ortus,
 καταγόμενος, γενεαλογούμενος· orto so-
 le, τοῦ ἡλίου ἀνατελεῖντος.
 ornamentum, i, οὐδ. κόσμος, κόσμημα.
 ornātus, us, ἀρσ. κόσμος.
 orno, avi, atum, are, κοσμῶ, στολίζω.
 oro, avi, atum, are; λέγω, ἱκετεύω,
 παρακαλῶ.
 Os, oris, οὐδ. στόμα, πρόσωπον.
 os, ossis, οὐδ. ὀστέον.
 ostendo, di, ensum, ēre, δεικνύω, λέγω.
 ostentatio, ōnis, θηλ. ἐπίδειξις.
 ostento, avi, atum, are, ἐπιδείκνυμαι.
 ostentum, i, οὐδ. σημεῖον, κακὸς αἰωνός.
 OSTIA, ae, θηλ. ὀστία, πόλις παρὰ τὰς ἐκ-
 θελάς τοῦ Τιβέρεως· βλ. σελ. 135.
 ostium, i, οὐδ. στόμιον, ἐκβολὴ ποταμοῦ,
 πρῶθρον.
 Otior, atus sum, ari, σχολάζω, ἀργῶ.
 otīōsus, a, um, σχολαῖος, ἀργός.
 otium, i, οὐδ. σχολή, ἡσυχία, ἀπραξία.
 Ovis, is, θηλ. πρόβατον, οἶς.
 ovum, i, οὐδ. ὄν, αὐγόν.

P.

P=Publius, Πόπλιος, κύριον ὄνομα.
 pabūlor, atus sum, ari, ἀποθ. ἀθροίζω
 νομῆν, σιτολογῶ.
 pabūlum, i, οὐδ. νομῆ, τροφή.
 paciscor, factus sum, sci, συνθήκην
 ποιῶ, συμφωνῶ.
 pactum, i, οὐδ. συνθήκη, ἐμολογία· pro
 pacto τίνι τρέψω;
 pactus, a, um, (μετοχὴ τοῦ paciscor)
 συγκεκριμένος, συμπεφωνημένος, ἐμολογη-
 μένος.
 paene, σχεδόν.
 palam, ἀλλ. φανερά, δημοσίᾳ.
 palatium, i, οὐδ. Παλάτιον, λόφος ἐν Ρώ-
 μῃ· βλ. σ. 2. σελ. 77.

palliolum, i, οὐδ. ἱμάτιον.
 pallium, i, οὐδ. ἱμάτιον,
 palma, α, θηλ. φοινῖξ.
 paludamentum; i, οὐδ. γλαυκός.
 palus, ūdis, θηλ. ἔλος, λίμνη.
 palustris, e, ἐλώδης.
 PAN, Panis, Πᾶν, ὁ θεός,
 pando, pendendi, pansum, ἔρε, ἐκτείνω,
 ἐξαπλώνω.
 panis, is, ἄρσ. ἄρτος.
 par, paris, ἴσος, ὁμοιος.
 parātus, a, um, ἐτοιμος, παρεσκευασμένος,
 πρόθυμος.
 parco, reperci, percitum, ἔρε, φειδομαι.
 parens, entis, γονεὺς, πατήρ καὶ μήτηρ,
 συγγενής. α) αἴτιος, κτίστης.
 pareo, ui, itum, ἔρε. φαίνομαι, ὑπακούω.
 pario, peperī, partum, ἔρε, γεννῶ, πα-
 ρέχω, ποιῶ si victoria parta foret,
 ἂν κατορθώθῃ ἡ νίκη, ἂν νικήσωσιν.
 pariter, ὁμοίως. pariter eum, ὁμοῦ, συνά-
 μα. Ἐλ. σημ. Γ. σελ. 118.
 paro, avi, atum, are, ἐτοιμάζω, παρα-
 σκευάζω.
 pars, partis, θηλ. μέρος, κόμμα πολιτι-
 κόν.
 particula, α, θηλ. μερικὸν, μέρος.
 partim, μέρος. partim—partim, οἱ μὲν
 —οἱ δὲ, τὸ μὲν—τὸ δέ.
 partior, partitus sum, tri καὶ partio,
 ivi, itum, ἔρε, μερίζω.
 partus, us, ἄρσ. γέννησις, τοκετός, γονή,
 uno partu, μίᾳ γονῇ, ἐνί τοκετῷ.
 parum, ὀλίγον, μικρόν.
 parumper, μικρόν τι, βραχὺ τι, ὀλιγάκι.
 parvus, a, um, ὀλίγος, μικρός.
 passim, παντάχου.
 passus, us, ἄρσ. εἶμα.
 pastor, ōris, ἄρσ. ποιμήν.
 patefacio, eci, actum, ἔρε, ἀνοίγω, ἀ-
 ναγκάζω. re patefacta, ἐκδηλωθέντος.
 pateo, ui, ἔρε, εἶμαι ἀνοικτός. porta
 patens, ἀνεωγμένη θύρα.
 pater, tris, πατήρ. Patres, Γερουσιασταί,
 Εὐπατρίδαι. Ἐλ. σ. 5. σελ. 9.
 patēra, α, θηλ. σπονδεῖον.
 paterfamilias, οἰκ. δεσπότης.
 paternus, a, um, πατρικός, πατρῶος.
 patienter, καρτερικῶς, ἀνεκτικῶς.
 patior, passus sum, ti, πάσχω, ὑπομένω,
 ὑποφέρω.
 patria, α, θηλ. πατρίς.
 patricii, ōrum, Εὐπατρίδαι. Ἐλ. σημ. 5.
 σελ. 9.
 patrimonium, i, οὐδ. πατρικὴ εὐσία, κλη-
 ρονομία.

patrius, a, um, πάτριος, πατρῶος, πα-
 τριός.
 patro, avi, atum, are, τελειώνω, καταπαύω.
 patrōnus, a, um, προστάτης, κηδεμών.
 patronus causae, δικηγόρος.
 patruus, i, ἄρσ. θεῖος ἐκ πατρῶος.
 paucus, a, um, ὀλίγος.
 paulatim, ἀεὶ κατ' ὀλίγον.
 paulisper, μικρόν, ὀλίγον.
 paullo, καὶ paulo, ὀλίγον.
 paululum, ὀλίγον τι, ὀλιγάκι.
 pauper, paupera, um, πένης, πτωχός,
 ὀλιγαρκής.
 pauperculus, ἀκλιτ. ὀλίγον πτωχός.
 paupertas, atis, θηλ. πένια, ὀλιγαρκεία.
 paveo, avi, ēre, φοβούμαι, ἐκπλήτ-
 τωμαι.
 pavidus, a, um, ἐντρομος, περίφοβος.
 pavo, ōnis, ἄρσ. ταῖς, παγωνίον.
 Pavor, ōris, ἄρσ. φόβος, δέος.
 pax, pacis, θηλ. εἰρήνη. in pace, ἐν και-
 ρῷ εἰρήνης.
 Pecco, avi, atum, are, ἁμαρτάνω.
 pectus, ōris, οὐδ. στήθος.
 pecunia, α, θηλ. χρήματα, πλοῦτος.
 pecus, pecūdis, θηλ. κτήνος, πρόβατον.
 pecus, pecōris, οὐδ. κτήνη, ζῶα, πρόβατα.
 pedes, pedūtis, ἄρσ. πιάδος.
 peior, pejus, ōris, (συγ. τοῦ malus)
 χειρόν.
 pelagus, i, οὐδ. πέραγος.
 pellicio, exi, ectum, ἔρε, ἐκλύω, ἐφέλω,
 δελεάζω.
 pellis, is, θηλ. δέρμα, διαφέρα.
 pello, pepūli, pulsum, ἔρε, ὠθῶ, ἐκβάλ-
 λω. pello in exilium, ἐξορίζω.
 penes, ἐπίρ. πλησίον, παρά.
 pendeo, pendendi, pensum, ἔρε, κρέμαμαι.
 penetrāle, is, οὐδ. τὸ ἐνδόν, ὁ μυχός.
 penūtro, avi, atum, are, εἰσχωρῶ, εἰς-
 ἔρχομαι.
 penuria, α, θηλ. ἔνδεια, ἔλλειψις.
 Per, πρόθ. διά, ἐπί. per multos annos,
 ἐπὶ πολλὰ ἔτη. Per Deos, πρὸς θεῶν.
 perāgo, ūgi, actum, ἔρε, διαπραττώ, τε-
 λειώνω.
 Percontor, atus sum, ari, ἀποδ. πυθάνω-
 νημαι, ἐρωτῶ.
 precrebresco,—hui, ἔρε, ἀπρ. διαδίδεται,
 γίνεταί γνωστὸν, διαβρῦλλεται.
 percussor, ōris, ἄρσ. γονεὺς, δολοφόνος.
 percutio, ssi, ssum, ἔρε, πατάσσω, κτύ-
 πῶ. securi, πελεκίζω, ἀποκεφαλίζω. foe-
 dus percutere, τέμνειν ὄρνια, ποιεῖν συν-
 θήκας.
 perditē, ἀλεθρῶς, δεινῶς.

- perdo, dīdi, ūtum, ēre, ἀπόλλυμι, χάνω, στερούμαι.
 perdomo, uī, ūtum, are, καταδαμάζω, κατανικόω.
 perduco, xi, etum, ēre, διάγω, ἰδηγῶ· perduco agras, εἰσάγω, κατὰ γω ὕδωρ.
 peregrinatio, ōnis, θηλ. ἀποδημία, ἰδοιπορία.
 peregrīnor, atus sum, ari, ἀποδημῶ.
 peregrīnus, a, um, ξένος, ἀλλοδαπός.
 perendie, ἐπιβρ. μεθύριον.
 perennis, e, διηνεκής, πολυχρόνος.
 pereor, ii, ūtum, īre, ἀπόλλυμαι, χάνομαι· peream nisi, ἀπολείψω, εἰ μή· proelio perit, ἐν μάχῃ ἀπόλετο, ἐφονεύθη.
 perfero, tūli, lātum, erge, μετακομίζω, μεταφέρω, ὑποφέρω.
 perficio, ēci, ectum, ēre, διαπράττω, ἐκτελῶ· perfectus, τέλειος, τετελεσμένος.
 perfidia, a, θηλ. ἀπιστία.
 perfidus, a, um, ἀπιστος.
 perfuga, a, ἀρσ. φυγάς, αὐτόματος.
 pergo, perrexi, perrectum, ēre, πορεύομαι, ἐξακολουθῶ, προχωρῶ.
 perhumaniter, ἐπιβρ. λίαν φιλανθρώπως, φιλοφρόνως.
 periclitō, avi, atum, are, κινδυνεύω.
 periculosus, a, um, επικίνδυνος.
 periculum, i. οὐδ. κίνδυνος.
 peritio, emi, eptum, ēre, ἀναιρῶ, ἀποκτείνω, φθείρω.
 peritia, a, θηλ. ἐμπειρία.
 peritus, a, um, ἐμπειρός.
 perjurium, i, οὐδ. ἐπιτοκία.
 perlēgo, egi, ectum, ēre, ἀναγινώσκω.
 permaneo, mansi, sūtum, ēre, διαμένω, διαρκῶ.
 permisceo, scui, ūtum, ēre, συμμειγνύω· permissus, us, ἀρσ. ἀδεια, συγχώρησις· σύνηθες ἐν τῇ ἀφαιρητικῇ permissu, ἀδεία.
 permitto, si, ssum, ēre, ἐπιτρέπω, συγχωρῶ, ἀφίημι.
 permōneo, mōni, ōtum, ēre, ἐπιθίζω, παρακινῶ, ταράσσω.
 permultus, a, um, πλείστος.
 permutatio, ōnis, θηλ. ἀλλαγῆ, μεταβολή.
 permūto, avi, atum, are, μεταβάλλω, ἀλλάσσω.
 pernicious, ei, θηλ. ἐλεθρός, ultima pernicie, μεγίστη ὀλέθρῳ, κατὰ κράτος vitus est, ἡττήθη.
 perniciosus, a, um, ὀλέθριος, δεινός.
 perorso, ōni, ōtum, ēre, διαγιγνώσκω.
 perpendo, di, ensum, ēre, σταθμίζω, ζετέζω.
 perpetuus, a, um, διηνεκής, συνεχής· in perpetuum, εἰς τὰ διηνεκές.
 perumpo, rūpi, ruptum, ēre, διαρρηγνύω, διασχίζω.
 Persa, a, Πέρσης· Persae, arum, Πέρσαι.
 persecutor, atus sum, ari, διειρευνῶ.
 persedeo, ēdi, essum, ēre, καθήμενος διατελῶ, κάθημαι.
 persēgor, cūtus sum, ēqvi, ἀποθ. πικρακλουθῶ, καταδιώκω, bello πολέμῳ· persēgor injuriam, ἐκδικούμαι, ζητῶ ἐκδικεῖν διὰ τὰς ἀδικίας.
 Persis, Ydis, θηλ. Περσίς, Περσία.
 persevero, avi, atum, are, ἐμμένω, διαρκῶ.
 perspicio, exi, ectum, ēre, διορῶ, καθορῶ, καταλαμβάνω, γνωρίζω.
 persvadeo, assi, assum, ēre, καταπειθῶ· persvasum habeo, εἶμαι πεπεισμένος.
 perterreo, uī, ūtum, ēre, κάταφοδίζω, ἐκπλείττω.
 pertinēo, uī, entum, ēre, ἀνήκω, καθήκω, φθάνω.
 perungo, unxi, untum, ēre, καταλείφω· perulūlis, e, ὀφελιμώτατος, λυσιτελέστατος.
 pervēho, xi, etum, ēre, καθικνούμαι, καταπλέω, ἐλαύνω μέχρι τινός.
 pervēnio, ēni, entum, īre, ἀφικνούμαι, ἔρχομαι.
 perverto, ti, rsum, ēre, ἀνατρέπω, διαστρέφω.
 pes, pēdis, ἀρσ. ποῦς.
 pessimus, a, um, χειρότερος.
 petitio, ōnis, θηλ. αἴτησις.
 peto, ūvi, ūtum, ēre, αἰτῶ· Romam peto, πορεύομαι εἰς Ῥώμην· peto aliquem, προσβάλλω, ἐρῶ κατά τινός.
 petulantia, a, θηλ. ὕβρις, ἀκολασία, αὐθάδεια.
 patūlans, antis, αὐθάδης, προπέτης, θρασύς.
 Phasianus, i, ἀρσ. φασιανός.
 philosophia, a, θηλ. φιλοσοφία.
 philosophor, atus sum, ari, ἀποθ. φιλοσοφῶ.
 philosophus, i, ἀρσ. φιλόσοφος.
 Pictor, ōris, ἀρσ. ζωγράφος.
 pictūra, a, θηλ. γραφή, εἰκὼν.
 pictus, a, um, (μετοχή τοῦ pingo), γεγραμμένος.
 picus, i, ἀρσ. δρυκολάπτης, πελεκάν.
 pie, ἐπιβρ. εὐσεβώς.
 pietas, ātis, θηλ. εὐσέβεια.
 pila, a, θηλ. σφαίρα· pila iudice, σφαιρίζω.

- pileum καὶ pileus, ἰ, οὐδ. καὶ ἄρσ. πῖλος, καλυμμα τῆς κεφαλῆς.
- pingo, nxi, ctum, ēre, ζωγραφῶ, κεντῶ.
- pinguis, is, ἄρσ. παχύς.
- pirāta, ae, ἄρσ. πειρατής.
- piscātor, ōris, ἄρσ. ἄλιεύς.
- piscīna, ae, θηλ. ἰχθυοτροφεῖον.
- piscis, is, ἄρσ. ἰχθύς.
- pisco, avi, atum, are, ἄλιεύω.
- Piso, ōnis, Πείσων, κύριον ὄνομα.
- pistrīnum, i, οὐδ. μύλος, χειρόμυλος.
- pius, a, um, εὐσεβής, θεοσεβής.
- Placeo, ui, ūtum, ēre, ἀρέσκω· placet mihi, ἀρέσκει μοι· placuit, ἔδοξε· placet, δοκεῖ, ἀποφασίζεται.
- placidus, a, um, ἥσυχος, ἥρεμος.
- plane, ἐπίρρ. παντῶς, ἐναργῶς.
- planus; a, um, ἐπίπεδος, ἑυμάχης. plane loquor, ἐναργῶς, σαφῶς λαλῶ.
- plaustrum, i, οὐδ. ἀμάξα, ἔχημα.
- plausus, us, ἄρσ. κρότος, ἐπευφημία.
- Plebs, plebis, θηλ. ὄχλος, πλῆθος, δῆμος.
- plecto, ēre, καλᾶζω, τιμωρῶ morte, θανάτῳ.
- plenus, a, um, πλήρης· plenus artis, τεχνικός.
- plerumque, ἐπὶ τὸ πλεῖστον.
- Plumbus, a, um, μολύβδιος.
- plumbum, i, οὐδ. μολύβδος.
- pluo, plui, ēre, ἀπρόσ. βεῖ, ἔρχει.
- Plurimi, καὶ plerique, πλείστοι.
- Poculum, i, οὐδ. ποτήριον.
- poēma, ātis, οὐδ. ποιήμα.
- poena, ae, θηλ. ποινή.
- Poenus, i, ἄρσ. Φοίνιξ, Καρχηδόνιος.
- poenitet, tuit, ēre, μετανοῶ, μεταμέλει· me poēta, ae, ἄρσ. ποιητής.
- polleo, ēre, ισχύω, δύναμαι, ἀμαζῶ.
- polliceor, ūtus sum, ēri, ὑπόσχομαι.
- pompa, ae, θηλ. πομπή.
- pondus, eris, οὐδ. βάρος· pondo, κατὰ τὸ βάρος.
- pono, posui, positum, ēre, θέτω· posita formidine, ἀπεβάλων τὸν φόβον.
- pons, pontis, ἄρσ. γέφυρα.
- ponticulus, i, ἄρσ. γέφυριον.
- pontifex, ūcis, ἀρχιερεὺς· ἑλ. σ. 132.
- populatio, ōnis, θηλ. διαρπαγή, πόρθησις· inuicem populationum, ἀμοιβαίας διαρπαγῆς ἕνεκα.
- populor, atus sum, ari, πορῶ, ἀφανίζω, ἐρημόνω.
- populus, i, ἄρσ. λαός, δῆμος.
- porrigo, exi, rectum, ēre, ἐκτείνω, παρέχω, προσφέρω.
- porta, ae, θηλ. πύλη, θύρα.
- portendo, di, entum, ēre, περιηνώω, προφητεύω, προσμαίνο.
- porto, avi, atum, are, φέρω, κομίζω.
- portus, us, ἄρσ. λιμὴν.
- posco, poposci, ēre, ζητῶ, ἀπαιτῶ, παρακαλῶ.
- possessio, ōnis, θηλ. κτήσις, κτήμα, κατοχή.
- possessor, ōris, ἄρσ. κτήτωρ, ἰδιοκτήτης.
- possideo, sedī, sessum, ēre, κατέχω, ἔχω, κέκτημαι.
- possum, potui, posse, δύναμαι.
- post, προθ. μετὰ· ἐπίρρ. ὕστερον· post aliquot annos, ἔτη τινὰ ὕστερον· paucis post diebus, ὀλίγαις ἡμέραις ὕστερον.
- postea, ἐπίρρ. εἶτα, ἔπειτα, μετὰ ταῦτα.
- posterus, a, um, ὁ ἐπιών, ἀκόλουθος· in posterum, εἰς τὸ μετὰ ταῦτα· postēri, ōrum, οἱ ἐπιγενόμενοι, μεταγενέστεροι· postera dies, ἡ ἐπιούσα.
- postquam, ἀφ οὗ, ἐπεί, μετὰ ταῦτα.
- postremo, ἐπίρρ. τελευταῖον, ἐσχάτως.
- postridie, ἐπιούσα.
- postulatio, ōnis, θηλ. αἴτησις.
- postulo, avi, atum, are, αἰτῶ, ζητῶ, ἀπειτῶ.
- potens, entis, ισχυρός.
- potestas, ātis, δύναμις, ἐξουσία.
- potior, potius, κρείττων, μάλλον.
- potior, potius sum, iri, καταλαμβάνω· potiri rerum, γίνεσθαι κύριος τῶν πραγμάτων τῆς πόλεως. ἑλ. σ. 4. σελ. 118.
- potissimus, a, um, κράτιστος· potissimum, μάλιστα.
- potio, avi, atum, are, πίνω.
- potus, us, ἄρσ. ποσις, ποτόν.
- potus, a, um, πεποσιώς· bene potus, πρὸς τὸν μεθύμενος.
- praee, προθ. ἀπὸ, διὰ, ὡς πρὸς.
- praealtus, a, um, ὑψηλότετος, βαθύτατος.
- praeebo, ui, ūtum, ēre, παρέχω, χορηγῶ, προσφέρω.
- praecedo essi, essum, ēre, προηγούμεναι, προπορεύομαι.
- praeceptor, ōris, ἄρσ. διδάσκαλος, καθηγητής.
- praeceptum, i, οὐδ. διδασκαλία, παράγγελμα, νομοθεσία.
- praecello, ēre, ἐξίχω, διαπρέπω.
- praecino, cinui, centum, ēre, πειράω, προλέγω, χρησιμδοτῶ.
- praecipio, epī, eptum, ēre, παραγγέλλω, διατάσσω.
- praecipito, avi, atum, are, κρημνίζω.
- praecipue, ἐπίρρ. ἐξαιρετικῶς, μάλιστα.
- praecipuus, a, um, ἐξαιρετός, ἐλεγκτός.

- praec̄lāre, ἐνδοξῶς, λαμπρῶς, μεγαλοπρῶ-
πῶς.
- praec̄lārus, a, um, περικλητῆς, ἐνδοξός.
- praec̄lūdo, si, sum, ēre, ἀποκλείω, ἐμπο-
δίζω.
- praeco, ōnis, ἀρσ. κήρυξ.
- praecordia, ōrum, πληθ. οὐδ. περικάρδια,
φρένες, καρδιά.
- praecox, ōcis, ἀρσ. πρόωμος, πρόωρος,
ῶρις.
- praeda, ae, θηλ. λεία, λάφυρον.
- praedīco, avi, atum, are, ἀνακηρύττω,
ἐπαινῶ, κηρύττω.
- praedīco, xi, ctum, ēre, προλέγω.
- praedītus, a, um, ἔχων, πεποικισμένος.
- praedo, ōnis, ἀρσ. ληστής, κλέπτης.
- praedor, atus sum, ari, ἀρπάζω, λη-
στεύω· praedanti causa, ληστείας ἕνεκα.
- praefectus, i, ἀρσ. στρατηγός, ὑπαρχός·
praefectus classī, ναύαρχος.
- praefero, tūli, lātum, erre, προτιμῶ.
- praefinio, ivi, itum, īre, ὀρίζω, προσρίζω.
- praefor, fatus sum, ari, προλέγω, προ-
φητεύω.
- praehendo, endi, ensum, ēre, λαμβάνω·
praelēgo, ēgi, ectum, ēre, ἀναγιγνώσκω
δημοσίᾳ ἢ ἐνώπιον ἄλλων.
- praelior, atus sum, ari, μάχομαι.
- praemitto, si, ssum, ere, προπέμπω,
προσπομπέω.
- praemium, i, οὐδ. βραβεῖον, ἀμοιβή.
- PRÆNESTE, is, Πραίνεστος ἢ πόλις. Prae-
nestinus, ὁ κάτοικος αὐτῆς.
- praenuntio, avi, atum, are, παραγγέλλω,
κηρύσσω.
- praepāro, avi, atum, are, προετοιμάζω,
προπαρασκευάζω.
- praerīpio, rīpi, eptum, ēre, προλαμβάνω,
προαρπάζω.
- praerōno, sui, ūtum, ēre, προτάσσω,
προτιμῶ, προαιρούμαι.
- praesens, entis, παρῶν· praesenti, πα-
ραυτίκα, νῦν.
- praesentia, ae, θηλ. τὸ παρὸν, παραυτίκα.
- praesertim, ἐπιββ. ἐξαιρέτως, ἰδιαίτερος,
μάλιστα.
- praesidium, i, οὐδ. φρουρά, εὐλακίη· praes-
sidio esse alicui, ὑπερασπίσσομαι, βοηθῶ.
- praestans, antis, ἐξέχων, ὑπερέχων, ἔξοχος.
- praesto, tūti, ātum, are, παρέχω, δίδω-
με praesto, ἀναδεικνύω ἑμαυτὸν· praesto
auxilium, παρέχω βοήθειαν.
- praesto, ἐπιββ. πλησίον, παρὰ· praesto
sum, πάρεμι, εἶμαι ἑτοιμός.
- praestringo, xi, ctum, ēre, συσφίγγω, ἀ-
μαθρύνω οφθαλμὸν, τὴν ἀρετὴν, κωλύω.
- praesul ūlis, ἀρσ. πρῶτος, πρέσβυς. βλ.
σελ. 132.
- praesum, fui, esse, ἱστασθῶ, προϊσταμαι.
- praesūmo, mpsi, mptum, ēre, προλαμ-
βάνω, πρὸδεκῶ.
- praeter, πρόθ. ἐκτός, πλήν· praeter ce-
teros, παρὰ τοὺς λοιπούς.
- praeterea, ἐκτός τούτου, πρὸς τούτους.
- praetereo, ii, ūtum, ire, παρέρχομαι, δικ-
θαίνω.
- praeterītus, a, um, παρεληλυθὸς, παρελ-
θών.
- praetexta, ae, θηλ. περιπόρφυρος τήθενος·
PRAETOR, ōris, ἀρσ. (Πραιτωρ) στρατηγός.
- praetorium, i, οὐδ. (πραιτωρίον), στρα-
τηγεῖον.
- praetorius, i, ἀρσ. στρατηγικός, ὁ στρατι-
γὸς γενόμενος.
- prandeo, di, nsum, ēre, ἀριστῶ.
- prandium, i, οὐδ. δεῖπνον, ἀριστον.
- pranītas, ātis, θηλ. πονηρία, ψαυδότης, κα-
κία.
- pranus, a, um, φαύλος, κακός.
- precarius, i, ἀρσ. διὰ δεήσεων παιδύμενος
καὶ δεχόμενος τι, παρακλητός, παρακλη-
λετός.
- precatio, ōnis, θηλ. δέησις, ἱκεσία.
- precor, atus sum, ari, ἀποθ. ἱκετεύω, ἐ-
ξαιτούμαι, εὐχομαι.
- premo, ssi, ssum, ēre, θλίβω, πιέζω.
- pretiōsus, a, um, πολύτιμος.
- pretium, i, οὐδ. τιμὴ, ἀξία, ἀμοιβή, μι-
σθός· operae pretium, ἄξιον τοῦ κόπου.
- prex, cis, θηλ. δέησις, ἱκεσία· σύνθεσις ἐν τῷ
πληθυντικῷ preces, cum,
- Pridie, τὴν προτεραίαν, τὴν παρελθούσαν
ἡμέραν.
- primo, καὶ primum, ἐπιββ. κατὰ πρῶτον,
κατ' ἀρχάς.
- primordium, i, οὐδ. ἀρχή, γέννησις.
- primus, a, um, πρῶτος.
- princeps, ūpis, πρῶτος, πρωτεύων. βλ. σ.
4. σελ. 78. princeps iuventutis, οἱ ἐν
ταῖς νέοις πρωτεύοντες, ἀριστοί.
- principāus, us, ἀρσ. ἡγεμονία, τὰ πρῶ-
τεία.
- principium, i, οὐδ. ἀρχή· principia re-
rum, αἱ ἀρχαὶ τῶν ὄντων, τῆς φύσεως.
- prior, ōris, (συγ. τοῦ primus) πρότερος.
- priscus, a, um, ἀρχαῖος, πρεσβύτερος.
- priusquam, πριν ἢ, πριν.
- privātum, ιδίξ, ἰδιαίτερος.
- privātus, a, um, ἰδιώτης· omne priva-
tum, πᾶν ἰδιαίτερον.
- privo, avi, atum, are, στερῶ, ἀφαιρῶ.
- pro, πρόθεσις παρὰ, ἀντί pro beneficio

ἀντί τῆς εὐσεβείας. 'pro tribunali, ἐνώπιον δικαστῶν, ἐν δικαστηρίῳ. pro se quisque ἕκαστος καθ' ἑαυτὸν, ἐν μέρει.
 probabilis, e, πιθανός.
 probātus, a, um, δοκιμὸς, εὐδοκιμὸς, ἀγαθός.
 probitas, atis, θηλ. ἀγαθότης.
 probo, avi, atum, are, δοκιμάζω, ἐγκρίνω, ἀποδεικνύω.
 probum, i, οὐδ. ὄνειδος, ἀτιμία.
 probus, a, um, ἀγαθός, ἐνάρετος. probus et honestus, καλὸς ἀγαθός.
 procedo, ssi, ssum, ēre, προχωρῶ, ἐξέρχομαι, προβαίνω.
 procella, ae, θηλ. καταιγίς, θύελλα.
 procer, ēris, ἀρσ. ποσέχων, σύνθητες ἐν τῷ πληθυντικῷ proceres, προϋχόντες, πρωτεύοντες ἐν τῇ πόλει.
 proclamō, avi, atum, are, ἀνακηρύττω.
 proconsul, eūlis, ἀρσ. ἀνθύπατος.
 procul, ἐπιβόρ. μακρὰν.
 procuro, curri, ursum, ēre, προτρέχω, σπύδω.
 prodeo, ii, itum, ire, ἐξέρχομαι.
 prodigium, i, οὐδ. τέρας, σημεῖον.
 prodigus, a, um, ἀφειδής, ἀσωτός.
 proditor, ōris, ἀρσ. προδότης.
 prodo, dīdi, itum, ēre, προδίδω, παραδίδω.
 produco, xi, ctum, ēre, προάγω.
 praelior, atus sum, ari, μάχομαι.
 praelium, i, οὐδ. μάχη.
 profecto, ἀληθῶς, βεβαίως.
 profectus, a, um, παρευθείς, ἐξεληθών.
 proficiscor, ectus sum, eisci, πορεύομαι, ἀπέρχομαι.
 profiteor, essus sum, eri, ἀποθ. ἐπαγγέλλομαι, ὑπόσχομαι, διασχυρίζομαι.
 proflo, xi, ctum, ēre, παρβόω, παραβόω.
 profugio, ūgi, itum, ēre, φεύγω, ἀναχωρῶ.
 profugus, a, um, φυγᾶς, φεύγων.
 progredior, essus sum, edī, προχωρῶ, προβαίνω.
 prohibeo, ui, itum, ēre, ἐμποδίζω, ἀπαγορεύω.
 projicio, ēci, ectum, ēre, προβάλλω, ρίπτω, προτείνω.
 prolabor, lapsus sum, ābi, καταπίπτω.
 proles, is, θηλ. γενιά, ἀπόγονοι.
 promitto, si, ssum, ēre, ὑπόσχομαι, κατανεύω.
 promoueo, mōvi, ctum, ēre, προάγω, κινῶ, προβαίνω.
 promptus, a, um, ἔτοιμος, πρόθυμος, φανερός.
 pronantio, avi, atum, are, ἀποφαίνομαι, ἀπαγγέλλω, προφέρω.

propo, propior, proximus, πλησίον. βλ. σημ. 2. σελ. 49.
 propello, ūli, ulsum, ēre, ἀποθῶ, ἀποκρούω.
 propensus, a, um, ἐπιβρόπτης.
 propere, ταχέως.
 propereo, avi, atum, are, σπεύδω, ταχύνω.
 propinquus, a, um, ὁ πλησίον, συγγενής.
 propitius, a, um, εὐμενής, ἵλεως. propitio flumine, εὐμενεί, αἰσίφ, βέυματι.
 propōno, sui, itum, ēre, πρατάσσω, προβάλλω, mihi propono προτίθεμαι.
 proprius, a, um, ἴδιος, ἰδιαίτερος.
 propter, πρόθ. παρὰ, ἐγγύς, διὰ, ἕνεκα.
 propterea, διὰ τούτου.
 propulso, avi, atum, are, ἀποκρούω, διώκω.
 prorogō, avi, atum, are, παρατείνω, μηκύνω.
 prorsus, πρόσω, πάνυ, βεβαίως, ὅλως, ἐντελῶς.
 proseribo, psi, ptum, ēre, προγράφω.
 prosēgor, eūtus sum, ἐγνί, προπέμπω, παρακολουθῶ, honorificis verbis περιέπω, τιμῶ λόγους ἐντίμοις.
 prosilio, ui καὶ ivi, ire, προπηδῶ, πηδῶ εἰς τὸ βῆμα.
 prospectus, us, ἀρσ. θέα, ὄψις.
 prospere, εὐτυχῶς.
 prosterno, stravi, stratum, ēre, βάλλω, ρίπτω χαμαί, καταβάλλω.
 prosum, profui, prodesse, ὠφελῶ.
 proterge, ἐπιβόρ. ἀσελγῶς, ἀκυλάστως.
 protervus, a, um, αὐθάδης, φαύλος, ἀσελγής.
 protinus, παραυτίκα, εὐθὺς, ἐξῆς.
 protraho, xi, actum, ēre, ἔλκω, ἐξάγω, ἀναβάλλω.
 provenio, eni, entum, ire, προέρχομαι, παρουσιάζομαι. ἀπρὸς. provenit, συμβαίνει, γίνεται.
 providentia, ae, θηλ. πρόνοια.
 provideo, vidi, sum, ēre, προορῶ, προμηθεύω.
 provincia, ae, θηλ. ἐπαρχία. 2) ἔργον.
 provocatio, ōnis, θηλ. πρόκλησις.
 provoeco, avi, atum, are, προκαλῶ, ἐκκαλῶ τὴν δίκην ad populum εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου.
 proxime, πλησίον, παρὰ, πρὸ μικροῦ. βλ. σημ. 2. σελ. 49.
 proximus, a, um, ὁ ἀμέσως ἡγούμενος καὶ ἐπόμενος κατὰ χρόνον καὶ τόπον. proximus annus, ἐπιών ἐνιαυτός. proximus morte, ἐγγίζων, πλησιάζων εἰς τὴν θάνατον.
 prudens, entis, συνετὸς, φρόνιμος.

prudentia, α, ἔηλ. σύνεσις, φρόνησις.
 Publice, δημοσίᾳ, δημοσίᾳ δαπάνῃ redimo ἀγοράζω.
 publico, avi, atum, are, δημοσίῳ ποιῶ, κοινοποιῶ, δημεύω.
 publicus, a, um, δημοσίος, in publico, ἐν δημοσίῳ τόπῳ, ἐν τῇ ἀγορᾷ.
 pudet, puduit, ēre, ἐντρέπομαι, αἰδοῦμαι.
 pudicitia, α, ἔηλ. αἰδώς, αἰδηροσύνη, τιμή.
 pudicus, a, um, αἰδήμων, σώφρων.
 pudor, ōris, ἄρσ. αἰδώς, τιμή.
 puer, eri, ἄρσ. παῖς, δοῦλος, ἀνδράποδον.
 puerilis, e, παιδικός, νεανικός.
 pueritia, α, ἔηλ. παιδικὴ ἡλικία.
 pugna, α, ἔηλ. μάχη.
 pugnatōr, ōris, ἄρσ. μαχητής, πολεμιστής.
 pugno, avi, atum, are, μάχομαι, πολεμῶ.
 pulcher, pulchra, elrum, εὐειδής, ὡραίος, λαμπρός.
 pulchritudo, ūnis, ἔηλ. κάλλος, ὀραϊότης.
 pulvis, eris, ἄρσ. κόνις.
 punicus, a, um, φοινικός, Καρχηδονικός, Λιβυκός.
 punio, ivi, itum, īre, τιμωρῶ, κολάζω.
 Punnus καὶ Pœnnus, i, φοινίς, Καρχηδόνιος.
 purpuratus, a, um, πορφυροφόρος, αὐλικός.
 purpureus, a, um, πορφυρός.
 putamen, ūnis, οὐδ. κάλυφος, κάλυμμα.
 puter, tra, trum, σαπρὸς, σαθρὸς.
 puto, avi, atum, are, νομίζω, οἶμαι.
 putresco, trui, ēre, σήπομαι.

Q.

Q=Quintus, Κόιντος, κύριον ὄνομα.
 qua, ἐπίρρ. ἕπη, ἤ, ἔπου· qua parte, δι' οὗ μέρους.
 quadragesimus, a, um, τεσσαρακοστός.
 quadraginta, τεσσαράκοντα.
 quadriennium, i, οὐδ. τέσσαρα ἔτη.
 quadrīga, α, ἔηλ. τέθριππον ἄρμα.
 quadragesimus, a, um, τεσσαρακοστός.
 quadrigēti, α, a, τετρακόσιοι.
 quadrupes, pēdis, τετράπους.
 quæ, βλ. qvi.
 quæro, sivi, situm, και stum, ēre, ζητῶ, ἐρευνῶ, ἐρωτῶ.
 quæso, ūni, ēre, αἰτῶ, παρακαλῶ.
 quæstio, ōnis, ἔηλ. ζήτησις, ἐρώτησις.
 quæstor, ōris, ἄρσ. ταμίης.
 quæstūra, α, ἔηλ. ταμεία, ἡ ἀρχὴ τοῦ τημῆα.
 quæstus, us, ἄρσ. κέρδος, πορισμός. quæstum corpore facio τῷ σώματι κερδίζω χρήματα, πωλῶ τὴν τημῆα.

qualis, e, ποῖος, ὅποιος, talis τοιοῦτος.
 qualiscumque, qualecumque, οἷοςδήποτε.
 qualitas, atis, ἔηλ. ποιότης.
 quam, σύνδ. συγκρ. ἤ. tam—quam, τόσον —ὅσον ὡς, ὅτι ἐπιτακτικῶς, quam similis ὅτι ἕμοιος.
 quamobrem, τίνος ἕνεκα, διὰ τί; ὅθεν.
 quamquam, εἰ καὶ, ἂν καὶ, καίπερ.
 quamvis, καίτοι, καίπερ.
 quando, καθόσον, ἐπειδὴ. τότε; si quando—si aliquando εἰ ποτε.
 quandoque, ποτὲ, ἀριστολογικόν.
 quandoquidem, ἐπειδὴ, ἐπειδὴ περ.
 quanto magis, πόσω μᾶλλον. quanto—tanto, ὅσω—τόσω.
 quantus, a, um, πόσος; tantus—quantus, τοσούτος—ὅσος.
 quantumlibet, quantumlibet, quantumlibet, ὅσος καὶ ἂν.
 quapropter, διὰ τί; ὅθεν.
 quare, διὰ τί; τίνος ἕνεκα. ὅθεν, τούτου ἕνεκα.
 quartus, a, um, τέταρτος.
 quasi, ὡς ἂν, τρόπον τινά.
 quater, τετράκις.
 quattriduum, i, οὐδ. τετραήμερον.
 quatuor, τέσσαρες.
 quatuordecim, δεκατέσσαρες.
 quemadmodum, ὅπως, καθ' ὅν τρόπον.
 queo, qvini, qvium, qvire, δύναμαι.
 quæta, α, ἔηλ. μομφή, παράπρον.
 quæror, quæstus sum, qvêri, παροπνοῦμαι, μέμφομαι.
 qvi, quæ, quod, ἕς, ἕστις.
 qvi=quomodo, τίνι τρόπῳ, πῶς; qvi poteris, πῶς θέλεις δυναθῆ;
 qvia, διότι, ἐπειδὴ.
 quicumque, quæcumque, quodcumque, ὅστιςδήποτε.
 quidam, quædam, quoddam, τις, ἀόριστον.
 quidem, σύνδ. μὲν, δὲ, et—quidem καὶ δὴ καὶ μάλιστα. non quidem οὐχὶ δὴ, οὐχὶ βέβαια. quidem—vero ἢ autem, μὲν—δέ.
 quidni, πῶς γὰρ οὐ; καὶ διὰ τί ὄχι;
 quies, etis, ἔηλ. ἡσυχία.
 quiesco, evi, etum, ēre, ἡσυχάζω, ἀναπαύομαι, κοιμῶμαι.
 quivius, a, um, ἡσυχός.
 quin, σύνδ. ὡςτε μή. quin etiam, οὐ μὴν ἀλλὰ καί.
 quindecim, δεκαπέντε.
 quingentesimus, a, um, πεντακοσιοστός.
 quingenti, α, a, πεντακόσιοι.
 quini, ōrum, ἀνά πέντε.
 quinquaginta, πενήκοντα.

qvinque, πέντε.
 quinque, διότι, ἄτε δὴ.
 QVINES, ium, ἡ πόλις Κύβεις.
 QVIRINALIS, e, Κυρινάλης.
 QVIRI NUS, i, Κυρῖνος. βλ. σελ. 130. σημ. 7.
 QVIRI TES, ium, Κυρίται, Ρωμαῖοι.
 quis, quæ, quid, τίς; quis tandem, τίς ποτε;
 quis=aliquis, τις, ἀόριστον.
 quispiam, τις, ἀόριστον.
 quisque, quæque, quodque, ἕκαστος, πᾶς τις.
 quivis, quævis, quodvis, ὅστιςδῆποτε.
 quo, ἐπίρρ. ὅπου.
 quo, σύνδ. ἕνα, ὅπως.
 quoad, ἕως, ἐστ' ἄν.
 quod, ἀντωνυμία, οὐδετ. τοῦ quis.
 quod, σύνδ. διότι, ὅταν quod ἢ ὅσον.
 quodammōdo, πως, τρόπον τινά.
 quomōdus, ἕνα μὴ, ὅπως μὴ.
 quomōdo, τίμη τρόπον, πῶς;
 quonammōdo, τίμη τρόπον, πῶς;
 quondam, ἀόριστον, ποτέ, πάλαι ποτέ.
 quoniam, σύνδ. ἐπειδὴ, διότι.
 quoque, προσθετικὸς καὶ ἐπιτακτικὸς σύνδ. καὶ. tum quoque καὶ τότε. ego quoque καὶ ἐγώ.
 quot—tot, ἅκλιτ. πόσον—τόσον.
 quotannis, κατ' ἔτος.
 quotidianus, a, um, καθημερινός.
 quotidie, ἐπίρρ. ἡσμεῖραι, καθηκίστην.
 quoties ποσάκις; ὅσάκις.
 quousque, μέχρις οὗ, μέχρι τίνος;
 quum καὶ cum σύνδ. ἐπειδὴ, ἀφ' οὗ, ἐν ᾧ, ὅτι.

R.

Rahiōsus, a, um, λυσσώδης, μανιώδης.
 radix, icis, ἑπλ. ῥίζα.
 RAMES, καὶ RAMNENSES, ium, Ῥαμνήσης.
 rapina, æ, ἑπλ. ἄρπαγή.
 rapio, ui, ptum, ἔρε, ἄρπάζω.
 raptor, oris, ἄρσ. ἄρπαξ.
 raptum, i, οὐδ. ἄρπαγή.
 raptus, a, um, ἄρπαγείς.
 raro, ἐπίρρ. σπανίως.
 rarus, a, um, σπάνιος, ἀραιός.
 ratio, ōnis, ἄρσ. λόγος, λογικόν. qua ratione τίμη τρόπον; ad rationem reddendam πρὸς τὸ δίδοναι λόγον.
 ratiocinor, atus sum, arī, συλλογίζομαι.
 ratis, ratis, ἑπλ. σχεδία.
 Rebello, avi, atum, are, ἀνανεῶν τὴν πόλεμον, ἐπαναστατῶ.
 recedo, ssi, ssum, ἔρε, ἀναχωρῶ, ἀποχωρῶ.

recens, entis, νέος, πρόσφατος.
 recenseo, ui, itum, ἔρε, καταλέγω, διεξέρχομαι, ἐπιθεωρῶ.
 receptaculum, i, οὐδ. δοχεῖον.
 recipio, ēpi, ptum, ἔρε, ἀναλαμβάνω, δέχομαι. me recipio, ἐρχομαι, retineo me recipio, ὑποχωρῶ, ὁπισθοπορῶ.
 recito, avi, atum, are, ἀπαγγέλλω, ἀναγινώσκω. ex memoria recitare ἀπομνημονεύειν.
 recognosco, ōni, itum, ἔρε, ἀναγνωρίζω.
 recolligo, tēgi, ectum, ἔρε, ἀναλαμβάνω, συλλέγω πάλιν.
 reconditus, a, um, ἀπόκρυφος.
 recondo, didi, itum, ἔρε, κρύπτω, ταμειύω.
 recordatio, ōnis, ἑπλ. ἀνάμνησις, ἐνθύμησις.
 recordor, atus sum, arī, ἀποθ. ἀναμνησκομαι, ἐνθυμούμαι.
 recreo, avi, atum, are, ἀναλαμβάνω, ἀναψύχω, ἀναπαύω.
 recte, ὀρθῶς.
 rector, oris, ἄρσ. διευθυντής, κυβερνητής.
 rectum, i, οὐδ. εὐθὺς, κατ' εὐθείαν, ἀντικρυ.
 rectus, a, um, εὐθὺς, ὀρθός, δίκαιος.
 recūbo, ui, (itum) are, κατακλίνομαι.
 recuperō, avi, atum, are, ἀρνούμαι, οὐ δέχομαι.
 redarguo, ui, ūtum, ἔρε, ἐξελέγω, ἀποδεικνύω ψευδόμενον.
 redo, didi, itum, ἔρε, ἀποδίδω, ἀποκαθιστῶ, ἀναδεικνύω. redo responsum ἀποκρίνομαι. redo rationem δίδω λόγον.
 redoo, ii, itum, ire, ἐπιστρέφω, ἐπανέρχομαι.
 redigo, tēgi, actum, ἔρε, ἐπανάγω, ἐπαναφέρω. redigo in potestatem ὑπ' αὐτὴν ποιῆσθαι, καθυποτάσσειν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τίνος.
 redimo, tēmi, emtum, ἔρε, ἐξαρτῶ, λυτρόνω.
 re itus, us, ἄρσ. ἐπ' ἀνδρός, ἐπιστροφή.
 reduco, xi, ctum, ἔρε, ἐπανάγω, ὑδηγῶ ὀπίσω. reduco in gratiam, διαλλάσσω, ἀναφιλιῶνα.
 refero, tūli, lātum, erre, ἀποδίδω, ἀναφέρω, διηγῶμαι. in numerum deorum refero, κατατάσσω εἰς τοὺς θεούς. refero trophaeum de Persis victis, ἐγείρω τρόπαιον κατὰ τῶν ἠττηθέντων Περσῶν. nihil refert, οὐδὲν ὠφελεῖ, οὐδὲν συμφέρει, ἐνδιαφέρει. refero gratiam, ἀποδίδω χάριν.
 reficio, tēci, ectum, ἔρε, ἐπισκευάζω, ἀναλαμβάνω, ἀναρξῶννυμι, ἀναψύχω.

- reflecto, xi, ectum, ἔρε, στρέφω, ἀνακίμπτω.
- refluo, xi, ctum, ἔρι, ἀναρρέω, ἀπαρρέω.
- refugio, ūgi, ūtum, ἔρε, ἐκφεύγω, ἀποδιδράσκω, σώζομαι φεύγων, καταφεύγω.
- regalis, e, βασιλικός.
- regaliter, ἐπιρρ. βασιλικῶς.
- regia, e, ἑπλ. ἀνάκτορα, βασιλεία.
- regina, a, ἑπλ. βασίλισσα.
- regio, ōnis, ἑπλ. χώρα, περιοχή.
- regius, a, um, βασιλικός.
- regno, avi, atum, are, βασιλεύω, ἄρχω.
- regnum, i, οὐδ. βασιλείον, βασιλεία.
- rego, xi, ctum, ἔρε, διευθύνω, κυβερνῶ.
- regredior, essus sum, ūdi, ἐπιστρέφω, ὀπισθοπορῶ.
- reicio, ūci, ctum, ἔρε, μεταφέρω, μεταβιβάζω.
- relabor, lapsus sum, lābi, ἀποθ. ἐπαναχωρῶ, flumem relabi, ἀναρρέει ὁ ποταμός, παύει ἢ τοῦ ποταμοῦ πλημμύρα.
- relego, avi, atum, are, ἀποπέμπω, ab hominibus, πέμπω ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τοὺς ἀγρούς, ἀπομακρύνω. βλ. σημ. 3. σελ. 70.
- religio, ōnis, ἑπλ. θρησκεία, εὐσέβεια.
- religiōsus, a, um, εὐσεβής, εὐλαθής.
- reliquo, avi, atum, are, δεμαίω.
- relinquo, Hqvi, ctum, ἔρε, καταλείπω, ἐγκαταλείπω.
- relinvia, arum, πλ.ηθ. ἑπλ. λείψανα.
- reliqvus, a, um, ἐπιλοιπός, ὑπόλοιπος.
- remando, avi, atum, are, ἀπαντῶ, ἀναγγέλλω.
- remāneo, nsi, (sum), ἔρε, μένω, ἀναμένω, ὑπολείπομαι.
- remedium, i, οὐδ. φάρμακον, ἱατρικόν.
- remitto, si, ssum, ἔρε, ἀναπέμπω, πέμπω ὀπίσω.
- remūneo, mōvi, ūtum, ἔρε, μετακινῶ, ἀπομακρύνω.
- reumitor, atus sum, ari, ἀμείδομαι, ἀντιδωροῦμαι, meritum ἀντεργετῶ.
- reunio, avi, atum, are, ἀνακηρύσσω, ἀναγγέλλω. βλ. σημ. 7. σελ. 38.
- reor, ratus sum, regi, ἀποθ. νομίζω, κρίνω.
- repāro, avi, atum, are, ἀνακάνω, ἐπισκευάζω.
- repente, ἐπιρρ. αἰφνης.
- repentinus, a, um, αἰφνίδιος, ἀπρόοπτος.
- repērio, pēri, ctum, ἔρε, εὐρίσκω. βλ. σημ. 2. σελ. 82.
- repēto, ivi, itum, ἔρε, ἀπαιτῶ. res reptunda, ἰκανοποίησις.
- repleo, evi, ctum, ἔρε, γεμίζω, πληρῶ.
- repōno, sui, itum, ἔρε, ἀποθέτω, καταθέτω. 2) ὑποκαθίσταω, ἀπαντῶ.
- reporto, avi, atum, are, μεταφέρω, μετακημίζω, ἐπανάγω.
- represento, avi, atum, are, παριστάνω, εἰκονίζω.
- reprehendo, ndi, nsum, ἔρε, μέμφομαι, κατακρίνω.
- reprehensio, ōnis, ἑπλ. μωφή, ἐπιτίμησις.
- reprehensio, are, ἀντιλαμβάνομαι, κρατῶ.
- reprehensor, ōris, ἀρσ. ἐπιτιμητής, κατήγορος.
- repromitto, si, ssum, ἔρε, ὑπόσχομαι.
- repudio, avi, atum, are, ἀποπέμπω, ἀποκρούω, ἀποδοκιμάζω.
- repugno, avi, atum, are, πολεμῶ, ἀντιμάχομαι, ἐναντιοῦμαι.
- reqviro, ivi, itum, ἔρε, ἀναζητῶ, ἀνερευνῶ.
- res, rei, ἑπλ. πρᾶγμα. Ἐν τῷ πληθ. res, rerum, τὰ πράγματα, τὰ ὄντα, ἢ φύσις, τὸ πᾶν. re verā, ἀληθῶς. res familiares καὶ ἀπλῶς res, ἢ οἰκιακῆ περιουσία. βλ. σημ. 4. σελ. 64. potior rerum καταλαμβάνω τὴν ἀρχὴν τῆς πόλεως. βλ. σημ. 4. σελ. 118. carita rerum, ἀρχηγός τῆς πόλεως. βλ. σημ. 6. σελ. 107.
- rescindo, scidi, scissum, ἔρε, ἀνασχίζω, διαλύω, pontem, τὴν γέφυραν.
- reservo, avi, atum, are, διασώζω, διαφυλάττω.
- resideo, eđi, essum, ἔρε, κάθημαι.
- resisto, stiti, (restitum), ἔρε, ἀντίκειμαι, ἐναντιοῦμαι.
- respicio, exi, ctum, ἔρε, μεταστρέφομαι, βλέπω εἰς τὰ ὀπίσω.
- respondeo, ndi, nsum, ἔρε, ἀποκρίνομαι.
- responsio, ōnis, ἑπλ. ἀπόκρισις.
- responsum, i, οὐδ. ἀπόκρισις, πραγματεία.
- respublica, reipublica, κοινόν, δημοσίον, πόλις, πολιτεία. urbs δὲ ἡ πόλις (ὁ τόπος καὶ αἱ οἰκίαι). Civitas τὸ σύνολον τῶν civium τῶν πολιτῶν, πολιτεία, κοινωνία.
- restituo, ui, ūtum, ἔρε, ἀνορθῶ, ἐπανάγω, κατάγω exsules τοὺς ἐξορίστους. ἀποκαθίστω in regnum εἰς τὴν βασιλείαν.
- resūmo, sumpsī, mptum, ἔρε, ἀναλαμβάνω.
- retineo, ui, entum, ἔρε, τηρῶ, κατέχω. regnum retineo, ἀναλαμβάνω τὴν βασιλείαν.
- retro, xi, ctum, ἔρε, ἀνθέλκω, ἐπανάγω. 2) ἀποτρέπω, ἐμποδίζω.
- retro, retro, ἐπιρρ. ὀπίσθεν, retro me recipio, ὀπισθοπορῶ, ὑποχωρῶ.
- reus, a, um, ἐνοχός, διάδικος, κατηγορούμενος.
- revertio, ti, rsum, ἔρε, στρέφω, ἐπανα-

- κάμπτω, ἐπανέρχομαι in veterem statum, εἰς τὴν ἀρχαίαν κατάστασιν.
 regēdo, avi, atum, are, ἀνακκῶ, παλινφθῶ.
 revōlo, avi, atum, are, ἀναπετώ, ἀνίπτωμαι.
 rex, regis, ἀρσ. βασιλεύς.
 Rideo, risi, risum, ēre, γελῶ, καταγελάω.
 rigeo, ui, ēre, βίγθω.
 rīpa, ω, Ἰηλ. ὄχθη.
 risus, us, ἀρσ. γέλως.
 rīxa, ω, Ἰηλ. ἔρις, φιλονεικία.
 Robur, ōris, ἀρσ. ῥώμη, δύναμις.
 robustus, a, um, χαλκάλεις, ισχυρός.
 rogatio, ōnis, Ἰηλ. αἴτησις, παράκλησις, ἐρώτησις.
 rogo, āvi, atum, are, ἐρωτῶ, παρακαλῶ.
 rogus, i, ἀρσ. πυρὰ, θάνατος διὰ πυρός.
 rostrātus, a, um, χαλκίμβολος (ναῦς), βλ. σημ. 2. σελ. 174.
 rostrum, i, οὐδ. ἔμβολον. Ἐν τῷ πληθ. rostra, ōrum, τὸ ῥητορικὸν βήμα ἐν Ῥώμῃ, περὶ οὗ ἴδε σημ. 7. σελ. 163.
 rota, ω, Ἰηλ. τροχὸς ἡμάξης.
 rotundus, a, um, στρογγύλος.
 Ruber, rubra, rubrum, ἐρυθρὸς, κόκκινος.
 rudis, e, ἀμαθής, ἀπαιδευτός, χονδρὸς.
 rūina, ω, Ἰηλ. εἰρείπων, καταστροφή.
 ruminālis, is, Ῥωμινάλις συκῆ, ἡ πρὸ τοῦ βουλευτηρίου ἐν τῇ ἀγορᾷ ἱερὰ συκῆ. βλ. σελ. 124.
 rumīno, καὶ rumīnor, ari, μπρυκῶμαι, ἀναμασσῶ.
 rumor, ōris, ἀρσ. φήμη. rumor incerto auctore ἀδίσποτος φήμη.
 ruo, ui, ruitum καὶ rutum, ēre, πίπτω, κρημνίζομαι.
 rursus, πάλιν, αὐθις, ἐπίσω.
 rus, ruris, ἀρσ. ἀγρὸς, habito ruri ἐν ἀγροῖς οἰκῶ. rure ἀγροῦν.
 rusticus, a, um, ἀγροῖκος.
 Rutilius, i, Ῥουτίλιος, κύριον ὄνομα.
- S.**
- S = Sextus, Σέξτος, κύριον ὄνομα.
 Sabinus, a, um, ἔθν. Σαβίνος.
 sacer, sacra, sacrum, ἱερός.
 sacerdos, ōdis, κοιν. ἱερεὺς, ἱερεῖα.
 sacrificium, i, οὐδ. θυσία.
 sacrificio, avi, atum, are, θύω, θυσιάζω.
 saepe, saepius, saepissime, συχνάκις, πολλάκις.
 saepenumero, ἐπιτόρ. πολλάκις.
 saevio, ii, itum, ire, μαίνωμαι, ἀγριαίνω.
 saevitas, ātis, Ἰηλ. μαγία, ὀμότης.
 saevus, a, um, ὀμὸς, ἀγριος.
 sagīno, avi, atum, are, σιτίζω, τρέφω, παχύνω.
 sagitta, ω, Ἰηλ. βέλος.
 Saguntini, orum, Ζακυνθαῖοι.
 Saguntum, i, οὐδ. Ζακάνθη, πόλις ἐν Ἰσπανίᾳ, ἄπαικος τῆς Ζακύνθου.
 salina, ω, Ἰηλ. ἄλικη.
 salio, ii καὶ lui, saltum, ire, ἄλλομαι, πηδῶ.
 salsus, a, um, ἀλμυρός.
 saltem, τούλάχιστον.
 salto, avi, atum, are, πηδῶ.
 salus, us, ἀρσ. ἄλμα, πτόδημα.
 salus, ūtis, Ἰηλ. σωτηρία.
 salutāris, e, σωτήριος.
 salūto, avi, atum, are, χαριετῶ, ἀσπάζομαι, συγχαίρω.
 salvus, a, um, σῶος, ἀβλαβής, ἀκέραιος, ἀσφαλής.
 Sarmites, um, Σαρμίται καὶ Σαυμίται, ἰταλικὸν ἔθνος.
 sanctus, a, um, ἱερός, ἅγιος, ἀπαρκαβίατος.
 sano, βέβαια, ὄντως, πάνυ γε.
 sanguis, ūnis, ἀρσ. αἷμα.
 sano, avi, atum, are, θεραπεύω, διορθώνω.
 sanus, a, um, ὑγιής, redeo ad sanam mentem σωφρονῶ πάλιν.
 sapiens, entis, σοφός.
 sapienter, ἐπιτόρ. σοφῶς.
 sapientia, ω, Ἰηλ. σοφία.
 Sardinia, ω, Σαρδῶν, ἡ νῆσος.
 SARDINIENSIS, e, Σαρδονικός.
 SARDUS, i, Σαρδῶνος, Σαρδόνιος.
 satelles, ūtis, ἀρσ. δορυφόρος, φύλαξ.
 satis, ἄλις, ἱκανῶς.
 satisfacio, ūci, actum, ere, ἱκανοποιῶ.
 satislio, factus sum, ēri, ἱκανοποιούμαι.
 saxum, i, οὐδ. λίθος, πέτρα.
 saucio, avi, atum, are, τραυματίζω, πληγώνω.
 Scalmus, i, ἀρσ. σκαλμός, βλ. σ. σελ. 85.
 sceleratus, a, um, ἀνόσιος, στυγερός. vicus sceleratus ἀσεβής στενωπός.
 sceleste, ἐπιτόρ. κακούργος.
 scelestus, a, um, ἀνόσιος, κακούργος, μακρός. scelestum facinus, ἀνόσιος πράξις.
 scelus, ūris, οὐδ. κακούργημα, ἐγκλημα.
 schola, ω, Ἰηλ. σχολεῖον.
 scientia, ω, Ἰηλ. ἐπιστήμη, γνώσις.
 scilicet, δηλαδή, δηλονότι.
 scio, scivi, itum, ire, γινώσκω, ἐπίσταμαι.
 sciscitor, atus sum, ari, ἐρωτῶ, ἐρευνῶ.
 scite, ἐπιτόρ. σοφῶς, ἐντέχνως.
 scopus, i, ἀρσ. σκοπός, τὸ σημεῖον εἰς ὃ τις τοξεύει.

scriba, α, ἀρσ. γραφεὺς, γραμματεὺς.
 scribo, psi, ptum, ēre, γράφω.
 scriptor, ōris, ἀρσ. συγγραφεὺς.
 scutum, i, οὐδ. ἀσπίς.
 Scythia, α, ἀρσ. Σκυθία.
 Secūdo, ssi, ssum, ēre, ὑποχωρῶ, ἀποχωρῶ, ἀπομακρύνομαι.
 secessus, us, ἀρσ. ἐρημία, ἀποχώρησις.
 seculum, i, οὐδ. αἰὼν, γενεά.
 secum=cum se, μεθ' ἐαυτοῦ.
 secundum, πρόθ. κατὰ, συμφώνως. Secundu-
 dum naturam κατὰ φύσιν, φυσικῶς.
 secundo, ἐπίρρ. τὸ δεύτερον, δευτέραν φοράν.
 secundus, a, um, δεύτερος, εὐτυχής, αἰσιος.
 secunda auspicia καλοὶ, αἰσιοὶ οἰωνοί.
 sed, σύνδ. ἀλλά, sed etiam, ἀλλὰ καὶ.
 sedūcim, δεκάξ.
 sedeo, sedi, essum, ēre, κάθημαι.
 sedes, is, θηλ. ἔδρα, κατοικία.
 seditio, ōnis, στάσις, seditio oritur, ἐγεί-
 ρεται στάσις. seditioem facio στασιάζω.
 seges, segētis, θηλ. σπόρος, σπορά.
 sejungo, xii, pntum, ēre, διαζευγνύω, χω-
 ρίζω.
 scilla, α, θηλ. ἔδρα, θρακίον, δίφρος.
 semel, ἅπαξ.
 semet, τριτοπρόσωπος ἀντωνυμία μετὰ τοῦ
 προσχητισμοῦ mei, ὕπερ εἶναι μέρος
 ἀχώριστον ἐπιτακτικόν.
 semibarbarus, ἡμιβάρβαρος.
 semper, πάντοτε, αἰεί.
 sempiternus, a, um, αἰώνιος, διαρκής.
 senator, ōnis, ἀρσ. γερουσιαστής, συγκαλι-
 τικός.
 senātus, us, ἀρσ. γερουσία, συνέδριον, βου-
 λή, σύγκλητος.
 senectus, ūlis, θηλ. γῆρας.
 senesco, ui, ēre, γηράσκω, φθίνω.
 senior, ōris, ἀρσ. (συγκρ. τοῦ senex), πρε-
 σβύτερος.
 senex, senis, γέρων.
 sensus, us, ἀρσ. αἰσθησις.
 sententia, α, θηλ. γνώμη, ψῆφος. fero
 sententiam, ἐκφράζω γνώμην, αποφασίζω.
 sentio, sensi, sensum, īre, αἰσθάνομαι.
 sepāro, avi, atum, are, χωρίζω.
 sepelio, ivi, ultum, īre, θάπτω, ἐταφιάζω.
 sepio, sepsi, septum, īre, φράττω, πρᾶ-
 σιδίς φρουραῖς, φρουρῶ.
 septem, ἑπτά.
 septimus, a, um, ἑβδομος.
 sepulcrum, i, οὐδ. τάφος.
 sepultura, α, θηλ. ταφή, κηδεία.
 seqvor, cūtus καὶ qvītus sum, seqvi, ἀ-
 κολουθῶ, διάκω. secuto risu, γέλωτος
 ἐπελθόντος, διεγερθέντος.

serēnus, a, um, αἰθρίας, γαλήνιος. serena
 facies, αἰθρία.
 serius, ἐπίρρ. συγκρ. βραδύτερον, ὀλίγον
 βραδείως.
 sermo, ōnis, ἀρσ. λόγος, βουλία. habeo
 sermonem συνδιαλέγεται.
 sero, ὀψέ, ἀργά.
 sero, sevi, satum, ēre, σπειρώ.
 servio, ivi, itum, īre, δουλεύω.
 servitium, i, οὐδ. δουλεία, καὶ συγκεκρι-
 μένος, δούλος.
 servitius, ūlis, θηλ. δουλεία.
 servo, avi, atum, are, σώζω, φυλάττω.
 servus, a, um, δούλος, ἀνδράποδος.
 sestertium, i, οὐδ. σεστέριον, ποσὸν 250
 δραχμῶν περίπου.
 sestertius, i, ἀρσ. σεστέριος, δύο καὶ ἡμι-
 συ ἀσσάρις, τὸ τέταρτον τοῦ θηναρίου ἢ
 τῆς δραχμῆς. Χίλιοι δὲ σεστέριοι δύναν-
 ται ἐν σεστέριον.
 seta, α, θηλ. seta eqvina ἰππία θριξί.
 seu=sive, εἶτε, ἢ.
 sevērus, a, um, αὐστηρὸς, σοβαρὸς.
 sex, ἕξ.
 sexagesimus, a, um, ἑξήκοστός.
 sexaginta, ἑξήκοντα.
 sexcenti, α, α, ἑξακόσιοι.
 sextus, a, um, ἕκτος.
 sexus, us, ἀρσ. γένος, φύλον. utrius se-
 xus ἑκατέρου φύλου, ἄρρενος καὶ θήλειος.
 Si, εἰ, εἰάν.
 sic, οὕτω.
 siccus, a, um, ξηρός.
 Sicylus, i, Σικελός.
 sicut, καὶ sicuti, ὅπως, ὡς, καθὼς.
 sidus, ēris, οὐδ. ἄστρον, ἀστερισμός.
 significo, avi, atum, are, σημαίνω, δηλώ.
 signum, i, οὐδ. σημεῖον, δειγμα, ἀποδει-
 ξις, σημαία.
 silentium, i, οὐδ. σιωπή, σιγή.
 sileo, ui, ēre, σιγῶ, σιωπῶ.
 silva, α, θηλ. ὕλη, ἄλσος, δάσος.
 similis, e, ὅμοιος.
 similitudo, inis, θηλ. ὁμοιότης.
 simplex, icis, κοιν. ἀπλοῦς.
 simplicitas, atis, θηλ. ἀπλότης, ἀφέλειξ.
 simul, ἄλλιτ. ἁμοῦ, συνάμα.
 simulac, ἄμα, simulac vidi, ἄμ' ἰδών.
 simulacrum, i, οὐδ. ἑμοίωμα, ἀγάλμα.
 simulo, avi, atum, are, ὑποκρίνομαι, προσ-
 ποιῶμαι.
 sin, εἰ δέ. sin minus, εἰ δὲ μή.
 sine, πρόθ. ἀνευ, χωρὶς, sine dubio ἀνα-
 φιδόλως.
 singularis, e, μοναδικός, σπάνιος. singu-
 lare praelium, ἢ certamen μονομαχία.

- singuli, w, a, ἀνά ένα ἰδιαίτερός.
 sinister, tra, trum, ἀριστερός, ἀτυχής, ἀπαισιός. ἀντίθετον τοῦ secundus ἐν τῇ σημασίᾳ ταύτῃ, ὅπερ ἴδε.
 sino, sivi, situm, ἔρε, ἀφίημι, συγχωρῶ.
 sinus, i, ἀρα. κόλπος.
 sisto, stiti, statum, ἔρε, ἴστημι, τάσσω, συσταίω. se sistere παρέχειν ἑαυτὸν, παραγίνομαι εἰς τὸ δικαστήριον, ἐμφανίζομαι.
 sitio, ivi, itum, ire, διψῶ.
 sitis, is, ἴηλ. δίψα.
 situs, a, um, κείμενος. urbs sita, καίται ἢ πόλις.
 sive, εἴτε. sive—sive, εἴτε—εἴτε.
 Sobrius, a, um, νηφάλιος, νηστικός.
 socer, ūri, ἀρα. πενθερός.
 sociālis, e, κοινωνικός.
 societas, atis, ἴηλ. κοινωνία, ἑταιρεία, συμμάχια.
 socius, a, um, ἑταῖρος, σύσκηνος.
 socordia, ae, ἴηλ. βραθυμία, ἀνηγρία.
 sodālis, e, ἑταῖρος, φίλος.
 sol, solis, ἀρα. ἥλιος.
 soleo, solitus sum, ἔρε, συνειθίζω, εἴωθα.
 solemnis, e, δημοτελής.
 solidus, a, um, στερεός, σταθερός, ὁλόκληρος.
 solitudo, inis, ἴηλ. ἐρημία, μοναξία.
 solitum, i, οὐδ. εἰωθός, σύνθηρος.
 solum, i, οὐδ. ἄρα.
 sollers, eris, ἐπιτήδειος, ἐρευρετικός, ἀγχίνους.
 sollertia, ae, ἴηλ. ἀγχινοία.
 sollicito, avi, atum, are, παροτρύνω, προτρέπω, ἐρεθίζω.
 sollicitudo, inis, ἴηλ. ταραχή, ἀνησυχία.
 solum, ἐπίρρ. μόνον. non solum—sed ἢ verum etiam, οὐ μόνον—ἀλλὰ καί.
 solus, a, um, γεν. solius, μόνος.
 solvo, solvi, solutum, ἔρε, λύω, διαλύω, τελευτῶ. morbo solutus, νόσῳ τελευτήσας. ἀποτίνω, ἀποδίδω.
 somnio, avi, atum, are, ἐνερευόμαι.
 somnium, i, οὐδ. ὄνειρον, ὄραμα, simulato somnio, ὑποκριθεὶς ὅτι εἶδεν ὄραμα.
 somnio καθ' ὕπνον, καθ' ὄναρ.
 somnolentia, ae, ἴηλ. ὑπνοδία.
 somnus, i, ἀρα. ὕπνος. somnum non capio ἀγρυπνῶ. in somnis ἐν ὕπνῳ, καθ' ὄναρ.
 sonitus, us, ἀρα. ἤχος, βρυθμός λόγου.
 sonus, i, ἀρα. ἤχος.
 sordidus, a, um, βυπαρός.
 sorax, icis, ἀρα. ὄραξ, ποντικός.
 soror, oris, ἴηλ. ἀδελφή.
 sororium, i, οὐδ. τὸ τῆς ἀδελφῆς sigillum ἔσλον. βλ. σελ. 134. σμ. 3.

sors, sortis, ἴηλ. κλήρος, χροσμός. βλ. σελ. 116. σμ. 1.

Sp.—Speraus, Σπόριος, κύριον ὄνομα. spargo, spersi, sum, ἔρε, σκορπίζω, διασπείρω.

spatiosus, a, um, εὐρύχωρος.

spatium, i, οὐδ. διάστημα.

species, icis, ἴηλ. εἶδος, ὁμοίωμα, ὄψις.

specimen, inis, οὐδ. δαίγμα, ὑπόδειγμα, δοκίμιον.

speciosus, a, um, εὐειδής, εὐμορφος.

spectaculum, i, οὐδ. θέαμα.

specto, avi, atum, are, θεωρῶ, θεώμαι, βλέπω, σκοπῶ, κατασκοπεύω.

speculator, atus sum, atī, παρατηρῶ, περιμένω.

sperno, sprevi, spretum, ἔρε, καταφρονῶ, ἀπορρίπτω.

spero, avi, atum, are, ἐλπίζω, προσδοκῶ.

spes, ei, ἴηλ. ἐλπίς. praeter spem παρ' ἐλπίδα.

spiritus, us, ἀρα. πνεῦμα, ἀναπνεύσις.

spiro, avi, atum, are, πνέω, ἀναπνέω.

splendeo, ui, ἔρε, λάμπω, στίλλω.

splendidus, a, um, λαμπρός.

splendor, oris, ἀρα. λαμπρότης, εὐκλεία.

spolio, avi, atum, are, στυλῶ, στερεῶ, ἀφαιρῶ.

spoliū, i, οὐδέτ. λεία, λάφυρον, σκύλον.

spolia optima ἡγεμονικά σκύλα. βλ. σμ. 3. σελ. 129.

spondeo, spondei, sponsum, ἔρε, ὑπόσχομαι, ἐγγυῶ, δίδω ἐγγύησιν.

sponsa, ae, νύμφη.

sponsor, oris, ἀρα. ὑποσχόμενος, ἐγγυητής.

sponte, ἐπίρρ. ἐκούσιος, sua sponte, ἀφ' ἑαυτοῦ, αὐτοεθέλῃτως, ἰδίᾳ θελήσει.

Stabilitas, atis, ἴηλ. σταθερότης, εὐστάθεια.

stabulum, i, οὐδ. στάβλος, σταθμός.

stadium, i, οὐδ. στάδιον, μῖκος 600 ποδῶν ἑλληνικῶν ἢ 625 ῥωμαϊκῶν.

stagno, avi, atum, are, λιμνάζω, πλημμυρῶ.

stagnum, i, οὐδ. ὕδωρ, λίμνη, θάλασσα.

statio, onis, παραουτία.

statio, onis, ἴηλ. σταθμός, φυλακή.

Stator, oris, Jupilis, Στήσιος ἢ Ὁρθώσιος Ζεύς. βλ. σελ. 130. σμ. 2.

statua, ae, ἴηλ. ἀγαλμα, ἀνδριάς.

statuarius, i, ἀρα. ἀγαματοποιός.

statuo, ui, utum, ἔρε, καθιδρύω, ἐγκρίνω, ἀποφασίζω.

status, a, um, καθεστηκός, ὄρισμένος, τακτικός.

status, us, ἀρα. στάσις, κατάστασις.

stella, ae, ἴηλ. ἀστὴρ.

sterilis, e, στειρός, άκαρπος.
 stercus, oris, ούδ. κόπρος.
 sterno, stravi, stratum, ere, στρώνω.
 stipendium, i, ούδ. σιτηρέσιον, τροφή και μισθός. 2) στρατιωτική ύπηρεσία, στρατεία. βλ. σελ. 157. σημ. 1.
 stipes, iis, άρσεν. στόπος, ξύλον, κορμός δένδρου.
 stirps, stirpis, άρσ. κορμός, βλαστός, γενεά.
 sto, stēi, stāum, are, ύσταμαι, ύστηκα, pro aliquo stare, ύπέρ τινος ύϊναι.
 stoliditas, ātis, θηλ. άνησιία, άβελτηρία.
 stolidus, a, um, άνόητος, άβέλτερος.
 stomachor, atus sum, ari, άγανακτώ, δυκαναχετώ. βλ. σημ. 4. σελ. 83.
 strages, is, θηλ. ήπτα, εθώρα, καταστροφή.
 stragulum, i, ούδ. στρώμα.
 stragulus, a, um, στρωτός.
 stramen, iis, ούδ. στρώμα, χορτόστρωμα.
 stratum, i, ούδ. στρώμα, στρωμνή.
 strenue, δραστηρίως, γενναίως.
 strenuus, a, um, αυστηρός, δραστήριος.
 non disertus, sed factis strenuus ουχί ήκτēr λόγων αλλά πρακτής έργων.
 stringo, xī, ctum, ere, εκβάλλω, gladium τὸ ξίφος.
 struo, xi, ctum, ere, κατασκευάζω, κτίζω.
 insidias struo, παρασκευάζω ενέδρας, ενε δρεύω.
 studeo, ui, ere, σπουδάζω, σπειδω.
 studiosē, επιμελώς, σπουδαίως.
 studiosus, a, um, σπουδαστής, ὁ περί τι ασχολούμενος.
 studium, i, ούδ. σπουδή, και τὸ αντικείμενον τῆς σπουδῆς.
 stultitia, e, θηλ. άνοησία, μωρία.
 stultus, a, um, μωρός, άνοος, ενήθης.
 stupeo, ui, ere, θαμβουμαι, εκθαμβος ειμί.
 stupidus, a, um, βλάξ, μωρός.
 stupro, avi, atum, are, διαρβείρω, άτιμάζω.
 stuprum, i, ούδ. αίσχος, μοιχεία. stuprum infero, άτιμάζω, μοιχεύω.
 Suadeo, asi, asum, ere, πείθω, συμβουλεύω.
 suavis, e, ήδύς, γλυκύς.
 suavitas, ātis, θηλ. ήδύτης, ήδυπέπει, χάρις.
 suaviter, επίββ. ήδέως.
 sub, πρόθ. ύπό, υποκάτω.
 subduco, xi, ctum, ere, υπάγω sub montem ύπό τὸ όρος. καθορμῶ, κατάγω classem τὴν στόλον.
 subeo, ii, itum, ire, υπέρχομαι, αναδέχομαι. subeo dimicationem εισέρχομαι εις άγώνα, υποδύομαι άγώνα. subeo servitutem, άνέχομαι δουλείαν, γίγνομαι δούλος.

subigo, ēgi, actum, ere, υποτάσσω, υποβάλλω, νικῶ.
 subjicio, ēci, ectum, ere, υπολαμβάνω, υποβάλλω.
 subinde, eūthys, παραυτίκα.
 subito, αίφνης, άπροσδοκίως.
 subitus, a, um, αίφνιδιος.
 sublatum, a, um, βλ. tollo.
 sublevo, avi, atum, are, άνακουρίζω, ενθαρρύνω, βοηθῶ.
 sublime, επίββ. ύψηλά, ύπέρ γῆς.
 sublimis, e, ύψηλός, ματέωρος.
 submergo, mersi, mersum, ere, βυβίζω, καταποντίζω.
 subministro, avi, atum, are, χορηγῶ, παρέχω κρύφα.
 suborno, avi, atum, are, κοσμῶ, παρασκευάζω.
 subrideo, si, sum, ere, υπογελῶ, ύπομειδῶ.
 subsēvor, cutus sum, ēvni, επομαι, παρακλιουθῶ, επιδιώκω, επιφαινομαι.
 subsidium, i, ούδ. βοήθεια, επικουρία.
 substantia, e, θηλ. ούσία, περιουσία.
 substerno, stravi, stratum, ere, υποστρώνω, υποβάλλω.
 substituo, ui, itum, ere, αντικαθιστῶ.
 subter, πρόθ. ύπό, υποκάτω.
 subtilitas, ātis, θηλ. ακρίβεια, λεπτότης, χάρις.
 subulcus, i, άρσ. συφορός, συβότης.
 subvenio, ēni, atum, ire, βοηθῶ, σπειδῶ εις βοήθειαν.
 subverto, rti, rsum, ere, ανατρέπω, φθείρω.
 subvolo, avi, atum, are, άνίπταμαι, πετώ alte εις τὰ ύψη.
 succedo, ssi, ssum, ere, διαδέχομαι, άκολουθῶ.
 succenseo, ui, ensum, ere, χαλεπαίνω, άγανακτῶ, όργίζομαι.
 successor, oris, άρσ. διάδοχος.
 successus, us, άρσ. πρόσδος, ευτυχές αποτέλεσμα.
 sudis, is, θηλ. κάμαξ, κοντός, κοντάριον άνευ σιδήρου.
 sudor, oris, άρσ. ιδρώς.
 sufficio, ēci, ectum, ere, εξαρκῶ.
 suffragium, i, ούδ. ψήφος, fero suffragium ψηφισορῶ.
 suggestus, us, άρσεν. και suggestum, i, ούδ. βήμα.
 sui, sibi, se, τριτοπρόσωπος άντωνυμία, έαυτοῦ.
 sum, fui, esse, ειμί.
 summa, e, θηλυκ. κεφάλαιον, άβροισμα.
 Summa imperii τὸ πᾶν κράτος. summa voce γηγουιά τῆ φωνῆ. βλ. σ. σελ. 120.

summus, a, um, ὑπερβεί, τοῦ supra, ὑψιστος, ὑπατος.
 sumo, sumpsi, sumptum, ἔρε, λαμβάνω. sumo bellum κινῶ πόλεμον. ἐσθίων καταναλίσκω.
 sumptus, us, ἄρσ. δαπάνη.
 supellex, καὶ supellectilis, is, ἑπιπλα, σκευή, ἀποσκευή.
 super, ὑπέρ, υπεράνω.
 superbe, ἀλαζονικῶς, ὑβριστικῶς.
 superbia, a, ἑπλ. ὕβρις, ἀλαζονεία.
 superbio, ivi, itum, ἴρε, ἀλαζονεύομαι, μεγαλαυχῶ.
 superbus, a, um, ὑβριστής, ἀλαζόν, υπερέφρανος, ἐπίθετον τοῦ Ταρκυνίου. βλ. σελ. 101. σμ. 4.
 superfluous, a, um, περιττός, πλεονάζων.
 superveniens, entis, ἐπιπίπτων, καταπίπτων ἄνωθεν.
 superior, (συγκρ. τοῦ supra), ἀνώτερος, ὑπέρτερος.
 supervo, avi, atum, are, ὑπερβαίνω, νικῶ.
 superstitionis, onis, ἑπλ. δεισιδαιμονία.
 superstitionis, a, um, δεισιδαίμων.
 supersum, fui, esse, ὑπολείπομαι, μένω ἐπίλοιπος, ἐπιζῶ.
 supervacuous, a, um, περιττός, ἄχρηστος.
 supervenio, eni, ventum, ἔρε, ἐπέρχομαι, ἐπιπίπτω ἀφ᾽ ἑνός.
 supervolo, avi, atum, are, ὑπερίπταμαι.
 supplex, icis, ἄρσ. ἱκέτης.
 supplicium, i, οὐδ. ἱκεσία, ποινή.
 suppono, sui, itum, ἔρε, ὑποβάλλω. via παρά τὴν ὁδὸν θέτω.
 supra, πρόθ. ἐπὶ, ἄνω, υπεράνω.
 supremus, a, um, ὑψιστος, ἀνώτατος, ἔσχατος, τελευταίος.
 surdus, a, um, κωφός.
 surgo, surrexi, ectum, ἔρε, ἐγείρομαι, ἀνίσταμαι.
 surrigo, exi, ectum, ἔρε, ἐγείρομαι.
 sus, suis, ἑπλ. σὺς, ὄς, χυίρος.
 suscipio, epi, ertum, ἔρε, ὑποδέχομαι, ἀναδέχομαι, ἀναλαμβάνω.
 suscito, avi, atum, are, ἐγείρω, e somno ἀπὸ τοῦ ὕπνου.
 suspectus, a, um, ὑποπτός, ἐπιφοβός.
 suspendo, ndi, ensum, ἔρε, ἀναρτῶ, κρεμῶ, κατέχω, κολύω, ἀναβάλλω, suspensus κρεμύμενος. suspensus certamine ἀνασταλέντος τοῦ ἀγῶνος.
 suspicio, onis, ἑπλ. ὑπόψις.
 suspiror, atus sum, ari, ὑποπτεύομαι, εἰκάζω.
 sustentio, avi, atum, are, διατηρῶ, ἐπαρκῶ vitam τῷ βίῳ, ζῶ.

sustineo, ui, entum, ἔρε, ἀνέχω, ὑποφέρω. sustulit, βλ. tollo.
 sutor, oris, ἄρσ. σκυτοτόμος.
 suus, a, um, ὁ ἐξ αὐτοῦ, κτητικὴ ἀνταναμίξια.

T.

T.—Titus, Τίτος, κύριον ὄνομα.
 Ti.—Tiberius, Τιβέριος, κύριον ὄνομα.
 tabella, a, ἑπλ. πινακίον.
 tabernaculum, i, οὐδ. σκηνή.
 tabula, a, ἑπλ. πίναξ.
 taceo, ui, itum, ἔρε, σιωπῶ.
 tacitus, a, um, σιωπηλός.
 talentum, i, οὐδ. τάλαντον, δυνάμενον 6000 δραχμάς.
 talis, e, τοιοῦτος.
 tam, τόσον, τοσοῦτον, tam—quam, τόσον—ἴσον.
 tamdiu, τοσοῦτον χρόνον.
 tamen, ἔμως.
 tamquam, ὡς, ὡςπερ.
 TANAQVIL, ilis, Τανακὺλη καὶ Τανακουλίς, κύριον ὄνομα.
 tandem, ποτὲ, τέλος, τελευταῖον.
 tango, tetigi, tactum, ἔρε, ψάω, ἐγγίζω.
 tantillum, τοσοῦτον, ὀλιγάκι, ἐλάχιστον.
 tantum, μόνον.
 tantundem (tantus idem), ἕτερος τοσοῦτος, ἴσος ἑτέρῳ, ἴσος τῷ μῦθος. ad inferos tantundem via est, ἡ εἰς τὸν ἄδην ἄγουσα ὁδὸς πανταχοῦ ἴση.
 tantummodo, μόνον.
 tantus, a, um, τοσοῦτος. quod tanti esset, τὸ ἰσοδύναμον, τὸ ἀντίτιμον.
 tarde, ἐπιζῶ. βραδέως.
 tarditas, atis, ἑπλ. βραδύτης.
 tardus, a, um, βραδύς.
 TARENTUM, i, Τάρας ἢ πόλις.
 TARENTINI, orum, Ταρκύνιοι ἢ πόλις, καὶ οἱ κάτωικοι αὐτῆς.
 TATIENSIS, ium, Τατιήσης, ἵππικὸς λόχος τοῦ Ρομύλου. βλ. σελ. 130.
 TAUROMENTANUS, i, ὁ τοῦ Ταυρομενίου κἀτοικός, Ταυρομένιος.
 Teclius, a, um, κεκλυμμένος.
 tego, texi, ctum, ἔρε, στέγω, καλύπτω, προφυλάττω, υπερασπίζομαι.
 tegumentum, i, οὐδ. κάλυμμα.
 tela, a, ἑπλ. ὕφανσμα, ἱατίς, aranea ἀράχνης.
 telum, i, οὐδ. βέλος.
 temerarius, a, um, ἀλογος, ἀσυλλόγιστος.
 temere, ἐπιζῶ. ἄνευ λόγου, εἰκῆ, ἀσυλλογιστως, τολμηρῶς.
 temeritas, atis, ἑπλ. τολμη, θρασύτης.

- temperans, antis, μέτριος, ἐγκρατής, σώφρων.
 temperantia, α, θηλ. ἐγκράτεια, σωφροσύνη.
 tempēro, avi, atum, are, συγκρινῶ, μετριάζω.
 tempestas, ātis, θηλ. χειμῶν, θύελλα, ταραχή, ἀνεμεζάλη.
 templum, i, οὐδ. ναός.
 tempus, ōris, οὐδ. καιρός, χρόνος. tempūra, οἱ καιροί, αἱ περιστάσεις. tempore και in tempore ἐν καιρῷ, ἐγκαιρῶς. βλ. σ. 5. σελ. 84. suo tempore ἐν τῷ αὐτοῦ χρόνῳ, κατὰ σειράν.
 temulentia, α, θηλ. μέθη.
 temulentus, a, um, μεθύων.
 tendo, tetendi, tentum και tensum, ēre, τείνω, ἐκτείνω, σπείδω, πορεύομαι.
 tenēbra, ārum, θηλ. σκοτός.
 teneo, ui, entum, ēre, τηρῶ, κρατῶ, κατέχω.
 tener, ēra, rum, τρυφερός, ἄσπρος.
 tento, avi, atum, are, δοκιμάζω, πειρῶμαι.
 tenuis, a, um, εὐτελής, ὀλίγος.
 tenuis, πρόθ. ἕως, μέχρι.
 tergum, i, οὐδ. νῶτον. a tergo κατὰ νῶτου, ὀπισθεν.
 termino, avi, atum, are, περιορίζω.
 terminus, i, ἄρσ. ὄριον, τέλος.
 terni, ἀνά τρεῖς.
 terra, α, θηλ. γῆ.
 terreo, ui, ūtum, ēre, φοβίζω, ἐκπλήττω.
 territorium, i, οὐδ. περιχώ.
 terror, ōris, ἄρσ. φόδος, τρόμος.
 tertio, ἐπιπρ. τρίτον, τρίτην φοράν.
 tertius, a, um, τρίτος.
 testa, α, θηλ. κέραμος, ὄστρακον.
 testamentum, i, οὐδ. διαθήκη.
 testimonium, i, οὐδ. μαρτυρία.
 testis, e, μάρτυς.
 testor, atus sum, ari, μαρτύρομαι.
 testūla, α, θηλ. ὄστράκιον, κεράμιον.
 textilis, e, ὑφαντός.
 THALES, is, Θαλῆς.
 theatrum, tri, οὐδ. θέατρον.
 thesaurus, i, ἄρσ. θησαυρός.
 TIBERIS, is, Τίβερις καὶ Θύμβρις, ὁ παρὰ τὴν Ῥώμην ῥέων ποταμός.
 tigillum, i, οὐδ. ξύλον, δοκός. βλ. σμ. 3. σελ. 134.
 timeo, ui, ēre, φοβῶμαι, ἐκπλήττομαι.
 timīdus, a, um, δειλός, ἀτολμός.
 tiro, ōnis, ἄρσ. νεοσύλλεκτος στρατιώτης. ἀντίθετον τοῦ veteranus ἀρχαῖος, γυμνασμένος στρατιώτης.
 Tolerō, avi, atum, are, ὑποφέρω, ἀνέχομαι.
 tollo, sustūli, sublātum, ēre, ἀναιρῶ, ἀ-

- φαιρῶ, σπκίνω. tollo cachinum καρχαζώ.
 tollo clamorem καρχαζώ. tollo bellum καταπαύω τὸν πόλεμον.
 tondeo, totondi, nsum, ēre, καίρω.
 tonitrus, us, ἄρσ. και tonitruum, i, οὐδ. βροντή.
 topo, ui, are, βροντῶ.
 tonsor, ōris, ἄρσ. κουρεύς.
 tormentum, i, οὐδ. μηχανὴ πολεμική.
 torquatus, i, ἄρσ. στραπτός, στραπτοφόρος.
 torqueo, torsi, tortum, ēre, στρεβλῶ, στρέφω, βασανίζω.
 torques και torquis, is, ἄρσ. στραπτός, παραυχένιον.
 torreo, rui, torsum, ēre, ξηραίνω, καίω.
 toti, ἀκλ. τοσοῦτον, τοσοῦτοι, tot—quoi, τοσοῦτον—ἕσον.
 toties, ἀκλ. τοσάνκις. toties—quoi ἢ quoties, τοσάνκις—δσάνκις.
 totus, u, um, ὅλος, ὀλόκληρος.
 Tracto, avi, atum, are, διαχειρίζομαι, ἐκτελῶ, πραγματεύομαι, συνδιαλέγομαι, μεταχειρίζομαι.
 trado, tradidi, traditum, ēre, παραδίδω.
 traditur, ᾄδεται, λέγεται. traduntur λέγονται.
 traho, xi, ctum, ēre, ἔλκω, προάγω. traho originem ἔλκω τὸ γένος, τὴν καταγωγήν. 2) διαρκῶ. tractum bellum, παραταθείς, χρόνιος πόλεμος.
 trajicio, ēci, octum, ēre, μεταθιβάζω, διαθιβάζω.
 trano, avi, atum, are, διακυλιεῖω.
 tranqville, ἡσυχως, ἀταράχως.
 tranqwillitas, ātis, θηλ. ἡσυχία, γαλήνη, γαληνότης.
 tranqwillum, i, οὐδ. ἡσυχία, γαλήνη.
 tranqwillus, a, um, ἡσυχος, ἀτάραχος. in tranqwillio ἐν γαλήνῃ, ἐν ἡσυχίᾳ.
 trans, πρόθ. πέραν.
 transeo, īvi και ii, ūtum, īre, διαβαίνω. si transitum pontem reliquissent, ἐάν διαδάντες ἐγκαταλείψοι τὴν γέφυραν.
 transfero, tūli, lātum, erre, μετακομίζω, μεταθιβάζω.
 transfūgo, xi, xum, ēre, διατρυπῶ.
 transfūga, α, ἄρσ. αὐτόματος, πρόσφυξ.
 transfugio, fūgi, ēre, αὐτομολῶ, φεύγω.
 transfugium, i, οὐδ. αὐτομολήσις. simulo transfugio, ὑποκριθεὶς ἐπιπυρομολήσει.
 transitus, us, ἄρσ. διόδος, διάβασις.
 transmarinus, a, um, υπερβαλάσιος, διαπόντιος. βλ. σμ. 5. σελ. 166.
 transvehō, xi, ctum, ēre, διαπερῶ, διαπλέω, μεταθιβάζω.
 Trecenti, α, a, τριακόσιοι.

- trecentesimo, a, um, τριακοσιοστός.
 tredecim, δεκατρία.
 trepidus, a, um, περιδεής, περιφοβός.
 tres, tria, τρεῖς.
 tribunal, alis, οὐδ. βῆμα, δικαστήριον.
 Tribūnus, i, ἀρσ. plebis δήμαρχος. Tri-
 bunus militum, καὶ ἀπλῶς Tribunus χι-
 λίαρχος.
 tribuo, ui, ūtum, ἔρε, δίδω, χορηγῶ,
 pax tribuitur συγχωρεῖται ἡ εἰρήνη.
 tribus, um, τριτὺς, φυλή. βλ. σελ. 139.
 σμ. 2.
 triduum, i, οὐδ. τριήμερον.
 triennium, i, οὐδ. τρία ἔτη, τριετηρίς.
 trigeminus, i, ἀρσ. τριδύμος.
 trigesimus καὶ tricesimus, a, um, τρι-
 κοστός.
 triginta, τριάκοντα.
 trirēmis, is, θηλ. τριήρης.
 tristis, e, ἄθυμος, σκυθρωπός. tristior, ὀ-
 λίγον σκυθρωπάζων.
 triticum, i, οὐδ. σίτος.
 triumpho, avi, atum, are, θριαμβεύω, νι-
 κῶ, ἐπινίκια τελῶ, ἐεργάζω.
 triumphus, i, ἀρσ. θρίαμβός, ἐπινίκια.
 triumvir, viri, ἀρσ. τριάρχος. triumviri
 τρεῖς ἄνδρες, τριάρχοι. βλ. σμ. 1. σελ. 76.
 tropaeum καὶ trophaeum, i, οὐδ. τρόπαιον.
 trucido, avi, atum, are, σφάζω, φονεύω.
 trado, trusi, sum, ere, εἰσθῶ, εἰσθιάζω.
 trux, truci, ἀρσ. ἀγριώπης, ἄγριος.
 Tuba, ae, θηλ. σάλπιγξ.
 tubicen, inis, ἀρσ. σαλπικτής.
 tueor, tuſtus, sum, eri, διαφυλάττω, τη-
 ρῶ, προστατεύω.
 tum, τότε. tum—tum, ποτὲ μὲν—ποτὲ δὲ,
 tum—quum ἢ cum τότε—ὅτε. tum tem-
 poris ἐν τῷ τότε χρόνῳ. tum demum,
 τότε δὴ, τότε τέλος πάντων.
 tumeo, ui, ere, ὀγκοῦμαι, ἐπαίρομαι. ali-
 tum iudicio tumens ἐπαυρόμενος εἰς τὴν
 τῶν πικρῶν κρίσιν, εἰς τοὺς αἰώνους.
 tumultus, i, ἀρσ. θόρυβός, ταραχή, στάσις.
 tumulus, i, ἀρσ. λόφος.
 tunc, τότε.
 tunica, ae, θηλ. χιτῶν, ἱμάτιον, pono tu-
 nicam ἐκδύομαι τὸν χιτῶνα.
 turba, ae, θηλ. πλῆθος, τύρρη.
 turbo, avi, atum, are, θορυθῶ, ταρασσώ.
 noli turbare circulos meos μή μοι τοὺς
 κύκλους τάρασσε.
 turbo, inis, ἀρσ. ἀνεμοστρόβιλος, θύελλα.
 turpis, is, e, αἰσχρὸς, ἄτιμος.
 turpitudō, inis, θηλ. αἰσχος, αἰσχροτής. nul-
 lius turpitudinis sibi conscii sunt οὐδεμίαν
 αἰσχροτήτητα γινώσκουσι (συνεῖδασιν ἑαυτοῦς).
- turris, is, θηλ. πύργος.
 Tuscia=ETRUSCIA, Τυρρηνία.
 Tuscus=ETRUSCUS, Τυρρηνός.
 tutela, ae, θηλ. κηδεμονία, ἐπιτροπία, φυ-
 λακή.
 tuto, ἀσφαλῶς.
 tutor, ōris, ἀρσ. κηδεμὼν, ἐπίτροπος.
 tutus, a, um, ἀσφαλής.
 tuus, tua, tuum, σός.
 tyrannis, idis, θηλ. τυραννίς.
 tyrannus, i, ἀρσ. τύραννος.

U.

- Uber, ūris, οὐδ. εὐθαρ, μαστός, ἀρθονία.
 uber arvi, οὐθαρ ἀρούρης, παχεῖα, εὐφο-
 ρος γῆ.
 uber, ūris, κοιν. ἄφθονος, πλούσιος.
 ubertas, atis, θηλ. εὐφορία, εὐκαρπία.
 ubi, ποῦ; ὅπου. ὅτε, ἅμα, ὡς.
 ubinam, ποῦ γάρ;
 ubiq̄ue, πανταχοῦ.
 ulciscor, ultus sum, ulcisci, τιμωρῶ, ἐκ-
 δικοῦμαι, κολάζω.
 ullus, ulla, ullum, γεν. ullius, τίς, ne-
 que ullus, nonullus, οὐδέ τις.
 ultimus, a, um, ἔσχατος. Ultimum τὸ ἔ-
 σχατον, τὸ τελευταῖον. ultima ratio, ἐ-
 σχάτη, βαρύτερη ποινή.
 ultra, πέραν.
 altro, πέραν, μακράν. 2) αὐτοκλήτως, αὐ-
 τεπαγγέλωτος.
 umbra, ae, θηλ. σκιά.
 umbraculum, i, οὐδ. σκιᾶς τόπος, σκιάς,
 σκιάδιον.
 una, ἄλλ. ἐμοῦ.
 unde, ὅθεν, ἐκ τούτου, τούτου ἕνεκα.
 undecimus, a, um, ἐνδέκατος.
 undiq̄ue πανταχοῦθεν.
 unguentum, i, οὐδ. αἰμιμακ, μῦρον.
 unguis, is, ἀρσ. ὄνυξ.
 universus, a, um, σύμπας, ὅλος, ἐλόκλη-
 ρος.
 unquam, ποτέ.
 unus, a, um, εἷς.
 unusquisque, unusquaque, unumquodque,
 εἷς ἕκαστος.
 urbs, urbis, θηλ. πόλις. Ἐνθα δὲν προστι-
 θεται ὄνομα κύριον, ἐννοεῖται ἡ Ρώμη.
 usque, ἕως. usque ad, μέχρι. in miracu-
 lum usque, μέχρι θαύματος. usque id
 tempus, τέως, μέχρι τούτου τοῦ χρόνου.
 βλ. σμ. 2. σελ. 112.
 usus, us, ἀρσ. χρῆσις.
 ut, ἵνα, ὡς, ὅστε, ὅτι. ut primum ὡς
 πρῶτον, εὐθύς.

ulter, ultra, utrum, γεν. ultrius, πότερος.
 utrum—an, πότερον—ñ.
 uti, ὡς, καθῶς.
 utilis, ε, ὠφέλιμος.
 utor, usus sum, uli, χρῶμαι, μεταχειρίζομαι.
 utpote, ἄτε δὴ, ὡς.
 una, α, θηλ. σταφυλή.
 uxor, oris, θηλ. σύζυγος, γυνή.

V.

Vaco, avi, atum, are, σχολάζω, εἶμαι ἀργός, ἐλεύθερος, ab aliqua re, ἀπό τινος.
 vaco alicui σχολάζω τινί, ἀσχολοῦμαι περί τι.
 vacuus, a, um, κενός, ἐλεύθερος.
 vado, ἔρε, βρῖνω, χωρῶ, πορεύομαι.
 vadōsus, a, um, βατός, διαβατός, ῥηχός.
 vadum, ι, οὐδ. πόρος, ῥηχὴν μέρος.
 vagina, α, θηλ. θήκη.
 vagitus, us, ἀρσεν. κλαυθουρισμός, μινυρισμός.
 vago, atus sum, ari, περιπλανῶμαι.
 valeo, ui, ūtum, ere, ισχύω, εἶμαι ὑγιής.
 valere jubeo, εῶ, λέγω χαίρειν. βλ. σημ. 6. σελ. 29. valuit sententia ἰσχυσεν ἡ γνώμη.
 validus, a, um, ὑγιεινός, ῥωμαλέος, ἰσχυρός.
 vallis, is, θηλ. κοιλάς.
 varietas, ātis, θηλ. ποικιλία.
 vario, avi, atum, are, ποικίλλω, ἀλλάσσω.
 varius, a, um, ποικίλος, διάφορος.
 vas, vadis, ἀρσεν. ἔγγυθής. vas ejus sistendi, ἐγγυθῆς τοῦ τὸν ἕτερον ἐν τῇ ῥητῇ ἡμέρᾳ ἐπὶ τὴν καταδικνὴν παρέσεισθαι.
 vas, vasis, οὐδ. ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀνωμάλως vasa, vasōrum), ἀγγεῖον.
 vasto, avi, atum, are, λυμκίνομαι, φθειρω, πορῶ.
 vastus, a, um, εὐρύχωρος, ἐκτεταχμένος.
 vatis, is, ἀρσ. μάντις, ποιητής.
 Vecordia, α, θηλ. παραρροσύνη.
 vectigal, ālis, οὐδ. πρόσδοσις, εἰσόδημα.
 vehemens, entis, σφοδρὸς, ὀξύς, ταχύς.
 vehementer, ἐπίρρ. σφοδρῶς.
 veho, veki, vectum, εἶθ. ὀχοῦμαι, φέρω, κομίζω. curru veho ὀχοῦμαι ἐφ' ἀμάξης equo veho ἵππεῶ.
 Veiens, entis, καὶ Veiēntā rus, Βηϊντανός.
 Vei, ōrum, Οὐβίη ἢ Βηϊοὶ ἢ πόλις καὶ οἱ κάτοικοι.
 vel σύνδ. ἢ. vel—vel, εἴτε—εἴτε, ἐπὶ ἀδιαφόρῳ, aut—aut ἐπὶ διαφορῳ. Ενίοτε εἶναι ἐπιτακτικόν, ὡς. vel loris cadatur καὶ μαστιγούσθω. vel hoc καὶ τοῦτο, vel po-

tentissimus, λίαν ἰσχυρότατος, vel maximum, ὡς, ὅτι μάλιστα.
 velox, ōcis, κοιν. ταχύς.
 velut, ὡς, ὡςπερ.
 vena, α, θηλ. φλέψ, ἀρτηρία.
 venālis, e, ὄμιος, πρᾶσιμος.
 venatio, ōnis, θηλ. θήρα.
 venator, ōris, ἀρσ. κυνηγός.
 venātus, us, ἀρσ. θήρα.
 vendo, didi, itum, ἔρε, πωλῶ.
 venēnum, ι, οὐδ. φάρμακον, δηλητήριο.
 veneo, ii, ūtum, ἔρε, εἶμαι ὄνθς, παλοῦμαι.
 venero, avi, atum, are, προσκυνῶ, τιμῶ.
 venis, α, θηλ. συγγνώμη, συγχώρησις, ἄδεικ. veniam dare συγχωρεῖν.
 venio, eni, entum, ἔρε, ἔρχομαι, ad manus εἰς χεῖρας, μάχημαι. ventum est ad colloquium, ἦλθεν συνδιαλεχθησόμενοι.
 venor, atus sum, ari, θηρεύω, κυνηγῶ. in venando ἐν τῷ θηρᾷ, ἐν τῇ θήρᾳ.
 venter, ventris, ἀρσ. κοιλία.
 ventūto, avi, atum, are, φοιτῶ.
 Venus, ōris, θηλ. Ἀφροδίτη, χάρις.
 ver, veris, οὐδ. ἔαρ, ἀνοιχίς.
 verber, ōris, οὐδ. ῥάπτισμα.
 verbēro, avi, atum, are, ῥαπίζω, τύπτω, μαστιγῶ.
 verbum, ι, οὐδ. λόγος, λέξις. verba pro re dare, λόγια ἀντιπραγματῶν διδόναι.
 verecundia, α, θηλ. εἴδως, τιμὴ, αἰδώς.
 verecundus, a, um, αἰδέμων, σεμνός, εὐλαχής.
 vereor, rētus sum, ēri, φοβούμαι, εὐλαβοῦμαι, αἰδοῦμαι.
 vergo, versi, ἔρε, βέπω, κλίνω.
 verisimilis, e, πιθανός.
 veritas, ātis, θηλ. ἀλήθεια.
 vero, μὲν, ἀληθῶς, βεβαίως.
 versor, versatus sum, ari, στρέφομαι, διατρέθω.
 versus, us, ἀρσ. στίχος, ἑμμετρος λόγος.
 verto, rti, rsum, ἔρε, στρέφω.
 vertor, versus sum, verti, στρέφομαι.
 verum, σύνδεσμος. ἀλλὰ, ὅμως.
 verus, a, um, ἀληθής, εἰλικρινής.
 vescor, vesci, βόσκω, ἐσθίω, τρέφομαι.
 vespa, α, θηλ. σφήξ.
 vesper, ōris, ἀρσεν. καὶ vespēra, α, θηλ. ἑσπέρα. vespēri ἐν καιρῷ ἑσπέρας.
 vesperasco, avi, atum, ἔρε, ἀπρόσ. γίνεταί ἑσπέρα. caelo vespērascente, περὶ τὴν ἑσπέραν.
 VESTA, α, θηλ. Ἑστία ἢ θεά.
 VESTALIS, is, Ἑστίας, παρθένος, ἱέρεια τῆς Ἑστίας. βλ. σελ. 131.

- vestibulum, i, οὐδ. προαίλιον, προδομος, εἰσοδος.
 vestigium, i, οὐδ. ἕχνος.
 vestio, īvi, itum, ire, ἐνδύω, περιβάλλω.
 vestis, is, θηλ. ἐσθής, ἐνδύμα.
 vestitus, a, um, ἐνδεδυμένος.
 vestitus, us, ἀρσ. ἐνδύματα, ἐνδυμασίαι.
 veterānus, a, um, παλαιός στρατιώτης, ἀπόμαχος.
 veto, ui, itum, are, κωλύω, ἀπαγορεύω.
 vetulus, i, ἀρσ. πρεσβύτης, ὀλίγον παλαιός.
 vetus, eris, κοιν. ἀρχαίος, παλαιός.
 vetustissimus, a, um, ἀρχαιότατος.
 Via, ae, θηλ. ὁδός.
 viaticum, i, οὐδ. ἐφοδιον.
 viator, oris, ἀρσ. ὁδοιπόρος.
 vicēni, ἀνά εἰκοσι.
 vicinus, a, um, γείτων.
 vicis, vicis, θηλ. ἐλλειπτικόν. ἀλλαγὴ, ἀμοιβή, ἐναλλάξ. vicem eorum dolere, ἀμοιβαίως συλλυπεῖσθαι τὴν ἐκείνων συμφορὰν. vice mensae, ἀντὶ τραπέζης.
 victimā, ae, θηλ. θύμα, σφάγιον.
 victor, oris, ἀρσ. νικητής. victrix, icis, θηλ.
 victoria, ae, θηλ. νίκη.
 victus, us, ἀρσ. τροφή, σίτησις.
 vicus, i, ἀρσεν. περιουκίς, κώμη, γαιτονία. βλ. σελ. 141. σημ. 2.
 videlicet, δηλονότι, δηλαδή.
 video, vidi, visum, ēre, ὄρω, βλέπω. Videor, φαίνομαι, δοκῶ. mihi videor, νομίζω.
 vigeo, ui, ēre, ἀκμάζω, θάλλω.
 vigesimus καὶ vicesimus, εἰκοστός.
 vigil, ilis, ἀρσ. φυλάξ, νυκτοφύλαξ, ἀγρυπνος.
 vigilantia, ae, θηλ. ἀγρυπνία.
 vigilō, avi, atum, are, ἀγρυπνῶ, εἴμαι ἐξυπνος.
 viginti, εἴκοσι.
 vilis, e, εὐτελής, ταπεινός, εὐθηνός.
 villa, ae, θηλ. ἐπαυλις.
 villicus, i, ἀρσ. ὁ τῆς ἐπαύλειος (villae) ἐπιστάτης, ἀγροικός.
 vincio, vinxī, vinctum, ire, δένω, δεσμεύω.
 vinco, vici, victum, ēre, νικῶ, ὑπερέχω.
 vindemia, ae, θηλ. τρυγητός. 2) σταφυλιά.
 vindicta, ae, θηλ. ἐκδίκησις, τιμωρία, ποινή.
 vindico, avi, atum, are, ὑπερασπίζομαι. ἀμύνασθαι. 2) τιμωρῶ, κολάζω, ἐκδικεῖσθαι.
 vinculum, i, οὐδ. δεσμός. vincula, ōrum, δεσμά, φυλακή.
 vinolentus, a, um, οἰνώφυλος, μέθυστος.
 vinum, i, οὐδ. οἶνος.
 visio, avi, atum, are, βιάζω, ὑβρίζω, ἀτιμάζω.
 vir, viri, ἀρσ. ἀνὴρ.
 virga, ae, θηλ. μάστιξ, ῥάβδος.
 virgo, inis, θηλ. παρθένος.
 virilis, is, ἀνδρικός, γενναίος.
 virtus, ūlis, θηλ. ἀρετή, ἀνδρεία.
 vis, vim, vi, ἐν τῷ πληθ. πλῆρες vires, ium κλπ. ἴς, δύναμις, δεινότης λόγου. vis dicendi ἰσχύς, δεινότης λόγου. vim facio, βιάζω, βιάπτω.
 viscera, ōrum, οὐδ. πλθ. ἔντερα, σπλάγγνα.
 visus, a, um, ματῆχὴ τοῦ video, ὑπερ ἴδε.
 visus, us, ἀρσ. ὄρασις, ὄραμα, φάσμα, θέαμα.
 vita, ae, θηλ. βίος, ζωή.
 vitiosus, a, um, ἐλλιπής, ἡμαρτημένος.
 vitium, i, οὐδ. ἐλάττωμα, ἑλλειψίς, ἰακία.
 vito, avi, atum, are, ἀποφεύγω.
 vitulinus, a, um, μούσχειος.
 vituperō, avi, atum, are, ψέγω, λοιδορῶ, κατηγορῶ.
 vivarium, i, οὐδ. ἰχθυοτροφεῖον.
 vivo, vixi, victum, ēre, ζῶ, βιώω.
 vivus, a, um, ἐμψυχος, ζῶν. vivum flumen, ῥέον ὕδωρ, ποταμός.
 vix, μόλις.
 Voco, avi, atum, are, καλῶ, ὀνομάζω.
 voco in iudicium, καλῶ εἰς τὸ δικαστήριον, εἰς δίκην.
 volens, entis, ἐκὼν, non volens ἄκων.
 volo, volui, volle, βούλομαι, θέλω.
 volo, avi, atum, are, πιτῶ, ἴπταμαι.
 Volsci, orum, Βόλσκοι ἢ Οὐόλσκοι.
 volūcer, ūceris, e, πτηνόν, ὄρνις.
 volūmen, inis, οὐδ. βιβλίον, τεύχος.
 voluntas, atis, θηλ. θέλησις.
 voluptarius, a, um, ἡδύς, τερπνός, εὐάρεστος.
 voluptas, atis, θηλ. ἡδονή.
 volūto, avi, atum, are, κυλίω, κυλινδῶ.
 votum, i, οὐδ. εὐχή. ex voto, καὶ voto κατ' εὐχάν.
 voveo, novi, votum, ēre, εὐχομαι, ὑπόσχομαι ἐν εὐχῇ. adem, τοῖς θεοῖς ναόν.
 vox, vocis, θηλ. φωνή, λέξις.
 Vulgo, ἐπιρῶ. κοινώς.
 vulgo, avi, atum, are, κοινῶ. corpus pretio vulgare τὸ σῶμα κοινὸν ποιεῖν μισθοῦ ἕνεκα.
 vulgus, i, ἀρσ. καὶ οὐδ. λαός, ὄχλος.
 vulnēro, avi, atum, are, τραυματίζω, πληγόνω.
 vulnus, ōris, οὐδ. τραῦμα, πληγή.
 vultus, ūris, ἀρσ. γυῖ.
 vultarius, i, ἀρσ. γυῖ.
 vultus, us, ἀρσ. πρόσωπον, ὄψις.

4391

024000019002

261
Καταγραφή
8-16x

216

Σελ. 11

